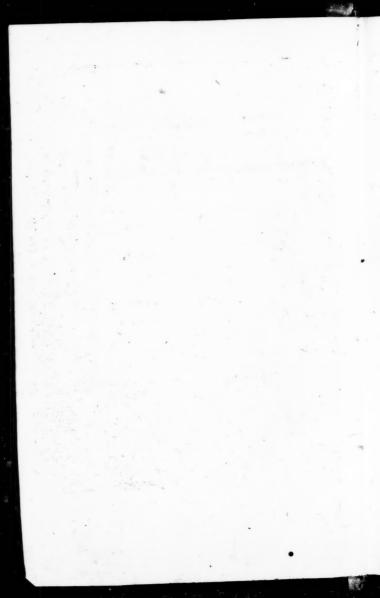

CATIO EPISTOLAE PAVLI APOSTOLII ad Philippenfest

AVTORE IOAN= ne Brentio.

FRANCOFORTI EX Officina Petri Bruba chij, Anno M. D. XLVIII.

Barrens Barren

MICHAEL

GRETTERVS PASTOR ECCLESIAE, QVAE EST HAlæ Sueuorum, ad diuam Catharinam, Pio Lectori S. D.

VM nonnulla in Epiftolam Pauli ad Philippenses, è chartis D. Io a nis Brentii, præceptoris et affinis mei amicis-

simi, meo more, & in meum solius usum, literis breuiter notassem, cotenderunt à me amici quidam, piæ dostri
ne studiosi, multis uerbis, ut exempli
ipsis utendum & describendum crederem. Quod officium, ut non debui
amicis tam pia petentibus recusare,
ita non potui singulis pro mea uoluntate, & ipsorum opportunitate præstare. Visum igitur est ea sic notata, ty
pis uulganda dare, ut cui libet ijs uti,
facile ac nullo plane negocio liceat;

EPISTOLA.

Sed quia hoc non erat sine autoris co sensu suscipiendum, exposui ei meum institutum. Ille uero aduersari, & reclamare, ac nescio que, causari, tenuio ra hæc else, quam quæ Ecclesiæ Christiobtrudi debeant, & extare antea. inter recentiora scripta, eruditos & pios Optimi viri D . Christophori Hoffmanni in hanc Pauli Epistolam commentarios. Ego autem contrainstando impetraui tande, ut per ipsum liceret mihi in hac re, quod uellem, facere. Quare; quod institui, pergo etia prompto animo exegui, & spero me studiosis piæ doctrinæ nec ingratam, nec inutilem operam nauare. Filius ipse Dei tribuit Paulo hoc cognome, σκεύθ έκλογης, hoc est, uasculum electum, quo gestetur & circunferatur nomen eius ad gentes & reges. Hoc autem uasculum tanto thesauro impletum, certius cognoscendum, & pe nitius introspiciendum, remoto oper culo, proponere, id quod fit pijs expli cationi-

cationibus, nullum ne est operæprecium: Recte & præclare mihi de scriptis Pauli diuus Hieronymus iudicare uidef: Quotiescung, inquiens, Pau lulego, uideor mihi no uerba audire, sed tonitrua. Et, Quocunce respexeris, fulmina sunt. Sed cum nonulli seu arctius & grauius stertunt, seu hebetiores habent sensus, quam ut hac tonitrua & fulmina percipiat, non erit, puto, superuacaneus labor, si quis qualicung interpretationis sua opera enitatur, ut illis ueternum excutiat, & eos ad attentionem excitet. No ignoro, ad mouendos hominum animos, ipfa cœleftia Pauli uerba, efficaciora per spiritum sanctum else, quauis alia humana uoce, Sed ut Paulū, uel cessatores audiant, uel tardiores recte intelligant, nostrum certe studi um conferendum est. Et, ut de hac ad Philippenses Epistola dicam, etsi nulla hîc instituta est integra disputatio, qualis est in Epistola ad Romanos &

T

ad Galatas, tamen continet res tam observabiles, & sententias taminsignes, ut qui nos de ijs admonet, & cas nobis diligetius intuendas proponit, magno fauore, tanquam coleftis thesauri index, merito sit complectedus. Scripsit eam Paulus cum Romæ, iam inde ab initio Martyrum officina, in vinculis esset, & versaretur in extremo capitis fui discrimine, eo nimirum tempore, quo natura hominis metu mortis occupata, nihil nisi exitia & in terneciones meditarisolet. Queso au tem te, uide mihi, quam suaues, quam iucundas, quam plane colestes habeat in tantis perículis cogitationes. Nunc mortem uocat lucrum fuum: nunc cupit dissolui & esse cum Christo:nűcingenti gaudio exultat, quod immoletur, super hostia, ut ipse loqui tur, & facrificio fidei Eccleliæ: nunc obliuiscitur ca, quæsunt à tergo, & contendit recta ad scopum, ut accipi at Coassion Supernæ uocationis; nuncia ctat

Chat To xi Toua nostrum in colistace expectat aduenientem servatorem le fum Christum, & reddentem humile ipsius corpus conforme corporisuo glorioso. Denico tanta læticia gestit, ut iam no amplius uinculis teneri, sed cœlum ipsum, ab omni cœlesti angelorum, Patriarcharum & Prophetarum cœtu obuijs ulnis excipiendus, adire uideatur. Quid ergo; dicemus ne Paulum fortiorem fuisse filio Dei, quiad conspectum mortis tanto metu contremuit, ut sudor eius factus sit fanguineus: Sed nisi filius Dei assumpsisset in se humanas imbecillitates, & uicisset mortem, Paulus non potu isset tanta animi celsitudine mortem aspicere. Quodigitur fecit, no est carnisnatura, sed virtus Christi. Omnia, inquit, possum per Christum, qui me corroborat. Et iterum: Viuo non iam ego, sed viuit in me Christus . De tans tis rebus Lectorem in percurrendo Paulo admonere, si non magnæ est

EPISTOLA.

industriæ, certe pij est officij. Iam & il ludinhac Epistola insigne est, quod de Philippenfibus dicit; Vobis donatum est, pro Christo, non solum ut in eum credatis, uerumetiam, ut pro illo patiamini. Donum Dei uocat, propter Christum, & confessionem Euangelij eius affligi. Quod si diligenter co gitetur, fieri no potest, quin maximu omnibus pijs, hoc triftissimo Ecclesie tempore, solativafferat. Quid, quod cum suscipit Philippenses cohortandos, ut habeat eundem affectum, qui fuit in Christo, paucis quide, sed tam proprijs, tam disertis uerbis & humilitatem & maiestatem Christidescribit, uix ut aliâs magis perspicue literis adumbrata extent. Quanti præterea precij hockemin novest, quod cûm prestantissimam operum suorum iusticiam commemorasset, addit: Omnia ar bitror damnum esse propter excelletiam cognitionis Christi lesu Domini mei, propter que omnia pro damnis duxi.

duxi, & iudico esse ono Baxa, hoc est, rudera seu stercora, ut Christum lucrifaciam, utép reperiar in ipfo, no habens meam iusticiam, que est ex lege, sed eam, quæ est per fidem Christi,& quæ est ex Deo in fide. Hoc Pauli dictum, non dico, pluribus explicare, fed tantum his uerbis in medium pro ducere, an non est universam non solum ludæorum, & Turcarum, uerűetiam Monachorum & Sophistarum impietatem perspicue refutare : Sed quid facio: Singulæ periodi Pauli, singula sunt oracula, etiamsi aliquoties de minutissimis tantum rebus loqui uideantur.Horum usum,cum hæ explicationes indicent, non est, mea quidem sententia, cur fastidiantur. Hoc uolui, amicissime Lector, præfari, ut intelligas me honesto consilio, & pio studio has Brentij explicationes in lu cem dedisse. Oro autem Deum Patrem Domini nostri Iesu Christi, ut conseruet spiritu sancto suo in Eccle-

A 5

EPISTOLA.

Ga ueram & rectam doctrinam Euan gelij sui, & renouet ac inflammet mentes nostras, ut hanc doctrinam honestis moribus & pijs exemplis or nemus, ac eam confirmato animo ad uersus inferi etiam portas profiteamur. Bene ac scaliciter uale, ex Hala Sueuorum die xxv. Fe bruarij, Anno M. D. XXXXVIII.

TPO-

MPOAFFOMENON.

ECineptű, necinutile uidetur, ut post interpretatione Epi stolæ Pauli ad Gala tas, suscipiamus interpretandam Epi-

stolam ad Philippenses. Paulus enim ad Galatas scribens, unum tantum ar gumentum principaliter tractat, uidelicet, quod sola fide propter lesum Christum iusti coram Deo repute. mur, & reprehenditeos, qui ab hac doctrina defecerunt. Ad Philippescs autem scribens, uaría argumenta attingit, ut solet in samiliaribus Epistolis fieri, & laudat Philippenses, quod in uera doctrina Euangelij constiterant.Itacs in Galatis reprehenduntur defectores, & admonentur ut resipiscant.In Philippensibus comendan tur constantes, & admonetur, ut pergant, ac perseuerent. Sicut enim desectores & peccatores relipiscere de-

ARGVMENTVM.

Philippi urbs Mace= doniæ.

bent, ita pii in iustitia, fide constantes, pergere debent. Dicemus ergo primum de Philippensibus. De his multa scribit Lucas in Actis xvi. Philippi auté fuit urbs Macedoniæ, sita in prima eius parte, Hanc urbe scribit Diodorus quondam xenviñas dictam, sed regem Philippű cognominasse eam ciuibus auctam, a suo nomine Philippos. Verba Diodori funt; Μετά Λέταν τα πρελθώρ ιων πόλιν κριωίσας, ταυτήν μομέπαυξήσασ οίκη τόρων ωλήθο μετωνόμα σε Φιλίσω οις, άφελων ποσα 19ρεύ @σ. Νο est autem nostri instituti omnia de ea urbe referre hoc loco, quæ scriptores tradiderunt, sed tantum commemorabimus ea, quæ facíunt ad nostrum propositum. Quare primum uideamus quomodo Euangelij prædicatio peruenerit ad Philippefes. Nam Paulus profectus ad Troade uidit talem uisionem. Vir Macedo stetit et depre catus est eum dices: Profectus in Macedoniam succurre nobis. Hæc fuit di uina

7

uina uocatio. Nam qui apparuit Paulo, fuit angelus, cuius curæ commendata fuit Macedonia. Duo hic doce. Angeli cufto mur. Alterum, quod angeli curent re des regnorie. gna hominum, alioqui Satan cotinuo omnia turbaret, nec fieri posset, ut Euangelij prædicatio uel ad regna perueniret, uel in regnis diu duraret. Alterum, quod etsi angeli optime sciunt Euangelion, tamen Christus Dominus noster instituit externum ministe rium prædicandi Euagelij per homines peragendum. Ideo quoluit ange lus non ipse concionari Macedoniæ Euangelion, sed uocauit Paulum. No Ministerium igitur expectadi sunt angeli de colo, Verbi homi= qui nobis adnuncient Euagelion, fed nibus non an audiendi sunt homines adhoc uocati gelis comme & Apostolicam doctrinam afferetes. datum, Deinde uidendum est quatis miraculis Euangelij prædicatio confirmata sit in Philippis. Nam in hac ciuitate cu rata est puella Pythonissa. Adhæc, postquam Paulus & Sylas illic capti

ARGVMENTVM

fuerunt, carcer noctusuasponte pas tuit ex subito terræ motu. Accedir 80 hoc miraculu, quod custos carceris. qui erat seipsum interfecturus, statim factus est Christianus. Domini. inquiens, quid oportet me facere, ut Calque fiam: At illi dixerunt: Credein Dominum lesum, & faluus eris tu & domus tua. Memorabile dictum, quo comprobat, quod iustificemur corã Deo fide sola propter lesum Christu. Est & hocinter miracula cesendum. quod magistratus Philippensium ita mutat, ut Paulo & Sylæ, quos antea in uincula coniecerat, supplex fiat, & non claminterficiateos, quod fortafsis alijs in tali casu contigisset, sed dimittat eos, etiam precibus oneratos, liberos. Sic Deus mirabiliter tuet ministros suos. His & multis alijs miraculis confirmata fuit prædicatio Euagelijapud Philippenses. Quod cum grase habet, dicemus nunc de Episto? la, Paulus enim Apostolus erat, & no licuit

licuit ei in uno loco habitare. Cûm igi tur no potuerit auditoribus suis semper uoce uiua Euangelion adnunciare, fecit id aliquoties absens scriptis, & misit eis conciones mandatas literis, quas nos uocamus Epistolas. Sic & Philippensibus misit hacscriptam concionem, quaminterpretandam fu scepimus. Constat autem uarijs argu mentis. Nunc enim Paulus agit gratias, nunc orat, nunc monet, nunc laudat, nunc consolatur eos. Tría autem præcipue agit. Vnum est, quod doce at afflictiones pioru cedere eis in bonum. Hæc doctrina est necessaria in Ecclesia, quia necessarium est ut obediamus Deo insuffereda manu eius, Ad quam obedientiam excitamur co Syderatione utilitatis afflictionum. Al terum est, quod hortatur ad concordiam, ne quid faciant per contentio. nem. Est & hæc doctrina necessaria. Tertium est, docet cauendos esse impios doctores circuncisionis seu meri

ARGVMENTVM.

torum humanorum, et sectandam esse solam illam doctrinam, quæ est de iusticia fidei in Christo. Hoc argumetum couenit cum eo, quod est tractatum in Galatis. Scripfit autem Paulus hanc Epistolam è Roma, in qua erat uinctus propter Euangelion Christi. Hîc confydera mihi pietatem Pauli. Surget enim in iudicio aduerfus omnes reges, principes & magistratus, quod ipsi in summis delicijs nullam habeant rationem Ecclesiæ, Paulus autem habuerit maximam Ecclesianz suarum curam, etia in uinculis . Non tantopere curæ ei fuit, quomodo ipfe liber fiat, quam quomodo Ecclesia sa lus coferuetur. Hocautem tempore, quod dictu quoq miserabile est, hæ regiones, in quibus Paulus prædicauit Euangelion Christi, agnoscunt im pietatem Mahumeticam, & serviunt Turcicæ tyrānidi. Quod primum deberet excitare principes orbis Christianiad recuperandas amissas regio

nes,

ſ.

nes, ut prædicatio Euangelij publice ibi restitueres. Deinde debet nos excitare ad timorem Dei. Nam his regionibus, quibus Paulus prædicauit Euangelion Dei, Deus non pepercit, quod doctrina Pauli non con seruauerint ea pietate, qua initio ma iores eorum acceperunt, multo minus parcet nostris regionibus, nisi studeamus Euangelio Christi diligentius obedire.

CAPVT I

A VLVS ET TIME MOTHEVS.

Paulus cum sit autor huius Epistolæ, adiungit tamen sibi Timothe-

um in inscriptione. Cuius rei una cau sa est, quòd Timotheus optimè notus erat Philippensibus, & cum Pau

IN CAP. I. EPIST. ADPHILIP.

r

h

d

n

p

r

i

t

ċ

lo prædicauerat ibi Euangelion, que admodum apparet ex Actis ca. xv!. quo in loco habes, qua occasiõe Pau lus Timotheum securi assumpserit, & ad Ecclesias instituendas circumduxerit. Altera causa est, cura Pauli pro Ecclefis. Timotheus enim cum Paulo collatus, eratiunenis, fed ad erudiendam Ecclesiam utilis & idoneus.Cûm igitur non licuerit Paulo semper & perpetuo cu Ecclesiis per manere, ac uideret se iam senectute cofici, uoluit Timotheum fecum cir cumducere, & collegam habere, ut eum sana doctrina Euangelij educatum, relinqueret post se utilé pastorem Ecclesiis, & consuleret posteritati. Hoc est exemplum, quo monemur, ut unusquisq nostrûm, non tãtum pro se curet, sed etia pro posteritate, non ut posteritas magnas & multas habeat diustias, & late domi-

Posseritas eu netur, Sed ut sit Ecclesia Christi ara nobis sit. pud posteros. Magistratus igitur su scipias

EXPLICAT. IOAN. BRENT.

scipiat curam scholarum & literarum, quibus Christiana doctrina percipiatur. Priuati autem homines hocagant, ut & ipsiliberos suosad utilitatem futuræ Ecclesiæ educent. Etsi enim non possunt omnes pueri ad discendas literas tradi, & in discedis literis pergere, omnes tamen possunt & debent erudiri in doctrina Christianæ religionis. Parentes enim cogitare debent, quod pueris maxime omnium necessaria sit do-Arina religionis, quippe quod per pueros propaget Ecclesia ad posteros. Mortuis enim parentibus succe dunt liberiad cõiugia, ex quibus deinde alij nascuntur liberi, qui & ipsi erudiri debent in doctrina pietatis. Quod fi illi priores nihil fani didicerint à suis parentibus, quid ipsi docerent suos posteros : Et præsertim hoc tempore, necessaria est hæc cura parentum, cum tanta sit dissensio in religione, & immineant

B 3

IN CAP. I. EPIST. AD PHILIP.

etia ceruicibus nostris Turca & impii Pontifices. Ad quod & hoc accedit, quod tam pauci dent operam facris literis, ut Ecclesia paulopost uix habitura videat idoneos ministros. Quare necessarium est, ut parentes suscipiant diligentem liberorum suo rum curam, ad erudiendum eos in doctrina religionis.

SERVI IESV CHRISTI.

Hoc epitheton, quod Paulus uocat fe & Timotheum feruos Christi, non est Paulo uelin ore, uel in calamo natum, sed est sapientissimo con silio assumptum. Vult enim hoc epitheto totam Ecclesiam Philippensiu una cum Episcopis & Diaconis eorum,imo uniuerfam Ecclesiam Chri sti, in toto orbe terrarum admonere, quanta diligentia & follicitudine sectada sit uocatio Christi & doctrina Euangelij eius. Aliud enim est mi proprie dicitur, quiad tempus ser-

Minister. nistrum, aliud seruum esse. Minister uit,

ui to pr ru qu

ess te ui pe mi

de ne fer the fe o bu

ho mı Ch lus ti à

8 br

EXPLICAT. IOAN. BREN. 12

uit, nec in omnibus, sed in aliquo cer to offici genere, quales funt officiales principum. Seruus autem pro. Seruus. priedicitur, Corpore addictus, quorum ea fuit quondam conditio, ut quicquid acquirerent, dominorum esset, & domini haberent in eos potestatem uitæ & necis. Atcpadeo ser ui quondam necesse habuerunt toti pendere è potestate & uoluntate do minorum fuorum, ac ne latum quidem unquemà domino discedere, si ne iussu & permissu domini. Tales Cerui Christifuerut Paulus & Timo theus. Tales ferui Christi debent el Se omnes Christiani, Nam in omnibus actionibus, in ocio & negocio hoc unum curadum est, ut obsequamur uoluntati Christi, & in manus Christi respiciamus . Vnde & Paulus ad Romanos scribens, ait: Libera tiapeccato, serui facti estis iusticia, & quemadmodum præbuistis mem brauestraserua,&c.Hicautem con

IN CAP. I. EPIST. AD PHILIP.

Section 1

fydera mihi peruersissima hominum instituta. Paucissimi cogitant, quòd fint & debeant esse serui Christi, sed alius aliam seruitutem suscipit, cui to tum se tradit. Nam nonnulli tradunt feagriculturæ, Ethuic ita feruiunt, ut noctes atque dies nihil aliud cogitent, ac minimam interim curam im pendunt ad doctrinam religionis discendam, & ad serviendum Christo. Alius tractat opificium, & huic totus ita intentus est, ut multis hebdo madis uix cogitet de Christianismo. Est qui sectatur convivia, alius sectatur puellas, & huic rei ita feruit, ut nec noctu nec interdiu quiescat. Breuiter, suum cuique est studium cui seruit, cum interea paucissimi co gitent se esse servos Christi. Quid ergo inquis: Num non seruitur Chri sto in agricultura & opificio? Certe potest esse etiam in his servitus Christi, Sed nos loquimur nunc de peruerlis hominum institutis. Nam magna

ho qu ac H

qu ui ess pu ac

fc ni lij

pe tie

n

ir fi

G

magna pars hominű colentiű agros, hoc agunt, ut per agriculturamacquirant opes, & parent sibi ocium, ac fiant ocioficiues & conviventur. Hic est præcipuus eorum finis . Itaque sunt serui agricultura, non serni Christi. Cum tamen agri colendi essent hoc fine, non tanquam præcipuum negotiüin terris, fed tanquâm accessorium, ut in hac uocatione disceremus ueram doctrinam religionis, obediremus uocationi Euangelii,& seruiremus Christo, quo iustifi cati, possemus uincere mortem, & peruenire ad regnum Dei. Idem sen tiendum est de opisicio. Opisicia enim funt per se divinæ ordinationes. Magna autem pars opificum seruit non Christo, sed opificio, quia exercent opificium ad hunc finem, ut parent sibi opes & ocium, quo possint in tranquillitate & conuiuis uitam suam ducere. Hic aut non est rectus finis. Sed seruitus Christi debet esse

IN CAP. I. EPIST. AD PHILIP.

finis noster, uidelicet, ut siue laboremus, siue ociemur, siue uigilemus, siue dormiamus, in Christo simus, e Christo pendeamus, ut cognitione eius inseramur in mortem ipsius, & participes fiamus refurrectiois eius.

OMNIBVS SANCTIS, SVNT PHILIPPIS.)

De Philippénfibus antea. Sunt au tem quædam dicenda de fanctis hominibus, etsi de ea re alias sæpe dictu santti boies, est. Nam sanctorum nomine non ue niunt tantum mortui in Christo, nec ueniunt Monachi & eremitæ. Sedhi propriè uere & perfecte dicutur san ctihomines, qui sunt concepti e Spiritu fancto, necullum habent peccatum, siue originale siue actuale, sed habent perfectam iusticiam, & implent legem Dei perfecte. Horum sanctorum non est nisi VNVS,uidelicet, Dominus noster Iesus Christus. De quo etiam apud Ioannem di citur: Nemo ascendit in cœlum, nisi qui

qui descendit, hoc est, Nemo est iustus & sanctus, præter filium hominis qui est lesus Christus. Deinde, Sancti dicuntur hi, non qui habent perfectam iusticiam in sua natura, sed qui credunt in unum illum sanctum, qui est Christus, & sunt mem bra eius per fidem. Hi etsi semper re tinet inhac carne peccatum, nec unquam perfecte satisfaciunt legi Dei, tamen dicuntur sancti propter Chri stum,in que credunt. Vnde apud lo annem dicitur: Sicut Mofes exaltauit serpentem, ita oportet exaltari filium hominis, ut omnis qui credit in eum, non pereat, sed habeat uitam æternam. Habere autem uitam æter nam, est esse sanctum. Hinc uocat Paulus Romanos, Corinthios, E. phesios, Colossenses, sanctos, quita men omnes erant adhuc peccatores in carne sua, & nonulli eorum iuxta carnem quoqu uiuebant. Vocantur autem sancti, propterea quod crede

IN CAP. LEPIST. AD PHILIP:

Sanctorum Officium.

bant in uerum fanctum lesum Christum, & participes erant sanctorum facramentorum Christi. Hæc de nomine Sancti. Nunc uide quod sit offi cium fanctorum. Num officium eorum est deserere politicas uocatio. nes, & secedere in eremum ? Sic de officio Sanctorum iudicauerunt hypocritæ. Primum ergo officium eorum est, ut pugnent cum peccato o. riginis, & compescant affectus eius, ne dominentur in nobis. Hoc autem fit fide, invocatione nominis Dei, & tractatione uerbi Dei. Deinde offici um eorum elt, ut unufquifq fectet politicam suam uocationem ex fide, & obedienter ,iuxta uerbum Dei. Hæc est uita sanctorum in hac terra.

VNA CVM EPISCOPIS ET DIACONIS.)

Scribit Paulus non folum ad uulgum Eccleliæ Philippenlium, sed eti am ad Episcopos & Diaconos eorū. Cum uero audis nomen Episcopi & Diaconi, Diaconi, non sunt tales Episcopi & Diaconi imaginandi, quales hoc tem pore esse solent. Nam Episcopihoc tempore hi uocantur, qui emunt pal lium à Romano Pontifice, & dominantur in Episcopatibus more Principum & Regumhuius seculi, nullam interim aut minimam curam Ec clesiarum habentes, nisi quatenus dominium exercendum est. Diaconiautem uocantur, qui consecrantur ab Episcopo suffraganeo, ut habeant autoritatem legendi textum Euangelijad missam. Sed in Ecclesia apostolica multa alia eratratio Episcoporum et Diaconorum. Nam Epi Episcopi. scopihi dicebantur, qui ab Apostolis in unaquauis Ecclelia electi erat, ut præessent cocionibus & distributio nibus sacramentorum. Quos etiam presbyteros uòcabant, quorum alterum est nomen officij, Episcopus enim significat superattendentem: alterum nomen ætatis & dignitatis,

IN CAP. L. EPIST. AD PHILIP:

Presbyter enim significat seniorem seu senatorem. Diaconi autem hi uo Diaconi. cabatur, qui externas facultates Ecclesiæ tractabant, quemadmodum docet locus in Actis cap.vi.qui & ipsi concionabantur Euagelion, quoties id opportunitas & necessitas ex poscebat. Cum igitur Episcopi & Diaconi, quales funt in regno pontificio, prorsus recesserint, non solum à forma, sed etiam à doctrina Apostolica, non funt ipsi amplius ueri Episcopi & Diaconi Ecclesia. Sed cu persequuntur Euangelion Christi, uitadi sunt. Cauete, inquit Christus, 2 Pseudoprophetis,&c.

GRATIA VOBIS ET PAX.)

Salutatio, qua Paulus folet Episto las & conciones suas inchoare, & cocludere. Hæc salutatio initium est & sinis concionum Pauli. Dices aute: Quid mihi cum Pauli gratia: Nemo potest mihi gratiam dare, preter unum solum Deum; Paulus autem ests

etsi sanctus fuit, homo tamen fuit. Quomodo ergo posset mihi aliqua gratiam dare: & qua fronte audet sibi hanc autoritatem arrogare, quod offerat Ecclesiæ gratiam & pacem? Videamus autem primum quid sit gratia Dei & pax. Nam gratia Dei significat fauorem Dei, quo Deus complectitur credetes suos. Paxautem significat omnem tranquillitate & fœlicitate. Paulus ergo offert Ecclesiæ gratiam & pacem Dei,non ut autor, sed ut minister. Vnde addit: A Deo Patre nostro, & Domíno Iesu Christo. Deus enim pater fauet hominibus, & uult eis dare iempiterna fœlicitatem.Hec sunt cœlestia bona. Fauet autem Deus hominibus propter filium suu Iesum Christum, qui meritus est sua obedientia, ut Deus omnes eos suo fauore coplectatur, qui credunt in Christum. Porro, hic fauor Dei non est nobis inter tot aduerfa & mortes manifestus. Nec or-

IN CAP. I. EPIST. AD PHILIP.

dinauit Deus angelos, q femper manifestis signis appareant, & adnunci ent acreuelent nobis hunc fauorem suum, sicut potuisset efficere uno nu tu, ut quouis mane & uesperi descederet angelus de cœlo uisibiliter,& adnuciaret nobis Dei fauorem. Sed wifum est ei ordinare homines in nucios fauoris sui. Itacp primum ordina uit Apostolos & ministros Ecclefie, qui adnunciet gratiam Dei & pace: deinde uocauit quoslibet pios priua tim, ut alter alteri adnūciet gratiam & pacem Dei,id quod fierifolet, cu dicimus: Bonus dies, Bonus uesper. Hæ enim optiones sunt cælestes nuch, imo coelestia oracula, nobis i hoc propolita, ut ex iplis capiamus certi tudine divini erga nos favoris. Quare nequaquam est dicedum, quidad me hic aut iste homo? quomodo pof fet ipfe mihi gratiam diuinam dare; Nam quod ad hanc remattinet, Deus sic ordinavit, ut homo homini sit ange.

angelus. Qua ex re admoneamur, ut nullum contemnamus, sed omnibus tanquam angelis nostris benefa cere studeamus.

GRATIAS AGO DEO MEO IN OMNL)

Exordium Epistolæ, Constat aut fignificatione gratiarum actionis,& precationis. Nam Paulus fignificat se agere Deo gratias pro Philippenfibus, quod facti funt participes Eua gelij, & precari, ut hoc Dei beneficium augeatur, & crescat inter ipsos. Hæc est captatio beneuolentiæ, id quod in exordio fieri solet . Porrò manifestum est , scripta Pauli esse oracula spiritus sancti. Quare sin. gula eius uerba, pro singulis thesauris cœlestibus suscipienda sunt. Primum igitur cum ait : Gratias ago, obseruandum est, quod inter cultus & facra Dei, non obtinet extremum locum, gratiarum actio. Agere enim Deo gratias pro beneficija

IN CAP, I. EPIST. AD PHILIP.

Gratiarum altio.

fuis, tam necessarius cultus est, qua orare, aut dare eleemofynam, aut ho norare parentes. Naminhoc præcepto: Nonaccipies in uanum nomen Domini, exigitur etiam ut honoremus, & ueneremur nomen Deigra tiarum actione. Vnde alias dicit Pau lus Ephe.quinto.Gratias agetes sem per de omnibus, in nomine Domini nostri lesu Christi. Et i. Thessaloni.v. Semper gaudete, indesinenter orate, In omnibus gratias agite. Deus autem exigit hunc cultum anobis, non quod iple sua causa delectetur humanis laudibus, sed ut per huc cul tum nos ipli excitemur ad alsectandam nostram salutem, & ad perage. dos ueros ac spirituales Dei cultus. Primum enim, qui agit gratias Deo pro acceptis beneficis, is admonet feipfum humilitatis, ne fuperbiat aduersus Deum, neue aliquid arroget suis uirtutibus. Quid enim habes, qd non accepisti; Nihil autem sibi arro-

gare,

gare, sed humiliari cora Deo, est gra tissimus Dei cultus, & magna Dei gloria. Deinde, gagit Deo gratias, assuefacit scipsum, ut sit contentus præsentibus Dei beneficis, Natura enim ita affecti sumus, ut non simus conteti præsentibus, sed semper plu ra, ac maiora affectemus. Hec est ma gna ingratitudo erga Deum. Nos enim nodum fatis gratiarum egimus pro acceptis beneficijs, nec præsen. tia meriti sumus. Gratiarum autem actio excitat nos ad animi æquitate, ut acceptis & præsentibus contenti simus. Hæcanimi æquitas est mag. nus cultus Dei. Præterea, gratiarum actio admonet nos obedientiæ erga Deum, ne per inobedientiam abalie nemus à nobis benefactorem no strum. Obedientia autem in manda. tis Dei, magnus est Dei cultus. Postremo, qui est gratus pro acceptis beneficis, hic inuitat benefactorem, ut plus largiaf, Cupit autem Deus

IN CAP. I. EPIST. AD PHILIP.

nobis semper benefacere. Quare ut subinde plura & maiora Dei beneficia accipiamus, semper Deo agende funt gratiæ pro acceptis beneficijs. Additur:DEO MEO.Cur non po tius Deo nostro: Nechoc male dictu fuisset, attamen maluit Deo MEO dicere. Voluit enim significare, eum esse ucrum Deum, quem ipse Euangelio suo prædicaret. Omnes enim gentes gloriantur de Deo, & habet quadam cognitionem Dei, sed paucissimisunt, qui cognoscunt uerum Deum. Cicero ait: Nulla ges est tam fera,tamqimmalueta,quæ etli igno rat, qualem Deum habere deceat, ha bendum tamen sciat. Vide mihi gen tes, quæ hoc tempore in terris funt, Iudei, Turce, Christiani, Hiomnes ia chant se scire Deum, & tamen nec lu dæi,nec Turcæ agnoscunt ueru Deum, quia non agnoscut eum Deum, qui milit unigenitum filium fuum in hunc mundum. Voluit autem De-

Deus uerus unde cogno= fcendus.

us ab initio orbis suis epithetis cognosci. Ante Abraham dictus est Deus promissor contritoris capitis ser« petini. Post Abraha dictus est Deus Abraham, Isaac & Iacob, quod promiserat se ex horum semine daturu Christum. Postea dictus est Deus, qui eduxit Ifraël ex Aegypto. Nunc cum uenit Christus, dicit, qui misit unigenitum filium suum servatore in terram. Qui ergo hoc tempore no credit in eum Deum, qui milit unige nitum suum filium, is no credit in ue rum Deum. Sicut tempore Patriarcharum, quino credebant in Deum Abraham, Isaac & Iacob, non credebant in uerum Deum. Quare unigenitus filius Dei, & prædicatio Pauli cognoscenda sunt, ut uerum Deum cognoscamus. Præterea, cum Paulus dicit, DEO MEO, significat, quanta fiducia uero Deo adhæreat . Sunt enim, qui sentiunt, Deum misericordem | quidem :

IN CAP. I. EPIST. AD PHILIP.

esse per Christu sanctis hominibus, nescio quibus, non autem sentiunt Deumiplis esse misericordem. Necesse autem est, ut unusquisque credat, Deum etiam suum ipsius Deum esse, id quod fit, si credamus in Christum, quod solus ipse sit propiciatio noffra.

IN OMNI MEMORIA VE STRISEMPER IN PRE-CATIONE, erc.

Meminit Paulus Philippensium in orationibus suis, & precatur pro omnibus. Quo exemplo docet nos, quid nobis inuicem debeamus in hac terra. Non est hic sermo de sanctis in Domino quiescetibus, de quibus nunc non est dicendi locus, sed de sanctis in terra. Hi debent sibi inuicem hoc officium, ut pro se mutuo orent. Solent autem homines dupliciter contra hoc officium peccare. Primum neglectu proximi. Dicunt enim sicut Cain: Nunquid custos fra

tris mei sum ego: Hec est impia uox: unusquisq enim nostrûm debet elfe alterius custos, uidelicet cura et oratione. Deinde peccatur contemp. tu proximi. Dicunt enim: Ad quid hic autille mihi utilisesse poteste Est & hac uox aliena ab animo pietatis Audiofo. Nullus enim inter Christia nos est, qui non sit nobis utilis, uideli cet, oratione sua. Nullus est qui non indigeat aliorum oratione. Nec Reges nec Monarchæ possultt bona co scientia dicere de extremo pastore, hic non est mihi utilis. Quare cum res itase habeat, conferamus inuice nostra officia, benefaciamus proximis nostris, ut participes efficiamur orationum eorum.

CVM GAVDIO FACIENS
PRECATIONEM.)

Quidegaudet ne Paulus in preca tione, cùm sit in uinculise Docet auté hic primum, quod in uinculis aut afflictione nihil prius nobis faciendu

fit, that confugiamus ad Deum per precationem. Sunt impif & incredu II, qui oppressi calamitatibus, aut us surpant diras execrationes, aut agitant tantum confilia de parandis humanis auxilis, ne requirentes quide Deum, & cum admonentur de fidu cia in Deum habenda, & de inuocan do nomine Dei, folent ridicule respo dere: Quid mihi de Deo cocionarise diu mihi expectadum erit, donec assata columba inuolet in os meŭ. Sic & in Comædia, quæ est humanæ ui tæspeculum, cum quispiam dixisset,

Dissum fretus, deos sperauimus.

Respondet alter:

Non egoistud uerbum empsitem titiuilitio,

Nam omnes mortales dijs sunt freti, sed tamen

Vidi ego díjs fretos fæpe multos decipi.

Hæc est uulgaris impietas, & ma gna Dei contumelia, quæ non appa-

1.CE

EXPLICAT. IOAN, BRENT. 30

ret quidem tam atrox, quam est homicidiam & latrocinium inter homi nes, in cofpectuautem Dei maxime horribilis est. Etsi enim nemo debet negligere suum officia, ut liberetur, quoquo modo licite potest, ab aduer sis,tamen prima omnium cura afflicti esse debet, ut auxilium apud DO MINVM Deum quærat, & solius Dei Patris per Iesum Christum auxi lio coffdat. Hoc officium maxime omniū exigit Deus, & ut excitet nos ad hoc faciendum, immittit nobis afflictiones. Sumus enim ferui & fubditi Dei, et agimus uitam in principa tu ac protectione eius. Neclicet nobis alium dominũ agnoscere, quảm Dominum Deum nostrum . Dauid ait:Ego seruus tuus, & filius ancillæ tuæ. Seruorum aute & subditorum est, ut in incursionibus hostium, aut alijs calamitatibus, non quærant alie serui quid nos dominos, sed confugiant adle debeant do. gitimum suum magistrum, cui in. minis,

dicare debent, quid acciderit. Hoc ni sifecerint, grauius solent puniri, \$ simultas alias políticas leges uiolaret.Legitimus enim magiltratus no potelt ferre, ut subditi, fe spreto & contempto, confugiant adalienum dominum. Cûm igitur nos simus ser ui Dei, exigitur à nobis, ut calamitates, quæ immittuntur, primum omnium referamus ad Dominum Deum nostrum, & inuocemus eius auxilium. Hocidem exigità nobis primum præceptum decalogi:Non habebis alienos deos coram me, Quod non uetat tantum, ne adoremus idola aut ficticios deos, p more gentiu, Sed etiam ne confugiamus in aduer sis ad aliena auxilia. Deinde, o Paulus dicit se precari cu gaudio, docet quam conditionem piæ preces habe re debeant. Piæ enim preces debent carere tristitia, sed impletæ sint gaudio. Non loquimur nunc de carnali, externo, seu ciuili gaudio aut cachin natione.

natione. Quis sanus ista requireret in afflictionibus: Cum Christus precaref in monte Oliveti, ut transiret calix crucis à se, non sensit externum gaudium, sed potius sudauit sanguineum sudorem præ tristitia. Precandum nobis est hoc tempore pro diui no auxilio aduersus hostes Ecclesia Christi. Et tanta est calamitas corū. qui opprimuntur ab aduersarijs piæ doctrinæ, ut nequaquam libeat aut li ceat ridere. Quod ergo est gaudium illud, quod in oratione habendu eft? Gaudium est, non carnale, sed spirituale. Quale autem hoc sit, facile intelliges ex antithesi. Vide mihi hypo critas, de quibus Christus dicit, co incedant tetrici & tristes. Hi nullo gaudio orant, quia non audent læta conscientia accedere ad Deum, abhorrent à conspectu Dei, propterea quod fidentes suis operibus, dubitat de misericordia Dei, dubitant de exauditione Dei. Hæc est impia & in-

credula tristitia. Gaudium uerò est, certa fiducia misericordia Dei, qua non potest cocipi, nisi propter Christum filium Dei Hac certa Dei mile ricordia, maximum est gaudium, ma ximum folatium in oratione. Precan tes enim debemus fecuri & lati efse de fauore Dei, propter Christű, qui nobis Deum reconciliauit. Tale gau dium habuit ipfe Christus in oratione sua, in monte Oliveti. Tale gaudium habuit Paulus in uinculis, Sciebat enim Deo placere sua uincula propter Christa, & quod Deus glorificaturus elset iplum per uincula. Tale gaudium debemus et nos habe rein oratione aduerfus Turcam, & alios hostes Ecclesia, uidelicet, quòd etsi Turca et reliquiaduersarii deuo rant multas gentes, non tamen deuo rabunt Christum, & Ecclesiam eius. Et quanquam auferant nobis regnu terræ, non tamen possunt nobis auferre regnum cœlorum . Sed quod eft

est illud bonum apud Philippenses, propter quod Paulus tantas agit Deo gratias in oratione sua pro Philippensibus : Suprà enim dixit: Gratias ago Deo meo, etc. Porrò quo bo no agit gratias Deo: sequitur:

QVOD VENERITIS IN COMMV.
NIONEM EVANGELII.

Quidinquiese nihil ne aliude Expectaba longe aliud, uidelicet, quòd ageret nomine ipforu gratias Deo, quòd dedisset eis multa frumenta & uina, quòd fertilis esset annus, quòd omnia esset uili precio uenalia, quòd urbs eorum esset una ex præcipuis urbibus totius Macedoniæ, & c. Hec quide sunt magna dona Dei, pro qui bus agendæ sunt Deo gratiæ. Sed COMMVNIO EVANGE, communio LII maximum omnium benesici, Euagelij qua um Dei est, quod potest ciuitati le bonum. contingere, Euangelion enim, inquit alias Paulus, est potentia Dei ad salutem omni credenti, Euangelion

Christi donat nobis Christum. Quo donato & accepto, habemus Deum propicium, remissa sunt peccata, adoptati sumus in filios & hæredes Dei, patet nobis cœlű, & seruamur inmorte, adaccipiendam cœlestem hæreditatem.Communio autem Euangelij est communio omnium horum bonorum. Et ubicung est hæc communio seu participatio, ibi nihil potest nobis obesse, nec captiuitas, nec fames, nec mors. Vbi aut no est hæc communio,ibi nihil prodeft nec potentia, necopulentia nec sanitas. Quare communio Euangelii est pre stantissimum omnium bonorū, quæ possunt ciuitati cotingere. Cum aut & nos simus beneficio Dei in eadem comunione, danda est opera gratitu dine, ut no excomunicemur, sed bonis illis Euagelij perpetuo fruamur.

PERSVASVM HABENS HOC IPSVM, QVOD IS QVI COEPIT, &c.

Bonum

23

Bonum opus, de quo Paulus loquitur, est communio Euangeli, cuius Philippenses sunt participes facti. Confidit ergo Paulus, quòd cùm Philippenses coeperint divina cleme tia participes fieri Euagelij, perseuerent etiam in Euagelio, donec omnia Euangelij bona reuelata fuerint in aduentu Christi. Primum igitur docet hoc loco Paulus, quod non sufficit bene incipere in Euangelio, nisi e. tiam perseueres uscad finem. Initium enim est propter finem. Quare nisi finem suum consequatur, nihil profuerit.Præterea, Deus tales nos iudicat, quales discedimus ex hac uita. Noster enim finis, prout hoc loco de fine loquimur, uite nostræ finis di citur, no quod nihil post mortem superlit, sed quod post mortem non sit amplius spacium pœnitentiæ. Neces se igitur habemus perseuerare in ue ra Euangelij fide, usca ad finem uitæ nostræ. Saul et Iudas bene cœperût,

sed quia non perseuerarunt in incepto, perierunt perpetuo. Vulgo folemus bene incipere pietatem, cum considentes in concionibus Ecclefiæ, cogitamus nos deinceps fummam daturos operam pietati, Sed mox ut descendimus è templo, aut deficimus ad noua scelera, aut reuer timur ad uetera. Nihiligitur proderit nobis bonum initium, nisi perseueremus in pietate. Deinde quod Paulus dicit, Deum perfecturum, quod cœpit, monet nos, ne quicquã nostris uiribus adscribamus. Vtem non sumus meriti initium boni operis in nobis, ita non possumus mereriperfectionem boni operis, sed omnia sunt Gratia & clementia Dei. Phi lippenses, ut non funt meriti, quod reuelatum sit ipsis Euangelion, ita non possunt mereri, ut perseuerent in euagelio, sed est gratia Dei. Quide Torpescemus ergo, & stertemus se cure, quod perseuerantia non costet noffris

I C I

h I c

d

24

nostris meritis, sed tatum clementia Deir Nequa . Paulus non docet ista Philippenses, ut fiant ignaui, sed magis ut excitet in iplis follicitudinem, gratiarum actionem, & obedientia. Nam cum honesti homines cognoscunt perseueratiam communionis Euangelij, quæ ad falutem nostram necessaria est, non esse sitam in nostra manu, sed in manu clementiæ Dei, tunc excitatur principio ad ora tionem, ut hoc donum pijs precibus à Deo petant: deinde excitantur ad obedientiam, ne Deum suis sceleribus irritent ad indignationem, quo commoueatur, ut excludat nos à comunione Euangelij sui. Iudæi fuerüt gens electa, in comunione coelestiu bonorum, Sed non perseuer arunt in hac comunione, quia non obedierût Deo, sed prouocauerunt eum adira cundia. Fuimus & nos gentes hacte nus in comunione Euagelij. Obedie dum igit est Deo, ut colervet nos in

hoc bono, & perficiat, Postremo & additur: Víque in diem lefu Christi, etc.no significat Philippefes illos auditores suos uicturos usos ad nouissi mű diem, Sed significat, quod in die seu aduentu Christi, reuelanda sint cœlestia bona, quorum per fidem fa cti sumus participes ex Euangelio. Pone enim tria tempora, Vnum est huius uitæ. In hoc tempore cognofcendus est Christus, discendum est Euangelion. Et quanquam efficimur ex Euangelio per fidem fili Deiac hæredes cælestium bonorum, tame nondu reipsa sentimus ea bona perfecta fruitiõe, sed ambulamus in aduersis usca ad mortem. Quemadino du enim paruuli sunt sub tutoribus, nec differunt à seruis: ita & nobiscu agitur in hoc feculo. Alterum est tepus intra mortem & generalem resurrectionem seu aduetum Christi. Hoc dicitur improprie tempus, quo ad nos uidelicet homines adhuc uiuentes,

f

r

ir

C

re

d

h

b

h

11

Temporum diuersitas. uentes, non quo ad Christum & ciues coelestes in altero mudo, coram quibus mille anni sunt minus quam unus dies.Intra hoc ergo tepus, corpus quiescit in terra ab ærumnis & laboribus suis, quos pertulit in hac terra, animæ autem piorum uiuunt in Christo, in summa tranquillitate, fpe & expectatione venturæ refurrectionis. Hodie, inquit, mecum eris in Paradiso. Et, Commedo in manus tuas spiritum meũ. Et, Cupio dissolvi & else cum Christo. Nondum autem percipit anima totum gaudium cœleste, donec ueniat ultima Resurrectio. Tertium tempus, quod & ipsum dicitur improprie tempus, est eternitas illa, que incipit in nouissimo die, in qua reipsa fruemur perpetuo omni cœlesti sœlicitate. Sed ut hanc accipiamus & fruamur ea, elaborandum est in primo illo tempore huius uitæ uscad mortem. Quare magna est oscitantia corum, qui tran

figunt ætatem suam incurii, sicut illi agricolæ sunt pro ignauissimis habendi, qui tempore sementis ociantur aut helluantur.

SICVT IVSTVM EST MIHI, egc.

Iure quodam hæc bona uobis pre cor & opto, propterea quod habeã uos in uisceribus meis, hocest, ego tantum uos diligo, quantum me ipfum. Quid ad hoc dicemuse nu Paulus impleuit legem caritatis perfecternam & alias dicit; Cupio esse anathema pro fratribus meis. Et sicut de Paulo in lege caritatis proximi scribitur, ita de losia scribitur in lege dílectionis Dei,iii. Regum xxiii.Similis illi non fuit ante eum, qui reuer tereturad DOMINVM Deum in omni corde, in tota anima, &c. Ergonelegem impleuit perfecte? Nihil minus . Nam in huiuscemodilocis, primum confyderanda est generalis sententia scriptura, quod in cospectu

EXPLICAT. IOAN. BRENT.

lli

d.

1.

ã

0

),

1-

20

a-

It

ni

ge

i

er

n

r-

)-

20

U

spectu Deinullus homo iustificetur. Ét, quòd Caro non possit legem Dei implere, sicut Paulus docet. Deinde sentiendum est, quod scriptura loquat de hominibus, ut hominibus, uidelicet, quod sic dilexerunt Deum & proximum, quantum fieri potest in hac imbecillitate carnis, Nam peccatum semper inhæret carni, nec mo ritur, donec homo moriatur. Et femper manet illud firmum, quod iuftificemur tantum propter Christum per fidem. Quare, quod fecerunt Iosias & Paulus, fuit quidem obedientia Deo grata, non fuit autem perfecta impletio legis, que nonfit in nobis, in hac quidem uita, nisi im putatiue. Cæterum, quod addit: Quod habeam uos in uinculis meis, quibus defendo & confirmo E. uangelion, exponit quid fint uincula, captiuitates & mortes eorum, qui patiuntur propter Euangelion Christi, Sunt enim defensio &

D :

confirmatio Euagelij. Vnde & Mar tyria, hoc est, testimonia uocatur. Vi demusautem ex martyribus certitu dinem Euangelij Christi. Ethnica religio fuit diuulgata per universum pene orbem terræ. Et tamen nullos unquam habuit idoneos martyres. Turcica religio uagatur nunc latifsi me, sed necilla habet martyres . ludaica religio habet etiam suos quosdam asseclas, Sed & illa caret post Christum martyribus, nisi si qui propter seditiones aut alia scelera afflicti funt. Et præcipui martyres Christianismi sunt ex ludæis, ut sunt Aposto li, Stephanus & alij. Sola autem reli. gio Christianismi, uidelicet, quod lefus fit Christus, expiator peccatori nostrorum, & servator noster, hæc, inquam, fola religio habet martyres, hocest, tales testes, quinon propter aliquodscelus, sed tantum propter confessionem Christi, rapti sunt ad supplicia, & testificatifunt sanguine

ac morte sua ueritatem Euangelij Christi. Primus omnium post prædi cationem Euangelij, & Johannem Baptistam, fuit Iesus Christus ipse. Hunc seguuntur deinde discipulieius, Stephanus, Iacobus & alij Apostoli. Postea inchoata est laniena Christianoruminter Iudæos & Ethnicos.Hieronymus ait:Nullus est to to anno, præter Calendas Ianuarias, dies, quo non afflicti supplicio è nostris, quingenti martyres numerentur,&c.Quare cum fit mentio martyris alicuius, admoneamur de ueritate & certitudine Christianismi aduersus oes alias religiões. Sed dices: Si passiones & supplicia funt confirmatio ueritatis religionis, an non & furta aut latrocinia erunt religiosa opera: quandoquidem homines etiam patiuntur mortem propter furta et latrocinia. Item multi Donatiste & Circumcelliones, multi item Ana baptistæ susceperunt mortem pro-

P.

Mar Vi titu

lum llos

res. tifsi lu-

oft

ro-

tia-Ito

eli. Ie.

orū æc,

es, ter

ter ad

ne ac

pter suas hæreses. Ergo ne hæreses erunt ueritas religionis. De passioni bus furz et latronum facilis est respo sio, quod patiuntur mortem no pro pter aliquam religionem, sed propter manifesta scelera, quæ apudomnes gentes damnata funt. De hæreti cis autem consyderandum est, quòd quemadmodum nonnulli sæpe à Satana tanta furía exagitantur, ut fibi ipsis cosciscant mortem, ita & multi decipiuntur uanis opinionibus, ut malint mortem ferre, quamabopinione cedere. Nam ut passio sit ueru testimonium, necesse est, quod religio, quam passio testificatur, sit per fe uera & recta. Sicut enim in rebus ciuilibus testis falsam causam non facit ueram, sed ueram causam confirmat ueram, ita in religione, martyr non facit ipsam religionem ueram, si antéfuerit falla, sed si per se fuerit ue ra, tunc martyr confirmat ueritatem eius, Christiana autem religio per se est

est uera, reuelata de cœlo, testissicata per Prophetas, confirmata per miracula, ac præcipue excitatione mortuorum. Quare si accesserint martyres, publico cominu testimonio costrmatur. Idea en maximus honor est coram toto cœlesti cœtu, pati propter Christum.

CVM SITIS OMNES MIHI CON SORTES GRATIAE, &c.

Alía causa, propter quam Paulus optime sperat de Philippensib. quía, inquit, estis participes eius dem gratizemecum. Hæc est communio San ctorum. Etsi enim non omnes sancti habent eadem dona personalia, & priuata, sicut nec Philippenses habuerunt hoc donum, quòd rapti sue rint in Paradisum, quemadmodum Paulus, omnes tamen habent eun de Christim, eun dem patrem Domini Christi, & eadem bona ad ueram salutem necessaria. Multum autem prodest hanc concionem cognitam

habere. Primum enim prodest ad co firmandam fidem in afflictione. Ecclesia enim constat in omnibus malis & servatur. Servabit ergo & is, qui est membrum Ecclesie, quia est com munio Sanctorum. Deinde prodest adretundendam arrogantiam & co temptum proximi. Sicut Petrus iubet maritos humaniter tractare uxo res, quod sint consortes eiusdem gra tiæ, ita nullus Christianus debet alte rum Christianum contemnere. Sole mus alter alteri fuum honoreminui dere. Alius quispiam ita fastidit proximum, ut nec cum ipso sedere uelit. Abhacarrogantia abducit nos com munio Sanctorum. Cogitandum enim est, quod necesse habemus ferre, ut is, quem cotemnimus, idem no biscum cœlum inhabitet, cur ergo nonpateremur, ut etiam in eadem terra aut eodem loco terræ nobiscu sederete Item habemus communem Christum, communem orationem dominidominicam, communia facramența. Quæ ergo est illa insolentia, quod non uelimus ferre, ut participet nobiscum minora bona, ea uidelicet, in quibus Deus uult nos inuicem reddere participes:

TESTIS EST MIHI DEVS, &c. ET ILLVD ORO, VT CARITAS, &c.)

Versatur Paulus adhuc in exordio Epistolæ, & captat beneuolentiam, cùm testatur, quanto amore coplectatur Philippenses, & quato desyderio pro ipsis apud Deum intercedat. Videamus ergo quæbona, quæbenesicia Paulus precetur, ut Philippensibus contingant; Oro, inquit, ut caritas uestra (hoc est, uos ipsi. Sic enim loqui solemus, Tua prudētia, Tua dignitas, hoc est, Tu ipse) magis exuberet, & c. Orat Paulus ut siant magis ac magis diuites seu exuberates. In quibus rebus; num in externis diuitis; De his ne uerba qui-

dem facit. Has folas mundus guærit, et putant homines se propter has pa randas natos esse. At hæ divitiæ nullam afferunt salutem, sed potius affe runt perniciem, nisi magna diligentia & pietate administrentur. Qui uolunt, inquit Paulus, ditescere, incidunt in tentationem, & laqueum & cupiditates multas, stultas ac noxias, quæ demergunt homines in exiti um & interitum. Quare Paulus non precatur Dominum, ut faciat Philip penses diuites externis opibus, sed precatur, ut faciat eos diuites in dua bus rebus. Altera est Agnitio, uideli cet Christi & uerbi Dei,ac experien tiarerum spiritualium, ut cognoscamus, quæ funt Deo placentia, & nobis adfalutem utilia. Hoc est necessa rium bonum. Oportet enim nos ante omnia habere cognitionem Chrifti, qua iustificemur & seruemur. Hæcest, inquit, uita æterna, ut cognoscant te yerum Deum, & quem milifti

milisti Iesum Christum . In hac autem agnitione, non est retrospiciendum. Nemo, qui admouit manum adaratrum & retrospicit, aptus est regno Dei, Nec est cessandum & o. ciandum, sed semper est ultra perge dum, ut magis ac magis cognoscamus Christum ac beneficia eius, & utrebus ipsis intra nos experiamur, nihil esse certius quam Christum regnare.Præterea ut experiamur senfu ipfo, quòd utile nobis fit, ut aliquo ties affligamur, & non semper pro li bidine nostra exaudiamur . Ignaui homines, qui sunt dediti uentri, nihil curant rerum spiritualium, sed comparant se ad alior um hominum mores, & ad externos rerum euentus. Ac primum, quod ad religionem attinet, credunt & faciunt facra, que ui dent uicinos suos facere. Nec afficiutur magna cura religionis. Deinde si res fœliciter succedunt, gaudent, lætant, uiuunt pro libidine, nec patiunt

se coerceri. Postremo, si infælicitas oritur, tristantur, denciunt animum & desperant, nec patiuntur se conso latione erigi. Sic uulgo uiuitur. At Paulus longe aliud exigit, longe aliud precatur pro Philippelibus, imo pro tota Ecclesia, Petit enim, ut ditescant in agnitione, uidelicet Christi, & in experietia rerum spiritualium, nimirum ut reipfaintelligant & fentiant, solam Christireligione esse cer tissimam, & afflictiones in hoc seculo non esse malas. Exemplo est Paulus ipse, qui orans ut auferatur abip so Sata colaphisans, passus est repulfam, fed posteareipsasensit, o hæc afflictio fuerit ei utilis. Ad consequedam autem hanc experientiam, diligenter est cognoscendum uerbum Dei, & observanda sunt cosilia Dei ex uerbo eius. Quare uita Christiana non est ignauum ocium, nec est la bor corporalis, sed est magna dilige. tia in rebus spiritualibus, ut semper profi-

proficiamus in uera pietate. Altera res, in qua Paulus precatur, ut Philip penses ditescant, hæc est, ut sint impletifructuiusticie, ut sint divites bo nis operibus. Non ait, Vt exuberetis uino & frumento, sed ut exuberetis fructuiusticiæ, quæ contingit per le fum Christum ad gloriam et laudem Dei, ut nemini sitis offendiculo, &c. Has diuitias oportet quemuis pium possidere. Non enim præceptum est, ut ditescas opibus terrenis, sed præceptum est, ut ditescas opibus iu sticiæ.Primum autem,iusticia nostra est solus Christus, uidelicet, si credimusinipsum, reputamur cora Deo iusti propter Christum. Deinde hæc iusticia Christi no donatur nobis, ut sit intranos ociosa, sed est uelut semen. Semen no projettur in agrum ut prorsus computrescat, sed ut sructum ferat. Sic etiam donatur nobis iusticia Christi, ut ex ea afferamus fructum, Quem fructum; Ambula-

dum est sine offendiculo, ducenda est honesta uita. Non helluandum. non blafphemadum, & hoc femper cauendum est, non uno die aut altero, sed usquad diem Christi, hocest, per omnem uitam nostram. Sed quã ob caufam hic fructus iustitiæ facien dus est : num ut mercamur coeleste beatitudinem?Hæcopinio esset con tra justiciam fideiin Christum. Ad. dit ergo Paulus: Ad gloriam & laudem Dei. Bona enim opera facienda funt, non opinione meriti, sed ut glorificemus Deum, ut gratias ei agamus, ut bono simus exemplo, quo et alios ad agnitionem Dei inuitemus & excitemus.

Hactenus Exordiũ huius Epiftolæ, sequif nunc Narratio.

SCIRE AVTEM VOS VO=

Hæcest narratio huius Epistolæ, Complectitur autem multos locos usen ad finem. Principio consolatur Philip.

EXPLICAT. IOAN. BREN.

da

m.

er

te-

ft,

uã

en

Ωē

on

d

u.

da

0.

a

et

us

S

ır) ,

Philippenses, & hortafeos, ne fiant pulillanimes in fide Euangelij propter uincula fua . Paulus enim cu hæc scriplit, erat captiuus Romæ, ppter Euangelion Christi. Docet igitur, op Pauli uine uincula sua intantum non sint impe, cula. dimento Euangelio, ut potius cedat ad profectum Euangelij. Et additur ratio, quia hac occasione diuulgatur Euagelion non inter pios tantum & uulgares homines, sed etia inter auli cos in prætorio Imperatoris. Pij em fiunt confidentiores exemplo Pauli. Itaq fit, ut prædicatio Euangelij diuulgetur tam per pios, g per impios & incredulos. Etsi enim nonnulli(in quit)recitant causam meam inuidio. fe & contumeliose, tamen etiam hoc modo Christum contraipsorum uoluntatem prædicant. Hic locus diligenter est consyderandus & obseruadus:docet enim nos, quod aduerfa & persecutiones magis iuuant Ec clesia, g perdunt ea. Hoc pertinet ad

i.

mana carnis judicia refutanda. Cum Paulus connceretur in carceres, & postea etiam occideretur, sicut et Pe trus.existimarunt imbecilles aut rerum diuinarum ignari, actum & coclamatu esse de Christianismo, propterea quod capita huius religionis erant occifa. Sed Deus rem ita admi nistrauit, ut mors Pauli & Petri plus profuerit Ecclesiæ, quâm obsuerit. Veritas enim Euangelij confirmata est sanguine eorum . Duo discipuli proficilcentes ad Emauntem post mortem Christi, aperte significant se desperasse de regno Messiæ, sed mors Christi suit uia, qua regnum Christi maxime promouit. In Israel capiebatur arca propiciatorija Phili stinis. Quæres uidebatur esse internecio totius religiõis Ifraelitica. Vn de & Eliad mentionem captæ arcæ, ita obstupuit, ut subitanea morte pe

rierit. Et tamé ea arcæ abductio ceffit in illustrem gloriam ueræ religio

nis.

Apostolorul
mors pro=
dest ecclesiæ.

a.Regum s.

nis. Vide i. Reg. iiij. & v. & vi, Cùm deuastaretur Hierusalem à Babyloniis, & Iudæiabducerentur captiui ad Babyloniam, uidebatur coclamatum esse de tota religione ueri Dei. At ea occasiõe religio uera sparsa fuit per totam Monarchiam Babylonicam, hoc est, per totam terra . Quid Ecclesiain ergo est quod Deus Ecclesiam tam aduersis con admirabiliter per aduersa coseruate seruatur. Hocidcirco solet Deus facere, utillu stret industriam magisterij sui, & ut nosad recte crededum assuefaciat. Nam fi Deus conservaret suam Ecclesiam per externam potentiam & prosperum externarum rerum euetum, tunc non reuelaretur industria & potentía eius. Sicut eruditio medi ci non cognoscitur ex durabili homi nű sanitate, sed ex magnitudine mor borum, ex quibus medicus homines liberat.Præterea si Deus non confer uaret incolumitate Ecclesiæ, nisi per externam fælicitatem, tune nullus

posset certo confidere, se in morte, uirtute Christi, conservariad uitam. Huc pertinet etiam exemplum nostritemporis. Euangelion enim diui na clemetia apud nos reuelatum est, Aduersarij multas insidias excogita runt, quibus voluerunt Evangelion opprimere. Multas bullas ædiderűt a duersus Euangelion, Multos trucidârunt.Sed hac occasione adiuuer ût potius cursum Euangelij, quamimpedierunt . Alij enim expietate, alij exinuidia, alij ex curiolitate, sparferunt Euagelion in alias nationes. Ergo,inquis, non est orandum contra aduersa,nec est pugnandum aduersus Turca, aut alios publicos hostes, sed permittendum est, ut Turca cru deliter in nos grasseture Minime om nium. Vnulquiscp suum debet face. reofficium orando & pugnado. Sed si omnino acciderit externa infælicitas uoluntate Dei, non est sentiendum, quod ca infolicitas sit internecio

nècio Ecclessæ, sed quod clementia Des uertatur in Ecclessæ utilitatem. Sicut & Ioseph ad suos fratres dicit; Vos cogitastis deme malum, Deus autem uertit in bonum,&c.

ATTAMEN QVOVIS MODO SI-

Gaudet Paulus de profectu Euagelij. Gaudet quod Christus adnuncietur, etiamsi multi loquant de Chri sto, non ut laudent eum, sed ut damnent, hac tamé occasione Christiglo ria uulgatur. Exemplu nobis in Paulo propositum est, ut maxime omnium gaudeamus de predicatiõe Chri sti & profectu Euagelij. Licebit quidem nobis etiam gaudere de sanitate corporis, de ubertate & abundan tia frugu, de externa pace, maxime autemomnium gaudendum est de Euangelio Christi.Illa enim bona no funt firma & sufficientia ad uera fcelicitatem. Euangelion autem Christi maximum omnium bonum est.

Nam propter Euangelion constituuntur regna & politiæ. Propter Eua gelion dantur nobis necessaria huius uitæ. Viuimus enim, ut cognosca mus Deum & assequamur fœlicitatem, quam certe non afsequimur, ni fi per Euangelion Christi, quod est potentia ad salutem omni credenti. Quare maxime omnium propter profectum Euangelij gaudendum est. Dices autem: Quid tu Paule gau des de profectu Euangelij, cum sis captiuus: quomodo potes concipere aliquod gaudium in captiuitate? Adhoc respondet Paulus ipse & ait: Noui quod hoc mihi cedet in salute, &c.Et mox additur: Mihi uita Christus est, & mors lucrã. Hic est unus è præcipuis locis huius Epistolæ. Quare diligenter est adnotadus. Ca ptiuus est Paulus, & fieri potest, ut e Paulo omnia captiuitate ducatur ad supplicium.

in bonum ce Attamen ait: Noui quod cedet mihi in salutem quicquid acciderit, siue di dunt.

mittar

mittar liber, siue occidar. Primum er go, Vndehoc nouit Paulus : Additur: Per uestram deprecationem & Subministrationem spiritus, iuxta ex pectationem & spemmeam . Noui hoc, inquit, ex precibus uestris. Vos oratis pro mea falute, Deus autem respicit orationem piorum. Noui eti am hocespiritu Christi, qui ex Euan gelio concipitur. Euagelion enim dicit:Beatiestis, cum insectati uos fuerinthomines propter me . Et Christus dixit, Non cadit capillus, &c. Ex his certus fit Paulus, quod quicquid acciderit ei, cedat ci in bonum. Sicut & ad Romanos ait: Diligetibus Deum omnia cooperantur in bonum. Deinde uidendum est, quomodo ce dat Paulo in bonum, quicquid ei acciderit, siue mors siue uita. Addit ergo huius rei causam dicens: Manifestabitur Christus in corpore meo, siue viuam siue moriar. Nam uita mihi est Christus, mors autem lucrum,

Pauli uita Chrifius,

Si dimittar liber & diutius vixero, tunc sicut ego credo in Christum,& habeo propter ipsum iusticiam acui tam æternam, ita omnes actiones ui tæ meæ co tendunt, ut Christum a-Insprædicem, & Christus ubique in orbe terrarum illustretur. Tota uita mea five in animo coram Deo, five in actionibus meis cora mundo, con fistit in Christo. Hoc folum ago, hoc solutuino, ut Christii magis ac magis et iple agnoscă & alijs prædicem.Sicut uita auari est pecunia, quia diu noctur nihil aliud agit, quam ut pecuniam colligat. Et uita ebriosisunt conuiuia, quia noctes atque dies hoc unum meditatur, ita econtra Christus dicitur esse uita Pauli, quia ut credit in eum, ita nihil aliud agit aut meditatur, quam ut in Christo cre-Mors lucri. fcat, & Christum glorificet. Mors au tem lucrum. Quomodo: Lucrum di citur, quia mors Pauli multos lucrifacit, ut agnoscant Euangelion.Ad

hæc

EXPLICAT. IOAN. BRENT. 50

hæclucrum dicitur, quia per morte liberatur abomnibus persecutionibus,& consequitur firmam feelicitatem in Christo. Quod ergo hoc loco Paulus de se loquitur, hoc elaborandum est, ut unufquifg; in se uere sentiat, & in fuum ulum transferat, Fit autem nunc sermo de pijs, no de impijs hominibus. Nā impijs nulla res cedit in bonum, siue regna, siue prin cipatus, siue uita, siue mors. Pijs aut omnia funt adiumento in bonû. Exe pligratia:Si quis paupertate premitur, sicut Paulus captiuitate, debet pijs omnia cum Paulo dicere exanimo: Vita mi cedunt in bo hi Christus est, mors aut lucrum, hoc man. est, si Deus voluerit ut in paupertate uiua, Christus uita mihi est, quia ut in Christum credo, ita & iuxta uoca tionem Christi ambulo, si uolucrit me in paupertate mori, tunc mors lucrum mihi. Itaque cedit mihi in bonum quodeunque acciderit. Aua rus dicit: Vita mihi pecunia, & mors

E 4

mihi dispendium. Sicut & ebriosus ait: Vita mihi uinum, & mors perpe tua sitis. Sed pius si graui morbo cor ripitur, dicere potelt cum Paulo: Vi ta mihi Christus, mors autem lucru. Quodcunque fiet, bonum mihi erit. Vndeautemhoc agnoscam ? Primu. ex spiritu Christi, quia Euangelion docet Christum satisfecise pro peccatis nostris, & sanctificasse creden tibus in ipsum, omnes afflictiones, adeog mortem ipsam. Deinde ex pre cibus totius Ecclesia, qua non pol funt else uang. Ecclesia enim ubique orat, Pater noster, Remitte debita nostra, &c. liberanos à malo, &c. Quare debemus & nos diligenter proalijs afflictis orare, ut & nos uicissim queamus consolationem ex alienis precibus concipere.

QVOD SI CONTINGAT MI=
HI VIVERE, EA RES.)
Paulus proposita uita & morte,
dubitat quid eligere debeat. Habet

ex

exutraq parte rationes, quæ iplum mouere posset: Vt occidatur & mo riatur, lucrum est, quo dissoluatur & uiuat cum Christo. Vt autem uiuat in hac carne, Ecclesiæ adhuc necelsarium fuit. Quare cum ipie dubi tet, reponiteuentum rei in manum Dei. Exemplum est, quo & nos docemur modestiam in eligenda uita aut morte. În qua re homines nullu modum servare sciut. Nam cum fœlices funt in hoc mundo, nihil minus cupiunt quam mortem. Et ad mortis mentionem pallescunt & trepidant. Cum uero sunt infælices, ibi tu exclamat miserrime: O mors ubi es, quando uenis : cur tam diu cessas: Atquitinam in primo balneo suffocatus essem. Hæc magna est immodestia ac etiam impietas. Oportet enim nos semper paratos esse ad obse quedum voluntati Dei. Si vult ut viuamus aliquandiu in infœlicitate hu ius seculi, obediendum est. Quis em

IN CAP. I. EPIST. AD PHILIP.

fcit, cui necessaria aut utilis sit uita nostra? Si uult ut descramus huius seculi sælicitatem, quam habemus, & moriamur, sequenda est uocatio Dei, quia manet nos maior fœlicitas in altero seculo. Adhos mores assue faciamus nos. Hocautem fit confyderatione officii nostri, quod debemus Deo, item recordatione earum rerum, quas in Christo habemus. Preterea cogitatione instabilis, cadu cæ & infælicis fælicitatis huius fecu li. Deinde Paulus clarissime definit, quid sit uita corporalis, quid mors, & quid post mortem credentibus in Christum accidat, cum ait: Cupio Vita corpo= dissolui, & esse cum Christo. Nam rdis, carcer. cum dicit Dissolui, significat hanc corporalemuitam non else nisi carcerem, in quo quis teneatur ligatus & uinctus, ne habeat ueram fœlicita tem, & ne uiuat cum Domino suo Christo. Etsi enim Christus semper nobiscum est in hac uita, tamen præ

mole

EXPLICAT. IOAN, BREN. 38

ita

us

IS.

10

as

je

e-

m s.

u

u

mole huius corporis & fordium animæ, quibus propter peccatum originale infecti sumus, non possumus capere in hac carne fructum fce licitatis, quam habemus in Christo. Itaque hæc corporalis uita, non est nisi carcer, in quo ligatis manibus & pedibus tenemur, ne fruamur Christo Domino nostro. Qui ergo hoc folum agit, ut in hoc feculo uiuus maneat, is perinde facit, ac si captinus delectaretur turriaut carceresuo, & nollet egredi, cum liberum esset. Deinde ex uocabulo, Dissolui, manisestum est, quod mors non sit ultima linea rerum, ut ille ait, Sed sit tantum solutio à uinculis, quibus homines detinen. tur in infælicitate huius uitæ. Mors habet iucunda epitheta. Hîc uocatur dissolutio uinculorum, alias uocatur fomnus. Talem effecit mortem CHRISTVS. Et pij fruun. tur hoc beneficio Christi: impio-

IN CAP. I. EPIST. AD PHILIP.

rum autem mors est pessima. Quare consyderemus mortem non qualis apparet, sed quale eam fecit Christus. Huc accedit, quod cum Paulus ait: Esse cum Christo, significat animas piorum hominum post morte & uiuere & cum Christo fæliciter commorari, ulos ad nouissimum diem, quo recipient corpora, ut unà cũ corporibus suis sæliciter uiuat. Qua lis aute hæc sit uita, nemo potest humana ratione assequi. Anima non audiunt, non uident, no loquuntur, non ambulant. Hæc enim funt officia corporalia. Animæ autem ducūt uitam spiritualem, &c.

Anime pios vu post mors tem cum Christo.

> ET HOC CERTO SCIO, QVOD MANSVRVS.)

Hæc est prophetia, quam Paulus non accepit ex generali Euangelio, sed ex singulari reuelatione spiritus fancti. Quod autem prophetat, hoc impletur, quia dimittis liber ex hac captiuitate, & prædicat Euangelion adhuc adhuc x.annis. Dicit autem se liberü dimittendum, non in suum usum, sed in usum Ecclesiæ. In uestrum, inquit, prosectum & gloriationem, uidelicet, ut possitis certo eognoscere & gloriari, Deŭ exaudisse uestras preces, & c. Hoc docet, quòd si liberemur exafslictione, non liberamur ut nobis corporaliter benefaciamus, sed ut simus proximis usui. Vt enim non sumus nobis nati, ita nec nobis restituimur sanitati aut libertati.

TANTVM VT DIGNVM EST EVANGELIO.)

Prædixit Paulus se rediturum ex captivitate ad Philippenses. Addit i-gitur correctionem. Videbat enim multos esse, qui multo magis cupiebant Paulum præsentem habere, of rectain uocatione Euangelij ambulare. Putabat sufficere sibi Pauli præsentia & pietatem, propterea quod Paulus erat electum Dei organon, raptus in tertium cœlum, & ædide-

IN CAP. I. EPIST. AD PHILIP.

t

f

u

b

h

rat multa miracula. Quare sentiebant nihil fibi deefse ad pietatem & falutem, si modo Paulus esset præfens, acinterim non dabant multam operam obedfentie, quam debebant uerbo Dei. Sicut & quondam ludæi putabant libiad pietatem sufficere, quod haberent secum templum Hie rofolymitanum, dicentes: Templum Domini, templum Domini, &c. Iere miæ vij . Hanc opinionem corrigit Paulus, & ait : Siue rediero, fine abfens fuero, date uos operam, ut ambuletis digne Euangelio, Salus cnim westra non in hoc sita est, ut sim præfens uobiscum, sed ut digne ambulesis Euangelio, quodà me didiciftis. Quidergo est Euangelio digne ambulater Euangelion est quo adoptamurin filios Dei, & efficimur ciues coleftes. Primum ergo filij Deinon abutuntur nomine Dei ad execratio nes. Hoc enim faciūt filij Satanæ, De inde fili Dei & ciues coeleftes no inuident, posturas, non helluantur, non sectes imposturas, non helluantur, non sectatur molliciem, non sectatur sectatur

AVDIAM DE VOBIS QVOD STE TIS IN VNO SPIRITY, ETC.

Enumerat nunc Paulus aliquas uirtutes quas debemus fectari, ut di gnè Euangelio ambulemus. Stetis, inquit, in uno fpiritu, & una anima, hoc est, Sitis unanimes. Non sitis cotentiosi. In quo ergo consistit unanimitas: Primumin fide. Cosentiamus in recta religione. Nam qui non agnoscunt rectam religionem, cum

Vnanimitas in recta fede.

IN CAP. I. EPIST. AD PHILIP.

his debemus quidem externam pa cem habere, non autem in impietate aut iniquitate. Deinde unanimitas consistit in caritate, ut in rebus me. dis libenter inuicem cedamus, & a. liorum infirmitates feramus. Seguitur aliud quod ad uitam Euangelio dignam pertinet. Adiuuantes decertantem fidem Euangelij, hoc est, suf ferte patienter afflictiones quæ uo. bis accidunt propter fidem Euange In, & non terreamini ferocia aduer. fariorum. Sed quomodo, inquis, pol sumus eas patienter ferre, & no ter reriab aduersaris: Sequitur: Quail lis est causa perditionis, uobis autem salutis, & hoc à Deo. Observabile est, quod dicit: Quæcunca aduersa rij moliuntur aduerius pios, funt pio rum salus, & impiorum internecio. Nam quemadmodum si quis calcitrat aduersus stimulu, ledit seipsum, non stimulum, ita si quis persequitur pios, magis feipfum quam pios ledit. Exem

EXPLICAT. IOAN. BRENT.

יבר

ate

tas 1e,

a

ui

lio

er,

10

ge

er.

er,

æil

em oile

fa.

pio

io.

lci-

m,

tur

dit.

m

Exemplum habes in Pharaone & IC raëlitis, in Iudæis & Apostolis, in Gë tibus & Christianis, & c.

QVIA VOBIS DONATVM

Hortatus est antea Paulus Philip penses, ut patienter ferant aduersa, & non terreantur furore aduersa. riorum. Ac addidit argumentum ab utili. Vobis enim, inquit, est causa salutis, non quidem propter merita ad uersitatis humanæ, sed in Deo, hoc est, propter clementiam Dei, propter Christum. Nunc addit argumen. tum ab honesto. Vobis donatum est pro Christo, no solum ut in eum credatis, uerumetiam ut pro illo patiamini,&c.Honestissimum est non so lumin Christum credere, sed etiam propter Christum affligi. Hocaute est uobis donatum diuinitus. Ergo debemus hoc donum Dei diligeter conservare. Apparet autem magistratum Philippensium crudeliter se

F

IN CAP. I. EPIST. AD PHILIP.

uijse in discipulos Pauli, post recesfum eius è Philippis. De quo uide A. cta Apostolica cap.xvi. Ceterum hic est etiam unus è præcipuis locis huius Epistole, uidelicet, quòd pati pro pterChristum, aut propter iusticia, seu iniuria affici, sit maximum donum Dei. Nemo ferè est qui non tre pidet ad afflictiones & iniurias fuffe. rendas. Et cum in afflictioibus, quas propter peccata meritifumus, obmutescamus, maxime tamen exclamamus de afflictionibus, quæ nobis immeritis accidere uidentur. Solemus enim dicere: Non ægre ferrem hanc iniuriam aut cotumeliam, si sal tem meritus elsem, &c. Sed nescimus quid loquamur.Primum, rarifsimus est etia inter sceleratissimos. quise fateatur afflictionem aut supplicium else meritum.Ingenia huma na funt ad fuam cuics leuandam culpam nimio plus facunda. Deinde, quid est, quod exclamemus nos libe

ter

EXPLICAT. IOAN. BRENT.

ter laturos fupplicium, fimodo mer i tiessemus : An uerò mallemus esse sontes, quâm insontes can magis scelerationinocentes; Qua est hecinfania: Postremo, Credere in Christir maximum est beneficium Dei, sed non folum credere, uerumetiam patipropter Christif, multo maius est beneficium. Sic & magnum est beneficium iuste facere, sed multo maius beneficium est iniusta propter iu stitiam pati. Dicamus initio de eo be neficio, quod est credere in Christu. Hoc est maximum beneficium Dei. Confer cum alijs beneficijs, nullum reperies quod excellat. Cæfarea maiestasingens dona Deiest. Diuitia, fanitas corporis, magna funt beneficia Dei. At hæc dona nec iustificant, nec servant in morte, nec reponunt habentem ea, in coelu. Sunt aqua illa, de qua Christus dicit, Qui biberit ex hac aqua, iterum litiet. Qui autem credit in Christum, is confequitur in

Fz

IN CAP. I. EPIST. ADPHILIP.

stitiam & salutem. Nullum igitur be neficiu maius potest homini à Deo contingere, quam cognitio & fides in Christum. Hacest, inquit, uita a. terna, ut te solum uerum Deum cognoscat, & quem misisti lesum Christum. Sed hoc donum loge omnium excellentissimű est, si non solum cre dis in Christum, uerumetiam si dona tur tibi, ut & propter Christum patiaris aduería. Hos uocat Martyres, Primum enim qui affliguntur propter Christum, fiunt Christo conformes, gestant eadem crucis imagine, quam Christus filius Dei gestauit. Estautem maximus coram Deo & toto cœlesti cœtu honor, eadem ima gine incedere ornatū, qua Christus incessit. Sicut magnus est honor, si quis gestauerit potentissimi principis signa, quibus fit omnibus formidabilis & inuiolatus, ita & Satanne cesse habet formidare eum qui incedit ornatus signo Christi, quod est crux,

eo

es

e,

0.

i.

n

e

a

crux. Non intelligas autem fignum crucis digitis formatum, sedaduersis gestatum. Deinde pati propter Christum adimplet passiones, quæ adhuc defunt corpori Christi. Colo. i. Nihil deest quidem passioni persone Christi, qua expiata sunt peccata, sed deesse eidicitur, quod membra Ecclesia ferre debent ad testimonium Euangelij. Hancindigentiam dicitur adimplere is, qui propter Euãgelion affligitur. Quod cum sit magnus honor coram Deo & coelesti cœtu, manifestum est, magnum honorem esse, pati propter Christum. Adhæc Deus non folum præcipit ut bona faciamus, sed etiam ut mala pa tiamur.Inter passiones autem malorum præcipuữ est pati propter Chri stum. Quare & hac passio est præci puus ac præstantissimus cultus Dei. Præterea Paulus Roma, octavo ait: Siquidem compatimur, ut & una cum ipso glorificem ar. Etalias; Si

IN CAP. I. EPIST. AD PHILIP.

fusterimus & conregnabimus. Non merentur quidem martyres sua passione regnum colorum, sed quo ma iora patiūtur, co maiorem honorem habent in regno colorum, quod con tingit gratia & clementia Dei propter Christum. Gaudete, inquit, & exultate, quia merces uestra magna est in colis. Quare non est doledum propter afficciones, que accidunt propter Christum, sed potius gaude dū est. Sicut & Apostoli gauisi sunt, quod digni essent habiti, qui ppter Christum affligerentur.

CAP II

SOLATIO VEL AD-MONITIO IN CHRI-STO, &c.

datione infert exhortationem. Laudauit enim Philippenses à donis cœlestibus,

EXPLICAT. IOAN. BREN.

Jon

oaf.

ma

em

on

ro-

8

na

m

nt

dē

ıt,

er

lestibus, uidelicet, quod tantis donis fint præditi, ut no folum fint credentes in Christum, sed etiam fint marty res Christi. Nunc ergo hortatur cos ut non abutantur his donis. Maximu donum est credere in Christum. Per hoc enim folum iustificamur & ser. uamur.Maximum est donu patiaduerfa propter Christum & else mar tyrem. Non est autem sentiendum, quòdliceat his donis ad discordiam, ad contentiones, ad rixas, & ad contumeliam proximi contra caritatem abuti.Sed necessitas fidei exigit, ut si mus inter nos unanimes, & seruemus mutuam caritatem. Martyrium enim etsi excellentissimű est donum Dei, tamé nihil est si defuerit caritas. Ad Corinthios dicitur, Si tradidero corpus meum ut comburar, caritatem aut no habeam, nihil utilitatis ca pio. Cũ ergo necessaria sit inter Chri stianos caritas & unanimitas, instituit nuc Paulus exhortatione ad una

F 4

IN CAP. IL EPIST. AD PHILIP.

11

nimitate, ac multa coaceruat ad mouendum affectum Philippefium, ex quibus apparet magnum fuisse dissi dium inter eos . Si qua, inquiens, admonitio in Christo, Similiter sitis affecti, eandem caritatem habentes, unanimes, idem sentientes, etc. Primu ergo uidendum est, in quibus rebus confistat unanimitas. Confistit auté initio in unitate ueræ religionis & fi dei. Non debemus esse unanimes in falsa religione cum impijs, sed in ue. rareligione cum pijs . Vera autem religio ea est, quam docent Prophetica & Apostolica scripta, & quæ ha bet testimonia ueterum ac purioris Ecclesia, &c. Deinde unanimitas co sistit in uite honestate & iusticia: Nõ enim debemus unanimes esse cum sceleratis, in inuidia, in impostura, in furto, in latrocinio, etc. Hec unanimi tas aliquoties reperitur inter negociatores, inter conjuges. Inter nego. ciatores alter alteri cupit imponere. Inter

Vnanimitas in quibus confistat.

EXPLICAT. IOAN. BREN.

Inter conjuges alter alteri precatur morte. Sed hac unanimitas summa est diversitas, hic consensus summus est dissensus. Quare omnino fugien dus. Vnusquisca autem discat ab altero bona uitæ fuæ exempla:hæc eft uera concordia. Præterea unanimitas coliftit in remittendis illatis iniurijs & contumelijs aut damnis. Carl tas enim exigit, ut non exigamus omnia summo iurea proximo, sed libenter condonemus alijs sua delicta in nos. Nam si omnia exigimus summo iurea proximis, idem faciet etia Christus de nobis . Summuius Dei aduersus nos illud est, quòd cùm nõ facimus legem, omnes fumus obnoxij perpetuæ damnationi. Consistie etiam in alijs rebus unanimitas, de quibus Paulus mox . Nos his nune contenti erimus. Hortatur ergo Pau lus, ut Philippenses servent inter se hanc unanimitate & caritatem. Hor tatur autem eos primum ab autori-

IN CAP. II. EPIST. AD PHILIP.

tate admonitionis Christi. Si qua, in. gt, estadmonitio in Christo, hocest, figultis audire admonitionem Chri fti. debetis esse unanimes. No.n.simplex guispiam homo, sed Christusi. pse admonet nos caritatis & unanimitatis. In hoc, inquiens, cognoscent quod sitis discipuli mei, si caritatem mutuam habueritis. Et hoc est mandatum meum, ut diligatis inuicem. Quis autem admonenti, imò & ob. secranti Christo non obsequeretur! Deinde hortatur à iucundis & gratis beneficijs à Deo acceptis. Si quod Solatium dilectionis, hoc est, si uno accepistis aliquod solatium, aliquam consolationem à Christo, quæ uobis dílecta, iucunda & gratafuit, certe nunc debetis eam meminise, & ad declarandam gratitudinem uestram seruare unanimitate. Alij alijs rebus volunt se declarare gratos erga Deum. Hypocritæ multis uerbis, muleis ieiunijs, & alijs rebus. Vere autein

tem pij operibus caritatis & remissione iniuriarum. Postea hortatura communione spiritus. Vnus est Christus, unum est Euangelion. Accepimus unum spiritum, uidelicet quòd sentiamus Deum nostrum Pa trem else, & nos filios eius propter Christum, & quod uno spiritu adop tionis invocemus Nomen Domini. Hæc communio spiritus debet nos excitaread caritatem, quia si conten damus & dissentiamus inter nos, no manetspiritus sanctus, sed dominatur spiritus Satanę. Vbi enim est'dissidium,ibi est dominium Satanæ.Po stremo hortatur ab humano affectu misericordia, quem debemus habere erga captiuos. Paulus crat captiuus,& rogat Philippenfes, ut fint unanimes, ac præstent ei hoc officium concordiæ, ut accipiat aliquod gaudium in captiuitate. Debent aut el se misericordes erga captiuos. Quare debent & Paulo hoc officium pre ftare.

IN CAP. II. EPIST. AD PHILIP:

NE QVID FIAT PER CONTEN-TIONEM ET INANEM GLORIAM, &c.

Hortatur Paulus Philippensesad concordiam & unanimitatem.Oste. dimus autem supra in quibus rebus consistat unanimitas. Nunc Paulus docet, quibus rebus conseruemus concordiam, ut non demus occasionem discordie, Primum, nihil, inquit, fiat per contentionem. Solet aliquo. ties fieri, ut necesse habeamus à proximis nostris dissentire, ut fit in confultationibus, item in legitimis accusationibus aut defensionibus. Quid ergo hîc faciedum ? Noquid fiat per contentionem. Vulgus folet aduer. sarijs suis contumeliosisime contra dicere. Solenia uerba sunt, Mentitur ut nequam. Hoc est turpissimű. De. bemus enim exponere sententiam nostram sine contentione, sine alterius contumelia, sed simpliciter & banis rationibus. Contentio enim parit

EXPLICAT. IOAN. BREN. 49

parit discordia, & est peccatum aduerfus hanc legem; Diliges proximű tuum sicut teipsum.Et, No occidas. Deinde: Ne quid fiat per inanem glo riam. Ambitio, arrogantia autsuper Arrogantia bia parit etiam discordiam. Arrogan quid. tia autem est fastidire proximum,iactare sua nobilitatem, suas diuitias. suam prudentiam, ac præillis donis alios contemnere. Hoc est peccatu aduersus dilectionem proximi, et pa rit multa mala inter homines. Quid ergofaciedum: Per humilitatem,inquit, animi alium quiscs se præstantiorem existimet. Sectanda est uirtus humilie is, quæ in hoc confistit, ut alter altericedat, & alterum præstantiorer judicet. Cauendum aute est, ne sit impia & stulta humilitas. Impia humilitas est, cum quis secta Humilitat tur impietatem maiorum sine iudi impia cio. Et dicit se ideo hoc facere, quod non uelit esse prudetior maioribus. Stulta humilitas est, si quis sciens pin

IN CAP. II. EPIST. AD PHILIP.

Fumilitas Įtulta.

Humilitas uera.

gereliteras, uellet existimare ignarit literarum, melius scire literas pinge. re:autsi quis mediocriter prudens, uellet hominem natura fatuum iudi care sapientiorem. Vera autem humilitas est, partim si quis non arrogat fibi que non habet aut nouit, par tim, si quis suo illustri dono seruit mi noribus. Vt agnoscamus nos peccatores coram Deo, hac est humilitas, quia ueritas, non enim habemus natura iusticiam. Item princeps seruit sua potentia non tantum nobilibus, sed etiam pastoribus. Item Christus maior seruit discipulis minoribus. Nam idcirco debet alter alterum se præstantiorem sentire, ut serviat ei. Vulgus contra facit, unulquile iudicat seipsum præstantiorem,& exigit ab omnibus scruitutem, cum ipse nulli interim seruiat, nec ulli officia fua præstet. Nota de Johanne Episcopo Alexandrino, quem uocant Eleemolynarium. Is iubens paupe-

resuocare, dixit ad ministrum, Voca dominos meos. Existimauit enim fenecesse habere pauperibus seruire. Cui autem quis seruit, eum pro domino habeat necesse est. Sic libe. ri, domini funt Patris, sic subditi sunt domini magistratus, sic infirmi sunt domini hominum fanorum. Addit Paulus & aliud præceptum, ad concordiam & unanimitatem pertinens: Nesua quisque spectetis, sed quæ sunt aliorum. Optime hoc dicitur, sed pessime observatur. Proximus, inquiunt, egomet fum mihi. Quidergo: Sinecesse habent Christianialiorum & non sua commoda curare, quæ erit confusio rerum? Num exigitur ut princeps tradat fuum principatum alteri, & abeat ipse in eremum, nescio quornum di. ues necesse habet cedere bonis suis uicino, & mendicare: Minime . Debet quidem unusquisque uocationi Deiobedire. Si Deus effciat principe

IN CAP. II. EPIST. AD PHILIP.

regno, aut auocet diuitem à diuitis suis, obsequendum est Deo, sed sine Deiuocatione, nec princeps nec diues necesse habent suas maiestates & diuitias alijs tradere. Quid ergo est, Ne sua quisco spectetischoc signi ficat, quod unusquisque debeat suis donis, luis officis, seruire alis, & no sua tantum commoda spectare, sed etiam aliorū. Item quòd debeamus iusteinter nos negociari, & nulli el se oneri quantum licet. Nam qui par tiret opes suas uel inter multos, uel inter paucos, & interim cum familia sua mendicaret, quid aliud faceret, g onec libi,nec alis prodesset: Si em, exepligratia, tria aut quatuor milia aureoru distribueret in quatuor mi lia ciuium, tunc fingulis ciuibus ce derent singuli tantum aurei. Quid hoc magniciple auteminterim necel se haberet alijs oneri esse. Si uero w nitantum daret omnes suas facultates, tunc unum tantum redderet di uitem.

u

Proximi cö= moda cura= re quid. uitem, interim aute multis obesset. uidelicet familiæ suæ, & his quibus necesse haberet postea propter medicitatem oneri esse. Quare procurare aliorum commoda, non fignificat eis tradere omnes tuas facultates, sed pro virili succurrere inopiæ, & officio tuo eosadiuuare, atop iuste cum iplis negociari.

IS ENIM AFFECTVS SIT IN VO BIS, OVI FVIT ET IN CHRISTO, erc.

r

a

g

ia

٠,

d

eſ

u, a,

n,

Iussit Paulus Philippenses unanimes & humiles esse, ac nihil facere contentiose ac ambitiose. Nuncaddit causam huius uel jussionis uel ex hortationis.Idem,inquiens, affectus debetinuobis esse, qui fuit in Christo. Nam Christus est caput nostrū, nos membra eius. Debent aut membra sententiam capitis sectari. Item Christus est Dominus noster, nos autem serui Christi. Debet aute seruus comparare se ad uolütatem Do

IN CAP. II. EPIST. AD PHILIP.

mini. Item Christus est servator no ster, Nos aut beneficio eius servati. Debent autem hi qui beneficia acce. perut, declarare sese gratos ergabe. nefactores, & uirtutes corum inita. riltem Christus propolitus est inex emplum: debemus igitur exemplo eius obedire. Quis ergo aut qualis fuit affectus in Christor Hienuncob ferua mili pulcherrimă descriptione Christi, quam Paulus hoc loco literis fuis mandauit, quæ & diligentissime confyderanda eft. Vix enim tam pau cis yerbis ufg extat illustrior descriptio Christi.Dicit ergo: Qui cum elset in forma Dei, no rapinam arbitra tus est, &c. Videamus primum sententia huius descriptionis, deinde ex cutiamus singulas particulas. Hæc est autem sententia: Etsi Christus est uerus Deus, æqualis Deo Patri suo in cœlesti dominatione, ex qua potu isset nechominem assumere, necse in servitutem conficere, sed maiesta-

ra ne fu bu lui ne car

tut bu xiu ma rar us ftra uti uti

dea nis. De De fto hoc

fent

EXPLICAT. IOAN. BREN.

tem suam palam oftetare. Non enim rapuit maiestatem & dominationem diuinam, sed habet eam natura sua abæterno: Ideo non necesse habuisset eam dissimulare, tamen maluit nostræ salutis gratia dominationem suam quodam modo, utita dicam, exuere, & tradere sese in seruitutem, acassumere hominem, omni bus imbecillitatibus humanis obnoxium, tandem etiam subire turpisimam mortem, ides fecit ut nos liberaret ab omnibus malis, Si ergo filius Dei non quæsiuit sua, sed quæ no stra sunt, certe exigitur etia anobis ut simus humiles, & qramus alienas utilitates. Hec est sententia Pauli. Vi deamus nunc particulas descriptionis. Qui cum esset, inquit, in sorma Dei, non rapinam arbitratus est esse Deo equalis.Hîc tribuitPaulusChri stotria. Vnű est, o sit in forma Dei, hoc est, p habeat forma, natura & ef Christin; in

sentia Dei, ac sit uerus Deus. Vbi,n. forma Dei

IN CAP. IL EPIST. AD PHILIP.

lit

qu

fee

us nõ

sin

ru se

ter

tu

far

tu de

fu

ne

tu

no

est forma(hocest) natura & essentia Dei,ibi certe est Deus ipse uerus. Ac resipla probat, Christum else in forma Dei, hoc est, uerum esse Deum. Vicit enim morte, resurrexit à mortuis sua uirtute. Hocautem est solius Dei. Adhæc diuulgauit fua uirtute Euangelion in orbem terra, & a. didit nomine suo per Apostolos miracula, quod etiam est solius Dei. Cũ igitur hæc perfecerit Christus suo nomine, sua uirtute, manisestum est, quod sit uerus Deus. Alterum quod sit Deo æqualis. Christus est Deus, & Deo æqualis, quomodo hæc conueniunt: Optime. Vnus tantum est Deus, essentia, sed in hac una diuina essentia, tres sunt distincta hypostales, seu personæ. Inter has auté Christus est secunda persona. Ideo. que dicitur Deo æqualis, quia est secuda persona in una divina essentia. Est enim æqualis Deo Patri in essen tia, in maiestate, in omnipotentia, in domi

Christus Deo æqualis.

EXPLICAT. IOAN, BRENT.

dominatione. Tertium, quod hanc ægualitatem Deinon rapuit. Non ra pinam, inquit, arbitratus est essese æqualem Deo, Sed habuit eam equa litatem seu maiestatem natura sua abæterno, à patre suo. Satan uoluit quondam rapere æqualitatem Dei, sed deiectus est. Christus autem filius Dei habet eam natura sua, ideogs no necesse habuisset eam celare, dil simulare & inanire. Nam quæ acqui runtur uel furto uel rapina, ea neces. se est celare & abscondere. Quæ autem acquiruntur iuste & legitime, eapublice usurpantur & ostentantur. Cùm homines possident preciosam uestem aut donatam aut emptã, tunc dicunt se eam gestare intrepide. Nec rapui, inquiunt, nec furatus Sum eam. Sic & Christus non rapuit necprædatus est diuinam suam naturam, maiestatem & dominatione, led possedit eam natura sua abæterno, hæreditate uidelicet, à Deo patre

IN CAP. II. EPIST. AD PHILIP,

suo. Quare non necesse habuit eam occultare, & tam humiliter in hunc mundum suscepta serui forma ucnire,acin rerum omnium egestate uitam ducere. Nihilominus tameninaniuit seipsum. Venit occultata aut dissimulata maiestate sua, suscepit hominem omnibus miserijs obnoxium, factus est infans, eges, afflictus, & tandem crucifixus. Hoc exemplū diligenter in Christo consyderandu est, ut nos etiam discamus esse humi les, & nobis invicem servire, aut errata alion condonare. Est quispia affectus iniuria aut dano: ls posset ius fuu perlequi, & efficere ut is, qui iniuriam aut damnum intulit, puniretur, ac damnum compcfaret. Sed co gitandum est exemplum Christi, qui & ipseno est persecutus ius suu. Ite, Alter fuit alteri contumeliosus in familia eius. Posset aut uindicta ab eo sumere, sed cogitadum est exemplu Christi, qui summam habuit maiesta

tem,

EXPLICAT. IOAN. BRENT. 53

tem, & tamen non uoluit ea utiad perniciem hominum, fed potius inaniuit fefe, ut homines feruaret.

> Perfequemur & reliquas par= ticulas.

Sed, Inaniuit, inquit, semetipsum. Quomodo ergo Christus inaniuit, quomodo euacuauit seser Nu sic seipsum euacuauit seu uacuesecit, ut assumendo hominem, non manserit uerus Deus: Absittsemper enim suscepto homine uerus mansit Deus. Sed inaniuit se, primum assumendo homine.Potuisset enim pro maiesta te & potetia sua hominem contenere, & hominem oino non assumere. Non potuit cogi, ut indueret hoiem. Nihilominus tamé maluit hominem assumere, ut homine liberaret, of hominem contemnere, & permittere, uthomo interiret. Hæc est inanitio seu humiliatio maiestatis divina. De indeinaniuit sese assumpto iam homine, Quare cum fit uerus Deus,

IN CAP. II. EPIST. AD PHILIP.

& assumpserit hominem, potuiset statim ab ipsa nativitate, non solum perfectus else homo, sed etia osten. tare in hoc homine divinam maiesta tem, ut plane nullis aduersis fuisset obnoxius, sed tata fuisset gloria, qua tam uel in transformatione eius, uel post resurrectionem suam habuit & ostendit. In Christo enim Deus et ho mo una est persona, attamé nechoc fecit, sed inaniuit in assumpto homine suam maiestatem, & uoluit eum hominem, quem suscepit, esse obnoxium omnibus humanis miseriis & calamitatibus, præter peccatum. Quod ut Paulus perspicue explicet, tres addit particulas. Vna est, Forma serui sumpta, Filius enim Dei no assumplit simplicem hominem, sed hominem feruum.Inter homines nihil establectius servo. Necesse habet seruus ex alieno arbitrio pendere, potestas uitæ & necis eius sita est in many dominisui. Sic & Christus assum.

EXPLICAT. IOAN. BRENT. 53

m n,

ta

et

ıã

el

X

0

C

i

n

assumpsit hominem seruum, non do minum, no liberum. Natus est in itabulo, Reclinatus in presepi. Paretes eius obtulerunt ad redemptionem eius tantum par turturum. Fugerūt cum ipso in Aegyptum, educauerűt eum labore manuum suarum, Hæc omnia sunt servilia. Adultus autem ipfe nullam habuit dominationem, fed factus est aliorum hominum seruus. Peregrinatus est de ciuitate in ciuitatem, ut Euangelion adnunciaret, medicatus est hominum morbis, lauit discipulorum pedes. Hoc certe est seruum esse, no dominum. Altera particula est: In similitudine hominum constitutus. Filius Dei ho mo factus, potuisset cœlestibus tantum qualitatibus animi & corporis uti, uidelicet, ut animo nullam sensisset tristitiam, nullum timorem, nullu dolorem, & corpore nullum sensisfet frigus, nullam famem, nullam fitim, nullam fatigationem . Potuiset

IN CAP. II. EPIST. AD PHILIP.

esse loge oim eloquentissimus, & su perare eloquetía Demosthenem ac Platonem, sed uoluit propter salute hominű similis esse hominibus, absg tamen peccato. Itacs efurift, litift, ludauit, allit, doluit, tristatus est, obnoxius fuit omnibus aduersis, adeoqipsi morti. Eloquentia fuit mediocri, quantum satis fuit ad ministeriu præ dicandi Euangelii, & c. Tertia particula, Figura repertus ut homo. Vt forma ad substantiam, similitudo ad qualitate, ita figura ad quantitatere. ferenda est. Potuisset enim Christus figura fua corporali fuperare oem gi gantea molem, attamen suscepit tan tum mediocrem hominis statura, & mediocrem membrone decentiam, qualis in mediocri uiro esse solet. Po stremo, ut nihil in eo seruiliñ renz de fyderaretur, præbuit se humilem, factus est Dco patri suo obediens usos ad mortem, eācp turpissimā. Potuik fet magnus heros else, fed abiectus else

Christi obe=

EXPLICAT. IOAN. BRENT.

fu

ac

ttě

(q3

u.

0.

i

ri,

æ

/t

e,

gi

n

1,

Ó

1

essevoluit. Potuisset oés alios morti tradere, sed maluit ipse mortem subi re. Potuisset honesta mortem in mili tia suscipere, sed maluit turpissima subire, quia sic placuit patri suo, ut turpitudine mortis expiaret turpitu dinem peccati. Erat enim peccatum expiandum, petum aŭt no potest nis si supplicio expiari. Quare necesse suit ut filius Dei susciperet miserum hominem, quo esset supplicio obno xius. Si hor secit summa maiestas, de bemus et nos nobis inuicem servire, ut codem affectu cum Christo præditi maiestate eius fruamur.

QVAPROPTER DEVS EXAL-TAVIT ILLVM IN.)

Exposuit Paulus in quantamhumilitatem demiserit sese slius Dei le sus Christus. Nunc exponit, in quan tam sublimitatem Deus Pater eum exaltauerit. Nam Christus etsi est na tura et forma uerus Deus, tamen as sumpsit hominem eum pseruum, &

IN CAP. IL EPIST. AD PHILIP.

assumpsit omnes humanas imbecilli tates, ac fuit obediens Deo patrius que ad turpissimam mortem. Quid ergo factum est : Num pater dereliquit filium fuum in illa humilitate,in morte,ininferno,insepulcro terræs Nequaquam, sed quato humilius sese deiecie, tanto sublimius exaltatus est. Primum enim, quia Christus descenditininfimas partes terræ, hoc est, factus est omniñ abiectissimus, & nonfolum desceditin terramper sepulturam, sed etiam in infernum, susceptis doloribus inferni, quo nihil est inferius, idcirco Deus extulit illū no folum supra terram, & homines, ac omnia que in terra funt, sed etiam super colum, super angelos, & omnia quæ in cœlis funt. Ad Heb.dicif; Factus sublimior coelis. Deus enim poluit thronum Christi non inter an gelos, sed super omnes creaturas in colo & in terra, adeog posuit thro num eius ad dextram suam:Sede,inquit, 114

ſ.

id

i.

n

.

8

c

quit,ad dextram meam. Et Ephe.iiij. Ascendit super omnes coelos . Item Ephe. i. Sedere fecit eum ad dextrã sua in cœlestibus, supra omnem prin cipatum ac potestatem, et uirtutem, & dominationem, & omne nomen quod nominat, &c. Quid ergo sublimius Christo : In Esaia autem capite xxxxij.dicit Dominus; Gloriam meam alterinon dabo. Cûm ergo Deus dederit Christo divinitatis & maiestatis suæ gloriam, manifestum est, o Christus non sit tantum homo, sed etiam uerus Deus. Non enim potuis set tantæ maiestatis capax esse, nisi uerus esset Deus. Deinde donauit il linomen, quod est super omne nomen,&c.hoc est, Deus ita exaltauit filium fuum, ut omnia tam in cœlo. quamin terra, & sub terra debeant eum agnoscere dominus subie cit enim ei omnes creaturas, quocun que nomine uocent. Cæterum cum dicitur, Donauit ei nomen, quod est

fti quid.

Super omne nomen, non intelligen. dum est de externo alíquo cognomi Nomenchri ne uel Iesu uel Christi. Multi enim fuerut, qui uocati sunt lesus, ut losua filius Nun, Iclus filius Syrach, Iefus pontifex in Zacharia, &c. Multi etia fuerunt, qui uo cati sunt Christi, Saul dictus est Christus, similiter Cyrus Efa.xxxxv.&c.Sed hoc loco nomen sumitur pro reipsa, sicut alias sæpe: Exempli gratia: No est aliud nome, in quo oporteat nos faluos fieri, hoc cit, non estaliares, no estaliud quiddam, quo seruemur, præter Christu. Item: Quicuncy invocaverit nomen Domini, hoc est, Dominum ac Deu ipsum, saluus erit. Et in Prouer. Nomen Domini turris fortissima, Hoc est, Dominus ac Deus ipse. Similiter Ephe.i . Fecit sedere eum supra omne nomen quod nominatur, non folum in hoc feculo, uerumetia in futu ro,&c. hoc est, supra oem rem, quæ est yel in hoc yel in altero seculo. Omnia ni

11

a

S ã

1

S

1

mniaigifta in cœlo, chin terra & sub terra debet subiecta esse Christo, ga & iple fubiectus fuit omnibus, Colestia afflixerunt cum, Sol retraxit lu men suu, æstus folis fuit ei molestus, interra homines multis malis affece runt eum, Fouea terræ detinuit eum mortuum usq in tertiü diem. Quid dicam de Satana : hic mouit omnem lapidem, ut eum non solu affligeret, uerumetiam omnino perderet. Qua re Deus vicissim subjecit Christoo. mnia, ut necesse habeant cora eo genuaflectere, & iplum Dim luum a. dorare. Quodaute Paulus ait: Vt in noie lesu omne genu se flectat, &c. non sic intelligendum est, quecessariu sit, ut prolato hoc nomine, hoies semper externa genua flectere debe ant.Hæc est quidem puerilis cerimo nia, & propter pueros usurpanda aliquoties, præsertim in conventu Ec clelie, cu licet. Nec est intelligendu op cœlestia aut inferna habeat externa

& corporalia genua, quæ flectat, sed hoc uocabulo exprimitur subiectio & adoratio.Flectere enim genua est fese alteri subijcere & eum adorare. Dedit ergo Deus pater hanc maie. statem unigenito filio suo, quòd omnes res coleftes, terreftres & infernę debeant ipfi fubijci & eum adora re,& quod omnes linguætam ange lorum, ut ita dicam, quam hominu, debeant lesum cofiteri uerum Christum & Dnm, ut Deus Paterper ipsum glorificet. Qui enim honorat fili um, honorat & Patrem. Quid ergo est,inquis, o non omnia adorat Chri frum & subisciuntur ei? Vide quot funt Iudæi, quot Turcæ, quot inter Christianos, qui contemnunt ac etiã blasphemia afficiunt Christum . Si Christus est positus in thronu Dei, & uidet ac audit omnes impiorum blasphemias, quomodo potest tacere: quomodo tolerare: Cur non pro ncit ignes & fulmina in contempto-

EXPLICAT. IOAN. BRENT. 57

res, quo cæterihaberent timorem? Hoccerte faceret, si tam carnalis & præcipitis esset iræ, quam nos homines esse solemus. Nunc autem conni uet suo quodam consilio ad blasphemías & contumelias impiorum.Primum quia omnes uirtutes sunt perfectissimæ in Christo. Tolerantia au tem & patientia sunt inter præcipuas uirtutes. Quare patiens est & tolerans, ut cognoscamus etia has uirtutes in Christo perfectas esse. Patiens autem est, ut mali & impij habe ant spacium pœnitentiæ, Rom. ij.& n.Pet.in. Deinde Christus conniuet, quia nondum est tempus nouissimi diei. Statuit enim tépus publici et ge neralis iudicij, quo reuelaturus est maiestate suam. Suffert ergo interea blasphemias patienter, donec legitimű tempus adueniat. Et timanifestis argumetis declarauit ac compro bauit, se elatum esse in tantam maice statem, quantam Paulus ei tribuit.

2

e

10

li

Ó

ŕ

t

r

ã

Si

i,

n

2,

0

),

Declarauit enim id resurrectione à mortuis, emissione spiritus sancti, di uulgatione Euangelis sui in orbem terræ, & defensione Ecclesiæ. Nisse nim inter tot odia & persecutiones sudæorum & Gentium coserualset Ecclesiam suam & adhuc conseruaret, iamdudüperisset Ecclesia. Cùm autem coseruetur inter medias persecutiones, manisestum argumentüest, Christum sedere ad dextra Dei, & regnare in cœlo & in terra.

PROINDE DILECTI MEI OVEMADMODVM.)

Concludit Paulus cociunculam, quam habuit de humiliatione & exaltatione Christi, & accomodat hac ad usum. Affecti, inquit, debemus este, sicut Christus, q còm esset in forma Dei, humiliauit se, & obediuit uo lutati Patris sui, ideo exaltatus est. Quare debemus & nos humiliari, nostro iuri libeter cedere, ut obediamus uoluntati Dei, & mutua serues mus

EXPLICAT. IOAN. BRENT. 18

dí

m

e,

29

et

a,

m

r, tã

i,

1,

C

0

muspacem. Vulgaris uidet hac do Arina, & tritissima, sed est ualde necessaria, non ad conseruandam tantum tranquillitatem inter homines, sedetiam ad retineda beneficia Dei in Christo. Maximus est hominuer. ror, quod existiment se debere omnia summo iure aduersus proximữ perfequi. Et si quid remiserint, putat summum esse damnum. Quare Pau lus proponit exemplum Christi, ut hunc errorem excutiamus. Primum enim Christus est Dominus noster, nos serui eius. Dominus aute humiliauit le, cessit suo iuri, ut pacem face ret inter Deum & homines, et ut uo lutati Dei obediret, Quare debemus nos exemplum Dominisectari, Seruus enim non est major domino suo. Deinde, si quid ad obediendum Deo, & ad conferuandam pacem, remiserimus, non est damnum, sed lucrum. Christus enim, cum humiliasset se usque ad mortem crucis.

H:

non pernt, sed exaltatus est in sum. mam maiestatem . Sicut ergo Christo optime cessit humiliatio, ita etia optime cedit hominibus, si quid remiserint de suo iure propter Deum feu uocatione Dei. Quid igiture nul. li ne licet publico iudicio causam suz agere Nihil hîc loquimur de publicis magistratuum ordinationibus. quæ funt diuinæ, quibus uti potest quinecesse habet uti, sed loquimur de privatis hominum affectibus & contentionibus. Nam siue quis publico iudicio, siue priuata transactione, cum proximo contenderit, semper hoc præstandum est, ut seruetur candidus animus, ut non cupiat proximo nocere, ut sine contumelia ius fuum exponat, & ut obedienter fuscipiat, quicquid iudices aut pacifica tores pronunciauerint. Huc enim pertinet, quod Christus ait: Dic Ecclesiæ: Amen dico tibi, quodcunque ligaueritis in terris, erit ligatu in co

lis,

q

ci

eí

fi

EXPLICAT. IOAN. BREN. 59

lis, & quodeunca folueritis in terra, eritfolutum in cœlis, Matth. xviij.

m,

tiã

e.

m

11

น์

li-

ıs,

ft

ır

82

II.

0.

n-

Ir

0,

IS

I,

a

n

-

20

s,

NON TANQVAM IN PRAE. SENTIA SOLVM, &c.

Apparet ex his uerbis Philippenses,cum Paulus adhuc cum ipsis esset, tranquillos fuise. Postquam auté discessit, sediciosos inter se factos esse, ac contendisse ipsos de præstan tia & excellentia dignitatis propter dona Dei. Monet igitur Paulus eos, ut & in absentia eius sint tranquilli. Exhocloco uidemus, quantum Dei beneficium sit, tam in Repub, ciuili, quam in Ecclesia, unus homo autoritate præstans. Experientia enim co gnitum est, quòd Deus concessurus uel regnis terræ, uel Ecclesiæ tranquillitatem, eligit heroes, quorum autoritate & potentia reliqui in officio contineantur. Nam ubi æqualis est potentia, dignitas et autoritas, ibi rarissime constat cocordia. Post Per siciregni diminutionem, multa erat.

bella, multæ mactatiões in terra. Ex citatur ergo Alexader Macedo, qui orbemredderettranquillum, Post Alexandrum, cùm Reguli & Prínci pes æqualis essent potentiæ, creber rimæ erant seditiones, bella, cædes, ut eo tempore orbis non fuerit nisila niena, donec excitarentur Romani, qui orbem redderent tranquillum. Quod de tota terra dictum est, intel ligendum erit de una urbe, in quasi omnes senatores uolunt esse æquali ter digni & sapientes, fiunt interse discordes. Excitatur ergo unus aut alter autoritate præstans, quemalij admirentur, & qui seditiosos compe scere queat. Sic in Ecclesia Paulus e ratautoritate excellens. Vb1 ergoip fe erat, ibi erat & pax. Vbi autemaberat, ibi oriebantur discordiæ & rixe. Monet igitur Paulus, ut Philippe ses non solum in presentia, sed etiam in absentia sua sint tranquilli. Etsie nim Paulus abiens est, Deus tamen estpricat. 10 AN. BREN. 60 estpriens, quem omnes uereri & timere debent. Vnde additur:

CVM TIMORE ET TREMORE VE STRAM IPSORVM SALVTEM

OPEREMINI.

Ex

qui

oft

nci

er

28,

la

ni,

n.

el

fi

li

(e

It

ij

Hocest', Etiamsi ego non sum præsens uobiscum, filius tamen Dei, qui est ad dextram Patris, coram quo omnía genua flectenda funt, femper uobiscum præsens eft. Hunc debetis timere, hunc expauescere & tremere, ne quid turpe aut indignum coram tanta maiestatefaciatis. Nihil posset nobis tam utile esse ad excitandam in nobis pietatem, quam si semper cogitaremus nos stare coram illustri illa maiestate Christi, qua est præditus in cœlo & interra, & quæ semper inuisibiliter præsens est. Monere solemus studiosos piæ doctrinæ, ut singulis diebus mane recitent symbolum Apostolicum. An existimatis quod hoc idcirco fiat, quia Deus delectefista

H 4

nerborum recitatione ? aut quia hac commemoratione ineamus aliquam gratiam apud Deum propter uerba ipfar Profecto ob hanc causam fit, ut hac commemoratione admoneatunulquilo leiplum de immensa illa & semper præsenti maiestate Dei pa tris, filij & spiritus fancti, quo concipiamus fidem, timeamus peccare, co lamus tatam maiestatem, & obediamus uocationi eius. Dicimus: Creatorem cœli & terre omnipotentem. Item: Sedet ad dextram patris. His uerbis ponitur nobis ob oculos maiestas Dei alioqui inuisibilis, ut timea raus & contremiscamus. Contremiscere autem debemus, non ut desperemus de salute, sed ut caueamus peccata, sicut filius solet timere & expauescere patrem.

NAM DEVSEST QVI AGIT

Paulus iussit Philippenses, siue præsens suerit, siue absens, uerbo ac

am ba

ut u-

82

a.

1

0

1.

1

3

a

G:

bo Domini obedire, & exemplum Christisequi, ut sint unanimes, & unusquisco querat alterius utilitatem. Possetergo quispia obijcere: Quid tuhortaris nos ad obedientiam Dei, & ad mutuam caritatem, cum tamé scias hominem peccato ita obrutum esse, ut non possit aliquid boni facere, aut etiam cogitare ? Non sumus (inquit aliâs)idonei ex nobis ipsis co gitare quicquam. Ad hoc respondet Paulus dices: Deus est qui agit in uo bis & uelle & perficere supra uolun tatem seu animi propositum. Est & hæcuna ex præcipuis gnomis huius Epistolæ.Quare diligenter confyde randa. Acinitio, quodad naturales hominis uires attinet, homo potest civiliter bona cogitare, & perficere, suaptenatura, qua habet ex diuina creatione. Cognoscit enim quod sit Deus, & quod nulli hominum sit no cendum, quod non sit furandum, co non sit adulterium committendum,

H ,

hæc ut cogitare, ita etia civiliter perficere potest. Nec ullus habet excusa tionem, Natura coceptus sum in pec catis, ergo non possum me abstinere à furto aut adulterio. Sed hæ natura, les cogitationes & operationes duo habet uitia seu defectus. Alterum ui tium est, quòd non satisfaciunt legi Dei,nec sint perfecta iusticia coram Deo. Alterum est, quod inualescete Satana, ne hæ quidem cogitationes in homine constant, ac perdurant, ut probant exempla Neronis, Caligulæ & aliorum monstrorum. Quider go aduersus hæc uitia faciedum est! Non est consistendum intra natura uires, sed festinandt est ad Deuper Christum filium suum. Deus enimis est, qui agit primum, ut uelimus bonum quod Deo placet: deinde ut eti am perficiamus, non quidem omnino perfecte in hac carne, sed tamen ultra propositum nostrum, hocest, plus of unquam cogitauerimus, & animo

la

ec

re

a, IO

Ii

n

animo proposuerimus. Namubi uul gatalectio habet pro bona uoluntate,legendum eft, ultra bonam uolum tatem seu propositum, hoc est, plus quam ante propositum suit in animo. Similes locutiones funt i. Cor. x. & Eph.iij. Exempli gratia. Abraham fuit uir sanctus, & tamen priusquam iussisset Deus ipsum offerre filium suum, nunquam cogitauit se posse uelle & perficere,ut mactaret filiu. At postquam Deus hoc ei mandauit additis promissiõibus, tunc primum egitined Velle, deinde etiam perficere, plus quam animo sperauerat. Nunquam enim antea cogitauit se posse cum filio proficisci ad locum mactationis, & educere gladium ad occidendű ipsum. Sic & de Mose dicendum est. Moses no potuit secum cogitare, quod liberaturus esset Isra ele ex Aegypto. Vidit hoc omnino esse impossibile. Postquam autem Deus madauit eireditu in Aegyptu,

primum egit in eo Velle, etiafi Mos ses hanc uocationem multis modis detrectaret: deinde egit in eo perfice re, plusquam ipse sperauerat. Vide & Paulum: Is nunquam potuit sibi in animum inducere, priusquam con uersus esset ad Christianismum, ut Ecclesiam iuuaret, sed postquam uo catus est diuinitus, egit in eo Deus primum Velle, deinde plus perfice re, quam Paulus iple cogitalset. Hec idcirco nobis cognoscenda proponuntur, ut initio discamus uoluntatem & perfectionem boni operis no nostris uiribus, sed tantum clemen tiæ Dei adscribere: deinde ut uocati divinitus ad aliquam functionem au xilium Dei inuocemus, à quo solo est Velle & perficere. Postremout diuinis uocationibus no abutamur, fed ambulemus in ijs obedienter, ne auferatur anobis Velle et perficere. Samson abutebatur uocatione sua, ideo auferebafab eo perficere, Sed postea

ei questi fpo

no tur per

loc

con dit ner cui

fac fac fce uo

po

posteatamen resipuit. Saul abuteba tursua uocatiõe, ideo ép ablatum est eiperficere, & perijt. Quid ergo est, quod alias Paulus ait: Velle missi adest, perficere autem no inuenio: Respondeo: Perficere totam iusticiam non est in homine, Sed perficere qua tum in hac carne possibile est, datur per spiritum sanctum, de qua perfectione Paulus sic in Philippensibus loquitur.

OMNIA FACITE SINE MVR MVR ATIONIBVS.)

Paulus dedit præcepta de mutua concordia & unanimitate. Nunc addit præceptum quod & ipsum pertinet adservandam concordiam, & e cuius observatione sit, ut etiam concordia observatione sit, ut etiam

talis gongylmus feu grunnitus argu mentum est malæ educationis. Nam ubi est disciplina honesta, ibi homines beneuoleter seinuicem alloquit tur. Et retinetur hæc modestia inter inimicos, si modo honeste fuerinte. ducati. Deinde gongyfmus indicii est animi impatientis & uirulentită cora Deo, quam coram hominibus, Impatientia autem peccatu est. Præ terea gongyfmus est occasio multo. rum malorum. Quare merito debet pij ab hoc uitio cauere.

TALIS VT NEMO DE BIS OVERIPOSSIT, C.

Generalis doctrina, & omnia ge nera externæ uitæ inter pios conti-Viuedi regu nes. Quid multarinquit, Tribus aut generalis. quatuor uerbis describa uobis, qua lem debeatis uitam in hoc mudo du cere. Primum sic uiuatis, ut nemo possit de uobis queri: sitis inculpati, În quacunque repub. duxeritis uită; observate civiles leges illius reipub. Non

N po tui din nin ber cis l mni

De

tes, tius mic null nim Nor riur um. &c

prel tis u ues filio in B os I

Non peccetis aduerfus publicas & politicas leges. Date censum, triburum, & quicquid iuxta publicam ordinationem debueritis. Christus enim non fecit suos Christianos ita liberos, ut non debeant parere publicislegibus, sed potius ut debeantomni humanæ ordinationi obsequi. Deinde, Sitis synceri, hoc est, innoce tes, Nulli hominum noceatis, sed po tius benefaciatis, taamico quam inimico. Esse autem innocentem, aut nullinocere, late patet. Continet enim in se hæc præcepta, No occidas, Nonfureris, Non committas adulte rium, Non dicas falsum testimonium, Non concupifcas rem alienam, &c. Adhæc, Sitis ut fili Dei irreprehensibiles. Non sufficit ut ducatis uitam, qualem ducunt honesticiues huius mundi, sed qualem decet filios Dei, & hæredes cæli. Nam in Baptismo adoptati sumus in filios Dei, & ciues colestes. Debemus

igitur uitam ducere sicut decet filio Dei & ciues cœlestes irreprehens bilem. Nemo quidem cauere potel ne homines male loquantur de ipso sed cauendum est, ne possint uen de nobis male loqui, quia fumus fili Dei. Turpissimum est, si quis ex no bilibus oftentet stemmata sua publi ce, & interim ducat inhonestam, fædam & omnibus uicijs contami natam uitam. Sic et turpissimum est gestare sigillum filiorum Dei, & ta men interim uiuere sicut solent fili Satanæ. Necablopratione, tamincul pata & irreprehensibilis uita ducen da est, quia uos cum habeatis sermo nem uitæ, qui est Euangelion, luce tis in medio nationis prauæ & tor tuosæ, tanquam duo luminaria, So & Luna, in mundo. Hîc obserua qui lis sit fortuna Ecclesiæ Christiinho mudo. Nam Ecclesia Christino con gregatur in unum locum in hister ris, sed dispersa est inter omnes gen

tes

ti

u

ru

(u

ro

re

ria

D

fac

Pr

ni

rei

rai

qu

Ď

te

01

or

lic

gi

tic

in

ua

P.

ilio

nf

teft.

plo

ien fili

no

ildi

am,

mi

eft,

fili

acul

cen

mo

ice

Sol

qua hoc

con

ter

tes,

85

tes, & necesse habet uiuere inter nationes prauas & tortuosas. Mitto uos,inquit,sicut oues in medio lupo rum. Quare multa aduersa ferenda sunt. Deinde etsi ueri pij sæpenumerosunt contemptissimi, tamé si quis recte iudicauerit, sunt ueluti lumina ria coram Deo & hominibus. Corã Deo, quia Deus propter pios benefacit mundo & conservat mundum. Pří lucent in oculis Dei. Oculi Domi nisuperiustos. Nulla respub. constaret, sinon esset Ecclesia in terris coram Deoluces. Coram hominibus, quia si quis gloriatur de cognitione Deiac Euangelijeius, etsi alias contemnitur, tamen uita eius diligenter observatur. Si paululum errat, tunc omnes clamant: Est ne hoc Euangelicum: Sicut eclipses solis & lune ma gis observabiles sunt, quam occultationes aliarum stellarum, ita si quis impius impie agit, paucissimi obseruant, & de eo conqueruntur. Si auté

1

quispiam, qui gloriatur de Euange lio, leuiter tantum peccauerit, miri, quanta convitia, quantæ contume liæin eum, imo & in Deum, quem prositetur, prosiciuntur.

VT GLORIARI POSSIM IN DIEM CHRISTI.)

Monuit Paulus Philippenses, m ducant uitam irreprehenfibilem, fe cut decet Alios Dei, Nunc addit cau fam cur tatopere cupiat, ut ipli piam uită ducant. Vt gloriari, inquit, pol sim in die Christi, op no inuanum cu currerim aut laborauerim, Hoed Aũ Pauli non est oscitanter consyde randű.Nam præter generalia preu pta Dei, unusquisco privatim suaha bet uocatione. Et in homines solent in uocatione diuina segnes admodi & ignaui esse, præcipue propter du as causas: Altera est, quia institia uit non habet fælicem fuccessum in hot mundo. Rechefacientes sunt in hoc mundo infælices. Altera est, quia iu-**Stitia** ranne res foe riti

îti

riti alt ftr: reria

Priniff fit est

mi tæ pr pr V

re fti ra m

EXPLICAT. IOAN, BREN.

rű,

10,

m

ur Li,

U

m

f,

ال

2

C

2,

u

ę

C

îtitianostra nullum habet meritu co ram Deo. Offenduntur ergo homines & cogitat: Quid diligenter face. resbona, cum uideas iultitia esse infælice, & audias ea nullius else meriticoram Deo : Sed Paulus uno & altero uerbo corrigit hîc ignauia no stram, ac docet etiam nos recte senti redeiustitia opera nostroze. Vegloriari, inquit, possim in diem Christi. Primum cum ait: In diem Christi, sig nificat quetli iustitia operu nostrone sit infælix in hoc mundo, tamen non est infælix in die, in aduentu Christi in nouissimo die. Multa quidem comitia celebratur in terris, multe dietæsunt, in quibus sperant homines publicam reformationem, ut iustitia promoueat, et iniustitia impediatur. Videmus autem & hominum digiis res subinde peiores fiat, Quare Chri struit generalia comitia, generalem dietam, in qua omnia est refor maturus. Adhanc dietam est appel-

1 2

landit, cum iusticia est infælix in hoc mundo. Sed hæc, inquis, nimis diq differtur. Non certe diutius, quâm Deo uisum est. Omnia suum habent tempus. Agricola necesse habetex pectare tempus messis: Vide auti quatos interim labores & infælicia tes sustineat. Non enim continuo, u facit sementem, percipit fructum, sed sementis obruitur terra, poste ager niuibus opplet, aliquoties gran do minatur malum, & quicquid ege rit, necesse tamen habet expectare donec ueniat messis. Nostræ autem messis tempus est Dies Christi, que admodum Prophete & Apostolich re docuerut. Quare etsiinterea tem porisiusticiaest infælix, tameindie Christi erit fælicissima . Nam quòd uideatur nobis tempus nimis longi else, nostra culpa, nostrum uitiū est. Aut enim non credimus hunc diem aliquando futurum, aut non diligen ter cogitamus de beneficio, quod no bis

fi fi co ho no ur

b

un nu an Cl

de ini te in

ric Em m m

in

EXPLICAT. IOAN. BREN. 67

hoc

dia

râm

ent

ex

uté

cita

,ui

m,

tea

ran

ge

are

em

ié,

cla

m

die

bó

gű ſt.

m

n,

10 is

bis inhoc die propter Christum con tinget. Accedit huc, quod dies Christinulla integra hora differatur post corporalem uită hominis. Etsi enim hoctempus, quo uiuimus, uidetur nobis longum, tamen his qui dormiunt in Christo, mille anni sunt sicut unus dies aut una hora. Computa nunc addiem mortis tuze, & quot annos inueneris, tot funt usquad die Christi. Namintra mortem tuam & generalem diem Christi, nullum uidetur mortuis ne moment quidem interesse. Quare si longum apparet tempus, nostra est culpa, no Dei. De inde quod dicit, Vt gloriari possim, ostendit bona opera sua habere gloriationem, sua laudem coram Deo. Etsienim non expiant peccata, nec merentur æternam fælicitatem, tamen habent sua commendationem, & sua quædam merita. Nam si non peccauerimus, sed ambulauerimus inbonis operibus, tunc manemus in

I ;

ő

Christo, et laudabimur in die Christ · coram universa creatura, Matt.xxv. Efuriui, & dedittis mihi edere, & Hæcopera commendabit Christus in pis coramomnibus angelis & ho minibus, corã coelo & terra. Annon hæc erit magna laust Quare ambuli dum est in bonis operibus, ut confe quamur talem gloriam in coelo. Sel quid, inquies, Silabor noster inter ris fuit irritus: Exempli gratia. SiPhi lippenses defecissent à Pauli doctri na, num Paulus inuanti laborasset sicut defecit ab ea tota Asia, ij. Timo. i. Respondeo: Paulus inuanum qui dem laborauit, si respicias cos, quide fecerunt à doctrina eius, sed nonin uanum laborauit fibi & suæ salui. Reportauit ipse suam mercedem,e tiamli illi Christum abnegårunt. Sit & paterfamilias reportat suam me cedem, fifamiliam recte & pie edu cauerit, etiamfi familia deficiat ad im pietatem, luxtaillud Ezechielis:Tu tuam

٤٤

ci

te

fti

cr

ne

tu

ui

ti

20

tu

fi

li

fa

11

C

li

5

EXPLICAT. IOAN. BREN.

tuam animam liberafti, &c.

IP.

rifi

XXV.

80

ftus

Cho non

ouli

nfe

Sed

ter.

Phi

tri,

CE!

no.

Jui

ide

1 in

Iti,

, e Sic

ler

U,

im

u

m

OVINETIAM SI IMMOLOR SVPER HOSTIA ET SACRIFICIO, Coc.

Nullum acceptius facrificium in terris fuit Deo, præterquam facrificium Christi fili sui. Et quia credentes in Christum fiut participes Christi.ideo & ipsi dicuntur hostia & sacrificiű. Et Apostoli, qui prædicationesua pocant gentes ad fidem, dicutur facrificare gentes. Porrò in quouis facrificio fuerunt sua immolationes farinæ & libamina uini, queadmodum est in Leuitico. Paulus igt tur dicit segaudere, quod morte sua sit immolatio super hostia fidei Philippensium, quia Philippenses sunt sacrificium. Mors autem Pauli est im molatio seu condimentum huius sacrifici, propterea o morte sua Philippéles confirmantur in fide Euangelij . Obserua autem, quod Pau-

lus uocet mortem suam, immolationem. Vbi hoc cognomen inuenitum. Certe in morte Christi. Cùmenim mors Christi fuerit immolatio De grata, sit ut mors omniŭ piorumsi Deo grata immolatio propter Christum. Quare si mortem sic in Christo considerauerimus, no erit nobi grauis & molesta.

it

cl

n

tl

6

d

SPERO AVTEM IN DOMINO IS SV, ME TIMOTHEVM BRE-V.I MISSVRVM, &c.

Diximus ab initio huius Epistole, quòd Paulus non tractet unum tantum argumentum in hac Epistola, quemadmodum in maiori parte Epistolæ ad Romanos & Galatas. Sed tractat uaria argumenta. Etsi enim spargit hinc inde semina præcipua partis doctrinæ Christianæ de iusticatione sidei, tamen Epistola magis est familiaris & monitoria, quam didactica. Ac antè hortatus est Philippenses ad constantiam in side Euangeli,

EXPLICAT. IOAN. BRENT. 69

gelij, & ad mutuam caritatem atos concordiam: Nunc fignificat fe milfurum adiplos Timotheum & Epaphroditum, ut per hos cognoscant, quanta sollicitudine curam eorum gerat, & uicissim cognoscat, quo in statu lint ipsorum res. Ato hac quidem causam prætexit, Sed maxime omnium mittit eos, ut coferuent Ecclesiã Philippensium in uera doctrina. Dicemus ergo primum de Timo theo. Nam cum Paulus hunc se missurum significat, diligenter commen dat eum, & laudat uirtutes eius,idas facit hoc consilio, ut Philippenses do ctrinameius obedienter suscipiant, & eum agnoscant, pro Paulo, cocionatorem Euangelij. Ac initio uide quata Pauli sit cura p Ecclesia Christi, etiam in uinculis suis. Captiuus te nebatur, & necesse habebat quouis momento supplicium mortis expectare, & tamen hoc præcipue agit, hoc unum curat, ut Euagelion in Ec

LIP.

latio nitur enin

Dei m fi Chri

Chri

IE.

ole, tanola,

Epi Sed

rim uz difi

gis di

ip'n'

Hæcest optima quidem uirtus, sed rarissima inter homines. Nam homi nes solet esse amici fœliciū, quia spe rant aliquam utilitatem ex ipsis.De serunt autem infælices, quia nonui dent ullum emolumentu, quod ex infælicibus colequi possint. Hocest magnum scelus, quia Deus dixit:Di liges proximum tuu sicut teipsum & maxime omniu respexit ad infali citatem proximi, ut adiuuemus eu, li cut petimus nos in infælicitate adiu uari, Qui autem tüc deserit amicum seu proximum, ex diametro pugnat cum dilectione. Quare plane exuit hominem, ac talis homo ne inter por cos quidem locum habere debet, quippe quod porcisi audierint por cum grunnientem et periclitantem, solent accurrere & significare sead iuturos. Præterea, quemadmodum talis deserit suos amicos in necessita te,ita uicissim deseritur in sua neces sitate à Deo ipso. luxta illud: Qua menlura

me ad ipfe mu ami est nec

du pro cui am ne nu fu

m hi pi

S

, fed

mi

Spe,

Ď٥

ui

ex

eft

Di

ın, œli

il

m

at

it

71

mensura, etc. Et: Qui obturat aures ad clamorem pauperis, clamabit & ipse,nec exaudietur. Sed cum uideamus homines ita affectos, ut deserat amicos in necessitate, quid faciendi est: Manendum est in uocatioe Dei, necest propter homines malefacien dum. Danda est opera, ut Deus sie propicius & amicus. Quare si peri. culum imminet, etiamli deserat nos amici, iuuabunt tamen nos alieni. Si necilli, certe non deseret nos Dominus noster. Altera uirtus Timothei fuit, quod non curaucrit que sua, sed quæ funt lefu Christi. Nam aliqui co mites Pauli adhæserunt ei, cum adhuc fælix esset, & liber ambularet, prædicauerunt etiam Euangelion Christi, cum adhuc securum esset. Sed postquain Paulus uinctus fuit, & prædicatio Euangelij constitit pe riculo uitæ, abiecerűt professionem Euangeli, ac fectati funt lucra huius seculi. Hoc factum etiam est nostris

pensium. Cum autem Philippense audifsent Paulum Romæ captivi detineri, miserunt ad eum Epaphro ditum, qui nomine totius Ecclesia Philippensium Paulu in uinculisin uiseret, ac deferret ei munera à Phi lippensibus, quibus muneribuste stabantur suam erga Paulum grafi tudinem. Postquam ergo Epaphro ditus Romam peruenit, obtulit Pal lo munera & pecuniam Philippen um, & ministrauit Paulo in uinculis Interea autem temporis correptus fuit periculofa corporis ægritudine, ut pene de uita eius desperaretui Sed conualuit iterum Dei miserico dia. Quare Paulus remittit eum al Philippenses cũ hac Epistola, & hor tatur eos, ut excipiant et tractente omnistudio & honore. Hæc estle genda, ut uocat, Epaphroditi, quan Paulus hoc loco descripsit: In qui multa ueniunt observanda. Etsiha uident minutiora, quam ut de ipli tanti

ta

ef

nı

do

cl

ct

ho

da

tu

de

ra P

ru

ta

ft

na

ra ft

lo

pe fra

tr li.

EXPLICAT. IOAN, BREN.

P.

nfe

tiui

nro

esia

sin Phi

ste

ati iro

Pal

enf alis,

tus

ine,

tur.

icor

a ad

101

t ei tle

tan

qui

hec plis

nta

tanta popain Ecclesia prædicari debeat. Quid enim illud tam excellens eft: Vnus erat Paulus captiuus. V. nus Epaphroditus, uir coram mun Epaphroditi do non magnæ reputationis. Et Ec. legenda. clesia Philippensium expaucis abiectis ciuibus collecta erat. Propter hos ne algeremus in templo, ut lege dam eorum audiamus. Sed hæc quã tumcung tibi abiecta & humilia uidentur, debent nobis commendatio ra esse, quam frequentia illa comitia Principum, & expeditiones magno rum Regum. Nam multo plus utilitatis possumus consequi ex illis noftris minutarum rerum, ut uidetur, narrationibus, quam ex commemoratione principalium & regiarumistarum action ű. Ac primum de Paulo.Is plurimum commendat Philip. pensibus Epaphroditum. Vocat en fratrem, Collegam, Commilitonem. tribuit étiam ei cognomen Apostoli, Paulus prorfus æquat fibi Epa-

IN CAP. IL EPIST. AD PHILD

u

11

fe

q

2

þ

C

ſ

r

U

t

Ş

phroditum, quamuis Paulus muli donis superauerit eu. Fuit enim ra tus in tertium colum. Edidit mul miracula, &c. Et tamé collocat Em phrodituiuxtaie. Magna uirtus,& ad imitationem nobis propolita. N hoc est uulgare uitiu inter homine of fi quis alterum excellit paucistan tum numis, aut aliqua dignitate no admodum excellenti, continuotol lit cristas, cotemnit præse proximi & omnia agit, quibus possit proxi mum opprimere. Hęcarrogantiani est simplex peccatum, sicut furtum authomicidium, sed est peccatuge nerale aduersus totum compendi legis de caritate: Diliges proximum tuum sicut teipsum. Tale peccatum designabat initio Satan inter ange los. Contemnebat præse omnesali os angelos, & uolebat Deo æqualis else. Deiectus igitur elt in profundi inferni. Tale etiam peccatum delig nauit Cain erga fratrem suum Abel Metue 17.

ulti

rap

ul

Ерг

5,8

.N

nes

tan

non

tol

mű

OX

ano

tum

ige

ndi

um

tum

nge,

ali

ralis

ndî

fig

bel.

ue

Meruebat ne Abel fieret ei æqualis. Volchat folus esse dominus terre, et occidit Abelem. Sed deletus estipse postea cum tota posteritate in diluulo. & dum adhuc uiueret, nulla unquam habuit tranquillitatem. Imitemur igitur non Satanam, no Cainu, sed Paulum, ut non solum feramus, quò proximus emergat, sed etiam adiuuemus eum nostra quacunque possumus opera. Deinde habent & Philippenses suam laudem, quod pu blica legatione uisitauerint Paulum captiuum, & miserint ei pecuniam, sumptum & alia. De hacre non est nunc dicendi locus, ne auditores no-Ari(ut multi eorum funt suspicaces) existimarent nos hæc explicare, quò nos ministri ecclesiæ honorificentius tractaremur. De Epaphrodico au tem considerandum est. Hicsuscepit longam & periculosam peregrinationem, à Macedonia ufque ad

*K :

Romam, ut captivo Paulo munen deferret, ac Romæ servivit Pauloin uinculis periculo uitæ suæ. Vnde& Commilito Pauli vocatur. Hæcel uirtus commendatione dignissima ac uere martyrium, ut uocant. Pratt rea Epaphroditus in hoc officio affi ctus fuit maxima ægrotatione. His ergo uide mihi quomodo fese gera Philippenses & Paulus in morbo E paphroditi.Philippenses maximaal ficiebantur tristitia, Et Paulusipse magno dolore corripiebatur super eius infirmitate, ac dicit eu restituti esse sanitati ex misericordia Dei, ne dolore haberet super dolore, uideli cet, significas se maximo dolore assi gendű fuisse, si Epaphroditus exhat infirmitate mortuus fuisset. Quid hoc, obsecro, rei est an no egrotatio nes immittunt ex voluntate Dei:Et góne, Sactidolent de Dei uolütate! Preterea an no mors est liberatio ex malis huius seculi ? Et Paulus supri dixit

IP.

uner

uloin

ide &

ec ef

sima

rate

o affe

. Hi

gerat

o E

ia af

iple

aper

tuti

i, ne

deli

affli

hac

uid

atio

Er

te:

ex

pra kit:

dixit: Cupio dissolui, & esse cu Chri sto. Quomodo ergo nunc dolet de morbo Epaphroditi: Respodeo: Ve rum quidem est, quod morbus non immittatur nisi uoluntate Dei. Non cadit capillus de capite sine Patre. Deus autem non immittit proximo morbos, ut alter gaudeat & iubilet, fed ut alterius caritatem probet, & condolentia eius excitet. Sicut enim proponit divitibus pauperes, ut diuitum liberalitate exerceat, ita proponit sanis infirmos, ut officium sanorum exerceat. Quare infirmi uisitandisunt, & significandum ipsis est tam uerbis quam operibus, quod co doleamus. Condolendum aut est in. Infirmo codo firmo, Primum propter Deum, quia lendum eft. Deo placet mutua dilectio. Sicut patriplacet, sireliqui fili condoleant cum co filio, quirgis percussus est.

Multi fiut peiores infirmitate. Cum
K 3

Deinde propter infirmum, quia in-

firmitas non est sine periculo anime.

IN CAP. II. EPIST. AD PHILIP.

ergo proximus uerfet in periculo, condolendum est, & subueniendum quomodocunq possumus, sicut con dolemus ei, quem uidemus in aqui periculose mergi. Postremo propte nos, quia partim periculum est, nein sirmitate priuemur bono amico, partim admonemur ex aliena insirmitate de nostra conditiõe, ut excitemur ad resipiscentiam, & sectemur uoa tionem Dei.

ET CERTEFVIT INFIRMVS, ITA VT ESSET VICE NVS MORTIGE

Dicamus iterum de morbo & g grotatiõe Epaphroditi. Multa enim offerunt sese in eo admiranda. Hice nim Epaphroditus suit uir sanctus, etia Pauli testimonso. Missus est Romamab ecclesia sancta Philippensi um, prosectus est ad Paulum sanctu. Fuit & prosectionis negocium sanctum. Detulit enim Paulo sancta Philippensium munera. Habu EXPLICAT. IOAN. BRENT. 70

LIP.

riculo.

ndum

ut con

aqua

opter

nein

o, par

mita

emu

uoca.

VS,

&c

enim

lice

Stus,

Ro

ensi

fan

ium

fan,

bes

OH

oia fancta. Et th Deus permittit, ut Epaphroditus decidat in pessima egrotationem, adeo ut fieret uicinus morti. Quid ctiam hoc est, & Paulus norestituit cum sanitati mirabiliter, cum habuerit donum edendor miraculorum?In Actis cap.xix.dicitur: Virtutes non uulgares edebat Deus per manum Pauli, ita ut ctiam fuper infirmos deferrentur à corpore eius fudaria & femicincta, & recede rentabeis, & spiritus mali egredere tur. Cur ergo hoc loco non mittit su dariñ suñ Epaphrodito tam dilecto. & tam sanctum negocium tractantiut sanetur: Et Act. xxvin. sanat pa trem Publif febribus & dysenteria laborantem, & multos alios infirmos in insula Melite &c. Sed nihil hic iniqui uelà Deo uel à Paulo erga Epaphroditum factum eft. Sanctienim non in hoc crediderunt in Christum, & ambulant in uocatione Dei, ut sint immunes à malo-

K 4

IN CAP. II. EPIST. AD PHILIP.

li

u

r

ľ

I

rum cotactuin hoc feculo, & utpe fruantur fæliciter hoc mundo, sedu cum in hac carne omnia afflictioni genera perferendæ sint, possintad uersa fortiter sustinere, & futuram fœlicitatem accipere. Nam sanctin cesse habent duobus nominibusin hoc mundo afflictionibus expolitid fe: Altero, quod fint homines carne circundati, quorum maledictioeli In sudore uesceris pane tuo. Cûmig tur confunguntur cum humanoge nere carnis æqualitate (etlispirituk parantur) quæcunca funt carnisin commoda, suntipsis cum humano genere comunia. Altero, quod sint fancti, quos Satan magis affligit gre liquos. Hac enim lege credidit Chri stianus, ut sciat plus sibi quam cate ris in hoc feculo laborandum, quip pe cui magis sit cum Diaboli impu gnatione luctadum. Sed quod Deus hoc permittat, ut Sancti plus quam cæteri in sanctis suis operibus affli gantur

EXPLICAT. IOAN. BRENT. 77

IP.

t pe

edu

ioni

tad

ram

i ne

Isin

itie

rne

eft,

nigi

ge

u fe

in.

ano

fint

ğre

hri

ete

rip,

pu,

eus

àm

fli

ur

gantur, sua habet each optima & diuinissima confilia. Primum enim, me tuit faleti piorum. In rerum enim foz licitate homines fiunt securi & igna ui, ac officiorum fuorum neglecto. res. Quare Deus immittit aduersa pijs, ut in suis officijs contineantur. Infame & sitimagis solemus sobrij esse, quain in abundantia uini & frumenti.In fanitate sumus negligentio res oratiois, quam in infirmitate &c. Deinde hic mundus, quia præsens est, & iucundus uidetur, solet adse homines allicere, ut ponant spem suam inrebus huius seculi, nec possut persuaderi, ut libenter hunc mundii derelinquant. Quare Deus immittit pis multas & magnas afflictiones, ut discant hunc mundum odisse, & concipiant desyderium futuri seculi. Nam quemadmodum magistratus eum captiuum in carcere fortius ligat & grauius onerat, quem uidet carcere delectari,nec petere libera-K

IN CAP. II EPIST. AD PHILIP.

fa

n

m

tu

qu

ril

ct

do

fe

te

ti

b

n

t

e

tionem. Floc autem idcirco facitma giftratus, ut inniciat captivo defyder um liberationis, & cogat eum depre carifqualores carceris. Ita hic mun dus carcer est piorum, quo homine solent delectari. Inncit ergo Deusp is grauisima quæque aduersa, tanq uincula, ut adigat eos ad petitionem redemptionis. Præterea Deus pra parauit pijs in altero seculo maxim premia, que nullus humanus captu comprehendere potest. Ad maximi autem coronam non peruenitur, ni si maximo certamine. Imponit igi tur gravia certamina pijs, ut fint pre paratorum premiorum capaces. Ad hæc Deus sinit pios affligi in uocati one sua ambulates, ut sint exemple impijs, quò relipiscant. Nam si iustus afficitur supplicio, impius & pecca tor ubi comparebit? Et si iudicium incipit à domo Dei, quis erit finis eo rum, qui non credunt Euangelio? Si Deus permisit, ut Epaphroditus ta Canctus IP.

t ma

yder

lepre

nun

nine

usp

ang

nem

pra

kima

otui

uma

, ni

igi

pre

Ad

ati

plo

tus

ca

um

eo, Si

tã tus

fanctus uir, in tam sancta profectio. ne,incideret in grauissimum ac penè mortiferum morbum, quid impis tunc Romæ existentibus continget, qui student omnibus scelerum gene ribus? Quare cum oriuntur aduerfain uocatione Dei & negocio fanco, non est existimandum, Deum dormitare, & nostri oblitum esse, sed maxime tunc uigilare, & salutem nostram curare. Quodautem Paulus non sanauerit Epaphroditum misso sudario, etiam suas ha-Primum enim, dobet causas. num ædendorum miraculorum, non fuit datum Apostolis proprietate, ut copro sua ipsorum uoluntateuterentur, sed datum est, ut eo uterentur, quado Deo uisum esset, et preciperetur à Deo usus eius. Cu igitur hoc loco Deus non præceperit Paulo, ut sanaret Epaphroditum mirabiliter, non licuit Paulo, pro sua ipsius cupiditate, hoc

IN CAP. IL EPIST. AD PHILIP.

faciendum suscipere. Adhæc Chri stus contulit in Apostolos donum ædendorum miraculorum, non u phinhoc seculo fæliciter uiverent sed ut ueritas Euangelij confirman tur. Epaphroditus autemnonindi gebat miraculis, quippe, qui anted ueritate Euangelij certificatus erat Quare non æditur in ipfo externum miraculum. Præterea Christus non uoluit, ut omnes ægroti, præsertin pij, mirabiliter in hoc mundo sanari tur, ne uidelicet pij, qui postea inmi do essent, sollicitarentur ad despera tionem, sinon & ipsi mirabiliterin ægrotatione sua liberaretur.lamav tem cum uidemus non solum pios uulgares, sed etiam Apostolos ipsos in Ecclesia recens nata non semper ab aduersis suis liberatos esse, spera mus nec nos à Deo derelictos, etiali nullum in nobis externum miracu lum ædatur. Cæterum, quod Paulus ait, Misertus est Deus non illius tan

tum,

tu

fit

te

Q

du

m

lip

8

pe

te

p

CE

EXPLICAT. IOAN. BRBN. 79

IP.

Chri

num

on u

rent

mare

indi

tede

erat

lun

non

tim

iaré

mű

era

rin

au,

ios

fos

per raviali iali us m tum, sedetiam mei, & c. significat, do na Dei conferriin quempiam non ip sius tantum causa, sed propter proximum. Sapientia, sanitas, diuitiæ, potentia, dantur propter proximum. Quare utendum est ipsis ad commo dum proximi. Postremo Paulus comedat Epaphroditum Ecclesiæ Philippensium. In precio, inquit, habete & c. Docet autem eos, qui sustinent pericula in uocatione Dei, non esse temeritatis reprehendendos, ut importuni homines sacere solent, dicentes: Cur non continuit se domi;

Sic enim nihil fortassis mali
ei accidisset: sed potius in precio habendos.

IN CAP. III. EPIST. AD PHILIP

CAP III

VOD SVPEREST FRI TRES GAVDETE.)

fi

m Q

fu

m de

ui

ni

ce h:

m

lio ni

qu

pe

pr pr

Sepenunc diximu hanc epistolam Pauli se familiarem, et confi

re uarijs argumētis. Cûm igitur Pa lus supra cosolatus sit Philippense & descripserit ac commendauerin is Timotheum & Epaphroditum hortatur nunc eos, ut caueantado Ctoribus circuncisionis. Sed privil hocagit, iubet eos gaudere, & bon animo esse, idque in Domino. Fur runt enim hactenus triftes. Primun propter persecutiones, deinde pro ter uincula Pauli, præterea propti egrotatione Epaphroditi. Nunca tem omnis tristiciæ causa sublat est. Nam persecutio non officit, M prodest Euangelio, quemadmodu in primo capite dictum est. Vinco la Pau LIP

FRI

E.)

imu

aulie

onf

r Pa

nfe

rite

tun

àdo

iulõ

boni

Fue

mûn

pre

pte

C 20

blat

t, fel

dur

ncu Pau la Pauli similiter sunt occasio diuul

gandi & confirmandi Euangelij. Adhæc, Paulus recepit se rediturum ad ipsos, quanquam paratus fit mori propter Christum. Postre mo, Epaphroditus redit incolumis. Quare nullam habent causam tristiciæ. Etsi autem nunc disticillima sunt tempora, tamen & nos habemus magnas causas gaudij, non quidem carnalis, sed spiritualis. Grauis est rerum penuria, hostis externus imminet ceruicibus nostris, & est metus futuræ mortalitatis. Accedunt & aliæ ærumnæ. Multa hæc funt, & magna perícula: At maiora & excellentiora funt beneficia Dei. Habemus enim Euangelion de lesu Christo, ex quo manifestum nobis redditur, Primum, quomodo consequenda sit remissio peccatoru, & quod Deus sit nobis propitius propter Christi, id quod

prius ignorauimus. Alius enim que-

IN CAP. III EPIST. AD PHILIP.

fiuit remissionem peccatorum incu culla, alius in missa, alius in indulga tijs,&c.Deinde,que sit uera iusticia adhæc, quæ sit ratio mortis, adeog omnium affliction .Postremo, qui sit uera uia ad æternam beatitudini Hec funt maxima Dei beneficia, qui si probe perpendamus, afferunt no bis fummum gaudium, etiam inm dijs ærumnis. Sed audiamus exhor tationem Pauli: Eadem scribere w cebis, me quidem, &c. Cauete canes c cauete malos operarios, cauete con ec cisionem. Hec est grauissima & seu rissima admonitio, ac uidet esse ua de contumeliosa. Vocat enim adue farios Canes. Hoccine, inquis, eft. uangelicum : hoccine est Apostol cum: An non Christus iussit Apost los firos esse mites & manfuetos: fit, Sed quod Paulus agit, non esto uicium, sed officium. Quod ut intel

Inob word rine hi, in quos Paulus tam seuerin

in

lic

ín

N

rē

au

fu

fal

cre

pe

rit

rai CI

ce

leg

qu

fti

rit du

mi

to

mil imp

EXPLICAT. IOAN. BREN.

CU

gen

icia,

200

ans

ine

qui

no

me 101

uo

nes

on eue

ual

Æ

toli

ofti

de

tá

tel

fue

rite

ieh

inuehatur & cauere iubeat. Fuerūt autem doctores circuncisionis, uide licethiauthorum similes, de quibus in Actis xv. scriptuest, qui docebat, Nisi circuncidamini secundum morë Mosi, non potestis esse salui. Non autem erant amplius ludæi, sed facti funt Christiani. Docebant autem ad -1. salutem necessarium esse, no solum credere in Christum, sed etiam suscipere circucilionem, ut homines merito circuncisionis iustificarentur co ram Deo. Hi commiscebant inter se Christianismum & Iudaismum. Docebant Christum & merita operum legis simul. Tales hoc tempore sunt, qui simuldocent Euangelion Chrifti,& religionem Papifricam, ac merita humanæ justitiæ. Dicunt creden dum quidem esse in Christum, sed missam quoq celebrandam, ut meri to huius facrificij consequamur remissionem peccatorum, in Christo impetratam. Distribuunt sacramen- 3

IN CAP. III. EPIST. AD PHILIP

tum cœnæ dominicæ, nune subum nunc fub duabus speciebus. Et om nino confundunt inter se Euange on Christiac pontificias impietate Tales uocat Paulus Canes, idom tis nominibus, Primum, quia funti pudentes, sicut canes. Circumem per urbes & familias, & quærun quos decipiant, ut suo uentri seruit Vbi olfecerint aliquid lucri, eò fele stini proripiunt, Sicut canes ad nido rem culinarum festinat. Deinde pn dicatio corum no est suauis cantun fed tantum latratus & ululatus(hor eft) non est Eurangelion, sed potius terror, quia faciunt ex Christo iudi cem humanorum meritorum. Ad hæc, sicut canis revertitur ad uomi tum, & omnia deuorat indiscrimin tim, ita hi omnia confundunt, & in

ter se doctrina sua commiscet, acpo-

pulo credendum proponunt. Qua re cognomen canis optime couem eis. Yocat etia ipios malos operari

Canes prædi catores hu= manorŭ me=

ritorum.

3

malos op==

01

u

e

f

c

r

ć

d

c

C

C

t

t

(

I

ľ

LIP

una

om

igel

ate

m

nti

eun

run

uiã

le fe

nide

pra

itus.

(hoc

tius

iudi

Ad

omi

nina

C in

po-

)ua/

enit

rari

OS.

os. Sicut.n. infideles mercenariimagis perdunt uinea & ædificant. Solet enim uites clam excindere, quas dñs uineæ putat adhuc in terra fuis radicibus hærere, ita hi doctores perdut ramte uinea Dñi, no edificat eam. Vocat et eos Cocisionem quo uocabulo signi ficat doctores circucisionis magis ec clesiam Christicocidere, g construere & coleruare, ut apte uocentur do ctores concisionis. Sicut, si quis prædicatores misse diceret eos recte uo cari, Messprediger, quia metiuntur Deohumana merita, & obtrudut ei certam meritore suore mesuram. Dicunt enim, quod in hoc seculo poenitentia agenda sit p uno peccato mor tali septeannos. Dicut pro conuitio dandam & mensurandam esse eleemosynam trium aut quatuor numorum,&c. Habemus cognomina impione doctore, que Paulus ideirco re citat, ut significet, quata sit impietas peruersæ doctrinæ, & quanta dilige

IN CAP. III. EPIST. AD PHILIP.

r

g

b

d

ri

n

c

u

8

ta

10

C

d

ci

CI

8

q

tia cauedi sint doctores meritorum Nec est conuicium, sed officiumi Paulo. Sicut enim Samfon electush stad devastandos Philistinos, & m gistratus ad persequendos & trui dandos latrones, ita Paulus uocatu fuit ad refutandam impiam doch nam, & ad refelledos ir pios doch res. Quare, quemadmodum mag stratus non peccat homicidio, cui legitime trucidat latrões, ita Paulu non peccat conuitio, ciim uocatim pios doctores canes & malos open rios. His enim uocabulis uult terre re auditores Euangelij, ne præbean his aures, quippe qui indigni sun quibus ut canibus fides adhibeatu Et turpissimum est, esse discipulu canis,&c.

NOS ENIM SVMVS CIR

Paulus seuerissime inuectus et in pseudoapostolos, qui prædicaba exigebant circuncisionem, tande necessiments.

EXPLICAT. IOAN. BRENT.

LIL

rum

Imi

tusf

X ma

trud

catu

och

octi

nag

CUI

aula

atim

pen

erre

ean

funt

atur

ulup

R.

IS e

abat

tang cels

necessariam ad salutem. Sed quia hi habebant magnam speciem sui instituti,idcirco Paulus docet, qui sint ue ricircuncisi & Iudzi: Non enim negari potest, quin Iudei sint posteri A brahæ, qui accepit circuncissonem à Deo, & cuius posteritatem Deus elegit in suum peculiarem populum, ato adeo manifestum est, quod ludaiiam inde ab Abrahamo habuerint ueram religionem. Negari item non potest, quin scriptum sit de urbe Hierusalem, hoc est, de uera Ecclesia Dei, Esa.lij. Non adijciet ultra, ut pertranseat per te incircuncisus & immundus. Quo uerbo propheta lignificat, eum nullum habiturum locumin ecclesia Dei, qui sit incircucisus. Quare necessarium est, ut oste datur, qui sint ueri coram Deo circu cisi & Iudæi. Nos(inquit) sumus circuncisio, qui spiritu Deum colimus, & gloriamur de Iesu Christo. Fateor quidem circuncissonem illam exter-

L

IN CAP. III. EPIST. AD PHILIF.

nam suum habuisse usum ante ad uentum Christi, sed qui tantum car ne circuncisi sunt, non sunt ueri ci cuncisi, nec ueriludæi . Externa e nim circuncilio non est ea, quan ram Deo ualet, nec externus lud ismus is est, propter quem posi quis salutem consequi. Sed nosqui colimus Deum spiritu, & credimu in Christum, ac habemus gloriatio nem nostram, no in carnalibus mei tis, sed in Iesu Christo, sumus ueridi cuncisi & ueri Iudæi. Videamuser go quid sit Deum spiritu colere, & gloriari in Christo, ut etiam intelli gamus, quomodo hi, qui Deumfpi ritu colunt, sint ueri ludæi, & ha beant ueram ueterem Religionem Ac primum, Deum spiritu cole re, non est suscipere monachatum, & facere opera monastica. Hose nim uocârunt hactenus spirituales Dei cultores. Nam monachorum opera fuerunt potius carnales, quam

EXPLICAT. IOAN. BRENT. 84

quam spirituales cultus Dei. Deinde, Deum spiritu colere, non est de Deotantum in corde cogitare, & in cœlum oculis respicere. Hoc posfunt hypocritæ facere. Sed est Deum uere & ex animo diligere, Deum ex fide inuocare, & eos diuinos ac spirituales Dei cultus facere, qui per externos & carnales Del cultus adumbrantur. Exempligratia: Circuncisso est carnalis Deicul tus, & adumbrat circuncisionem cordis, uidelicet, ut circuncidatur cor abincredulitate, ab impietate, & ab omnibus carnalibus affectibus. Proponantur ergo duo, quorum unus habet tantum carnalem circuncisionem, & interim sit plenus impietate, & alijs carnalibus affectibus. Alter autem careat externa circuncisione, credat au Circuncisi tem in Deum Patrem Domini no. ueri, strilesu Christi exanimo, & compescat per spiritum sanctum carnales

LIP.

m car eri cir erna e

uæ co s Iuda possii os qui dimus

riatio meri ericit us er

e, & ntelli n fpi C ha

chanem,

ium,

rum les,

IN CAP. III. EPIST. AD PHILIP affectus cordis, tunc hic uere efter cuncifus coram Deo, ille autemin dicatur pro incircuncifo: hic est soit tualis cultor Dei,ille autem carnali Aliudexemplu:In lege institutasm facrificia, holocausta, pacifica, & ali quæ funt adumbratio Christi, Sun ergo duo, quorum alter offert exte numarietem, & non credit in Chri ftum, fed credit in fuum facrificium sperat se hoc sacrificio consequin missionem peccatorum. Alter null offert externum arietem, sed cred in Christum adumbratum per ariei oblatum. Certe hic colit Deum spin tu, ille autem colit eum tantum ca ne. Hic est uerus Iudeus, uerus De cultor, ille autem illegitimus & abi Aus. Aliud exemplum: In lege proh betur esus carnis suillæ, quo mont spiritus sanctus, ne quis ducat uitan fuillam. Sunt ergo duo, quor unu abstinet se à carne suilla, sed interim non abstinet se ab impura uita. Alte auten

au

ne

це

lis

na

na

fo

qu

8

g

(

r

1

ILI

ft spir

rnali

ta fun

& ali

Sun

exte

Chri

cium

ui re

null

redi rien

fpin

Car De

abi

roh

one tan

nus

rim lter

em

effci autem uescitur carne suilla, sedabsti em in netse ab impuritate uitæ. Hic ergo uerus est ludæus, uerus & spiritualis cultor Dei, ille autem tantum car nalis &c. Sic dicendumest de externa ordinatione Dei in templo Hiero solymitano, & de uera adoratione, qua Pater inuocatur per filium. Colere autem Deum spiritu, est ueros & spirituales cultus Dei facere, qui per carnales adumbrati sunt, ut dili gere Deũ exanimo, inuocare eũex fide, & uerbo eius ex fide obedire. Gloriari autem in Iesu Christo, Primum, non est verbis multa loqui de Christo & Euangelio eius. Deinde non est gloriari de nomine tantum Christiano, & de accepto baptismo, ac cœna dominica, sed est confidere, 9 Deus donauerit nobis Christufili um fuum, & quod in iudicio fuo respiciat tantum iusticiam & merita fi lij, ac propter filiu agnoscat omnes, quotquot in ipsum credunt, iustos et

IN CAP. III. EPIST. AD PHILIP.

C

fte

re

en

ra

ch

fa de

d fi

p

u

r

ι

hæredes cælestium bonorum. lud fu habent alias gloriationes, funt cird iu cisi, agunt sabbata, & faciut alian lu ralegis. De his gloriantur, & speri se merito horum operum conseq turos fœlicitatem. Hoc est confid rein carne. Hypocritæ recitantm tas preculas, observant quædams ta ieiunia, suscipiunt quasdam pen grinationes, audiunt Missas. Deli gloriantur in conspectu Dei, & pol licentur sibi propter ipsa regnu colefte. Hoc est confidere in cam Pij autem faciunt quidem ea bon opera, quæ Deus præcepit, nona tem confidunt meritis eorum, fedi tum confidunt & gloriantur dem ritis lesu Christi. Audiunt, Morie ris, nec potes te feruare tuis oper bus. Respondent ergo: Recte, no possum meseruare, sed Christus w uit, & servat me. Audiunt: damnahi ris,nec potes per iusticiam tuamen dere. Respondent: Recte: Meritu fun

EXPLICAT. IOAN. BREN. .. fum damnationem, sed Christus est iusticiamea & salus. Qui ergo sic co lunt Deum spiritu, & gloriantur de Christo, hi sunt ueri Israelitæ, ueri po fteri Abrahæ, & habent ueram uete rem fidem ac religionem. Primum enim, hæc religio fuit instituta in Paradiso, & prædicata inter Patriarchas . Nec quisquam Patriarcharum faluus factus est sine hac religione de Christo. Deinde, Circuncisio ludaica & omnes cultus Iudaici, non suntinstituti propter se, sed tantum propter hanc religionem, uidelicet, ut doceretur & conservaretur uera religio de Christo inter homines, & uthomines Deum spiritu colerent. Quare, qui Christum habent, & De um colunt spiritu, hi sunt uera circu-

ILIP.

n. Iud

it circi

alia op

[peri

nfea

onfid

ntm

lamf

pen

Dehi

St po

gnu

carne

bon

nau

fedi

e me

orie

peri

, not

is ui

eua i

ritus

fun

lutem,&c.

SI QVISQVIAM ALIVS VE-DETVR FIDVCIAM, etc. Paulus grauiter inuehitur in Pieu

cisio, habent ucram religionem & fa

IN CAP. III. EPIST. AD PHILI

N

112

fu

fic

ge

ne

da

in

xt

ru

tu

fi

p

8

11

h

C

11

ta

d

ab ineunte ætate inhoneste uixe & nulla ung bona opera fecerui rm accipiunt nunc una nobifcuo fum per fidem: Hæc eft illa gur la, que extat apud Matt.ca.xx.H uissimi unam horam feceruntino re, & illos pares nobis fecisti, qui tauimus pondus diei & estum, A lus ergo opponit gloriationi pleu apostolorum sua seu merita seul nesta opera, & prærogatiuas, qu habet.Opponit auté ea non utiad Suam dignitatem coram Deo, sed hac occasione possit uanitatem pl doapostolorum resutare. Putanth quit) fe solos fuisse honestos & bu meritos abineute etate. Sed audit Non hi solifuerunt honesti, Sunte am alij homines, quod dicifolet, tra flumen. Si quis gloriatione inc ne, in carnalibus operibus, in ext nis meritis operum legis haberet detur, ego plus alijs habeo. Primi enim, Circuncifus fum octavo di No HILI

x.H

ntino

quip

m. P

pleu

feu!

S, QU

t iad

, fed

m pli

anti

X be

udit

inte

et,

ina

exte

ereu

imu

o di No

Nonfum proselytus, non sum adue. Uixe na, fednatus ludæus, Ifrael ex geneerut re, Hebraus ex Hebrao . Deinde fcũ() fum ex tribu Benlamin, quæ tribus a que sicplacuit Deo, ut ex ea primum re gem eligeret, & institueret in regione eiuş templum ac sedem regni luda.Hierusalem enim,in qua fuit tem plum & sedes regum Iuda, sita fuit inforte tribus Benlamin. Adhæc, iuxta legem, hoc est, traditiones senio. rum, quæ & ipfæ pro lege habeban. tur, sum Pharisæus. Hæc fuit exquisitissima secta Iudæorum, & præcipuaacfanctissima inter Sadducæos & Essas, Qualis apud nos fanctissi mus omnium monasticore ordinum habitus est ordo Carthusianorum. Cûm igitur Paulus dicit se fuisse Pha rifæum, fignificat fe fanctifsimam uitam observasse, Deinde iuxta studium persequens Ecclesiam, hoc est, non fui tepidus & frigidus Iudæus ac Pharifæus, Quales multi

IN CAP. M. EPIST. AD PHILIP

funt, qui ita sectantur suam religi nem, ut tamen interim non rem hendant, non damnent alias religi nes, nec magno zelo fuam cum religionem. Ego autem, inquit? lus, fui tanto zelo Iudaismi & Pha saismi accensus, ut etiam perse tus sim Ecclesiam Christi, quiap tabam eam esse Iudaismo, hoce ueræ religioni contrariam. Sien merita operum legis aliquid uale certe ego optime meritus fum, q fic fum legem tutatus, ut etiama uersarios usos ad mortem perse tus sim. Postremo, Iuxta iustitia quæ est in lege, factus irreprehell lis, hocest, Non colui externaido Sabbatum seruaui, Honoraui pan tes, Non sum furatus, Neminemo cidi, Non commissi adulterium. Br uiter, Egi uitam inter Iudæos in prehensibilem, iuxta legem. Qu uultis amplius ? An hæc non su satis magna et excelletia opera; Qu

refi mer gis hæd hur diu

ten tet: Die est, rita

gel me ess feu luc

Hi tri nia bu cal

Pr

EXPLICAT. IOAN. BREN.

IP

ligi

epi

ligi

ure

Pa

ha

· fec

ap

oce

erg

aler

,9

ma

fec.

tian

ēlib

dol

an

mo

Br

im

Qui

fu

Qu

resi isti gloriantur de operibus aut meritis eorum, ego certe multo magis gloriari possũ. Sed quid uult sibi hæc Pauli gloriatio: Non certe laude humana quærit, sed proposuit in me dium, ut hac occasione exponat sententiam suam de his meritis, & refutetiactantiam pseudoapostolorum. Dicit enim: Que mihi erat lucra, hoc eft, quæ uidebantur magna else merita coram Deo, ea coperi esse damna, si confero ea ad doctrinam Euan geli Christi, qui solus est omne lucz meum, Præterea judicauj ea merita esse ouisaxa, hoc est, reiectamenta, feu quisquilias, tantum ut Christum lucrifaciam, & in Christo inveniar. Hic observa, quæ epitheta Paulus tribuat operibus legis, non cerimonialibus tantum, sed etiam moralibus, hoc est, is, quæ homines ex decalogo faciút.Nam uocat ea Reiecta menta & damna, seu impedimenta. Primu, funt reiectamenta, funt quil-

M

IN CAP. M. EPIST. AD PHILI

quiliæ, sunt putamina, quia &si M ses perfecta opera præcepit, tame quatenus ab hominibus fiunt, m sunt perfecta iusticia cora Deo. II merent eternam uitam. Si aut ope Decalogitalia funt, multo magist lia funt opera Pharifaica, monastic & his similia. Deinde uocătur dan na seu impedimenta, ad consegue dam ueram iusticiam. Quid audi inquis: Sunt ne bona opera impe menta ad ueram iusticiam ? Actol rabile esset, si hoc diceretur tantil cerimonialibus operibus legis Mo icæ, uidelicet, de circuncisione, & genus alijs. Nunc aut Paulus tribu hoc epitheton omnibus operibus gis, sive cerimonialibus sive moral bus. Dicit enim, Iuxta legem Phan fæus, juxta justiciam, quæ est in leg factus irreprehensibilis. Hic compi hedit simul cerimonialia & morali & uocat ea omnia Damna, seu impi dimenta ad ueram iufticiam. Quil adha

ad

an

ru

di

ob

an

fer

gr

lus

xt

qu

ip

ne

ci

iu

ta

ft

ft

n

p

0

iu

F

EXPLICAT. IOAN. BREN. 90

LII.

lme

,no

, M

per

ist Itic

lan

uer die

pe

ok

ud

Tol

XI

bu

15

ral

ar

egl

pr

alia

np!

uid

20

adhæcdicemus: Peccabimus ne,& ambulabimus in omni genere scelerum, ne bonis operibus simus impedimento ucræjusticiæ : Absit. Hæc obiectio non est noua, sed extat eti. amin Epistola ad Romanos capite fexto: Manebimus in peccato, ut gratia abundet ? Responde . Paulus cum uocat bona oper xta legem fiunt, impedimenta conse quendæ ueræ iusticiæ, non loquit de ipsa opere substantia, sed de opinione, quam hoies de his operibus concipere solent. Etsi enim cerimonie et iudicia Mosaica abolita sunt, exigunt tamea nobis bona opera in Decalogo præcepta: & Paulus ea summo studio sectatus est, post agnitu Chri stum, docuito, sectanda. Sed homines habent impiam opinionem de operibus legis, quia sentiunt, quòd ea opera, quæ ipli faciunt, fint perfecta iusticia, & sint merita æternæ uitæ. Hecopinio quadiu est inhominibus,

M. 2

IN CAP. III. EPIST. AD PHILD

impedimeto est, ne agnoscatur Chi stus, hocest, ne accipiatur ueraius cia in Christo. Vnde & ad Corinth os ait: Velame cordibus illorumin positum est, cûm legitur Moses, V lamen est opinio, qua putant sua pera else merita fœlicitatis, & el perfectam iusticiam, Qua opini ne stante, non agnoscitur Christu Postquam autem Christus fuerita nitus, tunc aboletur uelamen. In que Paulus, cum ait, bona operad se damna et impedimenta, non lou tur de substantia operum, sed de op nione hominum per collationema Christum. SOLV Senim Christo est uera & perfecta iusticia, Que quiacceperit per fidem, habebità iple ueram & perfectam iusticiam quæ deinceps bonis operibus utcu que in hac uita declaratur.

NON HABENS MEAM IV-STICIAM EX LEGE, & c. Recitauit Paulus opera iusticia sur, fua au ret & bei iuf

iufi ftu non fed &c nu in i

tan cia tro hy in c ti f ho tun

had leg

EXPLICAT. IOAN. BRENT.

LIP

Chr

iuf

inth

n in

s. V

uao

es

inio Atu

ita

In

ad

qu

Op.

tu

en 8

M

Ш

sua, quam habuit ex lege. Recitauit autem non ut de ea carnaliter gloria retur, sed potius, ut eam uilipederet, & abiectam doceret. Quam ergo ha betiusticia : Omnino enim opus est iufticia, ut saluus fias . De hac igitur iusticia nuc loquitur, & ait: Vt Christum lucrifaciam, ut in ipso inueniar, non habens meam iusticiam ex lege. sedeam, quæ per fidem est Christi, &c.Observabile dictum, quod & unum est e præcipuis sententijs, quæ in toto nouo Testamento scriptæ ex tant. Docet enim duplicem esse iusti ciam, De qua iusticia semper fuit cotrouersia in orbe inter uere pios & hypocritas.In hac controuersia, Cain occidit Abelem, Pharifæi perfecuti funt Christum & Apostolos, & hoctempore Pontifices persequuntur prædicationem Euangelij. Quarediligenter consyderandum est de hac duplici iusticia. Altera.n. est ex lege, hoc est, ex bonis operibus, que

M 3

IN CAP. III. EPIST. AD PHILIP.

duplex.

lex mandat. Hec est iusticia operum Inflicia & bonarum uirtutum. Vt cũ quisp am sectatur externos ritus publica religionis, non afficit contumeliano men Dei, honorat parentes, nonoc cidit homines, sed libenter eis erran condonat, non furatur, nemini impo nit, dat decimas, ieiunat, iuuat egen tes, non designat adulterium, seddu cit honestam & casta uitam, adeoc agit uitam coram hominibus nonfo lum irreprehensibilem, uerumetian commendabilem. Hæc iusticia uog tur iusticia legis, seu bonor u operi, quæ habet fuam dignitatem, utilin tem,aton necessitatem. Dignitas ell quod sit à Deo præcepta & madan, & quod Deo placeat. Vtilitas est, in homine pio sit gratitudo pro max mis beneficis, quæ Deus per filium fuum cotulit: & quia est gratitudo, inuitat Deum ad conferenda etiam alia beneficia. Gratiarum enima ctio, est benedictio & multiplicatio

200 nisi bor lesi cet aut ubi teft

> bon ftici go, ftic

> > om hal ge ho qu Ro

cap lat ftic si e

accepti

Im

spi ca

10

facit, digna eft et utilis, & necessari tamen non potest hominem in ind cio Dei servare, Propterea, o qua quam lex precipiat perfecta bona pera, th homines lic corruptifunta nunquam faciant operibus suis po fectam iufticiam. In iudicio autelli nihil constat, nisi quod perfectum! & integrum, nec ullum habeat uit um.Quare hæc operum iusticia no potest factorem suum in iuditio De servare. Quæ igitur iusticia nosse uat: Audi Paulum: Non habens, in quit, mea iusticiam ex lege, hocel, non afferens eam ad judicium De ut ea confidam, sed habes iusticiam quæ est per fidem in Christum, & quæ est ex Deo in fide. De haciust cia sic sentiendum est: Nullus hoin uere & perfecte iustus est. Solusio tem Christus filius Dei omnemim pleuit iusticia. Solus perfecte iustu est, qui non solum iusticia sua potui constare coram humano juditio, sed etiam

etiar cio c aduc tus e mali dæo uel u drin apur doct tiam mali ces,

E

trili qui qui uit qui inu

clef

um

Ch

etiam coram diuino. In humano iudi cio diligetissime inquisiti sunt testes aduersus Christum, sed nullus inuetus est idoneus, qui potuerit aliquid mali de ipso testificari. Concilium lu dzorum, quod uocauerunt oviédoios, uelut ludæi corrupte uocant, Sanedrin, summum uidelicet Consistoria apud ludæos, quæsiuit testes tam de doctrina, quam de uita Christi. Sic etiam Pilatus ac Herodes, sed nihil mali inuenerunt in eo, tam Pontifices, quam ciuilis magistratus, tam cc clesiasticum, quam politicum iudicium . Adduxit & Deus ipfe lefum Christum ad suñ tribunal, & explorauit omnia eius exactissime. In horto Olivetistetit Christus coram Dei tribunali, inventus tamen est justus, quia dixit: Non quod ego volo, sed quod tu uis.In cruce, quando clamauit: Deus meus, ut quid me dereliquisti: stetit coram tribunali Dei, sed inventus est iustus, quia commenda

IN CAP. M. EPIST. AD PHILIP

uit Deo spiritum suum, quod nom tuiset facere, nisi uere fuisset iustus Coniectus fuit in morte, quæ eltin pliciu peccatore, sed & in mortein uentus est iustus, quia resurrexitte tia die. Mors enim no potuit eude nere, quod certe potuisset, si inue tus fuisset iniustus. Itaq lesus Chi stus inventus est justus coram jud cio, tam humano quam diuino, cuin reietiam habet testimonium ecol Hicelt filius meus dilectus, in qui mihi bene complacitum est. Porro Deus pater tam clemens est ergali mines, & Christum filium fuumon nibus audientibus Euangelioneiu & credentibus in ipsum, itatotu donet, ut etiam una cum ipso omn eius bona tribuat. Qui propriofil suo, inquit, non pepercit, sed prom bis omnibus tradidit illum, quiff ri potest, quod & non omnia nobi cum ipso donet: Quare donauitet eredentibus iusticiam Christi,utqu

in C.
dum
fticia
fide,
ctā ii
acce
ctifu
hoie
quil

natu des l dică capi frui ftici ra,i fto

> iuft Alı Nu

rep

IP.

po us fur in

in Chriftum credit, cofidat fe feruan dum iusticia Christi. Atq hec est iusticia ex fide Christi, & iusticia dei in fide, uidelicet, p Deus imputet pfecă iusticia Christi oibus is, qui fide acceperűt Christum, & per fidem fa disunt mebra Christi. Sicut enim in hoie membra fruunt his honoribus, quibus caput afficif, ut si caput coronatur regia corona, etia manus & pe des fruunt eo honore, quia & ipfaiu dicătur coronata: ita cu Christus sit caput pij, & pius sit membrum eius, fruitur pius honore, maiestate, & iusticia Christi. Quare danda est opera,ut simus membra sub capite Chri fto,ut perfecte iusti propter Christe reputemur.

VT COGNOSCAM ILLVM ET POTENTIAM Oc.)

Paulus cocionatus est de duabus institis, Altera est ex operibus legis, Altera, ex side propter Christum. Nuncigif exponit quis pcipue sit la

IN CAP. III. EPIST. AD PHILIP.

bor iplius, quod maximum opus, & in hac uita faciendum susceperit. mnia, inquiens, habeo pro reief mentis, tantummodo ut cognosa Christum ac potentiam resurrecti nis illius, & communionem passio num, &c. Alijalia curant, alijali agunt. Pseudoapostolihocunumi gunt, ut cognoscant circuncisioner et alia opera legis, que cum fecerin confidunt se salutem consecuturo propter sua merita. Alij dies noche que cogitat de humana philosophi & sentiunt se satisiustos, si pro ho manæ rationis dictamine uitami gant. Ali studet tantum placere ho minibus, & putat res suas in optim Statu collocatas esse, si civiliter hom stihabeantur, & ab hominibus lau dentur. Alij funt adhuc fordidiores Nullam enim habent rationemull us religionis aut honestatis, tantum curant uentrem & opes. Hecfuntd uersa hominum studia. Quodergo

eftff unu Chri nem recti mis 1 refu diun diun ter c

E:

tis co rect tur (Dic terr Dei ftui De in h

dur gno Chi affe

mu

5,6 est studium Paulic Hoc, inquit, met unum est studium, ut cognoscam .0 Christum, ut cognoscam comuniocar car car nem passionum, & potentiam refur rectionis eius, ut dum ego fio conlor Sio mis morti eius, fiam etiam particeps resurrectionis eius. Quod Pauli st uali dium fuit, hoc debet & nostrum studium esse, Quod ut faciamus, dilige ter consyderandum est, quid utilit atis cognitio Christi passiois & resurrectionis eius afferat. Cognitio igitur Christi est uera & æterna uita. Dicit enim Ioan.xvn. Hæc est uita e. terna, ut cognoscat te solum ueru m Deum, & quem milisti Iesum Christum. Ac persecta quidem cognitio Dei & filipeius, non potest homini in hac uita contingere, quemadiniodum postea sequitur. Núcautem cognoscenda est passio & resurrectio Christi.Hæc si rectè cognoscantur, afferunt perpetuam utilitatem. Primum ergo paísio eius cognoscenda

12

er

n

01

IN CAP. III. EPIST. AD PHILIP

est. Habet autem duplicem consid rationem. Altera est, op passio Ch sti sit expiatio peccati nostri com Deo & reconciliatio cum Deo. Al ra eft, oppassio Christi sit mortific tio peccatiadhuc in carne nostral rentis, & sit sanctificatio omnium flictionum, quas in hoc corpored mortificado peto sufferimus. H est communio afflictionum Chri & conformitas mortis eius. Non nim recte cognoscitur passio Chi fti, si tantum habeatur pro expiati ne præteriti peccati, & non etian mortificatione præsentis adhucm cati. Dicit enim aliâs Paulus: Quio que baptisati sumus in Christum, mortem eius baptifati fumus. Sept tiigitur fumus una cum illo perh tismum in mortem &c. hoc est, p fia & mors Christidebet in nobis se efficax, ut mortificet affectus a nis, ne peccatum regnet in morti nostro corpore. Quare, qui adhu ambul

cup uei fti, mu ftit

pia fed tiu bis mo

est sti co su re

ui R ti bi Q

ft ita

EXPLICAT. IOAN. BREN. 90 ambulatin peccatis, seu obsequitur cupiditati peccati, is nondum habet ueram cognitionem passionis Chri sti, nec est particeps eius. Nam com munio passionis Christi in hoc consi ftit,non folum ut capiamus ex ea ex piationem peccatorum præteritor, sed etiam mortificationem præsentium adhuc peccators. Hoc si in nobis fiat, tunc efficimur conformes morti Christi. Deinde cognoscenda est etiam uirtus resurrectionis Chri sti. Hæc similiter duplicem habet consideratione. Altera est, quod Resurrectio Christi afterat nobis resur rectionem à morte ad perpetuam uitam & fœlicitatem. Altera eft, o Resurrectio Christi afferat credenti uirtutem faciendæ iusticiæ, seu am bulandi in nouitate uitæ. Rom.vi. Quemadm odum excitatus est Chri stus ex mortuis, per gloriam Patris,

ita & nos in nouitate uitæ ambule-

mus. Na si insitici, &c. Quare ut hi.

LIP

onlid Ch

corr

A.C

tific

rah

um:

eei

H

hrif

Ion

Chr

iati

ã pi

pe

nici n, i

epi

b

pa oisi

(2

rta

ha

IN CAP. III. EPIST. AD PHILID

qui obsequuntur cupiditatibus ca nis, non cognoscut recte passioner Christi, ita hi, qui non faciunt open iusticiæ, non cognoscunt recte uin tem resurrectionis Christi. Necesso rium autem est, ut mortificetur per cata, & ut ambulemus in nouitateu tæ. Nemo enim est tam negligensk lutis suæ, quin cupiat esse partice refurrectionis & gloriæ Christi, R gnat enim Christus in coelestigle ria, & habet uita fœlicisimam, Qui quid autem agimus in terris, adon sequendam selicitatem agimus, non colestem, certe terrenam. E si enim errare solemus delectu, t men non erramus affectu. Cupimu enim fœlicitatem, etiam qualemou que. Non possumus autem glori & folicitatis Christi participes fier nisi fiamus conformes morti eiu At nonfumus conformes mortil ius, nisi mortificemus cupiditaten peccati, & ambulemus in novitati uita

uil

tio

qu

COI

ess

cat eas

ref

nu nit

re. fid

lie

pe co

fti

po

lui

ro

no

es

1

car

len

en

irt

S

pec

ell

sf

lo ui

,i

10

u

riz

eri

US

uitæ. Quare necessaria est mortifica tio carnis, ad quam cum afflictiones, quas Deus nobis immittit, plurimu conducant, sequitur necessarias es esse afflictiones, quæ & ipsæ sanctifi cate sunt passione Christi, ut quicues eas pertulerit ex side, siat particeps resurrectionis Christi.

NON QVOD APPREHENDE RIM, AVT PERFECTVS, ⊕c.

Paulus dixit, se arbitrari omnia dă num else, propter excellentem cognitionem Christi, & hoc unum agere, ut habeat iusticiă Dei, quæ est ex side. Hec uerba uidentur non else aliena à iactantia, & apparent sic dici, perinde ac si haberet iam perfectam cognitionem Christi, & perfectă iusticiam Dei. Ac potuissent Pseudoa postoliex eo accipere occasionem ca lumniandi aut accusandi Paulum arrogantiæ. Quid Tu ne is es, qui agnoscis Christum perfecte e qui totus es iustus e totus ép beatus? Corrigit

IN CAP. III. EPIST. AD PHILIP.

fa

de

u

bu

di

8

c

de

ft

u

m

Se

fi

r

igitur nuc Paulus dicta sua, & expo nit sententiam eor, No quod appre hederim, aut perfectus fim, &c. hor est, Quæ dixi de cognitione Christi & iusticia Dei, non eo dixi, o Chri stu in hac uita perfecte cognoscam iuxta diuinam eius naturam, auto tus absorptus sim in spiritu, sedsub inde magis ac magis fecter, ut Chri stus mihi notior fiat, & iusticiaDe per fidem in me augeatur. Egoap prehenfus fum à Christo. Laboroi gitur, ut & ipfe apprehendam Chri stum, sicut ab ipso apprehesus sum, Itacpobliuiscor præterita, & sector tantum futura. Quæ apprehendin per se quidem multa & magnasun, sed præreliquis, quæ adhuc appreli denda funt, nihil mihi esse uidentur Quare semper ulterius pergo ad ph xum terminū, ut assequar palmam cœlestis uocationis Dei per Christi &c. Hec Paulus de seipso scribit, sel pertinet exemplum eius ad univerfam

EXPLICAT. IOAN. BRENT. 98

P.

po

pre hor

ifti

hri

am,

ub

hri

De

ap

roi hri

Im. For

i iž

ınt,

ehi

U

pf

am

iltű

fed

er

am

fam Ecclesiam. Dixit enim Christus de Paulo: Electumihi organon est, utportet nomen meum coramRegi bus & Principibus; &c. Cum igitur dicit, se anniti, ut ad scopum pergat, & assequatur brabium seu palmam colestis uocationis per Christum, ui dendu nobis eit, quis sit scopus Chri stiano præfixus, & quod sit Gealeson uocationis cœlestis, ut & nos excitemurad obliviscenda præterita, & ad sectanda reliqua, que adhuc superfunt. Ac de scopo quidem, & fine, ac brabio hominum, ali aliter iudicant. Mahumetes prescripsit suis se catoribus talem scopum ac finem, qualis porco potius, quam sano homini, conueniret. Dixit suos sectato res assecuturos paradisigaudia, que docet constare amœnis hortis,iucun dis couiuns, & uenustis mulieribus. Hocest coeleste gaudium metiri tan tum uoluptatibus corporeis. An no & porci tales tantum uoluptates

N:

IN CAP. III. EPIST. AD PHILIP.

r

2

tı

t

p

e

sectantur : Iudæi Rabini pollicētur suis sectatoribus conuiuium depil ce, acoptimo & uetustissimo uino & putant hoc esse brabium superno uocationis. Sed uerus finis & scopu humanæ fælicitatis, ac brabiumse præmium cælestis uocationis est,u ra cognitio Domini Dei nostri, uidi licet, ut cognoscamus & intueamur Deum æterna uisione, quemadmo dum Deus ipfe nos nunc cognoscit. Ioan.xvij. Hæc est uita æterna,uto gnoscant te uerum Deum, & quem milisti lesum Christa. Et i. Cor.xii. Cognoscam tunc, quemadmodio gnitus fum. Et i. Ioan. in. Nunc fili Deisumus, quoniam siapparuerit, similes ei erimus, quonia uidebimus eum sicuti est. Quare uidere Deum sicutiest, & fruiea uisione, est perpe tua nostra uita ac fœlicitas. Hoc &s no possumus in hac uita perfecteo gnoscere, tamé licebit aliquo modo ex rebus corporalibus percipere. IP:

cetur

e pil

rino.

erne

pu n seu

t,ue

Tide

nur

no, cit.

CO

em

iŋ,

CO

it,

Quanta, obsecro, est uoluptas agricola, uidere campum fuum plenum frumentis? Quod si accederet prete reapræsens fruitio frumenti, sine ali quo metu afflictionis, an non iudicaret eam else partem summæ fælicita tis! Et tamen campus frumeti est in ter minimas partes creaturæ. Deus autem creator ipfe, non est una tantum pars boni, sed est summum et to tum ipsum bonum. Et quicquid per partes in alijs creaturis dispersum est, hoc cotinetur omne in uno & so lo Deo. Quicquid enim boni est in creaturis, hoca solo Deo est. Itaque Deus estomnia in omnibus. Cûm ergo uidetur Deus sicuti est, tuc habentur omnia in Deo bona, que cug ex universis creaturis per partes nu quam potuissent colligi. Hæc uisio est scopus, finis, & brabium humani propoliti. Ad hoc brabiñ consequen du, ordinatus & uocatus est homo. Non potest autem fieri, ut hunc fine

IN CAP. III. EPIST. AD PHILIP.

perfecte in hac uita consequamur. Nunc cognoscimus, inquit Paulus, ex parte, in enigmate, per speculum Tunc autem facie ad faciem. Qui ergo in hac uita faciendum ? numo ciandum ; num in delicijs & peca tis uiuendū: Nequati, sed laboran dum & faciendum est, quod Paulu exemplo suo fieri docet. Cognosco dus est Christus per fidem, cognol cenda est passio & resurrectio Chi sti, qua fit, ut peccata fugiamus, & uirtute sectemur. Deinde obliuisce da sunt superiora seu preterita, & se ctanda sunt posteriora, seu futura, Hoc late patet. Primum enim, qua cuq mala preteritis temporibus de signauimus, obliuiscamur ea, & non turbent nos,ita ut desperemus, sed renciamus ea in passionem, in mor tem, in sanguinem Christi, & cauca mus in futurum, ne peccemus. Dein de, quecunq bona fecerimus, obliui scenda sunt. Non est de ipsis glorian dum, HILIP.

uamur.

Paulus,

culum

. Qui

numo

peca

boran

Paulu

noscen

ognof

Chri

Is, &

uisce

& fe

tura.

qua,

s de

non

fed

nor,

Ica,

ein

liui

ian

m,

dum, non est is confidendu, sed per genduad ulteriora, & existimemus nosnunquam satisfecisse uocationi nostræ. Postremo, quamcung Dei & filipeius cognitione habuerimus, non simus ea sic contenti, ut non per gamus & crescamus, sed obliviscamurquæatergo funt, & enitamur adea, qua à fronte sunt. Pergamus semper Deum et Christum filium eius melius & rectius cognoscere, no quidem humanis commentis, sed diuinis literis, que nobis funt pposita, ut exiplis crescamus in agnitiõe dei. Nonem sentiendum est, pinhocfe. culo sit status cognitionis & fœlicita tisnostre, sed op in altero tantum seculo percipiatur, qd in hoc feculo in choatur. Quare semper pergendum estin cognoscendo Deo, & facienda uirtute.

QVOTQVOT ITAQVE PERE FECTI SVMVS, HOC SEN TIAMVS, &c.)

N 4

IN CAP. III. EPIST. AD PHILIP.

Paulus exposuit, quod ipsius pra cipuum & maximum omniū sitne gocium in hac terra, uidelicet, ola boret, ut habeat iusticiam, non eam, quæ est ex lege, sed quæ est per Chi stum: & comnia iudicet prodam no & reiectamento, tantum ut cog noscat Christum, ac uirtutem resur rectionis eius. Nuncautem accomo dat suum exemplum ad universam Ecclesiam, & nortatur omnes pios, ut exemplum suusectentur: Quot quot, inquies, perfecti sumus. Quid! annon paulo ante dixit: Non o apr prehederim, aut iam perfectus sim. Et, Nondum arbitror me assecutus quomodo ergo nunc tam se, galios, perfectos else lignificat ? Quod di cit, Perfecti sumus, non intelligitde perfectione cognitiois aut uitæ. Nul lus enim hominum est, qui queatel fe cognitione divinare rem, & fandi tate uite, in hac terra totus pfectus, sed intelligit de assectatioe perfecta doctrina doct Que quo

EZ

ram Eua tan in r

re,ten

Sp nii di.

oh rii C

Pd

EXPLICAT. IOAN, BRENT. 101

P.

pra

t ne

pla,

am,

Chri

am,

og,

ur,

mo

am

OS,

ot id:

m,

s,

le

ul

ti

doctrinæ Euangelij. Et est sensus: Quotquot perfecti fumus, hocest, quotquot sectamur perfectam, ueram, certam, & rectam doctrinam Euagelii, debemus iusticiam nostra tantum quærere in Christo, & non in meritis open legis : debemus ite hocfolum spectare, hoc folum age. re,ut cognoscamus Christum, & po tentiam resurrectionis eius / Quòd siquidalioqui preterea faciendu est, hoc Dominus iple suo tempore per Spiritum sanctum docebit. Negenim omnia possunt literis comprehe di. Et tamen hoc non eo dicitur, oliceat cuiuis fingere, quæ libet, & ea obtrudere Ecclesiæ pro oraculis Spi ritus sancti. Sed tenendus est canon Christiana doctrina, conservanda estregula Euangelij Christi, qua ex Prophetica & Apostolica doctrina didicimus, ut maneamus in uera & piacocordia. Memorabilis & necelsaria admonitio, No possunt omnia

Evalitions of white wind.

N

IN CAP, M. EPIST. AD PHILIP.

quæ sentienda & facienda sunt, litt ris atos concionibus comprehend Infiniti funt casus hominum, & mu tantur suis temporibus. Christus au tem promisit Ecclesia Spiritumsa Aum, que & misit Apostolis, acpn terea recepitse Ecclesiam nunquan derelicturum . Ecce, inquiens, en uobiscum sum omnibus diebus, d que ad consummationem secul Quid ergo ad hæc dicemus? Nun quia Christus promisit se spiritusan cto affuturum pijs perpetuo,idciro quicquid unufquifq, qui se iactatel se in ecclesia Christi, somniauerit,& excogitauerit, agnoscendum est pro oraculo spiritus sancti: Hoc quidem exigunt pontifices, qui glorianturle else eccleliam, quæ nunt destitu tur spiritu sancto. Sed hoc uanissimi est. Paulus enim non simpliciter do cet Spiritum fanctum efse, quicquid quifque pro suo arbitrio excogitant rit. Sed addit: Attamen adid, quod assecu

EX

regul est. I libet cti E dus e

tene fti, a acco nim Eua

ma

Chr fus Pro & exp fua

> ter liui in o

> > on

EXPLICAT. IOAN, BRENT. 103

IP.

Sap.

làn

go

uli

m

n

0

8

0

assecutisumus, eadem procedamus lite regula, ut simus concordes, hoc ndi eft. Non licet cuiuis fingere, quod mu. libet, & id pro oraculo spiritus san-20 di Ecclesiæ obtrudere. Sed tenen. dus est canon Christianæ doctrinæ, n tenendus est scopus Euangelij Christi, adquem omnia reliqua dirigi & accommodari debent. Dicitur enim aliâs: Si angelus de coelo aliud Euangelion prædicauerit, anathe Dodrine ma sit. Canon autem seu regula Christianæ doctrinæ est, quod lefus filius Maria, fit uerus Messias, à Prophetis promissus, uerus Deus & uerus homo, & quod solus is expiauerit peccata nostra morte sua, ac resurrexerit à mortuis propteriustificationem nostri. Nec sitaliud nomen datum nobis sub cœlo, inquo oporteat nos saluos fieri. Et quod ex fide obediendum sit uocationi Dei, non ut mereamur remissione peccatore, sed ut agnoscamus nos

Christiana

gratos pro remissiõe peccator, iai licitat per fidem propter Christumacce ta, Hic est præcipuus canon Euang In Christi. Hiccanon, hecregulasa per est servanda. Ad hanc omniaali funt exigenda. Si quid cumhoca none pugnauerit, manifestum est, non sit oraculum Spiritus sancii. 🛭 quid cum hoc canone conucnerit, a affert manifestam utilitatem, agnol cendum est pro pia sententia. Exig mus ergo aliquot genera doctrinan ad hunc canonem, ut uideamus qua sint oracula Spiritus sancti, & qua non. Pontifices iactant se agnoscen Christum, dicunt se tenere locu Chi Riinterris, & sententiam suamels fententiam Spiritus fancti. Institue runt autem Missam priuatam, insti tuerunt peregrinationes. Adquem ulum ? in quem finem ? uidelicet, u horum oper meritis expiarent per cata uiuorum & mortuore, ac utim petrarentur à Deo uaria generafa licitatis

EX

hacfe nostr ploes est, o ctife cit, ar parui esse I cedit fto,fe leem fusp

> fcrip hic C gelu tana runi opp: igne lect

> > buf

fpir

firm

IP.

jai licitatis huius terræ. Quid ergo ? nã hacsententia convenit cum canone cep nostro : Nequaço, sed pugnat cum iangi ploex diametro. Ergomanifestum fem eft, mon sit oraculum Spiritus fanali di, sed spiritus maligni. Mahumet di t,q cit, archangelum Gabrielem fibi apparuise, & reuelasse, Christum no 8 esse Deum, aut filium Dei. Item ac-,0 ceditad Deum sine mediatore Chri lol. fto, sedper merita suore opere, seu eiga leemolyne, & fuar precum. Hoc, pr ar fuspugnat cum canone nostro, con-13 firmato Propheticis & Apostolicis ız scriptis, ac infinitis miraculis. Quare re hic Gabriel Mahumetis, non fuit an ri gelus Spiritus fancti, sed angelus Sa 38 tanæ. Spiritus nocturni respondee runt aliquoties coniuratoribus suis, q patiantur grauissima tormenta in ignepurgatorio, sed possint liberari lectione triginta missanz, aut alijs qui buldam operibus. Hi funt manifesti spiritus Satane, propterea o resposa

IN CAP. III. EPIST. AD PHILIP

corum pugnent cum canone Chriff anæ doctrinæ. Anabaptistæ dicunt infantes non esse baptisandos, quosi gnificant infantes non habere peca tum, ac per hocinnuunt, Christum no else passum pro infantibus. Hoc manifelte est contra canonem Euan gelij, qui habet, quod Christus pas fus fit pro omnibus hominibus, sigul dem omnes peccauerunt, infantes & adulti. Item nonulli eorum loqui tur blaspheme de cœna dominia Christi. Vocant eam particulamra parum. Item sentiunt se merito dere lictionis suarum facultatum, conse qui apud Deum remissionem peca torum. Hæc omnia sunt contraca nonem Euangelij. Quare nonsunt diuinæ, sed Satanicæ reuelationes, Contrà autem, innostris Ecclesis, in quibus is Canon publice pdicatur multa quideminstitutasunt, Cocio namur, pfallimus, catamus, oramus, sumimus cœnam Dñi, & alia facimus,

musticanon canon plicet, stra eco tio/spi

EX

ris rat tum ra fid

C

na p

da fu ant , feu r mus qua doct ex q test nere

bis inqu

P

ifti

int

ile

ca

m

20

n

S.

u

23

ũ

1

1

e

musthec aut no sunt instituta contra canonem, Sed secundum doctrinam canonis, & ut doctrina canonis explices, acrecte cognosca. Quare no straecclesiastica ordinatio, estordina sossipiritus sancti, quæ & pro tépo risratione mutari potest, seruato tan sum Canone, ut maneamus in ue ra side Christi, & caritate proximi.

ESTOTE IMITATORES

MEI FRATRES &c.)

Cum non omnia, quæ in doctrina pietatis cognoscenda & tenendasunt, literis comprehendi queant, proposuit Paulus Canonem seu regulam, ad quam instituti sumus, & ex qua debeamus reliqua cognoscere. Hæc regula est doctrinæ Euangelij de Christo, ex qua doctrina facile iudicari potest de quouis alio doctrinæ genere. Nunc autem proponit nobis suum exemplum, Imitatores, inquit, mei estote fratres, & cæt.

IN CAP. III. EPIST. AD PHILIP.

In Ecclesia enim Christi duo prad puè nobis consideranda sunt. Alter est doctrina, alter exempla Aposto log. Christus enim, quem scimuses se uerum Messiam, seruatorem no strum, & de quo Pater testificatus est: Huncaudite, commendauit no bis autoritatem Apostolog, etiusi nos eorum uerbuaudire: Quiuos audit, me audit. Et, Paracletus doce bit uos omnia. Et, Accipite spiritum fanctum, Quorum remiseritis peca ta,&c. Qui crediderit & baptisatus fuerit, saluus erit. Acinter Aposto los commedauit præcipue Paulum, quem uocat electum organon, rapu itig eum in tertium cœlum, ut orna ret eum Apostolica autoritate. Qui re tam dicta gfacta, hoc est, doctri na & exempla Apostolorum, obser uanda sunt. De doctrina quide Pau li non est hoc loco pluribus dicendi, quippe quæ manifeste extat, & sin gulis diebus exponitur. De exeplis autem

quod uis fac ftolus am fu mum

EX

mum nabar rum opus utim fecit empi estill

luit of gare tanti am a uolu tæ fi

inqu

mul

cert

explicat. 10 AN. BREN. 105 autem eius animaduertendum est, quòd siat hic sermo non de quibusuis sactis Pauli, sed sis, quæ ut Apo-

P.

er

ef.

10.

US

0,

i

folus fecit. Habuit enim Paulus etiamsuas infirmitates. Vide paroxysmum, qui fuit inter Paulum & Barnabam, Act. xv. quæ contentio duo-

rum sanctissimorum uirorum suit opus carnis, non propositum nobis utimitemur. Si quidautem Paulus

fecitut Apostolus, hoc nobis ad exemplum propositum est. Quid ergo estillud? Paulus totum ministerium

sum direxit in gloriam Dei, & utili tatem proximi. Item Paulus malutobijcere sese uite periculis, & ne-

gare Christum. Paulus non habuit tantum rationem suæ salutis, sed etiamaliorum, adeoque intantum, ut

voluerit esse anathema, quo Israélitas lui servarentur. Quis infirmatur,

multa alia extat exempla Pauli, quæ cute nobis imitanda proponuntur.

IN CAP. III. EPIST. AD PHILE

Cæterum, cûm Paulus iufsisset fo um exemplum imitari, suscipit que relam aduersus inobedientes. Esti inquiens, meum exemplum in fecti da doctrina Christianismi imitandi est, tamen proh dolor magna pan hominum alio spectat. Loquitura tem Paulus non de Ethnicis & per cutoribus Euangelij, de quibus ali dicit: Quid attinet de his, qui fori funt, iudicare: Sed loquitur de Chi stianis, qui agnoscebant Euangel on. De horum ignauia & focordi conqueritur, iden no simpliciter, ld obortis lacrymis: De quibus, inqui ens, sæpe dixi uobis, nunc autem & flens dico. Cogita, obsecro, quanto amore profecutus sit ecclesiam Chi stí Paulus, & quantum doluerit de interitu ignauorum hominum. El & hoc exemplum imitandum, utd leamus de proximi nostri interit, & de Ecclesiæ periculis, quæ cent hoc tempore maxima omnium funt Sed Sed com tur!

le ? de C

qua ni, t de c mic

null tien Chi qua

etia fert cau am

feri

ua: ci EXPLICAT. IOAN. BRENT. 106

LIP

t fo

que

Étli ecti

andi

pan

ran

erk

alta Chri

geli-rdia

See

alui &

hri de Eft

do

U,

te

nt.

Sed quid illud est, quod Paulus de compluribus Christianis conqueriort Primum, inimici funt, inquit, cru Crucis Chricis Christi. Quomodo hoc dicis Pau le! Num contumeliose loquuntur de Christo & cruce eius ? Num crucem eius pedibus conculcant? Nequaquam. Volunt uideri Christiani, uolunt uideri se præclare sentire decruce Christi. Sed dicuntur inimicierucis Christi, propterea quod nullam volunt ferre afflictionem patienter et nomine Christi. Nam crux Christi non ea tantum dicitur, ad quam Christus ipse affixus est, sed etiam ea, quæ propter Christum infertur, & que Christiano ex quacuos causa accidit. Paucissimi aut sunt eti aminter Christianos, qui talé crucé ferre wolunt. Alij enim orta persecu tione mussitant, silent, dissimulant, acetiam abnegant Christum ac Euangelion eius. Hisunt uere inimicicrucis Christi. Ali nihil uolunt

Iti inimici.

IN CAP. III. EPIST. AD PHILIP.

luda

led e

trem

anot iplis

gitui

bere

quò goci

res,

rare

illor

præ ratio

cura Puta

gelij

fe no

tant uata

nem

bola

uen

aliu

aduersi à proximo in hoc mundo sul ferre. Sed si quid incommodi eisac ciderit, tunc mox inuidia & iracun, dia inflammantur, execrantur aduer farium, pessima de eo spargunt, net aliter se gerunt, quam si essent à da monibus obsessi. Hisunt uere inimi ci crucis Christi. Ac licet quidemer cutere à se affliction E, si hoc fieri po test salua pietate, et obedietia, quam uerbo Deidebemus. Sed sic incandescere, execrari, infanire, & nihilno malorum uicissim inferre, hocde mum est crucem Christi manibus & pedibus conculcare. Et tamen maxi ma pars Christianorum talem ducit uitam. Quare non est mirum, quò Turca obtineat regna Christianor, & conterat crucem Christi contu meliose, cum hocidem faciant Christiani ipsi pessimis suis moribus. De inde, Quorum Deus, inquit, uenter est. Quid potest dici admirabilius! Maxima pars non Ethnicorum, non Query dent bounder of

EXPLICAT. IOAN, BREN. 107

ful

ac,

m,

rer

ec

2,

ıį,

ĭ

ludæorum, non Turcarum tantum, Edetiam Christianore adorant uenremsuu pro Deo. Sed quis Christianorum hoc fatetur ? Nihil uidetur insisadmirabilius dici. Videamus igitur quid sit uentrem pro Deo habere. Non est autem existimandum. quod manibus laborare, aut alia negocia ciuilia exercere, ut uictum pares,& uentrem pascas, sit per se adorare uentrem pro Deo. Seduenter illor Deus esse dicitur, qui primum præ parando uictu nullam habent rationem doctrinæ Christianæ, non curant follicité Euangelion Christi, Putant auditum et disciplinam Euan gelij esse rem extraordinariam, ad senon ualde pertinente, institutam tantum ornamenti gratia, & obseruatam propter ueterem consuetudi nem, Quales adumbrantur in parabola nuptiarum, ad quas uocati non ueniunt, fed excusant, alius uillam, z alius boues, alius uxorem. Deinde

IN CAP. III. EPIST. AD PHILIP. adorant uentrem pro deo, qui pro. pter uictum nugantur, peierant,& dant operam dolis, ac imposturis, Adorant & hi wentrem pro Deo. qui colunt uerum Deum, tantum ob hanc causam, ut tribuat ipsis ui ctum. Nam hoc fine hactenus à mul tis missatum, peregrinatum, & mo nachisatum est. Habes quanta si idolatria etiam inter ipsos Christia nos. Et miramur adhuc, qui fiat, Turca tantas inferat calamitates or bi Christiano. Postremo, Quiter testria, ait, curant. Sunt enim, qui cũ non habeant cura uictus, quippe, quibus fatis sit opum, curant poten tiam, honorem, & uoluptates huius feculi, quain re peccat etiam maior pars Christianor. Itaque Christian ipsi sunt blasphemi in cruce Christi, funt idolatræ, adorant uentrem & terrestria bona pro Deo. Quare non iniuria deflet Paulus interitum corum; ac facile conijci potest ela crymi mane oerel

mane gere l' impie N A

Pa queri quæ: cordi tus e funt: uider Chri & cu uerli bus: carn uold

fi que aque tinf

€05

crymis

EXPLICAT. IOAN. BREN. 108

P.

ro,

,8

s.

0;

m

ıį

ul

10

crymis Pauli, quantus interitus eos maneat. Quod si uoluerimus esfugerehunc interitum, effugienda est impietas, ut feruemur.

NAM NOSTRVM TO LITEOLE

EST IN COELIS OC.

Paulus instituit antea grauissimā querelam de moribus ChristianoBt. quæres quantum dolorem afferat cordieius, etiam lacrymis fuis testatus eft. Conqueritur enim o hi, qui suntauditores Euangelij, & uolunt uideri Christiani, sint inimici crucis Christi, adorent uentrem pro Deo, & curent terrestria. Nihil uolunt ad versipati, sunt impatientes in omnibusafflictionibus, & querunt tantu carnalem fœlicitatem. Exire non volut, pati recufant, adeog fic folemus nos gerere, queadmodu canes, siqui casu ceciderint in pterfluente aqua. Hinolüt in aqua suffocari, & mliquis manif extedat, ut extrahat eos, mordicus apprehendūt ipfum;

IN CAP. III. EPIST. AD PHILIP

ita nos non volumus ferre adverta huius seculi, & tamen cum Deuser tendit manus suas, ut nos seruet. & ad meliorem uitam ducat per mor tem, fugimus Deum, & odimus con filiaeius. Hæcest magna hominum morolitas: Quid ergo faciedumel inquis, pijs hominibus? Addit Pau lus:Nostrum politeuma, hoc est, mi nicipatus, est in cœlis, Est & hocu num e præcipuis dictis facræ scripu ræ. Ac manifestű est, quod cum Pau lus raptus fit in paradifum, & audie rit ibi diuina uerba, nihil temereeffu tiat, sed proponat nobis uerbasu diligentissime ponderanda. Quare & hoc dictum non est oscitanter per currendum. Politeuma, inquit, hot est, ius nostræ ciuitatis seu municipi tus noster in colis est. Non est inter ris, quemadmodum carnales existi mat, sed in coelis. Nam homines post quam adoleuerint, primum omnii folliciti sunt de loco habitationis, & de deiu tisin sicur rem esse.

else. elt,p Sed stran utn par tis,

> No ner not am nic

re er En

EXPLICAT. IOAN. BREN. 109

L IP.

usex

21,8

mor

Con

num nest.

Dau

m

ptu ptu

Dau

lie,

ffu uz

re

er

00

deiure ciuitatis alicuius, in qua & tu tilint, & alimenta fibi parent. Quod scuihec fœliciter contigerint, putat remsuam in optimo statu collocatã ese. Ac prudentis quidem hominis est, parare sibi domiciliù et alimentu. Sed existimare, hanc unam essenofram fælicitatem, & hoc unu agere, utneglecta pietate et obedietia Dei, paremus nobis iura terrenæ ciuitatis, hæc demű maxima eft impietas. Nonenim habemus hic in terris manentem ciuitatem, sed municipatus noster est in coelis. Primu enim uide. amus, quomodo recipiamur in municipatu & in iura coelestis ciuitatis. Non enim possumus fructu accipe. recivitatis coeleftis, nisi ante relatifu erimus in numere civium cœlestiv. Ergo Christus Dominus noster, cu ante expulsi cramus è Paradiso, impetrauit sua morte, ut hominibus da retur item ius coleffis civitatis. Cuq homo baptisatur in Christum, & cre

0 5

IN CAP. III. EPIST. AD PHILIPS

dit in eum, tunc conscribitur in cata logum cœlestiū ciuium, & redditur particeps omnium bonore in colis. Ephe. n. Per Christum aditum habe mus utrica in uno spiritu ad patrem. Iam igitur non estis hospites & inco le, sed cociues sanctore, ac domestid Dei. Deinde uidendű erit, quæ sim iura & privilegia cœlestis heredin tis. Nã qui sunt ciues in terris, suaha bet iura, sua privilegia. Defendui em ab hostibus & latroibus, quanti quidem humana potentia per magistratu fieri potest: defendunturabin iuria uicinose. Vtuntur æquo iure, utuntur publicis & communibus? quis ates pascuis. Si quis ciuiu à pra donibus ledit, omnes alij ciues tueni eum. Et alicubi, si quis ciuium same præ inopia rerum premitur, dature alimentum ex publico, in hospitali Vnde dicifolet, Quod si quis emith bi ius ciuitatis, emit sibi prebendam, ut uocant, Sic & hi, qui fiunt cole ftes

ftes cit legia. abhof potest cere. E coeles

EX

ftium Adha tatis, uideli iuftic ateri

habe cesse gibu nom etian celse

mode

quæ ximi hone re,

Dei

EXPLICAT. IOAN. BREN.

3:

be

m, 0

id

nt

fescives, sua habentiura, sua priviata, loia, Nam coelestes ciues tutifunt tur bhoste & latrone Satana. Satan no lis. potest eis nec morbis nec morte noere. Et si quid aduer si inciderit, tuc celestis magistratus, & totus celefium ciuium exercitus adiuuant eu. Adhac, qui habent iura cœlestis ciui atis, percipiūt etiam bona cœlestia, uidelicet, remissionem peccatorum, iusticiam, liberationem à morte, & aternam fælicitatem. Sed quemadmodum in terrena ciuitate, is qui habetius eius ciuitatis, Primum ne cessehabet, ut obediat publicis legibus, alioqui notatur publica ignominia, & rencitur è ciuitate: ita etiam ij, qui sunt coelestes ciues, necesse habent servare leges coelestes, quæsunt de dilectione Dei & proximi, Debent nomen DOMINI honorare, & proximis beneface. re, ac honestam uitam ducere. Deinde, is qui uult frui publicis

IN CAP. III. EPIST. AD PHILIP

bonis terrenæ ciuitatis, necesseh bet etiam ferre grauamina eius ciui tatis, quæ funt, conferre tributum, u Reip, seruire, pro sua quisquocatio ne. Sic & fereda sunt grauaminaco lestis ciuitatis. Hac sunt uaria affi ctiones, quæ pijs accidunt. Itag, [quis effcitur in exilium propterChi stum, tunc proficiscendo in exilium facit seruitutem Reipub. cœlestis. Item, si quis fert inopiam propteriu sticiam negociationis sua, tuncfaci officiū, aut, ut uocat, seruitutem, per tinentem ad civitate coelestem.ltem. si quis adiuuat pauperem suapecu nia, tunc confert tributum ad Rem pub. cœlestem. Hæc & id genusalia grauamina ferenda funt cœlesticiui sed liberalissime compensantur. Vi in ciuili Repub. si quis pauca cofera in comune, collocat in tuto omniare liqua sua bona: ita cœlestibus ciub. pro his grauaminibus redduturper petua bona. Non funt pares afflich ones

ones l'adfuttinnol

EX

ster es utuer Deor & uo

EX

Su

Paulu

lij,ne fed co politi in ter simpl ddili li,col tatio ut ex

lestia non t instit Prim EXPLICAT. IOAN. BRENT. 113

IP.

ha.

ciui

n,et

atio

ca

ffi

, fi

M,

13

ones huius temporis, inquit Paulus, adfuturam gloriam, quæ reuelabit innobis. Quare cū municipatus noterest in cælis, non hoc agendū est, utuentri seruiamus, sed ut Domino Deonostro regi cælesti obediamus, & uocationem eius sectemur.

EXPECTAMVS, &c.)

Sunt & hec exhortatoría, quibus Paulus admonet auditores Euangelí, neadorent uentrem suñ pro Deo, sed cogitent cœlestia, quando quide politeuma nostre sit in cœlo, & non interra. Etsi autem Paulus utitur simplicitantum expositione, tamen à diligentius observemus dicta Pau li, colligemus è uerbis eius argumen ratiões. Propositum igitur Pauli est, utexhortetur nos ad quærenda cœlestia. Curanda, inquit, sunt cœlestia, nonterrestria. Hic est status, hoc est institutu Pauli, in hoc quidem loco. Prima ergo ratio exhortatiois est, cũ

IN CAP. III. EPIST. AD PHILID

ait: Nostrum politeuma est in colo non in terra. Cœlestia igif curanda sunt. De hoc aut suprà diximus. Nin fequitur alia ratio exhortandi. Exd inquit, & servatorem expectamus Ex quo nimirum politeumate cale sti, uel ipso cœlo, cœlestia sunt qua renda, non terrestria, quia expecti mus Seruatorem no è terra, sedea lo. Venietècœlo, qui nos seruabita liberabit ab omnibus adversis. Into ta terra, et in oibus terrenis rebusni hil est, quod nos possit servare: non cibus, non potus, non diuitiæ, nonfi nitas, non regna, non potestas, noh nor, non dignitas. Nulla est region terris, è qua uenturus sit uerus serm tor noster. Quondam e Babylone, Susis, è Macedonia, è Roma veneri magni & potentissimi monarche, li uero magis oppresserut homines, adiuuerunt. E solo autem cœloue nituerus Seruator. Quarecœlum suspiciendum est, coelestia quaren

EZ da & mus f leftia fitio mus 1 & nil

o im ca& stia ir lusac Itis, it factis

mun ricia, turp feris (mod nesti

home

stus. res e hace lins r

funt

dall

EXPLICAT. IOAN, BREN. da& curanda funt. Cûm autem dici mus suspiciedum else cœlum, & cœ leftia querenda, non docemus funer fitionem monasticam, ut concludamusnos in secretum aliquem locu. &nihilagamus aliud, præterquam wimaginemur, nescio quæ Cherubi a& Seraphica in cœlo : sed ea cœle stia intelligamus, quæ describit Paulus ad Colossen. capite tertio. Exuistis, inquiens, ueterem hominem cu factissuis, & induistis nouv. Vetus homo est, qui delectatur stupris, immundicijs, mala concupiscentia, aua ricia, ira, indignatione, maledicentia, turpiloquentia,&c. Hic homo terre stris est, ideo is exuendus. Nouus ho mo delectatur in Iesu Christo, & honestis uirtutibus. Hec, uidelicet Chri stus, & bonæ uirtutes ex fide, sunt res cœlestes. Quare hæc nobis in haccorporali uita, præ omnibus alis rebus, curanda & guærenda

sunt. Deinde quod dicit: Expecta-

IP.

elo.

nda

Vũ

K å

Uş

ele

13

h

Ca

e

n

00

fi

in

IN CAP. III. EPIST. AD PHILIP.

mus, suppeditat etiam nobis materi, terre am argumenti: Coelestia sunt nobis curanda, quia nulla non hora, nullo no momento expectandus nobis est Servator Christus è colo. Si certiel semus, nos multūtemporis uicturos in hoc seculo, si certi essemus, Chri stum no adventure adhuc in millean nis, fortassis haberemus occasionem queredi terrestria. Nunc aut manife stü est, nihil nobis certius esse hora mortis, & Christiaduetufore eximprouiso. Veniet, inquit, sicut furin nocte. Veniet paterfamilias, quaho ra seruus minime iudicauerit. Qua renunquam non quærenda funtca lestia, ut semper simus paratiad excipiendum Christum. Adhæc, de bet & hoc nos excitare, quod dicit; Iesus Christus Servator. Curanda enim funt coelestia, quia Christus ad ueniet his, qui curant cœlestia, nout crudelis tyrannus, sed ut clementissi mus Seruator. Impij curantes tantu terrena,

EX

ffiad rus i mus Qua para

> tuei uus (pore obec dere

uos, ueni post alaci aute

fcon min nos ben

bis ! ben exp

qui

EXPLICAT. IOAN. BRENT. terrena, necesse habet metuere Chri fiaduentum, quia uenit iplis ut feue nis judex. Nobis autem, qui credimus ineu, Veniet SERVATOR. Quare cœlestia quærenda sunt, ut parati simus excipere ipsum in adue meius. In Euangelio Matthæi, feruus qui dat famulicio cibum in tempore, expectat aduentum domini sui obedientissime. Qui aut cœperit edereachibere, & percutere conferuos, non potest grato animo de adventu domini sui audire. Et paulo post:Serui, qui talenta sua auxerant, alacriter excipiunt dominum. Alius autem seruus, qui talentum suum ab konderat, trepidat ad aduentum do mini sui, &c . Deinde debet etiam nos ad quærenda cælestia excitare, beneficium, quod Christus affert no

bis fecum in aduentu fuo. Hoc auté beneficium maius ést, & quod uerbis

explicari possit. Transfigurabit. in-

P

eri,

bis

illo

eft

iel

ros

ıri,

an

em

ife

ra

m,

in

10

a,

œ

X,

e,

t: la

d

it

quit, corpus nostrum humile, ut con

IN CAP. III. EPIST. AD PHILI

forme fiat corpori suo glorioso.H est maximum beneficium, No sunt quærenda corporalia. Qui ta : Quia corpus, quod nuncgel mus, humile est, abiectum est, mo tale est, & corruptibile, putrefat oni obnoxium est. Qui ergo w pus curat, quid aliud facit, quan paret uermibus escam: Christus tem reddet corpus noftrum confi me suo cœlesti & glorioso corpui Quare quærenda sunt cæless Confer nunc humilitatem corpon nostri, cum gloria corporis Chris & uidebis magnitudinem huiush neficij. Resurget quidem idem on pus hominis, quod in hoc feculoui it, sedresurget alijs donis ornati, cut Paulus copiose docet, i. Cor.x Nam corpus nostrum in hacuitad mortale. Christus autem resurgen à mortuis, reportauit ex morte co pus immortale. Ergo & nostrum erit immortale. Item, Corpus nofte

inhac um u non p

Christ um n onib le, \$\frac{1}{2}\$ netra Dei

ftate pus um tant tim

> ftria tion niã glig

fur po he

tar

EXPLICAT. IOAN. BREN.

LI

H.c

No uid

gest

mo fad

CO am

IS2

nfo

pon esti

ori

rift

sbe

COL

Uit

ĩ, l

Z, ed

eni

100

um fr

Ó

inhacterra indiget cibo, est obnoxium varis afflictionibus, est grave, monpotnisi pedetetim moueri, &c. Christus autem suscitauit corpus suum nullius cibi indigens, nullis paísi onibus amplius obnoxium, tam agile delt spiritus, per oia inoffense pe netrans, adeocs fedens ad dextram Dei, hocest, præditum diuina maiestate. Tale igitur erit & nostrum cor pus. Quare omni cura in hoc studiumincumbendu est, ne amittamus tantægloriæ expectationem. Amit timus autem eam, si curamus terre. fria. & contenimus Christuac uoca tionem eius. Vide em mihi hoim infa nia. Alius tam immensam gloria negligitaut cotemnit, ppter pauculos tantu numos: alius ppter aliquot me suras uini: alius propter euanida cor porisuoluptate, Quidestinsania, si hecno est, uidelicet, ob tam uiles res

untă maiestate abijceres Iudicamus

Elu styltissime fecise, op propter

IN CAP. III, EPIST. AD PHILIP.

pulmentum uendiderit primogeni ta, multo stultiores hi funt, qui prop ter tam uiles res uendut, aut potius abijciunt, tantam fœlicitatem inco lis. Postremo ne dubitaremus de po tentia Christi, qua efficiet, ut corpus nostrum fiat conforme corporisuo. addit Paulus: Secundum efficaciam. qua potest sibi subijcere omnia. Hic tribuit Paulus Christo omnipotenti am. Ergo manifeste docet, quodsit uerus Deus. Nemo enim est omni potens, nisi solus Deus. Quare cum Christus sit omnipotens, & prate rea promiserit, se excitaturunosin nouissimo die, ad accipienda secum hæreditatem cælestem, non est dubi um, quin redditurus sit nostrum cor pus conforme glorioso suo corpo ri, & omnem fælicitatem nobil, cum communem habiturus.

si modo nos curemus

cœlestia.

Caput

EXPLI

onem, hac do c inhac E de furme ftianæ c Roman capita c

fidem j (inquite eam, q Docett Christ

tam ui

cipue

CAP-IIII-

ROINDE FRA: TRES MEI DILE: CTI, AC DESYDE RATI, &c.

Postqua Paulus multa docuit, addit nunc exhortati

mem, ut auditores eius constent in hacdoctrina. Etsi enim non instituit inhac Epistola integras disputatiões desummis & peipuis articulis Christiana doctrina, sicut in Epistola ad Romanos & Galatas, tamé attingit capita de iustificatione, qua est per sidem propter Christū. Non habens (inquit) meam iusticiam ex lege, sed cam, qua est per sidem Christi, & c. Docet de cruce perferenda propter Christum: docet pios post hanc uitum uiuere in Christo sediciter: mo nusectandos esse fructus sidei, ac peipue prestandam esse mutuam cari

IN CAP. III. EPIST. AD PHILIP.

tatem, ficut Christus fese humiliavit, tiaperd Hortatur etiam, ne sectemur uolup, tatem uentris, sed agamus curam cœlestis salutis. Et multa alía. Nune igitur hortatur eos, ut in hac certa pia & firma doctrina conftent, per durent ac persistant. Primum enim omniŭ necessarium est ad salutem ut cognoscamus ueritatem coelesti doctrinæ, & concipiamus de eaple rophorian, hoc est, firmam certity dinem, ne quouis uento doctrina circunferamur, & semper discamus, nunquam autem ad cognitionemu ritatis perueniamus. Nam ad hoc officium creati, nati, & educatifu mus. Deus creauit hominem adima ginem & similitudinem suam, hot est, ut habeat notitiam Dei, quaho mo fit fimilis imago Dei. Non cra uit nos adimaginem agrorum, peu niæ, uini, & reliquarum creaturari, sed ad imaginem Dei, ut hanc sede mur, Adhec, Deus si quem ex infan

EXP

Autem notm e ret, fed ftem co hunc ut publica

confer ritaten cognot primu remus & cofe dring. pphet proxir nostrã

> terco ea uer fpicue gus h diat. lam F

> > uelet

IP.

avil tiaperducitad iuuentutem & senedutem, non idcirco facit, ut hicho. lup, notmedat, bibat, & manibus laboret, sed ut Deum per doctrina cœleunc fem cognoscat. Et Deus dat hoiad rta, huncusum alimenta, dat pacem, dat er, publică incolumitate, ut aliquandiu in conseruet in uita, dum cognoscat ue m, ritatem coelestis doctrine, qua Deus h cognoscit. Quare ad salute nostram primum oim necessarium est, ut paremus nobis scientia renz diuinaru, & colequamur certa ueritate pie do drine. Hanc aut discemus ex scriptis ppheticis & Apostolicis. Deinde qd proximu est, necessariu erit ad salute nostră, ut in eo, gd didicerimus, firmi ttrcostemus, nec patiamur nos ab averitate seduci. Et in hac parte per spicue uidemus, quanta incuria uul. gushoim doctrina Christianismi au dat. Nam cum audiunt, uel rabulam Papisticum, uel Anabaptisticu, udetiam ludæum, in medium affer-

IN CAP. III. EPIST. AD PHILIP

re aliquot testimonia Scripture, tum protinus admirantur eum, & incipi unt de doctrina Euangelij, quamau diuerunt, dubitare. Hoc manifestum argumentum est, con audiuerin cociones Euangely aliqua cura, net conceperint de Euangelio Christisti mam sententiam. Quomodo ergo hi constabunt coram Satana, sinon possunt constare coram homine: E Paulus dicit: Siangelus aliud Euan gelion adnunciauerit, anathemalit, Cam igitur oportet nos piam doctri nam tanta certitudine tenere, utnec angelus eam nobis extorqueat, quid sentiemus de his, qui uno aut altero dicto hominis patiuntur eam libiex cutere: Quarenecessarium est, o Paulus admonet Ecclesiam, ut in do ctrina sibi ab Apostolis tradita firmi ter constet. Sed interim uide mihi,] humaniter, g suauiter Paulus Philip penses suos alloquitur. Vocat eos fratres, ido non simpliciter, sed dile ctos EXP

dos ac Gaudin men, et puè pi fuper si didatu lud Me

tres, F tus, qu laicos in Chr cogno frici, e adpri

dunt dunt flæ, c in Ch ternis cunts

men conf

EXPLICAT. IOAN. BREN.

Im

pi-

au

m

nt

20

dos ac desyderatos. Addit insuper:

saudium & Corona. Fratris cogno Fratris cognomen, etsi honestissimum est, ac praci nomen sordi

puèpis conuenit, hoc tamen uaris datuma mul

superstitionibus ab impis nunc sortis.

didatum est. Primum, sordidarunt il

didatum est. Primum, fordidarunt il lud Monachi, qui se uocauerunt Fra mes, Frater Abbas, & Frater Conue us, quasi uero reliqui, quos uocârūt laicos & seculares, no essent fratres in Christo. Deinde, reddiderunt hoc wgnomen inuidiosum seditiosi rustici, qui & ipsi se uocârunt fratres, adprædandas uidelicet hominum fa cultates. Deindehoc temporereddunt hoc nomen inuifum Anabaptistæ, qui arbitrantur se solos fratses inChristo, cum tamen sese a uera fra ternitate Christiana seiunxerunt. Di cuntur autem soli ueriac pij Christiani, fratres. Et prodest hoc cognomen ad fidem & caritatem. Fides

confirmatur, quia in hoc cognomi-

IN CAP. III. EPIST. AD PHILIP.

Communio fanctor. Omnes enim ph funt hæredes Dei, & cohæredes Christi: hoc est, sunt fratres in accipi enda cœlesti hereditate. Hoc certel a Iustrius & nobilius est, q si quis esse n in fraternitate regioru liberon. Ad s caritatem auté mutuam excitamur, k cum audimus Fratres, quippe o hocu cognomen admoneat unuquemuis suiamoris & officij, que debet proxim mo fuo. Vocat autem Paulus Philip no penses Coronam suam, hoc est, orman mentum: quia Philippenses diligun, in ter didicerant à Paulo Euangelion, its & multa propter doctrinam Euanne geli pertulerant, at coftantes perei durauerant. Sunt igitur ornamentito Pauli coram Ecclesia in terris, & coin ram Deo & angelis in coelo, Sicut R Prouerb. xij. mulier honesta coronani dicitur uiri. Et cap. xvij. filij bene eat ducati dicutur corona senum parenes tum, &c. Post hæc Paulus hortatum duas mulieres, Euodiam & Syntych i en, u

EXPLICAT. IOAN. BRENT. 119 n utfint concordes. Ex circunftan. uidemus, qua necessaria sit inter i ristianos concordia. Paulus enim Marcere scribit, ut fint concordes. n meminisset huius rei intantis d spericulis, nisi sentiret concordia , enecessariam, Preterea hortatur culus etiam alios, ut reconcilient is duas mulieres. Omnino enim d kessarium est, ut ducamus uitam phorditer. Vbi enim est mutua di ardia, ibi non manet Christus. Den,inquit, caritas est. Qui manet in nitate, in Deo manet. Adhæc, ubi whest mutua caritas, ibi non potest minuocatio. Quatum ergo ibi ma moritur, ubi nec est Christus, nec vinuocatio ? Quodaut Paulus din Rogo te compar Germana, quiam referunt ad uxorem Pauli. Dieat enim eum habuisse uxorem. A megant, & referent hocad uirum

mndam, carceris custodem, de h in Actis, capite decimosexto.

perq

ulus

no h

a.X

ras e

fifti.

bro

ban

bitu ptu

tra

fcr igi

op

m

in

te

C

Alifentiunt his vocabulis designant præcipuum episcopum apud Philip penfes. Qualecung autemid sit, cer te Christianismo nihiladdit, nihilau fert, siue Paulus habuerit uxorem, si ue non habuerit. Nam Petrum habit isse uxorem constat. Et Paulus com mendat conjugium in omnibus piis. siue auditoribus, siue ministris Euan gelij.In Christo enim lesu ut no que rit, fiue quis fuerit ludæus, fiue Gra cus, siue uir, siue mulier, ita non qua ritur, siue quis sit in coniugio, siuein cœlibatu, tantummodo, ut unufquif que piam & honestam uitam ducat in suo uitæ genere. Circuncisio, in quit Paulus, nihil est. Ita coniugium nihil eft. Coelibatus nihil eft, fed ob servatio mandatorum Dei aliquid est, &c.

Cæterum quodaddit Paulushot loco, QVORVM NOMINA SCRIPTA SVNT IN LI-BRO VITAE, admonet nos, ut perquiraLIP:

gnarl

hilip

, cer

lau.

m, fi

abu

com

ons,

uan

ue

ira

uæ

ein

uif

cat

in

m

b.

id

od

A

I.

ıť

perquiramus, gs fit liber uite, et quis dus eius. Multum em & fepe fit me io huius libri in scriptura. In Exo. a.xxxii. dicit Moses: Sinon dimitaseis, dele me de libro, quem scrip-Mi. Etin Pfal. Ixvin. de impis perfe attoribus dicitur: Deleantur de librouiventiū, & cum iustis non scribantur. Et apud Daniel. ca. xij. Salua bitur populus, qui inuetus fuerit scri ptus in libro. In Apoc. ca. xxi. Non in trabit in nouam Hierusalem, nisi qui Liber uiuen scriptifunt in libro uitzagni. Cum tium quid, igitur toties fiat mentio huius libri, operæprecium est cognoscere, quis stiste liber, ut cognoscamus, quomodo & nos possimus consegui, ut inipsum conscribamur. Non est autem sentiendum, op in coelo sit talis externus liber, aut eiuscemodi Regiltrum, quale habent divites huius leculi, in quibus conscripta sunt nomina subditorum & debitorum, sed elspirituale & coeleste registrum,

IN CAP. IIII. EPIST. AD PHILD

nec quicquam aliud est, of gratuital la electio Dei, qua Deus sibi exom ni hoim numero ante constitutioni huius mundi propofuit, quos ferm re uelit. Sic enim Paulus dicit Eph i. Elegit nos iniplo antet iacerei fundamenta mundi. Quòdsi Den numerauit stellas cœli, & quodm nutius est, capillos capitis nostrico te numerauit & coscripsit etia quo ad perpetuam fælicitate seruaren lit. Hoc ergo Dei proposită, hecele ctio, hec pdestinatio, hec numeratio dicitur liber uite. Porrò, si quis uolu ritirrumpere ad luce inaccessamdi uine maiestatis abs Christo, tun fieri non potest, ut aliqua cognitioni scripture huius libri assequat, sedp tius excecabitur, & dubitabit dela salute, ac etiam desperabit. Nemov nim, uel tam sapiens, uel tam iustu est, qui queat sua sapientia perscrun rihanc arcanam Deiscripturam,au justicia sua mereri, ut inter nomina huin

EX

huiu

bene

ueni eft e

uere

uita

fter

eft,

tem

ner

uita dit

ma po:

8

pr

per

in

ho

ræ

Co

EXPLICAT. IOAN. BRENT.

ILP

uital

X Om

tioni

erm

Ph

eren

Deu

dm

,ce

quo

eue

cele

ratio

olue

ndi

tunc

ioni

dpo

ela

100

ftw

run

aut

nina iii huius Scripturæ contineatur. Sed hene habet. Postquam Christus advenit et reuelatus est, tunc reuelatus est etiam liber uitæ, atque adeo, ut uere dicamus, quod res est, hic liber uitæ est Christus ipse Dominus nofter. Nam in Christo lesu reuelatum elt, qui pertineant ad æternam salutem, quiad æternam condemnatio. nem. Quicredit filio, inquit, habet uitam æternam. Qui uero non creditfilio, non uidebit uită, sed ira Dei manet super illum. Quarehoctempore facile est hunc librum legere, &cognoscere, quis sit in eo scriptus, propterea quod quisquis inueniat se per side in Christo, is etia scriptus sit inlibro uitæ. Potuerűt & Patriarche hoc cognoscere ab initio orbis ter. Liber uits ra, uidelicet, quantii potueriit cogno Christus, scere de Christo promisso. Núcaut propius est nobis falus, posto Christus reuelatus est. Ergo in hoc libro allus Turca, nullus impius ludeus,

EX

& do

tudin

recita

publi

turp ros,q

fuis e milia

temi

polsi

fegui

inlib

ut fis

bes c

illust

ria, i

audi

qui f

perp test

nullus impænitens nebulo, nullu coran pertinax hypocrita scriptus est, nis heste conuersi ad Dominum, agnoscant tores Christum. Solihi in eo scriptisum qui uere in Christum credunt. Etu hunc librum legamus, non est opu ponti ut cum ingeniolissimis hominibu ascendamus in colum ad perscruti da arcana Dei, Sed debemus cusim plicibus pastoribus accedere ad pu fepe, in quo Christus iacuit : debe mus Christum pro nobis hominem factum, passum & crucifixum inspi cere, & siquidem nos in Christo in ueniamus, tunc legimus nomenno strum in libro uitæ. Quid ergo ent his, quore nomina scripta sunt inhot libro? Nam qui conscribuntur inte terrestres unius urbis ciues, hi habit fua priuilegia, & fua beneficia. Mul to maiora habent, qui coscriptisun in catalogo coelestium ciuium, &in libro uite. Primum, qui in hoclibro scriptus est, habetur illustrissimus coram

EXPLICAT. IOAN. BRENT. toram tota coelefti curia. Sunt homihestenues, qui admirantur oftentawres infignium majorum fuorum. & dolent of ipfi nullam habent clarijudinem acamplitudinem. Item,in pontificia religiõe longus catalogus recitatus est mortuorum ex libro, in publicis concionibus. Pauperes igiturputauerunt se coram Deo obscu ros, quod no potuerint facultatibus luis emere publicam ipforum & familiæ eorum mentionem. Paulus au teminhoc loco significat, quomodo possit quis ueram claritudinem confequi, Quorum nomina (inquit) funt inlibro uita. Danda igitur est opera; ut sis in libro uitæ scriptus, tunc habes claritudinem coeleitem, & eris illustris in coelo & in terra. In memoia, inquit, æterna erit iuftus, & ab auditione mala non timebit. Deinde quiscriptus est in hoc libro, est in

perpetua protectione Dei. Non po-

the nocere nec paupertas, nee

P.

lue

nili

ant

nt.

tut

ous

US

ti

m

ne

30

m pi

in

10,

rit

OĆ

ef

ét

ul

nt

in

ro

us

IN CAP. IIII. EPIST. AD PHILIP

morbus, nec mors ipfa. Habet enim publicum & faluum, ut uocant, con ductum, etiam aduersus Satanam. Ethac protectio nunck non est fir ma. Suscipiunt & principes huiu feculi subditos in suam protectioni, Sed exempla testantur, quod multi spolientur à latronibns, etiamsi pro missa sit eis publica protectio. Quo autem suscipit Deus in suam prote ctionem, hisemper tutisunt, etiams ingrediant in mediam mortem. Sufcipit autem in suam protectionem eos, qui scripti sunt in libro uita Queso igitur te, qua ratione conse quar, ut & ego in hunc libr i consti bar: Breuis est responsio, CredeE uangelio, crede in Christum, & secti re uocationem Christi obedienter. tunc statim nomen tuum in hunck brum inscribitur. Quod si uero incre dulus fueris, & ambulaueris in scele ribus, tunc etiamsi nomen tuŭ scrip tum fuerit in hoc libro, delebitur Sicut

EX

Sicute est: E & c. I rit ar inde

sit lib Cura fide c in eo

G

lippe nequ mere quie ligat

fefer mod detis Et q hoci

cũm

EXPLICAT. IOAN. BRENT.

lim

on,

im,

fir,

ius

nē,

ili

10

101

e,

ıli

m Z,

e,

2

Sicut suprà è Psalmo Ixviij. dictum est: Deleantur de libro uiuentium, &c. Et Hiere, xxij. Si lechonias suerit annulus in manu dextera mea, inde evellam eum, &c. Habes quid steliber uitæ, uidelicet, Christus ipse. Curandum estigif, ut in ipsum per sidéconscriptisimus, & maneamus incoper sidei obedientiam.

GAVDETE IN DOMINO SEM PER, ITER VM &c.

Alía exhortatio. Iubet Paulus Phi lippenses suos semper gaudere, & nequis existimet ei hoc uerbum temerè excidisse, repetit: Iterum, inquiens, dico uobis, gaudete, ut intelligatis hanc meam exhortationem es sescrit. Quid ergo dicemus: Quomodo alias dicitur: Væ uobis, qui ridetis nunc, quia lugebitis & slebitis: Et quomodo fieri potest, ut hoies in hotmudo semper possint gaudere, sumagis accidat eis aduersa spros-

IN CAP. IIII. EPIST. AD PHILIP pera: Ridendumne est & gauden dum, in funere amicorum, in captiul tate proximi ? Primum, Paulus non loquitur de illo effuso & ineptorisu. quem homines ebrij inter se excitat. Hic rifus aut uerius tumultus, judica tur etiam ab hominibus huius feculi inhonestus & fugiendus. Deinde non loquitur etiam de ciuili & alio qui honesto gaudio et risu, qui etsu tempore inter honestos tolerabilis est, tamen fit aliquoties, ut sit impor tunus, ut li quis gauderet & rideret publice in funere amici, aut in alijsca lamitatibus proximi. Omne tepus, inquit Salomon, habet suum tepus, Est tepus gaudendi, est tempus flen di. Et Paulus alias inquit, Gaudete cum gaudentibus, flete cum flenti bus. Hoc enim est officium piæ cari tatis. Sed loquitur de gaudio & rist spirituali. Vnde non simpliciter di cit: Gaudete semper, Sed disertead

pm f Don te ali conc rum cred Nan

deus ftum nos rede pro affli pos

> adh con quil tur fed

in C

con con

dit, In Domino, Quid ergo est gaudi

EXPLICAT. IOAN. BREN. 123

P.

en

tiul

on fu,

ãt.

ica

uli

de

0

10

umfpirituale? quid est gaudium in Domino: Sirecte definieris, nihil cer realiudeft, quam gaudium illud, gd concipit mens ex certitudine bono. rum spiritualium, quæ contingunt tredenti propter lesum Christum. Nam Euangelion Christi docet, o deus sit placatus nobis propter Chri fum, & remittat peccata, reputet nosiustos, adoptet nos in filios & he redes omnium coelestium bonorum propter Christum, Et quod nulla sit afflictio, nullum mortis genus, quod possitesse detrimento his, qui sunt in Christo, Cum ergo humana mens adhibet huic Euangelio fidem, tunc concipit talem securitatem & tranquillitatem, ut etiamli fractus illabatur orbis, tamen non abijciat animu, led semper læto sit corde in conspedu Dei, nimirum certa, quod nulla affictio, quamuis grauis, possit ei incommodo esse coram Deo. Hacfepritas, hæc tranquillitas orta ex cer

IN CAP. MI. EPIST. AD PHILIP. titudine Euangelij Christi & fide. dicitur gaudium spirituale, seugau dium in Domino. Itaque fieri solet, ut in uno pio homine simul sit ex ternus fletus scu tristicia in hoc mi do, & uerum ac spirituale gaudium acrifus in Domino. Vide mihi lo bem. Is amittebat liberos incendio, & facultates suas ex irruptio ne hostium. Hac certe calamira non potuit externo & effuso rife excipi, Sedattulit ei magnum dolo rem. Interim tamen, quia fuit uir pius, retinuit gaudium in Domi no, & lætatus est spiritualiter, qui certus fuit, quod hac calamitas non sit ipsi exitio, sed præparationi ad maiorem coram Deo scelicitatem Sume etiam exemplum à Dauide Hic enciebatur à filio è regno suo Fuit ergo tunc tempus flendi. Sel Dauid in medio fletu retinuit gav dium spirituale, quia cognoscebat ex promissione Dei, qued Deusel fet

63

let ip um t iple c quid attan

die, i fo. I tis fi tris !

fuis Cer fert rian

Chr gau

gau uer

.

EXPLICAT. IOAN. BREN.

IP.

ide,

gau

olet,

ex

mű ium

lo,

en tio

tas ilu

10,

uir

ni,

lia

on

letiplipropicius, & quod hoc exilium non esset ipsi damno. Christus iple captus & cruci affixus, afficitur quidem tristicia usque ad mortem, attamen gaudet spiritualiter : Hodie, inquiens, mecum eris in paradifo. Et paulò antè: Amodo uidebitis filium hominis sedentem à dextris Dei, & uenientem in nubibus. Sic & Paulus gloriatur in uinculis luis. Vincula afferunt tristiciam. Certitudo autem diuinæ gratiæ affertgaudium & gloriationem. Gloriamur, inquit, in afflictionibus. Et. lbant Apostoli gaudentes à conspeduconcilis, quod dignifuissent pro Christi nomine pati. De hoc ergo gaudio concionatur Paulus Philippensibus, & danda est opera, ut hoc gaudium retineamus semper in ad-

werlis. Sequituralia exhortatio.

MODESTIA VESTRA NOTA

SIT OMNIBVS.)

Hac exhortatione monet nos Pau

IN CAP. HIL EPIST. AD PHILIP lus, ut cum omnibus hominibus mo destiam seu æquitatem seruemus.& non exigamus fummo iure, quodno bis debetur, nec interpretemuralio rum uel dicta uel facta seueriter, sel iuxta æquitatem & rectam modera tionem. Nam imakis, quod interpre tantur modestiam, significat mode ratam æquitatem, quæ adhibetural mitigandam seueritatem legum. In ter pios ergo nihil est summo iurea gendum, sed secundum moderatam æquitatem. Vulgo dicitur: Summi ius, fumma iniuria. Et germanice Zuscharpfmacht schertig. Namut conseruetur humana societas, neces saria est moderatio inter homines. Magistratus si uolucrit omnia exige re summo iure, nihil erit durius. Pa terfamilias, sià familia sua omnia pro fummo iure exigat, non poterit con servari incolumitas familia. Multa enim ignoscenda sunt, ad multa conniuendum est. Adeundem modum debent

debent fauar fumma potest

potest bonis Acneo tus ad lentia quam equita est ab test & ficere

murm uand cipier pacif rum ma fe man Dei, lege

min

quit

EXPLICAT. IOAN. BREN. 129 IP. debent & privatiinter se æquitatem mo fruare. Alius debet alteri aliquam 5,8 fummam pecuniæ, Jam fummo iure dno potest creditor debitorem omnibus lio. honis exuere, & in exilium adigere. fed Acnecesse quidem est, ut magistra. ra msad coërcendam helluonum infoore lentia hocius exequatur: Sed fi nufquam, in nullo calu, adhibeat aliqua muitas, magna erit crudelitas. Alius estab altero iniuria affectus, qui potest & summo iure iniuriatorem con ficere in publicam infamiam. At fum mumius, summa est iniuria. Hic seruanda est equitas ac modestia, et suscipienda est honesta transactio atos pacificatio. Sic & dicta & facta aliorum sunt interpretanda, no pro sum maseueritate, sed pro equitate & hu manitate. Imitandum est exemplum Dei, cuius ferui fumus. Deus habet legem, cuius summo iure omnes homines essent damnati, sed adhibet æguitatem, dat Christum filium suum

lei

29

IN CAP. III. EPIST. AD PHILIP.

pro pacificatore, qui reconciliatno cum Deo, & instituit talem pacifi aqui cationem, ut quotquot creduntin mine Christum, non damnentur. Inon prece tione dominica dicitur: Remitteno tat e bis debita nostra, sicut & nos, &c equit Quare si uolumus, ut Dominusa nam dat de suo iure, certe cedendume rit nobis de nostro jure. Nota el parabola de duobus debitoribus Matthæi decimooctauo . Seruu fummo iure agebat cum conservo, quare etiam quod remissum eiera repetitur. Nec est damnum, sedlu crum, quod quispiam de summosw iure remittit. Quicquid enim re linquitur nomine pacis & tranqui litatis, hoc reputat Deus pro ele mosyna. Et alias dicit Christus: Be ti mites, quoniam terram hæredin bunt.

DOMINUS PROPE EST, NI HIL SOLLICITI SITIS.)

Iusit

EX

Iu

fpolis

Nihil uesti

igitu

obui

dicit

uobi iactu

nem alaci

hoc

furd tend

uult

iube

min

igna

EXPLICAT. IOAN. BREN. 126

P.

tnos

acif

nt in

Ora

eno

80

ISCI

me

in s

out

uus

UO,

rat,

fuo

re uil

ee Bei

ita

Iussit Paulus pios modestiam seu aquitaté præstare erga omnes homines, Sed homini obfecuturo huic precepto uaria incidere folent. Cogi at enim, Quidfacias ? Si fectaris equitatem, & cedis de tuo iure, mag namfacies rerum tuarum iacturam, spoliaberis omnibus opibus tuis. Nihil tibi nec alimentorum, nec vestimentorum relinquetur. Quo igitur te uertes ? Huic cogitationi obuiam procedit nunc Paulus. Et dicit: Nihil solliciti sitis. Non sit uobis cura, etiamsi aliqua rerum iastura facienda est. Deponite om. nem rerum follicitudinem, & uiuite alacres, læti, & securo animo. Sed hoc præceptum uidetur magis absurdum, quam prius illud deremittendo summo iure. Quid ergo sibi uult Paulus hoc præcepto: Non ibet omnem follicitudinem indiferi minatim abijcere, & ducere uitam

ignauam. Vnusquisch enim debet

IN CAP. III. EPIST. AD PHILIP. esse sollicitus, hoc est, studiosus, una Deo obediat, ut uocationi fuæ dilig impi ter feruiat, ut officium fuum legin hate mum faciat. Vnde & Paulus ij. Co ide rinth .xi. dicit fe curam & follicity ind dinem omnium Ecclesiarum habu Dau ifse. Et suprà dixit Timothe fynce Dau re fuisse follicitum pro Philippen men bus. Quare si follicitudinemintel dina gas pro studio, certe ea ab omnibu mitt exigitur. Omnium enim hominum follio est studiose facere, quod est suiof hibe cij. Sedhoc loco cum Paulus proli LP bet follicitudine, uetat ne quissulo gent piat impiam & sceleratam follicitud regi nem. Hæcautem dicitur impia foll folli citudo, quæ coniuncta est cumpo lis t cato, & impellit ad peccatum, uild lis. cet, cum homo sic est de immine los periculo follicitus, ut caueat, &# deat periculu cauere impietate, pd

& sceleribus. Exempligratia: Sat

follicitus fuit de regno suo, ne ami

tat illud, sed liberis suis conservet !! ha

noc

imn

folli

citu

LIR EXPLICAT. IOAN. BREN. sus, une sollicitudo per se nondum fuit ediligimpia. Liberis enim relinquere here legin intem regni, no est per se impium: ij. Co deum hæc follicitudo fic eum pefllicity indat, ut persequatur innocentem haby Dauidem, & quanquam sentiebat synce Davidem essein regem uocatū, tapent menstudet regnum suum contra or ntel dinatione Deiad liberos suos transmibu mittere, tunc demum facta est impia ninum blicitudo, qua verbo Domini prouiof hbetur. Aliud exempli: Pontifices probla Pharifæi folliciti erat, ne amitteret sulo gentem & regnum suum, neue tota citud regio à Romanis deuastaretur. Hæc soll sollicitudo adhuc est non tolerabipro lis tantum, sed & commendabiuide lis. Sed cùm hæc follicitudo impellit new cosad persequendum Christuminth meente, ut occasione eius caueant pd imminens periculum, tunc fit impia San follicitudo. Aliud: Paterfamilias folli mi dus est, ut alat familiam suam, ne faett mintereat. Hec sollicitudo naturai

har

IN CAP. IIII. EPIST. AD PHILIP

liseft, neceft per fe damnanda. Set ugo, in cum impellit eum ad imposturas, a Micitu thæc furta, ad latrocinia, tunc fit impi sollicitudo. Et ut de exemplo Paul pecati arum : dicamus, Iussit Paulus antea pior notesta feruare æquitatem, & non exigen ampe summum ius, ne fiat summa iniu Obsect ria. Qui autem remissurus est all gant no quid de fummo suo iure, sollicitu am de fit de iactura rerum fuarum. Ether dis, op sollicitudo nondum est condemnan acepta da. Sed cum adigit hominem, ut ma Wicitu lit suscipere contentiones, & turba rigilor re pacem, & fele quoquo modopo confilia test uindicare, ut suum sus retineat, adi D etiamsi peccet, tunc fit impia sollid msnot tudo. Sic ergo non debemus esselol imalis liciti, uidelicet, ne peccemus. Namf 1,82 1 erinon poteit, ut per peccatumme asant deamur sollicitudini, & caueamus um ; pericula, sed potius augemus sollici re o tudinem & pericula, adeogs quod t kinit memus, accidit nobis, si studeamus id peccatis ac scelerib, cauere. Quid disca

ergo

EXP

LIE EXPLICAT. IOAN. BREN.

Setergo, inquis, in metu periculorum et 15, al Micitudine faciendum est? Docet

the Paulus: In omni (inquiens)

paul pecatione & obsecratione cum gra

pion arumactione petitiones uestre ingen mteleant apud Deum. Precatio est,

nin ampetimus, ut liberemur à malis.

oblecratio, cum petimus, ut continity antnobis bona. Gratiarum actio, her amdeclaramus, tum uerbis tum fa

het dindeclaramus, tum uerbis tum fa dis, q præstita benesicia sint nobis

m, mepta.Docet ergo Paulus, quod in ba, Micitudine & metu futurorum pe-

indorum, non debeamus fuscipere

milia peccandi, sed potius obediich miDeo, & osterendi Supplicatio-

ol. mnostras coram Deo, & petamus fi, malís liberari, & bona nobis dona-

milis liberari, & bona nobis donaik, ik ut gratias agamus pro benefiis manteacceptis. Nam quemadmo

manteacceptis. Nam quemadmo ci, im prudentes viri solent consuti re oppressis, & conquerentibus

the oppressis, & conquerentibus industria proximi, non ut seipsos descentur, & suscipiant bellum ge-

0

IN CAP. III. EPIST. AD PHILIP

rendum aduersus proximum, sedu offerant magistratui libellum suppl cem, in quo exponat fuam calamin tem, & petant auxilium eius: ita & Paulus prudentia spiritus sanction natus, docet follicitos & metuenta pericula, non ut peccent aduersu Deum, sed ut Deo offerant libellum Supplicem per orationem & prea tionem. Nouit quidem ante Deus quid nobis acciderit, sed uult ut & nos per orationem ipli exponamus; quò fides nostra excitetur, & mileri cordia eius per nos illustretur. Sel quid si Deus renciat, nec exaudiai Supplicatione nostram: De exaudit one Deinihil est dubitandum. Dich em Paulus: DOMINVS PROPE EST. Non fit hîc sermo de essentia Dei, qua Dominus semper ubig propeelt omnibus creaturis. Cali & terra implet. Per ipsum uiuimus, mouemur & sumus. Sed fit sermo de fauore, de clementia, de gratia & exaud

tive I titur l

vocăt Dei i dente

ftű, p unű a tauin de ali

Quic follic qua

mun non f

dat I ter C

dieni verit

EXPLICAT. IOAN. BREN. 129 tiõe Dei De hac Dei propingtate di tiur Pfal.cxxxxiiij. Prope eft Domijus omnibus inuocantibus eū, inuo antibus eum in veritate. Hiaut inwat Degin veritate, qui manent in Dei vocatiõe ac obedientia, ac cofidentes de fauore Dei, propter Chrihi, precant ex fide. Sume exemplu muaut alter exis, que supra recituimus. Paterfamilias sollicitus est dealimentis familie, & metuit fame. Ouidfaciat? Num medebitur huic follicitudini furtis & imposturis: Ne quact, sed offerat Domino supplicationem in ueritate. Quomodo: Primim perseueret in obedientia Dei, nonsectetur imposturas, deinde cre dat Deum esse ipsi propicium prop-

P.

dui

ppl

nita

28

ior,

ites

fue

um

Q.

Us,

8

US;

[eri

Sed

liat

dici

icit

PE

tia

iç

IS,

no

8

d

Veritate.

BT PAX DEI, QVAE EXVPE

ter Christum. Postremo inuocet De

mexhac fide, & pergat in uera obe

dentia. Hocest Deum invocarent

IN CAP. III. EPIST. AD PHILIP.

Hæc siue sit precatio & optio five vaticinatio, certe diligenter con sideranda est, quid sibi uelit. Voc bula huius dictinon funt nobis igno ta, sed fensus & usus eius fortassi non est cuiuis cognitus. Pax, inqui Dei, que exuperat omnem intelle Chum, custodiat &c. Primum dicer dum est de pace Dei. Est enim & pax huius mundi, quæ & ipfad maximum beneficium, & diligen terà Deo petendum. In pace enim non solum licet educare liberos ho neste, & publice ac privatim nego ciari, sed etiam dare operam audien do & discendo uerbo Dei. Vnde Paulus aliâs iubet orare pro magi stratu, ut uitam ducamus tranqui lam cum pietate. De hac autemp ce Paulus nunc in hoc loco ad Philip penses non loquit, sed de pace De, quæ per Christum contingit, Sicut & Christus ipse apud Ioannemait Pacem meam do uobis, non quam mundus

mund quæ f lisad

ketur cocili Chris

homintell Primitet I

fet lang præl cato

fructi furti

> tur, Sed

li,fen caturi prop LIP

ptio,

con

oca

igno

assis

quit,

elle

icen

n &

aet

gen

nin

ho.

ego,

lien

mundus dat, &c. Videamus igitur qua sit pax Dei, præsertim cum Pau hsaddat, quæ superat omnem intel dum. Dicitur autem pax Deiremiliatio & pacificatio, quæ est per Christum instituta inter Deum & PAXDei hominem. Hæc pax maiora affert que fit.

homini beneficia, quam humanus intellectus comprehendere queat. Primum enim efficit, ut Deus repu m hominem iustum, etiamsi gehet adhuc peccatum in carne & languine. Cum autem fit sermo de presenti & manente in carne pecato, non intelligimus crassos illos

nde huctus peccati, uidelicet, externum nagi brum, adulterium, latrocinium, quil impostura, &c. Hæc peccata non 1 pl remittuntur à Deo cum perpetranhilip w, & cum non agitur poenitentia.

Dei, Sed fit sermo de peccato origina-Sicut Kemper in carne herenti. Hoc pecait; aum etsi præsens manet, tamen uam

propter pacem Dei non impudus

IN CAP. III. EPIST. AD PHILIP.

afflic

Deu

non

gitar

lius (

nim,

brut

mul

hum

taef

tent

nitio

anim

tur p

tat F

& c

tur &

inqu

deb

corc

liqu

& t

mus

tatur homini credenti in Christum fint: Deinde pax Dei efficit, quod De adoptet hominem in fuum filium? heredem cœlestium bonorum.Ha sicut prius illud, de remissione per catietiam in carne manentis, benef cium est inenarrabile, & quod sum rat omnem humanum intellectum Nam quisiuxta humanam ratione iudicans, intelligere posset, quomo do filius hominis tot malor i obnom us, & qui non aliter in hoc seculo a fligatur, quam filius diaboli, adopte tus sit in filium Dei, & factus sit, uti ta dicam, Deus ipfe, nimirum, adop tiuus: Adhec pax Dei efficit, ut que cunque aduersa accidunt hominin Christum, huius pacis autorem, or denti, ea magis sunt ipsi commodat lucra, & incommoda et damna. Supe rat & hocbeneficium omnem hum num intellectum. Quis enim intelle gathumana ratione, quomodo fat, quod paupertas & egritudo, & alia afflictio.

HILIP Miciones magis profint quam obriftum fitt: Postremo pax Dei efficit, quod De Deus servet hominem in morte, ut lium& on moriatur, sed habeat æternam n.Hog niam. Quid hoc beneficio admirabi ne per lins coram humana ratione: Hace enef nim, quia uidet hominem mori, ficut 1 Supe brutum animal, putat etiam anima fi mulcum corpore interire. Etsi enim humane rationi aliquo modo cogninestimmortalitas animæ, tamen in untationibus excutitur & hec cognitio, ut sentiat neg Deu efse, neg animam esse immortalem. Cum igiurpax Dei tata beneficia affert, opmPaulus, ut Philippenfium corda &cogitationes hac pace conservenur & custodiantur. Sed quomodo, inquis, hoc solet fierir Et quid facere debemus, ut hac pace custodiantur ordanostra: Recenseamus ergo aliquot cordis ac mentis cogitatiões, Etentationes, ut etiam cognoscamus, quomodo corda custodiantur

ctum

ona

omo

bnox

loal

opta

,uti

dop

qua

nii

CTE

fact

upe

Im

elli

iat,

liz 10.

pace Dei. Principio, cum reuelatu sdera homini iudicium de peccato & de ira Dei, tunc oriuntur in corde & mente uariæ cogitationes. Metuit enim cor, ne Deus abiecerit homi nem, ne uelit eum perpetuo damma re, aut faltem ne habeat ullam ein ratione, fed finat eum perire. Qui ergo fit ? Nisi custodiatur cor, rui in desperatione & perpetuam inter necionem. Custoditur autem pace Dei, uidelicet, ut consideremus per fidem, quod Christus institueritin ter Deum & hominem pacification nem, & reconciliationem, qua De us recepit se homini peccata remit tere. Deinde cum irruunt uariata lamitates, uidelicet, paupertas, mor bus & aliæ affilictiones, tunchum na mens cogitat se derelicta à De, nec ullum esse coeleste auxilium. His cogitationibus perit cor & and mus hominis, nisi sustentetur. Su stentabitur autem pace Dei, cumo sideramus,

m & lition mini i

EX

nit m gitati non u cogit fuit a

His t fodi Dei, feru 6

ater lus o dian pera

teop tur a faria git h

Chr tion nue

elatu deramus, pinstituta sit inter De-& de m & hominem pacificatio, his conde & Manhyre, ut pulla calamitas sit ha-

ILP.

letuit 10mi

mna eim Quid

ruit

pace

tin,

De, nit

or,

20, m.

0

m&hominem pacificatio, his conhionibus, ut nulla calamitas lit hominincommoda.Postremò cum ue nimors, hic tum oriuntur uariaco. gitationes in corde. Cũ enim homo non wideat nisi presentem mortem, cogitat se abire in æternű nihil, sicut hitantea, cum nondum natus esset. Histetationibus homo perit, nisi cufodiatur. Custoditur autem pace Dei, qua factum est, ut Deus conlevet hominem in media morte ad ziernam uitam. Quare cum Pau-Imoptat Philippensibus, ut custodantur corda corum, pace Dei, exu perante oem humanüintellectü, cer koptat eis maxima fœlicitate. Addiwraut:In Christo lesu. Hecest neces saria additio, ga pax Deinon contin githominifuis meritis, fed tin, poter Christu, qui est autor huius pacificaionis. Non enim potest ullus hoim meniri, qui Deum reconciliaret cu

IN CAP. IIII. EPIST. AD PHILIR

homine. Adam, Noë, Abraham, Elas hoch ias, & reliquus cœtus piorum, fue runt quidem uiri fanctifsimi, nonta men potuerunt esse mediatores & reconciliatores inter Deum & homi nem. Quare ut in nullum hominem. quamuis fanctum, ita in nullumhu manum opus est confidendum. No cesseigitur fuit, ut filius iple Deild ciperet hoc negocium, & expiareti ram Dei suo opere, suo uidelicet la crificio. Quare in solum Christum confidendum est, & Euangelio hu ius obediendum, cum omnes qui in Christo per fidem consistunt, sint pa cificati & reconciliati cum Domino Deo nostro.

QVOD RELIQVVM EST FRA TRES, QVAECVNQVE SVNT VERA erc.

Addit Paulus epilogum, in quo fummatim comprehendit omnia ge nera bonorum operum ac uirtuti, quas pri sectari debent. Facit autem

hoc

EX

prop

m,Q

om in

polsu Chris

& fte at Pa

Stas U

poni gene

cari. didic

uidif

funt i

uera. 10. P

hypo

quæ

biD

ras u phyl

Grib

rum.

EXPLICAT. IOAN. BRENT. 193

LIR

, fue-

nta.

S &

omi

iem,

hu,

Ne

ful.

et i

fa.

um

hu

in

pa

no

10

e

ű,

11

Ela hocstro quodam consilio. Primum poponit genera uirtutum summamquia omnia speciatim & fingula. min breuiepistola coprehendinon possunt. Deinde supradixit, se præ Christo arbitrari opera legis damna Astercora esse. Quare ne quis senti at Paulum damnare bonas & honefasuirtutes, quas Deus exigit, proponithunc præcipua earum uirtutū genera, & iubet ea diligentissime sefari.Hæc,inquiens,cogitate,que et didiciftis, & accepistis, & audistis, et udiftis in me, hæc facite. Quæ ergo smtilla: Primum, Quæcuncy sunt uera. Verum opponitur ficto aut fal 6. Paulus igitur non uult pios esse hypocritas, & facere fictitia opera, quanullum habent testimonit uerbiDei, sed exigit uera hona opera, ue ras uirtutes. Fictitia auté opera sunt, phylacteria Pharifæorum, fimbriæ libaru, cuculli & funes monachonm, non uti calceis coriaceis, sed lig-

R

IN CAP. III. EFIST. AD PHILIP.

equos, quæ negociatio uix fieri po teltablopimpolturis. Haciniustafu gienda funt Christiano, & facienda funt iusta, secundum legem Dei & politicas ordinationes. Hoc pracep tum referendum est ad illud decalo gi: Non fureris. Deinde addif. Ouz cung pudica. Hic exigitur honesh pudicitia in coniugio, & extra com gium.Incessus, uestitus, uerba, collo quia, saltationes, chorea, carmina, d cha et facta omnia Christianorumde bent esse pudica. Hoc præceptum refertur ad illud decalogi: Nonmo chaberis. Postea sequitur, Quacun que meor QIA, hoc est, grata & plau fibilia hominibus, Non iubet Paulus peccare in gratiam hominum, feda iusta, ea pia & recta facere, quaho minibus grata funt. Quid autemelt hominibus gratum & amicum: Ser ware fidem promissam, juste negoci um administrare, subuenire egeno, honorare personam senis, moderati affectul

afectuagleconum, i

hus, un nis que specta ser, euro spere

forte p vener & sed abi po

aid g whore Christ cungs

qualar die, 8 quent

retis Dei, In

EXPLICAT. IOAN. BRENT. 1889 Muira. Archytas dixit ad willicu glectorem: Sumerem de te suppli um, nisi tibi iratus essem. Hæcuirpstam admirabilis uisa est homini. bus,uteam literis madauerint. Athe jiguidam ultimæ senectutis, cum hectatum ludos in theatrum ueniffreum pnemo è ciuibus fessum reweret, ad Lacedæmonios legatos breperuenit, qui etate hois moti, uneratifunt eum assurgediofficio, Medeminter ipsos dederüt. Quod dipopulus aspexit, comprobauit Incuirtutem maximo plaufu. Hec ridgenus alia, que pia & iusta sunt, whominibus placent, sectanda sunt Christiano. Vnde & additur: Queung boni nominis, si qua uirtus, si malaus, hæc, inquit, cogitate, hæc fa ite, &c. Quid autem pro his confewentur pij: Deus, inquit, pacis erit wbiscum. Si hæc sectemini, tunc du mis uitam tranquillam, beneficio

Dei,In cœlis habetis quidem regnu

LIP:

po

tafu

nda

18

cep

ua: esta

nig

ollo

, di

de

ım

œ

m,

u.

us

63

0,

A

1

IN CAP. IIII. EPIST. AD PHILIP.

Celdefui paratum propter Christum, ne dit qui potestis illud consequi uestris me ritis, quia datur uobis tantum a gratia & clementia. Sed si uoluen tis etiam in terris tranquillam uitam ducere, quantum quidem inhace rum perturbatione licet, tunc fe Ctandæ funt uirtutes illæ, de quibu Paulus hactenus nos admonuit, &

GAVISUS SVM IN DOMINO MAGNOPERE, OC.)

Philippenses miserunt Paulo pa Epaphroditum pecuniam, quasuan inopiam sustentaret, quemadmodi sosse postea copiosius exponitur. Quant tin Paulus significat nunc hoc benesio mend um & hanc beneuolentiam fuisse pecc bi gratissimam: Gauisus sum, inqui, are in Domino magnopere, quoduela prin demiterum mei memineritis,& mi aus hi munera uestramiseritis, id quod am aliquandiu intermisistis, non qui dus dem quod desuerit uobis uoluntas, omn

nata p Philip sei do mdem 1

Luehe

EXPL

inquaf mardi i nun

ris fru ment Holia

nfaci

[ed

EXPLICAT. IOAN. BRENT. 136 Adefuit opportunitas. Sedadhec ned at quispiam Momus: Quid Pau me fuehementer gaudet de missa & a mapecunia, & interim perstrin. en Philippenses, quod non frequenreidona miserint. Dicit enim, iam memreuiguistis, hoc est, restorui-se municipali diceret, suistis sam aliquan-bu mardiores, & quasi marcidi & a-t, nunc autem restoruistis, & item sfructum. Annonhæcsuntarmenta auariciæ? Sunt ergo & A. pu foliavarie Et quis horum acalio-am facrificulorum avariciam exple off foliavarie Has cogitationes Paulus att in quibusdam, qui nihil non re-tici dendere & calumniari in minisecclesie solent, exoriri intelligit. are exponit causam suæ leticiæ. primum amolitur à se suspiciomi nauariciæ, & proponit in se opam & utilissimam formam eius

at mnibus, quem unusquisque pius

IN CAP. III. EPIST. AD PHILD.

accidut, habere debet. Didici, inqui contentus esse his, in quibus sum hoc est, rebus præsentibus, sive sin diuitiæ, siue paupertas, siue abunda tia, fiue penuria, Noui humilis else. hoc est, in abiecto uitæ genere verh ri. Noui & excellere, hocest, clarus et nobilis else. Noui saturari, no qui dem helluari, sed satis cibore in laun couiuio accipere, noui & esurire. No ui abundare, hoc est, dives esse, nou & penuria pati, & pauper else. Om nia possu per Christu, qui me corro borat. Hæc est sapientia & potentia, qua unusquisque pius Christianus præditus esse debet. Alij unamtan tum harum scientiam & potentiam habent. Nam filij huius feculi uolunt tantum scire & posse, diuites, glorio si, abundantes et saturi esse. Nonpos funt else pauperes & abiecti, fameli ci & inopes. Hypocritæ autem sentiunt pios debere tantu esse fordidos, abiectos, & ieiunos. At pius Christi anus

anu

mide

Det

80

um.

tiæ,

not

in p

ent

mit

fcie

rex

ua

8

un

ab

pe

an

fu

fe

an

ત

g

p

EXPLICAT. IOAN. BREN.

uit

Im, lini dã se,

anus debetutrunca nosse & posse, uidelicet, ut quicquid acciderit, aut Deus immiserit, aquo animo ferat, & obediente sese exhibeat erga Deum, nec peccet, sure contingant diui tia, siue paupertas. Hancscientiam nouit lob, qui tam in divitifs, quam in paupertate perdurauit in obedientia, & dixit: Dominus dedit, Dominus abstulit. Nouit & Dauid hac scientia, qui potuit & opilio esse & rex. At tamin regno, Tin exilio feruauit obedientiam erga Deum. Sic & Moses nouit agere pastorem ouium, & pastorem populoru, hoc est, abiectus & clarus esse, abundare et penuriam pati. Hanc autem scientiam nemo potest recte ex naturali fua ratione ac uoluntate concipere, sed necesse est, ut discamus et accipi amus eam à Christo, per spiritus sancum, & Euangelion, quod est organo spiritus sancti. Omnia, inquit, possum per Christum me corrobo-

IN CAP. HIL EPIST. AD PHILIP.

rantem. Videamus ergo quomodo Eurangelion docet nos hanc scientia ut et nos eam discamus. Est enimun cuiuis pio necessaria. Nam Euange lion docet, quod Christus recocin uerit nos cum Deo patre, & ghat terrena bona, no sint uera bona, sel ea demā sint uera, que coparauito bis Christus, uidelicer remissioper catoru, Adoptio in filios Dei, cofer uatio in morte, & uita eterna. Ergo qui hoc credit, et accipit Christuper fidem, is nouit etiam per Christid ues else, ac divitijs recte uti, quiano confidit divitifs, sed Christo, noper cat propter diuitias, sed manetinoh Sequio Christiredemptoris, et dato perã, ut sit dives bonis operibus, a adiuuandis pauperibus. Deinde uangelion docet Christum suscepis se, sine personaru respectu, paupe res & egenos, sicut et ipse pauperti it: Venite, inquit, ad me omnes qui onerati estis, &c. Nemo aut interaf Hickor

E

flicte uide nose etia g certa ues s cit F nihil (ho diui frud

nos nis, aspi mu & u uan

fiu du uus feci

Gt

iž

Aictos huius mūdi magis oneratus uidetur g pauper. Quare qui agnoscit Christufauere pauperibus, is etia grato animo fuffert pauptatem certa fiducia concepta, quod fatis di ues sit, qui cu Christo pauper sit. Dicit Paulus alias in . Corin. vi. Tanos nihil habetes, & omnia possidentes: (hocest) nihil ppemodu externaru divitiar u habemus, attame capimus fructuetiam maximarum divitiaru: quia quodalij capiunt è suis diuitijs, nos capimus è nostris minimis bonis, propter Christű, ad quem folum aspiramus, & in quo solo acquiesci. mus. Idem dicendum erit de illustri & obscuro uitæ genere. Nam Euangelion docet, apud Christum non else personarum respectum, siue quis dominus suerit, siue seruus. Quare qui illustris est in hoc feculo, & credit in Christum, is ag-

noscit per Christu, quod non maior

IN CAP. MI. EPIST. AD PHILIP.

E

AT

bera

Phil

lop

cæ,

apol

dati

tam

uari

tem

Nõ

&c.

būd

add

Hæ

& g

hoc

ocio

nac

don

net

gloriam, fed potius minor, lux illud: Qui inter uos maior est, m nor lit. Itaque manet in obedien tia, non contemnit proximum, hi demittit se ad prestanda officiapro Non grassatur crudeliteri malefactorem, sed fert inimicum quo animo. Alexander Magnis cum accepisset quendam, qui inx teretipsum convicis, Regiumen inquit, cum benefeceris, male aut re. Imo Christianum est, cumfue ris rex, non uindicare iniurias.Ma ima uirtus Alexandri fuisset, sia cessisset cognitio Christi. Deink Euangelion docet, op Christuscon fiteatur, & illustrem reddat eum, qui ipsum coram hominibus confe sus fuerit & glorificauerit. Ego qui uiuit in obscuro uitæ genere,& credit in Christum, equo animolen obscuritatem, propterea quodscia se cora universa cœlesti militiapro ter Christum illustrem esse.

ATTA

ATTAMEN RECTE FECISTIS QVOD SIMVL & c.

LIP

lux

ft, m

n, fei

pror

ter in

mz

gnas mpe eft, uudi ue

di di

PAulus instituit laudationem liberalitatis Philippensiu erga se. Nã Philippenses antea bis miserut Paulopecuniam, cum esset Thessalonica, ita & miserut ei ad Romam per apostolű suum Epaphroditum. Lau datigitur hanc eor uliberalitatem, et tamen ut amoueat à se suspicioem auaritia, loquitur aliquoties quasi co temptim de donis ad ipsum missis. Nõiuxta penuriam, inquit, loquor, &c. Nouisaturari & esurire, nouia būdare & penuriam pati & c. Er nūc addit: Non o requiram munus &c. Hæc significant Paulum apostolico & generoso animo præditum, non hoc agere, ut alienis laboribus in ocio fruatur, sicut hactenus monachí:nec magnifacere ilta aliorum dona, quantum quidem ad se atti net:nec ita admirari aliena mune-

IN CAP. III. EPIST. AD PHILIP

ra, ut propter ipsa aduersus Deum peccare uclit, & impietatem uel an probare, uelad eam coniuere, Sicur inertes et ignaui homines folet prop ter unam mesuram umiaut conuli quoduis ícelus designandu suscipe re. Sedne Paulus uideatur damm re, ac tanos pedibus conculcareno rum beneficia, instituit nunc laudii onem eora beneficiora, que piscon ferunt in apostolos, in egenos, &al os, quibus ea debentur. Comemo rat quidem, quid benefici contule rint in ipsum privatim Philippenses, sed in ea comemoratioe spargit qui si semina uerborū, quibus significa, quati fiat in cospectu Dei benefich, que pi coferut in apostolos, in mini stros ecclesie, & in egenos, in nomine Christi. Acinitio facit metionem Rationis dandi & accipiendi. Posta quog dicit fructu exuberantemad Ratione uestram. Nomine aut Rati onis, intelligit hoc loco Registri,

no.

nos

300

Di

ftrû

noi

cof

far

ori

to

ftr

na

pi

m

ill

ci

is.

no

po

tu

m

ci

n

0

e

LIP.

)eun

el ap

Sicur

prop

rula,

ipe

2012

pio-dati

10

le

EXPLICAT. IOAN. BREN. nos loquimur, in quo conscribuntur accepta & expensa. Itaq significat

Dim Deum nostrum habere Regifiru,in quo coscribat omnia ea, quæ nomine eius in apostolos & egenos coferuntur. No sunt quide tam crassanegocia in cœlo, quod beneficia pi oruconscribantur externo atrainen to & papyro, sed quia nobis pro no-

stra imbecillitate necesse est huma. na transferre ad diuina, explicamus pnome Registri & inscriptionis, me moriam, ut ita dică, et gratia dei, qua

illeagnoscit & beneuolo animo accipit ea beneficia, que pij prestat suis. Dixit enim: Quicunq dederit in

nomine meo, uni ex minimis meis poculu aque frigide tantu, no perditurus est mercede suam. Inter mini.

mos aut, quos Christus ecclesie suz comedauit, primu sut apostoli et ministri ecclesie, gpredicarut Euageli

on Christi, Potuisset enim Christus ex Apostolis & ministris suis facere

IN CAP. IIII. EPIST. AD PHILIP

6

p

principes & reges huius terra, Sed uoluit eos pauperes esse, & alienis Stipedis uivere. Quare iusit eccles am eis benefacere, & inopiam eori Sustentare, ut experietia discat, quo animo ecclesia erga Christu ipsum affecta sit. Nã quod Christus uide conferri in ministra suum, hocidem fentit homines in ipfum collatures, si adhuc presens in terra uita agere, Deinde inter minimos funt uiduet pupilli. Posset & illos Deus nutrire & conservare mirabiliter de colo,fi cut Israelitas in deserto conservauit, fed finit eos pauperes, et proponite os pijs alendos, ut pbet fide et carita tem eorū. Si enim nihil cofertur his, racne Christo quide ipsi aliquid con ferretur. Postremo inter minimos funt ali pauperes aduenticij & indi genæ, Posset Deus etiam hos sine hominum ope conservare, sed si nit eos pauperes, & iubet cosalere, ut uideat, num homines o bediant

EXPLICAT. IOAN. BREN.

LIP

Sed

ienie

clesi

orii

quo

Um

det

em

OS,

et.

et

re

,fi

it,

2

bediant uocationi Dei. Sunt quidem multi pauperes, qui sceleribus suis meriti sunt paupertatem. Sed quid facias, cum iam non folum funt pauperes, sed etiam senes et infirmi, ita ut ne pedibus quidem confiftere possint : Nu deserendi sunt: nequaquam. Deus enim iussit tunc legitimepunire scelera, cum est tempus puniendi. Postquam autem ipse suscipit aliquem puniendum, tunc iubethomines misereri & opemferre. Infamilia domestica, seruus non de bet blandiri filio peccanti, sed potius pro sua modestia obiurgare. Postos aut pater punit filiu, ibi tum no licet seruo filiù increpare, sed debet ei bla diri, et patris ir a placare. Eode modo habere se debet mores familie dei, ut familiares Deitū arguat peccatores pluo officio, cu peccat, et cu deus ad huc coniuet. Postop aut Deus incipit pctores punire, tuc prestada sunt eie omnia quæ possumus humanitatis

S 1

IN CAP. III. EPIST. AD PHILIP.

& beneuolentie officia. Deus em no constituit nos uindices, cum ipfesus cipit uirgam in manu, fed iubet nos else misericordes erga affictos. Fingamus talem cafum. Si quis uideret uicinum afcenfuse in arborem, èqua uix fieri posset, quin decideret, ac crura sua frangeret, an non hoc esset humanitatis, ut moneret eum, neafcenderet: Sed cum ille neglecta mo nitione, nihilominus ascenderet, ac postea decideret, & iaceret interna fractis cruribus miferrimus, numno negligendus tantum esset, sed etiam infiliendum esset in eum pedibus,ut et manus eius contererent Meritus quidem esset neglectionem sua ino bedientia, Sed officium exigit, utad iuuetur. Sic de paupere quondam scelerato sentiendum est, &c. Habes quiinter minimos funt numerandi. Nunc uide quibus rationibus Paul lus significet his minimis benefacien dum else. Initio, ut suprà dixi, propo nit

LIP.

n no

e fuf.

nos

Fin.

eret

qua

, ac

set

af.

no

20

ra

iõ

m

ıt

2

ponit Registrum Dei, quo significat oia beneticia his minimis collata, et segratissima Deo, nec Deū unço obli uiscieor, sed uelle compensare maximis beneficis. Vnde & postea uo catea beneficia, fructū exuberatem inratione, seu Registrū, quòd Deus conscribat in registra suum beneficia his minimis collata & c. Alias dicitur, Qui parce seminat parce metit. Et quisementem facit libenter, ac benig nelargiendo, copiose messurus est. Itaq pij eleemosynarij sunt optimi negociatores. Reponunt enim pecu niam suam in cœlum, & c.

ODOREM BONAE FRA GRANTIAE &c.

Paulus ornat insigni cognomine et epitheto dona, que ipsi à Philippensie bus missa sunt. Vocat em ca Odorë bone fragratic, hostia accepta & gratam Deo. Quidhoc sibi uelit epithe ton, operaprecium est summa diligetia cosiderare. Namin lege Mosai caholocausta & reliqua genera sacri

IN CAP. HIL EPIST. AD PHILIP.

ficiorum accesa igni in oblationem. uocantur odor fuauissimus Domino, & hostia Deo accepta. Cum e nim Abel facrificaret, milit Deur Ignem de cœlo, qui succenderet ob lationem, ut Deus declararet hor miraculo, hostia Abelis sibi esse gra tam. Et cum Noë egressus esseta Arca, obtulit Domino holocausta Quæ intantum placuerunt Deo. ut statim promiserit, se non amplius de leturum homines diluuio. In i. Samu elisvij, Samuel offert holocaustum pugnantibus Ifraelitis cum Philifti nis, et Dominus statim ita terruitho ftes, ut abiectis hastis fugam inie rint. Cum igitur Paulus tribuit epi theton hostiæ & odoris suaucolen tis, donis, quæ ipli milsa erant, mani feste significat, hec dona Philippens um ita accepta esse Deo, ut propter ipsa daturus sit eis magna et multa beneficia. No foltaute scripturatri buit donis, quæ apostolis data sunt, hoc IP.

em,

mi-

eu:

100

ra,

ex

2,

ut le

u

n

hoc epitheton, sed tribuit etiam alijs tam bonis operibus, quam malis afflictionibus. Primum enim in episto la ad Hebreos cap. xin. confessio no minis Dei, beneficentia, & communicatio erga homines, uocantur hostiæ & uictimæ. Et additur, Talibus uictimis placerur Deo. Ergo erudirefamiliam in doctrina pietatis, est uictima, quam offert parens, & placet Deo. Item, dare egeno eleemofy nam, aut subuenire oppresso, defendere iniuria affectum, sunt hostiæ & uictima, qua prabent Deo suauissimum odorem, & sunt eigratissimæ. Deinde Paulus Ro.xij. uocat omnia corporisnostri opera et afflictiones, hostias & uictimas. Obsecro, inquit, uos per miserationes Dei, ut præbea tis corpora uestra hostia uiuentem, fanctam, accepta Deo, &c. Ergo q ebulliente & efferuescente ira reprimit eam, offert Deo bostiam. Item qui castigat corpus, ne sit ineptum

IN CAP. IIII. EPIST. AD PHILIP.

ad luas functiones: qui moderato el cibo et potu, offert Deo hostiam, lté. qui non quærit uindictam, sed con donat proximo iniuriam, hostia est Deo gratilsima.ltem, qui suffert pati enter aduerfa, offert Deo uichimam. Vnde & sanctiipsi dicutur holocau sta, Sapientiæin. Tanguam aurum in fornace probauitillos, & qualiho locausti hostiam accepit illos. Sed quid, inquies, ad hoc dicemns, quod in lege holocauita & uictima dicun tur else peccatore expiatiões? Cum igitur omnia opera et aifl ctiones uo cantur etiam nomine holocausti,& uictime, nunquid funt ca, quibus expiantur peccatar præfertim cum Da nielis iiij. dicitur: Peccata tua eleemo Synis redime, & iniquitates tuas mb fericordis pauperum. Et Ecclesialt. In. Agua extinguit ignem ardetem, & elecmosyna relistic peccatis, &c. Quid ergo ad ista dicendu erit : Hic considera mihi, o sacrificia legis dicii

tur

tu

ru

ter

ru

cr

fti

CI

ca

c

ra

fi

P

0

pfi

fi

n

c

efl

tē,

n

ft

tur quidem expiationes peccatorum,& Deograta, non autem prop. ter leipfa, autactiones operum illo. rum, sed tantum propter unicum facrificium Domini nostri lesu Chriffi, quod his fuit adumbratum. Hoc enim unicum facrificiu, est uera peccatorum expiatio coram Deo, & reconciliatio cum Deo. Sic etiam opera & afflictiones pione dicuntur facri ficia expiatoria pro peccatis, & Deo placere, non certe propter ipsorum open actiones & passiones, sed im propter lesum Christum, excuius fide uel fiunt uel sufferuntur. Certifsimum enim est, quod nullum opus humanu Deo placeat, nisi prius homo ipse placeat Deo. Nam quemadmodum inter homines, beneficium non est homini acceptum, quod ei exhibet inimicus, quem odit, & quem habet pro capitali hoste, ita Deonullum opus hominis est gratu, nilihomo antea sitipsi gratus. Deus

IN CAP. III. EPIST. AD PHILIP

enim abominatur etiam manifelil bona opera in impijs. Oratio eius (in quit) fiat in peccatum. Cum extenderitis manus uestras, non exaudia erc. Et Eccl. xxxiiij. Qui offert facri ficium ex substantia pauperum,qui si qui uictimat filium in conspectu patris fui &c. Quare necessarifiel si uoluerimus Deo gratum offent facrificium, & accepta officia facer, ut nos ipli prius simus cum Deore conciliati & Deo accepti. Quomo do ergo efficimur Deo grati: Non certe niss per fidem propter lesum Christum. Si enim crediderimus in Christum, quodipse expiauerit per "cata nostra, tunc sumus Deo accepti. Postea omnia opera & afflictio nes eius, qui est Deo gratus, erun etiam Deo accepta, non quide prop ter actionum ipsarum merita, seda tum propter Christum. Sicut paren placet etia ineptie pueri sui, quiapu er est gratus, que alioqui esseteiab ominabiles,

cat tion len

rai per

co

tiu rer 2g Eu qu fit

D que gl

u

fil

(in

en,

liã,

ri

uz tu

î,

ominabiles. Quare cu scriptura uocatopera piorum sacrificia, redemptiones peccatorum, ut apud Danielem, & Ecclesiasticum, non tribuit operibus maiestatem Christi, sed tantum uult signissicare, quòd hæc operasint Deo grata, propterea quòd operans est gratus Deo propter Christum. De loco autem Danielis alias copiose dictum est.

DEVS AVTEM MEVS IMPLE.
BIT OMNE.)

Philippenses miserunt Paulo captino & afflicto munera, ut his succur rerent necessitati bus eius. Quare ut agat ipsis gratias, adnunciat eis hoc Euangelion, & hanc promissionem, que ad benesicos, & eos qui in neces sitate succurrunt proximo, pertinet. Deus, inquiens, meus supplebit quic quid opus fuerit uobis, & c. Deus gloriose iuxta diuitias suas succurret uestris necessitatibus, idque propter Christum, propterea quod uos

IN CAP. III. EPIST. AD PHILIP.

fuccurreritis mex necessitati. Quo Paulus dicit, non est humanum som nium, sed diuinum oraculum. Hat enim est ordinatio Dei, quòd uelitli beralissimus esse erga eos, quisum liberales erga afflictos & indigentes auxilio. Pfalm. xl. Beatus qui intelli git super egenum & pauperem,in die mala liberabit en Dominus. Do minus coseruabit en & uiuificabit. &c. Prouer. ix, Fæneratur Dño, qui miseretur pauperis, & vicissitudini reddet ei. Et Pfal. cx. Dispersit dedit pauperibus; iusticia eius manetinse culus feculi. Et alias Paulus: Quimul tum seminat, copiose messurus est. Vnde & inlegedicitur, Deut.xxiii, Quando messueris segetem inagro &c.patieris uiduam, pupillum, adue nam auferre, ut benedicat tibi Domi nus Deus tuus in omnioperemanu um tuarum, &c. Addit autem Pau lus: Supplebit gloriofe, et secundum divitias suas, hocest, DEVS com pensat

peni auai dun fole

na g ean ftin fita

nei tui eo m

Se fac

pi di qi

i

1

EXPLICAT. IOAN. BREN. 1

P.

uo

Jac

itli

unt

tes

1

in

0

pensat humana beneficentiam, non auare & parua mensura, queadmodum hoies pauperes & auari facere folent. Sed copenfat ea gloriofe, mag nagloria & abundantia, & copenfat eamiuxta suas divitias, que funt ingstimabiles. Nulla aut major est necetsitas, & in morte, nec und homines maiori indigent ope Dei, gin mortis necessitate. Quare Deus beneficos tunc precipue coferuat, &liberaliter eorum beneficentia compensat, cum mortis perículo comprehenduntur. Sed quam ob causam Deus benefacit benefactorie Num propter me rita operum? Nequaquam, sed pro pter Christum. Vnde & Paulus addit, In Iesu Christo. Contrà autem, qui sunt duri, & nulla cura tanguntur de alienis necessitatibus, hi etiam deseruntur à Domino, cùmipsi indigent ope Domini. Prouerb.xxi. Qui obturat aurem suam ad clamorem pauperis, & ipfe clamabit,

IN CAP. IIII. EPIST. AD PHILIP.

& non exaudietur. Et Gene, xxxxiii fratres loseph maximo discrimine ut putabant, comprehensi dicebant inter se: Merito hoc patimur, qui peccauimus in fratrem nostrum, w dentes angustias animæ illius, dum deprecaretur nos, & non audini mus. Idcirco uenit super nos istani bulatio. Habes et exemplumin Ph raone. Hic nunce uoluit exaudit clamores miserorum Israelitarum. Quare comprehensus in periculi maris, non est exauditus à Domino Nam ut breuiter dicam, Talems gerit Deus erga nos, quales nosgo rimus erga proximos nostros: Deus repoluit uniuscuius coli, u ita dicam, in domũ proximi fui.Nam uidet nos natura inuidos, duros,& immisericordes esse, et hoc unu age re, ut no indigeamus aliena ope, m quales nos fumus erga alios, tales q periamur alios erganos. Quod cum Deus optime sciat, uoluit uniuscu iulg

iuf mi 81 ten nac

get ab e hor hor aux cos

defe tab teri cui e retu &e (po

mal run tura Præ ran

non

EXPLICAT. IOAN. BREN.

IP.

XXI

line,

oant

quiz

l,ui,

um

iui

trí

ire

iula cœlūreponere in domū proximifui, ut discamus misericordiam, & sentiamus nullum esse tampoten tem & diuitem, qui non indigeat alie naope. Sed sicut miser homo indigetope fœlicis hominis, ut accipiat abeo terrenum auxilium, ita foelix homo in his terris indiget ope miles i hominis, ut accipiat per eum diuinű auxilium. Facite, inquit, uobis amicos de mammona iniquitatis, ut cum defeceritis, recipiant uos in æterna tabernacula. Sed gd inquies: Liben ter multa exponere, si modo scirem cui esset dandum, qui is non abuteretur. Video enim plerosque donis & eleemofynis plurimum abuti.Respondeo: Non nego quin præsentia malefacta, etiam egenorum & aliorum legitime punienda sint, Sed sutura non sunt temere præsumenda. Præsens enim necessitas est conside. randa. Et de necessitate judicandum non est duriter & immisericorditer,

IN CAP. III. EPIST. AD PHILID

sed ciuiliter. Siem propter futurase lera, que is, qui in presentia miser est delignare posset, non esset eisubre niendum, tunc Deus ipfe sepenum ro peccasset, quod tamen impiuel cogitatui. Deus enim benefecit mile rimis Ifraelitis in Aegypto. Liber uit eos ex Aegypto, coferuauium in deserto. Et tamen sciebat futum corum impietatem, idolatriametia Iera. Sciebat etiam futurum, utqui figerent filium fuum. Sed Deuste spexit presentem necessitate, &h nefecit eis. Sic & Christus sanauita cem leprofos, homines miseros, & tamen nouem futuri erant ingrai, nihilominus tamen Christus respex it præsentem calamitatem, & bene fecit eis. Abutimur & nos beneficis Dei, & tamen Deus præstitit ea no bis. Vetus dictum est, Patremfami lias non posse ferre seruum, quili propheta, hoc est, qui cum iussustu erit, ut in agro laboret, & sementem facial

faciat te,et diner mina ferui quid

Dei præ aut

> ten tan ne ha

> fi a

q m I ILIP

Irafo

er elf

ibue.

lume

iũ eft

niler

era,

108

200

Ud

e

faciat, concioner de futura tempestate,et prophetet frumeta fore per gra dinem deuastanda, ideoco no esse se. minandum. Sic et Deus non pot nos seruos suos ferre prophetas, in tali quidécasu &c. Nam nos, ut ministri Dei, debemus nostrum officium, ad præsentia requirunt, facere, futura autem Deo curanda relinquere.

DEO AVTEM ET PATRI NOSTRO.)

Concludit epistola doxologia. Etfiauthæc & similes locutiones funt uulgares, tn non funt ofcitanter pre tereude, sed quato uulgariores sunt, tanto digniores observatu. Communes em & uulgares rumpa ac dicta habent semper aliquid latentis energiæ, propter quam etiam consequuntur publicam autoritatem. Pri mum ergo Paulus non frustra dicit, DEO & PATRInostro, Cur addit, Patrinostro? uidelicet, ut discernat ueru Denab oibus alis ficticis dis.

IN CAP. IIII EPIST. AD PHILIP.

Nam Ethnicus gloriatur de Deo. Turca gloriatur de Deo, Iudaus gloriatur de Deo, Hypocritæglori, antur de Deo, sceleratus gloriatur de Deo: horu aut omniu Deus non est uerus Deus, sed fictitius. Qui cum aut ignorent, aut contemnant Christum filium Dei, per quemso lum credentes adoptantur in filio Dei, non possunt Deum ut patrem suum agnoscere. Et ut simpliciterdi cam, non possunt orare dominicam orationem, Pater noster. Deus enim non est pater eorum, quia abijcium filium Dei, propter quem Deus fit noster pater. Ideocs inuocatio Eth nici, Turcę, Iudai, hypocritę, uanilsi ma est. Solus aut Christianus colitet inuocat uerum Deti, quia agnostit eum patrem suum esse, propterh lium lelum Christū. Quondampri usqua relevatus esset filius Dei car ne, discernebatur Deus uerus his Epithetis ab alis dis. Deus qui promilit milii Deu pto. Nur thet

fter glo ro pri glo tri

fit ft n

C

EXPLICAT. IOAN. BREN. 149

0,

ri.

Įŗ

miliit Abrahæ semen benedictum. Deus qui eduxit Ifraelitas ex Aegypto. Deus qui habitat in Sion &c. Nunc autem discernendus est epitheto patris Domini nostri lesu Chri sti, propter quem Deus etiam noster pater factus est. Omnis ergo gloria accepta ferenda est huic uero Deo in secula seculorum. Ac primum, Potentia & sapientia sunt gloria. Debemus ergo Deo patri acceptam ferre omnem poten. tiam, & fapientiam, uidelicet, quod sitrerum omnificreator & admini. strator. Hanc gloriam no accepta ferebat Deorex Babylonis Nebucadnezar.Ideog correptus fuit furore. Hanc gloriam non ferût Deo accep tam impatientes in aduersis, qui dicũt aduersa non accidisse sibi diuina uolutate &c. Deinde clemetia et mi sericordia est gloria. Est et hec gloria Deo tribuenda, ut sentiamus, credamus & confiteamur, Deum esse cle-

IN CAP. III. EPIST. AD PHILIP

fica

ob

en

læ

h

e

n

1

mente et misericorde patrem. Hanc gloria non tribuut ei hypocrite, quia confidunt suis meritis. Hanc glori am non tribuunt ei damnati. Quod li possibile esset, ut Satan & damma ti hanc gloriam tribueret Deo.tune cosequerent & ipsisalutem, &c. Es & iusta seueritas, gloria, que & ips est tribuenda Deo, ut credamus & confiteamur Deum esse seuerum fudicem impietatis & impoeniten, tiæ. Hanc gloriam non tribuunt Deoscelerati homines & impani tentes. Non solum autem tribuen da est Deo gloria mente, cogitati one, & uerbis, sed etiam factis. Non loquor de geniculatione, quæ tan tum est puerilis disciplina, sed deo bedientia. Gloria enim Deiest, si homines obediant præceptis eius, Exempli gratia: Qui remittit prox imo erratum, glorificat Deum, Qui non remittit, afficit Deum contumelia. Qui benefacit egeno, glori ficat

P.

anc

uia

lori

Iod

nna

inc

Eff

sfa

g

ficat Deum. Et sic de alijs operibus obedientie dicendum est. Melior est enim obedientia, quam uictimæ.

SALVTATE OMNEM SANC.

TVM IN CHRISTO.)

PRimum Paulus adscribit episto læ mutuas falutationes, ut doceat Christianismum non esse monachis mum, hoc est, abdicationem omniũ humanorum affectuum. Monachi enim putârunt perfectione Christia nismi in hoc constare, si quis abdat feinangulű quendam eremi, & nulloaffectuhumano erga alios homines teneatur. Hec stoicitas displicet Deo, qui uult, ut nos mutuo diligamus, & inuicem omnia bona precemur, id quod per salutationes signi ficatur. Et pi quise mutuo salutauerint, habent diuina benedictioe ef ficaces salutatiões. De Christophorofinxerűt, quod qui imaginem eius mane uideat, uesperi rideat. Hæc quidem fabula est, sed allegorica.

IN CAP, MIL EPIST. AD PHILIP

n

a

n

I

r

Quilibet Christianus dicitur Chris stophorus. Is ergo si mane precatus fuerit suo uicino bonum diem, sen tiendum est, quod sit coelestis preca tio. & afferat benedictionem toti us diei, si modo ex fide recipiatur. Deinde Paulus uocat omnes Chri Stianos adhuc uiuentes, Sanctos, sed addit, In Christo Iesu. Habent piff as infirmitates, Sed quia creduntin Christum, habentur coram Deout Justi, ita et sancti, propter Christum, quemadmodum fæpe alias dicum est. Sed & hoc observandum est, quod Paulus dicit, Eos qui sunt ex Cæfaris familia, falutare Philippen fes. Ergo & nonnulli aulici Cafaris Neronis fuerunt Christiani. Vides regnű Christi dilatare sese in omnia genera uitę. Nero fuit crudelissimu & sceleratissimus tyrannus, Præti rea aula principu ubica pessime au dit, Et tamé habuit aula Nerois suos Christianos. Nam qui uoluerit esse pius

IP.

Chri

catus

fen.

reca

toti.

hri

fed

jfu

tin

ut m,

m

pius, licebit id etiam in media Baby lone, & si periculosum est, ibi uitam agere, ubi nihil pij uel agitur, uel dicitur, sed omnia impleta sunt pessimis exemplis. Inter hæc constare, magno spiritu opus est. Postremo optat Paulus Philippensibus gratiam Christi. Hoc est summum bonum, quo omnia alia continentur. Danda igitur est opera, ut hoc bonum consequamur per sidem, & c.

Habes explicationem epistolæ ad Philippenses, In qua non tractatur quidem unum argumentum tantum, sed uaria observatu dignissima conscribuntur. Continet multas egregias sententias: Mihi vivere Christus est, & mori lucrum. Datum est vobis non solum credere, sedetiam pati propter CHR IST V M. Christus cum esset in forma Dei, non rapinam arbitratus est, esse se æqualem Deo, sed se metipsum exinanivit, formam servi

accipiens, &c. Arbitror omnia dam num esse propter excellentiam cog nitiois lesu Christi Domini mei,&c, Nostrum politeuma est in colis,unde etiam seruatorem expectamus Dominum nostrum Icsum Christum, &c. Hæc præ alijs pręcipue observanda & alta men te reponenda

FINIS.

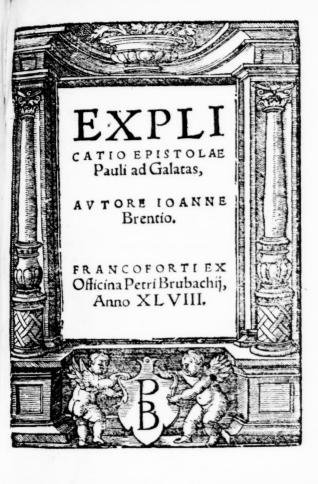
funt &c.

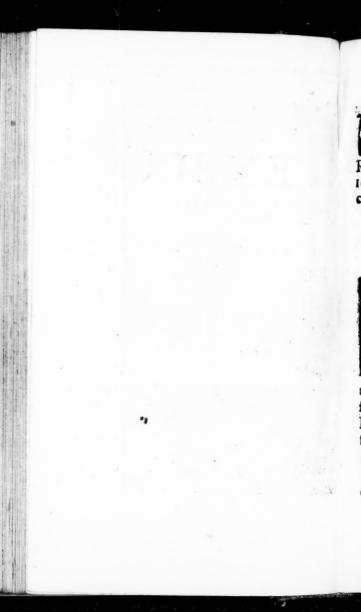
FRANCOFORTI EX officina Petri Brubachi, Anno M. D. XLVIII.

am cog Xc.

X

REVERENDO VIRO D. 10ANNI HESSO, DOCTORI SAz cræ Theologiæ, & pastori Ecclesiæ Vratislausen, sidelissimo, loannes Brentius

S. D.

ON DVBITO, REuerende uir, quin quæ est pietas tua, totum te, in his gra uissimis Ecclesie & patrie temporibus, ad petendum, con-

tra tantam piæ doctrinæ hostiñ perfidiam & crudelitatem, auxilium à
Deo Patre Domini nostri lesu Christicotuleris, ac optime consido, tuas
preces cu uniuersæ Ecclesiæ filis Dei
uotis coniunctas, haudquaquam uaas & inanes fore, Sed queso te, ami-

A z

Rol

ren

nor

occ

car

du

KEL

pla

pt

q

a

cissime mi Helse, ut interim, dum tu in tanta Dei familiaritate uerfaris. me pauca quedam tecum colloquen tem non asperneris. Suscepi enim nonulla commemoranda, non uta uocem te à pia pro salute Ecclesiesol licitudine, sed potius, si queam,mi gis excitem, aut quia fatis ante, auto, re spiritu fancto, excitata est, me e qualicunque officio fauere oftendam. Quæ igitur in præfentia tecum coferre statui, obsecro te, paulisper, dum ea exponam, animum tuumad hibeas . Interpretatus fum antealiquot annos publica, qua potui, expli catione epistolam, quam Paulus, ele dum Dei organon, ad Galatas scripsit. Nulla enim doctrina magis salu taris tradi potest Ecclesia, quam que inhac Pauli epistola literis mandata est. Cûm autem cogitationes meas in chartas breuiter coniecissem, ami ci quidam descripserunt eas, ut habe rent, quod cum alijs, qui in hanc epi ftolam

tu

is.

en

m

2,

folam extant, commentariis conferrent. Nam hoc confilio cessi amicis, non quod fentiam mea illa aupo x Aa digna esse, quibus legendis eruditi occupentur, sed ut esset, quod díjudi caretur. Prophetæ, inquit Paulus, duo aut tres loquantur, wi a 2001 /2keinimon. Sed postquam intellexi hac transfusa iam in aliquot exemplaria, metui, ne sic, ut à quouis pro suo ingenio uel excripta uel excerpta essent, orbi publice obtruderentur. Quare uisum ea recognoscedo, quantum licuit, percurrere, & iudicauitolerabilius esse, ut à me male, & ab alijs peius in lucem darentur. Sed quam speras, inquies, utilitatem ad Ecclesiam ex hoc scripto peruenturam, cumante in hac epistolam Pauli extet luculentissima Reuerendi Pa tris D. Martini Lutheri explicatio? Ego uero propter hac maxime caufsam passus sum, ut himei commentarishoc tempore uulgaretur. In hac

A 3

EPISTOLA

enim epistola tradit Paulus Ecclesia Summam piæ doctrinæ, uidelicet. quod reputemur in iudicio Dei iufti, non propter merita nostrorum ope rum, sed tantum propter lesum Chri stum filium Dei, per fidem. Constat autem in Ecclesia Christi, quod De us excitauerit Reuerendum patrem D. Martinum Lutherum, ut hancdo ctrinam instauraret, & ab impiss for dibus Pontificum, monachorum& sophistarum expurgaret. Voluigi tur editione huius Commentarii publice testari, me hunc uirum agnosce re Deiorganon, agnoscere meupre ceptorem, & amplecti doctriname ius, quem & adhuc in his terris uiuu ex animo amaui: & quaquam excelfus eius ex hac uita attulit mihi acer bum dolorem, tamen nunc ei de fa licitate sua, quam habet apud filium Dei, in cœlesti omnium piorucœtu, ex corde gratulor, & ago gratias Deo Patri Domini nostri lesu Chri-

fti,quô tempor per qui mister falatel ut dica uitæ ç runt hunc Eccle Lex doct expl ftra tur, ciui om inr ctis fon

de

ftr

tr

m

NVNCVPATORIA!

stiguod his nostræ etatis difficillimis temporibus talem heroem dederit. per quem pia doctrina, quæ crassisimistenebris occultata & circumfusalatebat, in lucem reuocaret. Nam. ut dicam, quod res est, in quod cunqu uita genus oculos conijcio, occurrunt beneficia, quæ Deus nobis per hunc uirum clementer præstitit. In Ecclesia, quod abolitis impijs sacris, Lex & Euangelion, hoc est, universa doctrina ad salutem necessaria, recte explicatur, facramenta pie administrantur, nomen Dei uere inuoca. tur, Psalmiutiliter cantantur, beneficium Dei est, per Lutherum, inuitis omnibus Pontificibus & Monachis, innos collatum. In schola, quod abiectis impuris & impijs Sophistarum fomnijs, facra scriptura, ad quam rede cognoscendam omnia studia nostrareferenda sunt, pure & syncere traditur, debemus autori Deo, per ministerium præceptoris nostri Lu-

A 4

EPISTOLA

theri.In Politeia, si bona coscientiale ges administraueris, & gladiumge staueris, acceptum ferendum est ei doctrinæ, quam de politico magistra cu illustrauit Lutherus . In econo mia, quid non molestiæ, quid nonper turbationis animi continget tibi, ud ex coniugio, uel ex agricultura, ud ex opificio, uel ex mercatura, vela alijs domesticis operibus, non tatum feruilibus illis & fordidis, uerumeni am paulo liberalioribus, si non eado ctrina, quam fidelis seruus Christi Lutherus magna dexteritate expofuit, eruditus fueris: Denig fiue no stra publica, siue priuata respicias, uersantur ubicante oculos beneh cia, quibus filius Dei per Lutherum clementer nos affecit. Hac benefici commemorare & prædicare debe mus, ut excitemus nos ipsos adgratitudinem erga filium Dei, lesum Christum, & precemur Deum, ut Euangelion, in clarissima lucem prolatum

datum quant Dei, i his ar Extat uocar tificis Vuo num princ

> miar uato bus Lut doc tur tera

doct

ftun na,r hac

doc

latum, in Ecclesia sua conseruet. Sed quanto maiora sunt hæc beneficia Dei, tanto grauiora pericula Satan his annis Ecclesiæ Christi creauit. Extat adhuc publice Bulla, quamita vocant, Leonis Decimi, Romani Potificis. Extant duo edicta, alterum Vuormatiense, alterum Augustanum, Extant Decreta quorundam principum & episcoporum, Extant doctrinales, ut ipsi loquuntur, Condemnationes præcipuarum Academiarum, ut nihil interim dica de priuatorum hominum scriptis, in quibus omnibus Reuerendus Pater D. Lutherusitadamnatur, ut quotquot doctrinam eius agnoscunt, iudicentur digni æternis cruciatibus. Ac pre ter alia manifeste pia, nominatim etiamhoc damnatur, quod Lutherus docuit, solanos fide, propter Christum, iustificari, quæ tamen doctrina,non solum ea est, quam Paulus in hacepistola confirmandam suscepit,

uerumetia doctrina est omnium Pro phetam et Apostolom, et qua solaser uantur, quotquot seruantur. Omnes Prophetæ, inquit Petrus, testimoni um ferunt Christo, quod remissione peccatorum accipiat, per nomeeius, quisquis crediderit in eum. Secun autem funt has Bullas et Edica,non tantum exilia, uerūetiam indignisi mæ cædes multorum tam uirorum quam mulierum, qui ueritate huius piæ doctrinæ amplexi funt. Necexistimandum est, autoritatem harum Bullarum & Edictorum ita viluisse, ut quemadmodum pauci ex uulgo hominum ea cum animis fuis confy derant, ita nulla eorum publicaratio habeatur, sed iudicatur publicetam sacrosancta, ut pij Principes nung potuerint abrogationem eorumin Romano regno impetrare. Et hoce tiam tempore hostes piæ doctrinz susceperunt ea, non tantum Pontifi cia Synodo, verumetiam crudelisi

mo bel fetelse isregi a,et ta doctrir lorum, ce & in chias, F Hieru riorun fyrns . blasph uum I retpi blaspl mula quiea dit un mini, quem tus ef retur passu

Hels

mo bello tuenda . Quis autem pofa feelse fælix & profper fuccessus eiuregni,in quo tam blasphemæ Bul kettamhorrenda Edicta, aduersus doctrinam Prophetarum & Aposto lorum, adeo quipsius fili Dei, publice & inuiolate extarent : Cum Eze. chias, Rex Iudæ, obsideretur in urbe Hierufalemà Sancheribo rege Afsy riorum, accepit literas à Legatis Af. syrijs, quæ continebant manifestas blasphemias aduersus uerum & uiuum Deum Ifraelis. Quid ergo faceretpius rex? Non potuit, nec debuit blasphemias aduersus Deum dissimulare, sed cum in terris non esset quieas in impio rege uindicaret, asce dituna cum Esaia in templum Domini, et expandit literas coram Deo. quem & magna animi fiducia precatus est, ut gloria nominis sui ipse tue. retur. Nec Deus frustra se appellari passus est. Age igitur, amicissime mi Helse, audeamus & nos aliquid, per

EPISTOLA

rumpamus colos, penetremus ; Thronum divinæ maiestatis . Son cofido, non abriciet nos Deus, quid & sissumus peccatores, tamen uni mus comitati intercessore unigenio filio eius Domino nostro, quemp ter ita diligit, ut omnia ei donaum Procumbamus igitur in genua,inh cie, offeramus Deo nostrum suppl cem libellum, expadamus coramo blasphemas Bullas, & crudelialli cha, & dicamus : Aeterne, omipotens, & clementissime Den qui te patefecisti humano generi non folum opificio huius mundi, & liberatione Ifraélis ex Aegypto, w rumetiam, quod maximum omnim est, Legatione unigeniti filij tuil mini nostri lesu Christi, in terram. donis spiritus sancti tui, quibusti clesiam tuam ornasti, Precamun per Ielum Christum filium tuum,u aures tuæ querelis nostris clemo ter pateant, & non tam nobis, qua glon

gloriæ feras. knost utnõt laiusti buera fuis ui cuper haber else. tantar milist unige tumh dient petra dunt, rātrik reput fruan ninof iniud ritum

biner

oloria nominis tui opem auxiliumin feras. Nam humanum genus, ut tuip Enosti, peccato ita obrutum iacuit, atnotantum destitutum esset sua ilhiustitia, quam ex creatione tua habuerat, uerumetiam non posset ullis hisuiribus ac meritis ad iustitiam re cuperandam assurgere, ac necesse haberet eternis supplicijs obnoxium else. Tu autem clemetissime Deus. tantam calamitatem miseratus, promilistiac tandem etiam misisti nobis unigenitum filium tuum, qui peccatum humani generis expiaret, et obe dientia sua apud te patrem tuum impetraret, ut quotquot in ipsum credunt, iustitia ipsius donentur, & coratribunali tuo iusti propter ipsum reputentur, ut etli caret fua propria, fruantur tamen aliena iustitia Domiminostri lesu Christi, qua & constent iniudicio tuo, & accendantur per spi ritum fanctum tuum ad obsequia tibiuere & exanimo præstanda. Hæc

EPISTOLA

est doctrina Euangelij tui, quamin tio reuelasti Patriarchis, qua docue runt Prophete, quam nobis exposuit filius iple tuus lelus Christus Domi nus noster, quam spiritu sanctotio uulgasti per Apostolos in totumor, bem terræ, quam his nostris tempori bus illustrastiper seruum tuum Li therum, & qua feruas Ecclesiamte am non folum in afflictionibus huim feculi, uerumetiam in morteiplad æternam uitam. Obsecramus autem te Clementissime Pater, consydera cum animo tuo, quid de tanto tuo be neficio impij & crudeles homines fentiant. Ecce enim expandimusto ram tua maiestate Bullas Potificum, Edicta Regum, Principum & Epi scoporum, & scripta Sophistaru, qui bus doctrina filij tui Domini nosti lesu Christide insticia fidei ita dam. natur, ut pronuncietur plane damo. niaca. Nec potuerunt hactenus pi Principes, qui aperuerunt portas lu-

asregi Errang lis, coh cere,ut fain I Quin rűthof in Eccl mis & conen Deus caussa quas i libera tuum & Ed Eccle geli ti fam CI quiho ftes tu Ac fai nosel Lis tri aregigloriæ, unigenito filio tuo, & Evangelio eius ullis suis officiis, cosihs, cohortationibus, & precibus effi ere,ut tam blaspheme Bullæ & Edi fain Romano regno abolerentur: Quin etiam eo crudelitatis processe rithostes tui, ut sicut antea cædibus in Ecclesiam grassati funt, ita nunc ar mis & bello impietatem fuam tueri conentur. Exurge igitur Domine Deus noster , defende tuam ipsius caussam, memor esto blasphemianz, quasinte impij uiruleter euomunt, liberaaproscriptione Christum filit tuum, qua tot iam annos his Bullis & Edictis damnatus fuit, conserua Ecclesiam tuam, quam hostes Euangelitui uf ad internecione oppres sam cupiūt, tuere principes nostros, quihoc tempore contra crudeles ho stestuos pro Ecclesia tua excubant. Acfatemur quidem ingenue etiam noselse peccatores, nec pro immenlistuis beneficijs, qua in nos contuli-

EPISTOLA

sti, satis gratos, sedidcirco ampled mur fide nostra Euangelion filiqui ut quia peccatores sumus, nec possu mus meritis nostræ iustitiæ peccan expiare, cofequamur gratuitam per catorum remissionem propter Chi ftum filium tuum,ac petimus utuii nostra spiritu sancto tuo guberno, quo mortificatis reliquis carnisti feruiamus, & nome tuum perpetu laude celebremus. Aduerfarij autem nostriquid ? Etsi nihil minus uideri uolunt, quam esse persecutores no minis & Ecclesiæ tuæ, tamen tusis Domine, & res ipla testatur, quò perseguantur ueram doctrinam uangeli fili tui, ac non folum nona gnoscunt impietatem suam, uerum etiam suscipiunt eam, quoquo mod possunt, defendenda. Nechocestin stitutueorum, ut gloria noministii promoueat, sed ut liceat ipsis impune dominari, helluari, scortari, nefan da quæque scelera designare, & omnes

mine cine cies, uole bit i qui omr Nos

doil teft tem uirt crar pub defe eft I ftus

bello

te:

inco

es,c

omnes cupiditates suas explere. Hoccine impiorum institutu tu Domine Deus noster approbabise hoccine propositum tu iuuabis! Non facies, non facies, inquam. Non Deus uolens iniquitatem tu es, non habita bit iuxta te malignus, odisti omnes qui operantur iniquitatem, perdes omnes qui loquuntur mendacium. Nos quide indigni sumus, qui videamus gloriam tuam, tu autem dignus es, cuius gloria coram uniuerfo mun doillustretur. Quare oramus & obtestamurte, ut hanc tuam uoluntatem, qua iniquitatem detestaris, & uirum fanguinum ac dolofum execraris, etiam his nostris temporibus publice testificeris. Si enim nos nune deserveris, an non dicent impij, Vbi est Euangelion eorum? Vbi est Chri stus eore. No poterat eos Christus in bello feruare, & feruaret eos in morte! Has blasphemias etia nuc impios in cordibus fuis meditarinon dubita

EPISTOLA

mus, & tu cordium scrutator uer cognoscis. Magnificetur ergo, clemi tissime Deus, fortitudo tua, & sicut dixisti, Inuoca me in die tribulatiois. & eruam te, & honorificabis me, ita exaudias nos inuocantes nomen tuum,ut gloriam tuam perpetuo cele bremus, per unigenitum filium to Iefum Christum Servatorem nofin, Amen. Hoc, amicissime mi Hesse, ut no dubito, tu mecum, hoc univer, sa Ecclesia nobiscum uera fide preca tur. Cofidamus igitur, & pergamus nostrumofficium facere. Spero sine ulla dubitatione futurum, ut nonfolum in hac terra, uerumetiam inco lo, in cœtu omnium piorum, & cum carissimo nostro præceptore Luthe ro prædicaturi simus de laude imme sæ misericordiæ, quã nobis Deus pater per dilectu filium suum, una cum spiritu sancto suo exhibuit. Bene ac fæliciter uale. Ex Hala Sueuorum die uicesima Iulij, An. M.D.XLVI. De

DE GALATIS,

Paufanias iv attucis.

né

ut

is,

ta

e

ű

e,

r,

2

is

n

e

1

n

C

n

C

Ο ἐξενίκησε . Κελτοί τρι καλείως ραλάτας ἐξενίκησε . Κελτοί τρι κατά τε σφάς Τὸ άρχαῖον, Θ σου ρῖς άρχοισ ώνομάζοντο.

Obtinuit tandem, ut uocarentur Galatæ. Antiquitus enim uocabantur tamab iplis, quamab alijs Celtę.

Stephanus.

Τ Αλάτη πες νόρν τοις παφλαγόσιν, οδ από τ έν τι κελεικί ραλατών, οδ ωλανωθέντες πλύν χεόνου, κ) καταλα βύντες την χωραν όυτος ών όμασαν. πείχθη δέδ ραλάτης έκ ρῦ ράχο , ὑφέσει ρῦ

ένος λ. 6 γαλατία ή χώρα.

Galatæ Paphlagonibus sunt ad Austrum, sic dictià Galatis, qui sunt in Celtica. Hi cum multo tépore incertis sedibus uagati essent, & hanc regionem cepissent, tale ei nomé dederunt. Deducitur autem Galata à nomine Gallus, ablatiõe unius L. Et Galatia regio.

B 2

Suidas in dictione

Quartus liber continet bella, que gesserunt Romani aduersus Celtas, hoc est, Germanos, qui habitant circa Rhenum sluviū, & aduersus Galatas, hoc est, Gallos. Continet etiam Acta, fædera, fæderum violationes,

& defectiones Celtarum usq ad Garum Imperatorem, &c.

Explica

no

mt

lib

ru

ua

D

po

EXPLICA

TIO EPISTOLAE PAV. li ad Galatas.

000

w.

Vm aliquandiu uerlatus sim in explicando libro Leuitico Mosi, q est liber Veteris Testa menti, & secerim inter

pretandieius finem, uisum est nunc in manus sumere librum quendam noui Testamenti, ut planum faciamus, sacram scripturam non tantum sibiubica & maxime conuenire, uerumetiam unum & solum nobis Ser uatore filium Dei, lesum Christum, Dominum nostrum, ostendere, proponere, explicare & illustrare, ut cre dentes in ipsum, iusticiam & uitam habeamus. Suscipiemus autem hoc tempore interpretadam Epistolam, quam scripsit Apostolus Paulus ad

IN CAP. I. EPIST. AD GAL

niam,

neGa

MS OT

rit Ge

hrifse

Alian

faru

cum!

mano

abun

rat,n

regr

adn

aliji

Pan

cian

irru

tisf

Sub

rur

me

tae

8

cio

Galatas, quia Christus, quem osteni dimus per Leuitica Sacrificia adumbratum, in hac epistola, expressa effigie cognoscendus proponit. Et continet hæc epistola absolutam & per fectam doctrinam Christianismi, Pri mum igitur, dicenda nobis quædam essent de Paulo, huius Epistolæ auto re, Sed quia Paulus in hac Epistola de sua autoritate aduersus Pseudo. apostolos copiose & grauiter disse rit, superuacaneum iudicaui, multa uerba de ea re inpræfatione facere, Deinde confyderandum erit, qui fue rint Galatæ, ad quos Paulus hanc E pistolam scripsit. Galatæ igitur sue runt populi in Asia, dicti, ut Stepha nus scribit, à Gallis. Aut potius à Cel tis . Pausanias enim dicit, Galatas o lim Celtas dictos. Et Cæsar testatur, tertiam partem Galliæ dictam else lingua ipforum Celtas, Romanaau tem Gallos. Etsi autem ea pars Gal liæ, que attingit Rhenum, & Germa niam,

Faulub

Galate qu

EXPLICAT. IOAN, BREN.

nam, Belgica uocatur, tamen nomin Galatarum comprehendit Diodo momnes Germanos: & Suidas diit Germanos Rheniaccolas, dictos hise Celtas. Sed qua occasione hiin Rus Asiam uenerint, scriptores rerum ge farum haud obscure tradunt. Nam com Celtæ (five hos Gallos, five Ger manos uocaueris) tanta multitudine abundarent, ut eos regio, que genue rat, non caperet, emiserunt, uelut pe regrinatum, treceta milia hominum adnouas sedes quærendas. Horum alijin Italiam, alij in Panoniam, & ex Pannonia, ali duce Brenno, in Græ ciam, alij duce Belgio in Macedonia irruperunt. Hi ergo, cum diu incertissedibus uagati essent, & stipendia subregibus Aliæ meruissent, ceperunt tandem sedem in Asia circa flumen Halim: Quæ regio cognomina nest deinceps ab ipsis Gallogræcia &Galatía. Cumigitur Paulus concionaretur Euangelion Christiinter

IN CAP. I. EPIST. AD GAL

gentes, uenit & ad hanc gentem, Ga latas, ac initio prædicavit eis Christii coram, deinde scripsit adipsos hanc epistolam, ut quos antea in uerareli gione Christi erudierat, in ea etiam, autoritate quidem & potentia spiri tus fancti, suo aute ministerio & co operatione conservaret. Porrôhac Epistola, cum ab omnibus pijs, tum præcipue à nobis Germanis, magna observatione excipienda est, idque propter multas causas, quarumnuc duas tantum commemorabimus. Al tera est, quod scripta sit ad Galatas, qui, quemadmodum ante oftendi mus, duxerunt origine fuam à Germanis, Etsi enim scripta Pauli suntge neralia, & pertinet ad universam Ec clesiam quarumcuncp nationum & feculorum, iucudissimum tamenelt homini Germano piæ doctrinæ studioso, nome maiorum suorum in E pistolis tanti Herois legere. Altera est, quod hæc Epistola cotineat prot fus fus ic min t

mani nume nume flatu man pifte cora

gis, tant hoc nali ritis me fide

> fiat De util de i ma

lut

ũ

IC

į,

swidipfum Euangelion, quod Domus hoc tempore clemeter in Ger mania in lucem dedit . Dicemus igit de unequædam de argumento & fta- @ Gentis whuius Epistolæ. Idem autem plane Existo & fatus eius est, qui & Epistolæ ad Ro manos. Docet enim Paulus in hac Epistola, quod homines iustificentur coram Deo, non propter opera legis, aut propter merita operum, sed tantum propter Christum per fide, hocest, quod in iudicio, coram tribunali Deinon possimus constare meritis nostrorum operum, sed tantum meritis Christi, quem accipimus per fidem ex prædicatione Euangelij. Hæcdoctrina semper debet in Eccle siatractari, ac primas tenere. Est & Decalogus docendus, ac habet suam utilitatem, sed nisi hæc doctrina de fi dein Christu accesserit, Decalogus magis affert damnationem quâm salutem. Nam hac doctrina de fide pri mum omnium iustificamur coram

IN CAP. I. EPIST. AD GAL

apur

quò

re O

mai

De

pro

ext

uod

lus

OS 1

Ph

uei

nã

qu

iuf

de

fin

cic

M

ru

cie

pl

Deo. Hac enim doctrina, organonil ludest, quo spiritus sanctus divina potetia efficit in nobis fidem in Chri. Itum, Christus autem fide susceptus, itain nobis à Deo Patre luo agnoscitur, ut non tantum ipli, sed etiam nobis, qui ipsum suscepimus, faueat, at reputet nos propter ipsum iustos, Deinde spiritus sanctus efficit per hanc doctrinam, ut quam iustitiam coram Deo propter Christum habe mus, eam etiam bonis operibus coram Deo et hominibus exerceamus. Postremo per hanc doctrinam esticit spiritus sanctus, ut fide animati, uincamus afflictiones & mortem,& consequamur perpetuam cœlestis regnihæreditatem. Quare, ut hanc doctrinam conseruemus, contenden dum nobis est per tela, per ignes. Sed audiamus nunc, qua occasione Pautus hanc Epistolam ad Galatas scrip ferit. Resautem ita fe habuit. Paulus Initio prædicauit Euangelion Christi apud

Drafio Epitor

11

12

į,

boud Galatas, corâm, & docuit eos, mod nonnecesse haberent suscipenonus legis Mosi, sed quod deberct manere in sua politica, & credere, op Deus reputaret ipsosiustos tantum propter Christum, per fidem, atque exhac fide facere bona opera, quæ mocant, moralia. Postquam auté Pau lus discessit à Galatis, uenerunt ad eosnonnulli Pseudoapostoli, qui ex Pharifaismo ad Christianismum conversi erant. Hisubuerterunt doctrina Pauli apud Galatas, & docuerut, quod ad consequendam coram Deo iustitiam, non sufficiat Christus per fi demacceptus, sed o necessaria etia sint merita operum legis. Nisi circun Acto. 19. cidamini,inquiunt, secundum more Mosi, non potestis esse salui. Docueruntauté hoc maxima ueritatis spetie. Primum enim iactarunt exem. Frimpt: Apo plum Apostolorum, qui & ipsi obser Autory uabant legem, & docebant ludæos ad Christianismum couersos legem

IN CAP. I. EPIST. AD GAL

observare. Ergo observatio, inquist, legis, & merita bonorum operum funt necessaria ad comparandamiu stitiam, hocest, ad consequendamre missionem iniustitiæ nostræ coram Deo. Major enim fides adhibeda est duodecim Apostolis, ab ipso Christo electis, & per spiritum fanctum con firmatis, quam uni Paulo, nuper Ec clesiæ persecutori, nunc autem legis, in gratiam gentium incircumcifari, deuastatori, qui cum antea nimis de clinauerit ad sinistram, opprimendo Euangelion Christi, nunc nimis per cat ad dextram, abijciendo legem, Deinde docuerunt pseudoapostoli, legem non folum magna maiestate, uerum etiam magna seueritate divinitus latam esse. Hæc fuer unt præd pua pseudoapostolorum argumen ta. Paulus igitur diluit & refutatea accuratissime. Ac principio confirmat autoritate uocationis sua, quòd quantum ad ministerium Apostola

tus

Ē

tus

poi

der

mi

ftif

ftu

ue

lex

feu

iuf

ſcã

na

læ

ftc

pt

pr

Et

gil

qu

CI

m iu

e

n

ws attinet, nihil minor fi cæteris Amostolis, imo aliquanto maior. De ez demrescribit in posteriori Epistola ad Corinthios capite undecimo & duodecimo. Deinde probat clarissimis argumetis, nullum hominem iustificari, nisi propter solu lesum Chri fum per fidem, oftendens interim uerumac legitimű ufum legis, quod lexlata quidem sit divinitus magna seueritate, non aut ad hunc usum, ut iustificet, sed partim ut per ea agnolcatur peccata, partim ut elset externapedagogia populi usca adChristū.

Oeconomia autem huius Epistolatalis est. Continet enim hac Epi- (0-200 dortz stola, quemadmodum & ea, quæ scri ptaestad Romanos, duas partes. In priori parte cofirmatur iustitia fidei. Et constat hæc pars Rhetorico syllo

gilmo, quem subifciam.

Nullum aliud Euagelion, præterquam quod ego Paulus docui, recipi endum est. Et hæc propositio, quam

Of formuid, al in gar upter

IN CAP. L EPIST. AD GAL

der

quit

tres

cali

uite

loca

Pau

ftiti

COI

TUI

els

cat

Cij

Dialectici uocant Maiorem, habel adiectam suam approbationem. Exponit enim Paulus historiam conversionis suæ ad Christianismum, & rationem Apostolatus sui. Inhacex positione spargit hinc inde semin multarum confirmationum autoriatis & Euangelij sui. Commoraturatem in hac expositione duobus primis capitibus.

Deinde in fine secundi capitis se quitur Alsumptio, quam Dialectid uocant Minorem. Et est hæc:

Docui autem hominem noniustificari ex operibus legis, sed tantum

per fidem lesu Christi.

Hæc Assumptio habet adiedas suas confirmationes, usque adinitium quinti capitis, quo in loco ponitur Complexio, seu conclusio Syllogismi, cum breui repetitione quorundam argumentorum, & exhortatione.

Posterior pars continet præcepta

EXPLICAT. IOAN, BRENT. 16

demoribus seu fructus fidei. Vos, in quit, in libertatem uocati fuistis, frantes, tantum ne libertate detis in ocalionem carni, sed per caritatem ser uite uobis inuicem, &c. Ab hoc enim locousque ad finem Epistolæ docet Paulus iustitiam operum, quæ exiustitia fidei necessario sequitur.

sed ACCEDAMVS NVNC ad ipsam Epistolam.

el

X,

er

2

X,

12

2

U

d

.

2

AVLVS APOSTOL LVS NON AB HOMINIBVS, OG.

Hæcest Epigrapha, in qua Paulus initio commendat

Apostolatum & uocationem suam contra uanitatem Pseudoapostolorum, qui mussitabant Paulum non esseuerum Apostolum, necrite uocatum, aut Apostolorum tantum discipulum. Quare non esse eum audi-

Pai

is.I

hi,

fto

du

cat

ad

fet

ian

Pa

eft

m

ci

bi

pr

en

no

ca

cie

pr

gi

Se goils

1 gamin

endum. Dicit exgo, Apostolus no ab hominibus, neque per hominem. Hac non est ociosa Tauto Noria, sed commendatio uocationis adversos pseudoapostolos. Quare alii itadi stribuunt, ut ab hominibus uocarid cantur hi, qui nulla publica autoria, te, sed tantum humanis affectibusse ipsos in publica ministeria ingerum, quales hoc tempore funt Anabapti stæ. Per hominem autem uocaridi cunt, eos, qui uo cantur quidem dinina uocatione, sed tamé per hominé, ut si quis uocatur per legitimum m gistratum, uocatio quide diuina est, attamen fit per hominem. Possunt & sic distribui, ut ab hominibuside sit quoda duodecim Apostolis, qui ordinarunt alios Apostolos. Per hominem autem intelligatur, per Chri stum adhuc humanam uitam inter ris agentem, à quo duodecim Apo stoli ordinati sunt. Vnde & addit Sedper lesum Christum, & Deum Patrem,

101

em.

fed

fus

di.

idi

ita.

se

nt,

ti

di,

山

ić,

na

ſt,

ui

0,

i

1,

0,

it:

m

Patrem, qui suscitauit illum à mortuisltag hæc erit sententia Pauli, Ego non sum talis Apostolus, quales sunt hi, qui emissi sunt à duodecim Apofolis, nec fum talis, quales etiam ipfi duodecim Apostoli. Hi enim sunt uo cati ad Apostolatum à Christo, cùm adhucin terris ageret, & mortalis efset, ego autem uocatus sum ab ipso iam emortuis suscitato, & ad dextrã Patris regnante. Quare uanissimum est, quod pseudoapostoli præferunt meæ uocationi Apostolatum duode cim Apostoloru. Sed dices: Quidsibi uult hæc tanta arrogantia Pauli, dartumta præfertim moxinitio epistolæ: Cum zamhina. enim Paulus sit suipsius buccinator, nonvidetur beneuolentiam lectorii captare, quod scriptori in exordio fa ciendum est, sed potius à lectione de terrere, quippe quod natura sole mus arrogantes & suarum laudum precones odise. Confyderandumigiur est, quod etsi hæc & multa alia,

C

IN CAP. I. EPIST. AD GAL.

Pal

pio

lea

da

de

res

H

to

ne

N

ca

q

C

n

Vuan man Vnd panier entuuindt,da hat hoch= mut ein eer. Vnd fonft nymmer mehr.

quæ sequuntur, habent speciemarro gantie & elationis animi, non tamen funt carnalia, sed spiritualia, & sunt arrogantia & elatio animi ad confer. uandam puram doctrinam Euange helmufbind, lij necessaria. Equites suscepturibel lum pro patria, solent Germanico Rythmo dicere, Elationem animini quam laude digna else, nisi cumg. lea capiti imponitur, & uexilla expli cantur. Idem dictum etia in hac Pauli causa ualet. Paulus enim suscipitin hac Epistola bellum pro Ecclesia,co. muni omnium piorum patria, aduer sus pseudoapostolos, ad defendenda ueram doctrinam Christianismi, & adconseruandam synceram dodri nam Euangeli Christi, Quodbelli fuit Ecclesie & saluti nostræ maxime omnium necessarium. Nam quantu ad pseudoapostolos attinebat, periculum erat, ne Ecclesia amitteretue. ram Euangelij Christi doctrinam, hoc est, suamipsius salutem. Quare Paulus

EXPLICAT. IOAN. BRENT.

rro

ien

int

er.

re.

el.

co

ıũ

2.

di

ıli

in j,

i u

ũ

9

Paulus initurus præliū aduersus impios doctores, statim initio induit galam, & explicat uexillum, hoc est, ia fat autoritatem suæ uocationis, ut declaret se aduersus impios doctores divina autoritate munitum esse. Hæciactantia & elatio animi, in tanto Ecclesiæ periculo, commendationedigna est, ac prorsus necessaria. No enim eo fit, ut Pauli persona, pro carnali modo, sed ut Pauli doctrina, quæ est cælestis, pro spirituali modo commendetur. Itacp hec animi elatio &iactantia, non est humanæ personæ, sed diuini Euangelij, non est Pauli,sed Christi, cuius solius gloria Paulus conseruare cupit. Secundò, ex Epigrapha notandum est, quod cum ait Paulus, Neque per hominem, fed 118 ab gom: per lesum Christum, perspicue signi m'y p gom; ficet Christum non tantum homine, 3 per before sedetiam uerum Deum else. Etsiau gezift temsemper Deus fuit, etiam cum ad hucinterris uitam mortale ageret, ta

IN CAP. I. EPIST. AD GAL

lits

fuz

ph

uic

ric

an

u

H

of Cofitant mort

Et y untra fall

menhoc tunc præcipue declaratum fuit, cum resurrexit à mortuis, Ross Declaratus est filius Dei ex hoc, ore furrexità mortuis. Tertiò, quòdad dit, Et fratres qui mecum funt, confir mat autoritate doctrinæ fuæ ex mul torum consensu & testimonio. Essi enim multitudo non parit erroripa trocinium, & optima folent fere pau cissimis placere, tamen multitudo ad dit ueritati non mediocre pondușau toritatis. Nam Paulus etiam hac appendice perstringit impios docto res, qui dicebant, Solum Paulum ita fentire, ac neminem ei cofentire.Do Arinam autem ipsorum (quæ erat, quod præter fidem in Christum, ne. cesse etiam esset iusticiam consequi per merita operum legis) esse catho licam & generalem, achaberemul tos sectatores. Idem etia iactant Pon tifices aduerfus Euangelion hoctem pore reuelatum, Sedhabet & Euan, gelion suos sectatores, Deinde Paulus

Ľ.

um

0.1.

pre

ad-

ıfir.

ul

th

12.

au

ad

u

a

lushacappendice declarat modestia fram. Assumit enim ad fe in Epigramaetiam alios, quos fratres uocat, nelisolus scribat Ecclesiis Galatia, videatur tyrannidem in ipsos affecta re, & non posse alium sibi in ministerio æqualem ferre. Itaque quantum anteuilus fuit arrogas, cum iactabat uocationem fuam, tantum nunc humilis est, cum de sua persona agitur. Hoccerte illudest, quod alias dicit: Noui & humilis esse, noui & excelle re.&c.Ali homines folent hec inver tere . Sigloria Dei defendenda est, tuncfunt humiles & meticulosi. Si aut defendenda sunt bona carnalia & terrena, ibi nullus est nec finis nec modus elati animi. Paulus autem diuersum nos suo exeplo docet & exigit,ut uitam potius periculo expona mus, quam ut deseramus patrociniumpiæ doctrinæ.

ecclesiis GALATIAE. Qui fuerint Galatæ, ante dictum

IN CAP. I. EPIST. AD GAL

ni

est. Etsi aut hec epistola scripta esta folos Galatas, tamen doctrina eius pertinet ad omnes omnium feculore Ecclesias in toto orbe terrarum. Do. Arina enim Euangelij, quæ inhacE pistola continetur, generalisest,& Christus iussit eam uulgari in univer Sum orbem inter omnes gentes. Sed quidest, quodeos Galatarucœtus. ad quos scribit, uocet Ecclesias, qua tamen erant per pseudoapostolos à Christo ad merita operum seducta: Vocantur Ecclesie, uel proptereos, qui inter Galatas adhuc uere in Chri stum credebant, Conservat enimsibi Deus in Ecclesia sua septem milia inter medias etiam impietates, qui non curuat genua ante Baal:uel pro pter publicum ministerium Euange In & Sacramenti, que adhucin Eccle sijs Galatiæ constiterunt.

GRATIA VOBIS ET PAX, oc.

Hæc est salutatio, quæ etsi solen nis

AL.

eftal

a eius

ulor

.Do

acE

ft,&

liver

Sed

tus,

Jua

os à

æ

os,

hri

G,

ia

n

0

nisest Paulo etiam in alijs Epistolis, men hac nunc libenter & commodeutitur, ut & hac parte perstringat doctrinam pseudoapostolorum, de meritis operum. Gratia enim significat fauorem, no ex alieno merito, fed gratis & sola misericordia ac clemen tia conceptum. Pax autem fignificat Hebraa phrasi, fœlicitatem, quæ ex fauore, gratia & clemetia contingit. Cûmigitur Paulus precatur Galatis gratiam & pacem à Deo, precatur eis, ut Deus clementer ipsis faueat, & ex hoc fauore omnia fœlicia & prospera eis largiatur. Quantam ue ro autoritatem habeat optiones, pre cationes & salutationes Apostolog, uel aliorum piorum hominum, aliâs dictum est. Veteres Ethnici precati sunt amicis in suis Epistolis aut saluta tionibus ogaiver, hoc eft, sanu esse seu fanitate, Et uulgus existimat nullum esse preciosius donum sanitate corporali & diuitis. Det uitam (inquit il

C 4

IN CAP. 1. EPIST. AD GAL

le) det opes, animum mihi æquum in se parabo. Hæc autem est opinio sor didorum hominum. Nam optima & perfectissima seu optio seu salutatio, hæc est, quam Apostoli usurparunt, uidelicet, Optare gratiam & pacem à Deo . Nam hæc duo complectur tur omnia diuina beneficia. Quide nim maius est, quam habere Deum fauentem, & gratia fua nos complectentem: & quibus bonis non afflue mus, si Deus nobis clemens suerit Deinde Paulus ad Deu patremaddit in hac salutatione etia Iesum Christu, quo significat, tum quod Deus Pater taueat nobis et beneficia conferatno propter nostra merita, sed propter Iclum Christum filium suum, tump Deus Pater no cognoscatur, nisiper Christum filium suum. Deum nemo uidit unquâm, inquit Ioannes, filius unigenitus, qui est in sinu Patris, ipse enarrauit. Et alias, Nemo uenitad Pa trem nisi per filium, Ac observa hoc loco.

gefri popo

AL

Im in

o for

na &

tatio.

runt,

acem

Jun.

ide,

eum

ple,

flue

rit: ddit

ſtű,

iter

nõ

ter

19

oer

no

ius ole

Pa

oc

0,

loco, quod cum æqualia opera, uidelicet, gratiam & pacem largiri, tribu antur patri & filio, palàm declaratur ipso seandem habere maiestatem, & Christum unà cum patre uerum & naturalem Deum esse. Ioannis quinto: Quæcun pater secerit, hæc itide & filius facit.

Caterum, ut Paulus statim ab initiolignificaret statu Epistole, & perstringeret prædicatores humanoru meritorum, complectitur fummam totius Euangelij, & exponit paucissi mis uerbis totum beneficium & officiū Christi, Et ait : Qui dedit seipsum propeccatisnostris, ut eriperet nos e præsenti seculo malo. Hæc est totius Euagelij fumma, quod Christus Euangeli expiaueritsua ipsius morte peccata summa. nostra, & expiauerit ea non ut nos peccemus, non ut fœlicem uitam in hoc feculo iuxta carnem ducamus, nonutinhoc mundo maneamus, & ineofælicitatem habeamus, sed ut

C 5

IN CAP. I. EPIST. AD GAL

रिकार हिमाले प्राचित्र कि

eripiat nos ex hoc infælicifeculo.& transferat in uitam æternam. Etsian tem paucissima sunt uerba, quæ Pau lus hocloco in falutatione addit, tamen patent latissime. Primum enim interpretantur omnia Leuitica facrificia, & significant ea respexisse inso lum lesum Christum . Leuitica enim facrificia non expiauerunt peccata, nisi ciuiliter. Solum autem sacrificia Christi, qui seipsum pro nobis dedit, expiauit peccata uere & cora Deo. 2. Deinde hæc Pauli uerba abrogant omnes cultus legis Mosaica, quia Paulus docet Christum iam uenisse, & facrificium fuum obtulisse. Adue. niente autem corpore, aboleturum, bra. Præterea hæc uerba damnanto mnes impietates tam ludæorum, \$\tilde{q}\$ Gentium & Turcarum, qui abiecto aut neglecto Christo quærunt salute in meritis suorum operum . Postre mo damnant etiam impietates hypo critarum in Christianismo, qui senti

unt

unt se cosecuturos remissionem pec atorum propter sua merita. Atque adeo his uerbis docetur uera religio Christiana, qua una salutem cosequi

possumus per fidem.

L

,8

iau

au

ta-

im

ri

fo

m

a,

iũ

ľ

Sed quid est quod dicit: E præsentiseculo malo : Præsens seculum intelligendum est totum illud externű seculum, ab initio creationis usquad nouissimum diem, non quod omnibus hominibus semper præsens sit, sedper comparationem ad futurum feculum.Illud enim in præfentia fentitur, hoc autem suo tempore reuela bitur. Cæterûm, hoc præsens seculū per senon est malum, sed bona Dei ma ha fum fum creatura, Gen.i. Tribuitur autem ei epitheton mali, propter multas causas. Vna est, quod malus, hoc est, Satan sit propter peccatum hominis Princeps & deus (ut Paulus ait) huius seculi. Cum igitur dicit Paulus, Christum dedisse se pro peccatis nostris, ut eripiat nos è præsenti malo

IN CAP. I. EPIST. AD GAL.

b

feculo, significat Christum ideo exp asse peccata nostra, ut non amplius essemus sub tyrannide Satanæ, nec obsequamur uoluntati eius . Altera est, quod nos homines nascamur in malis, hocest, peccatis, & peccata semper in carne nostra circumsera mus, Rom. septimo. Tertia est, quòd hic mundus plenus sit pessimorum scelerum, & scandalorum. Vnde& i.loannis v.dicitur: Mundus omnisin malo positus est. Quarta, quod propter principatum Satanæ & peccata nostra obnoxij simus in hoc seculo omnibus malis, hoc est, miserijs & af flictionibus. Hoc prodest diligenter cognoscere, partim ut sciamus quam necessarius nobis sit Christus Serua tor noster in tantis malis, partimne collocemus spem nostram in is, qua uidentur bonahuius seculi, partim ne polliceamur nobis in hoc feculo ullam firmam & stabilem foelicitate, fed futuram inquiramus, & ad eam festine,

ius

ec

ra

in

tà

a,

d

n

feltinemus in Christo Iesu. Quare cu dicit, Christum eripuisse nos eprælentifeculo malo, significat Christuli berasse nos è potestate & regno Saana, exomnibus peccatis, & exom nibus afflictionibus, non ut nullas ha beamus in hoc feculo afflictiões, fed uthæ quantumcuncp magnæ & hor ribiles nobis intantum nihil obesset, ut etiam adiumento essent in bonu. Deinde additur etiam in falutatione. Iuxta uoluntatem Dei patris nostri, >> quo partim tacite monet Galatas, ne existiment se cotra uoluntatem Dei facere, sitotam iustitiæ & salutis rationem passioni Christi, & non meri tis operum legis adscriberent. Etsi enimlex lata est uoluntate Dei, tamé quia opera legis fiunt imperfecte ab hominibus, voluntate etiam Dei mis sus est Christus, qui pro peccatis nostrissatisfaceret, & cui soli totam salutis nostræ rationem tribueremus: partim lignificat Christum satisfecif- =

IN CAP. L. EPIST. AD GAL.

se pro peccatis nostris, non iuxta uo. luntatem, & merita hominum, sediu xta uoluntatem & misericordia Dei. Rom. quinto. Cum adhuc peccato. res elsemus, Christus pro nobis mor tuus est.i. Ioanis iin. In hoc est caritas, no quod nos dilexerimus Deum, fed quod ipfe dilexit nos. Porroautem, Paulus Deum non simpliciter Dei sed etiam Patre nostrum uocat, quo iterum tacite admonet Galatas gratiæ per Christum partæ. Deus enim factus est pater per Christum, Postremo Paulus concludit salutatione doxologia, Cui gloria in secula secuforum Amen, ut doceat nos padago giam & externam reverentiam no. minis Dei. Nam si gentes nomina principum externis gestibus honorant. Et Cicero, publicam honestiui ri mentionem faciens, addere solet, Quem honoris gratia nomino. Solemus & de mortuis dicere, Parens, aut affinis meus, fœlicis memoria, &c.

pates note

uo,

diu

Dei.

ito,

100 as,

(ed

m,

eũ,

uo

2

m

0, ıć

13

). i

t, 2,

s,

e, c.

&c. Quanto magis de nomine Dei. non folum reuerenter sentiendum. sed etiam loquendum est, et externis ritibus non ad superstitionem, sed ad pædagogiam honorandum. Hîc autemuide quantum scelus admittant hi, qui nomine Dei non folum irreue renter, sed etiam impie & crudeliter abutuntur ad maledicta & execrationes.

MIROR QVOD TAM CITO.)

Exordium sumptum à mad of a. Et in hocexordio continetur etiam narratio, quod Galate seducti sintà pseu doapostolis. Potuisset quidem Paulus longiorem facere narrationem, sedsestinat ad principalem propositionem syllogismi. In hoc igitur exor dio uides miram in Paulo modestia. Etsienim Galatæ turpiter defecerat aChristo, tamé tractat eos initio placidissime, luxta illud Esai. quadragesi Eja 42. molecundo; Calamum quassatunen

Moderfrie min!

an

in

u

confringes, &c. Et Paulus observa fuam iplius doctrinam ij. Timoth.ii. Seruum Domini no oportet pugna re, fed placidum esse erga omnes. Et iterum: Non oportet Episcopumes se percussorem. Deinde habes in Ga latis, exemplum humanæ imbecilia tis, in uera fidei constantia. Galatee nim erant initio uocati ad fidem Em gelij manifestis miraculis ac donissoi ritus sancti. Nam quemadmodum Apostoli acceperut dona spiritussan cti admirabiliter in die Pentecostes, ita & Galatæ acceperant spiritum fanctum, per prædicationem Evan geli, quemadmodum infra cap.if. scriptum est. Nihilominus tamentan tæ funt uel leuitatis uel imbecillita tis, ut nulla habita ratione miraculo, rum, statim ad prædicationem pleu doapostolorum desicerent ab Euangelio Christi. Hocidcirco nobis com memoratur, non ut blandiamur nobis in defectione & abnegatione Eu angeli,

1. him. 3

EXPLICAT. IOAN. BRENT. 29

AL.

erua

th.n

gna

s.Er

nef.

Gz

Ilita

ee,

uí

fpi

Im

an

es,

m

7

angelij, sed ut Euangelion diligentissime cognoscamus, & agnira nostra imbecillitate, ambulemus in timore Dei, & non efferamur animo, sed invocemus Dominum, ut nos in uera fide conservet. Jam & hoc loco obser // uanduest, quid sit deficere & transferrià Deo. Hec definitio cognitu ne cessaria est. Sunt enim qui existimat, quodis tatum deficiat a Deo, qui extrinsecus more Epicureorum negat Deum esse, aut Deum humanas res noncurare. Alij putant eum à uero Deo deficere, qui deficit à Christiani smoad Turcismum, aut Iudaismum. Ethactenus quidem recte sentiunt, Sed Paulus hoc loco fignificat, quid sit proprieacuere à Deo desicere. Acculat enim Galatas defectionis à Deo. Quidautem Galatæ fecerant? Agnoscebant doctrinam pseudoapo stolorum, qui (quemadmodum è statuhuius Epistolæ, & ex Actis Apo-Itolicis cap, decimoquinto perspicue

IN CAP. I. EPIST. AD GAL.

intelligitur) docebant, Nisi circucida mini secundum morem Mosi, no po teltis salui esse: hoc est, Ad conseque dam remissionem peccatorum & falutem, non sufficit credere in Chris stum, sed necesse est etiam operibus legis mereri peccatorum remissione & salutem.Hæc est doctrina, cuisa latæ assentiebantur, propter quem assensum Paulus arguit eos defectio nis à Deo, & Christo filio eius. Qua re deficere & transferri à Deo, non est tantum à Christianismoadmani festam Idololatriam getium, autim pietatem Turcarum, aut superstitio nem Iudæorum, uerumetiamadcon fidentiam humanorum operum & meritorum deficere. Vanissimaigi tur est hypocritarum gloriatio, quila ctant se credere in Christum, interim tamen confidunt se meritis suorum operum expiare peccata, & confe qui salutem. Hoc certe est maiestate Christi in opus humanæ justitiæ trälfer.

EXPLICAT. IOAN. BREN.

ferre. Est & illud consyderadum, o - mit com Paulus ait, In aliud Euangelion, mm tamen non sit aliud (uerum scili (et)apparet etiam pseudoapostolos hatasse & prætexuisse suis concioni bus nomen Euangelij, adcocp fignifi catur, quod quemadinodum Satan trāsfigurat se in angelum lucis, ita & ministricius uenditant honesta speciemendacium suum. Quare non ex ternus prætextus, sed ratio doctrinæ colyderanda est. Postremo describit Paulus fructum eius doctrinæ, quæ docetremissionem peccatorum con tingerepropter merita operum. Vo catenim Paulus doctores meritori, Meritorum turbatores & euersores Euangeli doctores, e= Christi . Nam doctrina meritorum uersores E. nonpacificat, sed turbat conscientia, uangelij. & non explicat, sed invertit Evangelion Christi. Necesse.n. est conscientiam certam esse de peccatorum remissione, ut fiat tranquilla. Merita au temoperu, non certificant conscien-

L. cida

po eque X fa.

ibus ione

Gauem cctio

ua, non

ani-

cio-

& igi

uiia rim

um nletaté

rãl

tiam, quia non sunt uere & persecte merita, sed tantum Christus & mors eius, quæ est certissima peccatorum expiatio. Quare doctrina meritori uitanda est tanquam pestis, seditio, & internecio.

SED ETSI NOS, AVT ANGELVS, Oc.

Hæc est principalis propositiolyl logismi. Et ne gs existimet cam Pau lo temere excidisse, mox repetiteam per asseuerationem, ut quod cognitu necessarium est, repetitione & alseueratione uchemetius inculcetur. Estautem propositio maxime obseryabilis. Primữ enim Paulus affirmat tantam esse ueri Euangelij autoritatem, ut non solum humana & Apo. Stolica, sed etiam angelica autoritas necesse habeat ei cedere. Quarenec Pontifices, nec Ecclesia ipsa, suntsupra, sed infra Euangelion, nec possut illud mutare. Potest quidem Ecclesia de

pontifiers Eaka EXPLICAT. IOAN. BREN. 27

L.

fecte

nors

rum

torū

litio,

fyl

au,

am

ni,

af.

ır.

10

at

a, 0.

as

20

1

ia

de Euangelio testificari, et agnoscere veritatem eius, ut subdita, non aute udomína, quæ possit Euangelion pro sua libidine mutare. Deinde fig- Dofeine opm nificat Paulus, quod doctrina, qua di antenni citur, opera humana expiare pecca- forting for ta & mererifalute, digna fit, non fim- point plicipæna, fed anathemate, hoc est, perpetua exterminatione & interne cione. Hîc uides, quantum peccent impifdoctores, & quam minime fere disint. Postremo habes hoc loco, o necesse habuimus ab impijs Pontificibus deficere. Nam si ab angelo cauendum est, cum alíud prædicauerit Euangelion, multo magis cauedum estabhomine Pontifice, impia docete, & uer TEuangelion per lequente.

NVNC ENIM VTRVM NIBVS SVADEO, Oc.

Ali aliter hunc locu interpretantur, Simplicissima autem sententia est, quod Paulus his uerbis excuset

IN CAP. L EPIST. AD GAL

eam temeritatis speciem, quampro politio & asseueratio præse ferreul detur, quasi dicat: Asserui nunc Eua gelion meum tanta autoritate & al severatione, ut non tatum homines. fed & angelos, si quid diversum do cerent, diris deuouere & anathema titradereaufus fuerim. Erunt autem multihypocritæ & nasutuli, qui post quam hæc uel audierint uel legerint, exclamabunt me non folum esseper uicacem, arrogatem & temerarium assertorem, sed etiam cotumeliosum in fanctissimos Apostolos, & inele ctos angelos Dei. His ergo respondeo, me nunc non uerfari in humano negocio, in quo beneuolentia hominum captanda, & homines, quoquo modo fieri potest, placandi sunt, sed in divino ministerio Christi. Agitur hîc non de familia her cifcunda, no de agris dividudis, sed agif de maiestate Christi, de summa Christiane doctri næ, & de uera ac perpetua saluteho, minis, L

pro

reui

Euã.

K af

nes,

do.

ma,

em

oft

nt,

er

m

m

minis. Qua in renihil, prfus uel fummor Monarchar, uel etia angelor bonori ita tribuendu est, ut ucritate deseras. Quod igit scribo, ministeriu Deieft,no pertinatia, officia eft, non couitiu, obedientia est, no temeritas. Inhac em caufa no queredu mihi eft, quid hominibus iuxta carnem prude tibus & excelletibus placeat, sed gd Deo, quid Christo placeat, & quæ measit uocatio. Si enim ad uenadam humanam beneuolentiam, dissimula remautabnegarem ueritatem, non essemseruus Christi, non essem uerus Apostolus. Explicantur auté hoc loco officia ueri Apostoli & Ecclesia stæ,imo uniuscuiusque priuati Chri- officia. Stiani Primum enim Apostolus seu Ecclesiastes tam certus esse debet de doctrina Euangelij, ut nec angelo ce dat. Hanc certitudinem Paulus uocat πλιφοφοείαν, Colosse. secundo, & primo. The sa.i, que & in quouis pio homine exigitur, ne uidelicet circufe

winoopopia 4

IN CAP. I. EPIST. AD GAL

de

p

q

r

ratur quouis uento doctrinæ, quem admodum Ephe.iin.dicitur. Confe quimur autem hanc certitudinem. non ociosis speculationibus sine uer bo Dei, sed diligenti studio sacrassi pturæ per spiritum sanctum. Deinde ueri Ecclefiastæ est, ueritatem Euan gelij nullo humani fauoris uel pote tiæ uel sapientiæ respectu, profiter Si enim, ingt Paulus, hominibus pla cerem, Christiseruus non esse. Quid ergo est, quod i. Corinth.x.ait: Tales estote, ut nullum præbeatis offendi culum, neg ludæis, neg Græcis, ne que Ecclesie Dei, quemadmodume go per omnia, omnibus placeo: Non pugnant secum dicta Pauli.In Coin this enim loquitur de rebus 2404 eoic seu indifferentibus. In his enim observandis uel no observandis, ser, uiendum & placedum est proximo. Si esca, inquit, offendit fratre meum, nunquam in æternum manducabo carnem. In Galatis autem loquitur de

IL.

quem

onle

inem,

e uer

einde Luan

oten iteri

pla, Duid

ales

ndi,

tie.

ne. Ion

rin

04

im er,

10.

m,

oour

le

29

dedoctrina Euagelij, in qua dissimulanda, aut peruertenda, aut abnegan da, ne angelo quidem cedendum & placendum est. Nam placendum quidem est omnibus hominibus, quantum fieri potest, bona faciendo, recte docendo, & mala legitime fere do, hoc est, nullam iniuria illegitime ulciscedo: Nullis autem hominibus, ne regibus quidem, placendum est mala faciendo, aut impie docendo.

NOTUM AUTEM VOBIS FACIO FRATRES, &c.

Ratio propolitionis (seu maioris) & est sumpta à reuelatione divina, hocest, ab oraculo, quod recensetur interprobationes à rixvous. Potest aût hæcratio sic formari. Divinæ reuela tiones seu oracula sunt certissima. Meum Euangelion est divinum oraculum Iesu Christi. Est igitur certissimum. Non est secundum hominem, inquit, hoc est, non solum non est hu

D s

IN CAP. I. EPIST. AD GAL

manum figmetum, fed nec etiam hu mano ministerio mihi traditum est. Cæterum hoc loco hæc observanda meniunt. Primum, cum ait, Nonacce piab homine, sed per reuelationele fu Christi, iterum significat Christi. non tatum hominem else, fed etiam uerum ac naturalem Deum. Deinde probatur exhoc loco Christum uer à mortuis resurrexisse, et viuere. Pau lus enim utitur hoc argumento ad confirmadam refurrectionem Chri Sti, i. Corinth. decimoquinto. Omnit, inquiens, postremo, ueluti abortivo visus est & mihi. Adhac, cumhicdi cat se didicisse Euangelion per reue lationem lesu Christi, & ad Corinthi os scribens (n. Corinth.xn.) affirmet se nescire, num raptus sit in tertiuca lum & paradifum, in corpore an extra corpus, perspicue significat Chri stum, non tantum in coelum illudex terna, & in unum eius locum uelut ta cauea inclusum esse. Si enim hot fentire!

L

n hu,

anda

acce iele

iftű.

tiam

inde

Pau

ad hri

niū,

iuo

di

ie,

thi

net

cœ

ex,

hri

ex

lut

100

ret

sentiret Paulus, non affirmasset, se nescire, num extra corpus raptus ese kt. Sed significatur Christum uersariintra, infra, supra, & extra omnia loca, quemad modum ad Ephe. quarto scribitur: Christus descendit in insimas partes terræ, & ascendit super omnes cælos, ut omnia impleret.

AVDISTIS ENIM MEAM CONVERSATIONEM, &c.

Construction rationis. Et est ab hoc locous ad Assumptionem seu Minorem propositionem, quæ est in sine secundi capitis, perpetua Expositio, in qua non disponuntur quidem argumenta, sicut sieri solet in Argumentatione, sparguntur tamen in ea argumentorum semina, quemadmo dum sit in narrationibus. Cùm ergo Paulus exponit, se non pertinacem tantum & crudesem, uerumetia dodum Ecclesiæ persecutorem suisse, acrepete mutatum in ministrum Ecc

"IN CAP, I. EPIST. AD GAL.

clesiæ, & prædicatorem Euangeli. præbet semen arguméti ducti à qua litate personæ, Videlicet: Nullus do ctus, pertinax & crudelis perfect tor, potest in sectatorem eius religio nis, quam extremo odio depopula tur, & demoliri conatur, repentemu tari, nisi diuina potentia. Vt enimne morepente fit turpissimus, itanemo repente fit sanctissimus. Ego autem, cum uehementissimo ardore incenfus, proficiscerer Damascum adpersequendam Ecclesiam, repentemu tatus fum in ministrum Ecclesia. Ne cesse igit est me diuina potentia mu tatum esse, & Euangelion divinare uelatione didicisse. De repentinaau. tem mutatione Pauli in Apostolum uide Act.octavo, quam non comme morat Paulus prolixe in hac expolitione, sed tatum breuissimis attingit, propterea quod omnibus ubiq co gnita erat. Vtitur autem codemre pentinæ mutationis argumento etia alias

Mutatus fum repente, er= go diuinitus.

alias ad comprobandum, se divinitus mutatum else, Act. xxij. & xxvi. Vnde & aliâs, & hic quoquin Galatis ex aggerat studium suum in Iudaismo, & uehementiam perfecutionis. Proficiebă, inquiens, supra multos equalesingenere meo, cum uchementer essem studiosus paternarū traditionum. Et Philip.iij. luxta iustitia, quæ estinlege, factus irreprehensibilis. Deinde supra modum persequebar Ecclesiam ac depopulabar illam, usquead mortem alligans & tradens in carcerem, uiros pariter & mulieres.Hæcomnia uidentur uerba plenatum arrogantiæ tum impudentie. Sed Paulus toties ea in his locis incul cat, ut lignificet repentinam mutatio nem tam docti & pertinacis in sua re ligione non potuisse fieri, nisi diuina potentia & reuelatione. Iam & aliâs usurpat Paulushane gloriationem, sedadalios & alios fines. Philip.in.utiturea, ut probet suo exemplo non

A L.

igelij, i qua is do

fecu. eligio

pula e mu n ne,

emo tem,

cen,

per mu

Ne mu

rei

au. lum

nme

igit,

co, re, etiã

etia aliâs

IN CAP. I. EPIST. AD GAL. esse fidendum carnalí iustitia, AdTi

mothe. primo. utitur ea, ut moneat suo exemplo, non esse desperandum in peccatis. Sed revertemur ad Gala peline tas. Nam, cum ait, Vt prædicaremi bet argumeti ducti ab autoritate mi nisterifeu legationis diuina, Videli ce cet:Ego sum Apostolus diuinitus ad gentes incircacifas milsus, ficut quo dam Moses ad Iudæos. Ergo gentes debent Eurangelion meum nouthu manum, sed ut divinum suscipere. ce Præterea, his etiam uerbis, Segrega ce uit me ab utero matris, & uocauit per gratiam, perspicue significatab autore uocationis, Euangelion luum non esse humanum somnium, seddi uinum oraculum. Adhæc, cum dicit. Continuo non contuli cum carne & sanguine, semen præbet argumenti à sufficienti divisione. Evangelion,

quod statim prædicaui à persecutione, non contuli, nec communicaui cu

Apo,

Apostolis, nec cum ullo alio homine. Necesse igitur est, me accepisse illud diuina reuelatione. Habes dialectiram oconomiam. Nunc uideamus observationes . Ac primum Paulus >> depopulatus est Ecclesiam, etsinon secundum scientiam, magno tamen zelo Dei. Nunquid ergo prætextus diuinizeli approbat aut extenuat im pietatem ? În iudicio quidem humanosua est piæ opinionis, quæ tamen nonest secundum scientiam, excusatio. Sed in iudicio Dei, tanto grauius peccatur, quato plus prætexitur impietati zelus diuinus. Vbi enim peccatur prætextu diuini zeli, ibi impius tanto longius abest à peccati agnitio ne, quanto diviniorem speciem habetimpietas, sicut & infanus, tanto infirmior est, quanto magis putat se sanum esse. Quo autem quis logius abestà cognitione peccati, eo longiusabestà uera insticia, propterea op peccatiagnitio sit primus gradus ad

dTi

oneat dum Gala

præ e mi

quo entes thu

re, ega cauit

tab num ddi

dicit: ne & nenti

lion, atioui cū lpo-

IN CAP. I. EPIST. AD GAL.

iustitiam. Quare qui bono zelo Dei & bona, ut uocant, intétione, peccat, quanto maiorem cultum sese Deo præstare putat, tanto gravius pecatum designat. Quid ergo ad Timo theumscribit : Misericordia adeptus Sum, quia ignorans feci per incredu litate, Et Christus: Ignosce illis, qui nesciunt quid faciunt: Hæc non dici tur, quod ignorantia impietatis & prætextus divinizeli extenuent im pietatem coram Deo, licut extenuat coram hominibus, sed dicutur quòd remissione huius impietatis illustre tur clementia Dei. Nam cum Paulus dicit:Misericordia adeptus sum, quia ignorans feci, perinde est ac si quis di ceret: Liberatus fum clementia Dei è periculis, quia non simpliciter peri clitabar, sed uersabar in media mor te.Ita misericordiam adeptus sum, quia non simpliciter peccabam, sed tanto periculosius peccabam, quanto maiori ignorantia, ut ubi exubera uit

Mint:

EXPLICAT. IOAN. BRENT. 38

A E. Dei,

eccat, Deo

ecca-

imo-

ptus

edu

quia

dicii is &

im.

nuất

uòd

tre

ilus

uia

sdi Dei

eri, 101

ım, fed

an,

era uit nitpeccatu, ibi magis exuberet grata Dei. Deinde, quod dicit: Segrega. mitmeab utero matris meæ, admonet nos diuinæ prædestinationis. Et cum scriptura passim testatur talem esse in Deo prædestinationem, quod elegerit, quos uoluerit ad perpetuã salutem, antequam sacerentur funda Prædestinas menta mundi, uidedum est in quem tionis usus. usum proponatur nobis prædestinatio Dei. Ac si excutiamus ea loca, in quibus fit mentio diuinæ prædestina tionis, perspicue uidebimus, predesti nationem in hoc tantum nobis proponi, primum ut confirmemus fiduciam animi nostri in aduersis. Nam si cure fuimus Deo(sicut uere fuerunt omnes hi, qui in Christum credunt) ante constitutionem mundi, quanto magisnunc ei curæ sumus, postqua non solum mundus conditus est, uerumetiam nos per filium eius liberatisumus, Sic Psalmus xxi. Quoniam tues qui extraxisti me de uetre, spes

IN CAP. I. EPIST. AD GAL

mea ab uberibus matris meæ, Inte proiectus sum exutero: De uentre matris meæ Deus meus es tu, nedi scesseris à me. Et Pfalm. cxxxviñ. Tu possedisti renes meos, suscepistime de utero matris meæ, Et mox: Imper fectum meum uiderunt oculi tui.Et Hiere.i.Priusquam te formarein me ro nouite, et antequam exires deud ua sanctificaui te, prophetamingen tibus dedite. Huius dicti hic est sen fus: Capelse uocationem tuam & co fide. Si enim elegi tein prophetam antequam natus esses, quanto magis tuebor nuc te in ipso prophetico mi nisterio uersantem. Et Rom. octavo, Quos præsciuerat, eosdem & præsiniuit, &c. Deinde proponitur præde stinatio, ut auferat à nobis opinione meritorum nostrorum, & commen det imperscrutabilem clementiam Dei Sic Rom.ix. Nondum natis pue ris, cum neque boni quicquam fecil sent neque mali, ut secudum election nem

I

in te

ntre e di

Tu

me

per Et

ute

uul

en,

cõ

am

gis

ni

0,

fi.

de

nē

'n

am

ue

if.

io

m

nem propositum Dei maneret, non exoperibus, sed ex uocante dictum est. Major serviet minori. Et Ephe i. Elegit nos in ipso antequam iacerentur fundamenta mundi. Et hoc loco, Segregauit me ab utero matris. Qui bus omnibus significat spiritus sanctus, pin consequenda salute nulla funthumana merita, sed tantum diui nagratia. Atophoc folü confilio, & in hos tatum ulus reuelauit nobis spiri tus sanctus prædestinatione. Quare sicuiex prædestinatioe inciderit uel securitas carnis, & conteptus Dei, uel desperatio, ut ad huc modu cogitet: Quidopus est multa bona opera facere, autalia conarissi prædestinatussum ad uită, peccata no oberut, si admorte, bona opera no proderut. Viua igitur pro animi mei libidine. Hæc,inguam, si inciderint, meminerisea esse ipsifsimum Satanæ instindum, & blasphemiam in Deum, Nã quemadmodum Satanæ consilium

Bir

IN CAP. I. EPIST. AD GAL.

est, ut revelatis lege peccatis, confici at nos in desperationem salutis, & ut immissis supplicijs sentiamus nospe rituros in cruce, cum tamen & Lex data quidem sit, ut reuelet peccata, fedut cogat nos ad Christa, & crux immittatur consilio Dei, ut sit organon salutis, ita consilium Satanæ est. ut opprimat nos cogitatione præde stinationis, quam tamen spiritus sanctus nobis ad confirmandam fiducia animi in aduersis, & agnoscedam im mensam clementiam Dei reuelauit. Estés prædestinatio opponendatam dubitationi in aduerlis, & prasump. tioni & arrogantiæ humanorumme ritorum. Nam in hunc usum reuelata est prædestinatio. V tendum auté est unaquacre, iuxta ordinationem Dei, non iuxta nostra, hoc est, humana beneplacita. Quare, qui abutuntur prædestinatione ad desperatio nem, aut carnalem securitatem, grauissime peccant, ac merito suo pere unt,

onnci & ut

ospe

Lex

cata.

crux

rga,

eft,

ede,

fan,

uciã

im

uit.

am

יקו

ne la.

ıté

m

12,

ın-

10

ra re,

nt,

unt, quod optima re, pessime ad perniciem suam abutantur. Adhec, cum Paulus in hac Epistola præcipue hoc agat, ut detrahat operibus gloria me riti,& tribuat cam soli Christo, obser ua quam diligenter omnia penè uerbaad commedationem gratuitæ clementiæ Dei per Christuaptet . Dicit parmit enim: Placuit seu uisum est Deo. Cotigit ergo mihi falus, non ex mea electione, sed ex beneplacito Dei, hoc est, ex gratuita clementia Dei. Placuit mihi potius persecutio & deuastatio Ecclesiæ. Nullum igitur meu meritum est,nisi si quid uiolentia, crude litas & impietas mercantur. Item: Se gregauit me ab utero matris mee. Er go non fum meis meritis electus. Ite: Vocauit per gratiam suam. Non igitur propter opera mea, Rom. xi. Præ terea cum ait: Vt revelaret filium fu- 25 2000 faret umper me, commendat externum Ministerij co

ministerium Euagelij. Tametsi enim mendatio.

nemoreuelat autoritate sua filium,

IN CAP. I. EPIST. AD GAL!

ili

nisi Pater, tamen Pater reuelatper Paulum, hoc est, per externum ministerium Euangelij. Dei, inquit, su mus cooperarij. i. Corinth. iij. Et secit nos ministros noui Testamenti non literæsed spiritus. ij. Corinth. iij. Qua re & si creamur potentia Christi, tamen non est sentiendum, quòd nulus nascatur sine Christo, (nascimur enim in peccato, & sine omni cognitione Christissed quòd necesse sit, ut reueletur nobis Christus, per externum uerbum Dei. Per hoc enim omnes pij siunt à Deo docti, & cognos scunt Christum, & c.

CONTINVO NON CONTULI CVM CARNE ET SANG.

Commoratur adhuc Paulus in ea expositione, qua docet se accepisse Euangelion suum diusnitus, ideo que nullum aliud agnoscedum esse. Postquam, inquit, reuelatum mihisu it Euangelion de cœlo, non contuli illud

AL.

at per

mini

t, fu.

t fecit

non

Qua

i, ta

nul.

mur

gni

t,ut

ter,

m

10,

.[

in

if.

0,

fu

li

flud cum carne & fanguine, hoc eft, um ullo homine, imo ne quidem cũ Apostolis, necrediftunc Hierosolymam, e qua ad Damascum ueneram, kdabij in Arabiam statim predicans lesum esse Christum, ac denuo reuer sussum Damascum. Quid uero post reditum ex Arabia actum sit Damasci, vide in Actis Apostolicis cap. nono. Stupendum autem miraculu eft, quòd Paulus, nullo hominum docto reeruditus, continuo à persecutione prædicauerit Euangelion Christi. A. Mizar lijadmirantur, cæcis uisum redditū, claudos sanatos, ac mortuos suscitatos, hoc certe non minus admirandu estmiraculum, quod tantus persecu tor, sic ex improviso divinitus mutatus & edoctus est, ut quam religionemante extremo odio & crudelita tepersecutus fuerit, eam à nullo hominum eruditus statim prædicaue. rit.Dices igitur, Adhiberem & ego maiorem fidem Euangelio, si mihita

Osimbio

IN CAP. I. EPIST. AD GAL

tis miraculis in colo aut paradiso re welaretur, quantis Paulo revelatum fuit.Respondeo:Euangelion reuela. tum est Paulo in colo, non precipue propter Paulum ipsum, sed propter Ecclesiam. Raptus enim suit in coli, & Euangelion edoctus tanquampu blicus legatus, ut non necesse esse fingulis privatim in colum confeer dere, & illic Euangelion discere, sed ut in terris prædicationi Christi, qui de cœlo descendit, & prædicationi Pauli, quiad colum raptus est, fidi adhiberemus. Non enim possemus aliud Euagelion uel audire uel disce. re in colo, etiamfi in ipfum rapere. mur, quamillud Euangelion, quod Christus & Paulus docuerunt. Et quemadmodum Abraham ad divité in parabola ait: Si Mosi & Prophetis non credunt, nec credent cuiquam exmortuis refurgenti: ita etiamcuriosis illis respondere licet, Si Christo & Paulo non adhibent fidem, certe

De

n

r

EXPLICAT. IOAN, BRENT. 37

AL.

ifo re

latum

euela.

cipue

opter

cœlű.

mpu

esset

scen.

, fed

, qui

ioni

fide

nus

sce.

re-

Et

ité

tis

ım u

lto

te

ec

neccrederent, etiamli fexcencies ad paradisum raperetur. Impietas enim imperinuenit, quod prætexat incre dulitatifuæ. Sed quid dicemus de Anania, qui missus fuit ad Paulum, ut redderet ei uisum, & baptisaret iplum: An non Paulus ab Anania didicit Euangelion, quemadmodum in Actis ca.ix. scriptum est: Saul frater (inquit Ananias) Dominus misit me, gapparuit tibi in uia, qua ueniebas, utuilum recipias, & implearis spiritusancto: Ad hæc dicedum est, quod Paulus iam edoctus erat Euagelion à Christo, priusquam uenit ad eum Ananias. Postquam enim ductus fuit in Damascum, iacuit non uidens, ac necedens nec bibens tribus diebus. Interea temporis promotus est, ut Scholæloquuntur, in doctorem Eua gelij, ab ipsomet Christo, in Academia Paradisi. Postea autem baptisatus estab Anania in terris, non ut ab Anania disceret Euangelion, sedut

E s

IN CAP. I. EPIST. AD GAL.

haberet testimonium uocationis sue, & confirmaretur in ea religione, cu ius iam doctor in coelo effectus fue. rat, ac ut confirmaretur etiam autori tas Baptismi. Potuisset enim Paulus in coelo baptisari, sicut illic eruditus fuit in Euangelio Christi, sed ut mani festum fieret, baptismum esse cole ste sacramentum, quo credentes in communionem Ecclesiæ reciperen tur. uoluit Christus, ut Paulusinter ris baptisaretur, ac spiritu sancto impleretur, hoc est, nouis donis spiritus in fide prius edocta confirmaretur. Quare fentiamus baptifinű non else lufum puerilem aut muliebrem, fed facramentum faluti nostræ utile ac necessarium.

DEINDE POST TRES

Exhibet & ipsum tempus argumentum, quo probatur Paulumnon didicisse Euangelion suum ab Apostolis,

L.

sfue,

e, cu.

fue,

utori

ulus

ditus

mani

æle,

es in

ren

ter.

im-

itus

ur.

fse

ed

ac

ZU.

on

lis,

stolis, sed divina revelatione. Docuit enim Paulus tres aut quatuor annos Fuangelion priusquam uidisset aliquem ex duodecim Apostolis. Et quanquam redierit Hierosolymam, postquam iam diu docuisset Euange lion, non tamé redift, ut disceret, sed tantum ut Petrum uideret. Redij,inquit Hierofolymā isrphowi wifov, hoc est, ut uiderem Petrum, & cognosce rem quid ageret, quomodo ualeret, Etmali cum ipso quindecim diebus. Hoctampauco tempore non potui tanta, & tam recondita discere. Confirmatautem hociuramento, Ecce, 22 inquiens, coram Deonon mentior. >> Hîcuides, quo loco habeat mundus prædicatores synceri Euangelij. Pau lus tatus uir, qui & in cœlum raptus fuerat, & in nomine Christi multa mi racula ediderat, eo adhuc cotemptu apudhomines laborabat, ut ad parãdam sibi fidem, & confirmanda dicta sua, necesse habuerit iuramento uti-

.15. 2

IN CAP. I. EPIST. AD GAL

Etsiautem hic contemptus execratione dignus est, tamen affert Eccle fiæ fuam utilitatem . Primum enim confirmat ueritatem Euangeli, Ho mines enim acceperunt initio Euangelion Christi, non permoti autoria te hominum, sed severissima dijudi catione doctrina, & coelestibus mi 2. Corin, 2, raculis. Non in persuasione humana sapientiæ, ingt alias Paulus &c. Præ dicamus & hoc tempore Euangelion Christi aduersus impietates Papi sticas. Non petimus autem, utautori tate nostræ personæ Euangelio credat, sed ut unusquisquipse dijudicet ac probet doctrinam nostram, & exi gat eam ad facram scripturam. Indo. Cti Abbates maluerunt habererudes & indoctos asinos, quam doctos monachos, neipsi dencerentur. At nunc optandum esset, ut nullus el fet concionum auditor, qui non percurrisset totam sacram Scriptu. ram . Sic enim , qui recta fideliter docet, EXPLICAT. IOAN. BREN.

exemplum.

docet, multo utilius & iucundius deret. Deinde habes hoc loco exe. Iuramenti dum legitimi iuramenti. Nam cum legitimi Christus Matth.quinto,dicat; Neom nino iuretis, non prohibet iuramenaquæ fiunt legitima & ordinaria uo atione, sed quæ fiunt priuata temeritate, & nulla uocatiõe legitima. Sie Christus iurauit: Amen dico uobis. Sediurauit publica ministerii autori rate. Sic & Paulus alias Roma, ix, iu- - 2. rat.sedlegitima necessitate. Nomen Domini sanctum est, non igitur licet iosum temere tractare, sed reuerenter & exuocatione.

ERAM AVTEM IGNOTVS IVXTA FACIEM.)

Allegat publicum testimonium Ecclesiarum in Iudæa, ut hoc argumento significet se non didicisse Eua gelion fuum ab homine, fed diuinitusabipso Christo. Iudaicæ, inquit, Ecclesia glorificabant in me Deum, 23

L

cecra. ccle enim . Ho.

uan. orita nudi

s mi nanæ Præ,

geli. Papi tori

cre icet

exi doru-

tos .At sel

er, tu,

iter cet, IN CAP. I. EPIST. AD GAL.

quod tam mirabiliter me immutal set, ut exacerrimo persecutore eua ferimin strenuisimum concionato rem Euangeln. Testatur ergo Eccle siarugratulatio, me non humanitus. sed divinitus Evangelion edocum esse. Allegat autem Paulus testimo: nium Ecclesiarum, non quodsentin Ecclesia aus autoritatem Ecclesia esse supra En gelion, hoc est, Ecclesiam possemu tare Euangelion, & Euangelionon esse credendum, nisi Ecclesiæillius externæ autoritas confirmaueritip fum: Hoc enim esset divinam maie state humanæ libidini subijcere, Sed quod sentiat Ecclesiam agnoscere & testificari de ueritate Euangeli, ut ancilla agnoscit uocem domina, & seruus sigillum dominisui, & testis testificatur de dictis aut factis partiu in iudicio litigantium. Deinde habes hîc quo cultu sancti colendi sint. Glo

rificabant, inquit, in me Deum. Infan

ctis ergo agnoscenda sunt dona Dei,

8

toritas.

sancticolens di quomodo. & glorificandus est Deus, ut & nofiram fidem erga Deum confirmemus, & sanctoru uirtutes imitemur.

CAP-II-

A'L

nutal

e eua

Eccle

nitus, ctum ctimo: entia

a Evi

e mu

illius

ritip,

maie,

, Sed

re&

i, ut

x, &

testis

partiū

nabes

Glo

In fan

Dei,

EINDE POST AN NOS QVATVOR. DECIM.)

Perseuerat adhue Paulus in expositione sua, qua oste-

dit se accepisse Euangelion suum, no ab homine, sed per reuelationem se-su Christi. Ac primum respondet tăta obiectioi per προκατάλη Ιν seu occupationem. Nam cum antea allegărit testimonium Ecclesiarum sudaica rum, posset quispiam dicere: Allegas tu quidem Ecclesiarum testimoniu, mallemautem te habere testimoniu Apostolorum. Illæ enim sunt homie

IN CAP. IL EPIST. AD GAL

nes rudes, & diuinarum rerumad huc imperiti, hi autem electi sunt a Christo, acceperunt spiritum sanctu, & sunt Ecclesiarum columnæ acsun damentum, quorum doctrina Christus sundauit Ecclesiam suam. Quare si Euangelion tuum horumtesimonio comprobatum esset, iamsine omni tergiuersatione crederem. Respondet Paulus, se non tantum Ecclesiaru, sed etiam Apostolorum testimonium habere.

cestimonium habere. Post annos, in

Hierofolymam. Et ascendinosolus, sed ut haberem testes actionummea

erat ex Iudæis circuncifus, afsumpto

circuncifus. Acascendi, non privata temeritate, aut necessitate, sed admo

fcendi, non ut aliquid disceremab A

postolis, sed ut conferrem cumillis, qui erant Hierosolymis, Euagelion, quod quodinter gentes prædico, ac præfertim cum is, qui erant in precio, 22 hocest, cum Apostolis. Quid ergo fa dumest: Declaratum ibifuit, quod intantum non prædicauerim falfum Euangelion intergentes, ut publico etiam Apostolorum testimonio dodrina mea commendata sit. De hac profectioe Pauli ad Hierusalem post quatuordecim annos, sunt quisentiunt eam fuisse, quæ scripta est in Aclis cap. decimoquinto, quando Apo stoli publico concilio pronunciant gentes non onerandas lege Mosi. Suntali, g putant Paulum loquihoc loco, dealía profectione, quæ facta estlonge post cocilium Hierofolymi tanum, quodin Actis descriptu est. Quod etsi uerilimile uidetur, tamen quianon est obscurum, quod plane idem fuerit argumentum disputatio nis, quodin utracp profectione Hierosolymis agitatum est, nihil nunc de haccontrouersia dicemus, sed confy-

Am profes

F

GAL.

rumad i funt i fanctű, e ac fun

a Chri Qua m telti

m.Re m.Re m Ec um te os, in-

fcendi folus, n mea , qui

mpto us inriuata

admo reaa, ab A,

n illis, elion, quod

IN CAP. IL EPIST. AD GAL

derabimus principale negociū, quod tam in concilio Hierofolymitano in Actis cap. decimoquinto descripto. quam in hac profectione Pauli, cuius hic fit mentio, (si modo diversæ fue rint profectiones) tractatum fuit.Ni cum Euangelion adnunciareturini cio, non tantum ludais circundis. fed etiam gentibus incircuncifis,& gentes reciperentur à Paulo incommunionem Euangelij feu Christiani fmi, abig circuncifione, & observa tione reliquæ Legis Mosi, exorta est grauissima conflictatio de gentibus, Paulus enim & Barnabas docebant incircuncifas gentes, quæ agnosce. rent Euangelion Christi, nonesseo. neradas Lege Mosi, propterea quòd ex operibus legis nemo iustificare. tur. Pharifæi autem ad Christianismi conversi, urgebant observationem legis Mosi, non inter Iudeos tantum, fed & intergentes, & docebant eam esse necessariam ad salutem. Nisicir cuncida.

AL.

ũ, quod

tano in

cripto,

i, cuius

æ fue

uit.Nã

urini

ncilis.

fis,&

com

ftiani.

Gerua,

ta eft

ibus.

bant

ofce.

se o.

boup

care.

ulmű

nem

tum,

eam

î cir. cida.

cuncidamini, inquiunt, non potestis faluiesse. Ac probant illud exemplo Apostolorum, qui & ipsi obseruabant legem. Paulus igitur profectus estad Apostolos & presbyteros Hie rosolymam, non ut aliquid noui disceret, sed potius ut conferret doctri 27 nam suam cum doctrina Apostolerum. Et siquide inveniret eos diversum docere, reprehenderet, si autem idem, obstrueret ora eoru, qui iactabantipfum tot annis Euangelion fru stra docuise, & temere liberasse getes observatione legis, propterea op ad consequendam iustitiam necessarium sit non solum in Christum credere, uerumetiam legem Mosi obser uare. Comperit autem Paulus intantumabelse, ut Apostoli diversum do cerent, ut potius publico testimonio doctrinam Pauli commendârint, & decreuerint gentes non esse onerandas obseruatia legis Mosaicæ. Quod decretum maxime omnium huc re-

Amib profush

F 2

IN CAP. IL EPIST. AD GAL

spicit, non quod non sint facienda bo na opera, & non sit observandus de. calogus, quantum quidem attinetad legem moralem seu naturalem, sed quod nullus possit ex meritis illoru bonorum operum coram Deoiusti. ficari, quia quatenus fiunt ab homini bus, sunt imperfecta, & propter car. nem infirma. Cùm igitur hæc caussa contineat summum ac præcipuum scopum Christiana doctrina, & ma. xime ad nos pertineat, quino folum sumus reliquiæ gentium, sed etiam fuimus obnoxij humanis traditionibus & doctrinæ meritorū, tanquam Iudaismo, perstringemus paucis argumenta huius caussæ, ut exiplis co gnoscamus, nec nos obnoxios esse uel legi Mosi, uel humanis traditioni bus, nisi quatenus hoc spiritus fidei aut caritatis exigat. Ac primu, pleudoapostoli seu Pharisei non simplici ter contendebant opera legis essefa cienda, sedaddebant hanc appendi

Legis obser= uatio, quate= nus abroga= ta sit per A= postolos,

cem,

L

abo

de.

tad

fed

orii

Sti-

ini

are

Sa

m

a,

m

n

i.

1

cem, quod opera legis necessaria essentad expianda peccata. Quare si gentes uelint consequi salutem, necesse habeant observare legem.Paulus autem tam in concionibus quam in Epistolis suis longe diversum probat,ide potissimum e præcipuo officio Christi, & statu Euagelij de Chri sto. Christus enim satisfecit pro peccatis, Et summa Euangelicæ doctrinæ eft, quod qui credit in Christum habeat remissionem peccatorum & uitam æternam. Ergo opera legis ab homine facta, non expiant peccata, nec merentur remissionem peccatorum. Siautem sunt inutilia ad expiationem peccatorum, non frustra tan tum, sed etiam impie, si additur opiniomeriti remissionis peccatorum, obtruduntur gentibus. Sed argume ta Pauli postea copiose commemora buntur. Deinde Petrus addit in concilio Hierofolymitano aliam ratione: Patres non funt iustificati propter o

F ;

IN CAP. II. EPIST. AD GAL

pera legis, quia no potuerunt legem perfecte implere, sed iustificatifunt per gratiam Christi, Observatio igi tur legis, non est hac opinione obtru denda gentibus, quod opera legisiu Stificet. Adhæc addit Petrus manife stum testimonium spiritus sancti.Na ad prædicationem Euagelij de Chri Ito datus est spiritus sanctus incirci cisis gentibus, sicut Apostolis in die Petecostes, Act. x. & iustificate sunt gentes absq observatione legis, No est igitur gentibus onus legis imponendum, ut propter opera eius con sequantur iusticiam. Et hanc Petrira tionem confirmant Paulus & Barna bas, narrantes quæ Deus edidiset signa & prodigia inter gentes periplos, Vide Act, decimoquinto, Postremo Iacobus phat ex Prophetis, ac præcipue ex Amos, Gentes non esse oneradas lege Mosi, ut propter opera eius seu merita operum conse quantur remissionem peccatorum. Vbicung

AL:

egem tilunt

o igi.

gisiu

inife. hi.Nã

Chri

ircii.

funt

Nõ

po,

on

ira

ma

et

ri-

is, on

er se

n,

g

Vbicuncy enim fit mentio in Prophe tisde uocatione gentium, ibispiritus significat gentes credituras quidem in Christum, sed tamen permansuras inexterna sua politia, et non receptu raslegem Mosi . Habes Apostolos non folum nihil diuerfum ab Euage. lio Pauli docuisse, ucrumetia de doctrinæ eius ueritate publice testificatos esse. Vnde quibus rationibus ge. tes liberantur ab observatione legis Moli, ijs multo magis nos liberamur ab observatione humanarum traditionum, quæ no divinitus, ut lex Mo fi, sed humanitus tatum institutæ fue runt.Dicesautem, Si gentes liberan turaboperibus legis, propter hanc causam, quod opera legis non expiant peccata, nec merentur iusticiam, profecto consequitur, non gentes tã tum, uerumetiam ludæos, adeogo. mnes homines eadem ratiõe liberos esse.Et non solum liberos esse ab operibus legis Mosaica, sed & ab ope

F 4

IN CAP. II. EPIST. AD GAL

ribus omniŭ legum, siue naturaliŭ,si ue ciuilium, quia nullu opus ab homi ne factum tam perfectum est, ut pos sit expiare peccata Respondeo, Recte dicis. Fides enim in Christumno potest ferre, ut maiestas remissionis peccatorum transferatur in opusali quodhumanum, siue naturalissiue positiua legis. Quare nec Iudai nec Ethnici debent opera legis ea opinio ne observare, ut mereantur propter ipía expiationem peccatorum, quia iustificatio contingit nobis propter folum Christum, quem per fidemac cipimus. Fides autem non tantum ac cipit Christum filium Dei, & expiatorem peccatorum nostrorum, sed etiam accipit spiritum sanctum, qui cum non aboleat legem naturalem, sed potius illustret eam, necaboleat caritatem in proximum, sed accedat potius eam, exigit obedientiam legis naturalis & caritatem proximi, ut & si, quantum attinet ad unam fideira tione,

EXPLICAT. IOAN. BRENT. 4

L.

iũ, si

omi

pos Re

nõ

nis ali

ue

iec

nio

er

iia

er

C

ac

10

d

ıi

٦,

ıt

Ì

is

Y

1

tionem, liberi sumus ab omnibus legibus, tamen quantum ad alteram si deirationem attinet, obnoxij sumus obedientiæ tum legis naturalis, tum legum eius politiæ, in qua externam uitam agimus.

ASCENDI IVXTA REVE-LATIONEM.)

Absolutio est. Nam pseudoaposto liuulgauerant Paulum profectüesse Hierosolymam, ut agnosceret Apostelos, Præceptores suos in Euangelio. Sed Paulus commemorat mustas alias causas profectionis suæ. Primum enim profectus est Hierusale, luxta reuelationem, hoc est, ut obediret mandato spiritus sanctit deinde, nequo modo inuanum curreret aut cucurrisset. Currere auté phrasi Paulina significat officio suo sungi, Philipis, Vt gloriari possim quòd non in uanum cucurrerim. i. Cor. ix. Sic curto, non quasi in incertu. Et aliâs: Cur-

F

IN CAP. II. EPIST. AD GAL.

rebatis bene. Item Act. xiii. Cum lo. annes impleret curfum fuum. Sed quid hic dicemuse Num Paulus, qui iam plus minus dece & octo annos prædicauerat Euangelion suum, du, bitat de ueritate cius, et asceditad A. postolos, ut cognoscat ex ipsis, nüha ctenus uere, et non falso cucurrisset. hocest, Euangelion prædicasset: Mi nime omnium. Non ascendit Hiero folymam, ut se liberaret dubitatione de ueritate Euangelij sui. Fuit enim plerophoria spiritus de Euagelio suo certissimus. Et intantum nihil de ueritate eius dubitauit, ut etiam angelis anathema adnunciauerit, si quis ipso rum aliud Euangelion prædicaret. Nec solus Paulus suit de ueritate E. uangelij sui certus, sed exigiturabo, mnibus hominibus, ad ueram salute aspirantibus, ut sint de ueritate religionis suæ certissimi. Non amplius ingt Paulus, simus pueri, quifluctue mus, & circunferamur quouis uen-

for ton

F18/4.

lo

Sed

qui

nos

du.

A.

ha

et,

Mi

0,

ne

m

10

e,

is

0

, ē

12

0

todoctrine. Deus enim exigit, ut uer boeius adhibeamus fidem. Quomo do autem adhibebitur fides uerbo. dequo dubitas, ut Re sit uerbum Dei, autuerum. Necesse igitur est, ut de ueritate doctrinæ Religionis certissimi simus, & non sentiamus iuxtareferre, siue hanc siue illam religionem secteris. Sed quomodo, inquis, efficimur certi de ueritate noffre Christianæ religionis: An non et infantes baptisati saluatur, si in infantiamoriuntur, & tamen nihil cognoscunt de certitudine nostræ religionist quid si & ego non ualde de cog. nitione religionis curarem, sicut puer. Alia est ratio puerorum, alia adul torum. Pueri nondum possunt præ atate quicquam extrinsecus cognoscere, & tamen habent suam cognitionem à spiritu sancto excitată, quæ etsinon patet humanis, patet tamen divinis oculis. Adultorum autem uo catio est, ut etiam manifestam habe.

opinoto

IN CAP. IL EPIST. AD GAL.

ant cognitionem ueræ religionis, id. que consequentur diligetissimo studio cognoscenda uera religionis. & studiolissima collatione aliarum religionum cum Euangelio Christi & Apostolorum, ac cum tota sacrascri ptura. Nam hoc studium, hæc diligë tia, est organon, quo utitur spiritus fanctus ad illustrandas mentes no. stras, ut certissime cognoscamus, nul lam aliam esse ueram doctrinam religionis, quam eam, quæ est tradita scriptis & concionibus Prophetari ac Apostolorum. Gloriati sunt Ethni ci de sua religione aduersus Christia nismum, sed qui tunc uoluit adhibere studium suum, potuit, autorespiri ru sancto, facile discernere inter uani catem Gentilitaris & ueritatem Chri stianismi.Gloriatur hoc tempore ludæi & Mahumetistæ aduersus Christianismum . Et Mahumetistæaffir. mant archangelum Gabriele dictal se Mahumeti suam religionem. Sed EXPLICAT. 10 AN. BRENT. 47 fiquis studiose inquirat, inveniet Ma humetem caduco morbo affectum,

id.

ftu.

,8

reli-

18

cri

gē,

tus no-

lun

re,

ita

rũ

ni

ia.

e,

ri

ni

ri

u.

ri.

17.

af,

ed

G

&posteamentitum fuise, quodraptus fuerit in colloquium archangeli Gabrielis. Gabriel enim adnuncianit Zachariæ & Mariæ nativitatem Ioannis Baptistæ & Christi, quod ne ipsi quidem Mahumetistæ negare possunt, simodo agnoscant dictata sui Mahumetis. Non potuit aute Gabriel sibi contraria adnunciare & aliamreligionem Mahumeti dictare, & antea Zachariæ & Mariæ adnuncias set.Gloriantur etiam Papistæ aduersus ueritatem Euangelij. Sed uanitas eorum manifeste deprehendi potest, siquis diligenter ueritatem rei scrutetur. Tantam ne, inquies, diligentia exigisab unoquoco, ut cogitet tam accurate de cognitione ueræ religio mis! Deus certe ipfe exigit in Decalo goluo hanc diligentiam, dumiubet: non esse habendos aut adorandos a-

lienos deos. Et Christus: Cauete à

" IN CAP. IL EPIST. AD GAL

Pseudoprophetis.Inhuc.n.usum co. diti sumus, in hunc usum natisumus, no ut carni seu uentri seruiamus, sed ut Deű cognoscamus, & ueritatere, ligiois sectemur. Quato, obsecro, stu dio xepvires addiscunt manuariu opifi cia, ut uentré curét : multo certema iori diligetia addiscenda est ueritasre ligionis, ut animā curemus, quadoil le abolet, ut Paulus ait, hæc auteperpetuo coferuanda est. Quid ergoest, quod Paulus hoc loco dicit, Ne quo modo inuanum currerem, aut cucur rifsem: Paulus utitur uerbis Pfeudo apostolorz. Hi enim spargebant Pau lum inuanum currere seu prædicare Euangelion. Et est sensus: Ascendiad Hierosolymam, non ut discerem aliquid ab Apostolis, aut dubitarem de ueritate Euagelij mei, sed ut obstruerem ora Pseudoapostolorum, quidicebant me frustra prædicare Euan. gelion inter gentes, & temere libera re eas observatioe legis, propterea qnecel

cō.

us,

fed

re,

ftu

pifi

ma

sre

oil.

er

eft.

uo

ur

do

re

ad

alide

ue di.

an,

era

व क्-

necessarium sit, ut uel tandem suscipantonus legis, si modo salutem cofequivolverint. Sic & hoc tempore, aduersarif sæpe dixerut, Nos frustra suscipere religionem Euangeli, quia necesse sit nos redire ad uetera & à nobis abolita facra, cum uictoria reportauerit Pontificius exercitus, & coëgerit nos suam sententiam sequi. Nosigitur appellamus ad pia colloquia & legitima ac Christiana Conci lia,non quod dubitemus de ueritate religionis, sed ut publice oftedamus ex Scripturis, hanc else ueram & cer tam religionem, quam nunc prædica mus. Postremò Paulus profectus est Hierusalem propter Ecclesias gentium,ut etiam Apostolorum autoritate conservarentur in pura doctrina Euageli, quæ est, quod remissio pec catorum non contingat propter meritaoperum, fed propter Christum perfidem. Et hoc est, quod dicit, Vt veritas Euangelij permaneret apud

IN CAR. II. EPIST. AD GAL

uos. Habes auté insigne exemplum Apostolici affectus erga Ecclesias. Non enim subterfugit Paulus, quo minus adnunciarit Ecclesis omne cossilium Dei, & tueretur ueritatem Euangelij, quemadmodum est Ad. xx.&i. Corinth.xi.

SED NEQUE TITUS, QVI MECVM ERAT.)

Probat exemplo Titi, Apostolos in suam potius sententiam, quàmipsum in Apostolorum sententiam cocessisse. Nissenim Apostoli approbassent Euangelion Pauli, Titus, qui unà cum Paulo ad Hierusalem uene rat, & incircuncisus erat, coactus suisset circuncidi. Nunc autem cum consensu liberatus sit, perspicus est, Apostolos liberare gentes ab onere legis. Quid ergo: Num de sola circuncisione contentio suit inter Paulum et Pseudoapostolos; Minime omnis, Contentio

lum

as.

quo

nne

em

la.

1

los

ni

am

ro

jui

e-

u,

nà

ım

ft,

ere

cũ

ım

uű. tio

Contentio enim fuit de tota lege, &: aligatur circuncisso exempli tatum gatia, tanquam primarium & præci puum opus legis, à quo tota lex Mo fipendet . Masculus enim, inquit, cuius præpucij caro circuncifa non fuerit, delebitur anima illa de populosuo. Non fuit autem præcipua con tentio, de ipsis externis operibus legis, sed de appendice, quæ operibus legis adnciebatur, uidelicet, quodoperalegis necessaria sint ad expiandapeccata, & mereantur remissione peccatorum & uitam æternam. Hãc appendicem, non ipsum externum opus, danabat Paulus. De ipso enim perseopere dicit,i, Corinth, vii, Circuncilus aliquis uocatus est, ne accer fatpræpucium. Et mox: Circuncifio In circuncifis nihilest, & præpucium nihilest, sed openbus les observatio mandatorum Dei. De ap gis, quid dis pendice autem dicit Gal.quinto. Ec. nauerit Paus ceego Paulus dico uobis, quod si cir- lus.

cuncidamini(uidelicet hac opinione.

IN CAP II. EPIST. AD GAL.

ut consequamini remissionem pecca torum propter circucisionem) Chri. stus nihiluobis proderit, Christusfactus est uobis ociosus, & excidifis gratia. Vnde aliâs Paulus circuncidit Timotheum, Act. decimofexto, quia non addebatur appendix de necessitate & merito operis, Titum autem circuncidi noluit, quia tunc exigeba tur circuncilio, ut necessaria adsalutem & meritum remissionis peccato ce rum. Et hoc est, quod addit : Propter obiter ingressos falsos fratres. Erant enim Pharifæi, qui exigebant, ut Pau lus circuncideret Titum, quoipsiinter gentes gloriari possent, Euangelion Pauli esse falsum, & operalegis esse necessaria ad expiationempec catorum & consequendam salutem, Etsi autem postreuelatum Euange lion Christi circuncisio per se estopus ἀδιάφοςου,tamen cûm Paulus inrelligeret Pharifæos impiam appen dicem adifcere, ne ad horam quidem cessit,

cca

ri-

fa-

is a

idit

uía

ŝi-

m

u.

to

er

nt

u

1

S

c,

n.

٠,

),

1.

1

n

cessit, ac uicit etiam publico Apostolorum consensu. Non dissimilia ferè exempla habes in Tertulliano de thus reinignem inijciendo, & apud Nazi anzenum in oratione contra Iulianum apostatam . Et memorabilis est historia apud Basilium de martyre Barlaam. Hic adductus ad altare idolatricum, iussus est thura in ignëinijcere, ut sacrificaret idolo. Sed cum recufaret, dextra manus eius fu peraltare ita supina colligata est, ut uertere posset, retrahere autem non posset. Itacs impositisunt ardentes carbones una cum thure in uola manus eius, ut uehementia ignis cogere tur manu uertere, & carbones cum thure in altare effundere, quo uidere turidolo facrificare. Etsi autem thuraincendere per se opus indifferens est, tamen cum hanc haberet appendicem, quod esset argumentum ob. lationis idolo factæ, maluit Barlaam, utmanus arderent, quam ut uerten-

G 2

IN CAP. II. EPIST. AD GAL

do manum & effundendo carbones in altare significaret se idolo sacrifica re. Quid hac sidei confessione uel sor tius uel commendabilius: Discamus igitur ex his exemplis, ueram sidem, quocunce modo licet, sortiter consteri, & in rebus adiaphoris omniagdem omnibus sieri & per omnia pla cere, si non addatur impia appendix. Sic enim instrmitati proximorum ce dere, caritatis est. At si additur impie tas, ibi ne angelis quidem cedendum est, & hac in parte pertinacem esse, summa est uirtus.

QVIBVS NE AD HORAM QVIDEM CESSIMVS.

Videntur & hæc uerba plena ar rogantiæ & pertinatiæ, sed in hocne gotio sancta est arrogantia & pertinatia, maledicta autem humilitas & obedientia. Distincta enim sunt inter se, Deus, & res huius seculi, creator & creaturæ, Cùm auseruntur à no FAL.

bones

crifica

relfor

amus

dem,

confi

nia g.

a pla ndix.

m ce

npie

dum

fse,

ar,

rti

8

ter

or

10:

ois

58

bisres huius feculi & creatura Dei. ibitum violentia humiliter & obedi inter ferenda est, nec est ad retinendam creaturam aduerfus creatorem peccandum. Vnde corpus, uita corporis, diuitiæ, gloria, & quicquid est bonorum huius seculi dimittendum potius est, quam inique aduersus De umagendum. Cum uero periclitamur de Deo, & aduerfari conantur nobis Deum ipsum eripere, ibi arrogantia & pertinatia funt uera obedientia et humilitas, ac etia cultus Dei. Inhocautem negotio, quod Paulus tractabat aduersus Pseudoaposto. los, agebatur periculum amittendiDeicreatoris, non rei cuiuspiam creatæ. Nam Pseudoapostoliuolebant Ecclesiæ Christi eripere suam li 20 bertatem, & redigere eam in seruitu tem. Num corporalem? minime omnium, sed spiritualem, quod certe nihilaliud erat, quam auferre ab Eccle sia Christum, et tradere eam Satang.

G

YN CAP. II. EPIST. AD GAL

Non enim agebatur, utrum alter de beret alteri servire in Christoperca ritatem, quod est omnibus pis neces farium, sedagebatur, utrum conscientia deberet sentire se liberataper Christum à peccatis, an liberaria pec catis propter opera legis, seu merita operum? Nam Christus uindicauit omnes credentes in ipsum e service tein ueram libertatem, non utnulli hominum seruiamus, sed ut conscien tia sentiat se consequiremissione pec catorum tantum propter Christum, non propter merita operű. Et quòd, cum antea eramus obnoxi morti, damnationi & inferno, propter peccatum, liberati simus ab horum iure per Christum, non per legem, seu o. pera legis. Hæc est libertas consistés in conscientia, no in externis manib. seu humanis officis. Pseudoapostoli autem conabantur conscientiamite rum redigere in servitutem merito, rum legis, quod erat Christum aufer

EXPLICAT. IOAN, BRENT. 6

AL.

er de

er ca.

necel

onfci

ã per

à pec

erita

cauit

litu

nulli

cien

pec

ım.

od.

rtí,

20

re

0. es.

ib.

oli

e,

0,

e.

re. Quare necessaria fuit Pauli arrogantia & pertinatia, hoc est, constanmaut Christum retineret atch confer waret. Deinde Pseudoapostoli uerita tem Euangelij invertebant & corru pebant. Prædicabant enim & ipli Euangelion Christi, sed corrumpes bantillud doctrina meritorum, queadmodum hoc tempore corrumpitura Papistis. Veritas Euangelijest, quod folus Christus sit expiator peccatorum. Euangelion autem corruptum est, quod Christus passus quidem sit propter peccata nostra, sed nos necesse habeamus etiam nostris operibus mereri remissionem pecca torum. Hoc similiter est CHRL STV Mauferre. Officium igitur Pauli fuit, ut non cederet Pseudoapostolis, sed ut tueretur etiam aduer sus Angelos ueritatem Euangelij. Nead tempus quidem (inquit) cef->> simus per subiectionem, ut ueri tas Euangelij permaneret apud uosa

G A

AB HIS AVTEM QVI VIDEBAN TVR ALIQVID ESSE.)

Subintelligendum est, Nihil didi. ci, uel accepi. Inficiatio est, coniunca cum inversione. Et est sentetia, Apostoli, quantumuis magni, nihil contu Ierunt mihi ad doctrinam Euangelij, quemadmodum nugantur Pseudo apostoli, non elegerunt mein Apo stolum, non docuerunt me Euange lion, no adiecerunt quicquam Euan gelio meo, non correxerunt, adeogs nulla mihi, quantum ad doctrinam Euangelij attinet, mandata dederüt, nec agnosco eos in Euangelio præce ptores aut magistros, sed potius ipsi econtra agnouerunt me divinitus e. doctum, agnouerunt me diuina & cœlesti autoritate Euangelion prædicare, agnouer unt me in ministerio Euangelij socium & æqualem, commendauerunt in me gratiam Dei. Et intantum non condemnârunt Euangelion meum, ut hortati etiam fint,

EXPLICAT. IOAN. BRENT. 9

utquod hactenus fecissem, facere pagerem, uidelicet, ut quemadmoum ipsi præcipue inter ludæos, ita gointer gentes Euangelion prædicarem. Hoc tantum non tam præce. >2 perunt quam rogarut me, ut darem >> operam, quo gentes conferrent elee mosynam afflictis & spoliatis Iudæis ad Christianismum conversis. Ex his, quahoc loco Paulus scribit, diligenter confyderanda est generalis illa gnome, Deus personam non accipit. >> Quid enim dicemus: An non in Pfalmisscribitur, Oculi eius in paupere personan re respiciunt : Et in Esaía : Super quem ficere quid respiciam nisi ad pauper culum & co sit. tritum corde: Hoc certe est persona respicere. Videtur & Paulus abuti hacgnoma, ad contemnendos Apostolos, quos tamen maxime observaredebemus. Sic enim argumetatur: Deus personam non respicit, Ergo non est mihi respicienda aut curanda autoritas & dignitas Apostolorum.

BAN

didi ncta Ipo

elij,

po, ge, ran

oq; am

ũt, ce oli

e. 82

æ, rio m,

Et

nt, ut

IN CAP. IL EPIST. AD GAL

Numà simili sic licebit argumentarit Deus non respicit personas, Nonigi tur agnoscam parentes, no magistra tum, non præceptores, non liberose Excutiamus ergo quid sit personam respicere. Nam respicere personam non est proprie vel splendoremho. minis, uel miseriam hominis simplici ter sibiob oculos ponere, sed est propter alicuius uel magnitudinem uel paruitatem, uel aliam circunstantia, five præclaram five abiectam, aboffi cio suo recedere, & iniuste facere. Ex empligratia. Venit diues & potens arir ad iudicium, & habet malam causam. Venit & pauper at ca abiectus, & habet bonam causam, Ecce, diui tiæ, potentia, paupertas & abiectio, funt circumstantiæ personarum.ltaque si iudex consyderatione diuitia rum pronunciat causam diuitis iustam esse, que tamen iniusta est, tunc dicitur respicere personas. Primum igitur de Deo scriptum est, quodno respi

aris

igi

ftra

os

am

am

10-

lici

10,

uel

iã,

offi Ex

ns

u-

8,

o,

ia,

11.

nc

nõ

pi

respiciat personas. Officiu enim Dei eft.iuxta suum ipsius uerbum, quod feruet eum, qui credit in Christum. & bene agit ex fide : condemnet autemillum, qui non cre lit in Christu, & male agit . Hoc officiñ feruat Deus erga quoscuque quarumcunque personarum seu facierum. Si quis ab iectissimus omnium fuerit & credideritin Christu, tunc Deus non abijciteum propter humilitatem, sed po tius servat eum propter Christum, per fidem. Non enim respicit personas.Item, Si quis potentissimus omnium fuerit, & male egerit per incre dulitatem, tunc Deus non seruat et propter maiestatem eius, sed codem nateum propter impietatem. Non enim respicit personas. Sic Pharao, Saul, Ahab, & alij impij danati funt. Hæcgnome prodest tam ad aledum timorem Dei, in pręclaris donis & di gnitatibus, quam ad augendam fiduciamerga Deuminaduerlis & affli

IN CAP. II. EPIST. AD GAL

ctionibus . Deinde exigitur à ludicibus, ut non respiciant personas. Inle ge dicitur: Nec pauperis misereberis in iudicio. Officium enim iudiciselt, causam cognoscere, et secudum eam ex legibus pronunciare. Ab hocofficio non est recededum propter perfonam, & non est inique iudicadum, propter circunstatiam personarum. Postremo exigitur ab omnibus, etia privatis hominibus, ut non respiciat personas, hoc est, ut non recedantab officio suo & iustitia, propter perso narum uel autoritatem uel humilita tem. In externa quidem conversatio ne hominum observandum est discri men personarum, & unicuiqsuum est tribuendum. Magistratui, parentibus, liberis, amicis tribuendum est, quod debemus, cui honorem, honorem, cui curam, curam, cui beneuole tiam, beneuolentiam. In spiritualiau. tem uita coram Deo, nulla plane per sona, imone angelus quidem itare, Spicien

ci

le

ris

ſt,

m

Fi.

-

spiciendus est, ut propter personam hominis autangeli recederemus ab officio nostro, & peccaremus aduersus Deum. Petrus ait: Magis est obediendum Deo, quam hominibus. Et Christus, Quisquis amauerit patrem aut matré plus quam me, non est me dignus. Præterea hoc loco uocatur >> Petrus Apostolus Iudæon,non quia non prædicauerit Euangelion gentibus,quia adnunciauit etiam getibus Euangelion, Acto.x. & habuit mandatum eundi in totum orbem terræ, Sed quod maxime omnium inter Iudæostantisper uersatus sit, dum licu iteilibereinter Iudæos uerfari, Paulus autem dicitur Apostolus gentiū, non quon etia ludais prædicauerit, sed quod maxima ex parte ministerifluiuersatus sit inter gentes. Porro, cûm dicitur: Qui fuit efficax Pe- >> troad Apostolatum, commendatur autoritas externi ministeri Euangelij, uidelicet, quod spiritus sanctus sie

IN CAP. II. EPIST. AD GAL.

damentum.

Ephe.2.

efficax per illud ad falutem omni cre Ecclesia fun= denti. Vocantur & hoc loco Aposto li columnæ Ecclesiæ, non quod Ec clesia fundata sit personis, sed doctri na eorum. Sic & in Ephefijs dicutur fundametum. Et Christus ait: Super hanc Petram, hoc est, super hoc mini

sterium, super hanc doctrinam adifi

cabo Ecclesiam meam Est & hocob feruandum, quòd Apostoli agnoscit ce gratiam Paulo datam, & dant eidex tras focietatis, quo perspicue signisti catur Apostolos, quod ad ministeris attinet, esse inter se æquales, nec alte · rum superare alterum autoritate mi nisterij. Vana est igit gloriatio eius,

qui iactat se unum & solum esse caput Ecclesia & uicarium Christi, Ad hæc, ad officium Apostolorum perti net non tantum prædicare Euange

lion, sed etiam habere curam paupe rum, tum priuatam, tum etiampublicam. De cura Pauli erga paupe

res uide Roman decimoquinto, i.Co rinth.

official days:

cre

ofto Ec.

tri

tur

oer

inf

lifi

ob

űt

ex

fi.

iũ

te

ni

s,

a.

d

rti

e,

130

u,

e,

rinthiorum decimofexto, & ij. Co-rinth. octavo, nono.

(VM AVTEM VENISSET PE-TRVS ANTIOCHIAM)

Recitat Paulus aliam reminter fe & Petrum, acalios quosdam Antiochiægestam, ex qua probat se doctri nam Euangelij sui intantum non accepise ab hominibus, ac ne ab Apostolis quidem, ut etiam Petrum præcipuuminter Apostolos, cum non re cla adueritatem Euagelij incederet, publice reprehederit, ac Petrus ipfi, noniple Petro cesserit. Est auté hæc narratio parasceue, qua præparat sibi Paulus aditum ad Assumptione, seu Minorem propositionem syllogilmihuius Epistolæ. Hæcuerdres sicsehabuit.Petrus recte sensit, ac do cuit, quod gentes non sint onerandæ observatione legis Mosaicæ, nec pos sithomoiustificari ex meritis opera, quemadmodum perspicua concione

IN CAP. IL EPIST. AD GAL

exponit in concilio Hierofolymitano Act.decimoquinto.Et ex hac cognitiõe, usus est, cum uenisset ad Antio. chiam, consuetudine gentium, inrebus prohibitis quide lege Moli, per le autem asapógois, uidelicet in cibis, & familiari conuictu. Sed cum quida Iudæi Hierofolymitani ad Christiani fmum conuerfi, uenissent legati àla cobo ad Antiochiam, ibi tum Petrus meticulosior quam par erat, subduxit se agentium, qui tamen Christia ni erant, conuictu, ne uideretur lude is liberare getes ab observatione Mo Petrus repre saica legis. Paulus ergo reprehendit Petra, acrestitit ei kara neóomt, hoc hocest , Re= est, palam, coram, publice, nonauté κατά χίμα, hoc est, secudum speciem, ficut dicimus quemadmodum interpretatur Chry fostomus, qui existimat Paulu simulasse tantum reprehensionem, non autem uere Petrum reprehendisse. Itags Petrus non errauit quidem in

sententia & doctrina ueri Euangeli,

quia

benfus fuit, prebenfibilis Inuiclas, pro muincibilis.

11

no

mi

tio-

re-

roc

ois.

dã

mi

la-

us

lu. ia

de

To

lit

oc té

m.

iry

ıu-

ion se.

in

elij,

uia

quia sensit gentes non esse onerandas lege Mosi, & merita operum no iuftificare hominem, sed peccauit nimiaindulgentia, & simulatione, qua pertinacibus Iudæis ad Christianismum conversis obsecutus est. Etsienim hoc Petri factum uidetur per se indifferens, quia & Paulus cum Iudais uiuebat Iudaice: Factus fum,inquit, omnia omnibus. Et in Act. cap. uigelimoprimo, purificatur cum his quihabebant super se uotum, tamen importune, & non suo tempore factum, fuisset causa maximorum malorum, nisi Paulus restitisset & reprehendisset. Primum enim Petrus hac simulatione confirmasset hypocritas ludæos in sua impietate, quòd operalegis seu merita operum esset necessaria ad iustificatione. Hoc certe estabolere Euangelion & occasio nem dare abijciendi Christi. Dixisset enimhypocritæ: Ecce Petrus præcipuus Apostolus, non uult gentiliter

H

IN CAP. IL EPIST. AD GAL.

16

cum gentibus uiuere . Ergo necesse est, ut gentes fiant ludæi, si volunt es se participes Euangelij. Deinde Pe. trus fuisset autor, quod gentes non essent receptæ in communionem E. uangeli, nisi suscepissentiugum le gis Molaica, Itaq omnes Christiani coactifuisent fieri Iudai. Quodertenihilaliud fuit, quam occasionem dare deuastandæ totius Ecclesiæ, & abolendi Euangelij Christi. Quare merito accusatur Petrus à Paulo, o etsi recte cognoscit Euangelion, non tamé recte incedat ad ueritatem Euangelij. Ac uides in hoc loco nones se controuersiam de asini, quodaiut, prospectu, sed de summo statu Chri. stianismi, ato hac Petri simulatione, totam Ecclesiam in extremo periculo uerfari. In hac autem historia multa uzniunt observanda, Initio, habe mus in Petro exemplum infirmitatis fanctorum. Etsi enim Petrus accepit spiritum sanctum, edidit multamira cula,

EXPLICAT. IOAN. BREN. 53

cula,liberatus fuit è carcere per ange lum, admonitus fuit cœlefti uisione. urgentibus concionaretur Euangelion, ac uiditiple ex miraculo spiritus fancti, Act. x. q Deus agnosceret getes tantum per fidem, absque operibus legis: denice definiuit perspicue in concilio Hierofolymitano, Gentes non esse onerandas lege Mosi, & me rita operum legis non iustificare hominem, tamen nunc tam incogitater cedit pertinacibus ludæis, ut quantu in ipso est, dederit occasione pereundæ totius Ecclesie. Hæc certe magna estincogitătia, magnum peccatum. Recitatur autem nobis, non ut blandiamur nobis propter errata sanctorum, aut excusemus præfracte noftra peccata, sanctorum peccatis, & pergamus peccare, sed ut iudicio Dei propter peccata reprehensi, no desperemus. Sanctorum enim pecca ta non docent nos peccare, sed docent nos reliquam adhuc essespem. H 2

L.

cesse at es

non m E.

tian**i** cer-

nem

are

non Eu

es.

űt,

ne,

cu-

be, atis

pit nira

ula,

IN CAP. II. EPIST. AD GAL.

salutis post peccata, ut resipiscamus, Paulus dicit: Misericordiam coseque tus fum, ut in me primo oftenderet Iesus Christus omnem clementiam ad exprimendum exemplar his, qui credituri essent in ipso in uitamater nam. Deinde quemadmodum Paulus supra dixit, quod ne angeloqui. dem cedendum est, si aliud Euange lion predicauerit, ita nunc docemur. quod ne Apostolo quidem cedendi est, si adnunciauerit aliud Euangeli on, quam quoda Christo reuelatum & confirmatum, atque ab Apostolis inicio prædicatum est. Christus enim omnino exigit, ut hoc Euangelion conseruemus, quod in die Penteco. ftes maximis miraculis cofirmatum, & predicari coptum est, sicut habes Act. n. Præterea uides in Paulome morabilem uirtutem. Pseudoaposto li reprehendebant Paulum, ac detrectabant ei non coram, sed clam & in angulis, absente ipso, Sic & alij homi nes,

.Timoth.

EXPLICAT. IOAN. BREN. 19

ius.

yup

ret

am

qui

ter

14-

ıi.

e.

ır,

lũ

i

m

is

n

n

1,

0

nes, susurrones, solent proximos suosclam infamare. Paulus autem non detrahit Petro clam, sed cum uideret ipfum esse reprehensibilem, & peccatum eius esse intolerabile Eccleliæ, arguit eum in faciem & coram. Hæcestingenua uirtus. Nam quemadmodum hi funt fordidi & ignaui animi, qui alterum adorittur gladio à tergo, fortes autem iudicantur, qui hostem aperto marte petunt, sic qui clam de proximo male loquuntur, dant significationem formidolosisimianimi: qui autem habent honestu animum, hi li res ipla exigit, in faciem seu coram reprehedunt, quod reprehensu necessarium est. Loquimur au tem de his quorum interest alterum reprehendere, no de illis qui sine uocatione legitima usurpant sibi officium reprehendendi temere. Nam cla culariæ detractiones prohibitæ sunt inhocpræcepto, Nonoccidas, Est & in Petro observanda modestia, quod

H ;

patienter ferat reprehensionem Pau li. Deinde, quod & Barnabas, & mul ti alij abducantur exemplo Petri in Simulationem, & peccent cumPetro, monet nos, quain facile hi decipi. antur, qui personas respiciunt. Sed non est prætereundum, quodcum Paulus de Barnaba & alijs loquitur. dicit, ouvozokei 9402 (hoc est) simula bant una cum illo. Manifeste igitur uocat Petrum, hypocritam. Quam anale uerò audiant hypocritæ in scriptura, manifestum est. Vocantur & Barnabas & alij, hypocritæ, qui exi plo & autoritate personæ Petripec cat. Quare, ne alieno exemplo pecce mus, neue fallamur, debemus respicere in solum uerbum Dei, non in personas & exempla sanctorum.lu dæirespexerunt in personam Abrahæ, & factifunt homicidæ liberoru suorum. Monachi respexerut inpersonam quorundam piorum eremita rum, & factisunt non supersticiosi tantum,

L Pau

mul

ri in

Pe-

cipi-

Sed

ûm tur,

ıla, tur

àm

cri-

8

χĩ

C

ce i.

in

u,

rű

11 2

ılı

1,

tatum, sed etiam impij. Quare unusquilos ponat fibi ob oculos uerbum Dei, & suam uocationem, ne aliena autoritas perstringat sibioculos, & abducat in errore. Postremo, admonemur etiam exemplo Pauli, ut omnia alia relinquamus, modo coferuemus Christum & ueritatem Euange In eius. Petrus maluit hoc loco relinquere patrocinium ueritatis, quâm suscipere odia quædam Iudæorum fuorum hypocritarum. Sic alij homines solent facillime relinquere Christum, & Euangelion eius in periculo. Si quid autem bonorum externorum in periculu uenerit, ibi funt fortissimi,nec quicquam relinquere uolunt.Paulus autem alijs quidem in re bus patientissimus est, & facile fert, ut auferatur gloria nominis sui, & etiam uita, Sed ferre non potest, ut do ctrina Christi obscuretur, & ueritas Euangelij opprimatur. Ates hoc est, quod dicunt Christum sensisse, cum

H

IN CAP. IL EPIST. AD GAL

ad Apostolos ait: Estote prudentes si cut serpentes, & simplices sicut columbæ. Aiunt serpentes totum corpus obiscere percussori, tantumut caput defendant. Columbas autem esse sine felle sine ira. Sic & nos debe mus omnía alía relinquere, tantum ut seruemus caput nostrum, quod est Christus, & omnía aduersa equo animo ferre.

NOS NATURA IVDAEI, ET NON EX GENTIBUS PECCATORES.)

Etsi hæcita recitantur, perinde at si dicta essent à Paulo ad Petrum, in Antiochena illa reprehensione, acue risimile est huius modi quidpiam Petro suisse coram obiectum, tamen quia Paulus ingreditur hac occasione ad argumentationem, qua construat doctrinam de iusticia sidei, nos constituemus hic alteram partemhuius Epistolæ. Itaq, cum Paulus inicio proposuit, nullum aliud Euangelion audien

audiendum esse, præter id, quod pre dicaverit, ac cofirmauit hanc propositionem perpetua expositione suæ nocationis, in qua expositione sparsit multorum argumentorum semina, prout fieri solet in expositione. Sequitur nunc, quod fœlix fauftumque sit, Assumptio, seu ea quam uocant minorem fyllogismi propositionem, uidelicet, quod sit illud Euange lion quod Paulus docuit & prædicauit.Si quis aliud, inquit, Euangelion prædicauerit, præter id quod prædicauimus, anathema sit . Quod ergo estillud Euangelion : Hoc uidelicet, quod gentes non iustificetur ex operibus legis, sed tantum per fidem lefu Chrifti. Hanc assumptionem probat nunc Paulus uarns argumentis, usca ad quintum Epistolæ caput. Sed priusquam uel uerba huius assumptionis, uel argumenta probationis explicemus, corrigeda est cogitatio illorum, qui admirari solent, qui fiat, H s

hu cio

ites fl

cor.

mut

item

lebe

tum

uod

quo

ET

, in

ue De,

en

10.

fir.

ion

IN CAP. II. EPIST. AD GAL

quod uel Paulus, uel nos, qui hocte pore prædicamus Euangelion Chris Iti, tam frequenter, tang follicitein culcemus, repetamus & iteremus doctrinam de iustitia fidei, qua doce. tur, quod nullus hominum iustifice. tur ex meritis bonorum operum. Quid enim necesse est, rem toties ex plicatam, iterum tractare. Et hocie pore, etia periculofum uidetur, hanc doctrinam frequenter meminise. Tanta enim est uulgi licentia, ut bo na opera magis fint ornanda, quam contemptim exagitanda. Nec pericu lum uidetur, ut fidamus meritis operum nostroru, quia paucissimi sunt, qui bona opera faciunt, & talemagimus uită, ut etiamsi bona opera mererentur gratiam Dei, tamen nulla essent merita nostra, quia nulla penè habemus bona opera. Quid ergo opus est, ut tam sollicite doceat, quod iustitia non sit ex meritis nostrorum bonorum operum: Respodeo. Nos certe

certeidem conquerimur, quod maxima eaque effrenis sit licentia uulgi, & paucissimi faciant bona opera, ni. hilominus tamen necessarium est.ut doctrina de iustitia fideisemper in ec clesia perspicue tractetur. Homines enim natura ita affecti sunt, ut nihil gratis uelint à Deo accipere, sed suis operibus, atque iustitia mereri, si quid accepturi sint . Nam , quemadmodum in politica uita, hi qui honestiori ingenio præditi uiden. tur, arrogantiores sunt, quam ut gra tis, pro mendicorum more, accipiant eleemosynam aut panem à uicino, propter Deum, ut uocant, Ita in spiri tuali uita, homines natura funt super biores, quam ut sine meritis eleemosynam à Deo accipere cupiant. Ac illud quidem in politica uita, honestas esse potest, si reliqua uitia abfuerint, propterea quod mendicare, præter necessitatem, sit quodammodo furari, & aliena rapere. Ac laborandum

201

L

cte

hri

ein-

nus

oce.

ice,

ım.

Sex

te

anc

se.

bo

àm

icu

pe-

nt,

gi

ne-

ılla

enè

00

bót

um

Vos erte

IN CAP. IL EPIST. AD GAL

quide eft, ne cuiquam grauis & molestus sis, necessitas autem uel morbi, uel aliarum legitimarū rerum ex. cufat mendicitatem. Sed in spirituali uita, uere sumus coram Deo mendi. ci, & resnostræ in eo statu sunt,ut non possimus meritis nostris gratiam Dei colequi. Quare diabolicaest arrogantia, quod nihil uelimus gratis à Deo accipere, sed omnia mereri, hoc est, quod uelimus nobis ipsis De us esse. Hocillud est, quodin Ada mo adhucin Paradiso incepit, & inde propagatum est in omnes homines. Nam, cum Adam accepisset præ ceptum de non uescendo fructu lig. niscientiæboni & mali, & Satandi xisset, Quocuncy die comederitis, a perientur oculi uestri, & eritis sicut di, scientes bonum & malum, dele chatus est Adam tanta maiestate, & cupiens sibnpsi Deus else, nequid gratisabalio Deo acciperet, come dit. Ex eo tempore propagatum est hoc

no-

ex. uali

ıdi.

ut,

ati-

est

2.

ri,)e

a.

n.

æ

2

ı

e

X

e: A

c

hocmalu in omnes homines, ut iam natura cupiant seipsos suis meritis iu uare, hoc est, sibipsis esse di. Vnde & Cain obtulit de fructibus terræ Domino, non ut confirmaret fidem suam, qua gratis acciperet falutem à Domino per misericordia, sed ut me reretur iusticia sua salutem, hoc est, ut sibipfi esset deus . Et ex hac impietate ortæ sunt postea tam diuersæ religiones, Gentium, hypocritarum, Phariseorum, Papistarum, Monacho rum, Turcarum. Natura igitur afferi mus nobiscum in hanc terram, Caini cam & monastică religionem. Quæ cum sit impissima, & perniciosa, nec possit retundiac refutari, nisi doctrina Euangelij de Iesu Christo, idcirco necessarium est, ut doctrina de iusticia fidei semper in Ecclesia inculcetur.Accedit huc, quod etsi uulgus in magna licetia uiuit, tamen ex uulgo colligit Christus Ecclesiam suam, & funt ex uulgo, qui resipiscunt, ac fiut

IN CAP. II. EPIST. AD GAL

membra Ecclesiæ. No potestautem uera fieri relipilcentia, nisi per doctri nam de iustitia fidei. Periculose qui dem docet de iustitia fidei inter præfractos, & contemptores religionis, Sed propter ea pericula, non est frau danda Ecclesia doctrina sibi ad salutem necessaria. Periculose etiam crefcit uinum, quia homines fiunt ex uino ebrij . Nihilominus tamen Deus creat uinum, quia si eo recte utimur salubre est. Periculose fabricatur gla dij, quia alter in alterum grassatur, at tamen propter periculum, resad defensionem fabricatu necessaria, non est intermittéda. Quare, cum doctrina fidei sit Ecclesiæ ad salutenecessa ria, nec quisqua possit ueread Deu converti fine hac doctrina, merito semper debet primas partes in Eccle sia habere. Deinde uidendum erit, quomodo hoc quod dicitur, Gentes non iustificari ex operibus legis, intelligi debeat. Ac primu dicamus de поса

n

ri

i

2

S,

Ie

2

į,

a

ıt

n

a

ũ

O

le

it,

CS

n

de:

uocabulo legis. Nam hoc loco per le gemnon intelligenda tantum est lex cerimonialis: Sunt enim, qui dicunt, opera quidem legis cerimonialis no iustificare hominem, sed opera legis moralis conferre iustitiam. Exempli gratia. Si quis offert boue, hoc opus dicunt non iustificare hominem, aut siquis circunciditur. Sed si quis pauperemiuuet eleemosyna, hocopus dicunt else meritum, & iuftitiam coram Deo. At uerò Paulus comprehendit uocabulo legis totam legem, quemadmodum in Epistola ad Romanos comprobatum est. Nullum enim opus legis siue moralis siue cerimonialis iustificat coram Deo, quia nullum opus potestà nobis ea perfe ctione & integritate fieri, qua nobis à Deo præcipitur. Omnia nostra bo. na opera sunt imperfecta & uitiosa, Non possunt igitur iustificare. Libet hoc loco commemorare testimonisi Augustini, ut perspicuum fiat, quod

IN CAP. II. EPIST. AD GAL

hi, qui in hac disputatione de iustifica tione hominis, intelligunt nominele gis, tantum cerimonialem & judicia. lem partem legis, obtrudant Eccle. fiæ Christi noua sua somnia & com, menta, pro uera sententia spiritus fancti. Sic autem scribit Augusti, Epi stola cc. Non solum autemilla opera legis, quæ funt in ueteribus facrame tis, & nunc revelato Testamentono uo non observantur à Christianis. si cut est circuncisio prepucij, & sabba ti carnalis uacatio, & à quibusdam escis abstinentia, & pecoruminsacri ficijs immolatio, & Neomenia & A. zymum, & cætera huiusmodi, uerūetiam illud quod in lege dictum est, Non cocupifces, quod utiq & Christianus nullus ambigit esse dicendi, no iustificat hominem nisi per fidem Iesu Christi, & gratia per Iesum Chri ftum Dominum nostrum. Et in libro de spiritu & litera cap. xin. & xin, His consyderatis pertractatiscapro miribus,

ifica

e le

cle.

itus

Epi

era mē

no li-

ba

am

cri

A,

ũ.

ſt,

ri

lũ,

m

hri

oro

iii).

oro

us,

uiribus; quas Dominus donare dignaf colligimus non iustificari hominem præceptis bonæ uitæ, nisi per fidem lesu Christi, hoc est, non lege o. perum, sed lege fidei: non litera, sed spiritu;no factorum meritis, sed gratuita gratia. Quamuis itacpillos, qui bus circuncisio persuadebat, ita cor ripereates corrigere uideatur Apostolus, ut legis nomine eandem circu cisionem appellet, cæteras que eiusmo dilegis observationes, quas taquam umbras futuri iam nunc respuunt Christiani, id tenentes, quod per illas umbras figurate promittebatur, tamen legem, ex qua neminem dicit iu stificari, non tantum in illis sacramen tis, quæ habuerunt promissiuas figu ras, uerumetia in illis operibus uult intelligi, quæ quisquis fecerit, iuste ui uit, ubi est & illud, Non concupisces. Hactenus Augustinus, cuius testimonio manifestum est, quod Paulus nomine legis in hac disputatione no

1

tantum intelligat cerimonialem, sed etiam morale. Deinde, cum dicitur. Gentes non iustificari ex operibus le gis, non est intelligendum, quodbo. na opera, qua funt moralia, aut qua funt naturalis legis, non funt facienda. Omnino enim lex naturalis facie da est, & qui eam non sectatur, isimpius est, & infideli deterior. Sedintel ligendum est, quod merita nostroră operum non constent in iudicio Dei, nec liberent nos à sententia condem. nationis. Itaq facienda quidem sunt opera legis naturalis, sed non est sentiendum, quod ea seruent nos in mor te,ne pereamus, & quod liberetnos coram tribunali Dei. Naminiudicio Dei alia iusticia habenda est, uidelicet iustitia Christi, quæ est persecta, & accipitur per fidem. Hisitapra, missis, uideamus nunc argumenta, quibus Paulus probat, Gentes non iustificari ex operibus legis, ideoque non debere onerari Mosaica lege. Āc

EXPLICAT. IOAN. BREN. 66

fed

ur:

sle

n.

ē,

70

1

ũ

i,

10

Acprimum probat illud suo & aliorum Apostolorum, ac pioru, qui ex Judaifmo ad Christianismum conuer sierant, exemplo. Nos, inquit, naturaludæi,& non ex gentibus peccaro res. Quod dicit, hanc habet fententi- Argumetum am. Etsinos Apostolinon sumus ta- à maiori: si les peccatores, quales sunt gentes, no iudei, era ab infantia idolatra, & manifelte im go nec geces pij, sed sumus ab ineunte etate circu. posunt ex cili, subditi legis, & studiosi pietatis, operibus les non tamen inscificati sumus propter gis instifican operalegis, & propter studium pietatis nostre in lege, sed necesse habui mus conuertiad Christum, & crede re in Christum, ut iustificaremur, seu iusti reputaremur coram Deo propter Christu, quem fide accepimus. Multo igitur minus Gentes possunt iustificari ex operibus legis, si iam pri mum, post tanta scelera & impietates, legem Mosi faciendam suscipiat, Sed necesse habent & ipsiiustitiam fuam è Christo per fidem accipere.

IN CAP, II, EPIST. AD GAL.

Hoc est argumentum Pauli ab exem plo Apostolorum, & aliorum piorū Iudæorum ductum, quod potestin duo enthymemata diuidi.

Alterum est negatiuum.

Nos Apostoli non sumus iustifica ti ex operibus legis. Ergo necgentes iustificantur ex operibus legis,

Alterum est affirmatiuum.

Nos Apostoli iustificati sumus per fidem lesu Christi. Ergo gentes iustificantur etiam per fidem lesu Christi.

Quodautem Apostolinonsintiu stissicati propter opera legis, signisicat Paulus suo ipsius exemplo, perspicue in i. Corinth. decimoquinto, Quid & nos, inquit, periclitamuromni tempore: Et, Indies morior per nostram gloriationem, quamhabeo in Christo Iesu Domino nostro. Silecundum hominem, cum bestis depugnaui, qua misi utilitas: Namsi Paulus & alij Apostoli habuissentiu

sticiam

EXPLICAT. IOAN. BRENT. 67

stitiam ex operibus legis, quid necesse fuisset, ut ad Christum convertere tur? ut tot pericula propter Christu adirent ? ut etiam morti se propter Christum exponerent ? Hæc certé fuisset summa stultitia, si iustitia esset exmeritis operum. Etia Petrus ipse in Actis dicit, Patres iustificatos per gratiam Christi. Ergo si ex operibus esset iustitia, cur in Christum credidisset : Deinde Paulus probat etiam hoc, ex generalisententia. Non iustifi catur ex operibus legis omnis caro. Hanc sententiam sumpsit Paulus è Pfal.cxxxxij.Nonintres in iudicium cum seruo tuo, quia non iustificabitur in conspectutuo omnis uiuens. Etsi enim Paulus addit (ex operibus legis) idem tamen manet huius dicti sensus, tam apud Paulū, quam apud Dauidem. Quod enim Dauid generaliter extulit, hoc Paulus accommo dat ad suum institutum de operibus legis.Nonintres(inquit Dauid)iniu-

IN CAP. II. EPIST. AD GAL.

Pilia

in

dicium cum seruo tuo, quia non iusti ficabitur in conspectu tuo omnis ui. uens. Nullus homo quicquam habet ex se meriti, quo coram Deo iustifice tur. Videamus ergo de rebus Daui dis.Primum, Dauid habuit legem,& fectatus est legem ab infantia, Circi cifus est, obtulit multa holocausta. Et tamen petit Dauid, ut Deus nonlintret cumipso & his operibus iniudi cium. Deinde, David multa aduersa passus est, tam à fratribus suis, quàm à Saule, id iniquissime. Et tamenpe tit, ut nec Deus cum his passionibus intret in iudiciū. Adhæc, Dauidmultas habuit uirtutes, Remisitiram, Cõ donauit alijs delicta, defendit innoce tes, & tamen etiam has uirtutes non audet adducere ad judicium Dei.De inde, Dauid gubernauit imperium fuum longe omnium optime, &ta, men non audet hac gubernatione co ram Deo fidere Præterea Dauidha buit donum spiritus sancti, et multas prophecias

EXPLICAT. IOAN. BRENT. of

prophecias edidit, ac multos optimos Pfalmos condidit, & tamen nec his spiritus sancti donis confidit se in judicio Dei constare. Postremo, multa edidit miracula,i. Reg. decimofeptimo, Leone & ursum occidit, Goliathem prostrauit. Hæc fuerunt insignia miracula. Et tamen post omnia ista petit, ut Deus no intret cum ipso in iudicium, quod nihil ex his fit, propter quodhomo coram Deo iustificetur. Vides nunc perspicue, Paulū accommodare ad unum, & suo propolito conueniens genus operum,ui delicet ad opera legis, quod David de omnibus omnium uocationum operibus, uirtutibus, donis & miraculis intelligit. Nam quemadmodum Paulus dicit opera legis non iustifica re,taiuxta Dauidem, imoiuxta totiusscripturæsensum,nec donumsa pientia, nec uirtutes morales, nec do numprophetiæ,nec donum miracu lorum, iustificat coram Deo, Etsem

IN CAP. II. EPIST. AD GAL.

b

n

p

per cum Dauide dicendum est: Non intres in iudicia cum seruo tuo, quia noniustificatur in conspectu tuo omnis uiuens. Quid ergo est, inquis, quod opera legis, seu etiam dona & uirtutes aliæ non iustificante Numui tium est in ipsa lege, quod non suffi cienter doceat bona opera? Nequaquam, uitium non est in lege, quippe que omnía bona opera perfectissime docet, & diligentissime exigit. Quid enim potest perfectius præcipi & exigi quam quod dicitur, Diliges Do minum Deum tuum ex toto corde. & ex tota anima tua, & ex tota fortitudine tua, Et proximum sicutte ipfum: Vitium igitur non estinpre cepto legis, sed uitium est in homine & obedientia eius. Quod enimlex perfectissime docet ac præcipit, hoc homo non potest perfecte sacere& implere. Paulus ait Ro. octavo, Lex imbecillis est per carnem. Per sequidem fortis est, & perfecta, sed fitim becillis

EXPLICAT. IOAN. BRENT. 69

becillis per hominem, quia homo no facit opera legis perfecte. Et mox. Af fectus carnis inimicitia est aduersus Deum. Nam legi Deinon subditur, fiquidem ne potest quidem. Namho mo contaminatus est peccato originali, quod remittitur quidem in baptismo, reatu, manet tamen actu: & quia homo aftert hoc peccatum ad omnia bona opera legis, ad omnes unrtutes, ad omnes passiones, ad omnia dona, & ad omnes actiones suas. ideo omnia contaminat, & facit fordere in cofpectu Dei. Nihil igitur est in toto homine, quod possit in iudicio Dei constare. Habes primum argumentum, quo Paulus probat Gen tes non iustificari ex operibus legis. Et est idem cum eo argumeto, quod Paulus tractat in Epistola ad Roma. cap. n. ubi docet omnes homines tam ludæos quam getes else peccatores.

QVOD SI DVM QVAERIMVS

Secundum argumentum ducitur ab officio Christi. Christus non est mi mister peccati, sed iustitiæ. Si autem hi, qui querunt iustitiam in Christo. adhuc funt peccatores, Christus cer te minister est peccati. Itaq non esset minister iustitiæ. Vt hocargumentu recte intelligamus, cognoscendum est ex Prophetis uerum officia Mel siæ seu Christi . Tametsi enim data fuit lex, quæ perfectamiustitiam doceret, tamen sentiebant sancti, quòd nullus potuerit eam præftare,& per opera eius sanctificari. Quarespiri tus sanctus proposuit Messiam, qui sit populum suum liberaturus ab omnibus malis . Ac carnales quidem intellexerunt cam liberationem fore carnalem, & Messiam dominaturu in hoc mundo corporaliter, ut libera rentur ab omnibus externis malis. Spirituales autem & uere pij nonin gemuerut præcipue propter corpo, rales afflictiones, sed maxime omnii propter

Christ Officium

propter afflictiones coscientie, quod uiderent se non posse iustificari ex le ge, & sepropter peccata obnoxios esse morti & inferno. Hæc erat crux longe omnium grauissima.ltaq ofte sus fuit eis per divinas promissiones Messias seu Christus, qui sit hoc officiūhabiturus, ut afferat uerā & perfectam iustitiam, ut quicuq credide. rit in ipsum, reputetur uere coram Deo iustus. Gen. decimoquinto, Cre didit Abraam Deo, et reputatum est ei in iustitiam. Esa. lin. In cognitione sui iustificabit multos. Et cap. lx. Populus tuus omnes iusti in perpetuu hæreditabunt terram. Et Dan.ix. Finem accipiet peccatum, delebitur ini quitas, & adducetur iustitia sempiterna. Exhis & alijs prophecijs uides, Christum in hoc præcipue à pijs expectatum fuisse, ut afferat secum iustitiam, & reddat omnes in ipsum credentes coram Deo iustos. Vnde & Abraam, etsi obsequebatur Deo,

& ducebat uitam sanctam iuxtalege naturæ, tamen non fuit contentuso, peribus legis nature, nec sentiebatse propter merita eorum iustificarised ut iustificaret uere coram Deo, credidit in Christum ipsi promissum, A. lioqui quid necesse habuisset crede rein Christu, & se tot periculis pro. pter promissiones de Christo obije re. Sic & Moses, etsi promulgabate gem perfectissima opera præcipien. tem, non tamen contentus fuit eam promulgare, Sed, quia cognouit, quod lex non iustificet hominem, sta tim post decalogi promulgationem, docuit clarissimam illam promissionem de Christo, Prophetamsuscita bit Dominus eis de medio fratrum. Sic ali Propheta, diligentissime quidem inculcabant legem , Sedad dunt promissiones de Christo, manifeste significantes, solius Christiosti cium esse, iustificare hominem. Atq adeo, quicunque uere pij fuerunt an o, fe

d

e,

١.

e,

),

e

te aduentum Christi & in aduentu eius, non fuerunt contenti obedire le gi,nec senserunt se propter operalegis iustos fieri, sed agnouerunt Christum, ut propter ipsum reputaretur iusti coram Deo. Redeamus igitur nuncad propositum Pauli argumen tum.Si reperimur,inquit,adhuc pec catores, postquam accepimus Christum per fidem, & necesse habemus redire ad opera legis, ut propter ipfa iustificemur, perspicue sequit, quod Christus non sit minister iustitiæ, sicut Prophetæ prædicauerunt, & pij crediderut, sed quod sit minister peccati. Hæc uerba simpliciter prolata, uidentur etiam simplices res in se co plecti, sedsi explicueris, uidebis maximam omnium impietatem, quam hi designant, qui sentiunt, quod postquamin Christum credideris, necessehabeas iustificari ex lege seu propter merita operum. Et in hac parte non peccauerunt solum Pharifaiseu

Pseudoapostoli, contra quos Paulus hanc epittolam nominatim scriplit, sed peccat totus Papatus, & totus cœtus hypocritarum. Vide mihicon suetudinem Papatus. In quadrageli. ma post confessionem peccatorum. & absolutionem, necesse habebant homines opera poenitentie facere, ut horum meritis expiaret peccatalua, Quid hoc aliud erat, quam absolutio ne in peccata conficere, minimeaute à peccatis liberare ? Nam si absolutio deleuisset pecçata, quid opus fuisset peccata postea per operaponiten tiæ expiare: Audi ergo nunc quanta sit impietas, sentire, quod necesse ha beas, postquam credideris in Christum, expiare peccata meritis oper. Primum, danas tua sententia omnes Patriarchas, quod ipli post operacre diderunt in Christum, ut per ipsum iustificarentur: tu autem post Christum, redis ea opinione adopera,ut meritis ipsorum iustificeris. Hoccer

us

lit,

us

n (i)

n,

nt

It

0

a

S

2

n

It

r, te

teno estreligionem Patriarcharum sectari, sed religionem eorum inuertere, & cũipsa pugnare. Deinde dãnas promissiones omnium propheta rum de Christo: Hipost lege docuerunt Christum, tu post Christum, do ces legem, quod iuftificet, Postremo. quod est sceleratissimum, damnas iplum Christum, & aboles, quantum inte est, maiestatem eius. Facis enim ipfum ministrum peccati, aut talem, qui relinquat hominem in peccatis, cum tamen sit minister iustitiæ, hoc est,is gtam perfectam iustitiam secu affert, ut quicucp credat in ipfum, reputetur coram Deo iustus. Quare. postquam accepisti Christum per fidem, non est redeundum ad legem, nec sunt facienda opera legis, ut consequarisiustitiam, quam iam habes in Christo. Quid igitur faciemus ; nil ociabimurenum peccabimuse Maria Magdalena consecuta est à Christo iustitiam. Ergone, postquam abist a

Christo, non debuit amplius redire ad opera decalogi: Latro in cruceco fecutus est iusticiam in Christo . Nuc fingo eum de cruce descendise. 8/2, liquot adhucannos in hacterra uixif se, num non debuit facere bona ope, ra, quæ lege Dei præcepta funt, fedli cuit ei redire ad latrocinium suum! Minime omnium. Nam postacceptu Christum, redeudum est ad bonao. pera, Et non est ad ea redeundum. Redeundum est ad ea, quia facienda funt, ut testemur fidem, ut conserve mus Christum, ne amittamus eum propter peccata & scelera nostra. Non est autem redeundum adea,ut consequamur meritis eorum iustitiam. Hanc enim possidemus iam in Christo per fidem . quía Christus est minister iustitiæ, & non peccati.

NAM SI EA QVAE DE STRVXI REAEDIFICO.)

it

Etsi hæc periodus possit ad prius argu,

ſ

argumentum referri, tamé quia Pau lus in tractanda materia gratiæ Chri stitam fœcundus est, ut singula pene uerba, singula exhibeant argumenta,idcirco non inepte fortassis faciemus, sihanc periodum accipiamus pro tertio argumeto, Et est ductum ascopo totius Euangelij:sentetia autem eius hæc est. Vos Pseudoaposto li accusatis me transgressionis, propterea quod doceamgentes non gra uandas esse lege Mosi, & nallum ho minem consequi remissionem peccatorum propter merita operum legis. Ego autem dico uobis, quod mul to magis essem transgressor, si docerem, que mad mod uos docetis, gen tes debere suscipere legem, ut meritis operum cius consequerentur salutem. Transgressor enim est, qui ea iterum restituit & ædificat, quæ antea uera prædicatione Euangelij dif. Soluit & destruxit . Destruxi autem & aboleui prædicatione Euangelij, K

legem, merita operum legis, pecca, ta, mortem & infernum. Quaresi nunc ea iterum restituerem, & doce rem legem esse seruandam, ut pecca ta meritis operum expiarentur, & peccata, mortem ac infernum adhuc inherere his, qui crediderunt in Chri ftum, certe manifestus essem trans gressor non solum uocationismez, sed etia totius Euangelij. Videamus ergo nunc, quomodo prædicatio Eu angelij & fruat legem, peccata, mor tem & infernum. Iucundissimumno bis esset audire, si nuciaretur nobis, quod nostrimilites, qui hoctempore belligerantur aduersus Turcam, non oppugnarent tantum, sed etiam expugnarent Belgradum & Consta tinopolim. Hoc enim nuncio pollice remur nobis publicam pacem & tra quillitatem. Multo iucundius nobis esse debet, quod audimus talequid in Ecclesia institutum esse, quo non solum oppugnentur, sed etiamde. ftruantur.

ca

efi

ce

(2

8

IC

ri

struantur Lex, quæ nos damnat, pec catum, mors & infernus. Hæc enim funt castra, ex quibus Satan infert no bis multo maiora damna, quam Tur caex Belgrado & Constantinopoli, etsi etiam Turca est organon Satanæ. Quod autem hæc destruit, prædi catio est Euagelij de Christo. Videamus ergo quomodo hæc destructio fiat. Nam prædicatio Euangelij est, quod folus Iesus Christus sit expiator peccatorum nostrorum, & quod ipse reconciliauerit nos Deo patri, ut propter Christa reputemur iusti,& adoptemurin filios achæredes Dei. Hac prædicatione primum expugna tur & destruitur Lex,non quod non sunt facienda bona opera moralia, quælex præcipit, sed quod renciuntur merita operum legis, quæ opera nos homines imperfecte facimus, & quod per Euangelion accipimus in Christo perfectam iustitiam, quam non potuimus habere ex lege. Etil

K a

enim lex præcipit perfectissimamiu stitiam, tamen quia nos præ imbecil, litate nostra, & uitio originis no pole Sumus illam legis iustitiam præstare, idcirco destruitur lex, & abrogatur per Euangelion, ut habeamus perfectam iustitiam in Christo per fidem. Nam his, qui credut in Christum, im. putatur iustitia Christi, quæ est perse cta, perinde ac si præstitissent omnia & perfecta opera legis. Deindepræ dicatione Euangelij expugnatur & destruitur peccatum, quia Euangeli on docet peccatum else remissum propter Christum, & nos else Deo reconciliatos per Christum. Cumau tem dicimus peccatum else remilsum, non est intelligendum, datam esse licentiam peccandi, sed tam peccatum actuale, quod transfit, quam peccatum originale, quodactuma. net,esse remissum . Aliudest enim peccatum actuale, quod est fructus peccati originalis, Et hoc transit cum perpe

perpetratur, ac remittitur per fidem in Christum, si modo non perseuerauerisin eo perpetrando, sed resipue ris, & actum eius uitaueris. Aliud est peccatum originale, quod est ignorã tia Dei, incredulitas, inobedientia erga uoluntatem Dei, affectus malore. Hoc peccatum semper manet actu in carne & sanguine, sed reatus eius remittitur per fidem in Christum,si modo spiritu facta eius mortificentur, ut non secudum illud peccatum ambulemus, nec obediamus consupiscentiæ eius. Ad hæc predicatione Euangelij expugnatur & destrui tur MORS, quia Euangelion docet , Christurefurrexisse à mortuis, & uicisse mortem, ut omnis qui credit in eum, uiuat, etiamsi moriatur. Quare morituri accipiant secu Christum Euangelio prædicatum, ut expugnent mortem. Hactenus suscepe runt morituri uaria ad expugnadam mortem.Alius accepit in manum cã-

E

fu

delam, ut lumine eius per tenebras mortis euaderet. Alius proposuitsi. bi bullas indulgentiales. Alius merita ordinum monasticorum, alius ali ud quiddam. Sed mors no potuit his machinis expugnari. Expugnatur autem solo Christo per Euangelion cognito.Postremo prædicationeEn angelij expugnatur & destruiturig nis inferni. Nam cûm deberemusel se obnoxij perpetuo igni inferni, pro pter peccatum nostrum, Euagelion adnunciat nobis in Christo remission nem peccati, qua accepta, nulla amplius ius habet in nos ignis inferni, nec potest nos comburere, etiamsi adhuc urere conetur : Fit autemper Euangelion ueluti flamma picta, que habet specië ignis, sed nihil affertin commodi. Quanta ergo diligentia, quanta observantia Euangelion de Christo excipiendum & conservan dum est: Nuncautem uide mihi, qua tus fuisset transgressor Paulus, si, w Pseudo

ri-

li

is

ľ

Pseudoapostoli, post prædicationern Euangelij docuisset gentes debere operibus legis gratiam Dei mereri. Nam hac prædicatione restituisset, quantum in ipso fuisset, peccatum, mortem & infernum, hoc est, factus suisset præcipuus minister Diaboli, qui hoc unum dies noches chagit, ut peccatum augeat, ut morte inferat, ut inferni ignem exufflet, quo in perpetuum flagret. Tales trafgressores & ministri Satanæ sunt omnes Papistæhypocritæ, Nam baptisarunt infantes, & per baptismum, quod est sacramentum Euangeli, inserverüt ipsos Christo, id quod & recte factu est, quantum quidem ad baptismum attinet. Nam de appendicibus, quas ipsi prosua superstitione adiecerunt, nihil nunc dicimus . Post baptismum autem, adulta iam ætate, docuerunt eos mereri gratiam Dei operibus su is. Hoc certe nihil aliud fuit, & peccatum, mortem & infernum in bapti-

smo abolita, & destructa, iterum adi ficare, & restituere, quod est Satanicum. Sic concionati funt passio. nem Christi, quam suscepit pro peccatis nostris, & distribuerunt sacramentum cone dominica, quod &i. pfum est sacramentum Euangeli, quo expugnantur peccatum, mors & infernus . Sed post illa iusserunt homines expiare peccata fua meritis operum suorum, quæ uocaruntE. mendas. Quidhocaliud fuit, quam peccatum, mortem & infernum, ante prædicatione passionis Christi, & distributione sacramenti abolita & destructa, iterum ædificare, hocest, Satanæadministruesse : Caucamus igitur impictatem hypocriticam & Pharifaicam, ne adiuuemus Satana in ædificio peccati & inferni.

EGO ENIM PER LEGEM LEGI MORTVVS.)

Repetit Paulus prius argumentum,

di

ni-

0.

C

a,

i.

tum, sed alia forma orationis. Quod enimante in persona Apostoli & cocionatoris dixit, Si quæ destruxi, ea rursus ædifico, &c. hoc nunc transfert in personam auditoris & creden tis concioni Euangeli, Ego, inquiens, mortuus sum legi, per lege:hoc est, sicut predicatione Euangeli abo letur lex,ita, si Euangelion fide accipimus, morimur legi, ut uiuamus Deo. Nã cùm Paulus dieit, Mortuus sumlegi,intelligit de tota lege Mosi. Cùm uerò ait, Per Legem, intelligit Euagelion lesu Christi, ut sit sensus: Mortuus sum legi Mosi, per Euange lion, seu fidem Euangelij. Nihil nunc admelex Mosi, quia adhibeo fidem Euangelio, quo lex aboletur, Valeat lex Mosi, Viuat autem Euangelion. Quod autem Paulus uocet Euange lion, legem, utitur phrasi prophetica. Nam, cum Prophete uaticinantur de reuelatione & diuulgatione Euange lijin totum orbem terræ, uocant

K

Esaids & Hiere. 31. Dostrus. Lex.

Euangelion.

Cum ergo
Euangelion
wecatur lex,
tune jumitur
species pro
genere.

Euangelion legem, καταχικικώς. Esaias ait : De Zion exibit lex, hoc est, Euagelion. Et Hieremias: Dabo legem meam, hoc est, Euangelion, in unceribus eorum. Et Paulus ad Ro. octavo, Lex spiritus uitæ, liberum mereddit. Cum enim nomen legis magnæ elset autoritatis inter Ifracij tas, & regeret populum, uocatur& Euagelion lex, quod ad regendospios diuulgadum erat in totum orbem terræ. Alioqui enim Euangelionnon est proprie lex quæ damnat, sed est lex, hoc est, doctrina, quæ uiuificat, quemadmodum alias sæpe dictum est. Nec Christus est legislator , sed saluator. Audiamus aute nunc, quomodo Paulus, aut quiuis auditor & credens Euangelij mortuus sit legi per legem, hoc est, per Euangelion. Ac primu, Morimur legi per fidem Euangelij, non quod non debeamus amplius bona opera moralia facere, quia hæc semper facienda sunt, sedq non

oc

bo

in

0.

m

is

ļi,

nonnecesse habeamus in politijs nostrisuiuere iuxta politicam & cerimonialem legem Mosi . Licet enim Christianis quarumcuncy gentium politijs uti, tantummodo ut Deo uiuant, ut ducant honestam uitam iuxtanaturalem legem, ex fide & carita te. Vnde, quod Paulus dicit, Per legem, legimortuus fum, ut Deo uiue rem, simplicissime sic exponi potest. Liberatus sum à lege Mosi per Euan gelion, non quòd liceat mihi quiduis agere, sed ut ducam uitam Deo placentem, ut obedia Deo. Hæc est simplicissima huius loci sententia. Sed Paulus tractat hoc loco aliquid altius, spiritualius & diuinius. Nam dicimur propriemori legi per Euangelion, quodseruemur propter Christum à damnatione legis. Lex enim, quia præcipit sanctissima opera, quo rum nos nullum perfecte facimus, accusat nos inobedientia, & damnat nos perpetuo exitio. Euangelion au-

ſc

ac

et

n

q

lx

ft

n

1

ti

m

fu

ne

m

bi

ut

leg

tem adnunciat nobis Christum, qui est perfecte sanctus, & donat nobis illum, ut si quis credit in eum, fiat om nium bonorum cius particeps. Nam qui credit in Christum, is reputatur iustus propter Christum, & habet ui tam æterna propter Christum. Lex igitur nihil amplius habet iuris incre dentem, sed credens est mortuusle. gi, est liber ab accusatione & damna. tione legis, ac uiuit nunc Deo, quia habet ueram uitam coram Deo. Habet enim Christum, qui est iustitia, ui ca & falus . Iudæi, Turcæ, Monachi, hypocritæ, & impænitentes scelerati, uiuunt adhuc legi, quia accusantur à lege peccati & damnationis. Itaque mortuisunt Deo, nec habent ueram uitam in Deo . Pij autem & credentes in Christű, mortui sunt legi, quia liberi funt propter Christum, abaccusatione & damnatione legis, Quare soli ipsi uiuunt Deo.Hæc non sunt oscitanter prætereunda, sed diligen tissime

EXPLICAT. IOAN. BRENT. 70 tissime consyderanda, quia habet ma ximum usum in tentationibus & cer raminibus conscientiæ. In spirituals enim pugna solet nobis decalogus obijci, ac exprobrantur nobis in con scientia, non solum illa peccata, quæ hodie & heridelignauimus, & quæ adhuc funt in recenti memoria, sed etiam ea, quæ funt occultissima, & à nobis ueliamdudum oblita, uel nunquam sensibiliter cogitata . Psalmus Ixxxix. dicit : Posuisti iniquitates nostrasin cospectutuo, & incognitum nostrum, in illuminatione uultus tui. Vnde & aliâs Dauid orat: Ab occultis meis munda me. Et Paulus, Nihil mihi conscius sum, sed in hoc no sum iustificatus.In hac autem peccatorii exprobratioe & manifesta revelatio ne,accusamur impietatis, & damnamur aterno supplicio. Quid ergo no bis faciendum est : In hoc certamine

utedum est præsenti dicto Pauli:Per legem,mortuus sum legi,Fateor me

peccatorem, fateor me iure damnardebere, si adhuc uiuerem legi, qua me accusat, & damnat. Nuncautem habeo aliam legem, qua est Euangelion, seu Christus. Per hanc legemsa chum est, ut non amplius pertineat ad me lexilla damnatrix, sed pertinea ad me iustitia, uita & salus propter Christum, quem side accepi. Inhoc conslictu expugnatur infernus, qua expugnatio nobis loge utilior, & ma gnisicentior est, quam si quis expugnaret Constantinopolim. Addit autem Paulus:

VNA CVM CHRISTO CRV. CIFIXVS SVM.

Eadem est sententia cum prioridi co: Crucifixus sum cum Christo. Er go lex nihil ad me pertinet, mortuus sum legi per concrucifixionem cum Christo. Si autem lex nihil ad me per tinet, quomodo posset me damnares Pertinet quidem ad me, ut bona ope

narl

quæ tem

ige.

ifaleat

net

ter

100

uæ

ma

ıg,

id

Er

us

m

er

red

De.

13

rafaciam in hac uita, Sed quando adducor ad iudicium Dei, & fiftor ante tribunal Dei, tunc lex nihil amplius adme pertinet, cum sua damnatiõe, quia fum cum Christo crucifixus & mortuus. Est & hoc diligenter perquirendum, quid sit, quod Paulus dicit, se esse Christo cocrucifixum. Ac pii dicuntur concrucifigi cum Christo, quando affligutur ad exemplum Christi. Vnde & Petrus ait, Christus passus est pro nobis, relinquens nobis exemplum, ut imitaremur vestigiaeius, hocest, sicut ipse afflictus eft, necretulit malum pro malo,ita & nos no debemus in afflictione ma lum malo referre. Sic & Paulus alias dicit, se implere ea quæ adhuc desunt passioni Christi, & ferre stigmata Christi. Sed hoc loco Paulus longe aliter loquit de concrucifixione. Non enim sentit de imitatione, qua sectar dum est exemplum Christi, in sufferendis aduersis, sed de participatio-

ne corum bonorum, quæ Christus meritus & confecutus est per crucE & mortem suam. Nam, qui credit in Christum, incorporatur Christo per fidem, & fit membrum eius. Qui autem est membrum corporis Chrifti, adhunc pertinent etiam omnia bona Christi, que ipse per crucem& mortem impetrauit. Quæ ergo im petrauit: Primu, Christus cruce fu diruit & fustulit interstitium interlu dæos & gentes, & fecit ex utrifqu num populu, hocest, delevit sangui ne suo legem Mosi, ut iam nullum sit in Christo discrimen Gentium & lu dæorum. Cum igitur per fidem fum Christo incorporatus, sum etia parti ceps huius beneficij, quod etsinonui uo iuxta politicam legem Mosi, nihilominus tamen acceptus sum Deo propter Christum . Deinde Chris stus sustulit cruce & sanguine suo chirographum, quod erat cotra nos, Colo.ij. Hoc chirographum est conscientia.

Ephe.z.

ftus

cru

edit

ifto

Qui

hri

nnia

n&

im

fua

rlu

5 U

ui

fit

Iu

ım

rti

ıui

hi-

eo

ri

uo

os,

on.

tia

fcientia peccati, quod scribitur in cor de nostro per legem, ostendentem peccata, & damnantem nos. Cûm igitur sum incorporatus Christo per fidem, tūc sio etiam particeps huius beneficis, quòd nihil nunc ad me per tineat chirographum conscientiæ meæ, quia deletü est sanguine Christi, et sigillum est fractum, nec est am plius alicuius autoritatis, aut ualoris, quia sigilla per crucem Christiablatasunt, & literæ eius sunt sanguine Christi deletæ. Atque hoc est uere Christo concrucisixum esse.

VIVO AVTEM NON IAM EGO, SED VIVIT IN ME CHRISTVS.)

Etli etiam hoc dictum cum priori argumento coniungi, & ad ipsum ap tari potest, tamen quia Paulus utitur noua forma loquedi, faciemus etiam hicnouum argumentum. Prius illud argumentum est: Mortuus sum legis seu Mosi, per Euangelion, Ergo lex

nihil ad me. Sequif nunc aliud exanti thefi: Christus vivit in me, ergo non Moses, no lex: Itaq lex nihilad me. Si aut nihil ad me, geram ludeus, multo minus debet iugūlegis imponigenti bus, ut ex meritis operum eius iustifi cent. Et ut magis perspicue hocargu mentű explicem, gd Paulus dicit, Vi uo non iam ego, fed uiuit in me Chri stus, hanc habet sentetiam: Nonsum amplius Iudæus, sed Christianus. Er go lex Mosi nihil ad me pertinet, ac fum nuc liber à lege Mosi. Sedut Pau lina uerba recte intelligamus, cofyde randum est, quod Paulus hic non loquatur de uita naturali, cum ait, (E go non amplius vivo, vivit autemin me Christus,) sed loquit de uitaspirituali coram Deo. Deinde uidedum est, quomodo fiat, ut Christus in nobis uiuat, seu ut Christus fiat anima nostra spiritualis. Non enim, sicutani mam humanam, ita etiam Christum afferimus nobiscum ex utero matris in

inmundum, sed afferimus nobiscum peccatum, mortem, & infernum. Itaque quod ad primam nostram natiui tatemattinet, sumus mortui coram Deo. Consequimur autem Christi, quiestanima & uita spiritualis, per fidem, & per baptismum, quia cum credimus in Christum, & baptisamur nomine ipsius, tũc & nos incorporamur Christo, & Christus incorporatur nobis, ut fiamus unum corpus. Itag Christus est uita seu anima credentis in ipfum, & credens eft uel corpus uel membrum eius. In homine enim Christiano duplex est homo. Alter Luxus, hoc est, animalis, qui est constitutus ex corpore & ani mahumana. Et hic homo nihil percipitrerum spiritualium. Alter est 7060 μαπκος, hoc est, spiritualis, qui est copolitus exhomine animali, tanquam corpore, & ex Christo tanquam anima. Ethichomo est Christianus, qui utgeneratur per fidem & baptifina,

L 2

ita uita eius sustentatur per auditum uerbi Dei, & usum cœnæ dominicæ. Videamus autem nunc, quis sit Chri ftus, & quod sit officium eius, ut etiž intelligamus quomodo Christusui. uat in Paulo, & in quouis credente. Primum, Christus factus est suble ge, ut eos, qui sub lege erant redime. ret, Ergo qui credunt in Christum. & in quibus Christus vivit, non sunt amplius obnoxij legi Mosaica. Dein de, Christus placauit nobis Deum Patrem. Quare, si quid nobis beneficii diuinitus contingit, Christianus non tribuit id suis meritis, sedmeritis Christi, quia Christus uiuitinipso. Adhec Christus expiauit peccatano stra, si ergo peccata minantur nobis damnationem, tunc Christianus con temnit has minas, quia Christus, qui est peccatorum expiator, uiuit inipso.Præterea Christus affert secum spiritum sanctum. Quare, si animalis homo follicitat Christianum hominem

EXPLICAT. IOAN. BRENT. 82

nemad obsequendum uoluntati pec cati, tunc resistit peccato uirtute spiri tus fancti. Deinde Christus est uictor omnium afflictionum, & mortis. Quare, si Christianus affligitur & moritur, cotemnit, quia Christus uiuit in ipfo. Sicut enim mors nihil da ni potuit inferre Christo, ita nec potest aliquid damni inferre Christiano, cuius anima & uita est Christus. Alij homines, aliam habent uitam, ut Auari hominis anima & uita est, pecunia. Hæc uiuit in ipfo noctes cp diesq, quia five uigilet, five dormiat, omnia sua sic componit, & disponit, ut consequatur pecuniam, siue iuste siue iniuste. Ac si affligitur, confugit ad pecuniam, & sperat se per pecuni am consecuturum salutem . Si prospera fortuna affulget, fert eam acceptam pecuniæ. Sic Ebriofi uita est uinum. Amatoris uita est amica, quia hanc cogitat, uigilans & somnians. At nec pecunia, nec uinum, nec ami-

ca, sunt uerus Deus, Solus Christus est uerus Deus, Quare, in quibusilla tiuunt, hi uiuentes mortuisunt. In quibus autem Christus uiuit, hi etia mortui uiuunt, multo magis uiuetes uiuunt. Danda igitur nobis est ope. ra, ut cum Paulo possimus dicere: Vi uo non iam ego, uiuit aut in me Christus. Sed gd dicemus de Paulo num, ga omnino urget, ne gentes onerent iugo legis, ut non fentiant se cosequi iusticiam & salute per merita operu legis, nihil iple oper legis fecit: Etga affirmat Christum in se viuere, nul lum etiam humanum opus fecit; nihil ne editenihil bibitenon dormiuite non ambulauit: Fuerunt quidem no nulli Eremitæ, qui se abduxerunt ab omnibus externis operibus, ut uacarent soli contemplationi. Sedhæcest mera superstitio. De hac.n.re sequit. AVTEM QVAM NVNC

VITAM AVTEM QVAM NVN^O
VIVO IN CARNE, PER FI=
DEM VIVO FILII DEL)

Incarne uiuere, non est hocloco inpeccatis uiuere, sicut alias Paulus hacphrasi utitur, sed est uiuere secudumexterna opera legis,& humanę uitæ. Et est sensus: Viuo quidem adhuc fecundum legem, fector aliquoties opera legis externa, & exerceo opera uitæhumanæ, edo, bibo, dormio. Hæcautem omnia facio per fidem fili Dei, qui me dilexit & tradidit semetipsum prome . Quid ergo estaliquid facere per fidem Christis Num est credere, quod Christus sit Deus : Recte. Hoc omnino credendum est, sed hoc loco facere aliquid per fidem Christi, est credere, quod Christus diligat nos ex mera sua clemetia, & sit nobis propicius, ac placa uerit nobis patre, & expiauerit peccata nostra, meruerit in nobis æterna salutem. Hocante omnia crededum est. Deinde, quicquid faciemus, ex hac fide faciendum est. Non enim est faciendum taquam meritum coram

Deo, quia habemus meritum nostru in Christo, sed est faciendu, tanguam obedientia & gratitudo erga Christum. Exempli gratia. Paulus orauit pro perfecutoribus suis Iudæis, Hoc est opus huius legis, Diliges proximum tuum sicut teipsum. Hocaute opus fecit ex fide Christi, quia facien do hoc opus, non sensit se hoc opere expiare peccata sua, sed credidit se Deo acceptum esse propter Christum, & hoc opus fecit ut obedientiam et gratitudinem fuam testaretur. Sic Paulus edit ac bibit, ex fide, quia sensit se Deo gratum per Christum, idcirco non displicere etiam Deo, q edat, quia Deus creauit cibumadhu mana necessitatem, tatummodo, ne abutamur cibo ad crapulam. Vides omnía opera piorum else cultum Dei. Interim observa etiam pronomen ME. Qui dilexit Me. Nonalios tantum, sed etiam ME.

Non

EXPLICAT. IOAN. BRENT. .

NON ABIICIO GRA-TIAM DEL)

Dixit Paulus antea, se esse liberu alege, quod nunc uiuat in ipfo Christus. Sed inquiet quispiam. Nihil ergo nunc amplius facis externorum bonorum operum nihil ne agis iuxta legem: nulla ne facis amplius opera humana seu secundum carnem, hoc est, externa? Adhoc respondit Paulus. Quod nunc uiuo in carne, in fide uiuo fili Dei. Observabile dictu, Quo primu docet Paulus, quòd etsi Christus in nobis uiuit, & facti sumus Christiani, tamen non sic mutamur, ut nulla humana & externa opera agere debeamus, sed necesse ha bemus, tam bona externa opera face re, g necessitati nostræ corporali con fulere, quandiu uiuimus in hac mortali carne. Deinde docet, o omnia opera nostra debeamus facere ex side Christi. Non debemus operari, ut ludæi, ut hypocritæ, sed ut Christiani.

Iudæi operantur, ut propter merita operum placeant Deo, & mereatur beneficia eius, hoc non cst operariex fide, sed contra fidem. Christiani de bent ex fide operari. Quid ergo est operariex fide & Estante omniacre. dere, quod simus Deo grati propter Christum, & quod Deus agnoscat nos filios suos propter Christum, Po stea operandum est, non quodme. reamirr beneficia Dei propter opera, sed operandum est propter alios fines, quales unumquodopopusre quirit. Exempli gratia: Audiendum est uerbu Dei, propter qua causam! Non uthocopere mereamur uenia peccatorum, sicut Pontifices dederunt Indulgentias his qui audiunt co ciones, sed ut discamus Christum, & resipiscamus.Item:Orandumest,ac præsertim hoc tempore precandum est pro ciuibus nostris cum Turca pugnantibus. Id autem faciendum est, no quod opus illud Litaniarum,

fti ra m cit ut uii

cia ni br fu in

n n pS L

1

& canticorum expiet peccata nostra, & mereatur indulgentiam coram Deo, sed ut nos ipsi admonea. mur nostrorum perículorum, & excitemur ad relipiscentiam, ad fidem, ut consequamur salutem. Sic Sobrie uiuendum est, non ut ieiunio satisfaciamus pro peccatis, fed ut uocationinostræseruire queamus, quia in ebrio homine nec pes nec manus facit fuum officia, multo minus ratio feu intellectus hominis. Sic & edendum est pro necessitate, non ut esu merea mur aliquid cora Deo, sed ut cosulamus corporali necessitati. Habet enim unumquodes opus suum proprium finem, ad quem ordinatu eft. Sic & Paulus uixit cum Iudæis suis Iudaice, in rebus adiaphoris. Vixit autem Iudaice, non ut Iudæus, sed ut Christianus, Non sentit se his operibus mereri indulgentiam peccator f coram Deo, sed sentit se habere peccatorum remissionem tantum pro-

pter Christum per fidem. Posteafe cit opera Iudaica in hūc finem, ut fer wiret infirmis ludæis ex caritate, do, nec & ipli grandescerent in Christo. Ante omnia enim sentiendum est. nos tantum propter Christum repu tari iustos coram Deo per fidem. Et quæ deinceps opera facimus, iuxta legitimum & ordinarium suum fine, ea dicuntur fieri ex Fide Christi, acdi cimur ea operari ut Christiani: Ac de his quidem hactenus. Nunc fequi tur aliud argumentum, quo Paulus probatiustitiam non esseexmeritis operű,ideo & Galatas non debere su scipere legem ea opinione, ut ex ope ribus eius iustificentur. Nonabicio, inquit, non facio uanam aut irritam gratiam Dei. Etsi hæc uerbapossunt coniungi cum sequentibus, ac unum cum ipsis argumentum constituere, tamen si quis recte perpedat, depre, hendet Paulum etiam his paucisi mis uerbis singulare argumentuindi dicare

dic ftra eft pio ces fed

gra qu Ep ide

ei

I for the tree to

n

fe

er,

do.

to.

ſŧ,

Et a z,

C

87

careverius & explicare. Nam quod dicit: Non abijcio, seu non duco frustraneam esse gratiam Dei, plane ide est cum eo quodad Rom.cap.iij. copiolius dicitur, Ei qui operatur, merces non imputat secundum gratiam. sed secudum debitű. Et Ro.xi. Si per gratiã,iam non ex operibus, quadoquidem gratia iam non est gratia. Et Ephe.ij. Gratia servati estis per fide, idonon ex uobis, Dei donum est, no ex operibus, ne quis glorietur. Dicit ergo Paulus, Nonabijcio gratiam Dei,hocest,Saluamur ex gratia,quã scio non esse uanam, ergo non ex me ritis operum. Perstringit autem his uerbis Pseudoapostolos & hypocritas. Vos hypocritæ, uos feducti Gala tæ, uultis esse magni operatores, & meritores coram Deo, Non uultis esse mendici Dei. Ego autem volo es se Mendicus, Volo ex gratia seruari, ut maneam mendicus Dei, quia necesse habeo mendicare salute à Deo.

IN CAP. IL EPIST. AD GAL

stris, quibus nondum prædicatum fuit Euangelion tam manifeste, optimaspes habenda est.

NAM SI PER L'EGEM IVSTICIA.)

Aliud, ac perspicuum argumen, tum, quo probatur, quod non iustifi. cemur propter operum nostrorum merita. Non est autem mirandum, o Paulus & alij Apostoli, ac etiam Pro phetæ tam follicite urgent, iusticiam non esse ex humanis meritis, quia postquam peccauit Adam, & nos in peccatis conceptisumus, naturalic afficimur, quod uelimus esse dino stri, ac nos ipsos nostra iusticia iuua re, hoc est, iusticiam & salutem propter merita & opera nostra cosequi. Hæcautem est uera idolatria, & maxima omnium impietas. Nontamen agnoscitur ab hominibus pro idola, tria, sed existimatur esse summapie tas. Quare necesse est, ut hæc dociri um

pti,

n

fi.

m

φ

0

m

a

n

ic

),

a

),

i.

1

n

na de inutilitate meritorum nostrorum diligenter urgeatur, quo magni tudinem & grauitatem naturalis no ftræ impietatis cognoscamus. Accedithuc, quod hic præcipue sit articulus ille, quo uera Christianismi religio, à reliquis religionibus distinguitur.Omnesaliæreligiones in hoc co ueniunt, quod homines consequantur iusticiam & salutem propter nostramerita, quæ est summa uanitas. Veraaute Christireligio docet, nos tantum propter Christum habere iu sticiam. Necesse igitur est, ut hac do Arina inculcetur, quo ueram Christianismi cognitionem habeamus. Præterea, inhorrore mortis & damnationis, Satan maxime omnium conaturnos hac ratione è possessione cœlestis nostræ hæreditatis deficere, quòd simus indigni, quibus contingat cœlestis hæreditas. Dicit enim: Quid speras? Putas ne cœlum tibi polse cotingere, cum tam multa pec

IN CAP. II. EPIST. AD GAL.

cata designaueris : Recipit quidem Deus poenitetes, sed tu indignior es, propter peccata tua, quam ut Deus te recipiat:nec potes uera agere po nitentiam, quia non es meritus, nec ulla habes opera, propter quæ dig. nus esses pœnitentia. Hæc sunt ignita iacula Satanæ. Itaq, nisi probemu nitus fueris recta Christianismi do-Arina, de uanitate meritorum huma norum, & gratuita remissione pecca torum propter Christum, quidreliquum crit, nisi præsentissima desperatio & damnatio: Quare necessitas exigit, ut hæc doctrina semper nobis ob oculos ponatur. Dicit ergo Paulus: Si per legem est iusticia, igit Chri stus frustra mortuus est . Principio, nomine legis, intelligenda funt merita operum, quæ lege præcipiuntur. Hypocritæ enim sentiunt legemid. circo præcipere bona opera, ut propter ipsa cosequamur & mereamur iusticiam ac salutem. Deinde sentien dum

di de ge est est

hu con cri qu Eu

qui qui qui ge

ra fat

ra N ad fa

no

dumest, Paulum non loqui tantum deuna parte legis, sed de universa le ge. Sunt enim tres partes legis, una est Cerimonialis, Manifestum autem estram propheticis concionibus, & revelatione Euangelij, quod opera huius partis non mereatur iusticiam coram Deo. Circuncifio enim, & facrificium uituli, non iustificant, id quod etiam hoc tempore aduersarij Euangelij fatentur. Alia pars legis est ludicialis. Huius opera reddunt quidem homines honestos inter ciues, noniustificant auté coram Deo, quod & iplum manifest u est, nec indi get probatione. Tertia pars est Moralis, seu decalogus. Quale quid est, faterise unum Deum colere & hunc adorare, Honorare parentes, Non fu rari, sed dare egentibus eleemosynã, No occidere, sed remittere iniuriam aduersarijs.Hæc sunt bona opera & facienda, attamen no iustificant, quia non sunt perfecte bona, prout ab hoIN CAP. II. EPIST. AD GAL.

1

e

r

r

mine fiunt, Iuxta illud Pfalmi, Noniu stificatur in conspectutuo omnis ui uens. Et, Affectus carnis inimicitia estaduersus Deum. Namlegi Dei non subditur, siquidem ne potest qui dem. Nullius igitur partis legis opera iustificat coram Deo. Deinde, per iusticiam hoc loco non est intelligenda iusticia ciuilis et externa. Namhão meremur per legem, hoc est, perbo na opera legis fit, ut simus & repute mur civiliter iusti . Sed intelligenda est iustitia, qua coram Deoiniudicio eius constamus & absoluimur àpec. catis: hanc non meremur operibus, sed tatum accipimus eam per fidem propter Christum. Solo enim Chris sto possumus in iudicio Dei constare. Quodautem Paulus meminitin conclusione tantum mortis Christi, Frustra, inquies, mortuus esset Chri stus, uno uerbo comprehenditom nia, quæ Christus salutis nostræ gratia facienda & patieda suscepit.Chriftus

L.

niu

ui

citia

Dei

qui

pe-

per

n.

ãc

0.

te

la

o

,

s,

n

į,

.

n

stus natus est homo propter nos. Christus prædicauit Euangelion,& edidit miracula propter nos . Christus esurnt, sitnt, sudauit & alsit propter nos. Christus captus, ligatus, co sputus, illusus, percussus & flagellatus est propter nos. Christus cruciaf fixus est propter nos. Christus desce dit ad inferos propter nos. Refurrexit, ascendit in colum, & misit spirirum sanctum propter nos. Hæc omnia comprehendit Paulus uno mortis nomine. Quare, qui sentiunt se co sequi coram Deo iusticiam propter merita operum suorum, hi quantum in ipsis est, omnia faciunt irrita, quæ Christus pro nobis fecit & passus est. Natiuitas Christi, Predicatio Chri sti, Miracula Christi, Afflictiões Chri sti, captiuitas Christi, Passio Christi, Resurrectio Christi, Ascensus Christiincœlum, Missio spiritus sancti, Omnia illa uana, frustranea, & irrita sunt lusticiarijs, qui confidunt operu

IN CAP. IL EPIST. AD GAL

fuorum meritis. Hic iterum uide mi hi, quis sit usus omnium monasterio rum, collegiorum, & operumqua ab hypocritis fiunt. Nam hæcomnia co instituta funt, & fiunt, ut propter merita ipsorum consequamur iusticiam coram Deo, Hocautem estom nia opera Christi euacuare, & uana reddere, imò est Christum ipsum ab negare. Nam frustra Christus mortuus est is, qui sentiunt se iustificari propter opera legis diuina, multo magis his frustra mortuus est, gsen tiunt se iustificari operibus monasticis, & excogitatis ab hypocritis. Lex enim divina longe superatomnes or dines monasticos, & omnia opera hy pocritarum. Et dicit Esaias, Frustra me colunt, docentes doctrinas homi num. Quare monasteria & collegia Papistica sunt summa blasphemia & contumelia in Christum, tantumah, est, ut colatur in eis Deus. Publicis li teris mandatum est, quòd cùm expu gnata

EXPLICAT. IOAN. BRENT. 93

L

le mi

terio

qua

mnía

pter

iufti.

tom

Jana

n ab

nor-

cari

ilto

en,

sti-

ex.

or

hy

ra

mi

gia

8

h,

li,

)[[

2

gnata esset Constantinopolis à Mahumete Imperatore Turcarum, iusferit Turca imaginem Christi crucifixierigi, & inscribi:ls est Christiano rum Deus, ac præceperit, ut proieclis stercoribus, ignominiæ caufa, co spurcaretur. Horrendum spectaculum, ac pius homo mailet centies mo ri, quam uel semel tale spectaculum uidere. Etsi enim lignea imago per se nihil est, tamen contumelia Christo ipsi illata longe maior est, quam quis cogitare potest. At si recte iudicare uolueris, non minor contumelia quo tidie infert Christo crucifixo in monasterijs & collegijs, ac Missis sacrificulor, quam Turca ei intulit. Nam quod Turca fecit uisibiliter, hoc illi faciunt inuisibiliter. Quod Turca fecit externe, hoc illi faciūt spiritualiter,ac multo contumeliosius. Lutum enim no aufert à Christo dignitatem & maiestatem suam, sed opinio & impietas iusticiariorum, qua sentiūt

IN CAP. IL EPIST. AD GAL

se propter merita operum iustificari, auferunt eam à Christo, quatum qui dem in ipsis est. Discamus igitur recteiudicare de iusticia operum, ut & recte cognoscamus Christum, uera iusticiam & salutem nostram.

CAP-III-

STVLTI GALA. TAE, QVIS VOS FASCINAVIT.)

Priusquam Pau lus aliud argumen tum comemoret,

quo probet iusticiam non esse ex me ritis operülegis, sed ex side propter Christum, facit apostrophen ad Galatas, & interserit grauem ac seuera obiurgationem, quòd cûm tam perspicue acceperint ueram Euangelis doctrinam, ut Christus non potuerit manisestius eis ob oculos pingi, turpissime

EXPLICAT. IOAN. BRENT.

ari.

qui re.

:82

erã

ŗ

pissime tamen defecerint ab Euange lioad impiam doctrinam Pseudoapo stolorum, ac incipiant iterum, quod esthorrendum, Christum crucifigere.O stulti, inquiens, quis uos fascina uit.Quomodo,inquis, Paulus uocat Galatas stultos, cum Christus hoc manifeste prohibuerit, Quisqs dixe. Stulti com rit fratrisuo, fatue, obnoxius erit ge. uicium. hennæincendio: Sed hic confyderan da est diversitas vocationum. Sicut enim nulli hominum licet alterum, quamuis sontem, occidere, nisi legiti me uocato, ita nulli licet in alterum conuicium stulti aut fatui coniicere. nisi uocato. Vocatio aute Magistratus est, punire sontes, sic etiam uocatio patrisfamilias est, reprehendere delinquentem familiam. Similiter uo catio doctoris est reprehendere errã tem, autignauum. Quare sicut non peccat magistratus occidendo legitime sontes, qui mortem sceleribus suis meriti sunt, ita cum doctor uo-

M s

IN CAP. III. EPIST. AD GAL.

cat discipulos suos errantes, stultos aut fatuos, non est convicium, sed of ficium. Vnde & Christus uocat du os discipulos proficiscetes in Emaus. stultos, propterea quod ualde stulte de regno Christi dilserebant. Et alias Paulus uocat eos stultos, qui negabant refurrectione, Stulte, inquiens, tu quod seminas. Hæc uerba à taliho mine, g habet publicam autoritais, prolata, non funt contumeliofa, led funt iusta reprehensio, & pars legis diuinæ, qua excitatur agnitio peccatorum. Quidautem est, quod Paulus dicit: Quis uos fascinauit ? Sentit ne Paulus, fascinationem aliquides se: Certe fascinationem & ueneficia aliquid esse, testatur lex Mosi, Exo. xxij. quæ iubet maleficam seu uene ficam occidere. Et Paulus enumerat postea cap, quinto, Venesicium in ter opera carnis. De hac igitre pau ca dicamus, quatum ad propositum fatis est. Et ut ab ouo, quod aiunt, in cipiam,

EXPLICAT. IOAN. BRENT. 94

tos

of.

lu-

us,

lte

ias

2.

IS,

0

S

).

1

cipiam, manifestum est, Satanam faduesse dominum huius mundi pro pter peccatum hominis. Itacs Satan tam potens spiritus est, ut queat turbare aerem, tempestates excitare, inficere acre, lædere segetes, pecora & homines, ac etiam interficere. Sed co tra potentiam Satanæ ordinatus est filius Dei lesus Christus, qui cu peccatū expiauit, uicit etiam Satanā, ac conterit caput eius, Iuxta illud Gen. Semen mulieris conteret caput tuu. Etsiauté filius Dei est potentior Satana, ac etiam uicit eum, tamen donec uenerit nouissimus dies, no semper coërcet potentiam eius, sicut nec impiorum, in hoc feculo, fed conniuet interdum ad tyrannidem eius,& permittit eum suo more grassari, sed ita, ut non transgrediatur definitos terminos. Necesse enim habet Satan intra pręscriptos à filio Dei terminos consistere, nec audet ultra progredi. Ac primum Deus interdum permit-

IN CAP, III. EPIST. AD GAL.

tit ei, ut homines occidat. Sic occidit liberos lobis. Deinde permittit, ut in ferat corporilæsionem, no tamenau ferat uitam. Exemplum habes in ipso Jobe. Adhæc permittit interdum,ut illudat sensibus externis, necinferat læsionem corpori, nec uitæ. Exem plum extat în uita Macarij, de puella que uidebatur esse equa. Satan enim ita perstrinxerat sensus tam parentum, quam puellæ, ut existimarentiplam else mutatam in equam. Itaque rogauerunt Macarium, ut restitue, ret cam pristinæ humane formæ.Ma carius autem uidebat puellam, non equam, ac sentiens esse tamin puella, quam in parentibus illusionem Sa ranæ, dixit ad parentes : Egohanc, quam oftenditis mihi, puellam uideo nihil pecudis in se habere. Hocaute quod dicitis, non est in eius corpore, sed in oculis intuentium. Phantalize dæmonum funt istæ, non ueritas re. rum. Itaq impetrauit precibus à Do mino,

mino, ut illusio Satanæ discederet. &c. Hæcillusio nec corpus necuita ledebat, quia non erat permissum Sa tanæultra progredi . Sic factum est hactenus à tumultuosis illis, quos ita uocant, spiritibus. In domibus enim nonnunguam exauditi funt nocturni & diurni rumultus, excitati non a mortuorum animabus, sedà Satana. qui sic illusit humanis sensibus, ut exi stimarint se audire tumultum, cum tamen reuera nihil fuerit, nifi illufio, quemadmodum in uertigine capitis fierisolet. Nam qui patiuntur capitis uertiginem, hi iurarent omnia circuuolui & circumgyrari:ita Satan folet interdu illudere sensibus humanis. ut jurarent mille juramenta fe externum tumultum audire, reipfa tamen nihil est. Noctu audiri solet talis tumultus, perinde ac si omnino domeftica supellex dissiparetur, & cofringeretur, & tamen mane facto, omnia inveniuntur adhuc in fuis locis re

IN CAP. III. EPIST. AD GAL.

polita. Satanæ igitur illulio est, non uera res. Postremo sicut solet externis fensibus illudere, ita etiam soletil ludere internis sensibus, adeogipsi humanæ rationi ac intellectui. Huc pertinent mulieres ueneficæ, quæ ui dentur excitare tempestates, aut no. ctu uolare. Nam Satan, qui est princeps aëris, uidet futuram tempesta tem, ac fegetem accepturam magni detrimentum. Priusquam autemue nit tempestas, illudit Satan mulieri bus sibi deuotis, & excitat eas, utcoquant nescio quas herbas, cumo deinceps uenit tempestas, iurarentim piæ mulieres, eam sua opera excitatam esse. Sic etia illudit Satanhuma nærationi. Exempla funt Anabapti. stæ, qui sic dementati fuerunt à Satana, ut iurassent suam opinionem else certissimam ueritatem. Sic etiamillu fisunt Galatæ, qui ita fuerunt fascina ti, ut iuralsent mille iuramenta, quod opinio ipforum esset certissima ueri.

tas.

q

0

Sfi ii d C b C a e r fi

tas. Eadem est dementatio in omnibushypocritis. În iis quoque de quo Christus ait: Veniet tempus, ut omnis, qui uos occiderit, putabit se obse quium Deo præstare. Talis dementatio & fascinatio fuit etiam in Paulo ante conversionem suam. Sed quam ob causam filius Dei permittit hoc Satane: Permittit partim, ut agnosca mus potetiam aduerfari, & eo plus cognoscamus beneficia Christi: partim, ut probef fides nostra. Quidergofaciendu est aduersus tanta potestate Satane: Ioannes ait: Maior est, o innobis est, & qui in mundo. Quare danda est opera, ut efficiamur ueri Christiani, hocest, ut simus uera mebra Christi, ut inhabitet in nobis Christus. Deinde, ut muniamus nos aduersus Satana gladio spiritus, qui est Euangelion Christi, Et ut in timo re Dei, ac inuocatione nominis eius semper ambulemus. Sic enim tuti eri musa Satana, De fascinatione & ue-

IN CAP. III. EPIST. AD GAL

t

ſ

neficijs hactenus. Nunc uideamus fe ueritatem Pauline obiurgationis, Ga latæením defecerant ab Euangelio adlege, siue ut nos loquimur, adPa, patum & Monachatum, hoc est, sen tiebant se iustificari propter merita operum. Vide ergo mihi quibus no. minibus digni censeantur, & quan. tam impietatem hac sententia sua de fignent.Primum, uocatur stulti.Hoc epitheton non tantum pertinetad Galatas, sed ad omnes Papistas, Monachos, facrificulos & hypocritas.Et tamen hi wolunt wideri, no folumel. se sapientissimi, uerumetiam capita & defensores Ecclesie. Magisautem credendum est spiritui sancto, qui uo cat eos stultos, quam humanægloria tioni. Deinde uocantur Fascinati, seu treneficis infecti. Omnes enim, qui fentiunt se iustificari meritis operum suorum, arripiunt mendacium pro ueritate: & sicut fascinatiiurat se pro puella uidere equam, quemadmodii habuimus

Se

Ja

lio

a,

n,

ta

),

e

habuimus in exemplo Macarij, ita hy pocritæ iurarent se recte ac uere sentire,cum tamen ipsissimum sit mendacium, quod sentiunt. Postea uocat eos Incredulos, quinon adhibeant fidem ueritati. Quis uos, inquit, fascinauit, ut non crederetis ueritati : Ergo,quotquot putat le luis meritis iustificari, non pertinent in numerum credentium, sed incredulorum, Turcarum, & Tartarorum . Postremo uocantur, Recrucifixores Christi. Quibus, inquit, præ oculis depictus fuit lesus Christus, in uobis crucifixus, Hoc est: Multas clarifsimas conciones Euangelij apud uos habui, quibus Christum ita perspicue uobis ob oculos depinxi, ut manifestissimum factum sit cum resurrexisse à mortuis, & per resurrectionem suam attulisse ad uos iustici am,&inter uos regnare.Nuncaute, horrendum dictu, iterum crucifixistis eum, iterum inter uos crucifixus

IN CAP. III. EPIST. AD GAL

eft. Etli enim Christus, quod ad sua personam attinet, semel tantum mor tuus est, necultra moritur, tamen. quantum attinet ad impietatem iufii ciariorum, toties dicitur in iplis & ab ipliscrucifigiac mori, quoties femin merita operum fuorum expiare pee cata, Qui enim sentit peccata sua no. dum expiata esse, is reuocat, quanto in ipfo eft , lefumiterum ad crucem & mortem, Qua cotumelia quid po test esse gravius. Hypocritæ sunt so. cij eorum, qui crucifixerunt Christã. Execramur ludaos, quod clamaues runt coram Pilato, Crucifige, crucifi ge. At non minus hypocrita, confide tes meritis suorum operum, crucifi. gunt Christum, quam Iudai. Nostra memoria quidam impius & deplora tæmentis homo, cûm pecuniam sui ludo dissipasset, Mogūtia, exiens ur bem incidit in lignea imaginem Chri sti crucifixi. Cùm igitur propter dam num sureret, grassatus est gladioin imaginem

n,

b

.

imagine Christi, execratus est Chris stum, quod non se in ludo adiuuisset. dicitur & mox ex ligno fanguis erupilse. Etli autem hæcimago lignum fuit, præterea nihil, nec licuit eam co lere,tamen quia impius homo putauit fe Christum ipsum petere gladio, miraculum æditum eft,ac dedit etia impius statim atrocissimas pœnas. Quis ad tanti facinoris impietatem non obstupesceret : Et tamen lusti. ciarij in omnibus fuis Missis, non tan tum uulnerant Christum, quantum in ipfis eft, fed etiam crucifigunt ipsum totum. Hoc fit in omnibus colle gifs facrificulerum, & monachoru. Hoc fit in omnibus operibus hypocritarum. Cur ergo non etiam ad has impietates obstupescimus : Sed hadenus explicuimus obiurga. tionem Pauli. Nunc uideamus 'argumentum quod sequitur.

N :

IN CAP. III. EPIST. AD GAL HOC SOLVM CVPIO A VOBIS DISCERE, VTRVM EX OPERIBVS LEGIS.)

Hoc est perspicuum argumenti. quo probatur, quod non reputemur iusti coram Deo propter merita ope rum, sed tantum propter Christum per fidem. Et est ductum à miraculo spiritus sancti ac cœlesti testimonio. Datus est uobis (inquit) spiritus sanctus ex auditu Euangelij, quo pradicatur, folum Christum esse expiato rem peccatorum, non est autemuobis datus ex operibus legis, Ergore putamur iustinon propter opera legis, sed propter Christum per fidem. Vt hoc argumentum recte intelliga mus, probe cognosceda sunt ea, quæ in Actis Apostolorum de missione spiritus sancticopiose commemoran tur. Nam cum in die Pentecostes discipuliad mandatum Christi unacogregatisederet, datus est eis spiritus fanctus mirabiliter, & coeperunt lo qui

qu

ba

ra

ef

cu

qu

(e

ſu

da

ત

be

n

d

d

a

EXPLICAT. IOAN. BREN.

21

ır

e

quiuaris linguis, prout spiritus dabatillis eloqui. Ante, etsi multa operafecerant, tamen nunquam datus est ipsis spiritus sanctus tantis miraculis, sicut in die Pentecostes. Et ne quis cauilletur Apostolos meritos es sespiritum sanctum iusticia operum suorum, quæ iuxta legem fecerunt, datus est etiam postea spiritus sanctus, mirabiliter, Samaritanis, qui habebantur à ludæis heretici, quemadmodum scriptum est in Actis cap. o. cauo. Nec Samaritanis tantum, fed etiam Gentibus incircuncisis, ut est in Actis cap.x. Gentes enim, quæ audiebant concionem Petri, etsi nulla habebant merita operum, tamen sta tim àudito Euangelio Christi, & accepto Christo per fidem, donantur admirabiliter spiritu sancto, sicut A. postoli in die Petecostes. Sic & apud Galatas factum est . Hi enim etsi aliquoties audiuerant à ludæis legem, tamen erant ipli magna ex parte Eth

N' 3

. IN CAP. IL EPIST. AD GAL. nici incircuncisi, nec habebat merita bonorum operum, nec unquaman. tea acceperant dona spiritus sandi. Postquam autem audiuerunt Euan gelio de lesu Christo, quod Christus folus sit expiator peccator unostro rum, & quod propter eum solumha beamus remissionem peccatorum, ac crediderunt huic Euangelio, flatim donati funt spiritu sancto, quem admodum Apostoli in die Penteco. stes. Quo miraculo significatumelt, quodhi, qui acceperunt spiritum san ctum, fint Deo grati, ac reputentur coramipfo iusti. Et tamen nulla habe bant merita operum, nec unquamle gem fecerant. Quare exhocmiracu, lo manifestum est, primum, quòdno reputemur iusti coram Deo propter merita opere legis, sed propter Chris

stum per sidem. Deinde, quòd pradi catio Euangelii sit organon, quospi ritus sanctus efficax est in credenti bus. Achoc quidem tempore nonli

labitur

L

crita

nan.

ncli.

Ian.

ftue

tro.

1 hz

Im.

ta,

0,

ft,

n

1

e

le

ı, õ

ľ

: 1

labitur spiritus sanctus in nos tam mi rabiliter, sicut in die Pentecostes, & apud Galatas reuelatus est, tame affert nobis per Euangelion omnia necessaria dona ad salutem, uidelicet, ti morem Domini, spem, siduciam, inuocationem nominis Dei, obedientiam in præceptis Dei, & quicquid nobis ad salutem necessarium est.

ADEO STULTI ESTIS, CVM SPIRITY COEPERITIS.)

Illustre argumentum iusticiæ sideiest, quod Paulus antea commemorauit, uidelicet, Spiritum sanctū datum esse Galatis, non ex operibus legis, sed ex prædicatione Euangelij. Opera igitur legis, quæ nos sacimus, non merentur iusticiam, sed iusticia gratis imputatur propter Christum, per sidem. Spiritus enim sanctus non suisset datus Galatis, aut alijs audito ribus Euagelij, nisi ante suissent Deo grati, & reputati coram ipso iusti.

IN CAP. III. EPIST. AD GAL.

Non fuerunt autem reputati iusti propter opera legís, quæ nondumfe cerant, aut si fecerant, non datus est propter ipfa spiritus sanctus, priuso audiuissent & credidissent Euange, lio. Ergo reputati sunt iusti propter Christum, quem ex Euangelio didi cerunt, & fideacceperut. Ac dehoc quidem argumento supra multadi Cta sunt. Nuc priusquam Paulus per gat ad commemoranda alia argume ta, recitat quædam absurda & incom moda, quæ his accidunt, qui postoffa Ctifunt Christiani, & didicerunt nos tantum propter Christum per sidem iustificari, sentiunt se iustificari seu iustos reputari propter merita operum. Et enumeratione horumabsur dorum atch incommodorum, deter. ret Galatas à sectanda opinione sua impia de iusticia operum. Galatæe. nim defecerant à iusticia fidei, adiusti ciam legis, hoc est, desecerant (ut nos quidem loquimur, & ut uere fehabet

ifti fe

eft

ğ

e

er j.

betres) ab Euangelio ad Papatum. Quid ergo absurdi, quid incommodiaccidithis, qui cum ante crediderunt se iustos propter Christum, nãc sentiunt se non posse iustificari nisi meritis operum? Hoc absurdu, hoc incommodum accidit eis, quòd cùm cœperint spiritu, consumatur carne. Spiritus est uera & perfecta iusticia, quæ habetur in Christo, Caro est car nalis,imperfecta, & mendax iufticia, quæhabetur ex meritis operum carnis, Spiritus est fanctus ac uere diuinus, Caro est prophana, ac Satanæ obnoxía. Caro enim legi Dei no subditur. Spiritus est cœlestis, Caro autem deputata est propter peccatum adinfernum. Ergo, qui ante credidit se iustificari propter Christum per fi dem, & postea sentit se iustificari pro pter merita operum, is recte ac uere quidemincepit, sed pessime desinit. Præterea, abijcit ueram & perfects iusticiam, ac pro ea accipit mendace,

IN CAP. III. EPIST. AD GAL.

imperfectam, ac plane carnalemiusticiam, quæ non potest in iudicio Del constare. Ad hæc, desicit à spiritusan cto ad Satanam, qui dominatur carni. Postremo desicit seipsum è celo, & consicit se in infernum. Quidauté stultius, quid insspictius dici potest quid item absurdius, quid incommodius homini accidit? Quare maxime cauendum est, ne desiciamus ab Eus gelio ad Pharisaismum seu Papatum.

i

r

Í

r

TAM MVLTA PASSI ESTIS FRVSTRA.)

Aliud incommodum, quodhisaccidit, qui deficiunt ab Euangelio ad pharifailmum, à iusticia fidei, adiusticiam operum. Nam hi, quicquid aduersi patiutur, frustra patiuntur. Als sictiones corum nullam habent rationem coram Deo. Vide ergo mihi, quam miseri homines sint hypocrita & iusticiarii. Et quo significantius lo quamur, sumamus pro hypocrita, Mona

H

ei

n

r.

Monachum. Nam qui facti funt Monachi, hi defeceruut à justicia fidei ad iusticiam operum. In baptismo enim susceperunt Christum, induti sunt Christo, ut habeant propter ipsum remissionem peccatorum, ac ueram iusticiam. Postquam autem tradide. runt se monasticæ professioni, quam judicauerunt esse ueluti nouum baptismum, defecerunt à Christiana iu sticia ad operum iusticiam. Deinde necesse habuerunt multa aduersa fer re:primum quidem, ut homines adhucuiventes in hoc mundo, quia sicutauis ad uolatum, ita homo nascitur ad miseriam, & calamitates feren das: deinde ut Monachi, qui susceperunt multas spontaneas cruces, ieiunia, uigilias, chaumenias, & id genus alia. Quidergo de his afflictionibus dicemus: Audi judicium Pauli: Tam multa,inquit,passi estis frustra . Hæ afflictiones prorsus fuerunt frustranex, ac fuerunt martyria, ut ita dica,

IN CAP. III. EPIST. AD GAE

Satanæ, no passiones Christi. Quod de monachis dictum est, hoc intelligendum erit de omnibus hypocritis. de omnibus hominibus, qui nullam habent cognitionem Christi, & sen tiunt se iustificari propter merita o perum . Ergo frustraneæ sunt omnes passiones & afflictiones Papista rum, ludæorum, Turcarum, adeogr omnium impiorum. Inter Gentes multis honestis uiris illatæ sunt maxi mæiniuriæ. Et adhuc Turcæinterdű · affligunt se inuicem grauissime . Sic & inter ludæos potentior opprimit impotentiorem, ac honestiorem se: Sed quia hi, qui patiuntur aduersa, ig norant Christum, & fidunt carnali sua iusticia, frustraneæsunt omnes aduersitates & afflictiões eorum coram iudicio Dei . Non solum autem afflictiones, sed etiam omnia opera hypocritarum funt uana. Quid ergo faciendum est, ne tantæ actiones & afflictiones sint supervacanea, & ua

næ:

na

te

cia

CI

in

CI

CI

rif

di

ha

q

T

QVI IGITVR SVBMINISTRAT VOBIS SPIRITVM, ET OPERATVR.

nes, quas propter Christum tulistis.

Redit Paulus ad argumentum fu perius politum, ut paret fibi uiam ad

IN CAP: III. EPIST. AD GAL

m

ge

Ch

pe

ha

ta

tic

iu

Te

m

d

P

P

Se

q

li

D

(

alia argumenta, quæ sequuntur, de iusticia fidei. Accepistis, inquit, spiri tum fanctum, qui & fuit efficaxinuo bis,acoperatus est multas uirtutes, partimin edendis miraculis, partim in institueda uite honestate, hunc, in quam, spiritu fanctum accepistis non ex operibus legis, aut ex carnali iulti cia, sed ex prædicatione Euangeli, quod gratis affert iusticiam propter Christuper fidem . Manifestum igit est per experientiam & per cœlestia miracula, quod reputemur iustinon propter operum merita, fed propter Christum per fidem. Hic ergo uide, Tracilis sit lapsus à Christianismo ad pharifailmum & Papatum.Hi Galatæ ediderant miracula, postquamac. ceperunt fide Christum per prædica tionem Euangelij, & tamen deficiüt tam facile à doctrina Euangelnaddo ctrinam de meritis operum. Magna ergo diligetia opus, & fellicitecum Deo ambulandum est, & conserue mur

EXPLICAT. IOAN. BREN. 104

mur in synceritate doctrinæ Euang

QVEMADMODVM ABRAHAM CREDIDIT DEO.)

Aliud argumentum, quodreputemur iusti tatum per fidem propter Christum, & non propter merita operum.lustificamur exemplo Abrahæ:Abraha enim dicitur pater multarum gentium, & propositus oft to tiorbiin exemplum. Sed Abraham Abraha exe iuftificatus est tantu per fidem. Qua emplo iuftis re & nos tantum per fidem iustifica. ficamur. mur. Probaturauté ex Genesi cap. decimoquinto, quod Abraham tantumper fidem iuftificatus fit. Scriprum est.n. Abraham credidit Deo. & reputatuest ei in iusticiam . Idem argumentum copiose tractatur in epistola ad Rom.cap.iiij. Et quia hæc sententia, una ac precipua est exillis, quibus confirmatur ueritas totius re ligionis nostræ ac Christianismi, ideo nonest oscitanter prætereunda, sed

IN CAP. III. EPIST. AD GAL

diligentissime excutienda, ac singula etiamnum uerba ponderanda. Abra ham enim conquerebatur in Genesi Deo, quod non haberet hæredem: Non dedifti, inquies, mihi semen, sed uernaculus meus hæres meus erit. Statim autem Deus respondit, nonil lum hærede fore, sed eum, qui egres surus sit de utero ipsius. Acut sidem illius aliquo signo confirmaret, eduxit eum foras, iubens suspicere colu, & numerare stellas: Sic, inquiens, e. rit semen tuum. Quid ergo adhec A. braham ? Credidit, inquit scriptura, Deo, & imputatum est ci iniusticia, Abraham fuit uir magnus, acheros, & quanquam initio etiam ipse una cum parentibus suis sectatus estido, latria, quemadmodum scriptumest Iofuæ xxiin.tamen ab idolatria conuersus, multa each sanctissima fecit opera. Nam dereliquit patriam, & cognationem suam, iuxta madatum Dei, & profectus est in regioemipsi ignotam.

ignotam. Adhæc, instituit in terra Ca naan altaria, hocest, divinos cultus, &publica sacra, ut est in Gene.cap. xij. Præterea fuit uir masuetissimus, & patientissimus, maluitos Lotho cognato suo cocedere optimam par tem terræ, quam cum ipso contende re.Deinde gessit bellum paucis uernaculis ad militiam instructis, aduersus quatuor reges, ut servaret cogna tum suum Loth, & reliquos captiuos.Dedit & decimas spolior Melchisedeco. Et quod est admirandum, non folum suscepit circuncisionem, fed etiam uoluit fuum ipfius unigeni tum filium Isaac, ex mandato Dominiadfacrificia mactare. Hæc & multa alia fecit opera plane herorca, & longe omniti fanctissima. Et tamen nullum horum operum tantifuit, ut Abraham propter meritum eius iustificaretur coram Deo. De nullo eo rumoperum inscriptura dicit, Hoc bonum opus fecit Abraham, & me-

L, gula

Abra enesi dem:

, fed erit. onil

gref dem edu,

ælű, is,e. :A.

ira, iciã, ros,

uni ido,

ecit &

um ipli

ritus est propter ipsum iusticiam, seu remissionem peccatorum, & uitam æternam. Quæ ergo huius reicausa eitequia etsi Abrahamhis & alijs o peribus habuit suam laudem coram humano judicio, tamen non fuerunt perfecta opera coram Deo. Non enim habuit perfectam dilectio. nem Dei, nec perfectam dilectio. nem proximi. Propter peccatum originale non satisfecit huicdivina legi: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde & tota anima, &c. & proximum tuum sicut teiplum. Quare iusticia operum A. brahæ fuit imperfecta, & non potuit constare in iudicio Dei. Et tamen Deus reputauit Abrahamum maximi, judicauit eum justissimum, & co tulit in ipfum maxima omnium beneficia. Quid igitur illud est, propter quod Abraham suit Deo tam gratus, & Deus ipsum reputauit iustur Hichabes manifestum testimonium scripturz,

scripturæ, que, postquam Deus pro milit Abrahæ multiplicationem se. minis, ait: Credidit Abraham Deo. & reputatum est ei ad iusticiam. Abraham multa optima & sanctissima opera fecit, non est autem reputatus iustus, quia illa fecit, sed quia CREDIDIT. Quidad hacdicemus nonne & ipfum Credere feu fides est opus: Si ergo opera noniusti ficant, quomodo fides iustificate Et fi des quo pipla est imperfecta in homine, etiam in Abrahamo, sicut & aliæuirtutes. Nemo enim tam perfede credit, quam credere deberet. Quomodo ergo fides iustificat: Hîc observandum est; quod etsi fides est præstantissimum omnium operum, & fanctissimus Dei cultus, quia tribuit Deogloriam & honorem ueritatis, misericordiæ acomnipotentiæ. Nam qui promissioni Dei credie, is sentit Deum esse ueracem, clementem & omnipotentem. Hisunt san-

SAL

am, leu Luitam Li caula

alijs o

erunt

ctio.

tum

rinæ tu-

na,

te.

tu-

ien xi-

cõ

er

a,

īć n

n

Pides, quo ctissimi cultus Dei: Sic de Deo senti modo sit iusti re, est ipsum maxime omnium hono cia nostra.

rare, tamen quia fides est etiamim perfecta in homine, non mereturiu sticiam propter operis sui dignitate. sed consequitur iusticiam propter imputationem, seu misericordiam Dei, & ut significantius loquar, propter Christum, qui in omnibus promissionibus Dei comprehenditur. Vnde & scriptura dicit; Credidit A. braham Deo, et imputatum est eiad iusticiam. Non dicit, Abraham mericus est iusticiam fide sua: Sedipsum credere est ei imputatum proiusticia, quia Abraham per fidem accepit Christum, semen promissum. Chris stus auté solus est perfecta iusticia. Etsi enim Christus non exprimitur difertis verbis in ea promissiõe, qua ad Abraham hoc loco dicta est, tamé ubicunq fit metio misericordie Dei, & promittitur liberalitas Dei, ibine cesse est Christum intelligi, Nullae

nim

EXPLICAT. IOAN. BRENT.

nimest misericordia, nulla liberalitas Dei, nisi propter Christum. Et, In Christo omnes promissiones Dei funt etiam & amen, ut Paulus ait. Ita que Abraham non meritus est iusticiam propter fidem, sed imputata est ei iusticia propter Christum, que fide accepit. Nam quemadmodum in Arithmetica, calculus per se minimi ualoris est, positus autem supra quartam lineam, designat mille flori nos,no propter iplius materiam, sed propter politione linea, ita in Theo. logia fides per se est imperfectum opus, sicut & alia bona opera per hominem facta, sed quia accipit Chriftum,reputatur & numeratur iam fi des pro perfecta iusticia, no propter operis dignitatem, sed propter Christum hoc fidei opere acceptum. Cæterum, cum hoc loco fit fermo de iusticia, non est intelligenda de iusticia ciuili, seu externa. Ad hanc enim iusti ciam non sufficit fides, sed necessa

AL.

fention hono am impeturius

turiu, nitatë, opter rdiam

proditur.

eiad nerifum

ustiepit hri-

icia, itur quæ

amē Dei, ine

ae um

Es gehoret vil zur frumkeit.

riæ sunt omnes aliæ bonæ uirtutes. Et de hac uere dicitur, quod multa necessaria sint ad iusticiam. Sedhoc loco intelligeda est iusticia, de eare. qua Abraham costitit in iudicio Dei. & quam opposuit morti, & horrori bus interni. Ad hanc justiciam suffic cit fides, seu Christus fide acceptus, Postremo etsi hic fit tantum mentio de Abrahamo, tamen exemplume ius ad omnes homines pertinet. Ro. iin. Nonscriptum est propterillum tantum, imputatum fuisse illi, fedeti am propter nos, quibus imputabitur credentibus,&c.

SCITIS IGITUR QUOD QVI EX FIDE SVNT, HI SINT.)

Poteft co tas lis effe fyllo= gifmus, Sicut Abraba, ita O ueri filij eins iuftif=

Hæc est Conclusio enthymema. tis: Abraha credidit Deo, & imputatũ est ei ad iusticiam, Ergo, quotquot credunt, seu sunt ex fide, hisunt fili & hæredes Abrahæ:& quemadmo contur ex fi= dum ipfi imputata est fides adiustis ciam,

AL.

tutes.

multa

dhoc

eare,

Dei. rori

Cuffi.

tus.

ntio

me.

Ro. lum

leti

bi

1

12-

ta-

tot

iln

no ti

n,

ciam, sic & illis imputatur, ut confe, de: Veri que quantur eam benedictionem, quæ të filij Abra promissa est Abrahæ. Hæcautem ui hæ junt qui promissa est Abrahæ. Hæcautem ui credunt, Ers dentur multis hominibus ociosa, su go, Qui crez

peruacanea, ac etiam molesta. Alije dunt iuflifia nim audiunt seu legunt conciones a ca uur ex postolicas, sallenditantum temporis fide. gratia. Quare non afficiuntur publicis concionibus, nisi quædam iucundæ historiole commemorentur. Alii sentiunt sibisufficere generale quan dam cognitionem externæ honestatis,necrequirunt certam & firmam cognitionem Christianismi. Hi tantum ea confyderant, quæ docentur de bonis moribus, & putant tum op time prædicari, cum scelera externa, exempli gratia, ebrietas, impostura, execratio per nomen Dei, seueriter reprehenduntur. Alij fentiunt iuxta referre, quid quis credat. Si nati esfent inter ludæos, maner ent ludei:Si inter Turcas, maneret Turca. Cum autemnati sint inter Christianos, fer

want speciem Christianismi, doneca lia religio publice instituatur. Hiau. diunt conciones apostolicas tantum consuetudinis & publice honestatis gratia. Quare & his iniucuda & ina. mœna est concio, de uera fide acreli gione Christianismi. Sed profecto hæc est magna partim oscitantia,par tim impietas. Homines enim creati & natifunt, ut discant ueram religio nem, & cognoscant uerum Deum, quo consequantur ueram beatitudi. nem. Non habebis, inquit, alienos de os coram me. Et, Non assumes no. men Domini Dei tui inuanum. Nec discenda tantum est uera religio, ut possimus coram aduersaris homini bus, nostram religionem defendere, & alienam impieratem refutare, sed ut per eam consistamus in morte, in horrore inferni, in iudicio Deiaduer sus Satanam, & seruemur ab omni interitu.In hoc autem loco, quo Pau lus tractat exemplum Abraha, ofte EXPLICAT. IOAN. BREN. 109

ditnobis fonte ipsum Christianismi, Leu ueræ religionis, & iacit certisi-Ina ac firmissima eius fundamenta. Quare, quæ hoc loco dicuntur, debent nobis præ omnibus huius ter-TE opibus commendatissima else. Etut, quicquid id sit, intelligamus, exponemus sententiam Pauli de A-Brahamo copiolius, Nam Abraham is eft, per quem restituta est in terris uera religio, postquam ea inter homi nes post diluuium, & ædificationem turris Babylonicæ, ac dispersionem eorum collapsa esset. Nec ulla est nunc in terris gens, quæ non fentiat Abrahamum fuisse uirum Deo acce ptum, & ueræ religionis cultorem, ac promissă ipsi & semini eius à Deo benedictionem. Ethnici, & Incircun cisi quondam, qui coluerunt idola, non habuerunt quidem Abrahamű pro viro sancto, nec crediderunt reli gionem eius esse ueram, horum autemimpietas manifestior facta est, &

Li neca

liau. itum statis

ina, creli ecto

reati ligio um,

udi, s de

Vec , ut

re, fed

uer nni Dau

îtêr dit

ut nunc refutari debeat, et di eorum euanuerut ut fumus. Nec quicquam de his dis superest, præter nuda nomina. Vnde manifesissimum est,e. os nec fuisse, nec esse ucros deos. Sed hoc tempore, funt pracipue tria genera populorum seu gentium. A. In funt ludæi, qui tame, quia nullam habent politiam, uix merentur nune dici, populus, sed tantum fex populit Alij funt Turcæ & Mahumetista. Alifunt Christiani. ludæi habent A. brahamum pro Patriarcha ipsorum, & uiro fanctissimo. Similiter & Tur cæ seu Mahumetistæ gloriantur etiamnum de Abrahamo . Nam Mahumetistæ initio uocati sunt Agare, ni, ab Agar ancilla Abrahæ, quæge nuit Ismaëlem, postea mutauerunt nomen suum in Sarracenos, ut signi ficarent se esse de Sara uxore libera Abrahæ, Quid autem Christiani de Abrahamo sentiant, manifestius est, quamut hic commemorari debeat. ltag

laguides omnes gentes, quæ nunc sunt, in hoc consentire, quod Abraham fuerit fanctus uir, & cultor ueræreligionis, & quod Deus promiserit ipli benedictionem gentium, ac uelit esse Deus seminis cius. Sedin hoc fumma est dissensio, qui sint uerum semen Abrahe, qui sint ueri suc cessores, uerifili, & hæredes benedictionis promissa à Deo ipsi Abrahæ.ludæi contendunt se esse uerum Abrahæ femen, ideogs uerum esse populum Dei, ac ueram habere religionem, Mahumetistæ similiter con tendunt se esse ueros Abrahæsuccessores,ideoq accepturos benedictionem Abrahæ promissam. Hoc idem Christiani contendunt. Hanc ergo controuersiam Paulus ille, qui fuit ex Iudæis, dirimit nunc, & docet hoc loco firmissimo testimonio scripturæ, qui sint ueri successores, uerum semen Abrahæ, cui benedictio divinitus promissa debeatur. Ac pri

AL

orum quam a no-

est,e. deos. e tria

n. A. Ilam iunc

puli: ista. t A.

ım, Tur

Ma.

ge unt gni

era i de est,

eir, eat. a**e**

mữ hi qui ex Agar ancilla natifunt. ut Agareni, non possunt dici uerum illud Abrahe semen, cui debeaturbe nedictio, quia scriptum est: Encean cillam & filium eius, non enimberes erit filius ancillæ, &c. De quarein fra cap.iiij.Itaque Mahumetistænon funt uerifuccessores Abrahæ, quan tum quidem ad genus ipforum attinet, nec habent ueram religionem, Deinde necludæi qui descendutex Abraham per Isaacum, sunt uerisuc cessores Abraha coram Deo, quia Deus non est respector persona, & non confyderat externam atgear, nalem successionem, si nonaccesse rit uera pietas. Ad Rom. cap,ix, dici tur: Non omnes, qui sunt ex Israel, funt Ifrael, ners quia funt femen A brahe, statim sunt filij. Qui ergo sunt ueri fili Abrahe Sequitur. Nonqui fili carnis, sed qui sunt fili promisio nis recenfentur in feme. Ethocloco dicitur, Quisunt ex fide, hisunt fili Abraha:

217

Abrahæ: Scriptum enim est de A. braamo: Abraam credidit Deo, & reputatu est eiad iusticia. Atophoc Deus respexit in Abraamo. Non respexitinipso, ofit uir aptus generationi carnali, quod habuerit uxore. Itacs nondum funt ueri filij eius coram Deo, qui ex carne eius nati funt. Necrespexit in ipso Circacisionem. Ideog qui circunciduntur, nondum censentur ueri fili Abrahæ. Sedrespexit in ipso, quod credidit promisfioni eius, quod habuit fiduciam misericordiæ propter Christum futurtipromissa, quod uidit in ipso Christum filium suum, per fidem. Hoc illud est, quod Deus respexit, & repu tauit adiusticiam in Abraamo. Quare nueridicuntur fili Abrahe, & hæ redes benedictionis diuinæ, qui sunt ex fide Abrahæ, hoc est, qui sectatur fidem eius, qui credunt promissioni Deide Christo, qui Christum agnoscunt per sidem, sicut Abraam agno

GAL. natifunt,

eaturbe Eijcean mheres warein

istæ non æ, quan im attitionem.

ndűt ex uerifuc o, quia onæ, &

tep carccelse x, dici Ifrael, nen A

go funt lon qui omifsio oc loco ant fili

oraha:

trit eum. Agnouit autem eum wentu rum, servatorem nostrum, quinunc uenit, & impleuit, quæ de ipsoper prophetas promissa extant. Soliigi tur Christiani sunt ueri successores & hæredes Abrahæ, ac habent uera religionem in Christo, propter que etiam consequentur liberationemi morte, & æternam uitam. Abraam duplicia bona habuit, Alia corporalia, ut est terra Canaan, Alia spiritua lia, ut est iusticia, & acceptatio dinina. Spiritualia autem longe superant corporalia. Et carnales fili Abraha acceperunt hæreditatem bonorum corporalium. Spirituales autem fili eius, accipiunt hæreditatem spiritua lium bonorum. Cum igit Christiani fiat spirituales fili Abrahæper fide, accipiunt etiam pro hæreditateiusti cia, quam Abraam per fidem habuit, PRAEVIDENS AVTEM SCRIPTY RA, QVOD EX FIDE GEN TES IVSTIFICET.

Paulus

Paulus probauit exemplo Abraha, quod reputemur iusti cora Deo. & simus accepti, non propter opera legis, & merita corū, sed per fidem, propter Christum Abrahæ promissum. Posset autem sycophanta quispiam contradicere, ac exemplum Abrahæita invertere, ut contenderet id pertinere tantum ad carnale se men Abrahe, quod legem faceret, & adcos, qui etsi non sunt de familia Abrahæ, suscipiunt tamen legem faciendam, non ad eas gentes, quæ nec funt de externa familia Abrahæ, nec suscipiunt legem familiæ Abrahæ di uinitus datam. Nam, quemadmodū parens quispiam, qui habet duos filios, alterum honestum, alterum inho nestum, etsi agnoscit honestum tantum profilio suo, & inhonestum exhæredat, tamen non reputat alienos à prosapia sua, pro filis suis, etiamsi honestiorem uitam ducant, quam luinaturales liberi, nisi magnis meri

AL

nunc fo per

oli igi sores

r que

raam

porarituadiui-

erant rahæ

rum 1 fili

ritua Itiani

fidē,

buit. PTV Na

aulus

tis consequantur, ut adoptenturin filios:ita quanquam Deus non agno scit impium Iudæum pro filio Abrahæ, tamen non agnoscit etiam alienit à prosapia Abrahæ & â lege, quæ huic familie data est, pro filio Abrahe nisi is antea mereatur iusticia sua, ut adoptetur in filium . Necesseigit erit, ut si gentes, quæ sunt alienæ afa milia Abrahæ, uoluerint sibi exeplo Abrahæ polliceri iusticiam ex fide, consequantur id prius meritis suis, & suscipiant legem faciendam, quo adoptentur in filios, & fruantur rebus Abrahæ promissis. Hæc funt, quæ ad ea, quæ superius dica sunt, obijci possent. Paulus igitur respondet nunc av Dompoer, & docet teftis monio fcripture, quod non sit neces fe,ut gentes suscipiant legem Moss faciendam, nec possint mereri operi bus, ut reputentur iustiad exempli Abrahæ, Sed eos iam esse filios A brahæ, & iustificari exeplo Abraha,

fisectatur Abrahæ fidem . Præuides (inquit)scriptura, quod Deus iustificet Gentes ex fide, preeuangelifauit Abrahæ, Benedicentur in te omnes Gentes:hoc est, Spiritus sanctus pru dentissime intellexit ac præuidit futuros quosdam, qui dicturi essent, Gentes, nisi susciperent legem Mosi, & mererentur beneficia Dei suis o. peribus, no posse exemplo Abrahæ perfidem iustireputari. Idcirco uoluithanc calumniam præcauere, & adnunciauit ac revelauit Abraha E. uangelion de Christo, antequam A. braham egressus esset è patria sua, & dum adhuc in Idolatria hæreret. priulquam etiam circuncifus esset, ac longe antequam lex Mosi esset da ta. Dicit enim ad Abrahamum adhucin patria sua existente: Benedice tur in te universæ cognatiões terræ, Gen.xij. Cum ergo Euangelion de benedictione in Christo adnunciatu sit Abrahæsine lege, ante legem, an-

L. ur in

agno Ibralien**ī** guæ

Abraa sua, e igit

æàfa ceplo

fide, fuis, quo

rrefunt,

funt, pon

teltiecel-

Mosi operi mplű

mplu os Aalia,

fi

te ctiam circuncisionem, imoanted egressus fuerat è patria sua, hoc est ante omnia operum merita: cunque in eo Euangelio promittatur benedi ctio per Christum, non tantumipsi Abrahæ, sed etiam omnibus gentibus, omnibus cognationibus intoto orbe terrarum, Omnes, inquit, gentes benedicentur in te, hocest, infemine tuo, qui est Christus, manifesti est, quod sicut Abraham fuit coram Deo iustus reputatus tantum per fidem propter promissum Christum, ita etiam gentes reputentur iustată tum propter Christum per fidem, non propter merita operum legis. L taque exemplum Abrahæ pertinet nonad ludæos tantum, qui sunt e car nali semine Abrahæ, uerumetiamad omnes gentes totius terræ, ut quot quot sunt ex fide, hoc est, quotquot credunt in Christum, sicut Abraha credidit, benedicantur seu consequa tur benedictionem, iusticiam, & foe licita.

16

nted

ceft.

nque

nedi

ilgin

enti-

toto

gen-

n fe.

estű

ram

r fi. un.

e tã

m,

net

car ad

ot.

rot hã

นล์

2.

20

licitatem, cum fideli Abrahamo, etia sinon fuerint de carnali prosapia Abrahæ, nec suscipiant legem Mosi fagendam. Multa in his paucis uerbis Pauli observanda veniunt . Primum, cum promittitur Abrahæ:1 N TEbenedicent omnes familia, omnesgentes terræ, recte intelligendu estillud, quod dicitur, IN TE. ludæi enim, ut sunt populus carne suffoca» tus, ita etiam carnaliter intelligunt. Sentiunt enim, quod Deus promittat Abrahæ, omnes gentes laudaturasesse ludeos, propter Abrahamű, quod sint de familia eius prognati. Sedhæc est magna uanitas. Nonnul la quidem laus & benedictio fuit co ramhoc mudo, natum esse de externa familia Abrahæ, sed Deus in coelo non respicit externam cognationem . Nec Abraham ipfe intellexit hanc promissionem de sua persona, quippe qui optime cognouit, se nullamhabere in persona & natura sua

P 2

ueram benedictionem. Quare quod dicitur IN TE, intelligendum eft de semine Abrahæ, nec de quouis semi ne, sed de Christo, quemadmodum Paulus postea perspicue oftendet, Cum igitur dicitur: Benedicenturin te omnes cognationes & gentester. ræ, hanc habet fententiam, In semine tuo, non quouis, sed lesu Christo, co. sequentur benediction omnes gen tes, quotquot recipiunt ipsum per fidem . Deinde benedictionem hoc loco promissam ludæi exponunt de benedictione corporali, uidelicet, o qui sunt de externa prosapia Abrahæ, habituri sint prosperaminhock culo fortunam, ac fœlice rerum sua rum successum, consecuturi sint regnum terræ, & uictoriam super ho Ites fuos. Ato hac corporalis benedictio, beneficium quidem Dei eft, fed ut non est summum ac præcipu um, & nec Abraha iple semper fuk in hacterra in rebus externis forcio natus,

EXPLICAT. IOAN. BREN. natus, ita Deo neminem acceptum reddit. Quare quæ hoc loco de bene dictione dicuntur, præcipue intelligenda sunt de spirituali benedictione, de iusticia cora Deo, de remissionepeccatorű, de liberatione ex mor te, deresurrectione à morte, de cs æterna uita & fœlicitate.ltaq cum dicitur, Inte benedicentur omnes gen tes, sensus est, In Christo consequentur omnes getes, quot quot in ipfum credunt, remissionem peccatorum, iusticiam coram Deo, (reputabuntur.n.coramipso iusti propter Christumper fidem) uictoria super mortem, resurrectionem à morte, adeoque æternam uitam & fælicitatem in cœlis.Hæc est summa, optima, & præcipua benedictio, qua nulla maior excogitari potest . Postremò, cũ Paulus dicit, Testure xion of asea-4,(hocest,ante adnunciauit Euangelionipli Abrahæ)perspicue signi-

AL.

quod

eftde

femi-

odum

endet.

turin

ester,

mine

0,00.

s gen

n per

hoc

it de

t, o

bra

ocle

fuz,

it re

ho,

ene

i est.

ipu-

fuit rtu-

itus,

ficat, Abrahamum fuisse uirum Eua P 3

gelicum, et Christianum, priusquam Luagelion sparsum est in orbem ter ræper Apoítolos. Atq hoc loco ma nifeste uides, quod unum & idemsit Euangelion, nostrum, ac Patriarcharum, quode una et eadem sit religio nostra, ac Patriarcharum. Videsite omnes ueteres Patriarchas necesse habuisse Euagelicos & Christianos esse, ut ueram iusticiam, & salutem consequerentur. Etsi enim Euange lio de Christo, paulo obscurius apud ipfos adnunciatum est, tamenpror. sus idem est Euagelion. Ab Adamo uscad Abrahamum, hæcerat concio Euangelijinter Patriarchas: Sementuum conteret caput serpentis. Deinde in Abrahamo instituta fuit paulò clarior concio Euangeli, uide licet, In semine tuo benedicentur om nes gentes terre. Et hoc fuit Euange lion de Christo, quo usi sunt Patriar. chæ post Abrahamű, & ex quo Pro, phetæ mulcas pulcherrimas & uti lissimas

EXPLICAT. IOAN. BREN. no

AL

quam

m ter

0 ma

em fir

rcha.

eligio

esité

cesse

anos

Item

nge.

pud

or.

mo

on.

Se.

itis. fuit

ride

om

nge lar.

ro.

uti nas

lisimas conciones de Christo rexuerunt. Nam quod Dauid inquit, Dominabitur à mari ufq ad mare. Et, In omnem terram exiuit fonus corum, manat è fonte huius promissionis: be nedicentur in semine tuo omnes ge. tes. Similiter quod Esaias conciona- Esaias eo. tur,omnem populum tempore Mes siæ iustum fore, & no amphus in ter Esaiss. 65. rauenturas calamitates, non audien damultra uocem fletus & clamoris, &idgenus multa alia, originem suã habent exhac promissione, Benedicentur insemine tuo omnes gentes. Prophetæ enim uerbum benedictio nis per spiritum sanctum optimeac rectissime intellexerunt, &c.

NAM QVOTQVOT EX OPE= RIBVS LEGIS SVNT.)

Hactenus probauít Paulus, quôd iusticia coram Deo contingat tantu per sidem propter Christum. Nunc probat Biaiá quodam, quôd sieri non

P 4

possit, ut iusticia coram Deo contingat propter opera legis, seu propter merita bonorum operum, que homi nes faciūt. Vos Pseudoapostoli, uos hypocritæ, uehementer contenditis hominem iustificari & servari cora Deo, quod faciat opera legis: at ego contra probabo, hominem ideo iudi cari impium, & maledici ac damna ri, quod faciat opera legis . Quot quot (inquit) funt ex operibus legis, execratioi funt obnoxij, hoc est, Maledicti sunt, qui faciunt opera legis. Quid hac propositione absurdius di cividetur : Sed Paulus probateam testimonio scriptura. Scriptumest enim Deutero.xxvij.(inquit) Male dictus omnis, qui non manseritino mnibus quæ scripta sunt in librole, gis, ut faciat ea. Quid audio? Quam absurda uisa est ante propositio,tam impertinens & inconveniens uide, tur nunc probatio. Hæc enim eft sen tentia: Maledictus omnis, quinonfa cit

117

citlege, ergo maledictus omnis qui legem facit. Affirmatiua probat per negatiuam. Quid magis inconueniens videtur? Sed fi sententiam Pauli recte intellexeris, perspicies eum op time & conuenientissime argumentari. Quare, quo sententia fiat magis perspicua, ordinabimus hanc argumentationem in legitimum Syllogismum, qui talis est.

Omnis, qui non permanserit in o. I. mnibus, quæ scripta sunt in libro legis, est maledictus. Hæc est maior propositio, sumpta ex Deut, cap, ui-

gelimoseptimo.

AL.

ntin

pter

homi

, uos

iditis

corã

t ego

iudi

mna

uot-

egis,

Ma.

gis.

is di

eam n est

Tale.

in o

o le, uàm

tam ide

fen

nfa

cit

Sedomnis, gest ex operibus legis, II. seu facit opera legis, non permanet in omnibus quæ scripta sunt in libro legis. Hæcest minor propositio, qua Paulus omittit.

Ergo, omnis qui est ex operibus, III. seu facitopera legis, maledictus est.

Paulus utif Enthymemate, quod fithoclocoperfectus syllogismus, si

P,

addatur Minor propositio. Videa. mus nunc sentetiam propositionum ex ordine. In Deut. cap, uigesimole. ptimo, dicit Moses, iuxta Hebraam weritatem: Maledictus, quinon implet uerba legis huius, ad facieda ea, luxta Græcam uero tralationem. (qua usus est Paulus, propterea) Græce scripsit hanc Epistolam)sick gitur: Maledictus omnis homo, qui non manet in omnibus verbis legis huius, ut faciat ea. Eade prorsussen tentia, cum Hebræa ueritate, quang alia uerba legutur. Ex hoc autemlo co manifestum est, quòd ad ueramet perfectam impletionem legis no futficiat externa unius aut alterius precepti observatio, sed requiritur per fecta & consummata totius legisob servatio, & quinon servaverit tota legem, taminterne, puro corde,& totis sanctis uiribus, quam externe perfectis operibus, is maledictioni obnoxius est. Dicit enim lex: Diliges Domi

Dominu Deum tuu extoto corde, extota anima, Et proximum ficut te infum. Hecfunt generalia precepta, qua includunt in omnibus alns preceptis Dei, & quæ in quouis mandato Deisubintelligenda sunt. Exem. pligratia. Preceptum Dei est, Non assumas nomen Dei tui inuanum. Hoc precepto exigitur inuocatio & confessio nominis Dei . Non sufficit autemut ore tantum invoces nomé Dei, & ut confitearis Deum extra pericula, sed requiritur, ut diligas Dominum Deum tuum ex toto cor de, hoc est, ut inuoces Deum, nulla prorsus dubitatione, sed plena fiducia, sine omnitergiuer satione aut hæ sitatione. Quod si quid hesitaueris, iamno est dilectio Dei perfecta, nec inuocatio nominis eius syncera. Preterea exigitur, ut non solum cofitearis nomen Dei extra persecutione, sed etiam in media ipsa persecutione,præsentaneo uitæ tue periculo,

12

num note.

n imda ea, nem,

reaq ficle , qui

legis s lenuang

n lo m et

prę, per,

isob totá e,&

rne ioni iges

mi

ido non rebellante animo, non reni tenti corde, non repugnante cogita. tione, sed ex toto corde, ex tota ani, ma, & omnibus uiribus. Aliudpra, ceptum Dei, Non occidas, Hicnon Sufficit, ut non occidas hominem ma nu, sed quia Deus præcepit hancle gem, diligedus est Deus extoto corde, obsequendum est præcepto Dei ex tota anima, ut non folum non occidas proximum, ueruetiam ut diligas eum propter Deum, queadmo dum tu teipsum diligis, hoc est, neces Sehabes & amicum & inimicumita diligere, ut ex syncero & candido affectu iplis benefacias, & languinem tuum, si ita Deus uocauerit, pro salu te eorum effundas, ido facias, nulla cordis tergiuerfatione, sed plena & perfecta obedientia. Quod sinon se ceris, maledictus es, etiamli nonocci deris inimicum, sed benefeceris eiex ternis operibus. Lex enim Dei,in quit Paulus, est spiritualis, & exigit omnia

omnia in homine spiritualia, sancta, pura, munda, perfecta et consumma ta.Quod si quid immundi repertum fuerit, continuo abijcitur, & damnatur totum opus . Lex enim Domini tales requirit, qualis ipsa est, nimiru, fancta & immaculata . Et Deus est ignis consumens, Nihil potest ferre fordium. Quare maledictu est, quicquid non est perfecte purum & fandum . Habes maiorem propositionem, quæ est in Deut.cap.xxvij.Audiamus nunc minore: Omnis, qui est exoperibus legis, seu qui facit opera legis, is non facit, non implet ea perfecte. Hanc propositionem Paulus inhacargumentatione omittit, quia probauit eam abunde satis in Epistolaad Rom.cap.i.ij. & iij. Ratio igi tur huius propositionis est, quia qua diu sumus in hac uita, habemus carnem, obrutam & infectam adhuc a-Aupeccatioriginalis. Etsi enim reatus peccati originalis remittitur no-

L. n reni

gita. a ani. præ.

n ma nc le-

Dei

dilimoeces

eces nita oaf

nem falu tulla

a & nfe

ei ex i,in cigit

nnia

bis per fidem, in baptismo, tamena ctus huius peccati manet, quandiu caro manet. Caro autem semper pu. gnat cam spiritu. Et, Affectus carnis inimicitia est aduersus Deum. Nam legi Deinon subditur. Siquidem ne potest quidem. Ac iterum dicit Pau. lus: Noui quod no habitet in me, hoc est, in carne mea bonű. Et mox, Non quod uolo, facio bonũ, sed quod non uolo malű, hoc ago. Similiter & Da uid: Non intres in iudicium cum feruo tuo, quia non iustificatur in conspectutuo omnis uiuens. Mosesad mare rubrum consistens, inuocauit nomen Domini, quod est madatum in secundo præcepto Decalogi.Nun quid ergo faciedo hoc opus legis, im pleuit legem: Minime omnium. Etli enim reputatus fuit iustus cora Deo per fidem, tamen si opus operatum inuocationis per se consyderaueris, nonfuit perfectum opus, quia non fuit sine hæsitatione, sine rebellione carnis,

carnis, sine præsentia peccati origina lisliag faciendo hoc opus legis, non fectlegem . Similiter dicendum est de eo opere, quo non affectauit uindictam adversus inimicos suos. Ifrae litæ enim aliquoties insidiati funt uiraeius, & uoluerunt eum lapidibus obruere. Moses autem remisit eis hanciniuria, nec appetiuit uindicta, sed potius benefecit eis : Aut dimitte,inquiens, eis hanc noxam, aut delemedelibro uiuentium. Quidigitur dicemus: Num Moses impleuit hanclegem, Diliges proximum tuu sicutteipsum, perfecte ? Siopusiplum respexeris, non fuit perfectum opus, quia caro restitit spiritui sancto. Faciendo igitur hanc legem, no fecit eam: Idem est dicendum de ope ribusaliorum fanctorum . Quod fi lanctorum opera per se no sunt perfecta,necimplent legem Dei absolu te, multo minus implent eam opera hypocritarum & impiorum. Manife

L. en a ndiu pu-

arnis Vam n ne Pau,

hoc Non non Da

fer. onsad auit

tum Vun

s, im Etli Deo tum

eris. non ione

rnis.

ftum igitur eft, o qui funt ex operi bus legis, seu qui faciunt opera legis, non faciant legem, nec permaneant in omnibus quæ lex precepit,ideog quantum ad opera eorum & seueri tatem legis attinet, sunt obnoxima, ledictioni.Itaq; tantum abelt, ut iulti cia & falus contingat nobis ex operi bus legis, ut potius hi qui faciunt le gem fint maledicti & damnati, Quid autem ad hæc abfurdissima, ut appa rent, dicemus? An non statim, cum hæc dicuntur, uenit auditori in mentem, si damnatus est, qui facit opera legis, seu bona opera, nunquàmigit in æternum faciam bona opera: Ego alioqui mallem in peccatis uiuere, \$ operam dare honestati. Nuncigitur, quia audio, eum damnatu esse, qui facit bona opera, diligenter cauebo, ne unquam aliquid boni faciam. Et hæc quidem solent auditoribus in mentem uenire. Sed loge alia est sen tentia spiritus sanctiin Paulo. Nam Paulus

EXPLICAT. IOAN. BRENT. 121

Paulus hoc loco non agit de bonis operibus inter nos in hac uita faciendis: Certus enim & fixus est fermo. quodnecesse habeamus in hac uita bona opera, quæ Deus præcepit, facere, Sedagit de bonis operibus iudi cio Dei opponedis. Qui enim sic faci unt bona opera legis, ut sentiant ea esse perfecta, & posse constare in iudicio Dei, hi bene operando maledi-& damnatifunt . Vnde si Moses opposuisset iudicio Dei opus inuoca tionis suz, & sensisset, se huius operis merito cofequi liberationem, cer teinuocando, no inuocasset Deum, acmaledictus fuisset . Quid ergo agendum est, inquies, ut siquidem omnino bona opera facienda funt, no maledicamur & damnemur, sed con sequamur benedictionem, & opera nostra grata sint Deo? Primu, crededuest, paccepti simus Deo non pro pternostra opera, sed propter lesum Christum. Deinde sentiendum est, O

AL. Operi

a legis, aneant ideoqi

leueri xij ma ut iulti coperi

unt le, Quid appa, a,cum

menopera migif n:Ego

ere, ğ gitur,

uebo, n . Et ous in

Nam aulus

quòd opera bona quæ facimus, non fint perfecta coram Deo iusticia, sed tamen placeant Deo, propter Christum, quem in nobis inuenit perfidem. At complete, uidelicet, ut credas te acceptum esse Deo propter Christum, & fancta opera tua placere Deo, no propter dignitatem & perfectionem operu, sed propter Christum, qui solus est iusticia & sanctificatio nostra.

QVOD AVTEM IN LEGE NVLLVS IVSTIFICETVR APVD DEVM.)

Sequitur aliud argumetum, quo Paulus probat nullum hominem else Deo acceptum, aut reputarico ram Deo iustum, propter operalegis, seu merita bonorum operum. Hæcautem res diligentissime in Ecclesia urgenda est, ut & natiuam nostram impietatem probe cognoscamus,

EXPLICAT. IOAN. BRENT.

AL.

, non

ia, sed

Chri

per fi Deifa

redas Chri

acere

per Chri,

ctifi-

quo

n el

ico. ale,

um.

Ec

uam

nol

nus,

amus,& Christum, ueram nostram infliciam, ardenter inquiramus. Cæterum, Paulus accipit hoc loco argu mentum, è testimonio Propheta Abacuc: lustus, inquiens, ex fide uiuet. Hoctestimonium scriptum est in Abacuc cap. n. quod & Paulus tantæ autoritatis esse iudicauit, ut in episto laad Romanos usus sit hoc testimonio pro propositione & statu præcipuæ partis eius Epistolæ, ad quem statumreferat omnía argumenta de iustificatione per fidem. Quare & nos debemus hoc testimonium summadiligentia & cura observare. Ac initio recitabimus argumentu, quod Paulus ex hoc testimonio Prophetæ texuit.

luxta sententiam Prophetæ seu Maior. spiritus sancti, iustus muit ex fide, seuhomo iustificatur & uiuificatur exfideiuxta sentetiam autem legis, homo iustificatur ex operibus, & niliquis opera perfecte fecerit, non po

test habere iusticiam ac uitam perle gem, sed est maledictus.

Nullus autem hominum facit o

peralegis perfecte.

Conclusio. Pera legis p

Minor.

Nullus igitur hominum iustifica, tur & uiusticatur ex operibus legs seu meritis operum, sed necessees, ut iustificetur ex side.

Hæc est sententia Pauli, cuius par tes nunc explicabimus. Nam quod ait, lustus ex fide uiuit, etsi alias co. piose explicuimus hoc dictum, tamé & nunc quæda dicemus de eo, Cum enim de fide sermo est, non erit intel ligendum humanærationis figmen tum, sed firma fiducia ex Euangelio concepta, per spiritu sanctum, quòd Deus sit nobis misericors & propicius, propter Iesum Christum, non propter nostrorum operum merita, Etsi enim uaria sunt genera Euange In seu divinarum promissionum, uidelicet, non solum de rebus spiritua libus, & de Christo, sed etiam dere bus

AL

perle

cit o

tifica.

legis

e eft,

s par

guod

S CO

amē

ùm

ntel

nen-

elio

bou

opi-

non

rita.

nge

ui,

tua

re-

bus corporalibus. Vnde Abrahamo fut promissa multiplicatio seminis, & regnum terræ Canaan, Ifraëlitis fuit promissa externa liberatio è cap tiuitate Babylonica: omnes tamen promissiones, & omnia Euangelia respiciunt potissimum in hoc summum Euangelion, quod est de semine Abrahæ, in quo omnes getes funt benedicendæ, hoc est, de lesu Christo.Nemo enim potest credere Deũ daturum ipli beneficia seu corporaliaseuspiritualia, nisi credat Deum ipli propicium esse. Deus autem no est propicius, nisi propter Christum mediatorem. Quare unaquæuis pro missio Deicontinet in se promissionem mediatoris Christi. Quid ergo affert nobis hæc fiducia, quod Deus sit nobis propicius propter Christus lustus,inquit, ex fide uiuit. Primum, homo reputatur ex hac fide iustus, & fit acceptus Deo. Quidhoc fidei beneficio maius dici potest : Homi-

Q:

nes, qui fuerunt sana mente præditi. semper abinitio orbis terre, hoc unu studuerunt, ut haberent Deumpro, picium, & fierent Deo accepti. Sen. ferunt enim se habere omnem folici tatem, si habeant Dominum propicium, & fint Deo accepti. Siambula uero in medio umbræ mortis, nonti mebo mala, quoniam tu mecum es. Et, Dominus mihi adiutor, nontime bo quid faciat mihi homo. Alijigitur alias excogitarunt rationes, quibus faceret sibi Deum propicium, & fierent eiaccepti. Hypocritæ ludæorű excogitârunt lucos, excelfa, & omnía genera diuinorum cultuum, qui non tam magno labore quam sum. ptu constabant. Ethnici instituerunt uaria sacra, obtulerunt hecatombas, interdum etiam facrificauerunt homines. Hypocrite Christianorum, co luerunt sanctos, uixerunt iuxta du rissimas regulas ordinum monasti corum, & innumera alia sacra fece. runt,

EXPLICAT. IOAN. BRENT.

runt, quibus redderent sibi Deuns propicium, & fierent Deo accepti. Sed hi omnes uanissimo labore & sumptu occupati funt, nechis cultibus & facris satisfactum est uotis ipsorum. Nam una hæc Prophetæ Abacucsententia docet, solam & ue ram ratione, qua Deus fit nobis propicius, & nos simus accepti Deo.luftus exfide vivit, hoc est, Homo fit Deoacceptus, & Deus reputat eu iustum, ac fit ipsi propicius, ex fide, uidelicet,si credat Deum sibi propicium & clemente esse propter Chri stum filium Dei. Quodigitur alij no potuerunt impetrare multis operibus, multis facris, maximo fudore, la bore, & sumptu, hoc cosequitur credenstantum ex fide propter Christum. Deinde, homo non solumiusti ficatur, seu iustus reputatur coram Deo, & fit Deo acceptus ex fide, sed etiam uiuificatur ex fide. Loquimur autemnunc, non de corporali & ex-

A L, æditi, c unű

pro-Senœlici

bula onti es. ime

itur bus fierū

m. jui m.

nt is,

00

,

terna uita, quæ contingit homini ex anima: hæc enim est uita hominis Physici, sed loquimur de uita spiritua li, & æterna: huius enim vitæ anima est FIDES. Videamus igitur ali quas partes uitæ spiritualis: Acuna pars eius est, Cosolatio & spesinad uersishuius seculi. Nam qui estani mo desperato, & nullam habet consolationem, is uiuens mortuusest. Vnde ergo uenit nobis cofolatio & spes in aduersis? Non certealiunde quain ex fide. Si enim credimus, o Deus sit nobis propicius propter Christa, & quod eo acceptisumus, profecto manifestu est nobis, quod nulla aduersa possint nocere, sed q Deus sit nos ex omnibus liberaturus. Alia pars uitæ spiritualis est, certitudo liberationis ex morte. Ethac uita contingit nobis ex fide, propter Christum, quia scimus Christumui cisse nobis mortem. Alia parsuita spiritualis est, Certitudo uita & soli citatis

titatis æternæ. Contingit & hæc uianobis ex fide propter Christum, quia Christus meritus nobis est resurrectione sua, ut una cum ipso in coloregnemus. Quare consequimur ex fide non folum iusticiam & acceptationem coram Deo, sed etiã ueram spiritualem & æternam uitam. Postremo consequimur etiam ex fide spiritum sanctum, cuius dudu ambulamus in bonis operibus, quæ & ipsa pertinent ad cælestem uitam. Peccata enim funt mortifera, acpertinent ad mortem. Opera autemiusticiæ pertinent ad uitam. Ergo qui credit in Christum, & uiuificatur per fidem, is etiam in hoc feculoambulat in operibus uitæ, quæ sunt operaiusticiæ. Hæc pauca sufficiant de hac sententia, lustus ex fide uiuit. Nam tractauimus alias de ea copiosius. Quod uerò Paulus addit: Lexaut non est ex fide, & c. opponit interse dictum propheticum, & le-

gem, & habet hunc fenfum: Prophe ta exspiritu sancto affirmat homine reputari coram Deo iustum, ac vive re in conspectu Dei ex fide, adeoque contentus est fide ad consequedam iusticiam coram Deo. Lexautem no est ex fide, hoc est, lex no est conten fide, nec exigit tantum fidem adjusti ciam & uitam, sed exigit perfectissi ma opera iusticiæ. Dicit enim Leui, decimooctauo: Quifecerit ea, uideli cet, opera, is uiuit per ea. Et si quis ea non fecerit perfecte, tunc lexmaledi cit ac damnat eum. Non enimest co. tenta, quod quis glorietur dealiena iufticia per fidem, sed exigit propriã, eam cp perfectifsima iusticiam. Cum autem nullus hominum præstare possit hanc iusticiam, perspicuum est, nullum hominem posse ex operi bus legis, seu meritis operum iustifi cari. Vide ergo hic mihi admirabile pugnantia Prophete et legis. Prophe ta dicit, hominem uiuere ex fide. Lex

aut d hus. rarii alien tur.I &D **fticia** fente

fequ dere non fum con ope qui adh

Nu acce Lex lequ

& p **fcia** met tã,è

autem

ie

le

e

aft dicit, hominem uiuere ex operibus. Propheta dicit, hominem repuprijustum, & fieri Deo acceptum, aliena iusticia, quæ per fidem accipia ur.Lex dicit, hominem fieri iustum & Deoacceptum per propriamiusticiam, que fiat operibus legis. Iuxta sententiam Prophetæ, sufficit ad con fequendam iusticiam & uitam, Credere.luxta sententiam autem legis, non sufficit credere, sed exigitur ipsum operari, & lex dicit, Volo ut ad consequendam iusticiam & uitam, opereris legem perfectissime, alioquimaledictus eris. Quid ergo nos adhæcdicemus ? Cuiaccedemus? Num Prophete, an Legi: Certe huic accedendum est, ad quem nos ipsa Lexmittit. Tametsi enim lex ad consequendam uitam exigit propriam & perfectam iusticiam, tamen, cum sciat nos no præstare ea, mittit ipsametnos ad fummum illum Propheta, ècuius spiritu alij Prophetæ pro-

80

nun

den

fact

mih

trad

con

exte

pen

ma

dec

det

& i

tant

uer

daf

âm

gop

Sup

tam

adco

fede

ctifs

phetarunt, uidelicet, ad lesum Christum: et iubet nos hunc audire, Deu, decimooctauo, Prophetam suscitabit tibi Dominus, Hunc audite, Isigitur Iesus Christus iusit nos in ipsum credere, & promisit nobisiuxta sententiam Prophetæ Abacuc, quod propter ipsum consecuturi simusue ram iusticiam & uitam.

CHRISTVS NOS REDEMIT AB EXECRATIONE LEGIS.)

Lex, inquit Paulus, non estex side, hoc est, lex non sentit sibi satissieri, & se impleri per sidem, necest con tenta side, sed ut sibi satissiat, exigit perfecta opera, exigit factaipsa. Qui FECERIT (inquit) ea, uiuet. Si quis autem non secerit perfecte, sui maledicit & occidit. Dices ergo: Quis igitur saluus erit? Nullusenim hominum est, qui perfecte possit legem suis operibus implere; Ergo ne omnes homines maledicentur &

&occidentur ? Ad hocrespondet nunc Paulus. Christus (inquiens) redemit nos à maledictione legis, dum hatus est pro nobis maledictio. Hic mihi observa, quod Paulus hoc loco tractet, non de asini umbra, non de consequenda sanitate corporis, aut externis facultatibus, quas res solas pene suspicit & admiratur hic mundus, sed tractat de negocio cognitu maxime omnium necessario, tractat de consequenda uera salute nostra, de uictoria super mortem, Satanam, &infernum. Quare non sententia tantum horum uerborum, sed etiam uerbaipfa diligentissime conferuanda funt. Christus, inquit, redemit nos à maledictione legis. Videamus ergo primum, quæ lit legis maledictio. Supra diximus, legem non contentam else fide, ad sui impletionem, & adconfequedam iufticiam ac uitam, fedexigere facta ipfa, & opera perfe clissima, Quod si autem non inuenit

perfecta opera, tuc primum iudicat hominem dignum ira Dei : deinde pronunciat eum dignum omnibus corporalibus & externis suppliciss præterea judicat eum dignum non tantum simplici morte corporali,sed ipla in crucem suspessione, & siquid hoc supplicio inter homines esthor. ribilius & abominabilius. Postremo pronunciat eum dignum, qui & priretur omnibus coelestibus bonis, & conficiatur in perpetuam mortem, & damnatione, ac sempiternos cruciatus.Hæcest maledictio legis. Cū igitur nullus hominum impleatlege perfecte, manifestum est, omnes ho mines esse per legem maledictos. Sed Christus redemit nos abhacma ledictione. Videamus igiturnunc, guomodo nos redemerit. Additur, Dum pro nobis factus est maledi ctio. Sic ergo redemit nos à maledi ctione, quia factus est pro nobis ma ledictio. Quomodo autem, inquies, fieri

fieri Abr quid circo quia cia le quo peco ctio ad n

lege mina fulpe fuit a fus e & in dien ftitu tur d

fup

quit, dictu gno,

feri potuit, ut benedictum femen Abrahæ factum sit maledictio: Fieri quidem non potuit, ut ipsa benedidio fiat maledictio, Sed Christus idcirco dicitur esse factus maledictio. quiasuscepit in se maledicta supplicia legis propter peccata nostra. Nã quod adipfum attinet, nullum unch peccatum fecit, ideocp nulla maledictio habet in ipso locum . Sed quod adnosattinet, suscepit Christus in se supplicianostrorum peccatorum.In lege autemhorribilissimum, & abominabilissimum genus mortis fuit, suspensio in patibulum. Nam tantæ fuitabominationis, ut is, qui suspensus esset, iudicaretur contaminare &inficereaerem acterram, si ultra diem in patibulo penderet: Ideog in stitutufuit, ut eadem die deponeretur de patibulo, Ne contamines, inquit, terram tuam. Et additur, Maledictus enimà Deo qui pendet in ligno, hoc est, Supplicium patibulita-

le est supplicium, ut cum iudicetur coram populo Dei longe omnium horribilisimum & maledictissimu dicatur etiam is qui in patibulum su spensus est, coram Deo maledictus, & abominabilis. Porro, Christussu scepit propter peccata nostra supoli cium patibuli, & passus est se suspen di in ligno, quemadmodum notum est. Quare recte dicitur, quod factus sit propter nos maledictio. Præte rea, supplicium patibuli, etsi fuitin ter corporalia supplicia horribilisimum apud ludeos, tamen longe hor ribilius est supplicium conscientia, quodest terror inferni. Tolerabile esset aliqua ex parte, si quis suspenfus in ligno, cognoscer et certo, se sta tim post mortem intraturum in pa radisum & regnum cœleste, quod Latroni in cruce promissum erat, Sedhic intolerabilis est cruciatus, q quispiam sentit se etiam à Deo dere lictum, necaliter in corde suo affe Aus

a

C

ef

US

liu

tu

bi

fu

E

cc

fic

01

it

tr

CU

ha

fp

pe

in

di

ait

EXPLICAT. IOAN. BREN. dus est, quam si esset ipsi perpetuo pereundum, quod est supplicium omnium impiorum. Suscepit autem Christus in se & hoc supplicia, quod esthorror inferni, clamãs, Deus meus, ut quid me dereliquifti, Cûmigitur hoc horrore nihil fit abominabilius & maledictius , rectissime dicitur, quod Christus factus sit pro nobis maledictio, quia hoc supplicium suscepit inse propter peccata nostra. Exhis uides, p Paulus scribat hoc lo co comentarium & expositione passionis Christi. Deinde munit nos in omnib.aduersis, ac presertim instruit nos, quo possimus in iudicio corã tribunali Dei costare. Cum enim accusator dicit, Tu peccator es, ergo habes maledictione divinæ iræ: Respondendű erit, Meritus sum ppter peccata maledictione, fed Christus, inquem credo, redemit me à maledi Ctione divine ire. Sic & in Corinthys ait Paulus, Christus factus est p no-

ur

m

ũ,

IS,

G,

pli

èn

m

us e

n.

70

æ, ile

ensta

ja,

od

at,

re re

ffe,

lus

R

bis peccatu, hoc est, hostia propecca to, ut nos essemus in ipso iusticia. Et iter: Cum accusator dicit, Peccator es. Dignus igit es, q no folum affliga ris morbo in corpore, sed etia plech ris suspensione in ligno. Responden dű erit. Fateor me dignű essehacma ledictione: Sed Christus redemitme ab ea, quia ipse factus est pro mem ledictio. Redemit autem me, nono non debeam externa aduersa perfer re, sed o hæc non debeant nocere, Acrursus cuaccusator dicit: Pecca tor es, merito igitur perpetuo dam. naberis. Respondendum est. Meritus sum damnationis maledictione, sed Christus redemit me à maledi ctione, dum ipse factus est pro me maledictio. Vides Paulum tradere nobis hoc loco talem scientiam, qua Superat omnes artes, & omnem fapientiam huius seculi.

VT IN GENTES BENEDICTIO ABRAHAE VENIRET.)

His

C

fi

ir

f

EXPLICAT. IOAN. BREN.

His uerbis exponit Paulus finem seu fructum eius maledictionis, qua Christus in se suscepit. Nam permisitut suspenderetur in ligno, quæ est in lege maledictio horribilissima. Quam ergo ob causam, ad quem finem, & qua utilitate suscepit Christus in se hanc maledictionem ; num suscepiteam ut suum aliquod scelus expiare: Minime omniū, fuit enim longe omnium innocentissimus. Num suscepit, ut tantum nobis exemplű esset, quo & nos aduersa patienter toleraremus? Reliquit quide nobis exemplum, ut insequeremur uestigia eius, & aduersa patieter sufferremus, sed præcipua causa, præcipuus finis hic est, ut per ipsum ueniret benedictio Abrahæ in gentes. Nam Abrahæ promissum est diuinitus, Insemine tuo benedicentur omnes gentes, hoc est, Benedictio debet uenire super universas gentes persemen Abrahæ, Hoc autem se-

A L.

ia.Et

Higa, lecta den,

cma t me

e ma on q rfer

ere.

cam-

eri, nē,

di

me ere

ræ fa,

O is

men non fuit Isaac. Etsi enim Isaacda cus est Abrahamo iuxta promissio. nein, tamé propter l'aaci personam non uenit benedictio ad gentes. Sed femen Abrahæ, per quod uenit be. nedictio, est lesus Christus. Ac uenit benedictio per Christum, non media re benedictione, hoc est, non terrenz maiestate & fœlicitate, sed mediante maledictione, quam Christus in fest scepit. Hoc enim spiritus significaue rat iam inde ab initio orbis terre, per facrificia, & per afflictiones piorum. Nã in sacrificijs effundebat sanguis pecudum, gd adumbrauit Christum effusuru sanguinem suum, ut gentes consequerentur benedictionem.lde etiam fignificauerant Propheta, pre fercim Efaias cap. lin. Pofuit Dominus in eo iniquitatem omnium no. ftrûm. Et, Si posueritanimam suam hostiam pro peccato. Dices autem: Qualis ergo est hac benedictio, qua gentibus colecutus est Christus ma ledi-

te A tu ba

fo

nu ni Ci tib

co eff lici be fec

ne qui est mi

non

EXPLICAT. IOAN. BREN. an

io.

m

ed

e.

it

iã

12

e

e

1

S

1

ledictione sua : Num est benedictio corporalis; num est regnum externum, & fælicitas huius feculi: Sie fomniant quidem Iudai, & homines carnales. Sed Paulus hoc loco diferteexplicat, qualis sit illa benedictio. Additenim: Vt promissionem spiritus acciperemus per fidem. Hacuer bainterpretantur priora, & exponunt quæ sit illa benedictio, quæ uenit per Christum in gentes, & quam Christus maledictione sua nobis getibus consecutus est. Non enim est corporalis & externa benedictio, no est terrenum regnum, & carnalis for licitas, Sunt & hæc dona Dei, & habetluam dignitatem in suo genere, fednec funt præcipua, nec fumma, nec optima . Vera auté benedictio, quæ venit per Christum ad gentes, est promissio spiritus, hoc est, promissa bona spiritualia & cœlestia, non carnalia, non terrena. Que ergo suntilla bona spiritualia & cœlestia?

Primum est, Remissio peccatorum, & imputatio iusticie, seu acceptatio, Christus enim impetrauit sua male dictione, ut gentes fint Deo gratz & acceptæ, ac habeant coram Deo remissionem peccatorum propter Christum. Quod quale sit beneficit, & qualis benedictio, hi propriecognoscunt, qui torquentur iudiciedei propter peccata. Secundu est, Libe ratio ex omnibus aduerfis, ac morte ipfa. Christus enim impetrauitma ledictione sua, ut gentibus nihil no ceant queuis aduerfa, siue morbus, si ue mors. Hec est maxima omniu con solatio in omnibus afflictionibus, Tertium est, Spiritus fanctus, cuius uirtute possimus ambulare inuoca tione Dei, & inuocare Deum ut Pa trem. Quartum est, Resurrectioad uitam & fælicitatem sempiternam. Hec funt, benedictio illa, quam Chri ftus meritus est gentibus sua maledi ctione. Et hæc epilogo tantu breuisi

mo

m

qu

bu

qu

pi

m

E

Co

n

d

q

0

fi

IT

2

9

EXPLICAT. IOAN. BRENT. 193

um,

tio.

ale,

atæ

)eo

ter

ïũ,

iodei

se.

)r.

na

o, si

n S.

2,

moindicata sunt, quæ si quis explica revellet, dies eum deficeret. Sed, inquies, si Christus impetrauit omnibus geribus tantam benedictionem. quideft, quod tot gentes percunt, et non consequentur hanc benedictionemChristi:De hac re admonet nos Paulus, cùm non simpliciter dicit, ut promissionem spiritus accipere. mus, sedaddit, PER FIDEM. Etsienim Christus, quantum in ipso est, meritus est omnibus & sin gulis gentibus benedictionem, tamen non omnes accipiunt benedictionem. Et, ut maiores nostri loquuntur : Christus passus est pro omnibus sufficienter, Sed non efficienter: hoc est, passio Christi sufficiens quidem est pro salute omnium populorum, fed non est in omnibus efficax. Non enim omnes accipiunt eam. Nam alij prorfus contemnunt Christum, & sunt a-Stor, Non curant Deum, Non requi

R 4

runt filium Dei. Tantum curantter rena: Et sunt contemptores religio, nis. His nihil prodest benediction Christi, quia non accipiunt eam. Ali funt superstitiosi & idolatræ, quiets uidentur curare Deum, & cupere coelestem benedictionem, tamenno recte contendunt ad eam conseque dam, quia sperant se consequipsam per opera legis, seu per merita ope rum suorum, non per mediatorem Christum. Paulus uerò dicit PER FIDEM. Benedictio enimmerita per Christum, accipitur tantum per fidem, uidelicet, ut credat in Christu, quod propter te susceperit maledi ctionem crucis & mortis. Pereunt igitur omnes 29:01, et hypocrite, quia etsi Christi passio per se sufficies est, tamé illi non accipiunt eam, sed contemnunt:hi cupiunt quidem accipe. re benedictionem, non quæruntau tem eam per fidem propter media torem Christum, sed per opera, pro, pter

du pte ad

rit

FF

L

ter,

gio.

Alij

etli

ere nõ

ie.

m

e,

pter merita operum. Et horum hominum plenus est universus mundus. Paucissimi enim sunt, qui propter mediatorem Christu, per sidem ad benedictionem adspirant. Pauci igitur sunt electi, etiamsi multi suerint uocati.

FRATRES, SECVNDVM HOMINE NEM DICO, HOMINIS LINCET TESTAMENTVM.

Sequitur aliud argumentum, quo probat Paulus, quod non detur benedictio propter opera legis, seu propter merita operum. Et est ductum à sanctitate seu sirmitate Testamentorum. Fratres, inquit, secundum hominem dico, hoc est, adducam nunc argumentum abhumana consuetudine sumptum, quam homines in Testament is suis observant. Nam Testamenta hominum, si fuerint legitima aut legibus approbata, sunt sacrosancta

& inuiolata. Multo igitur magis Te. stamentum Dei est sacrosanctum & inuiolatum, nec quicquam tampo, tens est, quod possit illud uiolare, aut abrogare. Dominus autem De. us noster condidit Testamentumo Abrahamo, et semine eius. Et hocest Testametum Dei cum Abrahamo. quod promisit Deus, in semine A. brahami benedicendas omnes gentes. Non dicit, in seminibus, Sedtantũ in semine, qui est Christus. In nul. lo enimalio datur nobis benedictio præterquam in Christo Iesu per fide. Lex autem Mosi data est longe post hoc Testamentum Dei, uidelicet, an nos ccccxxx. Non potest igitur fieri, ut lex Mosi violet, aut abroget Testa mentum Dei: hoc est, fieri non potest, ut mereamur benedictione pro pter opera legis Mosaicæ, cum bene dictio antea promissa sit gratis per fi dem propter Christum. Quod enim datur ex gratia, non uenit ex meri-

to.

to.

fan

Na

iux

fta

94

te

te

ti

tI

C

0,

e,

i i

to. Hicinitio observanda erit facrofancta firmitas Testamentorum. Nam Testamentum, quod conditur iuxtaleges, & confirmatur morte te statoris, diligeter conseruadum est. Ad Romanos numerat Paulus deve-Hou, hoc est, pacta non seruates, inter eos, qui dati sunt in reprobamen tem.Inhorum catalogum etiam per tinenthi, qui uiolant legitima mortuorum testamenta. Quid igitur dicemus de horum Testamentis, qui instituerunt Missas pro peccatis, & alia impia facra; Num & hæc Testamenta seruada sunt: Nulla certe impietas unquam seruanda erit, ac magisprodest Testamenta prorsus abrogare, quam impietate fectari. Sed intalibus Testametis ea omnino san ce seruada sunt, que cum pietate ob feruari possunt, ea autem dimittenda quæ sunt impia. Voluerunt auté Testatores his suis institutionibus prodesse Ecclesia, ac sunt, qui erra-

trerunt quidem in delectu, non erfauerunt autem affectu. Quare error eor corrigendus est, satisfaciendum aute erit pio affectui, & recta uolun tati, ut abrogatis impijs facris, initi tuantur & conserventur ea, quæ Ec clesiæ sunt utilia, & pietatemadiu uant.Itaq hi, qui nunc passim diripi unt facultates Ecclesiasticas, neccon ferunt eas ad legitimum usum Eccle siæ, sed uertunt eas in suum pring. tum commodum, uere sunt violato. res Testamentorum, & numerandi inter aswoips, in reprobammetem datos. Deinde diligenter notandus est hic locus Pauli de semine Abrahæ. Interpretatur enim Paulus Semen Abrahæin hac promissione:In semine tuo benedicentur omnes ge tes, de lesu Christo. Etsi enim ludzi intelligunt generaliter de tota poste ritate Abrahami, tamen nobis eft fe ctandus spiritus Apostolicus, qui in Paulo & Petro interpretatur hocfe

men

m

ud

in

lu

S

gr

tu

ru

DI

n

to

ta

n

n

tu

lu

n

or m

in i

men de Christo, Acto in. Nec est aliudseme,in quo possimus ueram benedictionem consequi, præterquam in Christo lesu. Præterea hoc præcipue consyderandum est, quod Paulus vocet promissionem Dei, TE-STAMENT VM. Hoc enim cognomine significat non solum gratuitam clementiam promissoris, uerumetiam firmissimam certitudine promissionis. Nihil enim inter huma na pacta firmius censetur Testamen to. Cûm igitur Paulus uocat gratuitam promissionem Dei, Testamentum, significat nihil ea posse firmius excogitari. Ac probe consuluit Dominus falutinostræ, quod firmauit eamsuper certitudinem promissionis seu Euangelij sui . Nam si Deus fundasset eam super nostra merita, tunc nunquam possemus esse de salutenostra certi, Necesse haberemussemper dubitare. Nunc autem, ut certi elsemus, fundauit eam luper

firmitatem sux promissionis, ut pol semus iniudicio Dei constare. Que admodum enim, si cui in Testameto legatum esset prædiū, nullo suo me rito, sed tantum fauore testatoris, a relisteretur eiab aduerfario, o nulli haberet meritu, nec deberet accipe relegatum, is certefundaret seiun Super Testamentum, & fatereturi genue, se non quidem merito suo pe tere legatum, petere autem illudiu re & certitudine Testamenti:itali quis nostre rencitur in iudicio Deio non debeat accipere hæreditatemre gni coleftis, quia non sit meritus, is ingenue fateatur, se nullumhabere meritum, sed tamen petereheredita tem regni, ex firmitate & fanctitate Testamenti, in quo propter Christi sitipsi legatum regnum colorum, ex mera clementia Dei. Hucaccedit etiam, quod sicut Paulus argumenta tur à tempore legis datæ, itapossi. mus & nos argumentari à tempore. monasti

me dici fua cor

nis No bu taj

pa pia an tu co

for tar

co

(io

of

ie,

to

18,

ac

li

18,

11

i

30

Į,

G

e

e

12

e

1,

t

a.

monasticorum ordinum, aduersus merita operum . Sicut enim Paulus dicir: Deus promisit benedictionem fram propter Christum ex misericordia, quadringentis & triginta annis, priusquam lex Mosi data esset. Nonpossumus igitur mereri operibus legis Mosaica benedictionem:ita possumus & nos dicere, Christus passus est pro peccatis nostris, & ex piauit ea, plusquam sexcentis annis antequam Monastici ordines instituerentur, & hypocritica opera excogitarentur. Non possunt igitur ea opera expiare peccata nostra, nisi forte diceremus, passionem Christi tanto tempore euanuisse. Sed hæc fentire maxima esset impietas.

NAM SI EX LEGE EST HAEREDITAS.)

Sequitur aliud argumentum ex contrarijs, uidelicet, lege & promifione, seu meritis, & gratia ductum.

Et hoc argumentum no solum expo lit prius illud ab humana Testamen. torum consuetudine ductum, ueru etiam refutat ea, quæ priori obiid possent. Dicet enim quispiam: Edi lex Mosi nondum fuit data tempore Abrahami, tamen Abraham habuit legem naturalem. Itaque iustificatus est ex operib.legis naturalis.Faciunt enim triplicem legem, uidelicet, lege naturalem, legem Mosaicam, &le gem Euangelicam, Et dicunt Patriar chas faluatos esse ex lege naturali, lu dæos, ex lege Mosi, Christianos au tem ex lege Euangelica . Præte rea, etiamsi Abraham non habuis set aliquot præsentia, aut præce dentia merita, cum acciperet promissionem hæreditatis, tamen Deus respexit in ipso sequentia merita, De us uidit ipsum fore iustum & probum,ideo promisit ei hæreditatem, Hæc & id genus alia folent ab impe ritis, & defensoribus hymanorum

m(

m

ho

ex

€X

Al

Hi

ber

8

de

im

àm

de

tai

pe

to

un

tas

Se

hæ

Do

tet

non

me

gra

EXPLICAT. IOAN. BREN. 137

meritorum obijci. Paulus uero uno hocargumento omnia illa refutat.Si exlege,inquit,est hæreditas, non est expromissiõe. Atqui Deus donauit Abrahe hereditaté per promissione. Hicinitio observa hæreditatem dici benedictionem in Christo promissa, & in omnes gentes uulgandam, uidelicet, remissionem peccatorum, imputationem iusticie, liberationem amorte, & eternam fælicitatem. Vn de & Abraham uocatur pater multarum Gentium, & hæres mundi, o per semeneius uenerit benedictio in totum orbem terræ. Quæritur ergo unde contigerit Abrahæilla hæredi. tas: ADomino Deo, inquies. Recte. Sed qua de causa dedit Deus hanc hæreditatem Abrahæ? Respondeo: Donauit ei per promissionem, ut pa tetin Gen.xij. Manifestum igit est, o non dederit ei hæreditatem propter meritaiplius, sed ex mera gratia & gratuita clementia. Lex enim exigit

opera & merita operum, ideogpro meritis operum hoc loco accipitur, Promissio autem uenit ex gratia & clementia, ideocs fumitur progratia & clementia. Quare, quod Paulus dicit, Si ex lege eft hæreditas, &cha. ber hanc fententiam. Si hæreditasco tigit Abrahæ propter merita sua, inc non contigit ei gratuito. Meritume nim & gratia funt inter fe contraria, Manifestum autem est, quod hared tas contigerit Abrahe per promisio nem. Ergo non exmeritis, fedtanti ex gratia, quia promissio uenit ex gratia. Idem argumentum est Rom. quarto. Si hi quiad legem pertinent, hæredes funt, inanis facta eft fides, & irrita facta est promissio. Et cap. xi . Quod si per gratiam, iam nonex operibus, quadoquidem gratiaiam non est gratia. Ex his nunc uidesre futationem superiorum obiectioni, Si enim hæreditas non eft data Abra hæ ex meritis, perspicuum est, quòd

gis ced tia. in g Ac

no

leg

per ftiff gis cat fall

tos leg gel ales det

gen nou nati mni

nun

reu Seri

EXPLICAT. IOAN. BRENT. 438

ro

ır,

8

tiz

us

12,

cõ

űC

e.

bs

sio

ıtű

ex

m

nt,

les,

ap.

ex am

re, nű,

bra

rod

100

nonsit ipsi data nec propter opera legis naturalis, nec propter opera le gis Mosaica, nec propter opera precedentia, nec propter opera sequen tia.Hæcenim omnia comprehedunt ingenere, nomine legis, et meritoru. Ac si nemo iustificatur propter operalegis Mofaicæ, multo minus iustificatur quispiam propter opera le gis naturalis, quia lex Mosi est explicatio legis naturalis. Accedit huc, o fallissimum'est, Patriarchas iustificatos esse ex lege naturali, Iudæos ex lege Mosi, Christianos ex lege Euan gelica.Namlex Mosinon est alia lex alege naturali, nisi quod accommodet legem naturalem, ad politeían gentis Ifraëliticæ. Decalogus non est noualex, sed est explicatio ueteris & naturalis legis. Euangelion autem omnino non est lex, quemadmodum nunc de lege loquimur, sed est tanta reuelata prædicatio de Iesu Christo Seruatore nostro, qui Patriarchis

promissus fuit. Etsi enim in scriptis Euangelicis continentur aliquotle ges, hæ tamen non funt noua lex. fed funt vetus & naturalis lex, ac explicatio eius, sicut & Prophetæ aliquo. ties explicuerunt. Nam, quodadiustificationem attinet, una tantumest ratio, unus tantum est modus justifi. candi & faluandi, communis Patriar chis Judeis, & Christianis, Quicun que enim aut quondam iustificatus est, aut nunc iustificatur, huic conti git iusticia, non per legem velnatu re, uel Mosi, uel alterius legislatoris, nec propter merita, sed tantum per fidem, propter lesum Christum, qui Patriarchis promissus erat, & nunc uenit, ac impleuit promissa, quade aduentu eius extabant. Cæterum, Paulus nomine quoque HAERE DITATIS haud obscure signific cat, remissionem peccatorum, iusticiam & falute contingere nobis gra tis, ex clemetia Dei, no ppter merita nostra,

e

t fi

li

e

r

EXPLICAT. IOAN. BREN. 119

ptis

tle.

fed

pli

uo.

liu.

eft

tifi.

riar

un,

tus

1th

u

is,

er

qui

nc

de

m,

E

fi

ti.

ra

tz

nostra. Inter homines enim contingit liberis hæreditas paterna, non ex merito proprio, sed ex iure natiuitatis & legitimæ fuccessionis. Fingamus divitem paretem mori filio fuo adhucin cunis iacente, & nihil plane præterquam plorare, & hominibus molestus esse sciente. Hic certe filius esthæres omnium paternorum bonorum: Nec quisquam audit aduersa rium dicentem, Hic filius non fit hæres, quia nondum quicquam meritus est, sed adhuc uagit in cunis. Etsi enim nihil est meritus suis operibus, tamen debetur ei hereditas, quod sit filius. Sic etiam, quicung credunt in Christum, adoptantur in filios Dei. Dedit eis, inquit Ioanes, potestate filios Dei fieri, his g credunt in nomen eius. Filijautem accipiunt paternam hæreditatem, non ex merito suo, sed exipsa, ut ita dicam, filiatione. Quarepi credentes in Christum, accipiuntremissionem peccatorum & sa-

S

fi

r

e

e

n

n

q

C

r

g

a

I

e

t

I

ł

2

1

lutem, non quod meriti fint, aut me reripossint, sed quod fili Dei sint, ad optati per fidem propter Christum, Postremo, necessarium est, quodha reditas cœlestis donetur nobis per promissionem, & non exlege, hor est, detur nobis ex gratía & non pro pter merita, quia Deus exigità no bis certam & firmam fidem, Siauti promitteret beneficia sua propter nostra merita, tunc nunquam posse mus promissioni Dei firmamadhibe re fidem. Merita enim nostranung Sunt perfecta & sufficientia. Quan necesse est, ut promissa sint nobis be neficia Dei, gratis, ex meraclemen tia, quo possimus certam & indubi tatam fiduciam de salute nostra, in Christo Iesu concipere.

QVID IGITVR LEX!)

Priusquam Paulus recitet aliangumenta, quibus probet, aut confirmet, iusticiam contingere per solam fidem

16 t me

int,ad

fum.

dha

s per

, hoc

n pro

a no aute

pter

osse hibe

unđ

uare is be

nen lubi

2,in

a ar nfir,

lam

lem

fidem propter Christu, exponit uerum ac spiritualem usum legis. Cùm enim hactenus docuerit iusticia non esse ex lege, ac bonis operibus, ac de monstrauerit Testamentum de pro missione iusticiæ in semine Abrahæ, qui est Christus, longeante legem conditum fuisse, statim uenit audito riinmentem, si iusticia non est ex lege,nec exmeritis bonorum operu, ad quid ergo prodest lex ? ad quid profunt bona opera? Cur tantis miraculis constitit, ut liberaretur Israel ex Aegypto, & daretur lex in deserto: Cur adhuc nobis inculcat Decalogus, præcipua pars legis: Et si per bona operano contingit iusticia, gd frustra desudamus, ut bene operemur! Hanc dubitationem aut obiectionem Paulus nunc paucis soluit. Ac de bonis quidem operibus postea plura disseret, in fine huius Epistole. Nuncautem tractat de lege, et Legis usus oftendit quis fit usus legis. Etsi enim quis fit.

lex non iuftificat per se, tamen non estideo inutilis, aut damnanda & rencienda, sed habet alium usum. Pa nis non iustificat, Lignum non iustifi cat, Tunica non iustificat, Arare & fodere non iustificant, Et tamennon funt inutilia, sed habent alium commodum usum. Sic etfilex non justifi cat, tamenalius est commodus legis usus.Ob quam ergo causam lata & data est: Propter transgressiones, in quit, addita est lex Testamento Dei, donec ueniret semen, nimirum, Chri stus, de quo testatus fuerat Deus A. brahæ, quod gentes propteriplum consecuturæ essent iusticiam & fæli citatem. Hîc fignificat Paulus dupli cem else ulum legis, Alter est politi cus seu ciuilis, Et tunc, cum ait, (Propter transgressiones) subintelligen. dum est, cohibendas & coercendas. Nam cûm Ifraël liberaret ex Aegypto, instituit Deus in hoc populopo liteian, qua ante, nimirum, Aegyptio rum

rur

inf

nei

bu

fur

cx

tai

ut

pu

ne

qu

ta

re

qu

er

fu ſe

fi

lic

P

m D

n

EXPLICAT. IOAN. BREN.

rumserui carebant, dedit eis leges, instituit Magistratus, dedit eis regio nem Canaan, in qua deuictis hoftibus dominarentur. In quem ergo ufum Deus hæc instituitenum ut hae externa dominatione & politica uirajustificarentur: Nihil minus, sed ut transgressiones cohiberentur, ut publica scelera coercerentur, & honesta tranquillitas coseruaretur. Ad quem finem: num, ut hac tranquillitate contenti uitam in ocio transige. rent: Minime omnium, sed donec, in quit, ueniret semen, cui promissum erat:hocest,hæc politica uita idcirco fuit instituta, ut interea temporis co seruarentur in populo Ifrael promissiones de Christo ad Abraham & alios Patriarchas dictæ, & publice prædicarentur, ac publicis facris comendarentur, quo homines coram Deo ex fide iusticiam haberent, doneciple Christus ueniret, ac uulgaret Euangelion fuum in totum orbe

terræ. Nam ubi sunt seditiones, ubi scelera manet impunita, ubinosunt leges & magistratus, ubinon esthoneita uita politica, ibi nullus estlo cus facrorum, nullus locus concio num. Quare, ut cociones de promit sione Christi, & sacra, quæ ipsumad umbrabant, publice conservareur. necesse fuit institui politian, &le ges, quibus coercerentur transgres. tiones & scelera, ut in tranquillitate suus esset locus sacrorum de Christo, donec reuelaretur. Vides igitur hoc loco, quod quicquid beneficio rum Ifraelitæ acceperunt à Deo, hoc acceperint in hunculum & fi nem, ut conservaretur concio de Christo . Deus liberauit eos ex Ae gypto, Eduxit eos saluos per mare rubrum, & per desertum, Dediteis mana de colo, Introduxit in terram Canaan, Dedit eis uictoriam super hostes, Dedit eis Reges, & ciuslem magistratum, tantum propter hane causam,

pol qua ang re. cipa fuis ftas blic

ftra ad : citis inft

cur

fum

caufam, ut his omnibus feruiret promissioni, seu Euangelio de Christo, hoc est, ut esset populus, in quo conservaretur Euangelion Christi, donec Christus ipse ueniret. Quod autem de regno & legibus ac magistratibus, imo de tota polizia populi Ifraelitici dicitur, ante aduentum Christi, hoc idem sentiendum est, de omnibus regnis, de omnibus politelis in toto orbe terrarum, post quam Christus aduenit, & iussit Euangelion in universo orbe prædicare. Regna enim huius seculi, principatus & politeíæ unà cum legibus suis huc spectant, ut publica honestas & tranquillitas conseruetur. Pu blicaautem tranquillitas in hunc usum à Domino donatur per magistratum & leges, non quod sufficiat ad ueram fælicitatem, sed ut coercitis publicis transgressionibus, & instituta tranquillitate, maneat suus cursus Eyangelio Christi, quo solo

homines consequentur iusticiam & falutem. Quare regna & politiahu ius feculi non funt nisi ferua Euange lij, & huc præcipue conferendum eit studium eorum, ut Euangelion promoueat. De hoc uaticinatus est Esaías cap.lx. Ges & regnum, quod non servierit tibi, peribit, & gentes solitudine uastabuntur. Sic & muri & propugnacula urbium, seruire de bent Euangelio Christi. Præpostera igitur cura est, Muros instaurare, & interim Euangelion & parochiasne gligere. Quod de politico regno dicitur, hocidem intelligendumest de regno oconomico, de domestica familiæ administratione. Nampatres familias omnia debent referre adu fum audiendi & conseruandi Euangelij.Liberi educantur, serui coerce tur, agricoluntur: In quem finem! ut sit tranquillitas, qua liceat audire Euangelion Christi, & per fidem co fequi iusticiam ac falutem. Habes po liticum

litic cor fun ac p cur fior

der exa fcie De mi

D & Cl tar na

fua con dig xit

hu nis fib fca y. BRENT. 449 gis,& omnium

liticum feu ciuilem legis, & omnium eorum, quæ ad legem pertinent, ufum . Alter usus legis est spiritualis, acpertinet ad conscientiam. Et tunc, cum dicit Paulus, (Propter trafgrefsiones) subintelligendum est, oftendendas, illustrandas, amplificandas, exaggerandas & agnoscendas in co scientia. Nam in Testamento, quod Deus instituit cum Abrahamo & se mine eius, qui est Christus, promisit Deus benedictionem, seu iusticiam & salute omnibus populis propter Christum. Natura autem humana in tantum est excæcata peccato originali, quod non agnoscit iniusticiam suam, Sed putat se suis uiribus posse confequi iufticiam ac falutem, nec in digere Christo, Quod enim Satan di xit ad Euam, Eritis ficut dij, hoc adhucheret in carne & sanguine homi nis, ut natura sua deprauata tribuat sibialiquam divinitatem, nec agnoscatse esse Satanæ mancipium, sed

potius existimet se deum quendam esse, qui suis se uirtutibus iuuare queat. Data igitur est lex, datus est decalogus, ut ostendat nobis peccatum nostrum, ut illustret peccatum in conscientia nostra, ut amplificet peccatum, ac breuiter, ut declaret nos non esse deos, sed potius Dia bolos, aut diaboli mancipia, & gehennæ obnoxios. De quare uide in Epistola ad Rom.cap.quarto, &se ptimo. In quem autem finem lexo stedit nobis peccata, & declaratnos diaboli mancipia ? num, ut studea mus operibus nos redimereà pecca tis & diabolo ? nequaquam, hoce nim fieri no potest. Sicut nec Adam potuit se perisomatis abscodere àsa cie Dei. Num, ut desperemus de sa lute nostra, & maneamus mancipia Diaboli : Nihil minus , Dicit enim, Viuo ego, nolo mortem peccato ris, sed magis ut convertatur & ui uat. Lex igitur oftendit nobis magnitudi

gni aca Chr uen hoc nes, cess Chr ftun pliu nos

cluf tum fti d eft fi num dere luter

ORD

Au

enitudinem & grauitatem peccati, acaddicit nos Satanæ, ut cogat nos Christum inquirere . Donec, inquit, veniret semen cui promissum est, hocest, lexideo reuelat transgressio nes,utnosad Christum adigat, nec cessat nos damnare, nisi dum ueniat Christus, nisi dum accipiamus Chrifrum per fidem. Tunc enim non am plius damnat nos lex, sed dimittit nos liberos. Vnde & postea ait: Co clusit scriptura omnia sub peccatum, ut promissio ex fide Iesu Christi daretur credentibus . Hic idem est finis suppliciorum, & afflictionum, quibus non uult Deus nos per dere, sed inuitare ad quærendam salutem in Christo filio suo, alioqui contemptissimo, & prorsus abiecto.

ORDINATA PER ANGELOS IM MANY INTERCESSORIS, feu MEDIATORIS.)

Audiuimus duplice usum legis, Al

att

m

po

fu

pie

tHI

dit

tei

ce

au

tu

cõ

ft

ex

m

ar de

fai

fu

na

Se:

fu

Cr

terum ciuilem, quo continentur ho. mines legibus in publica tranquillia te & honestate, Alterum spirituale, quo per legem reuelantur peccata, & augentur transgressiones acscele ra. Videtur autem imperito res val de mirabilis, quod cum lex ciuiliter instituatur ad coercedas transgres siones, spiritualiter ualeat ad augen das & cumulandas transgressiones, Sed si probe hanc rem expendas, ui debis hic nihil absurdi fieri, sedhunc legis ulum necelsarium else. Primu enim lex seu decalogus (libet enim docendi gratia, decalogum, quæest præcipua pars legis, pro tota legelu mere)nonita auget peccata, ut nom in homine efficiat, quæ antea non in eo fuerant, sed ideo augere dicitur, quia uetera peccata, antea nobis in cognita, & tamen in carne ac fangui ne latentia, atq naturaliter inharen tia, reuelat, & ad cognoscendaeaex citat.Decalogus em, quodadiplum attinet,

10,

lita

ılē,

ta,

ele

al,

ter

ef

en,

es,

ui

nc ıű

m est

fu

ua

in

Ir,

in, ui

en ex

m

t,

attinet, eft fanctissimus, & fanctissimaopera præcipit, quomodo igitur posset peccata operari? Nos autem fumus prophanissimi, & maxima im pietate obruti. Itaq decalogus dicituraugere impietatem, quia oftendit & eruit impietatem, antea latentem & incognitam. Deinde walde ne cessarium nobis est, ut Decalogus augeat, seureuelet in nobis peccatum. Nullus enim arrogans, nullus cofidens de sua iusticia, requirit Chri stumservatorem, quemadmodum exempla Pharifæorum testantur.Omnes autéhomines sunt natura sua arrogantes,& de suis uiribus confidentes. Etsi enim inuenis, qui uerbis fateantur se peccatores, & meritos supplicium Dei, tamen non sunt, qui natura sua uere sentiant, se tantos essepeccatores, ut propter peccata suameritisint coram Deo, no solum cruces, rotas, gladios, & alia corporalia supplicia, uerumetiam perpe-

tuum infernum, & sempiternamdi nationem cum omnibus angelis Sa tanæ. Nam quemadmodum ij, qui funt phreneticiaut mente moti, etf tenentur grauisimo morbo, tamen putant se longe omnium sanissimos, aciurarent se optime ualere:ita natu ra omnes excæcati fumus, ut quan tum ad nos attinet, iuraremus nos non tam malos esse, ut iure simus mancipia Satanæ, & participes att narum pænarum. Ac illud tacite fen tire folemus: Non deest qui impleat, sed deest qui iubeat . Existimatenim fufficere nobis, ut audiamus legem. Reliqua enim ex nobis ipsis prasta re nos poise putamus. Sic & Ifraëli tæ dicebant: Cuncta, que locutus el Dominus, faciemus. Cum igitur tan ta sit arrogantia humanænatura,ni cessario datus est decalogus in hunt usum, no ut significet nos posse per opera eius iustificari, sicut hypocrin sentiunt, sed ut revelet nobis iniusti

cia

pl

rũ

Pi

do

er

D

di

st

pl

fu

ar

ft

u

EXPLICAT. IOAN. BRENT. 46

12

Įui

di

en

08,

itu

m.

201

ius ter

Cen .

at, im

m,

ta

ëli

eft

tan

,nt

inc

per

rite

ıfti,

200

ciamnostră, & ostendat nobis, quan tamalorum lerna in carne & fangui nenostro hæreat. Id autem fit, si consyderemus decalogum, non iuxta ex plicationem hypocritan & Phariseo rū, sediuxta interpretatione Christi, Prophetan & Apostolon Itach cu docetur aliqua lex ex Decalogo, exempli gratia, Non assumes nomen Domininuanum, Non occidas, Nõ fureris, non est cogitandum, Ecce nunccognoscis quid sit bonifaciendum, Ergofacies, & implebis. Sed cogitandum est: Ecce nunc manifeftum eft, quod nunquam receimpleueris legem, nec possis implere. Quidergo facies aut quo te uertes? Atgis eft legitimus & spiritualis usus legis. Nam si ex lege didiceris tuam damnationem, tunc mox in Chri sto oftenditur salus per Euangelion. Caterum, Paulus hunc spiritualem usum legis idcirco proponit, ut & hincconfirmet statum suæ disputa-

T 2

tionis, uidelicet, opera legis noniul ficare homine. Lex enimauget per cata, ergo non aufert peccata, tan tum abest ut iustificet. Deindeidem fignificat ex circunftantijs latælegis feu decalogi. Addit enim: Ordinan per angelos in manu mediatoris. Quomodo decalogus, & alialexh ta lit, manifestum est ex Exodo cap, xix. & alijs capitibus, Et Deut. cap. quinto. Primum enim Deus militan gelos ad Mosen, qui ipsum nomine & mandato Dei eligerent inducem & legislatore populi Ifraelitici. Viv de Exod.in.dicitur: Apparuitange lus Domini in flamma ignisdeme dio rubi. Deinde Angelus in perso na Deirecitauit decalogumin mon te Sinai. Recitauit autem eum, non simpliciter, nechumili uoce, sedma ximis, & stupendis miraculis, multis ac magnis tonitruis, fulguribus & densissimis nebulis, adeoque tanto horrore & tremore, ut Israelitate

tro.

tr

X

8

D

fti

re

qu

fe:

8

ar

CE

de

D

m

ru fu

cu

te

pe

qu

na ris

D

iuf

pec

tan

dem

legis

nata

is. xh.

cap. cap.

tan

ine em

In.

ge, me

rfo

On, non

ma, ltis

8

nto

re.

10

trocesserint, nec potuerint diutius ramhorribilem uocem ferre, Sed diverint ad Mosen: Loquere tu nobis, & audiemus, Non loquatur nobis Dominus, ne forte moriamur. Postremo, cum Israelitæ no possent fer re uocem Domini, seu angelorum lo quentium in persona Domini, Moses factus est mediator inter Deum & Ifraelitas,& quas leges postea ab angelis, nomine Dei loquetibus, accepit, eas populo promulgauit. Vnde & Stephanus ait : Hunc Mosen Deus Principem & Redemptorem miserat per manum angeli, qui appa ruitilli in rubo. Et mox: Hic est, qui fuit in congregatione in solitudine cum angelo, qui loquebat ei in monte Sinai. Ac iterum: Accepistis lege per dispositiões angelorum, &c. Atque hoc est, quod Paulus dicit: Ordinata per angelos, in manu mediato. ris, qui est Moses. Dicit enim Moses Deut.cap.quinto. Ego sequester &

medius fui inter Deum & vosinte pore illo. Sed in quem usum Paulus ista in hoc loco commemorat ! Non exciderunt ei temere, Sed idemhis uerbis significat, quodantea, uideli cet, opera legis non conferre homini iusticiam. Nam si decalogus afferret iusticiam, no dedisset eum Deusper angelos, sed per filium suum, quem Abrahæ promiserat, Benedictio e nim iusticiæ promissa est persemen Abrahæ, non per Angelos. Cùmigi tur Angeliattulerint legem, non filius Dei, non semen Abraha, perspi cuum est, legem non iustificare Pre terea, Decalogus datus est maximo horrore, ita ut Ifraelitæ fugerint & mirum in modum trepidauerint, lufticia autem exhilarat animum, non pauefacit. Quare si decalogus attulis let iufticiam, non exterruisset audie tores, sed potius exhilarasset, &recreasset eos. Nunc autem cum tanto horrore concusserit ipsos, ut nescie rint,

der uel info & 1

tin

ter & ne

Pa eff ne for

lus mi fin D

gu dia an

gu

EXPLICAT. IOAN. BREN. 148

C

t te

von

this

leli.

nini

rret

per

em

96

en

igi

fi.

pi-

re

no

8

u.

on

lif

li.

2

to e,

tint, quo se uertant, manifestum est. decalogum afferre secum, hoc est, re uelare iniusticiam, damnationem, & infernum, minime autem iufticiam & regnum colorum. Adhec, Lex da nest permediatorem Mosen. Si autem decalogus attulisset iusticiam, &iustificasset populum, tunc non necesse suisset, ut Moses esset media tor populi. Mediator enim, inquit Paulus, non est unius, (hoc est) Vbi est unitas, & concordia, ibi non est necessarius mediator seu intercesfor. Deus autem unus est, hoc est, solus Deus sibiipsi convenit, ac sui similis est. Nullus aut hominum Deo similis est: Nec Israelitæ sunt similes Deo(hoc est, iusti) factiper decalogum: Quare necessarius fuit eis mediator, qui audiret uocem Dei per angelos, & afferret ad populum. Itaquemediatoripse, & sequester Moses perspicue indicat, quod decalogus non attulerit iusticiam. Sednec

T 4

is mediator attulit eam: Quarepromisst alium mediatorem, uidelicet lesum Christum. Prophetam, inquies, suscitabit Dominus postme hoc est, etsi & ego sum mediatorus ster, tamen non affero niss legem, iram, peccata, & infernum. Aliusau tem mediator ueniet, Christus, qui afferet secum Euangelion, gratiam, iusticiam, & cœlum, Hunc AV. DITE.

VERSUS PROMISSION
NES DEI!)

Cûm Paulus supra dixisset legem positam esse propter transgressiones reuelandas, & augendas, & aliâs dictum esset, Legem occidere, statim uenit homini non omnino stulto in mentem, Legem esse contrariam promissionibus, seu Euangelio Dei, & legem facere irritum Euangelion de semine Abrahæ, Euagelion enim ausert,

EXPLICAT. IOAN. BRENT# 149

aufert, lex affert peccata. Euangelion promittit remissionem peccatorum & occultationem, Lexautem reuelat & auget peccata. Euangelionaffert gratiam Dei, Lex autemiram Dei, Euangelio affert iusticiam: Lex aut affert peccata. Euangelion consolat, Lex autem turbat conscien tiam.Euagelion uiuificat, lex autem occidit: breuiter, Euangelion affert regnum cœleste, Lex autem affert infernum. Hæc certe sunt pugnantia. Quidergo dicemus ? num Deus iple, qui & Euangelion dedit Abrahæ,& lege lfraelitis, fecum pugnate num Lex euacuat Euagelion: Hanc quæstionem seu obiectionem explicatnunc Paulus, & docet, quod etfi logealius est effectus legis quam Euangelij, tamen lex intantum non abolet promissionem Euangeli, ut potius ad consequendas res Euange liopromissas plurimū prosit. Quin potius, si iustificaremur ex lege & o-

A Da

GAL

re pro

uideli,

am,in

ft me

orue

egem.

iusau

is, qui

atiam.

AV.

gem Esio X ali e, sta

riam Dei,

nim fert,

Biatov. peribus cius, tunc promissio seu Eu tores.

Violationem angelionad Abraham dictum mulwocant Rhe= to magis fieret irritum, quam quod lex auget peccata & occidit. Si, in quit, data esset lex quæ uiuificaret, were ex lege esset iufticia, hoc est, p. missio ad Abrahamum dicta fieretir rita & uana, si lex posset conferreiu fticiam & uitam . Dictum enimelt ad Abrahamum, In semine tuo bene dicentur omnes gentes.InhocEuan gelio promisus est Christus, quiaffe rat benedictionem, quæ est, remissio peccatorum, fauor & gratia Dei, iusticia coram Deo, liberatio abomnibus afflictionibus, coferuatioinmor te, resurrectio à morte, & sempiter. na fœlicitas. Et hoc Euangelionad nunciatum est ccccxxx . annis,ante. quam lex ferretur. Nunc, silex af ferret benedictionem, hoc est, remissionem peccatorum, iusticiam, consolationem conscientiæ, & uitam æternā, tunc perspicuum esset, quòd

EXPLICAT. IOAN. BREN. 10

auod aboleret promissionem prius ad Abrahamum dictam, & faceret irritum Euangelion. Non potest autem fieri, ut Testamentum Dei, quodest promissio eius, fiat irritum. Quare fieri non potest, ut lex uiuificet, ac conferat iusticiam. Idem teftatur etiam uniuscuius experientia in conscientia sua. Cum enim docetur Decalogus, & explicatur lex, tunc conscientia, quo magis intelligit fententiam & mentem legis, eo magis fit formidolosa, timet mortem, & horret ad iudicium Dei. Timorautem & horror, non funt uitæ, sed mortis nuncij. Lex igiturnon uivificat, non consolatur conscientiam, nec confert iusticiam, Quod autem de lege divina dicitur, hoc multo magis sentiendum est de humanis constitutionibus, de regulis & ordinibus monasticis. Quid ergo facit lex divina ? Conclusit, inquit, scriptura omnia sub peccatum, ut

Eu nul

uod , iniret, t, p-

etir eiu nest

ene uan affe

sio iu-

nor er-

aditeaf-

re, m, ui-

set, ròd

I

promissio ex fide lesu Christi dare tur credentibus. Hæc est una è prin cipalibus gnomis totius scriptura Et Paulus dissoluit hoc dicto obie ctionem illam, qua dictum est, lege uideriaduersus promissiões. Quare diligeter est obseruadum, principio, Paulus non iam de sola lege loqui, fed de tota scriptura. Scriptura, ingt, conclusit omnia sub peccatum; Sunt enim præcipue duæ partes scriptu ræ, Altera eft lex, altera Euangelion, Etsiautem lex præcipue concludit omnia sub peccatum, tamen hocfacit etiam Euangelion. Cûm enimad Adam diceretur Euagelion, Semen mulieris conteret caput serpetis, per spicue significatum est, homines else in potestate Satanæ, & peccato ob, noxios. Est igitur bona argumenta tio: Semen mulieris conteret caput ferpentis, ergo omnes homines funt peccatores. Item ad Abrahamumdi Aum est Euangelion: Insemine tuo be

re

rin.

rat

oie,

ege

are

io.

ní,

gt,

int

u,

n.

lit

ad

en

er

b.

2.

ut

nt di

10 e

benedicentur omnes gentes. Ex hoc statim sequitur, Ergo omnes homines funt peccatores, & maledicti. Idem sentiendum et dicendum est de omnibus promissionibus, quæ de Christo dicta sunt. Quare no solum Decalogus, sed etiam Euangelion ar guit nos peccatores. Itaque tota scriptura ostendit nobis peccata nostra, & docet, quod non simus ex nostris operibus iusti. Deinde Paulus no dicit, Conclusit omnes homines, sed ac cipit generalius uerbum, Conclusit. OMNIA, uidelicet, non omnes tatum homines, sed etiam omnia alia. Nam propter hominis peccatum, omnis creatura subiecta est uanitati: Etpropter hominem, intront pecca tumin mundum. Omnia, quæ subiecha fuerunt homini, defecerunt à Deo, & excusserunt iugum obedien tiæ.Bestiæ terræ, pisces maris, uolatilia cœli, fuerunt data in potestatem hominis, ac si homo costitisset in sua

iusticia & obedientia, tunc & cate ra omnia animalia fuissent homini obsequentia. Nuncautem, quiaho mo peccauit, excuserunt omniaalia iugum fuum. Leo no obsequitur ho. mini, nec lupus, nec aues, necalia, fed potius inferunt aliquoties homini damnum. Quare etiam hecanima lium inobedientia et ferocitas, admo nere nos debet peccati nostri. Vide nunc mihi fortem humanæ conditio nis. Quocunq enim homo respexe rit, siue in scriptură, siue in creatură, tunc invenit testimonia peccati sui. Si recenset Decalogum, autaliasle ges, uidet fuum peccatum. Si confy derat bestias, uolatilia, & pisces, ui det suum peccatum. Vbiautinuenit & agnoscitur peccatum, ibi certilsi mus est interitus, & perpetua dam natio. Peccatu enim secum affertinte ritum & damnationem. Quo igitur nos uertemus : Hîc nobis confyde randus est summus & principalis Status

ete

mini

ho.

alia

ho.

alia.

mi

ima

lmo

ide

litio

XC.

ırã,

fui.

sle

nfy.

, ui

enit

isi

am,

inte

itur

ide,

alis

status scripturæ, concludentis nos Sub peccatum . Addit enim Paulus: Ve promissio ex fide lesu Christi daretur credentibus : hoc est, Cum scriptura concludit omnia sub peccatum, non hoc uult, ut homines in peccato maneant, & propter pec catum perpetuo pereant, sed ut agnito peccato inuitentur ad inquirendum Chriftum, & accipiant in Christoper fidem eam benedictionem, quæ promissa est Abrahæ. Quare, cum lex oftendit & auget peccatum, non pugnat cum promifsione, sed adiuvat potius, ut homines, agnitis peccatis, accipiant ea per fidem, quæ in promissione Christi continentur. Hic est observabilis & memorabilis locus. Revelat enim nobis omnes secretissimas & absconditissimas cogitationes Dei inoperibus suis. Nam, si Deus permittit, ut Lex revelet nobis peccata, quibus uideamus interitum

IN CAP. III. EPIST. AD GAL nostrumin conscientia, quid, obse cro, cogitat? Non certe cogitatinte tum nostrum, sed salute. Vult enim ut agnitis peccatis, quaramus in Christo iusticiam per fidem . Items Deus permittit, ut bestiæ nobis no ceant, & sint nobis inobedientes, ac permittit, ut aliæ afflictiones nobis accidat, quid, obsecro, cogitat s'num ut pereamus: Minime, fed ut lerve mur, ut afflictione excitati, quaramus in Christo filio suo conservatio nem. Ac postremo, Deus permittit ut concutiamur horrore inferni, & moriamur, quid ergo cogitatino cogitat damnationem & perpetuam mortem, sed cogitat uitam & coli Habes ergo, quomodo cognoscan tur absconditæ cogitationes Deier ganos, exhoc dicto, Conclust scient ptura omnia sub peccatum, utpromissio, &c. Idem alias dicit Paulus, Conclusit Deus omnes subincredu litatem, ut omnium misereretur. ldi

pro

propemodum uult & hoc dictum Ezechielis: Viuo ego, dicit Dominus, nolo mortem impij, sed magis ut convertatur & uiuat.

L

oble,

interi

mim.

us in em. s

is no

es, ac

nobis

num

erue

uara.

uatio

mittit

i, &

10 co

tuam

cœlū

ofcan

Dei er

it fcri

it pro

aulus:

credu

ur.ldi pro

CAETERVM, ANTEQVAM VENISSET FIDES.)

Pergit Paulus explicare usum legis, & quod nunc dicit, est expolitio prioris. Tribuit autem legi duo memorabilia epitheta, quibus perspicue significatur, qualis sit usus legis. Vocat enim legem, Carcere, & Padagogum. Ac de carcere quidem sic ait, Antequam uenisset fides, custodiebamur sub lege, conclusi in eam fidem, quæ erat reuelanda: hoc est, Lex data est, ut esset Carcer, quo ho mines nocentes aliquandiu concluderent, & captiui detinerent. Lex au té carcer est, primum politice & publice: quia politela Mosi ideireo instituta fuit, ut elset gens, in qua conferuarent sacra et promissiones de Chri

V

sto, donec reuelaretur. Antequam, inquit, uenisset fides, hocest, print quam uenisset Christus, & pradia retur Euangelion de fide in Christi custodiebamur uelut excubis, si lege, tanquam in carcere, donecte uelaretur Christus. Cogitandume nim est, quod decalogus, & aliali ges, fint weluti carcer: Decreta auf de pænis & supplicijs, quæ suntlegi bus addita, sunt ueluti excubia, qui bus captiui detinentur, ne effugiant Sic circucifio, carcer est. Et quodad ditur, Masculus cuius caro non sue rit circucifa, delebitur anima eius de populo, pro excubis habedumelt Sic carcer est, Caue ne offeras holo causta tua in omni loco, quemuide ris. Excubiæ funt, Homo si occident bouem, & non obtuleritad oftium tabernaculi oblationem Domino, sanguinis reus erit, quali sisangui néfuderit, sic peribit de mediopo pulisui, Leuitici, xvij. Sic dicendun etian

EXPLICAT. IOAN. BRENT. 154

etiam erit de moralibus. Carcer est. Non occidas. Excubiæ funt, Qui occiderit hominem morte moriatur. Ac carcer quidem moralium legu, & excubiæ earum, quæ sunt decreta de supplicijs, ac pertinent ad leges iudiciales, semper sunt mundo neces saria, perdurauerunt ce etiam post re uelatum Euangelion inter omnes ge tes, ut contineatur publica tranquil. litas, quo Euangelion habeat suum cursum:carcer autem legum cerimo nialium, et genera suppliciorum, que in lege Moli instituta fuere, abrogata & sublata sunt, postquam Euange lion sparsum est in totum orbem ter ræ. Deinde lex dicitur Carcer spiritualiter & privatim, quia in hoc est data, ut per legem reuelentur unicui que priuatim in conscientia peccata fua, & conciatur in captiuitatem ma ledictionis, mortis, & perpetuæ danationis. Nam quicunco uere cogno scit se peccasse aduersus Deum, is ne

10

eft

olo

ide

crit

ium

ino.

gui

po

dun tian

V .

cesse habet concludi propter pecca. tum, ac ueluti captiuari in maledictio nem, mortem, & sempiternum inte ritum. Mors enim ftipedium eft per cati.Lex autem reuelat peccatum,a reuelando peccatum, concludit pec catorem in æterna supplicia. Lexigi tur spiritualis uniuscuiusque carcer est, quo detineatur captiuus. Quandiu autem, & quousq: Hîc certedili genter confyderandum est, qualis carcer sit lex. Non enim est talis carcer, qualem habet ciuilis magiffratus, et carnifex. Nam ciuilis magistra tus conficit furem aut latronem in carcere fuum, no ob hanc causam, ut latro adigatur ad petendam ueniam & milericordiam, sed ut suo tempore producaturad crucem, adrotam & gladium. Etsi enim latro implorat misericordiam, tamen non consequi tur eam, sed necesse habet ultimum ferre supplicium Similiter, si quem latronem uinxerit Carnifex, nonidcirco

circ fug cog di,c fit. cer, nim fet f cluf da:h auta tem con ad (Iefu

> An eft . ftus uos pte tis a

> > fatu

nur

Chi

EXPLICAT. IOAN. BREN.

circouinxit eum, ut cogat ipsum cofugere ad clementiam iudicis, sed ut cogatipsum sufferre supplicium gla díj, quod iussu magistratus illaturus fit. Lex autem longe alius est Carcer, & multo aliud uinculum. Sice. nim dicit Paulus: Antequam uenifferfides, custodiebamur sub lege, co clusi in eam fidem, quæ erat reuelan da:hoceft, Lex, carcer noster est, no autem talis, qui detineat nos ad mortem & æternum interitum, fed qui concludat nos captiuos, ut cogat ad eam fidem, quæ est in Christum lesum, tunc quidem reuelandum, nunc autem reuelatum, & ut per. Christum consequamur salutem. Antequam enim uenisset fides, hoc est, priusquam cognitus est Christus per fidem, lex tenet nos captiuos, ostendit nobis peccata, & propter peccata iudicat nos reos mortisac æterne damnationis. Non graffatur autem in nos hac captivitate

& iudicio propter hanc causam, ut inæternum pereamus, & sicut latro e carcere ad extremum supplicium educisolet, Sic nos per legem adinfernum, in ipso semper mansuri, per ducamur. Nihil certe minus. Sedco. cludit nos hac captiuitate, in eamf dem, quæ erat reuelanda, hoc eft,ut Sensu huius captiuitatis adigamurad quærendum Christum, & in ipsum credendum, quo seruemur & salute cofequamur. Nihil autem nobis magis necessarium est, quam ut huncle gis ac diuinæ uoluntatis perlegem manifestate finem & propositumre che intelligamus . In huius enim rei cognitione & usu fit discrimen pio rum, & impiorum, ac eorum, qui & feruantur, & pereunt . Adam & fili us eius Cain, coniecti funt utergin carcerem legis propter peccata sua, Sed Adam euasit, quia intellexit se captiuum factum, in eam fidem, qua erat reuelanda, hoc est, ut concipe ret

EX: ret fid Christ

cem n rặt,di guia n ptiuit gelion dum que ! ctus f gis.F lexit tiuita fiden tiend

Sedu nem e udep Pæda gusn deiul dago

uinci

mofi

EXPLICAT. IOAN. BRENT. ...

retfidem de semine mulieris, seu de Christo, qui erat uenturus, Cain autemnon euasit, sed desperauit & perit dicens, Major est iniquitas mea, quia non intellexit hunc legis feu caprivitatis finem, quem tradit Euangelion seu promissio Dei. Idem dicedum erit de Dauide, & Saule. Vterque gravissime peccavit, & coniedus fuit uterque in captiuitatem legis, Hicautem perijt, quia non intellexit uerum & legitimum finem cap tiuitatis,necinquiliuit Christum per fidem,illeautem servatus est. Sic sen tiendum est de Petro & Iuda, &c. Sedut rectius intelligamus hune finem carceris legis, tribuit Paulus ali udepitheton legi, & uocat legem, Padagogum.Lex, inquit, pædago. gus noster fuit ad Christum, ut ex fideiustificaremur. Diuersa sunt Pædagogus & Carnifex. Nam carnifex uincit captiuos, ut afficiat cos ultimosupplicio:Pædagogus autem ca-

stigat puerum uirga, non ut occidat ficut carnifex, sed ut cogat eumaddi sciplinam & honestatem, quo confe quatur paternam hæreditatem, aut euadat in præclarum uirum. Sic & lex non est carnifex, sed pædagogus, Ouemadmodum autem de carcere diximus, quod lex sit carcer tampo litice, quâm spiritualiter, ita etiam lex est pædagogus ta politice quam spiritualiter. Politice cohibuit Ifracili tas publica disciplina ad conservandam honestatem et tranquillitatem. ut conservarentur promissiones de Christo, donec ueniret. Spiritualiter autem affligit conscientias uirga hor roris mortis & inferni, nonut perdat, sed ad Christum, inquit, ut exf de justificaremur.

AT POSTQUAM VENIT FIDES, NON AMPLIVS SVB.)

Quid ergo, inquies? Non sumus amplius sub pedagogia legis divine, posto postquest Europus adole

lent? alique est ob no no pturabilita uere

prolifación que eius Pau

adb

iuln

not

EXPLICAT. IOAN. BRENT.

poltquam uenit fides, seu reuelatum eftEuangelion? Licebit igitur nobis impudeter uiuere, quemadmodum adolescentes remoto pædagogo folent ! Nihil certe minus. Quod enim aliquoties diximus, hoc etiam nunc est observandum, uidelicet, Omnino nobis sentiendum esse, quod scriptura facra nullo modo abalienet & abstrahat nos à faciendis operibus uere bonis, sed multo magis in hoc ponat studium suum, ut excitet nos adbona opera facienda. Quare, si eiulmodisententia in scriptura nobis occurrat, quæ uideatur bona opera prohibere, aut nos à bonis operibus faciedis absterrere, sentiendum est, quod nos non recte eam intelligamus,ideoca danda opera, ut uerum eius sensum percipiamus. Itacp cum Paulus dicit, Postquam uenit fides, nonamplius sumus sub pædagogo, non docet impudentiam, & licentiamuiuendi, sed exponit ueram Chri

stianismi rationem. Postquam enim uenit Christus, & revelatum ac di uulgatum est Euangelion in univerfum mundum, non fumus amplius fub pædagogia legis, tam politice, & Spiritualiter. Politice, quia nec Leuiti cis & cerimonialibus nec iudicialib. ordinationibus politiæ Mosaicæob. ligamur, sed licebit nobis uitam age, re iuxta uniuscuiuscp reipub. leges, quæ recta ratione institutæ sunt.Pre terea obligamur legibus moralibus faciendis, quæ compendio comprehenduntur in decalogo. Obligamur autem his, non quia Moses tradidit, & Israelitæ usi sunt, sed quia sunt na turales leges, quas Euangelion non abrogat, sed potius affert spiritumfa ciendieas, iuxta modum in hac carne possibilem . Spiritualiter autem non fumus amplius fub pædagogia legis Mosaica, primum, quia lex Mo si exigit à nobis bona opera, ut me reamur his regnum cœleste . Euan gelion

gelic pera grati oper lefun turà certe peru eft,I fub f et ac proj ditn max feu C ferur

pron

frum

fcient

dum

dago

catur

musa

quia i

gelion autem uidens nostra bona opera esse imperfecta, offert nobis gratis regnum colefte, sine meritis operum, tantum per fidem propter lesum Christum. Quare cum exiguturanobis, no dico, bona opera, quæ certe facienda funt, fed bonorum operum merita, tunc respondendum eft, Nonfumus amplius fub lege, fed Subfide, hoc est, sumus Euangelici, et accipimus regnum cœleste gratis propter Christum. Deinde, Lex ofte ditnobis peccatum, & facit ex nobis maximos peccatores. Fides autem, feu Christus, & Euangelion eius afferunt remissionem peccatorum, & pronunciat nos iustos propter Christum. Cùm igitur turbamur in conscientia, propter peccata, tunc dicen dum est, Non sumus amplius sub pæ dagogo: Etsi enim agnoscimus peccatum in nobis hærere, tamen no fumusamplius peccatores cora Deo, quia sumus sub fide, sumus fideles,

fumus Euangelici, fumus Christiani qui habent remissionem peccatori, & iusticiam propter Christum. Pra terea pædagogus, lex, pronuncia nos propter peccatum reos maled Ctionis, mortis & inferni. Fides auti. feu Christus & Euagelion eius, qui absoluunt nos à peccato, liberantei am nos maledictione, morte & infer no, & afferunt propter iusticia Christi benedictionem, uitam & colum, Quare, cum affligimur aduerlis, & obruimur morte ac horrore inferni, tunc dicendum est: Non sumusam. plius sub pædagogo seu lege, Etad. uersa non possunt nobis nocere; mors non potest nos perdere: Infer nihorrores non possunt nos in condemnatione detinere, quia sumus fi deles, sumus Euagelici, sumus Chri stiani. Cùm pædagogus uult nosca ptiuos conncere in carcerem mor, tis & inferni, alleganda est præroga tiua fidelium, Christianorum, seu E. uan

E uang mall Ron Paul Post pliu ctrit uict

fequ und pæ

> I tes fed uen tas ftra & c

ri c

tori

uangelicorum: Sicut quondam capti uiallegabant prærogatiuam ciuium Romanorum, ut habes in Actis de Paulo. Quare, quod Paulus dicit, Postquam uenit sides, no sumus amplius sub pædagogo, eius modi doctrina est, qua possimus reportare uictoriam a morte & inferno, ac con sequiuitam & regnum cæleste. Sed unde sit, quòd no simus amplius sub pædagogo; Sequitur:

OMNES ENIM FILIT DES ESTIS PER FIDEMIN CHRISTO LESV.)

Hoc est, Non estis amplius infantes & pueri, qui indiget pædagogis, sed estis nunc adulti filis Dei, & peruenistis ad eam ætatem, qua hæreditas cælestis uestræ ipsorum administrationi commissa est. Legitimum & ordinarium tempus est, quo liberi continentur sub pædagogo & tutoribus. Postquam autem tempus il

lud pertransierit, tunc relinquuntur suo arbitrio, de qua re Paulus poster pluribus tractabit. Sic & legis tem. pus fuit tepus pædagogie, & tutor, Postquam autem uenit Christus,ue nitetiam tempus adultæætatis.la que Christianus non est amplius sub pædagogo & tutore, quia estiama dultus filius Dei. Quomodo autem factus est filius Deir PER FIDEM inquit, in Christo Iesu: quia Christus est naturalis filius Dei, impetrauit auté passione & morte sua, utquot quot in ipsum credunt, adoptentur propter ipsum in filios Deiadopti uos, Ioannis i. Dedit potestatem fili os Dei fieri. Quanta autem sit maie stas esse filium Dei, & quanta secum bona afferat, humana mens nonfa tis cogitare potest. Non enimincor hominis ascendit, nec oculus uidit, quæ Deus preparauit diligétibus le NAM QVICVNQVE BAPTISATI

ESTIS, CHRISTYM.)

Supra

quic

per f

gog

deb

rep.

ca 8

cæu

gis d

mor

hab

am

nes,

ue C

filij I

quo

cram

In cit

ta,qu firma

tum e

optat

Supra dixit Paulus, quod omnes, qui credunt in Christu, fiant fili Dei per fidem, ideog fint liberi à pædagogia legis, non ut nihil boni facere debeant, sed partim, quod in aliena rep.nonnecesse habeant iuxta politi ca & cerimonialia fura legis Mofaicæ uíuere:partim quod accufatio legis de peccato, de maledictione, de morte & inferno, nihil amplius iuris habeatiniplos. Posset autem quispiam dicere, Num indiscriminatim om nes, quales quales fint, sive Iudai, siue Græci, siue serui, siue domini, fiut filij Dei per fidem in Christum ? Et quo modo, aut quo mysterio acsacrameto Deus adoptat nos in filios? In ciuilibus enim adoptionibus suæ sunt cerimoniæ, sua sunt sacramenta, quibus adoptio peragitur & confirmatur. Quod ergo illud sacramen tum est, quo quis certificatur & con firmatur in conscientía sua, se esse ad optatum in filium Dei, propter Chri

ľ

ftum: Adhoc respondet nunc Pau lus. Ac initio, neminem excipitabat optatione, si modo in Christumere dat, QVICVNQVE, inqui, sive ille tit ludeus, sive Ethnicus, sive liber, siue seruus, siue masculus, siue fæmina, siue magistratus, siue subdi tus. Deus enim no est respector per fonarum: Omnis, omnis, inqua,qui inuocauerit nomen Domini, saluus erit. Deinde addit facrametum, quo fierifolet ex diuina institutione ado . ptio. Quicung, inquiens, baptilatie ftis, Christum induistis. Habespau cis uerbis eximiam, & observatione dignissimam descriptionem maiella tis & dignitatis Sacramenti baptil mi.Baptismus enim facramentumi ludest, quo qui baptisatur, induitu Christo Domino nostro. Videamus ergo quis sit Christus, & qualesitin dumentum, ut cognoscamus, quanta beneficia nobis per baptilmumo

Baptismi ma icstas & dig nitas. est Cis, 9 simu us I ctan in ca iusti Do test

hab

mil

Chr

Chr

regi

per nou igitu Chi trini cran na,a fto I pora

tingant. Christus enim est filius Dei
Christus

Christus item est perfecte iustus: Christus est hæres Dei, ac Dominus regni cœlorum. En, tale indumētum est Christus. Quare qui baptisatur, is, quia induitur Christo, per baptilmum, fit etiam per baptismum filius Dei, consequitur in Christo perfe ctamiusticiam, no quod habeat eam in carne sua, sed quod imputetur ipsi iusticia Christi, fit & hæres Dei, ac Dominus regni colorum. Quid potest de baptismo præclarius dici: Ide habes ad Titum cap.in . Secundum misericordiam suam salvos non fecit per lauacrum regenerationis ac renouatiois spiritus sancti. Baptismus igitur non est tantum signum, quo Christianus à Iudæo aut Turca extrinsecus discernitur, sed quo consecramur coram Deo in coelestia bona,adeogs quo induimur Ielu Christo Domino nostro, & quo ita incor-

poramur ipli, ut fiamus participes omnium bonorum eius. Dicimur eti-

am Christu induere, cum imitamut uirtutes eius. Sicut Paulus ad Rom. decimotertio ait: Induamini Domi num leium Christum, hoc est, Imin mini uirtutes Christi: sed nisi prius induas euregeneratione, quæ fitper fidem sacramento baptismi, nonpotes eum induere imitatione. Quide gorinquies, Num omnes baptilati habent Christum, & iusticiame quo modo igitur tam multi baptisatifunt impij: quomodo multi, adeoginnu meri ex baptifatis pereunt, & dam, nantur: Hic observandumerit, Paulum loqui no de uitishominum uel abutentium baptismo, uel non rece accipientium baptismu, sed de iplius baptismi uera ratione, & de recto usu eius. Suff aganei, quos ita uoca runt, episcoporum baptisaueruntall quoties Campanas, magno apparatu, adhibitis etiam testibus, acimpos to Campanæ proprio nomine. Nunquid ergo Campanæ induerűt Chri ftum:

ftun dio

fmus tum fphe tuto Pap fet,t

par dan fine uth taq ticu

his, fed fed sise & in dæi

indi

frum: Minime omnium. Hec enim aclio Suffraganeorum non fuit baptismus, sed fuit abusus, & summa contumelia in baptifmum, ac etiam blasphemia in Christum baptismiinstitutorem. Et si nihil aliud impietatis à Papilticis episcopis designatum esset, tamen hæc una contumelia bapti smisatisiusta causa est, cur eos deseramus. Inhistoria, quam uocant Tri partitam, describitur ludæus quidamimpoltor, qui ficto Christianismo, crebro suscipiebat baptismum. uthocastuemungeret pecuniam. Itaque cûmiam aliquoties in conuen ticulis hereticorum esset baptisatus, uoluit etiam baptismum accipere ab his, qui orthodoxam tenebat fidem, sed cum fons baptismi præparatus esset, aqua evanuit subito, ides femel &iterum.Qua ex re impostura Iudzideprehensa est. Hic Iudzus non induit Christum , quia ersi minister refte baptilauit, tamen iple non luf-

cepit baptismu. Quale esset, Siqui minister insciens publico matrimo nio coniugeret & consecraret, duos uiros aut duas mulieres, aut fratrem & fororem. Hæc confecratio, etl. quod ad ministrum attinet, nonest nulla, tamen quodadhas persons attinet, prorsus nulla est ipsis, qui non funt capaces legitimi inter feco iugn:sic etiam, quod ad ministerium attinet, baptismus uerus est bapti fmus, si administratur iuxta ordina tionem Christi, sed impostornonac cipit fructum huius baptismi, Quid autem dicemus de his, qui initiore de acceperunt baptismum, ut num infantes accipiunt, & uere indut funt Christo, postea autem abijcium Christum propter peccata snum& illi retinet baptismumeaut si resipue rint, debent ne iterum baptisari? Re fpondeo, Paulus ad Rom.scribens, Deus, inquit, est uerax, omnis auté homo mendax. Et, Incredulitas im piorum,

pio Qu per bap net: fum ut q fed 1

acre ftun tiæ : pro Ecc

rum etiar ita di at, a Nan ittsb

quis bapt adiu rum

citur

EXPLICAT. IOAN. BRENT. 163

piorum non facit irritam fidem Dei. Quare, etli quispiam amittit Christu perpeccata, tamen pactum Deiin baptismo cum baptisato initum manet firmum, quantum quidem ad ipsum Deum attinet, & no requiritur, ut qui peccauerit, iterum baptiset, sed tantum requiritur, ut resipiscat, acredeat per ponitentiam ad Christum. Nam quemadmodum si nuptiæ semel confirmatæ sunt publica promulgatione & benedictione in Ecclesia, non est necessarium, ut iteruminstituatur publica benedictio, etiamsi coniuges aliquoties inter se itadissentiunt, ut alter ab altero fugi at, ac postea iterum reconcilientur: Nam si reconciliantur, redeunt ad ius benedictionis semel factæ: ita, Si quis abijcit Christum post acceptum baptismum, & resipiscit, tunc redit adius prioris baptismi, nec debet ite rum baptisari. Apud Hiere. cap.iij. di citur: Si dimiserit uir uxorem suam,

& recedens ab eo duxerit uirumal terum, nunquid reuertetur adeum ultras nunquid non polluta & cona minata erit mul erillas. Tu autemfor nicata es cum amatoribus multis, tumen reuertere ad me, dicit Dominus, & suscipiam te. Vides pactum Dei sirmum manere, etiamsi nosto cesserimus: Et hoc tatum quaritu, ut nos redeamus seu resipiscamus.

NON EST IVDAEVS NE QVAE GRAECVS.)

Ostendit Paulus baptismumese Sacramentum, quo Christus tanquestimentum induitur. Ostendimus & nos, quale sit uestimentum, acornamentum, Christus. Nuncautem exponit Paulus, quam formam, qui speciem, hoc uestimetum afferathomini baptisato. Vulgo dicitur, uestis facit uirum. Cumigitur Christus siat uestimentum accipicti baptismum, uideamus, quam uel autoritatem, ud

ex uel di

affera Græc hoc e nibu fecul uoca fatu dæi indu

> bet ma tur init qui app

> > tia & ta te

lit

EXPLICAT. IOAN. BREN. uel dignitatem, wel speciem homini afferat. Non est, inquit, ludarus, nequ Gracus, non est seruus, neque l'bei: hocest, Qui baptisarur, exuitur omnibus alijs formis, quas habet in hoc seculo, & induitur una forma, quæ · uocatur Christus. ludaus, qui baptifatur, non habet amplius formam lu dzi, fed habet formam Christi, quo indutus est. Ethnicus no amplius habet formam Ethnici, sed habet formam Christi, qui factus est uestimen tum eius. Obseruandum autem est initio, quod Paulus hoc loco non loquatur de formis hominum, quales apparent in humano iudicio, nec fen tiat, nulla debere esse personarum & statuum discrimina in politica uita. Nam in politeia necessarie sunt ex ternæ ordinationes, & personane di stinctiones, quo coleruetur tranquil litas & honestas. Quadiu enim hoc feculum steterit, alius certe erit pa-

ter, alius filius, alius dominus, alius

nal

um

nn

for

ta.

mj.

um

re

UI,

X 4

feruus, alius uir, alia mulier. Necde bet, ac ne potest quidem, alicubihac ordinatio inuerti. Male agitur cum ca familia, in qua dominus est ser. uus, & seruus dominus: Male agitur cum eo coniugio, in quo uir est mu, lier, & mulier, uir. Quare Paulusno abrogat hoc loco ciuiles ordinatio, nes, nec loquitur de ea specie, quam quis habet coram humano iudicio, 1ed loquit de specie ac forma, quam unusquisque consequitur per baptifmum, coram diuino iudicio. Nam cum in baptismo induamur Chri. fto, manet quidem uetus nostra for, ma coram humano iudicio, (uir e nim manet uir, mulier manet mu lier, dominus manet dominus, ser, uus manet seruus, infans manet in fans) Sed coram diuino iudicio consequimur aliam speciem, quæ talis est, quale est indumentum nostrum, quod est Christus. Videamus ergo formarum in hoc seculo genera & discrimina

di de m

go na bi & Iu

b

d

n

ta

d

EXPLICAT. IOAN. BREN.

de,

æc

Im

er,

ur

u, iõ

0,

m

0,

m

i

n

1,

2,

1

S

discrimina, ut cognoscamus, quomo dons in baptismo exutis, conseguamur forma Christi. NON EST, in quit, ludæus. In hoc feculo Iudeus ta lemhabet formam, quod est iuxta le gem circuncifus, & habet multa bona opera, quæ fecit iuxta legem, qui bus uidetur meritus esse iusticiam & uitamæternam. Hæc est species Iudaiinhoc feculo. Postquam aute baptilatur in Christum, tunc exuitur coram Deo hac specie, & ornatur alia,iuxta uestimentum Christi, Indui tur enim Christo. Itaq Iudæus nunc non habet coram Deo, quod gloriet de circuncisione, de bonorum suorum meritis, Sed quia indutus est Christo, iudicatur iustus gratis propter Christum.

NON EST GRAECVS.

Græcus est Ethnicus, Et is habet talem speciem, quod sit sapiens quidem humana prudentia, Sed est in-

X 5

circuncisus & idolatra. Posiquamat tem baptisatur in Christum, tunca uta hac forma, apparet coram Deo, prout est uestimentum eius, quod est Christus. Itaqp non habet, quod glorietur de sua tapientia, quia iam Christus est sapientia eius. Necho bet, quod dissidat aut desperet, propter præpucium suum, & proput idololatria, quam sectatus est, qui Deus non respicit amplius prepudum, aut preteritam idololatriam, suo uidet Ethnicum indutum.

t

C

i

f

r

NON EST SERVVS.

Seruus habet in hoc seculomise ram speciem. Est enim aliena pote stati subiectus, & necesse habet a alieno arbitrio pendere. Loquitus autem Paulus de seruitute, qualis quondam suit inter gentes, & qualis adhuc esse dicitur inter Turcas. Et est miserrimum hominū genus. Habentur enim serui pro sumētis. Cum autem

Ĺ

mat

cex

Dec.

uod

quod

iam cha

pro

ptq

qui

Led

quo

nife

ote

et ex

ritur

112lis

ualis . Et

.Ha

Cùm

utem

eutem seruus induit Christum in baptismo, tunc abiecta priori specie, or naturiam Christo, & iudicatur cora Deono ut seruus, sed ut membrum Christi. Nec debet seruus amplius despondere animum, nec sentire, qo cum sit abiectus inter homines, sit etiam abiectus coram Deo, sed bene cosidere, quia iam habet coram Deo aliam sormam, quæ est Christi.

NON EST LIBER.

Liberi, domini funt. Hi uidentur inhoc feculo magnifică habere speciem. Multo enim illustrior est Cafar aut Rex, quam opilio aut bubulcus. In baptismo autem exuit Casar aut Rex suam formă, & induit Christum pro uestimeto, ut iam nihil differat coram Deo a bubulco aut opilione. Rex enim non habet quod glo rietur coram Deo, quod sit rex, sed quod sit membrum Christi, & habeat Christum pro uestimento, Quod

autem diximus de his statibus, autui tægeneribus,idem dicendum eft de omnibus alijs, ut funt, Masculus, for mina, dives, pauper, infans, adultus, uirgo, uidua, coniunx, doctus, indo ctus, formosus, deformis, sanus, infir mus, etc. Hi enim omnes, etfi habent discrimen in hoc seculo, tamensi induerunt Christum, omnes suntco ram Deo VNVS, quia unus est Christus, queminduerunt, Vnuselt Deus, iustificans nos propter Christum. Non est autem sentiendum, o hæc Christianorum unitas in Christo, debeat tantum constare coram Deo, ac nullo modo fefe in hoc fecu lo inter homines oftedere. Etsi enim non debet turbare discrimina ordi nationum huius seculi illegitime, ta men debet esse efficax in pis, ut de claret mutuis officijs erga se inuice hanc unitatem in Christo. Vir enim in hoc feculo potens, non debetideo contemnere impotentem, quodiple habeat

AL

autui

eft de

us, for

dultus,

indo

s, infir

abent n li in

int co

us eft

nus est Chri

um, o

Chri

oram

fecu,

enim ordi

ie, ta

ut de

nuice

enim

t ideo

dipfe

beat

habeat ornatiorem speciem in hoc seculo, quam impotens, sed potius debet eum diligere, & officijs caritatis profequi, quod sit unus cum ipso in Christo, & habeat eandem speciem coram Deo . Sic diues non debet fastidire pauperem, quod excellat di uitis huius feculi, fed debet eum humanitate correplecti, quod sit eiusde Christimembrum . De dominis ait Paulus, Vos domini exhibete æquitern & equabilitatem feruis, scientes quod & uos Dominum habeatis in cœlis,necest personæ respectus. De feruis autem, inquit : Qui fideles habent dominos, ne contemnant, quod fratres sint, sed magis inseruiant, o fi deles sint ac dilecti. Nihil enim stultíus, nihil magis infanum esset, quam adretinendum summum ius dominationis suæ, sic se erga seruum gere re,utamitteretur ius cœlestis regni. Fingamus regem quempiam adoptare omnes aulicos suos, in filios &

Timoth. 6.

hæredes suos, ac ornare eos omnes æqualiter ueltitu deaurato, relinques interim discrimen calceorum ut alius ferat nigros, alius albos, alius rubeos calceos. Nonne iudicares ex tremam infaniam, si duo aut tresad retinendum discrimen calceorumi lent abijcere uestitum deauratum & ex aula excludi, ne essent hare des, quam puerilem illam contentio nem de calceorum discrimine inter mittere. Sic stulti & infani sunt, imo omnes infanos superant hi, qui al conferuanda infignia nobilitatis aut dignitatis suæ in hoc seculo, quæ cer te sunt coram Deo puerilia ludicra, tantam tragædiam excitant, ut ma lint aduersus legem Dei peccare,& præter officia Christiani hominisfa cere, atop cum aduerfarijs irreconci liabiliter contendere, acius æterna Suæ hæreditatis amittere, quam de externo suo iure nonnihil recedere, & ei unitati, quam habemus in Chri fto, condonares Nam cum VNVS fumus in Christo, necesse etiam habemus hanc unitatem suis officijs de clarare, ut in Christo maneamus.

OMNES ENIM VOS VNVS ESTIS IN CHRISTO IESV.)

In baptismo omnes priores species & formæ abolentur, ut nullus amplius sit uel ludæus circuncisus. uel Ethnicus incircuncifus, uel masculus, uel fœmina, uel puer, uel uir, uel Cesar, uel bubulcus. Quid ergo, inquis, efficimur, & quam formam per baptismum consequimur : Omnes, inquit, uos, VNVS estis, in Christo Iesu. Diserte addit, In Christolesu: Naminter Christianos manent sua ordinaria discrimina in hoc seculo, sed in Christo Iesu VNVS sunt.Hæcautem unitas non constat corporalised spirituali modo. Primu enim, omnes Christiani fiut per baptilmum Vnus, quantum ad Christū

AL

relin, orum, s,alius

res ex res ad r ũ mal

atum, hære entio inter

t,imo ui ad is aut æcer

dicra, t ma re,&

nis fa conciternæ m de

dere, Chris

iplum attinet , quia unus est Chriftus, quo unufquifque induitur in baptismo. Forma igitur & species Christi, omnibus Christianis una est. Negs enim Cæsar Christianusa liam habet formam coram judicio Dei, quam subulcus Christianus. quia VNO Christo indutisunt, Ne que mulier Christiana aliam habet formam coram Deo, quam uir Chri stianus, (etsi diversus est sexus eori coram mundo) quia VNO Christo indutifunt. Hoc non est tantum nobis sciendum, sed etiam pro eara tione, qua est divinitus revelatum, le gitime utendum. Valet igitur huius rei cognitio ad retundendamarrogi tiam eorum, qui in hoc feculo precel lunt alios uel maiestate, uel potetia, uel diuitijs, uel alijs donis. Cur enim superbires aduersus proximum tu um, te quidem in hoc feculo minore, Christianum tamen, habentem eandem formam Christi, quæ excellit omnes

t

EXPLICAT. IOAN. BRENT. 169

hri

Ir in

cies

una

us a.

dicio

nus,

t.Ne

abet

Chri

eorű Chri

um

ara,

m,le

uius

rogã

ecel

ētia,

enim

n tu-

ean

cellit nnes

omnes huius seculi maiestates ? & quæsola constatin conspectu & iudicio Dei ? Valet item ad consolandos abiectos huius mundi. Hi enim uident quosdam magnis donis ornatos in hoc feculo, fe autem prorfus esse sine omni ornamento. Itag existimant se tanto abiectiores esse coram Deo, quanto contemptiores funt coram mundo. In hoc autem loco extat præsentissima eorum conso latio, Etilenim non habent speciem magnorum donorum huius feculi, tamen induti & ornati sunt forma Christi, quod est ornamentum longeomnium excellentissimum. Hoc enimornamentum affert secum remissionem peccatorum, propicium Deum, adoptionem in filium & hæredem Dei, & ueram adeogs perpetuam salutem. Quid ista specie ornatius: quid his donis excellentius: Va let etiam ad confirmandam fidein omnium imbecillium . Nam, cum fit

Y

fermo de fanctis in colo, existimant imbecilles in fide, fibi nullum patere aditum in colum, propterea quod non fint tam iusti, quam illi sanctifue rint, ideoque facile ad inuocationem fanctorum inuitati funt, ex qua dein de orta est Idolatria. Sed exhoc Pau liloco manifestum est, quodomnes Christianisint VNVS in Christo. Petrus enim & Paulus, cumuene runt ad iudicium Dei, non attulerin aliam forma Christi, aut alium Chri stum, quam abiectissimus bubulcus Christianus, Etsi enim Petrusfana uit infirmos umbra fua, & Paulus ex citauit mortuos, non tamen uenerin in conspectum Dei, ut sanatoresin firmorum & excitatores mortuori, sed ut habentes formam Christi, qui omnibus Christianis unus est. Qui re cum no attulerint maiorem Chri ftum & Subulcus habet, non potue runt etiam afferre maiorem fanctita tem, quæ è solo Christo petendaelt Quid

P

i

1

(

r

P

æ

g

lo

A

EXPLICAT. IOAN. BRENT. 170

ant

tere

fue

nem dein

Pau.

nnes

rifto.

iene

lerut

Chri

ilcus

fana,

us ex

nerűt

esin

uort,

ti, qui

Qua

Chri

otue

ctita,

daelt

Quid

Quidergo; inquies: num omnes fan di & pfin colo una & eandem formamita habebût, ut nullus excellat alteru in gloria aut maieltate: æqualisne erit gloriæ Christianus quispiam, qui in bona tranquillitate uixic acmortuus est, cum sancto Petro & Paulo, qui in hoc feculo multa grauia passi sunt propter Christu: Non certe erit per omnia æqualis gloriæ. Nam, quodattinet quidem ad Christum, ad remissionem peccatorum in Christo, ad hæreditatem regni coe lestis ac uitææternæ, æqualitas erit, sed quod attinet ad alia quædam dona,inuita æterna, præclarior erit in regno cœlorum, qui maiora fecit & passus est propter Christum in hoc feculo. Vt enim in humano corpore aqualitas uitæ est in omnibus & singulis membris, alterum tamen excel litalterum in officijs, ita in regno coe lorum, Et Paulus ait: Stella differt à stellain gloria, sic & resurrectio mor Y 2

IN CAP. III. EPIST. AD GAL. tuorum, Alia est gloria folis, aliaglo. ria luna. Sed hoc nunc non perferu tabimur curiofius. Nam fi Christo indutifuerimus, reipfaid meliusco periemus suo tempore, quam nunc uerbis dici potest. Deinde, Christia ni per baptismum fiunt VNVS. quantum quidem attinet ad corpus Christi, quod est Ecclesia. Vnume nim est corpus Christi, in que Christus ipse caput est. Reliquiaut Chri. stiani membra eius sunt. Cumigitur simus membra unius corporis, reche dicimur unus in Christo lesu. Monet & hec unitatis ratio, ne inter nos contendamus, sed in pietate con ueniamus. Monet item, ut confirme mus fidem nostra in tentatione per ditionis. Cûm enim simus membra corporis Christi, fieri non potestut pereamus, quia corpus Christiperi re non potest.

q

0

u

t

fi fi

rcrI

QVOD SI VOS ESTIS CHRISTI,
IGITVR ABRAHAE SEMEN.
Docuit

EXPLICAT. IOAN. BREN.

Docuit Paulus sententiis aliquot ante explicatis, quod efficiamur mebra Christi per fidem. Quicunca, inquit, baptisati estis, Christum induiftis . Et , Omnes uos unus eftis in Christo lesu. Nuncautem perspicue oftendit, quid ex hoc probare uelit, uidelicet, quod cum omnes credentes in Christum, sint membra Chris sti, qui est semen Abrahæ, manifeste fequitur, quod etiam omne in Chri stum credentes sint semen & poste. ritas Abrahe propter Christi. Quarepertinet etiam ad ipfos hæreditas, quæ est Abrahæ & semini eius promisa, de qua Paulus supra disseruit. Etliautem contemptores religionis existimant hæc prorsus inutiliter dici&doceri.Non enim curant, quam firma & certa sit religio, quam secta tur, sed agunt tantum, quodipsis tutum uidetur, sequuntur maiorum & magistratus sui exempla ac uolun tatem, & inter Turcas funt Turca,

AL. aglo

risto is conunc istia-

VS, pus

hri hri tur

fu, ter

on ne

ra ut

4

C

C

fi

ft

Pd

1

1

inter Christianos sunt Christiani, in ter Iudæos funt Iudæi, tame qui funt pi, & folliciti de rebus uenturifece li, diligentissime scrutantur certitudi nem luæ religionis, quibus etiamui lissimum est, quod Paulushoc loto de Abrahamo & semine eius dispu tat. Nam uera religio de promisio ne Christi, & fide in ipsum, propaga ta est ab Adamo ad Patriarchas, usq ad Noë. Sub Noë venit dilyujum. & perdidit omnes homines, prater Noë & familiam eius. A Noëpost di luuium propagata est uera illa religio de fide in Christum in posteros eius. Sed cum homines multiplicari tur ac dispergerentur in orbemter ræ, collapfa eft uera religio & exor ta idolatria. Selegit igitur Dominus Abraamum ex posteritate Noe, & restituit per ipsum ueram religione in terra, ac fignificauit, quod exom nibus gentibus, agnoscat tantum ipfum & posteritatem eius pro uero fuo

EXPLICAT. IOAN. BREN.

suo populo, ideocs primum reuelauit ei Euangelion de Christo, & non folum promisit eum uenturum, fed etiam é semine & posteritate sua atfuturum. Deinde promisit ipsi & po feritati eius propriam regionem & politeian, in hunc ulum, ut in ea prædicarent promissiones de hoc Christo, donec ueniret. Cum autem so. lus Abraham, cum posteritate sua electus sit in uerum populum Dei,ad quem pertineant diuinæ promissiones, magna fuit inter gentes contentio, qui sintueri successores & poste ritas Abraha. Iudei contenderunt se else ueram Abrahæ posteritatem, ideorg uerum populum Dei. Vnde & frequenter iactant in Euangelio, feesse Abrahæ femen . Agareni, feu Sarraceni, in quoru locum successerunt Turca, contendunt se esse uerum semen Abrahæ,ideog etiam ue rum populum Dei . Nec fuit hæcociosa contentio, sed admodum ne-

AL

ani, in vi funt ri fecu rtitudi

amuti c loco dispunilsio

opaga s,ulq m, &

oft di reliteros

icari n ter

inus , & ioné

om, tum

fuo

cessaria. Nam qui habet rationemut ræ salutis, huic necessarium est co. gnoscere, initio, qui sint uerisucces fores Abrahæ. Hi enim soli suntue rus populus Dei: deinde quid sit A. brahæ & semini eius promissum, Paulus igitur oftendit hoc loco, qua sit uera Abrahæ posteritas, & uerus populus Dei. Christus enim semen illud Abrahæ est, de quo in premis fione dicitur, In femine tuo benedice tur omnes gentes terræ. Quiautem credunt in Christum, hi fiunt membra Christi per fidem, etiamsinosint de corporali familia Abrahæ. Quare fiunt etiam semen seu posteritas A brahæ propter Christum . Reliqui autem, qui non credut in Christum, non reputantur pro semine Abrahæ, ideog non funt uerus populus Dei. De hacre concionatur etiamlo annes Baptista, Nolite dicere, patre habemus Abraham, potest enim De us facere, ut ex his lapidibus furgant

filijipsi Abrahæ. Habes solos creden tes in Christum, esse ueram posteritatem Abrahæ. Ad hos igitur folos pertinet promissiones ad Abraham dicta. Quid ergo Abrahæ promifsum est: Primum , quod Deus uelit esse Deus seminis seu posteritatis eius, Ergo folicredetes in Christum, funt uerus populus Dei, Reliquiautem sunta Deo abiecti. Deinde promisit Deus in semine Abrahæ, qui est Christus, benedictionem . Benedictio autem est, remissio peccatorum, imputatio iusticiæ per fidem, uictoria super mortem, & fœlicitas sempiterna. Cum igitur soli credentesin Christu, sint uera Abrahæ posteritas, pertinet etiam ad ipsos solos hæcbenedictio. Reliqui omnes funt inpeccatis, sunt iniusti, pereunt in morte,& condemnantur perpetuo. Sic enim inquitPaulus: Quod si estis Christi, igitur semen Abrahæ estis, & iuxta promissionem heredes, hoc

est, ad uos pertinet omnis hereditas. quæ est Abrahamo & semini eius promissa. Hec autem hæreditasnon intelligenda est corporalis. Etsienim Abrahamo fuit etiam promissa ex terna regio, tamen ea non fuit pro. misa, nisi ad conservandam promis sionem & prædicationem de spiri. tuali hæreditate. Spiritualis enimha reditas Abrahæ promissa, hacel, Remissio peccatorum et iusticiaper Christum, Liberatio & conservatio in morte, & regnum cæleste. Hac hæreditate nulla potest dici maior, aut excellentior. Adhanc confeque dam nullus labor intermittédusell, Adhanc consequendam in hactern uersamur. Cosequimur autemeam per fidem in semen Abrahæ, quielt Christus, & conservamus cam, per obedientiam fidei. Quarenihilnon agendum est, quo Christu uerepet fidem cognoscamus, & in ipsoma neamus. Caput

EXPLICAT. IOAN. BREN. 174

CAP-IIII-

ditas, i eius s non

enim

a ex

pro.

omif

Spiri.

mha

c eft.

a per

ratio Hac

ior,

que

seft.

erra

eam

rieft

per

non

per

ma

put

QVANDIV HAE=
RES PVER EST.)
Perseuerat Pau

lus adhuc in explicando usu legis, ut ostedat, q nec lex,

nec opera legis iustificent, sed quod iustificemur tantum propter Christum per fidem. Cùm autem ante ex plicueritusum legis similitudinibus ductis à Testamēto, à pedagogo, & carcere, nunc ponit aliam similitudinem sumptam à tutela, qua orphani curantur. Etsi autem similitudines non probant nec confirmant per se remdubiam; ac in controuersia posi tam, tamen rem antè probatam clarissime explicant & illustrant. Quare, cùm Paulus supra probauerit sirmisimis argumentis, quod nec le ge nec operibus cius iustificemur,

fed tantum propter Christum perfi dem, illustrat nunc illud aptisimis & eruditissimis similitudinibus. Quamdiu, inquit, hæres puer eft, ni hil differt à seruo, &c. Hic initio ob feruandum est, quam necessariasint legitimæ ordinationes de tutela & curatione pupillorum, & quantum cultum Deo prestent, qui fidelesa gunt tutores & curatores. Inlegee nim Exod.cap.xxij.dicitur: Vidua & pupillo non nocebitis. Sileseritis cos, uociferabutur ad me, & egoau. diam clamorem, &c. Sunt autem pu pilli alienæ iniuriæ facile obnoxi, & non folum nocetur eis, cum opesip forum diripiūtur, uerumetiam cum sine tutela & curatione dimittutur. Quare publicæ leges hnmanisime & necessario instituerunt ordinatio nes tutorum & curatorum, utpu pilli horum autoritate & operatuti essent, ac recte erudirentur. Necpo test resp. fælix esse, ubi pupilli non proui EXPLICAT. IOAN. BRENT. 175

provident tutelis & curationibus.Si leseritis, inquit, eos, indignabitur furormeus, percutiamis uos gladio, & erunt uxores westræ uiduæ & filijuestri pupilli, Leduntur autem no solum uiolentia, sed etiam neglectio ne.Quare siresp.uoluerit esse fælix, necesse habebit pupillos & uíduas diligentissime tueri & curare. Qui autemsuscipiunt administrationem tutele & curationis, hi etli fuscipiunt graue onus & magnam molestiam, quæ parum utilis in rem ipforum uidetur, tamen si fideliter eam administrant, faciunt cultum Deo gratisimum.In Deut.enim cap.x.dicitur de Deo, Facitiudicium uiduæ & pupillo,amat peregrinum, & dat ei uichu atquestitum. Qui ergo suscipit tute lam & curationem pupilli, is diuint agit officium, & est Domini Dei minister.Præterea,cum resp.consequa tur fælicem tranquillitatem, si non ledantur pupilli, sed curentur quem

AL. perfi

simis us. It,ni

o obe fint la & ntum

lesa, gee, duæ

ritis

pu ,& sip

sip ium tur.

ime atio pu

po-

oui

admodum in Exodo cap.xx. scripti eit, manifestum erit, tutorem & cu ratorem, quantum in ipso est, confer uare sua opera remp. Muri enimno confrat, nili antea Deus sit reip, propicius. Quare tutor fidelis multo plus defendit remp. & urbem, quam muri & propugnacula. Deinde, ut ad explicandam Pauli similitudinem ueniamus, uidendum erit, qualint conditiones tutoris & pueri, & quo modo conveniant cum lege seu Mo. se, qui dicitur tutor omnium filioru Dei. Sunt autem hæ conditiones & proprietates: Tutor non daturpu pillo in perpetuum, sed tantum adie pus, uel per legem, uel per Testami tum patris præscriptum . Sic & Moses institutus est à Deo filis suis intu torem, non perpetuum, sed tempe raneum, donec uidelicet ueniretle men promissum, lesus Christus Do minus noster. Postquam igitur Christus aduenit, abrogatus est Moles cum

cum lege sua, ideoque nec lex necoperaleu merita eius iuftificant. Adhac, Tutor non folet pupillo confer resua propria bona, sed administrat aliena à parentibus aut confanguine is pupillo relicta . Sic & Mofes & lex eius , etli funt fancta & iufta, tamen nulli conferunt iusticiam & fanctitatem, sed tantum curant ad accipiendam alienam iusticiam, quæ est iusticia lesu Christi . Præterea, Tutor etsigrauiter reprehendit pupillum propter delicta, & caftigat eum uirgis, ac minatur ipfi internecionem, tamen si fidelis fuerit, non spoliat pupillum bonis suis, nec po test eum exhæredare, ne accipiat

sua legitima bona. Sic & Moses, et-

si ostendit peccata, & minatur per-

petuam damnationem, tamen fa-

cit illud non hoc animo, ut manea-

mus in damnatione, quam meriti su

mus; sed ut ad Christum confu-

giamus, & damnationem effugia-

nper et les Do

AL

Cripti

& cu

onser

imnõ

. pro-

nulto

quam

le, ut

linem

æ fine

quo

Mo-

liorii

es &

r pu-

adte

ame

Mo.

intu

Chrilofes cum

mus. Quod autem ad pupillum atti net, etli est dominus omnium suorii bonorum, tamen non permittitur ei libere in bonis suis uersari, sed habe tur ut feruus, castigatur uirgis, nec habet potestatem quicquam uendi di sine autoritate tutoris, donec ueni at tempus emancipationis, Sic & o. mnes fili Dei, qui fuerunt anteadue tum Christi, necesse habuerunt contineri sub tutela & curatione Most & legis, & facere opera legis, quali necessarium esset multis operibus mereri iusticiam & regnum coloru, cum tamen fuerint domini, hocelt, possederint gratis iusticiam & iusre gnicœlorum, per seme Abrahæ, qui est Christus. Sub elementis, inquit, mundi eramus, in feruitutem adachi, Legem & opera eius uocat elemen ta műdi, hoc est, Alphabetum. Nam quod est Alphabetum in doctrinali terarum, hoc est lex Mosi & opera cius in consequenda iusticia. Alpha betum

AL.

atti

uori

tur ei

habe.

, nec

endi.

ueni

80.

adue

con-

Mofi

juali bus

orű,

eft,

isre

, qui

uit,

acti. ien.

lam

ali era

ha um

betum autem non facit quempiam doctum. Est quidem initium doctrina, no estautem perfecta doctrina. etiamli quispiam ad unguem sciat alphabetum . Sic & lex ac opera eius nullum hominem faciunt iustum. Sunt quidem, ut sic dicam, initia iusti ciæ, dum uel continent rudes in externa disciplina, uel ostendunt graui tatempeccati, non autem funt uera & perfecta iusticia. Quare nequats sentiedum est, quod iustificemur coram Deopropter opera legis. Hîc autem uide mihi, quanto fœlicius sit tempus Euangelij, quam tempus legis.Nam tempus Euangelij facit statimex auditoribus summos doctores, hocest, perfecte iustos, non quidemin carne, sed in Christo. Vnde Hieremie xxxi.dicitur, Non docebit ultra uir proximum suum : Omnes enim cognoscent me à minimo. Qui enim didicit Christum & Euangelion eius , hic factus est summus do-

IN CAP. HILL EPIST. AD GAL

ctor & uere iustus coram Deo. Ti pus autem legis, non fecit nisi Aloh betarios, seu ut uocat, Abecedarios Etomnes sub lege fuerunt pueriel mentarij. Nullus enim eorum tan doctus fuit, quod potuerit tamper Spicue scire ea de Christo, qua cont nentur in symbolo Apostolorum, hoctempore, etiam pueri nostrire citare solent. Quid ergo num dam natifuerunt: Nequaquam, quia Pau lus dicit, Puer nihil quidem differt servo, sed tamen est dominusomni um:ita etsi ueteres sub lege fuerunt pueri elementarij in iusticia, & velu ti ferui, tamen quia habuerunt promissionem seminis Abraha, & at diderunt eam, fuerunt hæredes un iusticia, & fœlicitatis.

AT VBI VENIT PLENITY DO TEMPORIS)

Absoluimus priorem partems militudinis ductæ à pueris & tuto ribus

178

ribus. Nunc sequitur posterior pars, de libertate ab aliena tutela seu seruitute. Priufquam reuelatus eft Chri stus & Euangelion eius, fili Dei continebantur sub lege Mosi, tanquam puerifub tutore, qui non diffe runta seruis. Vbi autem uenit plenitudo temporis, hoc est, ubi impletum est tempus, quod Deus decreuerat, misit Deus filium suum fadum ex muliere, factum sub lege, &c. Hic est unus è præcipuis locis to tius scripture, ac ualde memorabilis. Continet enim & clarifsimam descri ptionem Christi Domini nostri, & epitomenac compendium totius Euangelij. In descriptione autem Christi duo sunt observanda, Alterum est persona Christi, Alterum est officium eius. Personam Christi describit Apostolus cum ait, Deus misit filium suum factum ex muliere. Hoc enim significat Christum else uerum Deum, & uerum hominem.

leo.Te li Alpha edarios:

GAL

um tan am per

rum, orum, ostrire

ım danı Juia Pau differt à

isomnifuerunt & uelu

int pro

les un

ITV.

tem fi E tuto ribus

Z :

IN CAP. IIIL EPIST. AD GAL

Filius Dei naturalis eft, ergo & infe est Deus. Factus est ex muliere, non ex uiro & muliere, fed ex mulierefi tum, hoc est, uirgine. Factus igitu est homo, sed absque peccato, qui de spiritu sancto conceptus. Itaque Christus, quod ad personam iplius attinet, uerus est Deus, & uerus et homo. Officium autem Christide scribit Paulus, cum ait: Factumin lege, ut eos, qui sub lege erant, re dimeret, ut adoptione ius filiorum acciperemus . Christus enim uenit in hunc mundum, non ut legisla tor, non ut nouam ferret legem, fel wenit ut liberator, ut liberaret homi nes à lege, ideo que factus est no supri legem, sed sub lege. Videamusigi quomodo Christus factus sitsuble ge,aut legi obnoxius, ut etiamog noscamus, quatenus nos à legete demerit . Sunt enim tria officiale gis:unum est, quod exigit externam & civilem obedientiam. Secundum

EXPLICAT. IOAN. BREN. 179 eft, q exigit ueram et perfecta obedi entiam in omnibus madatis Dei. Ter

GAL

o & iple

ere, non

uliereti

us igitu

to, qui . Itaque

n iplius

erus eft

riftide um fub

ant, re

liorum uenit

egisla

em, fed

homi

fupn

lusigi

fuble

n cog gere

ciale

rnam

ndum eff

tium, quod accusat, perterrefacit, ma ledicit, execratur, crucifigit, & occiditpeccatore. Hæc officia legis Chri stus in se suscepit, & iuxta ea liberauit etiam nos à uarijs servitutibus legis. Primum enim Christus suscepit obedientiam legis Mosaicæ. Circun. cisus est, Redeptus est Mosaicis oblationibus, ut primogenitus, Obseruauit Sabbatum, & alia quæ pertine bant ad politiam & carimonias Ecclesia Ifraelitica. Hac obedientia, et. finon tenebatur, tamen quia præftitit eam uolens, impetrauit, ut diuulgato Euangelio fuo in orbem terræ,

nullus credens in ipsum necesse habeat politica & cerimonialia Mosifa cere. Itaq postquam Christus, uenit, & Euangelion reuelatum est, no am plius sumus sub tutore Mose, & sub

elemetis legis, sed facti sumus liberi,

uidelicet, à politicis & cerimonia.

IN CAP. IIII. EPIST. AD GAL

g

d

libus Most. Hæc autem minimaelt pars libertatis Christiana, Deinde Christus suscepit in se ueram & perfectam obedientiam omnium man datorum Dei, que in his duobuspen dent, Diliges Dominum Deum tu um ex toto corde, & proximum f cut teipsum . Nam Christus perfe che impleuit has leges : Itaq meruit hac obedientia, ut nos redimeremur alege. Quid? meruit ne, ut nos non necesse habeamus diligere De um, & proximum ? Quid potest hac sentetia absurdius dici: Respondeo, Christus non hoc meruit, utli ceat nobis peccare, sed meruit, ut cum non possimus his legibus per fecte satisfacere, donareturnobisin ipsum credentibus suaipsius satisfa ctio & iusticia, qua & in conspectu Dei non aliter gloriari possimus, \$ si nos satisfecissemus legi, & liceat nobis facile uirtute spiritus sancti dilectionem Dei ac proximi, quan tuat

tum inhac carne possibile est, secta ri.Hac certe est uera liberatio à lege. Postremo, quia Christus susceperat peccata nostra expianda, idcirco suscepit etiam omnes legis maledictiones, quæ peccatoribus debentur. Lex enim maledicit peccatorem uarijs corporalibus affli. ctionibus, fame, frigore, pauper tate, & alis adversis. In sudore, inquit, uesceris pane tuo. Quare etiam Christus suscepit in se has maledictiones, & factus est hac in partesublege. Ad hæc, Lex perterrefacit peccatorem, oftenfa ei magnitudine peccati & iræ diuinæ. Quare & Christus factus est hac in parte Sublege, & suscepit tantum terrorem, ut etiam sudaret sanguineum sudorem, nec posset iam humanis consolationibus sustentari, sed indigeret angelico auxilio. Præterea lex immittit peccatori uincula, & captiuitates, ac infligit ei plagas & per-

clu , ğ ceat

AL

ima eft

Deinde

& per-

man,

uspen

ım tu

um fi

perfe,

neruit

emur

t nos e De

otest

oon-

utli E, ut

per, isin

isfa

ncti . an

Int

IN CAP. IIII. EPIST. AD GAL

cufsuras. Sufcepit igitur & hecChi stus, ut omnino sub lege esset: Cap tus enim est, & percussus non alapis tantum, fed & flagellis. Deinde, La crucifigit & maledicit, ac occidit por catorem. Quare Christus etia inha parte factus est sub lege. Crucifixus enimest, & reputatus maledichus, acin cruce mortuus quoq eft. Ho iterum est uere ficri sub lege, Quid autem Christus hac obedientia me ruit : Lex nihil iuris habuit iniplum, quia fuit innocetissimus. Idcirco me ruit, ut quotquot in ipsum credunt, redimerenturalege, hocest, nonui nihil aduer si amplius patiantur, non ut non affligantur suis crucibusin hac terra, sed ut peccata non posim amplius eos accusare, & damnare, & ut cruces & mortes non possint eis esse detrimento, sed necesse habe antiplis in bonum cedere, propter Christum. Hec est maxima omnium libertas, nullo auro, nullis gemmis

EXPLICAT. IOAN. BREN. 101

GAL

nec Chri

r: Cap

de, Lex

cidit pec

iã inhac

ucifixus

edictus,

e, Quid

tia me

ipfum,

co me

redunt,

nonut

ur, non ibus in

possint

mnare, possint

e habe

ropter

nnium

mmis, imo

Imo ne omnibus quidem regnis totiusterræ comparabilis. Quid ergo di cemus ? Si Christus hæc primum in aduentu suo impetrauit, quomodo ueteres Patriarchæ servati sunt: Fue runtadhucfub lege, Ergo ne etiam danati: Nequaquam. Etfi enim Chri stus nondum aduenerat, & ipsi necesse habebant sub disciplina legis else, tamen quia filij fuerunt Dei, licet adhuc paruuli, fuerunt etiam hæredes divinorum bonorum per fide in Christum ueturum. Hoc tantum est discrimen internos et ipsos, quod post aduentum Christinobis, hocte pore, ut adultis, & non amplius paruulis, hæreditas cælestis tradit perspicue, manifesta & reuelata prædicatione Euangelij, quod certe mere tur nomen libertatis. Ipsis autem tra debatur tantum obscure sub sacrificijs,& per promissiones de uenturo Christo, quod non immerito servitu tis nomine explicatur. Et hoc ipsum

Z

IN CAP. HIL EPIST AD GAL eft, quod Paulus Roman, xiii, dicit Nunc propius nobis adest salus, & tum cum credebamus . Caterum, quemadmodum tempore legis, ap te aduentum Christi,omnes pifue runt liberi in conscientia, propter Christum uenturum,in quem credi derunt, ita tempore Euangeli, om neshi, qui nondum agnito Christo, in peccatis ambulant, funt sublege & ferui legis, ac damnatioi obnoxi, donec & ipfi Christum per fidemag noscant, ac resipiscant. Quaredanda estopera, ut Christum uere cogno, scamus, quo & ueram libertatemfi liorum Dei consequamur, & reti

VT ADOPTIONE IVS FILIO RVM ACCIPEREMUS)

neamus.

Exponit Paulus manifestius, quid Christus impetrauerit nobis obedientia sua. Nam quod factus est legi obnoxius, impetrauit nobis non so

lum, utelsemus à lege liberi, uerum etiam, ut consequeremur propter iplum filiationem, hocest, adoptionemin filios & ius filiorum, idque adultorum, & non amplius puerorum . Nos enim natura sumus fili iræ, seu filn Satanæ, & hæredes infer ni,postquam autem Christus factus est legiobnoxius, & obediens usque ad cruce mortis, impetrauit, ut quot quotinipfum credunt, adoptentur in filios Dei. Vnde Ioannis, i.ait. Dedit eis potestatem filios Dei fieri, his qui credunt in nomen ipsius, Quid ergo est, filium Dei esse : Nulla humana uerba possunt hanc dignita. temfatis explicare, nulla humana ra tio potest eam satis comprehendere.Sunt & inter homines suæ filiatio nes & paternitates, quas Deus, non inhoctantum creauit, ordinauit, ac instituit, ut pater filium nutriat, & relinquat ei hæredicatem, sed multomagis, ut esset sacramentum, quo

diciti

rum, s, and in fue opter

credi, om, oristo.

o lege noxij, em ag

landa gno-

reti

.10

, quid bedi It legi

on for

IN CAP. HILL EPIST. AD GAL

eognosceretur, quomodo intersese haberent Deus & filipeius . Inuisibi lia enim Dei, ut Paulus ait, cognoscii tur ex uisibilibus creaturis, hoctame sacramentum non potest aduiuum exprimere, qualis uere sit conditio inter Deum & filios eius, Fuerunte, nim parentes, qui liberos suos autne glexerunt, uelutialienos, autexpofuerunt, aut etiam trucidarunt, cum liberiadhuc essent infantes. Talisan tem crudelitas nullum prorsus loci habet apud Deum, Nunquidpotest obliuisci, inquit Esaias, mulierinfantem suum, ut non misereatur filiou teri sui? Et si illa obliuiscitur, egota men non obliuiscar tui. Quareaffe Aus Dei erga eos, quos agnoscit fili os, propter Christum, longe superat affectum omnium terrestrium pare tum. Quid igitur potest tali homini, qui est à Deo in filium propter Chriftum adoptatus, deefser Si indigetiu fticia, quæ est summum bonum, ha bet

EXPLICAT. IOAN. BRENT. 189

L

rfele

ilibi

ofcii

amē

uum

ditio

nte,

tne

DO.

um

au

OCI

est

n.

U,

ta,

fe,

ili,

at

ē,

ıi.

i.

iu

3,

bet patrem iustissimum, cuius iusticiæ filius hæres eft. Si indiget fanitate, habet patrem autorem omnis fanitatis, cuius ipse heres est. Si indiget diuitijs, habet patre ditissimu, cuius est cœlū & terra & omnis plenitudo eor, quarum rerum filius est hæres. Si indigetuita, in ipfa morte, habet patremomnipotentem, & omnis ui tæautore, cuius iple hæres est. Quid igitur de miseria nostra conquerimure Metuo, inquis, ne propter peccatamea, quæ post baptismum, in quo sum in filit adoptatus, designaui, exhæredatus sim à Deo : Certe Deus exhæredare solet impios filios. De Ifraelitis, quos Deus antea uo cauerat filios suos, ait Dominus per Ieremiam cap.xv.Sisteterint Moses & Samuel coram me, non est anima mea ad populum istum. Ence illos à facie mea. Et cap. xx. Viuo ego, dicit Dominus, Si Iechonias fuerit annulus in dextera manu mea, inde euella eum. Attamen, non ita exheredat, ut non recipiat pænitentes. Sipaniten tiam, inquit, egerit gensilla à malo fuo, agam & ego pænitentia. Et, Vi uo ego, nolo mortem impi, fedm gis ut convertatur. Et rurfus, lere. in. Si dimiferit uir uxorem fuam. & recedens ab eo nupferitalteri viro, nunquid revertet ad eum ultra: Ni quid non polluta & contaminatae rit mulier illa? Tu aute fornicates cum amatoribus multis, tamé rever tere ad me, dicit Dominus, & exofu scipiam te. Nota est parabola Luxv, de filio perdito. Quare, etsi peccasti, & exheredatus es propter peccati, tamen si resipueris, restitueris etiam iuri filiationis diuinæ. Deinde, Chri stus obedientia sua non impetrauit tantum, ut elsemus fili Dei adhuc pueri, sed potius adulti, & uth beamus ius adultorum liberorum Quod ergo estillud ius? Primum, cum filius adhuc infans, lit lub toto ribus

ŀ

Fil

EXPLICAT. IOAN. BRENT. 184

L

at,ut

niten

malo

t, Vi

d ma

lere.

m.&

Uiro.

.Ni

atae,

ataes

reuer

egofu

VX.U.

ccasti,

ccatu.

etiam

Chri

trauit

adhuc

ut ha

orum.

mum,

ribus

ribus, & nihil propemodum differat aferuo, posteaquam peruenerit ad iustam ætatem, tunc fit liber, nec necesse habet sub tutoribus esse, ita & Christus, postquam aduenit, liberauit filios Deia tutela Mosi & legis eius, & restituit eos libertati. Deinde hæreditas paterna traditur filio adul to, ut possit eam deinceps pro suo arbitrio administrare. Sic etiam. postquam aduenit Christus, reuelatum est Euangelion eius, in quo perspicue, nullis ambagibus, nullis obscuritatibus, nullisce conditionibus, traditur nobis coelestis hæreditas. Huius autem hereditatis bona funt. Remissio peccatorum, Iusticia perfecta in Christo, liberatio abaffli. ctionibus, Conservatio in morte, Etperpetuum regnum cœli . Hæc nobis libere & gratis traduntur per Evangelion Christi, cum tamen ueteribus ante aduentum Christi, tradebantur involuta multis obscu-

IN CAP. IIIL EPIST. ADGAL

ritatibus, ac uidebantur minime gn tis dari, sed propter multa merita o perum legalium, quemadmodum puero, etli est dominus omnishare ditatis, non solet dari tunica, autgla diolus, nisi uideatur quodammodo mereri, & tamen non est ullumeius meritum, sed tantum disciplina aut pædagogia. Porroautem, quemad modum filio adulto traditur quidem hæreditas libere, non autem in hunc abusum, ut dissipet eam, ut perdate am scortis, ludo, & conuiuns, sedut honestam ducat uitam, & honeste opes suas administret: ita haredias cœlestis, traditur quidem nobis libe re & gratis per Euangelion, nonau tem ut abutamur ea ad peccata, fel ut utamur ipsa ad ducendam hone stam uitam. Præterea, non traditur nobis, ut reipfa fentiamus hæredita tem externo sensu in hac terra, sedut nunc possidetes ius hereditatis, frua mur ea post hanc uitam . Nunc fili

EXPLICAT. IOAN. BREN. 489

AL

ie gra

rita o

odum

hære.

utgla

modo

m eius

na aut

emad

uidem hunc

rdate fedut

neste

ditas

s libe

nau

, fed

ditur

editaledut

, frua

c fili

Dei

Deisumus, inquit Ioannes, & non- Loannis & dum apparuit, quid futuri sumus. Scimus autem, quoniam, si apparue ritsimiles ei erimus, quoniam uidebimus eum sicuti est. Etenim, quemadmodum Christus ipse, in hac terra.gestauit formam serui, obnoxius omnibus afflictionibus, ac uidebatur omnium hominii abiectissimus, & tamenerat uerus filius Dei, & hæ res regnicalestis, quam hæreditate, post resurrectionem fructusuo percepit, ita & nos habemus nunc ius cœlestis hæreditatis, qua fruemur post hancuitam. Quare etiamsi fra-Aus illabatur orbis, tamen consolemurnosipsos exiure, quodde regno colorum propter Christum habemus.

QVONIAM AVTEM ESTIS FILII, EMISIT DEVS.)

Docuit Paulus antea, quod Christus impetrauerit nobis, in ipsum credetibus, ut adoptaremur in silios

TN CAP. HILL EPIST. ADGAL

Dei. Nune autem docet, quidta donorum, quam beneficiorumo bis contingat ex eo, quodsimus di fili Dei. Ac primum, quia, li quit) eftis fili Dei propter Chris ideireo datus est etiam uobis soi tus Christi, qui clamat Abba Patt Hocest beneficium longe omnin maximum, & ab humano captui comprehensibile, uidelicet, police scire, clamare & uocare Den ma mo, & certa conscictia, PATRIM acorare, PATER Noster, and est exordium dominica orationis Non est nunc nobis sermo decute na orationis dominica enumeration ne, quæ certe unicuique siuepioli impio obuia & facilis est, sedded more conscientia, quo Deus indi tata certitudine inuocat utPATe Nam qui cosecutus est hancicimi & eloquentiam, op possit & auda ad Deum, ut patre, clamare, hock orationein dominicam recte oran

EXPLICAT. IOAN. BRENT. 186

DGAL

, quid tai

iorum n d fimus

, quia, (il

er Chriffi robis for

bba Pate re omniu

10 captur

et, possez Deű exa

ATREN

fter, good

Orationis.

o de exten

umeratio

iuepiola

fed dech

eus indu

ut PATe

nc scient

& auda

re, hoce

cte.oran

& primum eius uocabulu, quod est PATER, ex animo dicere, huicadía lutem nihil prorfus deelse potest. Etenim, si obijciuntur nobis in conscie tia, peccata, & mors minatur nobis perpetuum exitium, & clamamus ad Deum Abba pater, Lieber Vatter, exanimo, tunc Deus comittere non potest, ut sinat filium suum in tã tis angultis perire . Quis ex uobis, Luce it (inquit Christus apud Luca) pater, à quo si filius petierit panem, num lapi de dabitillicaut li pisce, num pro pisce serpentem dabitcaut ouum, num porrigetscorpius Si ergo uos cum sitis mali, nostis bona dona dare filis uestris, quato magis pater uester coe lestis dabit spiritum sanctum poscen tibus fe. Itaq; cum quis comprehenditur iudicio peccatorz, & clamat ad Deum ut patre, certe is coelestis pater, no augebit peccata peccatis, fed potius dabit pro peccatis, ueram & perfectamiufticia, uidelicet, lufticia

IN CAP. IIII. EPIST. AD GAL

unigeniti fili sui, quam imputabit cuiuis inuocanti se ex fide in Christi filium fuum.Item, cum quis compre henditur horrore mortis & inferni. & clamat ad Deum, ut patrem, tunc coelestis ille pater non est tam crude lis, quod mortem duplicet, & infernum feruentius accendat, sedestian tæ clementiæ, ut pro morte uitam, pro inferno cœlum largiatur. Quod indicauimus de aduersis coscientia, hoc etiamintelligedum est de aduer fis corporalibus . Si enim quemop. primat uel egestas, uel infirmitas corporalis, uel infamia, & clamet ad Deum, ut patrem, fierinon potelt, ut hæc aduersa male cedantipsi, sed conservabitur potentissime.Patere nim cœlestis non potest committe re, ut sinat filium suu, petentemauxi lium, perire. Quare nihil ad salutem deest ei, qui potest & audet Deum ut patre, uere & ex animo inuocare, Hocenim unum PATRIS uoca, bulum

r

EXPLICAT. IOAN. BREN.

L

tabit

riftű

npre

erni,

tunc

rude

nfer,

tan

am,

uod

tiæ,

uer

op.

tas

ad

est.

fed

re

te,

IXI

m

m

e.

3 m

bulum ita expugnat animum Dei. ut nequeat se continere, quin inuoca ti offerat omnem suam operam & auxilium. Sed quomodo, inquis, fieri potest, ut conscientia inuocet Deum indubitata certitudine ut patrem? Multa enim sunt, quæ cotrarium cla mant, quæ & superare uidentur clamoremnostrum. Nam, si consyderamushumanæ naturæ imbecillitate, quomodotamabiecta creatura potest Deum alloqui ut patrem; Siautem ponimus nobis ob oculos pecca tanostra, tunc deprehedimus quod magis patrem habeamus Satanam, quam Dominum Deum nostrum. Itag cum nos clamamus ad Deum, ut ad patrem, tunc multo fortius reclamat Satan, & dicit: Non, Non, De us non est Pater tuus, quia es peccator . Sed ego Satan sum pater tuus, et tu es filius meus. Quare eris & he resmeus. Hic Satanæ clamor est for tissimus, ac solet, nisi prouideamus,

1. . .

IN CAP. HILL EPIST. AD GAL

& caucamus, clamorem spirituser. cutere. Quomodo ergo certieffici mur, quod clamor noster, quointo camus Deum, ut patrem, situeru & quod Deus agnoscatnos, uff os: Respondeo. Hanc certitudino affert nobis Iesus Christus Dominus noster, si in ipsum crediderimus. Ni Christus, qui est uerus & naturalish lius Dei, expiauit peccata nostra, & reconciliauit nos cum Deo,quem& Deus in tantum dilexit, ut recepent fe omnes eos, qui creduntiniplum, pro filis agniturum . Quareliquis in Christum filium Deicredit, &ch mat ad Deum, ut patrem, tunc De us agnoscit eum, ut filium, quiainu nit in ipfo, uerum & naturalemfil fuum lefum Chriftum, & uidetinu cantem esse membrum Christi, la que certitudo conscientia, de Do patre, non est sita in dignitate notre rum uirtutum, sed tatum in Chim lesu, cuius membrum est clamasa CUI

EXPLICAT. IOAN. BREN.

GAL

ritusex

ertieffici

uo inno.

it uerus

. utfli

tudinem

)ominus

nus.Ni

turalisf

oftra,&

quem&

eceperit

riplum,

eliquis

it, & ch

inc De

ria inu em fili

letinu

ffi.la

e De

nostra Christo

māsal

CUI

eum per fidem . Hic nunc uide mihi. quisint hi homines, qui nec sciut, nec possunt, nec audent ad Deuin, ut pa trem, clamare, & orationem domini ca, PATER Noster, ne incipere quidem, tantum abeit, ut queant ad finemusq recte perorare. Nam, qui non sunt certi per fide, se esse in gratia Dei, & habere propiciu Deum, propter Christum, hinon possunt, necaudent Deum, ut patrem, alloqui.Itaq; nullus Turca, nullus Iudaus, nullus hypocrita Christianus, nul lusca impænites peccator, nullus de nich impius, potest Deum ut patrem inuocare. Hactenus docuerunt Sophiste, nullum posse esse certu, sel a bere Deupropiciu, & esse in gratia Dei . Hac fuit doctrina impifsima: primű, q quantű in ipla fuit, fignifica uit, totů Euangelien, quod nebis cer tam gratia Dei in Christo promittit, esse uanu & mendax: deinde effecit, utnullus hominu potuerit rece dice

_

IN CAP. IIII. EPIST. AD GAL

re orationem dominicam, adeoque primum eius uocabulum, PATER NOSTER. Quare, abiectăillain pia doctrina, teneamus certitulii Euangelii Christi, quo certi essio mur, quod credentes in Christum, il mus Deo accepti, ut filii eius, & pos simus ipsum, ut patrem, inuocare,

ITAQVE IAM NON ES SER: VVS, SED FILIVS)

Secundum beneficium, quodimpetrauit nobis Christus obedienta sua, in hoc consistit, quòd cùmelame mus spiritu Christi ad Deum, Abba pater, non simus amplius seruilegis, sed liberi filij. Itaq Christus liberant nos à seruitute legis, & attulit nobis libertatem filiorū Dei. Qua autem sit seruitus legis, supra dictū estiled nunc quoque pauca de ea dicamus, quiares est cognitu ualdenecesaria. Vna enim seruitus est, quòdqui uoluerunt censeri membra popula

EXPLICAT. IOAN. BRENT. 189

AL

eoque

TÉR

illain

udine

effici

um,f

L'pol

are,

R:

dim

ientia

lame Abba

legis,

rauit

ador

utem E: sed

mus,

essa, d qui

Dei,

Dei,& in populi Dei poltsia uerfari, hi necesse habuerunt obedientiam legis Mosaicæ in cerimonijs & politicis,in circuncisione & sabbatismo acalis ritibus suscipere. Ab hac aute feruitute & necessitate liberauit nos Christus per diuulgationem Euangelij fui,intotum orbem terræ. Itaqs nunc non sumus serui legis. Alia seruitus est, quod cum lex sit agnitio peccatorum, faciat omnes homines reospeccati, quia nullus hominum perfectefatistacit legi. Christus aute expiauit peccata nostra, ut quemadmoduminlege agnoscimus grauita tem & magnitudinem peccati, ita in Christo agnoscimus perfectam iusti ciam nobis per fidem communicatã. Quare nec hac in parte sumus amplius seruilegis. Alia seruitus est, o cum lex facit nos omnes reos pecca ti, obijciat nos maledictioni, morti, Satanæ, & perpetuæ damnationi. Hæc est grauissima seruitus. Ab hac

a

"IN CAP THE EPIST. AD GAL

m

q

q

d

e

q

C

p

ir

fi C

h

d

f

A

ta

Ci

CE

8

autem liberauit nos Christus, qui susceptain se maledictione & mor. te, expiauit peccata nostra, & vicit mortem atque condemnationem. taque nec hoc modo sumus amplius feruilegis. Hæc non funt tantumau dienda, sed in usum transferenda Sunt enimarma spiritualia, quibus muniendus est animus noster, inpu gna aduerfus Satanam & mortem, & in gravibus conscientiæ certami nibus. Homines waria habent nego cia, publica & privata. Publice geri tur magistratus, & bellatur aduer sus hostes, ac hoc præsertim temporeaduerfus Turcas. In his negociis conficiendis, multi & magni funto natusaclabores. Privatim autem v nusquisco paterfamilias et opifexsu habet negocia, quibus distinet. Hat etsi diligeter pro uniuscuius uoca tione peragenda sunt, tamé necsunt præcipua, nec maxima, ad quæ in bac terra uocati fumus. Deus enim CON EXPLICAT. IOAN. BRENT. 190

uia

or,

n.L liue

n au nda,

bus

pu

em.

mi

90

eri

ler,

po.

CHS

t co

fuz

lac

oca,

unt

e in

on

constituit nos in hanc terram præcinue ob hanc causam, ut pugnemus cum peccatis, cum Satana, cum mor te.cum damnatione, & consequamuriusticiam, uitam, & fælicitatem. Habemus fortem, aftutum & irrequietumaduersarium, qui circuit, qualileo rugiens, & quærit quem deuoret. Aduersus hunc pugnandu estsine intermissione, tam publice quam privatim. Cum Paulus prædicaret Euangelion, Satan excitaurit Pharifæos, qui uolebant Christianos inseruitutem conficere, dicentes: Ni si circuncidamini iuxta legem Mosi, Christusuobis nihil proderit. Cùm hoc Satana pugnauit Paulus, quamdiu uixit. Pugnauerunt & alij Apostoli in Concilio Hierosolymitano, Act.xv. Sic & privatim pugnat Sa tan cum unoquouis Christiano, & cupit ipfumin feruitutem legis concere. Dicit enim, Tu non seruastile. gem, Ergo es obnoxius morti &

IN CAP. HILL EPIST. AD GAL

damnationi. Hoc certe nihil aliud est, quam conari conscientiaminser, uitutem legis iterum fubicere, Sed obuiandum est Satanæ hoc spiritus gladio, quem Paulus hoc locopro ponit dicens: lam non estis serui, led tilij. Respondendum enim est, Quid tu Satan mihi legem obijcis ? Non fum amplius fub lege, sed sub gratia, No sum seruus legis, sed liber filius, Quare judicium & condemnatiole gis nihil ad me . Vides igitur quam necessarium & observabilemulum habeat hæc Pauli doctrina, Aliaser uitus legis est, quod lex exigebatme rita operum. Sicut enim feruinecel se habent dominorum beneficia & mercedem mereri, ita lex non confe rebat beneficia, nisi meritis. Christus autem liberauit nos ab hac feruitu re, quia confert nobis omnia benefi cia gratis, idq; non aliter, quam fili consequentur hæreditatem. In familia enimalia est seruorum, alia filiorii conditio. 14

aliud

ler.

Sed

ritus

pro-

, fed

Quid

Non

atia.

lius.

ole

uam

(um

fer,

me

cel

8

nfe

tus

tu

efi

filij

mi.

rú

10.

121

conditio. Serui necesse habent suam mercedem mereri, & quantula est eamerces, si cum tota domini substa tia conferatur ? Fili autem non merentur, sed sunt heredes omnium bo norum, nascendo tantum. Sic etiam in populo Dei, hypocritæ funt serui: Vere autem credentes funt filij. Illi multa faciendo, paucissima merentur. Hiautem renascendo tatum per Christum, consequentur maxima. Alía feruitus legis est, quod qui sub lege sunt, tristi & seruili animo faciunt bona opera. Christus autem dedit nobis liberalem & filialem spiritum, ut quecuncy bona facimus, libe rali & candido animo faciamus. Habes seruitutem legis, è qua Christus nos liberauit, & fecit nos liberos filios. Tertium beneficium est, quod cum Christus fecit nos filios Dei, fecerit nos etiam heredes Dei, suos au tem coharedes. Hoc beneficium ma ius est, quam quod ab humana ratio

IN CAP. IIII. EPIST. AD GAL

ne comprehendi possit. Qui inhoc feculo legitimus hæres fuerit divitis cuiusdam ciuis, aut principis, auteni am regis, qua feelix iudicatur abalis tenuibus hominibus : Et tamenhere ditas terræ euanida elt, nec potelt nos servare in morte. Quantamie tur putas esse scelicitatem, hæreden else coelestium & divinorum bono rum, ac cohærede else Christis Que autem sit hæreditas divinorum ho norum, supra aliqua ex parte enumeratum eft. Porro, hæredes Deilu mus, non ex nostris meritis, sedian tum propter Christum, fideaccep tum. Vnde, cum Paulus dixiset, Quod fi filius, & hæres Dei, addit, PER CHRISTVM. Huiusbe nefici ulus est, tum in certamineco scientiæ, tum in instituenda uita no stra. Nam si tentamur de morte& inferno, dicendum est, Nos esseha redes bonorum Dei, qualunt uita & coelum, Quare nihil ad nos mors &indes gen cet l agit Hæ git i

hæn mu nie cor pec Ha den uar mu qua cui

red tur tus tun cipi

Minfernus. Deinde, li sumus hæredes Dei, profecto talis etiam uita agenda est in hoc seculo, qualis decethæredem Dei . Hæres principis agit uitam principi conuenientem. Hæres nobilis cuiusdam Comitis.a. git uitam conuenientem nobili. Sic & nobis faciendum est. Cum simus hæredes cælestium bonorum, debe mus etiamagere uitam cœlo conuenientem . Qui peccat , agit uitam convenientem inferno. Non igitur peccandum, sed bene agendum est. Hæreditas cælestis non apparet qui dem in nobis uiuctibus adhuc inter uarias afflictiones huius feculi. Vide mur magis esse hæredes mortis, quam vitæ. Sed accidit nobis, quod cuipiam, cui peregrino contingit hæ reditas regni transmarini. Hic uagatur interalienos, laceris pannis obsitus,& calat suam tum nobilitatem, tum hæreditatë, ne captivitate inter. cipiat. Putas ne, quis doleat propter

IN CAP. IIIL EPIST. AD GAL

laceros suos pannos: Minime omni um, sed libenter eos gestat dummo do in eis lateat, ac uaria suffert peri cula, donec per mare, adaccipiendi regni sui hæreditatem nauigersich nos habemus hæreditatem regnice lestis ultra mare huius seculi, into rim aute uagamur in hoc feculow riis aduersis circundati. Hacautt est consolatio nostra, quod de han ditate certi simus, nec afflictione reddunt nos tristes, propteres quid Sub his tutiores sumus ad accipienta hæreditatem. Hæcomnia,abeolo co. Fratres, secundum hominemdi co, Hominis licet Testametum, etc. us ad hunc locum, eò spectat, quò Paulus significet iusticiam, qua el pars coeleftis hareditatis, no contingere nobis propter merita operum legis, sed tatum propter lesum Chri ftum, per fidem. Hic est principalis status huius Epistolæ.

Sed

nu

uit

gis

fid

ín

te

de

ri

CI

q

n

ię e

EXPLICAT. IOAN. BREN.

SED TVM QVIDEM CVM

no.

eri. ndi

ca

CO

nte

CI

ere nes

bot

ndi

10,

di

etc,

od

ell

in

IM

ri

lis

ed

Paulus commemorauit hacte. nus multa argumeta, quibus probauit, homine reputari iustum coram Deo, non propter merita operum le gis, sed tantu propter Christum, per fidem, & Christum liberasse omnes in ipsum credentes à lege. Addet autem Paulus adhuc unam allegoriam de duobus filis Abrahæ, quaidem demostrabit. Sed priusquam allegoriam recitet, ponit Obiurgationem, qua pro autoritate sua reprehendit Galatas leuitatis & inconstantia, sicut & initiohuius Epistolæ: Miror quod tam cito transferimini. Dicit enimhocloco, Sed tum quidem, cum ignorabatis Deum, hoc est: Quæ hactenus scripsi literis, ea uobis coram præsens pluribus explicui, et illustra ui,ac perspicue docui, nullum hominem iustificari ex operibus Legis, Quam etiam doctrinam suscepistis

Ŀ

IN CAP. HIL EPIST. ADGAL

magna animi alacritate & prompti tudine. Quæ ergo estilla leuitas & inconstantia, quod sinitis uos tamo to abduci à uera doctrina, ueraign ligione : Nonfuit quidem mirum, cum adhuc eratis Ethnici & idole træ, ac ignorabatis uoluntatem Del per Christum, facile abducti sueriis ad quorumuis ficticiorum deorum cultum, ac nunc colueritis Martem. nunc Saturnum, nunc louem,nunc Venere, nunc alios deos. Postquim autem cognouistis uoluntatem Dei per Christū, et didicistis uerum Chri fti Euangelion, non possum nonmi rari, quod tã cito à uera doctrinade ficiatis, ac pro uero spirituali culu Dei, suscipiatis iterum cultusillos pueriles, & per Euangelionabroga tos. Habes sententiam increpationis Pauli: Nunc persequemur partico las. Primum, Videmus in Galatis, 4 facile homines deficiat à uera pietate ad impietate, si ablata fuerituera Eu angeli ang fue no

pia mo

lij dan no mi pri

Vi qu nu eti

mi cile imp

ope ra, cta trib EXPLICAT. IOAN. BREN.

pti s &

nci

pre m,g

loh

Del

eritis

rum

tem,

nunc

quam

Dei

Chri

nmi

na de

cuku

s illos

broga

tionis

rticu

atis, d

ietate

ra Eu

ingelij

angelij doctrina. Paulus non diu abfuerat à Galatis, & Pseudoapostoli no diu cocionati eratapud Galatas, & ramen Galate citius acceperut im piam doctrină, quam antea piã. Admonemur igitur exemplo Galata. rum, ut ueram doctrinam Euangeli magna diligentia accipiamus, & danda est opera, ut eam gratitudine nostra conservemus, Etenim, cum si mus in peccatis nati, natura omnes pronisumus ad impietatem, & adse danda merita nostrorum operum. Vulgo dicitur, facile inuenias cantu, quo excites eum, qui sua sponte pro nus est ad ducendam choream. Sic etiam cum nostra natura inclinati sit mus adimpietatem hypocriticam, fa cile mouemur, ut præbeamus aures impiæ doctrine de meritis bonorum operum. Nam quemadmodum terra, quæ propter peccatum maledidaest, multo feracius fert spinas & tribulos, etiam sine cultura, quam tri

b 2

IN CAP. IIII EPIST. ADGAE

1

d

ti

C

L

ra

d

q

n

n

0

t

t

t

e

fi

ticum magna & diligeticultura, A bores quoq agreftes, anullocula, fertiliores funt arboribus dometic cis, propterea quod terra sit agresii um arborum mater, domesticarum uero nouerca: sic & terra carnis no. stræ multo capacior est impiedostri næ quam pie, quia natura fumus im pri. Quare, cum clementia Deiconi git nobis uera Euangelij doctring conseruanda est magna diligetia, m ab ea ad impiam transferamur. De inde mirum fortassis alicui uidebi tur, quod Paulus hoc loco ait, Gentes ignoralse Deum, cum tamenal Rom, scribens, dicat Gentes cogno uise Deum: Quod de Deocognos potest, inquit, manifestum estinsli Sed facilis est responsio, si uarierai cognitiois Dei observauerimus.Du plex enim est cognitio Dei. Aliaelt cognitio Dei, qualem lex prædicat, uidelicet, quod sit Deus, quod siin Itusiudex, quod retribuat malisma

EXPLICAT. IOAN. BRENT.

AL

ra.A

culta.

mefti

grefti

carum

nis no

doctri

us im

iconti

Strina,

tia, nt

.De

idebi

Gen

renad

gno

nold

nilli

etati

s.Du

iaelt

licat,

itiv

mai la

la&bonis bona. Talem cognitione de Deo, etíam Gentes aliquo modo habuerut. Nulla enim fuit gens, quæ nonsciret habendum esse Deum,e. tiamli ignorauerit quale habere deceat. De hac cognitione loquit Paulus ad Romanos, & dicit, Inuisibilia Deicognita else per uisibiles creatu ras.HecDei cognitio necessaria qui dem elt, sed non sufficit ad salutem, quia cum natura simus peccatores, nihilaliudex hac cognitioe reportamus, quam damnationem . Scimus enim Deum esse iustum iudicem: Vnde & ex hac fola Dei cognitione orta est in mundo omnis idolatria in ter gentes & ludeos, Et est adhuc au tor omnisidolatriæ & impietatis inter hypocritas, Turcas, & alias natio nes . Nam cum cognoscunt Deum else iustumiudicem, & agnoscunt sua peccata, tunc querunt uarios cul tus, quibus Deum placent, & iram eius mitigent. Ethnicus instituit cul-

b 3

IN CAP. IIII. EPIST. AD GAL

tum Martis, Saturni, aut Iouis, qui sperat se placaturum Deum. ludem accipit facra Leuitica, & faciteahor animo, ut recociliet fibi Deum. Tu ca arripit cultus à Mahumete pre Scriptos, & Sperat Se iram Deihon merito euasurum. Hypocrita Chi stianus instituit monachatum,utm rito operum eius consequaturfau rem Dei.Itaquides ex hac cognitio ne Dei,ortam esse omnemidolatri aminter omnes gentes; deinden des omnium gentium & hypotrita, fed rum no credentium in Chriftumled wels promittetium sibi placatum Deum cet, propter merita operum suorum,pli teri ne eandem esse impietatem, etiami loqu opera sint diversa. Quare miruelt, o nor. Papistæ contendant cum Turcis & wissi Iudæis de religione, cum tamenha dem beant eandem religionem . Aliast eft, s cognitio Dei, quale Euangelionpre lice, l dicat, uidelicet, q Deus fit clemens tem'i pater, per lefum Christum, quodo Prat remit

rem cata nop fed t dem

quæ disci tufa dit u in fi

Ner re,

EXPLICAT. IOAN. BREN. 196 remittat credetibus in Christum pec cata sua, & reputet credentes iustos nopropter merita suorum operum. sedrantum propter Christum per fi dem. Hec sola uera est cognitio Dei. que non est nobis naturanota, sed discitur per Euangelion, autore spiri tusancto, loannis, i. Deum nemo uiditunquam, filius unigenitus qui est infinupatris, ipfe enarrauit; hoc eft, latri Nemo potuit natura fua cognoscere, quod Deus sit nobis propicius, fed Christus per Euagelion suum re Med uelauit nobis uolutatem Dei, uidelieum cet, & Deus uelit nos servare propnph ter ipsum, etc. De hac cognitiõe Dei ami loquit Paulus, cum de Galatis ait, Igelt, norabatis Deũ. Galate.n. prius gaudi is a vilset Evangelion, cognouer unt qui nha dem Deum legaliter, ut supra dictu itel est, sed no cognouer unt eum Euage ice, hoc est, non cognouerunt cleme mens tem'uoluntate eius propter Christi. odo Praterea, o Paulus ait: Nunc autem

qui

lem

hoc

Tup

pra,

hori

Chri

tm auo

mil

IN CAP. IIII. EPIST. ADGAL

posteaquam cognouistis Deŭ, quin potius cogniti estis à Deo, Come ctio est, qua Paulus significat comi tionem Euangelicam Deicontinge re nobis non nostris meritis, sedme ra gratia & clementia Dei. Cognon ftis, inquit, Deum, uidelicet, per E uangelion, fed ne existimetis uosu stra prudentia autiusticia hancoo nitionem consecutos, corrigamme ipfum, & dicam rectius, Vospotius cognitos esse à Deo, & ex sohan tia Dei consecutos esse ueram Dei cognitionem. Ad Titum.in. Eramus quondam & nos stulti, inobedieres, errantes, servientes desyderis, acuo luptatibus uarijs, in malicia & inui dia degentes, odiosi, inuicemodo prosequentes.Postquamautembo nitas apparuit feruatoris,&c. Hot debet nos monere, primum, neab utamur nostra cognitioneadano gantiam & fastum aduersus proxi mű adhuc errantem, sedutamura

ad

mu

ad

tur

tis,

per

fec

C

ſi

d

d

a

t

L

quin

orre

ogni

inge,

lme

noui

er E. Os ve

COQ,

me

tius

gra,

Dei

nus

tes,

100

101

dio

loc

16,

0

Ti-

ti

ad ædificationem, ut pro ipso oremus & ei benefaciamus, quo & ipse ad ueram cognitionem Dei inuitetur. Deinde, quia contigit nobis gra tis, nullo nostro merito, danda est opera, ne ingratitudine amittamus, sedobedientia conservemus eam.

QVOMODO CONVERTIMINI DENVO AD INFIRMA ET EGENA, &c.

Diximus antea de cognitiõe Dei, legali uidelicet ac Euangelica. Quare ut intelligamus, quam abfurde fecerint Galatæ, quod cum confecuti fint cognitionem Euangelicam, redeant adiufticiam elementorum, uidebimus, quid efficiat cognitio Dei Euangelica. Nam in hac cognitione agnoscitur Deus, ut pater, ut seruator, propter lesum Christum. Et De us uicissim agnoscit credentem, ut filium, ut iustum, ut hæredem omniū suorum cælestium bonorū, propter

IN CAP. IIII. EPIST. ADGAL

Christum. Itaq credes in Christum, habet perfectam iusticiam & saluie, quia habet Christum . Hæcestuin æterna, inquit loannes, ut cognol cant te folum Deum uerum, & qui milisti Iesum Christum. Quarecog. nitio Dei Euangelica, affert ueram & perpetuam iusticiam acsalutem, Núc uide mihi quid Galatæ fecerint, Postquam cognouerunt Deum per Christum, & acceperunt hac cognitione, perfectă iusticiam in Christo, relapsi sunt postea ad observationes legales dierum festorum, & sperave runt se propter has consecuturosiu sticia. Dies, inquit, observatis & men fes. Quid igitur absurdius diciauthe ri potest, quam habere perfectamiu sticiam,& tamen abiectaillasectari iusticiam imperfectam, puerilem& elementalem: Hic initio observandi eft, o in lege fuerunt institutivarid es festi, et temporum observationes, Fuit enim Sabbatum. Fuit Neome

nia, ann fuo raël hab min obf

per eler cat len ele bet der

me tan Sic tur qui

iust um tari

locu

nia

EXPLICAT. IOAN. BRENT. 109 nia, fuit Pascha, fuit Pentecoste, fuit annus lubilæus, & id genus alia, que Suo tempore durante adhuc rep. Ifraelitica, fuerunt observatu utilia, ac habuerunt sua præcepta in lege Domini.Deinde confyderandum eft, q observationes horum festorum non fuerunt divinitus institutæ, ut essent perfecta iusticia, sed tantum ut esset elemeta, que mad modum Paulus uo cat, iusticie. Hic mundus habet sua elementa. Vnaquæuis ars habet sua elementa. Gramatica habet Alphabetum. Geometria habet quasdam demonstrationes pueriles. Hæc elementa, etli cognitu necessaria sunt, tamen non sunt perfectum artificiu. Sicut & elementa mundi no funt totum compositum, sed tantum ea, ex quibus reliqua componuntur. Sic et iusticia habet sua elementa, habet su

umalphabetum.Hecautem elemen

taris & alphabetaria iusticia habuit

beumsuu in lege Mosi. Perfecta au-

ita

of.

ue

g,

m

m,

nt,

er

ni.

0,

23

UE

en

ie

iu

ri

8

dû

di

28,

0

IN CAP. IIII. EPIST. AD GAL.

f

n

d

di

ft

af

n

q

ti

n

ti

aı

S

in

da

10

ri

N

P

qu

Pa

tur

tem iusticia ea est, quæ habet in Chri Ito per fidem . Cognito igitur Chri Ito per fidem, relabiad confequent dam iusticiam in observationibuste storum legaliñ, quid aliud est, quan fi quis, cum esset do dissimus profe for ac magister artium, relaberetur ad discendum alphabetum: quishac Stulticiam non admiraretur? Multo certe absurdius facit, qui cum confe cutus sit perfectam iusticiam in Chri Ito per fide, redeat ad dies felioslu dæorum, ut propter ipforum obler uationem iusticiam consequatur, Quid ergo dicemus de nostrisdie bus festis, quos & nos observamus an non hæ funt pueriles observation nesscerte non funt nisi pueriliaele menta. Nam qui ea observat, nondi est uere iustus, sed tantum habetur honestus & tranquillus ciuis, qui obseruatur, ut Ecclesia sciat cerum tempus, quo sit conueniendum,& ut, quæ sunt nobis ad salutem neces faria,

mi.

en,

fe,

am

ofel

tur

hão

alto

nle Chri

ler,

ur.

die,

us:

tio,

ele,

ndű

etur

quia

tum

n,&

cel

aria,

faria, ordine discantur . Si enim omnes probe essemus eruditiin religio ne, aut quotidie coueniremus ad audiendam doctrinam pietatis, non indigeremus ordinatione dierum festorum. Magna autem impietas est, affingere his puerilibus observationibus meritum iusticiæ coram Deo. quemadmodum superstitio hypocri tica docuit. Quare ne erremus, dies nostrifestihabendisunt pro elemen tis, sed infirmioribus, quam ut queantiuo merito iusticiam conferre. Sed quidsentiendum est de reliquis in lege mandatis : In lege enim mandatur, utuidux benefacias, & pupillo,ut misericordiam præstes pauperi, & utreliqua opera pietatis facias. Num & hac opera funt elementa? Profecto non minus funt elementa, quam observationes festorum. Ac Paulus etiam de his operibus loquitur, quia etsi semper facienda sunt, ta men, quia no sunt perfecta, non pos-

IN CAP. HIL EPIST. AD GAL

funt pro ucra & perfecta iufticia Deo obtrudi, Itaque funt & ipfaele menta infirmiora & egentiora, qui iustificet hominem. Hisc uide mihig ridiculi, ut non dicam, quamimpi, fint hypocritæ, qui obtrudunt Deo fua infirma opera, pro firma & uen iusticia. Nam perinde faciunt, ach puer quispiam sciens tantum alpha betum, uellet haberi profummodo ctore, & professore artium: In pue ro esset hoc ridendum. In adulto ait etiam reprehensione copescendum, quia nihil esset magis stultumacina num . Multo magis ridendum & damnandum est in hypocritis, quod sentiant sua opera esse perfectan iusticiam.

METVO DE VOBIS NE FRVSTRA.)

Paulus reprehendit supra seuri sime Galatas, Vocaust eos Stultos, Fascinatos, abnegatores Christi, de fectores ab Euangelio Christi, qua

certe

cer

ma

nui

fua dix

rep

tio

tuc

gra

da

te

tis

lor

est

ne

nu

die

qu

ho

aff

cti

ani

me

20

13

certe uidentur esse contumeliosisima conuicia. Quare Paulus excufat nuncle,& mitigat reprehensionem suam, ac docet, quod quæ dixerit, nõ dixerit hostili, sed candido animo, ac reprehensionem suam esse significationem amoris, & no inimicitia. Me tuo,inquies, de uobis, hoc est: Quod grauiter inuectus fum in uos, ueftra causa seci, non mea causa. Vestrum damnum mouit me, ut tata seueritate uos reprehenderim. Si enim pergi tis sectari conciones Pseudoapostolorum, tunc frustra uobis prædicatű est Euangelion. Hic est metus meus, ne Euangelion Christisit in uobis ua num.ltacaquod obiurgaui uos, candido animo feci. Estote, ut ego sum, quandoquidem & ego sum ut uos: hocest, Peto, ut talianimo erga me affectilitis, quali ego erga uos affedus sum. Ego certe complector uos animo candidissimo, etiamsi uerba mea duriter sonant. Peto igitur ut

IN CAP. IIII. EPIST. AD GAL

tricisim me candide complectamini. & ut uerba mea no iuxta sonum, sed iuxta animum dicentis interpretemi ni. Nihil me lefiftis, fed maxima bene ficia in me contulistis. Non rejecistis me, etiamsi uenera ad uos abiectus. & abomnibus contemptus. Pradi caui per infirmitatem carnis, hocelf, in multis afflictionibus et perfecutio nibus, tam Iudæorum quam getium apud uos, & tamen non estis mea spernati. Suscepistis me uelut angelum Dei, imo uelut Christű ipsum, a. deog fic dilexistisme, ut sifieripo tuisset, oculos uestros effossos de difsetis mihi. Quare o tain feueriter uos reprehendi, no eo feci, quod me lælistis, sed potius, quod uos ipsosla fiftis, & coniecistis tros in maxima quæcs perícula. Quanto igiturma iora beneficia à uobis accepi, & qua to magis me amastis, tanto magis sol licitus sum de uestra salute.ltaq uer ba mea increpatoria, sunt uerbasoll citian infuli mum accip repre ria E more clesse crep

man uiru res, con uici rifo aliq qua

ter tiar pub mè, te id

far

EXPLICAT. IOAN. BREN.

citiamoris, non funt uerba superbi insultoris & conviciatoris. Hic primum discendum est, quomodo sint accipienda & intelligenda publicæ reprehensiones & uerbaincrepatoria Ecclesiastarum. Sunt enim multi morosihomines, qui cum audiut Ecclesiastas reprehendere uitia, & increpare viciolos, rapiunt ea in pelsimampartem, & interpretantur pro uirulentis conuiciis. Isti concionatores,inquiunt,nihil aliud fciunt, quam contumeliosi esse in homines, & con vicia in eos projecere. Etsi autem fierisolet, quod nonnulli cocionatores aliquoties privatis affectibus obsequantur, & privatas iniurias viruleter exprobrent, Horum amarulentia non est defendenda: attame, cûm publica uitia reprehenduntur legitime,iuxta seueritate divini verbi, certeid non est dicendum conuicium, sedofficium. Vocatio enim Ecclesiastarum seu ministrora Ecclesie est,

IN CAP. IIII. EPIST. AD GAL

ut reuelent peccata, quo agnosco Ad poenitentiam enim pertineta tio peccatorum. Non agnoscum autem, nisireuelentur. Reuelam autem partim expositione divin gis, partim increpatione & repte fione. Ezechiel. xxxiii. Sidicenter ad impium morte morieris, &c.A. uerò, quid tu de hoc speculatorel tires, qui uideret aduenietes hofe & non pulsaret Campanam, qua ita uocat, publici tumultus faurqu de illo uicino sentiendum esset, a cum uideret domum ciuis sui ignis dere, & non uociferaretur, Adime Certe dignus ille esset, qui àciuibu discerperet, hic auté dignusesset, in ignem conficeretur. Magnusqui dem tumultus excitat ex pullup blice campanæ, & ex clamore, Ada nem, Necessitas autéhocexignAt

multo maius periculu imminet,cui

homines peccant: Tunc enimuent

crudelis hostis Satan, & adducith

CII

Q

ci

D

ne

ní

b

iu

Sturm. glocken.

Feuerio.

EXPLICAT. IOAN. BREN. nmultas legiones Diabolorum. ncetiam incipit peccator ardere iinfernali, Maxima igitur & fum necessitas exigit, ut concionator met, Adignem, & pulset Camiam tumultus, hoc est, ut seueime increpet peccatorem, quo itis peccatis, relipifcat. De pate dicit Salomon, Prouerb. xiij. iparcituirgæ, odit filium fuum, autem diligit illum, instanter eru Hocidem de parente spirituali in gendum est, quod legitimæ eius epationes non sint argumenta autinuidiæ, fed amoris, & solli caudinis, de uera Ecclesiæ salute. Quare increpatoria uerba in publicis concionibus non funt pro conuicio, sed pro officio interpretanda. Deinde, quod Paulus dicit, Galatas non fuisse offensos infirmitate carnis suæ, hoc est, abiecta, & omnibus contempta ac inuisa persona eius, maxima est Galatarum laus, Et

ofca

etan

Cum

lam

uinz

pre

nten

C.An

rel

ofte

qua

it qui

t , qui ignia ligné

uibu

et,u

s qui

Adig

it.At

uenit

citle

CUD

IN CAP. IIIL EPIST. AD GAL

ſ

ſ

í

Scriptu est in nostri doctrinam, nel nos offendamur humilitate & ctione Christianismi. In Euangelin nim prædicatur de magna maielle regni Christi, de magna fœlicitate tamen uidemus omnia esse abin & humilia. Christus iple efteru xus . Apostoli fuerunt miserrim hoc feculo homines. Euangelion ptum est stylo non admodumele ti. Concionatores Euagelij nech principes nec reges . Persecuton auté & aduersarij sunt hominesp tentes & clari. Accedunt uaria ctiones, quæ accidunt his, qui lecia tur Euagelion. Accedunt etiampec cata quædam. Breuiter, omniasun abiecta, infirma, & contempta. Qu reimperitihomines facile offendu tur. At Christus ait : Beatus eft, of non offenditur in me. Etsi enimne Christus nec Euangelion habentma gnam speciem in hoc seculo, tameco ra Deo nihil est maius, præclarius, d specio.

EXPLICAT. IOAN. BRENT. 20g

GAL

am,nel

& ahi

ngelio

naiefo

icitate

abie

tcrui

rrim

lioni

nelo

ec fo

Cutora

nesn

ia aff

Section .

mpec

ia fun

.Qu

ndu

f, qi

m nec

nt ma

néco

us,& ecio

speciolius. Primum enim, Euangelio fumma est certitudo, maximis miraculis & argumentis confirmata. De. inde Deus non ordinauit hoc præsens seculum, in quo elucescat uera Christi & regni eius maiestas, sed or dinauit futurum seculum. Hic enim mundus peribit. Cœlum & terra trã sibunt. Ecce ego, inquit, creo cœlos nouos, & terra nouam. Quare qualemcuncy speciem habeat in hoc seculo Christus cum regno suo, tamen nihil certius est, quam quod uera eius maiestas, suo tempore reuelabitur,ideognemo offendidebet præsenti eius abiectione & humilitate. Præterea, cum Paulus ait, Galatas suscepisse ipsum uelut angelu Dei, welut Christum, etsi docet hic, quomodo Ecclesia Christi debeant susci pere & tractare suos Ecclesiastas & pastores, quisynceriter & diligen ter adnunciant Euangelion Christi, & commendant doctrinam honesta

C 3

IN CAP. IIII. EPIST. ADGAL te uitæ fuæ, tamen ne quis existim nos nostra querere, & nosipsos co mendare, discemus exhoclocom gis quomodo Ecclesia debeat Eur gelion ipfum fuscipere, quamquo modo debeat Euangelij pradica rem tractare. Necessarium quida alicubi esset, ut imperitis rusticiso plicaretur, quid deberet pastoribu fuis Sunt enim qui suos pastoresta to contemptu tractant, ut ducano liores respillonibus, ac tantumb est, ut darent ipsis erutos oculos lu os, ut potius, si liceret, eruerentipsis pastoribus oculos. Fateor, sunt mul tiimpij & inhonestipastores, quidi gniores essent porcis præfici, quam Ecclesia Christi. Sed etiam pijacho nesti incivilissime & ingratisimem Ctantur. De his autem non est nun dicedi locus. Sed uideamus, quom do Euangelion ipsum sit suscipio dum.Primum enim fuscipi debet,no uelutihumana uox, sed ueluti uox

angeli

EXPLICAT. IOAN. BREN.

GAL

existim

plosco

locom

eat Eus

uamgo

rædica

n quide

afticiso.

aftoribu

toresta

ducanto

1tum ah

culos ful

rentiplis

untmul

s, qui di

ci, quam

phacho

fsimetra eft nunc

quom

ascipien lebetañ

luti uox

angeli,

angeli, imò ueluti uox iplius Christi. Qui uos audit, me audit. Deinde suscipi debet tanta animi gratitudine et constantia, ut potius sinamus nobis eruere oculos nostros, quibus homi ninihil est carius, imò sinamus potius nobis extorquere uitam nostra, quàm ut abisciamus & negemus Euangelion Christi, quia Euangelion est clauis regni cœlorum. Hac claue aperitur nobis cœlum. Abiecta igitur & amissa hac claue, non patet amplius ianua regni cœlestis. Quare omnia potius nostra, quàm Euangelion Christiamittamus.

GITVR INIMICVS FACTVS SVM VOBIS VERA LOQVENS.)

Exposuit Paulus antea cadorem animi sui erga Galatas, & ostendit quibusdam argumentis, se nullo plane hostili animo in ipsos inuestumesse, sed dura uerba eius pro-

C 4

IN CAP. IIII. EPIST. AD CAL

ficisci è summo amore. Nunciden quoq fignificat: Num inimicus, quiens, uobis factus fum, proptem quod ueritatem loquor: Ideoneini cabitis me hostili esse animo em uos, quod ueritatem simplicitero fiteor : imo si mendacia dicerem! uobis blandirer in uestro errore. essem uere hostis uester. Hoch observandum nobis erit, quòdhen nes eo ferè ingenio præditifunt, existiment uera nobis dicentem, in mico in nos animo esse. Itag &ms wicissim inuehimur in eu hostilier. Veritas, inquit Ethnicus, odiumpi rit.Ac folet quidem inimici & obtre ctatores nonnunquam ex odio exprobrare nobis ea uitia, qua uereno bis inhærent, Sed aliud est expreba re alicui uera eius uitia legitime, ali ud exprobrare illegitime. Inuido nim & obtrectatores, etsi ueritaim loquitur de proximo, acuerument erimen, quod obiectant, tamengra

EXPLICAT. IOAN. BREN.

viter peccant, qui ueritatem fic illegi time, & sine vocatione ordinaria dicunt. Lex enim naturalis est, Diliges proximum tuum sicut teipsum. Et, Quod tibinon uis fieri, alterine fece ris. Qui verò sibi coscius est alicuius criminis, optat, ut cæletur crimen, et non divulgetur in omnibus tonstrinis.Quare debet & ipfe hãc dilectio nem proximo prestare, ut non diuul get crimeneius in omnibus plateis. Præterea, Paulus ad Rom. xv. ait. Vnusquisquestrum placeat proximo in bonum ad ædificationem . Diuulgareautem alicuius crimina, etia uera, neminem ædificat. Nec enim ædificat auditores, sed potius innicit eis malas suspitiones, nec ædificat re um criminis, quia non audit, & quauis audiret, tamen quia obijcitur el contumeliose,irritatur potius quam adificatur. Quare obtrectator peccat contra caritatem. Fingamus Raptore ambulare in foro libere, num

uereno probra me, ali nuidio

CAL

unc iden

nicus, in

roptera

eoneid

mo erg

citero

cerem!

rore, i

loc lo

odhem

funt,

tem,ini

Oftiliter.

liumpa

Cobtre

ritalem umest

en gra-

IN CAP. HIL EPIST. AD GAL

licebit mihi homini, cui non est man, data functio administradi gladij, vio lentas manus in raptorem inficere. & ipsum iugulare ? Nihil certemi nus. Etsi enim manifestum est ipsum esse publicum raptorem, & debeur ei poena mortis, tamen quia mihino est commendata administratio gla di, nihil ad me. Sic etiam dicendum erit de obtrectatoribus, qui cum non fint uocati, ut hominibus suaui tia exprobrent, certe grauiter per cant suis obtrectationibus, etiamli uera sint crimina, que de proximodi uulgant. Quare quem audimus alte riillegitime obtrectantem, eumlice bit existimare hostili esse animo er ga proximum fuum, quia nonambu lat secundum caritatem. Aliud autem est uitia legitime exprobrart,id quod fieri solet, si ex ordinaria uocatiõe uitia pximi iudicamus. Sic patet exprobrat liberis suis peccata, siem giftratus fubditis, Sic ecclefiaftes au dito

n

n

ra

ti

ti

fu

fu

Ц

gi

m fal

ne

essi

ma

der

EXPLICAT. IOAN. BREN. 308

an,

uio

ere,

mi

iur

ino

gla

um

a ui-

nec,

odi alte

lice,

er

nbu

211

e, id

002

ater c ma

s au

dito

ditorib. Ecclesiæ sue, Sic frater fratri, & amicus amico. Hæc exprobratio no est habeda pro inuidia, sed, p summa caritate. De hac dicit Salomon, Prouerb. xxvij. Meliora sunt uulnera diligetis, q frauduleta oscula odietis. Quare Paulus recte exigit à Galatis suis, ut interpretent dura uerba sua, non pro inuidia, sed pro caritate.

AEMVLANTVR VOS NOR BENE, SED EXCLVDERE.)

Hæc de Pseudoapostolis dicta sunt, quorum mentionem Paulus id circo nunc facit, ut significet, blanda uerba Pseudoapostolor utto magis nocere eis, quam uerba ipsius du risima. Pseudoapostoli, inquit, amu lantur uos, iactant se ue hementisimo uestriamore teneri, simulant se salutem uestram ardentissime sitire, necaliter uidentur erga uos affecti ess, quam zelotypus erga dilectissimam sibi uxorem. Non damno quilem amulationem seu zelum, si siat

IN CAP. HILL EPIST. AD GAL.

legitime pro rebona, quemadmod & uos me æmulastis, seu zelo proli cuti estis, cum apud uos eram. Del batis autem hunc zelum confermi fe, non tantum erga me prafentm fed etiam absentem. Pseudoapolid uero profequentur uos zelononi bonum, sedad malum, quiauoli uos abducere à uera doctrina Eur gelij, ad impiam ipforum dodini Hiczelus est reprehendendus. (1 re etsi blandissime uos alloquum & uidentur uos magno amoreno fequi, tamen quia cupiunt uos min read impietatem, multo magispro funt uobis mea durissima ueth, q ipforum dulcissimæ blanditiz.Hot loco monemur, ut non iudicemus de doctrina juxta bladicias verborum fed juxta ueritatem divinitus confi matam.In Deut.xin.Sifurrexeriti quit, in medio tui Prophetes, acdu rit, eamus et sequamur deos alieno, non audies uerba Prophetæ ilm Item.

Item, si uoluerit tibi persuadere frater tuus, filius matris tue, aut amicus quem diligis. Et Paulus. ij. Cor. xi. Ifti usmodi Pseudoapostoli operarij doloss sumpta persona Apostolorum Christi. Atq haud mirum, quadoquidem iple Satanas transfigurat feinangelum lucis. Sic & hoctepore Romanus Pontifex iactat magnit zelum pro Ecclelia Christi, ex quo etiam gloriatur se conuocare Conci lium, utreformet Ecclesiam. Vide Bullameius, qua indicit Concilium ad urbem Tridentinam, Christus au tem dicit, Veniunt ad uos in uestime tis ouium, intus uerò sunt lupi rapaces. Sed quomodo, inquis, agnosca lupos: Lupisunt, quotquot conatur ab Ecclesia auferre doctrinam Apostolicam, deremissiõe peccatorum, quæ nobis propter solum Christum contingit per fidem. Hæc doctrina est confirmata per Apostolos, & mi racula eorum. Agnoscimus igitur lu

GAL

nadmod elo profi

am.Deh onserm æsenten

oapostol lo nonz ia uolu

na Eur Ioctrini

dus.Qu Juuntu orepro

os trahe

erba, ğ iz.Hoc emusdi

borum confi

cerit,in ac dinalience.

illius Item pos, si observauerimus qui sint iliqui conantur nobis hanc doctrinam abolere, & suam impiam doctrinam at quatoritatem statuere.

FILIOLI MEI, QVOS ITE RVM PARTVRIO.)

Possem, inquit, plura de hacrest bere, sed mallem præsens apud un dilectissimos meos filiolos esse, & coram colloqui, quam literis manda re. Confundor, confilii inops fum nescio quid primu aut postremum scribam, usque adeo turbor errore uestro. Quodsi autem præsens el fem, & coram colloquerer, fortal sis uiua uoce plus efficerem, quam per literas. Hæc funt uerba plenaa postolicæ & paternæ sollicitudinis, In quibus hoc præcipue adnotan dum est, quod dicit se iterum partu rire Galatas, donec formetur inip sis Christus. Perspicue enim signifi cat, quale sit organon illud, quo Chri AL

nt illi

rinam

rinam

TE

relat

id um

se, &

mand

s fun.

emum

errore

ens ef

fortal.

quam

lenaa

adinis,

notan

partu

in ip-

ignifi,

, qua Chri 100

Christianiregenerentur in Christo. & auo Christus formetur, seu pingaturinnobis. Nemo enim recipitur in cœlum, nisi sit factus membrum Christi, per regenerationem, & nili sit depictus ac formatus figuraleu controfactura Christi. Oportet enim nos imaginem Christi nobiscum afferre. Qui ergo sunt paren tes, quinos regenerant? Paulus inquit, Quos parturio: Ergo ministri Ecclesia sunt spirituales parentes ministeriosuo. Quod est organon, per quod regenerant ? Euangelion Christi, cumsacramentissuis. Qui funt pictores imaginis Christie Paulus, & Ecclesiaste. Quo penicillo pin gunt : prædicatione Euangelij Chri sti. Sectemur igitur diligenter concionem Euangelij, ut Christus subinde magis & magis in nobis formetur.

DICITE MIHI, QVI SVB LE GE VILTIS ESSE.)

IN CAP. IIII. EPIST. AD GAL

Paulus tractauit hactenus copio, fe eam causam, quam explicandam suscepit, ac docuit multis & firmis argumentis, quod reputemuriuli coram Deo non propter merita ope rum legis, sed tantum propter Chris ftum per fidem. Potuiset igiturnic addere Epilogum disputationissue, & Epistolam concludere, sedprius quam recitet epilogum, addittypi, quem allegoriam uocat, sumptum ex conjugio & liberis Abraha, quo typo non probat quide causam, qua ante satis probata & confirmataelt, fed ornat & illustrat eam, quodilige tius memoriæ inhæreat, & iucundi us excipiatur. Vtitur autemlibeter exemplo Abrahæ: Nam Abraham propositus està Deo ipso, in patrem multarum gentium, in hoc uidelicet ordinatus, ut non solum id semen, in quo benedicendæ elsent omnesgen tes,nasceretur è posteritatesua, sed etiam ut esset exemplar totius orbis terrarum,

EXPLICAT. IOAN. BREN. 209 terrarum, quo consequeremur coram Deo iusticiam . Et habet etiam hoc tempore Abraham fuam autoritateminter omnes gentes, ac religiones, quæ quidem nunc gentium & religionum nomine censentur. lu dæihabent Abrahamum pro fancto Patriarcha, Turcæ habent Abrahamum pro sancto Patriarcha, Christiani similiter habent Abrahamum pro sancto Patriarcha. Vides Abrahamigloriam inter omnes populos hoc tempore elucere. Cum igitur di uinitus lit propolitus omnibus gentibus in exemplar, Paulus supra, & ad Roman.iiij. ostendit, quod nulla alia sit ratio iustificandi, ce ea, quam spiritus sanctus proposuit in Abrahamo, & qua Abraham ipfe iustifica

tus est: Credidit, inquit scriptura, A-

braham Deo, & reputatum est ei in

iusticiam. Et addit Paulus: Hocscri-

ptum est, non tantum propter Abra

hamum, sed etiam propter nos. Nűc

L

opio,

idam

irmis

riulti

aope

Chri,

s fue.

riul

ypű,

otum quo

quæ

aest,

liligē Indi-

ēter

ham

rem

licet

n,in

gen

, fed

rbis

um,

d

IN CAP. IIII. EPIST. AD GAL

autem hoc loco oftenditidem exco iugio et liberis Abrahe:Docetenim quod fimus liberia lege, ideogna iu rifice nur propter merita open legis, sed tantum propter Christia per fidem. Dicite, inquiens, quiud tis esse fublege, &c. Paulus feriot ad Ecclesiam Galatiæ, quæeratol lecta tame ludeis quan è gentibus Alloquitur ergo nunc ludæos, acti am eos, qui exgentibus uoluerun fuscipere lugum legis, Et uocatpri mum librum Mosi, Legem, promb garimodo, quo totum uetus Telta mentum, seu omnes libri ueteris Te stamenti dicutur Lex. Abrahamdu os habuit filios, unum ex ancila, alte rum ex libera. Hæc historia scripa est in Gen.cap.xvi.xvii.& xxi.Lic retautem nunc tractare historiam, fecundum fuos locos, de polygama Patriarcha um de humilitate San, qua cefsiciuni furo, & dedir mariton cillamin u corem, & dealys locisin hac

EXPLICAT. IOAN. BRENT.

hachistoria contentis, sed perseque. mur nunc duntaxat typum, quem Paulus tractandum suscepit. Abraham enim gerit typum Domini Dei nostri: Videamus igit in quo Abraham & Deus conucniant, Primum sicut Abraham habuit duos filios, Ifmaëlem, & Isaacum, alterum ex ancilla, alterum ex libera, (Etfi enim ha buit etiamalios quosdam filios, è Ce thura, tamen hi duo pracipuifuerunt) Sic & Deus habet duo Testamenta, & duplicem populum, Vnū, Legalem, Alterum Euangelicum. Etli enim multæ funt gentes, & nationes in terra, tamé distinguuntur tantuminduplicem cohortem corã Deo,iuxta distinctionem uerbi eius, quod diuiditur in Legem & Euange lion. Populus legalis dicutur omnes isti, qui quæruntiusticiam in meritis operum suorum, siue sint ludæi, siue Turcæ, siue hypocrite inter Christia nos. Populus autem Euangelicus

AL

enim, Operi Operi

uivol feripit rated

ntibus, s, acei uerunt catpri

Testa Testa eris Te

la, alte scripta

oriam,
rgamia
Sara,

ritom ocisia

hac

IN CAP. IIII. EPIST. ADGAL

funt isti, qui tantum quæruntiustich am suam in Christo lesu per fidem. Deinde, Abrahamo natus est filine Ifmael ex Agar ancilla, nullo miram lo, neculla præcedente promissione Dei, sed naturali modo. Isaacautem natus est e Sara libera, magnismin, culis, quía tam Abraham quam Sara erat prouectioris etatis. Prætereac cessit promissio Dei: Dabo tibiflii ex Sara: Vxor tua pariet tibi filium, & uocabis nomen eius Isaac. Sicht legalis seu iusticiarius populus, qui quærit iusticiam suam in meritisope rum, nascitur præcipue ex Decalo, go, seu ex lege, cuius decalogus epi tome est. Decalogus auté datus est in monte Sinai, qui Arabice dicitur Agar, iuxta nomen ancilla Abraha, & pertingit usc ad Hierusalem, wel quia montana Arabiæ pertingatul que ad Iudæam, in qua fita est Hiera falem, uel quia Ifraelite profectilm amonte Sinai, ad Iudæam & Hieru falem.

EXPLICAT. IOAN. BREN.

salem. Cùm igitur mos Sinai, in quo datus est decalogus, dicatur alio nomine Agar, tunc Ismael natus ex Agar, recte gerit typum eius populi, qui quærit iusticiam sua in lege,quæ in monte Agar data est. Populus uerò Euangelicus, qui quærit iusticiam fuam tantum propter Christum per fidem,nascitur ex Euangelio, quod est longe ante promissum Patriar. chis, priusquam lex data est, quemad modum & Isaac promissus fuit prius quam nasceretur . Præterea, quia Ismael natus est ex ancilla, idcirco natus est seruus, uulgo enim dicit:Partus sequitur uentrem. Isaac autem, quia natus est ex libera, natus est & ipfe liber, ac uere heres paternorum bonorű.Sic & populus legalis, quales sunt ludæi, & omnes hypocritæ, ac iusti absque Christo, nascitur seruus,quia nascitur ex decalogo,qui fa cit animum seruilem, cupietem mul tamereri operibus suis, & tamen in-

AL,

ustici idem, t filius niracu

sione autem mira n Sara

reaac bi filiü ilium, Sic&

is ope ecalor s epi-

is est icitur rahæ,

n, uel ãtul Hieru i funt

ieru, lem,

IN CAP. IIII. EPIST. AD GAL

terim metuentem Deum tanquam tyrannum. Populus autem Euange licus nascitur liber, quia nascitura Euangelio, quod affert libertatem & adoptat credentem in filium Da ideogs in uerum hæredem divinori bonorum. Accedit huc, quod Ager ancilla statim facta est prægnas, iniv ucnili sua ætate, & filius eius smal ita adoleuit, ut uideretur præcipum in tota terra heros. Sara autemdi tissime fuit sterilis, & peperituelm dem Isaacu, cum iam omnia uideren tur desperata. Et tamen sterilis Sara filius multo plus multiplicatuseli fœcundæ ancillæ filius. Sic & popu lus legalis uidetur esse præcipun populus autem Euangelicus, uit tur esse paucissimus & abiechi mus, Et tamen Ecclesia populi Eu gelici dilatata est in totum orbema ræ, iuxta uaticinium Efaiæcap Lætare sterilis quæ non paris. Di de limael semper persecutus est

acum, sic & populus legalis semper perseguitur populum Euagelicum. Populus enim legalis uult esse uerus populus Dei, & uera Ecclesia ideogopprimere conatur populum Enangelicum, ficut etiam Cain oppressit Abelem, & Esau persecutus est lacobum. Postremo etsi Ismaël iaciabat fe esse uerum hæredem Abra hami, tamen necesse habet tandem cum matre sua è domo Abrahe enci. Dicit enim scriptura, Ence ancillam & filiumeius. Solus autem Ifaac ma net uerus hæres:fic & populus lega lis(nisi fiat Euangelicus) necesse habet tandem perire et damnari, Poput lus autem Euangelicus manet in hæ reditate coelestium bonorum. Quaredemusoperam, ut etsinon habemus magnam autoritatem in hoc leculo, inueniamur tamen in catalogo populi Euangelici, quo fruamur coz lefti hæreditate.

Perstrinximus summatim typum

IN CAP. IIII. EPIST. AD GAL

Abrahæ & filiorum eius, quem Pa lus hoc loco ad illustrandamliber te, quam ex Euangelio habemus, oculos posuit. Nunc percurremo præcipuas huius typi particulas, Hæc funt duo, inquit, Testamena Sæpe fit mentio Testamentorum quæ Deus in terris instituit, Hocie tur loco docet Paulus, duo esse Ti Stameta Dei, Alterum Vetus, alto Nouum.Idem docet etiä Hiere.ca xxxi. Ecce dies uenient, dicit Dis. cofummabo fuper domum Ifraell super domű luda Testamentumno uum, &c. similiter in Epistola Heb. cap.vin.ix.& x. Vetus igit Testami tum proprie dicitur pactumillud, quodinnt Deus cum posteritates triarchan, Abraham, Isaac & lacoh, uidelicet, quod uelit ipsis ètyranni de Aegyptiorum liberatis dare my num & terram Canaan, & hocre nű ornare fuis facris ac legibus.Pn terea promisit, si observauerint

C

ti

k

h

1

n

b

1

EXPLICAT. IOAN. BREN.

cra et leges suas, se daturum ipsis fer tilitatem terræ, sanitatem corporis, longitudinem uitæ, uictoriam super hostes, & publicam tranquillitatem. Hoc proprie dicitur Vetus Testametum, quod aliqua ex parte describitur in Exod. cap. xix. & xxiij. Similiter Leuit, xxvi. & Deut, xxviij. Sed quia ubi est Testamentum, que admodum Apostolus ad Hebre, scri bit, necesse est, ut intercedat mors te statoris. Testamentum enim in mortuis ratum est, quando quidem nondum ualet, cum uiuit testator, idcirco etiam uetus Testamentum dedicatum & confirmatum est morte & fanguine. In Exo. enim cap. xxiii, occiduntur & mactantur uituli, quorum sanguinem sumpsit Moses, & postquam legisset uolumen legis, hocest, literas Testamenti, respersit fanguinem in populum : Hic, inquiens, sanguis est fœderis, quod pepegit Dominus uobiscum, Hiciam co-

GAL

em Par libera

mus,(i) rrema culas,

mena torun Hocie

se Ti , alter

Dñs,a ael,a

m no Heb. Itami

llud, tePa

anni

regions

ch ca

IN CAP. IIII. EPIST. AD GAL

1

1

Tydera mihi qui sit uere populus ue teris Testamenti. Non enimsentieni dum est quod hi tantu censendilun, fuise sub weteri Testameto, quiege runt uitam in politia Mosiante adui tum Christi,nec hi tatum, quiadhu legem Mosi agnoscunt, dicendisun Irdæi . Sed primum omnes illisum populus ueteris Testamenti, & did possunt ludæi, qui hoc unumagum, ut possideant seu regna, seu opes, de gnitates, fanitatem, longitudinemui tæ, & tranquillitatem huius feculi, Hos alias uocamus Epicureos. Dein de omnes illi sunt sub ueteri Testa mento, & Iudai, qui meritis bonort operum, quæ in lege Dei præcepta funt, student consequi gratiam Dei, Hienim, simultum consequuntur meritis suis, consequentur bonacor poralia, & benedictionem externi Bona autem spiritualia & æternano possunt cosequi meritis suis, quiad merita sunt imperfecta. Sed qui profue

214

profuerit, etiamsi totum mudum lucratifuerimus, interim uero iactura anime faciamus. Necessarium igitur fuit nouum Testamentum, Et hocil lud est, quo Deus testatus est, se dature per semen Abrahe, qui est Chri stus,omnem spiritualem benedictio nem, uidelicet, remissionem peccato rum, iusticiam, liberationem in morte, & æternam fælicitatem ac regnű coleste. Ethoc Testamentum confirmatuelt morte & sanguine Christi. Vnde in nouissima cœna ait:Hic est calix noui Testameti, in meo sanguine, qui puobis & p multis effun dif. Ea autem bona, quæ in hoc Testamento hominibus legantur, funt ttera & æterna bona, quæ si contige rint, sufficientia sunt, etiamsi quis no possit consequi externa ueteris Testamentibona. Cæterum, non est sen tiendum, quod hi tantum, qui post aduentum Christi dicuntur Christia ni, sint populus noui Testaméti, sed

AL.

ntieni lilunt, ut ege

e adui adhur di lun

lli funt & did agunt,

es,di remui feculi,

Dein Testa

onorii cepta Dei.

untur na cor terná

nano uiaea quid

ofue

IN CAP. IIII. EPIST. AD GAL.

primum, omnes hi fuerunt fub no uo Testamento, qui quondamered derunt in Christum uenturum, & z ceperunt in ipfo remissionem perq torum, achoc unum egerunt, uton sequerentur in Christo bonacche stia, utcung res se haberet de exter na huius seculi fœlicitate . Sic Abra hã, sic Isaac, sic Iacob, sic omnes Pro phetæ fuerunt populus noui Tella menti. Deinde hi funt in nouo Tela mento, qui faciunt quidem honaope ra, non autem sentiunt ea esseiuli ciam perfectam, sed credunt in Chri stum, quod propter ipsum tantum reputentur iusti coram Deo. Quare nec hypocritæ, nec Papistæ, neculla alia gens, quæ confidit meritis ope rum suorum, sunt populus nouiTe stamenti, sed pertinent adhucadue tus Testametum, quod cum sitabio gatum, necesse habent et ipsi perit.

Præterea Paulus in hoctypofact duas urbes Hierufalem, quod simili

ter

ter

est

luc

ur

po

et

ta

bu

fe

T

ir

fl A

n

21

ti

u

n

b

tı

ti

EXPLICAT. IOAN, BRENT. 215

no

redi.

& ac

ecca

tcon

æle

kter,

bra.

Pro

esta 'esta

ope

ufit Chri

um

are Illa

pe, Te,

ue

010

ire.

icit ili

ter

ter est diligeter observandum. Vna est externa urbs, in qua habitauer ut ludæi,& habuerunt templum. Hæc urbs habuit suam dignitatem, suo te pore. Et ciues, qui in ea habitauer ut, etsihabuerunt quadam libertatem, tamen fuerunt subiecti mille casibus & generibus infælicitatű. Hæc feruit, inquit Paulus, cum filijs fuis, hoc est, ciuibus. Fuit enim eo tempo re, quo Paulus hæc scripsit, subiecta imperio Romanorum, & misere afflicta, acpaulò post tota deuastata. Alia est urbs cœlestis Hierusalem, non quidem in cœlo tantum, sed etiamin hacterra. Hæc enim urbs dicitur Ecclesia Christi in terris: Quæ urbs non in uno loco terræ confiftit. nec est tantum ad urbem Romam translata, sed sparsa est in totum orbem terræ. Vbicung enim prædica tur Euangelion de Christo, & accipi tur per fidem, ibi est particula huius cœlestis Hierusalem, Ciues autem

IN CAP. IIII EPIST. AD GAL

huius urbis semper sunt liberi, Que furfum est Hierusalem, inquit Pau lus libera est , quæ est mater omni um nostrûm. Hoc est, Qui habitant in Ecclesia, & sunt membra Eccle fie, hisemper funt feelices, & beati Etiamli fractus illabatur orbis in tamen servantur. De hac foeliciran concionatur Efa.lxv. Non audien in ea ultra uox fletus et clamoris, led gaudebitis & exultabitis ufginfem piternum. Quare nonnecesse habe mus nunc proficifci ad externa Hie rufalem, ut consequamur dignime militiæ, aut equitum, ut uocant, aura torum, sed eò contendamus, ubipre dicatur Euangelion Christi, wexfi de iustificati, milites Christi efficia mar, & confequamur uictoriamsu per mortem et infernum. Postrem, diligenter observanda sunt ealor, que Paulus citat ex Esaia cap.iii Lauda sterilis, & ex Gen. xxi. Ence ancillam, & filium eius, &c. Primum

enim

21

iu

n

re

cl

ta

n

e

ir

n

fe

li

q

r

tı

ic

m

P

q

ru

P

EXPLICAT. IOAN. BRENT. 210

211

nni

tant

cle

eati,

ipl

tall

tu

fed

fem

he.

je,

rate

ura

pre

cfi.

cia

fu.

mo,

1(2,

im.

nce

nim

enim confolatur universam Ecclesiam, & unumquoduis membrum eius in omnibus afflictionibus. Etlienim uidetur aliquoties Ecclesia perire,etli priuatus quispiam, qui est Ecclesiæ membrum, uidetur opprimi, tamen Deus conservat Ecclesiam et membra eius mirabiliter, & lætificat eam suo tepore summo gaudio. Deinde ex loco Gen. Ence ancillam, mu nit nos adversus scandalum, quo offendi folent infirmiores, cum necesse habent desicere propter Euangeliona summis Pontificibus, & abijs, qui possidere uidentur titulum Ecclesiæ Dei. Nam sicut Ismaël, quia eratprimogenitus Abrahæ, uidebaturesse præcipuus hæres Abrahæ, ideog perfequebatur Isaacum, attamen encitur una cum matre fua, ita Pontifices & omnes hypocritæ, qui confidunt meritis operum suorum, & habent ucterem, ut dicunt, possessionem Ecclesiæ, etiamsi uiIN CAP. IIII. EPIST. AD GAL.

deantur columnæ Ecclesiæ, tamen enciuntur è domo Abraha, ut non fint hæredes. Quare nihil mouea, mur si Pontifices proturbent nos? fuo cœtu, sed sentiamus potius, ipsos uere ex Ecclesia eiectos esse, & no. Arum esse officium, ut fugiamusto. tum eorum, nec quicquam, quod ad religionem attinet, communionis ci iplis habeamus. Qui enim lectantur Euangelion Christi ex fide, hisunts In liberæ. Illi autem, qui cofiduntme ritis fuorum operum, funt filif Agar, fili ancilla . Quare necesse habent audire, Ence ancillam cum filio suo. Hoc igitur loco scripta est excommunicatio & sententia, quaencium tur ex Ecclesia omnes Potifices, monachi, sacrificuli, & hypocrite, quido cent & sentiunt se expiare peccata operibus legis, seu meritis operum fure, & facrificis Missare fuar. Et hîc est scriptum q abroganda sinto mnía monastería,& collegía Misa Caput riorum.

tr

la

al

C

g

q

ri

ft

E

m

CAPVT V

0,

œ

ci

ur fi,

ľ,

nt

10.

m,

n

10,

do

ata

m

Et

0

sa,

TATE IGITVR IN LIBERTA: TE.)

Hic est Epilogus seu Conclusio, eius disputa-

tionis, quam Paulus in hac Epistola tractandam suscepit. Diximus enim suprà, quòd disputatio huius Epistola hoc syllogismo constet: Nullum aliud Euangelion, quàm quod ego concionatus sum, agnoscendum est. Concionatus autem sum hoc Euangelion, quòd liberi simus à lege, & quòd iustificemur non propter merita operum legis, sed propter Christum per sidem. Non est igitur aliud Euangelion agnoscendum, sed permanedum est in ea libertate, ad qua Christus nos uocauit. Ac de confir

IN CAP. V. EPIST. AD GAL

matione status huius disputationis hactenus multa audiuimus, qualon gum esset iterum recitare, & tama ut facilius retineantur, breuiterpareurrenda sunt.

non consecuti sumus susticiamma per sidem propter Christum, & sumus liberi à lege, quanto magisga tes sunt liberæ, non sustificantum propter Christum per sidem.

2. Si per legem est iusticia, tuchi

stus frustra mortuus est.

Spiritus fanctus datus eft, mo propter merita operum legis, fedit nomine Christi, Iustificamur igitu propter Christum.

Abraham credidit Deo & repu tatum est ei in iusticiam, Ergononia stissicamur meritis operum legis.

Lex maledicit factorem, ergono

iustificat.

Christus redemit nos à male chione legis, ergo instificamur pro

EXPLICAT. IOAN. BREN.

pter Christu, & sumus liberia lege.

lustus uiuit ex fide, ergo non ex 7.

operibus legis.

Lex data est post promissionem s: Abrahæ dictam de semine benedicto, sustificamur igitur per semen Abrahæ benedictum.

Lex est elementum mundi. Sicut 9ergo elementa literaria non sunt per fecta doctrina, ita nec lex facit nos perfecte iustos.

Sumus filij Abrahæ ex Sara libe- 10. ra,nõ ex Agar ancilla . Sumus igitur

liberi & non iustificamur propter seruilia merita operum legis.

Hæcfuerunt præcipua argumen ta, quibus Paulus probauit iusticiam non esse exlege, & nos esse liberos à lege. Additigitur Paulus nunc con clusionem suæ disputatiois, Et in hac conclusione repetit præcipuum argumentum. Solent enim in Epilogo præcipua argumenta non quidem pluribus recitari, sed tantum paucis

C 2

tationis, qualon

GAL

86 tamen Liter per

us Iudzi, iciam nili m , & lu iagis gen

anturni m. tũcChri

est, non gis, sedin

nur igitu

& repurgo nonia n legis.

a malet

ptq

IN CAP. V. EPIST. AD GAL

iterum indicari, ut in memoriam uocentur. State, inquit, in ea liber te, qua Christus nos liberauit, & lite iterum, &c. Hic iterum contro randum nobis est de libertate stiana. Paulus enim non loquitu externa & ciuiliaut corporalil tate, qua externus Monarchalle aliquos tyrannide hostis oppre sed loquitur de libertate Chris Qua Christus, inquiens, nosh uit. Quæ ergo est ea libertas: Pri Christus liberauit nos à civilhal cerimonialibus legibus Moli, hoc, quod sparsit Euangelion in inter omnes gentes, & reliquito cuica genti suas politicas leges.H autem est minima pars Christian bertatis. Deinde liberauit nosim legis. lus autem legis est, maledin re,& damnare peccatores.SedChn stus quia expiauit peccatum,idirco fustulit etiam maledictionem & di nationem legis. Hæc est maxima prad

T. AD GAL præcipua pars libertatis Christianæ. memoriam: Postremo liberauit etia nos hac part, in ea liber tealege, quòd donat nobis credentiperauit, & businipsum totam suam iusticiam, rum confid quam lex exigit. Quare etsi non haibertate (bemus perfectam iusticiam operum legis, tamé cum Christum habemus, reputamur perfecte iusti, propter Christum. Hac est libertas Christiana. Exaltera autem parte Paulus uo cat legem, lugum seruitutis. Lex lugum est, sicut boues colligantur iugo, & coguntur durissimos quosas labores perficere, arando, & uectan do, Cum autem peruenerint in senium, tune mactantur. Sie etiam facto reslegis necesse habent difficillima quæq opera perficere,& cum pluri mafecerint, tunc mactantur morte, & abducutur à Satana in infernum. Quare etsi bona opera, ut mox sequitur, facienda sunt, tamen non est iterum suscipiendum iugum legis, sed perdurandum est in ea libertate,

maximad prad

n loquitu

rporalil

narchalib

is oppre

te Chris

s, nosh

ertas:Pm

ciuilihul

Mofi.

gelionfo

reliquito

leges.H

Christian

rit nosais

maledie

s. Sed Chri

um,ideirco

nem&di

IN CAP. V. EPIST. AD GAÜ ad quam per Christű uocati sumu

DICO VOBIS.)

Præcipuum argumentum, @ Paulus probauit nos non iuftificai ex meritis operum legis, hocfuirs per legem est iusticia, igitur Chi stus frustra mortuus est. Dequoi gumento diximus supra infinelai dicapitis. Nunc igitur Paulus ren tit illud in epilogo, & repetit, had quaquam oscitanter, sed magnoa dore animi, magna & feueritatt. Et ce, inquiens, ego Paulus dicouobis quod si circuncidamini, Christusu bis nihil proderit. Ego Paulus, i quit, Quis ergo est Paulus, quiha dicit ? Paulus est Apostolus Chris De Apostolis autem suis dixit Chr stus: Qui uos audit, meaudit, Qui igitur no adhiberet fidem PauloA postolo: Deinde Paulus uocaural ipsomet Christo electum suumon non Quomodo & huic non adhib reti EXPLICAT. IOAN, BREN. 320

retur fides ? Adhæc, Paulus raptus. fuit in tertium colum, in Paradifum, & didicit illic Euangelion Christi. Quis autem talem, de rebus cœlesti bus disserentem, no audiret: Postremo Paulus edidit multa miracula, ad confirmationem doctrinæ suæ inter gentes. Sic enim act. xv. scribitur: To ta multitudo audiebat Barnabam & Paulumnarrates, quæ Deus edidifset signa & prodigia inter getes per ipsos. Talisigitur cum sit Paulus, me rito fides ei adhibenda est. Quid ergo dicit: Si circuncidamini, Christus uobis nihil proderit. Hec uox, prima fronte apparet esse durissima, & hæ reticissima. Nam circucisio est precipuum opus inter omnia opera legis. Et fuit instituta ab ipso Deo, magna autoritate. Masculus, inquit, cuius præpucij caro non fuerit circuncifa, delebitur anima illa de populo suo, quia pactum meufecit irritum. Sed & Patriarchæ semper sanctissime &

fuumerga on adhibe

AD GAD

ocati fumu

AVLVS

entum, ou

on justifican

, hocfuirs

igitur Chi

. De quoi

in fine le

aulus ren

petit, haud

d magnoar

eritate.Ec

dico uobis

Christusuo

Paulus, in

lus, qui ha

lus Chrift

dixit Chri

audit,Quis

n PauloA

uocaturab

S.)

retur

IN CAP. V. EPIST. ADGAL

seuerissime observarunt circuncision nem. Adde huc, quod Christusipse fuscepit circucisionem. Quin & Pau lus permisit, ut Timotheus discipu lus suus circucideretur. Quarecum Paulus tanta seueritate asserat Chri stum einon prodesse, qui circuncidi tur, uidetur primum damnareinstitutionem diuinam, deinde damnare omnes Patriarchas, preterea damm re Christum ipsum, ac se quoque, Et cum alias dicat, Circuncilionihileft, uidetur prorfus pugnantia scribere, Præterea, cum circuncisso pracipuum sit opus legis, & tamensicda natur à Paulo, certe cum dicit, Sicir cũcidamini, Christus uobis nihil pro derit, perinde est ac si diceret, siquis honorauerit paretes suos, si quismi seretur proximisui, & benefacitei, Christus ei nihil proderit. Si enimda natur à Paulo præcipuum ac summi opus, & maximus cultus Dei, profe cto uidentur etiam alia opera legis damnari o nihilest, a scribere, sio præcinen sic då-

icit,Sicir, s nihil pro et, si quis si quis mi

nefacitei, Si enimdă ac fummů

Dei, profe dera legis damnari

damnari. Vide, quanta absurda sequantur ex uno dicto, non recte intellecto. Quare fumma danda est o. pera, ut hoc Pauli dictum recte intel ligamus. Observadum enim est quò Paulus respiciat, & quod argumentum traclet.Respicit enim in dogma illud Pseudoapostolorum, qui concionabantur de meritis operum le. gis, quemadmodu scriptum est Act. decimoquinto . Dicebant enim: Nisi circuncidamini fecundum morem Moss, non potestis esse salui. Qua do Cirina lignificabant, iusticia esse con fequédammeritis operum legis.Hîc ergo Paulus grauissime resistit, Ec. ce ego, (inquiens) Paulus dico: Si circuncidamini, Christus uobis nihil proderit. Non est autem contentio de ipso circuncisionis opere, sed de opinione, quæ huic operia Pseudoapostolis adisciebatur. Sententia enim hæc est. Pseudoapostoli dicunt, Nisicircuncidamini secundum mo-

IN CAP. V. EPIST. AD GAL.

rem Mosi, non potestis esse salui E go aute dico, si quis hac opinione cir cunciditur, quod circuncifio sitmer tum falutis fuæ, tunc Christus eini hil proderit. Circuncisio instituta qui dem fuit à Deo, ut signaculum fode ris, & debuit fuo tempore observari, non ut iusticia ex opere, quod uo cant, operato, sed ut signaculum iv sticiæ fidei. Adhæc, postquam Euan gelion cœpit spargi post Ascenlum Christiad colos, intergentes, circun cisio facta est opus indifferes:Seda acceditilla opinio, quiufticia confet ex meritis circucifionis, tunccircuci sio, quæ ante erit indifferes, fit impia, & quihac opinione circuncidif, huic Christus plane nihil pdest. Videsigi sur Paul i log non de iplo circuncilio nis opere, per se, sed de impia opinio ne, qua circucifio suscipit. Nam hanc esse Pauli sentetiam, mox perspice probat, cum addit: Christus uobish ctus est ociosus, quicunq per legem iustifica EXPLICAT. IOAN. BRENT. 326

sustificamini, à gratia excidistis. Quicuq,inqt,per lege iustificamini, hoc est, quicuncs pollicentur sibi iusticia & salute exmerito circucisionis, aut alterius cuiuspiam operis in lege mã dati, his Christus factus est uanus, & ipli exciderunt à gratia, & à Christo. Amiso autem Christo, non habent amplius Deū, quia extra Christū nul lus est Deus. Hic est locus ualde obseruabilis. Explicat.n.nobis uerā sen tentiam totius Paulinæ disputationis de abrogatione legis, de qua disserit Paulus in Epistola ad Roma. & ad Galat. Paulus enim, cum dicit nos liberos esse à lege, & operibus eius, nequaquam hoc uult, quod non debeamus bona opera facere, sed on ño debeamus huius modi operibus, que ex lege facimus addere impiam opinionem, uidelicet, quod iustificet co. ram Deo. Ato hic locus generaliter docet, quain re distinguuntur Turca, ludai, Papista, Hypocrite, & ue-

GAL:
falui,E

nione cir fit meri cus einituta qui m foede bbserua-

aod uoi ilum iu i Euan cenium

;circun :Sedcū constet

circüci, t impia, lit, huic

ides igi uncilio opinio

m hanc rspicue robisfa

legem Stifica

IN CAP. V. EPIST. AD GAL

ri Christiani . Primum enim nonest distinctio in peccatis, Necest contro uersia de peccatis: Vtenim Tura peccant, ita & Christiani peccanto tiamii aliquoties alia gens alteram ioribus criminibus obnoxia eft . Ve Papistæ impudice ujuunt, ita & sim inter Euangelicos, quos ita uocant qui impudice uiuant . Deinde nor est cotrouersia de faciendis boniso peribus. Fatentur enim omnes gen tes, siue Turca, siue Iudai, siue Chi stiani, bona opera facienda, & pici endum esse. Tametsi enim aliquoi es contenditur, quæ sint uerebon opera, quæ Deus approbet, tamen in hocomnes consentiunt, bonume se faciendum, & uirtutibus acpiera tistudendum. In hoc autem est con trouersia & distinctio, quòd tã Tur cæ,quam Iudæi,Papistæ,&hypocri tæ,nullum afferunt Christumadia peccata & bona opera, fed existimis fua opera esse expiationem peccato 1.00 DGAL im nonest eft contro im Turca peccante alteram, cia eft . Vi ita & funt ta uocant, einde non is boniso mnes gen i, fiue Chri a, & pieui n aliquoti uerebon et , tamen bonumel rs acpieta m est con d tã Tur K hypocri um adfu

existimit

m peccato

rum

rum et ueram coram Deo iufticiam. Christiani uerò seu, ut uocant, Euan gelici, afferunt ad peccata sua, Christum, quia credunt solum Christum expiasse ea: afferunt etiam ad bona sua opera, Christum, quia non sentiunt sua opera esse merita iusticiæ, sedhabent solu Iesum Christum pro fua iusticia, quem etiam folum oppo nunt iudicio Dei. Itacp hi foli habent propicium Deum, & seruantur, pro pterea quod ubicung est Christus, ibi etiam sit Deus totus cum omnibus fuis bonis. Extra Christum enim nullus est Deus. Habes hic iterum definitium fententiam adversus o mnes Papistas & hypocritas, aduersus omnia monasteria & collegia saerificulorum, quod cum quærant iu sticiam in meritis operum suorum, amiferunt Chriftum, & exciderunt e gratia Dei.

CONTESTOR AVTEM OMNEM HOME-NEM, QVI CIRCUNCIDITUR.)

IN CAP. V. EPIST. AD GAL

Apparet Pseudoapostolos exegi le quidem circuncisionem, tanquam necessariam ad falutem, aliaautem quædam legis Mosaicænequa@w sisse, sed ea libera permisisse. Quan Paulus oftendit hoc dicto, quodfad ant abstrdissime. Si enim circuncillo idcirco necessaria estad salute, quò in lege patribus sit mandata, & con firmata, profecto totalex Moliler uanda erit. Et qui hac opinione de cunciditur, quod Moses exigatexin stituto patrum circuncisionem, isci am necesse habet omnia reliquain stituta Mosi, tanquam ad salutemne cessaria observare. Dictum autem est supra, quod qui sub lege sunt, sub maledicto fint, quia feruado legem, non seruant eam. Quare qui circun ciditur, etiamli sperat salutem, fru stranea tamen est spes eius, quiaad huc est maledictus. Memorabilis sententia, quæ principio totumfert Papatum destruit, quia Romani Porifices GAL los exegil , tanquam alia autem equaç w se.Quare quodfad ircuncifio ute, quò a, & con Molifer nione di igat exin nem,isci eliquain lutemne ne autem e funt, sub do legem, ui circun-

tem, fru, , quia ad morabilis otum fere mani Põ,

tifices

EXPLICAT. IOAN. BREN. 224, tifices multa sumpserunt ex Mose,

quæ obtruserunt Ecclesiæ Christi, tanquam ideo diuinitus Ecclesiæser uanda, quod Moses ea instituerit, ut est unctio sacrificulorum, confecratio templorum, & alia. Sed si unum Mosiinstitutum seruadum est, quod Moses præceperit, certe tota eius lex servanda erit. Qui enim circunciditur, inquit Paulus, (hoc est.) qui unum Mosaicum, ut Mosaicum feruat, debitor est totius legis . Deinde, sicut is debitor est totius legis, qui unumin lege, tanquam necessa rium ad salutem, observat, ita is est præuaricator totius legis, qui unum tantum in lege mandatum uiolat. Vnde lacobus ait; cap. secudo. Quisquis totam lege servauerit, offenderit aut in uno, factus est omnium reus. Dices igit, Qui fur est, erit ne etia adulter aut latro: Non iam fit fermo de ciuili iudicio, coram quo non est

quispiam ideirco pro latrone iudi-

IN CAP. V. EPIST. ADGAL

candus, quòd sit adulter, sedloque mur de iudicio diuino, coram quo non iudicatur perfecte iustus, qui uno aut altero offenderit. Quarequin uno offenderit, ideireo dicituror nium reus, no quòd omnia extent suis factis uiolauerit, sed quòdno beat perfectam iusticiam, quamom nia & singula mandata Dei exigum Nemo igit potest considere suaisficia, sed necesse habemus consider folius Christi iusticia. Ceterum, qui ta sit impietas, quantus interitussa ipsius iusticia fidere, pergit Paului aperte & perspicue dicere.

CHRISTVS (inquiens,) FACTYS EST VOBIS OCIOSVS, QVICVN QVE PER LEGEM.)

Quid potest esse magis pernicio fum, quam excidere a gratia Deixi nullam utilitatem capere e passions, morte, & resurrectione Christist talis pernicies accidit ei, qui iustifica tur per legem . Quid ergo est per legem iustificari : certe nihil aliud est, quam confidere se esse iustum in iudicio Dei propter merita operum, quæinlege præcepta funt . Nec loquitur Paulus tantum de operibus cerimonialibus, sed de omnibus ope ribus legis. Sunt autem triplicia legis opera. Alia funt cerimonialia, ut funt circuncifio, Sabbatum. Et hæc nunc non iustificant, etiam aduersariorum nostror u consensu. Alia sunt Iudicialia, seu politica: Et nec illa iusti ficant juxta adversariorum sententiam. Quarenihil est de ipsis dicendu. Alia funt moralia, ut diligere proximum, benefacere egeno, subleuare miserű, ignoscere malefactori. Hæc dicunt aduersarij iustificare coram Deo, & mereri peccatorum remissionem. At Paulus, cum dicit: Quicu que per legem iustificamini, intelligit non cerimonialia & iudicialia tan tum, sed etiā Moralia, primum, quia

nterituslua
rgit Paulus
re.
CTVS EST
VICVN
M.)

DGAL

, fed loqui

ram quois

ftus, quin

Quarequi

diciturom

ia externis

uod no ha

quamon

ei exigunt re fua jufti

confidere

erum, quá

s pernicio atia Dei, & è passione, Christis At ui iustifica

tur

1

IN CAP. V. EPIST. ADGAL fi cerimonialia, ut circuncilio & ob feruacio sabbati, non iustificant, co te nec moralia iustificant, propten quod circuncifio & quadam alian rimoniæ fuerunt in lege tamleuer ter præcepta, quam aliquot morali Deind : Paulus cumad Ro. cap. iii doceret legem no iustificare, dicit gem iram operari . Nulla autemle maiorem Dei iram operatur, &fe uerius conscientia occidit, quant præcipiens moralia. Adhac, Paul iple cap.vij.ad Roman.proponits emplum de lege Morali, Noncom pisces. Postremo accedit general Tententia Spiritus fancti:Incospect Dei non iustificatur omnis uiven Cûm igitur nulla humana iusticia, ue cerimonialis, siue iudicialis, si

moralis, sit perfecta, manifestume quod nulla opera iustificent hon nem. Habes ex hoc dicto, quanti impietas hypocritarum, imo toi Papatus, & omnium sacrificulos.

EXPLICAT. IOAN. BREN.

acmonachorum. Nam quantum in iplis est, faciunt aduentum, doctrinam, passionem, mortem, & resurre stionem Christi, ociosissima & uanissima.

Quæ ergo, inquis, est iusticia no-

ftracfequitur.

ADGAL

cifio & ob

ficant, co

, proptera

dam aliza

tam feueri

tot moralia

Ro.cap.in

are, dicitle

a autemla

atur, & fe t, quamler

ac, Paulus

roponita. Non concu

it generalis In cospectu

nis vivens, a iusticias

icialis, live

ifestumest, cent homi-

, quantilit

imo totius ificulorum NOS SPIRITV EX FIDE, SPEM IVSTICIAE EXPECTAMVS.)

Insignissententia, & semper nobis ob oculos ponenda. Initio autem consyderandüest, quòd Paulus non loquitur de ea iusticia, quæ constat externis operibus, & coram ciuili su dicio. Hanc enim susticiam debemus reipsa habere, facere, & in nobis sentire. Sed hæc tantum est puerilis & elemetaris susticia. Loquitur autem de ea persecta susticia, quæ ualet coram Deoin sudicio cius: Hanc susticiam nullus hominum reipsa habuit, secit & sensit in hac uita, et in hac carae; quia semper in carne nostra hæ-

26

IN CAP. V. EPIST. AD GAL

ret peccatum, nec potest perfectet purgariin hac uita. Veteres & noui Pelagiani, sentiunt hominempose habere purum cor in hoc feculo. Pri mos enim motus dicunt non elsein nostra potestate, sed fierino potes. ut caro sit ab omni peccato pura, in hoc mundo. Affectus enim carnisini micitia est aduersus Deum, namle gi Deinon subditur. Etiterum, Ca ro concupiscit adversus spirium. Non potest igitur perfecta iustica in carne haberi & fentiri, quamdiu in hac uita fumus, sed tantum habe mus & possidemus eam spe & expe Aatione, in spiritu, per fidem. ltaque non RE, sed SPE tantumiustist mus . Postquam enim credimus in Christum, tunc imputatur nobisper fecta inflicia Christi, Et haciustica non sentitur carne, in qua adhucha, ret peccatum, sed tantum habetur Spiritu, per fidem, & Speraturaces pectat reuelanda in nobis posthano EXPLICAT. IOAN. BRENT. 227

uitam, ut tunc etiam reipla perfectă Christifusticiam in nobis sentiamus & possideamus. Spe, inquit Paulus alias, salui facti sumus. Et loannes: Fili Deisumus, & nondum apparuit, quid futuri simus. Hæc certe sunt no bis cognitu maxime necessaria, quæ & afferūt nobis in grauissimis tenta tionibus non folum consolationem, uerumetia presentem salutem. Cùm enim sistimur in tentationibus ad tri bunal Dei, tentamur de iusticia nostra, quòd non sit perfecta. Et dicit Tentator, Tugloriaris quidem de Christo & iusticia eius, sed si esses re generatus in Christo, & haberes iusticiam eius, tunc sentires etiam eam in carne tua, & esses purificatus à peccatis tuis. Nunc autem reipfa sen tis adhucintra te peccatum. Quare non es in Christo regeneratus, nec habes iusticiam eius. Sed contra hão tentationem producendus est hic lo cus Pauli: Nos spiritu, (non carne)

D GAL

res & noui nem posse seculo. Pri non essein

no potelt, to pura, in n carnisini n, namle

fpiritum, Ca fpiritum, La iusticia quamdiu

tum habe be & expe cm. Itaque cm justisu

edimus in nobis per æciusticia

habetur turacexi

IN CAP. V. EPIST. ADGAL cipuum opus in lege.Quarelicio cilio nihil walet in Christo, hoces. non iustificat hominem;nullumer te opus legis tantum est, quod possi iustificare. Itag nequeabstinentia carne fuilla aliquid ualet, negoble uatio fabbati. Idem de iudicialibus moralibus dicendum est, que etlih bent fuum quendam ufum, non u lent tamen in Christo lesu, hocel, homo non iustificatur propterina coram Deo. Ceterum, ut nominedi cuncifionis comprehendunturon nia opera legis Mofaica, ita etiamo prehenduntur omnia opera huma narum traditionum, quæ longemi noris momenti iudicada funt, quan opera diuinæ legis, Fueruntautem qui contenderunt de die Pascha;i Christianismo, qui exegerunt del ctum ciborum, tanquam necessari

ad falutem, qui instituerunt divel genera uestium, ieiuniorum, ordin fed sicut in Christo nihil ualet circu

cili

AD GAL rare li circi to, hocest nullumcer quodpossi bitinentia negobler, licialibuse que etlih m, non u u, hoc eft, opter ipla nominecir unturon a etiamco era huma longemi nt, quam nt autem, Pascha, in unt dele ecelsaria t diversa , ordinit et circuh

cilio.

cifio,ita multo minus ualet opus humana traditione institutum. Vide er go, quam grauissime & crudelissime peccauerint hi, qui quodam propter diem Paschæ diris seinuicem de uouerint, & qui nostro temporetru cidauerint eos, qui abiecerunt usitatas westes in facris, aut qui non obser uarunt delectum ciborum. Deinde, ficut quidam exegerunt circuncifionemnecessariam ad salutem, ita quidam senserunt contemptum omnit ordinationum esse necessarium. Illi nimis ad dexteram, hi nimis ad finistram declinarunt: Illi senserut Christianismum situm esse in observanda circuncisione, hi putârunt eum situm esse in contemnenda & detestã da ea, Itaq gloríabantur de præpucio suo. Nomine præpucij intelligen di sunt incircucifarum gentium mores & consuetudines. Intelligendaitem est abrogatio aut intermissio hu manarum traditionum. Sicut ergo 1

IN CAP. V. EPIST. AD GAG

circuncisio nihil ualet, ita etiam prai Ducium, hoc est, uel mores gentium, uelintermissiones ueterum confue tudinum, nihil ualent, aut non confe runt iusticiam . Ac plane idem dick hoc loco Paulus, quod supra, In Chri sto non est ludæus, non est Gracus, non seruus, non liber. Nullumenim uicæ genus, nullus status hominum per se iustificat coram Deo. Etenin, fi quis rex ueniat ad iudicium Dein dicat: Domine Iudex, peto, utpermittas mihi, quo ingrediar in remi cœleste, quia sum Rex, hic profetto no auditur, propterea quod in Chri sto non sierex, hocest, Christianaiu sticia non constat regio diademate. Item, si alius ueniat, & dicat, Domi ne ludex, peto ut intromittas mein cœlum, quía fum bubulcus.Nei quide auditur, quia Christianismu non constat pastoricio officio. Sich cédum est, de Marito, de Calibe, nupta, de uirgine, de uidua. Quide goillud est, quod in Christo ualet, & per quod iustificamur: Sequitur:

FIDES, QVAE PER DILE. CTIONEM OPERATVR.)

Quid potest magis perspicue dicieln iudicio Deinihil prorfus ualet, autiustificat, præterquam FIDES, hoc eft, CHRIST VS lesus, qui per fidem accipitur. Nam, qui uenit iniudicium Dei, & dicit, Domine lu dex, peto ut intromittas me in cœlū, quia credo in Christum filium Dei, etaffero eum mecum per fidem. Hic certe folus, si uera loquitur, auditur, & intromittitur in cœlum. Scriptū enim est, Sic Deus dilexit mundum, ut daret unigenitum filium fuum,ut omnis qui credit in eum non pereat, sed habeat uitam æternam. Sed quid illudest, quod addit:

QVAE PER DILECTIONEM OPERATUR.)

Num fides iustificat coram Deo,

ge

GAG

tiam pra

gentium.

m confue,

on confe

idem dicit

ra, In Chri

d Gracus,

Ilum enim

hominum

. Etenim.

um Deier

to, ut per-

r in regna

c profesto

d in Chri

riftianaiu.

iademate.

t, Domi

rtas mein

us. Nec is

itianismus cio. Sicol

Cælibe,de LQuider

IN CAP. V. EPIST. AD GAL

non propter Christum, sed prop opera dilectionis seu caritatis: contendunt quidemaduersarii quoties predicamus de iusticiaf quod iuftificemur sola fide pro Christum, tunc ipsi obijciuntn hoc dictum Pauli, & affirmath iustificare propter caritatem. lus autem hactenus semper do nulla opera iustificare coram] non igitur fentit opera caritatis ficare. Et hic est scopus totius E gelij Christi, quod non iustific meritis nostrorum operum. Q Paulus nequaquam addit hanc dicem, quod sentiat fidem iustil propter opera. No enim dicit, quæ per dilectionem iustifica addit illud ad refutandos & co dendos tam hypocritas, quam dentes seu impænitetes. Cùm prædicatur de fide, & iusticia tunc duo occurrunt hominum ra,qui cum non habeant ueran ADGAL , fed propter ritatis : Ho duerfari, & iusticia fide fide proper onciuntnoh ffirmatfide tatem . Pau mper docui coram De caritatis in totius Eur iustificent rum. Quat dit hancapi em iustifiare n dicit, Fides, uftificat.So os & confu quam impi s. Cum enn iusticia en minumge t ueram fidi, glorian

gloriantur tamen de fide. Vnum ge nus est hypocritarum, Hidicunt se credere in Christum, tamen interim sectantur humanas tantum traditiones, & non dant operam caritati, aut dilectioni, ut Monachi & facrificuli. Alterumgenus est prefractorum & impænitentium, qui dicunt se crede re, & tamen præfracte pergunt in peccatis, nihilon non celerum delig. nant aduersus proximos. Dicunt enim, se Deiamicos, omnium autem hominum inimicos, Contra hos loquitur Paulus, & dicit, Fides, quæ per dilectionem operatur, hoc est, lo quor nunc de fide, non ficta, no imaginaria, non diabolica, sed de uera fide, quæ sua sponte, postquam accepit Christum, profert fructus, & opera caritatis. Nam in iudicio Dei, cum dixerit quispiam : Domine iudex peto, utintromittas me in cœlo, quia credo in Christum, audiet uicifsim:Recte, Sufficit tibi Christus, & fi

des quæ est in ipsum: sed proba oftende quòd uere in Christum dideris. Fides enim declaratse opera caritatis. Vbi ergo sunt ra rua caritatis? Quot pauper benefecisti? quibus remissities in te peccauerunt? Hæc sunt cia sidei, non sunt opera iustistia. Nam quòd de his operibuse stio sutura sit in iudicio Dei, test Christus ipse Matth.xxv. Esun dedistis mihi edere, &c. Etsi at opera caritatis nunguam sunt sta in homine, in hac carne, to

CVRREBATIS BENE, QUI

quid eis deest, compesatur per stum in his, qui in ipsum credm

Est & hec pars epilogi, inquite Paulus reprehendit desection Calatarum ab Euangelio, & reinterim tacitas quasdam obien es. Mirum, inquit, est, quod amplius obedictis ueritati Eua

ADGAL ed proba, & hriftumce eclarat fept go funton t pauperibu nisiti ea que æc funt indi ra iustifican peribusqua Dei, testatu v. Efurinil . Etsi autem m funt perio arne, th quic tur per Chri credunt. IE, QVIS 1T.) gi,in quapu defectionen io, & refunt m obiecho

ft, quodan

itati Euange

hi, cum antea tam bene cucurreritis. Initio enim, cum Euangelion uobis prædicatum est, excepistis illud magna alacritate, & proficiebatis mirum in modum, ita ut in profectu Euangelij non pedetentim incefseri tis, sed festinanter cucurreritis. Hac uoce monet Paulus totam Ecclesi. am, ut meminerint quam diligenter, & studiose in Christianismo pergen dum fit . Christianismus enim non debet else status aut cessatio : Inter multos autem, qui cessant, etiam hi numerandi funt, qui hoc agunt, ut liberi ab omnibus nego. ciis hominum, secedant in eremum. Hocenim est cessare, imo fugere ex ercitium Christianismi, quod in hominum contubernio, & in negocije humanis elucere debet . Adhæc. Christianismus non debet esse retro spicientia . Nemo, inquit Christus, mittes manum adaratrum, & retrospiciens, aprus est regno colorume

IN CAP. V. EPIST. ADGAL

Sed Christianismus est progressus de uirtute in uirtutem, adeog Cur fus festinus. Nec mirum, quia mao. num Beaßeier nobis propolitum el Sed dicent Galatæ. Nos persuali su mus, quod quæ nunc sectamur, sint certissima ueritas, & quod obedia mus nunc ueritati, & nequaquam mendacio, ut tu fentis. Adhocreso det Paulus : Hæc persuasio nones pfecta ex eo qui uocat uos, hocell, persuasio uestra non est ex Deo, sed ex diabolo. No sufficit persuasione tis, sed exigitur, ut rectam, iuxta uer bum Dei, persuasionem habeamus, Ethnici persuasi erant, quod colendo deos suos sequerentur certisima deritatem. Iudæi persuasi erāt, quò faciendo facra in excelfis & lucis, fa cerent cultum Deo gratissimum.lm pij persecutores Euangelij persuali fuerunt, quod occidendo Apostolos præstent obsequium Deo. Arriani persuali erant, quod docendo Chris ftum

EXPLICAT. IOAN. BRENT. 399

L.

Cur,

mag,

n eft.

of fu

r, lint

edia,

quam

respo

onef

ocelt,

o, fed

ome.

a uer

mus.

olen,

simã

,quod

cis, fa

m.lm

rfuali

ftolos

rriani

Chri

stumnon esse uerum Deum, doce. rent divinissimam veritatem. Turce persuasi sunt, se sectando Mahumetem, sectari uerissimam religionem. Anabaptistæ persuasisunt, sua somnia esse cœlestes revelationes, sed hi omnes impissime errant. Non enim fatis est ipfa persuasio, sed diligenter confyderadum est, num sit ex Deo, & yerbo Dei recte intellecto. Docuit autem Paulus hac tota Epistola ex uerbo Dei, quod suum Euangelion, & non Pseudoapostolorum, sit certissima ueritas, ita ut nec angelo aliud credendum sit. Quare necesse est persuasionem Galatarum, qua adhibebant fidem Pseudoapostolis. non esse ex Deo, sed è Satana.

Sed iterum dicent Galatæ: Quid causæ est, quòd tu Paule ob rem tam leuiculam excitas tantam tragædiam: Quid enim nocet, etiamsi suscipiamus circuncisionem: An non cosultius est, ut subisciamus nos circun

ei

fa

tu

at

c

q

ſŧ

ft

d

1

b

fe

2

1

ri

u

p

d

g

e

cisioni, & cedamus in hocludais, a ut excitemus propter circuncifione tantum tumultum: Hæc funt, quek re etiam nostra tempestate à pruden tibus huius seculi dicisolent. Quid, inquiunt, magni est Missam legere uelaudire: Quid multum refert, Sacramentum sub una, an sub utraque specie sumere: An ob has reslevice las, debemus exponere tot periculi no solum nostras opes, & uitam, sed etiam incolumitatem totius regio nis,imo totius Romani Imperij: Al hocrespondet Paulus, Paululumser menti to am conspersionem fermé tat. Videtur quidem uobis res leul cula, circuncisionem suscipere, sed hoc uobis dictum uolo, quòdquem admodum paulum fermenti totam massam fermentat, ita circuncilio, ta li opinione suscepta, qualem docent Pseudoapostoli, etsi uidetur resparua, tamé corrumpit synceritatemtotius Christianismi, quemadmodum Paulus s, Ç

ione

uefe

Iden

uid,

gere

Sa.

que

licu

culis

fed.

gio

Ad

n fer

mé

eul.

fed

em,

tam

o, ta

ent

ar.

100

um

lus

295

Paulus in tota epistola probauit, nee estopus nunc iterum recensere. Sie etiam uidet quidem parua res, Misfare, & facramentum fub una tantum specie accipere, sed si hoc tali fiatopinione & sententia, quali Missa est excogitata, & adhuc urgetur atque exigitur, tunc inficit totum Chri stianismu, & qui ita missat, huic Chri stus non est utilis. Quod de doctrina dicitur, hoc de operibus uitæ dici po test: Nam Paulus ad Corinthios scribens, utitur hac fententia, Paululum fermenti corrumpit totam massam, ad caucdum unius mali hominis ma lum exemplum. Quidam apud Corinthios habitabat illegitime cum no verca sua, Hoc Paulus acerrime reprehendit. Sed erant fortassis quidam, qui dicebant : Quid hoc magniest, quod unus tantum homo illegitime uiuit cum Nouerca: Hoc enim facinus nec est latrocinis, nec prædatio. Quid ergo tam seueriter

g 2

esset puniendum? Paulus autemadducit hanc sententiam: Modicumser menti, &c. Malum enim unius hominis exemplum inficit totam Ecclesiam. Quare non est tolerandum, sic dici potest de puerorum delictis. Aliquoties enim pueri furanturuelli gamina tibialium, uel obolos. Qui autem magni æstimandus esset obolus? Sed audi hanc sententiam: Modicum fermenti totam masam ser mētat. Si paruum aliquod delictum concedis puero, tunc tota eius ui ta corrumpitur.

í

ſ

C

r

Ľ

EGO CONFIDO DE VOBIS IN DOMINO.

Sequitur dilutio alterius obiectio nis. Galatæ enim potuissent ad tam seueram increpationem Pauli cogietare: Quid ad nos auditores, quod doctores male doceant Euangelion, & fermentant illud traditione legis Mosaicæ? Nos sumus homines simplices,

1

nad.

mfer

homi

clesi

a. Sic

s.A.

relli

Quid

obo

Mo.

fer,

tum

s ui

tam

gi,

bor

on,

gis

m

es,

plices, & non intelligimus tantum negocium. Quare si doctores nostri feducunt nos, ueniet super ipsos, & non super nos supplicium. Hoc diluitnunc Paulus, & ait, Is quidem, qui uos conturbat, qui seducit, portabit iudicium, quilquis fuerit, etiamli elset fanctissimus omnium, attamen confido de uobis, quod non aliud sen surisitis, hoc est, bona spes me tenet, quod non sitis errori obsecuturi, sed mansuri in meo Euangelio, quod uere uobis prædicaui, Nam si perrexeritis fectari errorem & impietatem doctorum, certe peribitis una cum doctore. Vnde Christus apud Matt. cap. xv. ait, Si cæcus cæco ducatum præbet, ambo in foueam cadunt. Et Ezech. Si dixero impio, morte morieris, iple impius morietur in iniqui tate sua. Hoc autem idcirco conseruandum est, ut unusquisque excitetur ad diligentiam discendæ ueræ re ligionis. Sunt enim, qui neglectis co-

n

p

ſe

li

fe

F

Sie untilles des Pjafes daraber uer trauses.

cionibus, dicut; se fidere Ecclesiastis. quodrecta doceant, hoc est, contem nunt conciones, non requirunt eas. At Christus longe aliam diligentiam ab unoquouis Christiano requirit. Non est tolerabile sic conciones con temnere, & putare parum referre, quid doceaf. Sed necessitas exigit, ut uerbum Dei, & ueram religionem fummo studio cognoscamus. Opor tet enim unumquemes privatim& Scorsim statui ante seuerum tribu nal Dei, coram quo nemo potefico. stare, nist per ueram religionem, hoc eft, per Christum. Necesseighurelt, ut unusquisquerecte discat cogno, feere Christum . Turpissimum est, corporalia tam follicite curare, & spi ritualia, quæ funt uere falutaria, ofcitanter cotemnere. Alia obiectio:Tu tamen Paule, prædicas ipfe, & obser uas circuncissonem, cum alias dicis, circuncisio prodest, si legem obser, waverts. Cur igitur sic eam damnast Ex

EXPLICAT. IOAN. BREN. 236

15,

m

S.

m

it.

n

e,

ut

m

11

X

I,

j,

00

lt,

ì,

pi

j,

er

S,

r,

Etquidean non esset res preciosisima, si possemus talem concordiam, per circuncisionem, inter nos & ludæos constituere, ut ludæi non amplius persequerentur Christianos, sed uiuerent concorditer in una religione: Diluit Paulus & hancobiectionem, Ac primum oftendit manifesto argumento, quod non prædicet circuncilionem, quemadmodum Pleudoapostoli. Quidadhuc, inquit, patior perfecutionem, fiprædico cir cuncilione; hoc est, ludei persequun tur me uirulento odio, amplectuntur autem fauore Pseudoapostolos. Hoc manifestum est signum, quod longe alia ratione prædico de circucisione quam Pleudoapostoli. Hi urgent circuncisionem, & docent eam necessariam ad salutem. Ego doceo circuncisionem per se nihil esse . ludæi possunt eam in sua politia obseruare, quamdiu politia eorum con stat. Gentes autem non coguntur

eam suscipere. Hæc est doctrina, que mihi affert omnem persecutionem & odium. Deinde quod Pseudoapo Stoli wolunt concordare Iudaismum & Christianismum per circuncilio, nem, ut cesset persecutio, & fiatcon cordia, nullum prorfus habet locum in uera pictate. Et hi Pseudoapesto liidem agebant, quod hoc tempore à prudentibus huius feculi consulifo let. Existimat enim, quod utile esset, ut tam Papistæ quam Euangelici,ali quid de fuis, ut loquuntur, opinioni bus remitterent, ac instituerent concordiam, quo cessaret persecutio, & mutuum odium, sed hoc consilium nihil walet. Tali enim concordiaabo. leretur scandalum crucis, euacuare tur crux Christi, inquit Paulus. Abo. lere autem scandalum crucis, estol. lere afflictionem ab Ecclesia.lam in civilibus quide rebus, multafut remittenda & condonanda ac tole randa, ut sit concordia, & cessetdi Scordia,

EXPLICAT. IOAN. BREN.

Li

,que

nem

oapo

num

cilio.

tcon

cum

ofto

pore

ulifo

fset,

ci, ali

ioni

cen

0,8

ium

bo.

are,

tol. Iam

unt

ole,

t di

dia,

scordia, sed in causa religionis, nihil est de uerbo Dei concedendum, ut sitciuilis & politica concordia. Necelse enim elt, ut fides lit recta et lyn cera, non est autem necesse, ut ducamus in hoc seculo iucundam uitam. Adhec, Vetus est consuetudo, quòd synccrum uerbum Dei attulit cruce inhunc mundum.Patriarchæ, quia sectabantur ueram religionem, necesse habuerunt à finitimis suis multa aduersa tolerare. Prophetæ, quia prædicauerunt ueram religione aduerlus impietatem hypocritarum, abiecti & occisi sunt. Christus ipse crucifixus est, Apostoli eius trucidati funt: Ecclesia semper maximas tulit persecutiones tama Gentibus, & à ludæis. Præterea, Christus promisit tali cruci, & afflictioni, quæ immit titur propter uerbum Dei, magnam remunerationem: Gaudete, inquies, & exultate, quia merces uestra magna est in colis. Huc accedit, quod

g 5

Ecclesia semper creuit persecutioni bus.Israelitæ in Aegypto, tantoma gis cre cebant, quato plus opprime bantur. Sic Ecclesia sub persecutio, ne Gentium & Iudæorum: Ecclesia enim est uelut hortus, Sanguis mar, tyrum uelut aqua irrigans hortum, Quare nihil est remittendum deum bo Deiad conservandam publicam & políticam concordía. Euangelion autem Christi, ex diametro pugni bat cum impietate Iudæorum. Sicul & hoc tempore, Euangelion ex dia metro pugnat cum impietate Papi stica. Quare non potest fiericoncor dia, nifi altera pars cedat. Hocautem non uolunt facere impi, Etquipi funt, non possunt cedere. Itag ma net discordia, manet persecutiones, graves quidem imbecillibus, seda, men Ecclesiæ utiles. Nam res Eccle siæ in peiori fere statu esse solen, cum fuerit publica tranquillitas.ln Papatu fuit publica tranquillitas, led magna

EXPLICAT. IOAN. BRENT. 39

ioni

ma

ime

utio,

lefia

mar,

tum.

uer s

cam

lion

gna

icut

dia

api

cor,

tem

ipi

ma/

nes,

ta,

de

ent,

.In

fed

gna

magna impictas. Satan enim custoditatrium suum in pace, si non habet eduersarium. Non estigitur propter tranquillitatem cedendum in uerbo Dei, ne euacuef crux Christi, & tolla tur scandalű crucis. Crux enim Chri sti semper debet esse in Ecclesia, no loquor de lignea cruce, sed loquor de persecutione, quæ non est inutilis Ecclesiæ. Ex hoc autem no sequitur, quod omnia fint diuina, quæ patiuntur aduerfa. Nam scelera habent etiam suas afflictiones: Sic enim compa ratum est in hoc mundo, ut Deus im mittat afflictiones sceleribus, Satan autemimmittat crucem pietati. Itaque tam pietas quam impietas suam habent crucem, seu afflictionem. Sequitur autem, quod propter cruce non debeamus recedere à nomine Dei, aut aliquid remittere. Ite, quod propter crucem no debeamus dam nare, quod per se rectum est. Multi damnat nunc expeditionem in Tur-

cam, tanquam minus Christianam, propterea quòd fuerit infælix. Atex peditio per se fuit pia, Homines auté suerunt impænitentes: sic & de con

lugio dicendum, &c.

Post hæc, addit Paulus execrationem, Vtinam, inquit, abscindantur, Quid flicet ne hominibus maledice res Non licet privato affectu, sedlicet ex vocatione Dei. Exemplumla bes in Mose, Maledictus, inquit, qui non audierit vocem Dei. In Elizeo iiij. Reg. ij. Item in Petro Act. viij. Sicut & licet ex vocatione Dei occide re. Paulus autem hoc loco maledicit ex vocatione Dei.

VOS ENIM IN LIBERTA. TEM VOCATI FV.)

Absoluit Paulus principalemat præcipuam partem huius Epistola, uidelicet, eam quam instituerat dein stificatione. Ab initio enim Epistola exposuit, non esse aliud Euangelion suscipiendum am,

tex

uté

con

tio.

tur.

ice

dli

1 ha

qui

zeo

Si

ide

icit

Z,

ist

n

n

suscipiendum aut credendum, quam quod ipfe prædicauit. Deinde oftendit se docuisse hoc Euagelion, quod nullus hominum iustificetur, aut iustus reputetur coram Deo propter merita suorum operum, sed tantum propter lesum Christum per fidem. Et hoc probauit Paulus multis ac fir missimis argumentis. Postremo adie cit Epilogum, in quo exhortatus est Galatas, ut perseuerent in ea liberta te, ad quam Christus eos uocauit, & non agnoscant doctrinam Pseudoapostolorum, de meritis operum legis.Hæc est principalis pars huius epistole: Ac poterat Paulus nunc Epi stolam cocludere, & adijcere (ut uocant) Datum, sed quia multa concionatus fuerat de libertate Christiana, & dixerat, eos esse maledictos, qui sint ex operibus legis, instituit nunc nouam concionem, de bonis operibus,ne quis ex prioribus intelligat, nihil boni in Christianismo operan-

dum esse. Ac uide mihi admirabilem Paulum.In superiori concioneitadă nauit omnia opera, ut eaufg in profundum inferni deiecerit. Quotquor enim funt, inquit, ex operibus legis, maledictifunt. In hac aute posteriori concione seu parte Epistolæ, itats tollit bona opera, ut eain colopo nat. An non hoc est, ex eodem orefil gidum & calidum efflare, & pugna tia docere? Minime omnium. Nam in Superiori concione tractat Paulus locum Iustificationis: Ad consequen damautem instificationem, prorfus nihil ualent bona nostra operacora Deo, quia sunt imperfecta & vicia ta.In hac autem posteriori partecon cionis sua, tractat de fructibus iufil ficationis, quos in hac humanauja internos proferre debemus. Necel farium autem est, ut iustificaticoram Deo per fidem propter Christum, bonos fructus facíamus, quo habea mus testimonia fidei, & ducamusei proxi

proximo honestam atos traquillam uitam. Quare quantum bona opera iniustificatione damnantur, tantum commendanda funt in uita humana, ad consequenda testimonia fidei. Nã fingamus esse hominem quendam, quisit bonus citharædus, malus autem scriptor:Est autem, quod dictare uelim, & quæro scriptorem Hic ostenditur mihi cithar ædus, & alius quidem commendat eum ab artificio ludendi in cithara, alius aut prorsus uilipédit eum, quod pessime scribataut pingat. Itaque is citharædus comendatur & uituperatur, sed diuersa ratione. Nec sit ei iniuria: Sic et de bonis operibus sentiendum est. Recte enim uituperantur & damnã tur in loco iustificationis. Rece etia commendantur & exiguntur, in disputatione de fructibus fidei, & in hachumana uita. Dicit ergo Paulus: Vos in libertatem uocati estis, tantu ne libertatem detis in occasionem

AL.

bilem itadă 11 pro-

tquor legis,

teriori ita ex-

orefil ugnā Nam

aulus equen

corfus a corá

uicia

iusti.

la vija Vecel

stum, abea

us cũ roxi

carni: Hæc est uetus querela omnit Apostolorum, & eorum quisynce. rum Euangelion prædicant, quodfe re fieri soleat , ut cum iustificatiof. dei perspicue tractatur, impifiantli cetia deteriores, & pij fiant ignauio, res. Sic.i. Pet . ij. Tanquam liberi,& non uelut prætextum habentes ma litiæ libertatem. Et ludas in sua Epi stola: Obiter subierunt quidamho. mines impij, qui Dei nostri gratiam transferunt ad lasciuiam. Impijenim dicunt: Quid faciamus bona opera, cùm tam facile iustificemur per fidet Pi sed infirmi cogitat, quid multum fatigares te bonis operibus, cumta men nihil coram Deo mereantur! Itacs gratia Christi transfertur adh sciuiam & inobedientiam. Quider go:Si ex predicatione iustificationis tatum offensio oritur, cur nonomic titur hæc prædicatio, & doceturde meritis operum, quo homines excitarentur ad bene operandum? Re spondeo.

r

u

ta 8

a

aı

EXPLICAT. IOAN. BRENT.

spondeo. Inter duo perícula, mínus periculum est sectandum . Magno quidem periculo docetur iustificatio fidei, fed multo maiori periculo docetur doctrina de meritis operu. Primum enim, hæc doctrina est men dax & falfa: Horrendum autempec catum est, mendacía docere. Deinde.hæc doctrina abducit omnes homines in perpetuu interitum. Quan tum autem incommodum est, homi nes conficere in extremam internecionem: Illa autem altera doctrina, uidelicet, de iustificatione fidei, primum est uera, & diuinitus mandata. Obsequendum autem est Deo. & docenda est ueritas. Deinde etiamsi quidam offenduntur, tamen est potentia ad salutem omni credenti. Hec doctrina servat totam Ecclesiã: Non posset Ecclesia aut constare, aut salutem consequi, nisi hanc habe ret doctrinam. Tolerabilius autem estimpios perire, & Ecclesiam serva

ri, quam si una cum impis etiam Eo clelia periret. Quare hæc doctrina de iustificatione fidei diligentissime urgenda est, interim tamen suusho nos tribuendes est bonis operibus, Itaq Paulus ait, Vosin libertateuo, catiestis, sed ita, ne detis libertatem in occasionem carni, hoc est, neaby tamini libertate ad licentiam & lafe uiam. Nam quemadmodu in rebufo, interdum folent ciues quidam donz rilibertate, ut non necesse habean annuum tributum persoluere, nec cogantur alia publica reip.onera fer re, sed propter hanc libertatemnon conceditur eis, ut noctu uagenturin plateis, & effringat fores civium: in Christiani consecuti sunt libertatem à lege propter Christum, iniudicio quidem Dei, et coram tribunali Dei, ne condemnetur accusatione legis, sed non sunt ideo consecuti liberta. tem, ut liceat eis quiduis inter homines profua libidine facere, Christia

EXPLICAT. IOAN, BRENT.

L

n Ec

trina

Sime

sho

ibus,

atem

lasci

busp.

lona

eant

, nec a fer

non

urin

7: it2

atem

dicio

Dei,

egis,

erta.

omi

iltia

na

na enim libertas mira res est, facit ho minem liberum coram Deo, in iudicio eius: Sed interim facit eum feruum omnium hominum. Sic enim fe quitur in Paulo: Per caritatem feruiteuobis inuicem. Hac doctrina diligentissime observanda est. Multi enim funt, qui cum non debeant es alienum, sentiunt se nihil cuiquam debere, Dicunt: Quid proximus meus adme ? Num fum feruus, aut captiuus eius? Quid ei debeo ? Hi fermones tolerabiles quidem funt in politi ca Ethnicorum uita, si modo quispiã nonfuerit alieno ære obstrictus, sed non funt Christianisermones, Nam unusquisque Christianus, ctiamsi no est obstrictus ære alieno, tamen est proximifui debitor, seruus & captiuus. Seruite, inquit, uobis inuicem per caritatem. Vnulquilos enimdebet alteriopera caritatis. Hoc debitu semper debet solui, & tamen nuncis potest in hac uita persoluiac exolui.

h z

Moses uoluit deleri de libro uiuenti um propter populum suu, & tamen nondum perfecte exoluit hoc dell tũ. Paulus cupit esse anathemapio fratribus, & tame non satisfecithuic debito perfecte. Ioannes eleemofy narius Episcopus Alexadrinus, cum fustentasset cuiusdam inopiam dua bus libris auri, & is gratias eimag nas ageret, respondit, Frater, nondi pro te sanguinem effudi, sicut pran pit mihi Christus. Nullus enimhomi num unquam exoluit hoc debium, Solus Christus exoluit. Oportetair tem nos semper in continua solution ne ucrfari. Sicut enim creditores a quo animo ferunt dilationem debito rum, si modo debitores paucaqua dam singulis terminis numerent. Sic & Deus noster æquo animo fertim potentiam nostram, propter Chris stum, si modo dominemur carnil ambulemus in operibus caritatis,4 bus possumus in hac uita. Nam

EXPLICAT. IOAN. BREN.

NAM TOTA LEX IN VNO SERMONE.

De bonis operibus disserit nunc Paulus. Et docuit nos ea conditione in libertate uindicatos, ne uertamus eam in licentiam peccadi, Sed ut per caritatem inuicem seruiamus. Nunc docet præstantiam & excellentiam Caritatis. Etsi enim no exigitur à nobis caritas, ut merito eius consequamur remissionem peccatorum & ui tamæternam: hec enim contingant nobis propter folum Christum per fidem, exigitur tamen anobis propter obedientiam, quam debemus diuinæ legi, Nam quemadmodum parens no exigit à filio, ut operibus suis mereatur patrimonium, fed ut obedientiasua reuereatur parentem,& faciat, quod debet: Ita Deus Pater exigità nobis caritatem, non ut caritate mereamur hæreditatem cæle. stem, sed ut præstemus legi eius obe dientiam & reuerentiam, quam tan-

FAL. iventi

tamen c debi na pro

enthuic emoly es,cum n dua

imag nondi prace

homi oitum, tetau

olutio, res æ lebito

qua nt.Sic rtim

Chrini,& tis,g

Nam

h 3

to benefactori debemus. Quana mus igitur quæ sit lex Dei,ut & cog noscamus quid nobis bonifaciedum fit. Tota (inquit) lex, in uno uerboco pletur, nempe in hoc, Diliges proxi mum tuŭ, ut teipfum. Quaresimo tuam dilectionem, & caritatemfer mauerimus, totam legem implemus Non impletis eam, uos Galata, sid cuncilionem suscipiatis, aut abstina tis à carnibus fuillis, autalia Leuina feceritis, led magis implebitis ean, li uobis inuicem per caritatem seruia tis.Lex enim tota impletur caritate, Hic observa mihi, quod Paulusnon loquatur de uniuersa lege, tamprimæ quam secundæ tabulæ, sedtan tum de tota lege secundæ tabula, quemadmodum exponit ad Rom. ca.xin. Nam prima tabula habetalia epitomž, uidelicet, Diliges Domini Deum tuũ ex toto corde, & exma anima. Et hec lex implet per fidemin Christu: Nam Christus per fidemac ceptus,

ceptus, donat nobis sua impletione, donat etia nobis spiritum sanctu, ut incipiamus Deũ diligere, nome Dei honorare, & uerbūcius observare. Secunda autem tabula decalogi, co. prehenditur tota in hoc uerbo, Diliges proximű tuum sicut teipsum. Et est observabile compendium, quod nunquam satis uel explicari uerbis, uel impleri factis potest. Primum eniminhoc compendio docetur uirtus longe omnium excellentissima & præstantissima, quæ est CARL TAS seu DILECTIO. Hac uirtus est iucundissima. Quid enim dulcius amore: Contrà, nihil est iniu cundius, nihil abominabilius odio. Hæcuirtus est utilissima, quia retinet Deum inhabitatorem: Deus enim caritas est, & qui manet in caritate, in Deo manet. Conservat etiam mutuam hominum coservationem. Hæcuirtus est necessaria. Non enim potest hominum societas diu consta

GAL

Quæra t& cog ciedum erboco proxi-

e fi mu em fer lemue æ, fici

biting euitia eam,fi fernia, aritate.

us non am pried tan-

abula, Rom.

petalia ominū x tota

lem in emac ptus,

re,nisi caritate sese mutuo amplesta tur. Huc respicit tota externa politia Mosi. Huc respiciunt Leges Roma næ, quæ uaria fanxeruntin huncu fum, ut mutua hominum concordia & caritas alíquo modo constaret. Huc uocauit Christus suos discipu los: Hoc est, inquiens, madatumme um, ut uos inuicem diligatis, sicute go dilexi uos. Non præscribit eisno uam politian, sed præscribit eisillan uirtutem, quæ ad omnes politiasco. moda & necessaria est, & quæsupe rat omnes alias leges. Deinde, Inhoc compendio proponitur nobis tam apertus, tames explicatus liber, ex quo discamus, qualis & quantade beat esse dilectio, ut nihil clarius no bis ob oculos poni posset. Diliges,in quit, SICVT TEIPSVM:En, Vnulquiles libi est liber, & commi tarius, è quo discat, quatenus debet proximum diligere. Natura enimo nulquilopita affectus est, ut cupiat si

bia dis tun bet pto uis poi tis

E

lex ter mu re eff dia gii cu da pu

ti: en un fa

iu

fã

ia

a,

L,

ia

biabalio subueniri, quibuscunco mo dis fieri posset, non ore, no uerbis tãtum, sed etiam rebus ipsis. Ergo habet unusquiss domesticum præceptorem dilectionis; Quod tibi non uis fieri, alteri ne feceris. Christus pponitetiam suum exeplum, Diligatis inuicem, sicut ego dilexí uos. Dilexit aute nos ita, ut pro nobis mortem susceperit: Ergo, inquis, debemus & nos pro alijs mortem suscipe re? Et si quidem fur suspendendus est, debemus nos offerre ad suspendium, ut fur liberetur. Non hoc exigit Christus . Nam & Christus ipse, cum adduceretur adultera, ut lapidaretur, non dixit, Lapidate me pro adultera, sed exigit, ut proximo iuxta officium meum benefaciam.etiamsi mihi uita impendenda sit. Exempligratia. Christus uocatus fuit, ut prædicaret Euangelion suum ad falutem nostram, & satisfaceret pro peccatis nostris. Hocofficium præ-

Tritit nobis uitæ suæ periculo. Sicin periculo pestis, mater inficisoletafi lia, sed quia mater debet hocofficii filiæ, ut curam eius habeat, debet ei am ei hoc præstare periculo uita fuæ. Non eft officium nostrum.uth rem abstrahamus à cruce, sed potius officium est, ut adiquemus, quoini quitas puniatur. Nota de Zaleuco Locrensi, qui cum legem tuliset. adulter duobus oculis privaretur,a tilius eius designasset adulterium, te fuit iusticie, ut maluerit ferre, quo & fibi unus oculus, et alter filio erue retur, dut non satisfieret legi. Non debuit filio hoc officium, sed tamen fuit admirabilis uirtus. Vnusquis autem suum debet officium proximo facere, etiam periculo suzuita Sic Patriam defendere estrectumos ficium. Hoc officia debet unusquis periculo uitæ suæ facere. Habemus ergo duos commentarios, alterum, Nos ipsos, alterum, exemplum Chil fti,

fti, nui mo xin nit ta t

ta t tiu eni no mi ftu fe: tu

Se in ur &

H

sti, èquibus possumus discere, quate nus proximus diligendus sit. Postremo, in hoc compendio, Diliges proximum tuum sicut teipsum, proponitur nobis excellentissima res in tota terra diligenda. Nihil enim excelle tius est proximo homine. Proximus enim non est Satan, non est lupus, non urfus, sed est homo, creatus adsi militudinem Dei, & is, pro quo Chri stusmortuus est. Habet quidem in se aliquot uitia, Et homines solent tãtum în proximis consyderare uitia. Sed virtutes excellunt vitia: Et virtu tes nobis conspiciendæ sunt. An non in alijs rebus tam prudentes fumus, ut quæ sunt abominabilia tegamus, & quæ sunt iucunda ostentemus? cur non idem in proximo facimus? Habemus igitur in hoc paruo compendio maximum aceruum bonorum operum.

QVOD SIALIVS ALIVM VI-CISSIM MORDETIS.)

Paulus docuit antea summam le gis, & complexus est uno uerbo infi nitam turbam bonorum operum, quæ pij facere debet, Dilectio, inqui ens, est plenitudo legis, hocest, Vno dilectionis uocabulo comprehendi tur omnia bona opera, que homoho miniin hac terra debet. Nuncreprehendit unum genus delicti, quoad uersus caritatem proximi peccatur, uidelicet, Discordia, Contentio, Lis, Iurgia & detractiones, quas Paulus uocat Morfus, & devorationes. Hoc uitium etsi uulgare est inter Christia nos, tamen tanto grauíus est peccatum, quanto est uulgarius. Primum enim, hoc uitio peccar aduersus cari tatem seu dilectioem proximi. Cum autem dilectio proximi sit plenitudo legis, manifestum est, o hoc peccati pugnet cum totalege, & qui cum proximo contendit inuidiose, acde trahit de bona eius existimatione,is totam legem uiolat. Deinde, Chriftus

ftu ten cid obi eft fru Na du affe

nin pro pro liu der aliu nil

co 82 co bu

ut qu ma du

stus Mattheiv.interpretaturillas co tentiosas rixas, et conuitia, pro homi cidis : Qui dixerit fratri suo Raha, obnoxius crit Concilio . Adhæc, ut est peccatum, ita etiam affert secum fructum peccati, quod est suppliciã. Nam, qui inuidiose inter se contendunt, & mutuo sibi conuiciantur, hi afferunt sibipsis detrimentum inanima & corpore. Anima occiditur propter peccatum, corporalía bona præsenti periculo exponuntur. Sialius aliū, inquit Paulus, uicissim mor detis & deuoratis, uidete ne uicissim alius ab alio confumamini. Cotentio nibus enim & conuicijs, alius alium concit in pericula facultatum, famæ, & uitæ, Quidenim ? Si qui mutuis convicis certant, et alter alterum ne bulonis nomine infamat, fierifolet, ut auditores utrunch talem iudicet, qualisalter ab altero inuidiose infamatur. Diligenter autem confydera dum est, quod Paulus uocat conui-

cia & detractiones, morfus & deugi rationes. Sic & in lob.cap.xxxi. Satu rari de carnibus inimici, est inimico maledicere, & opprimere ipsum. Vocat igitur spiritus sanctus conui cía & detractiones ac maledicta in proximum congesta, tam contume liofo uocabulo, ut discamus, quanta sit grauitas & atrocitas huius peca ti. Iudicamus Anthropophagos, qui homines deuorant, esse crudelisi mos, sed uidemus non illos tantum esse anthropophagos, qui externam humanam carnem deuorant, sedetiam eos, qui inter se certant mutuis convicijs et maledictis. Hocenimelt uere hominem mordere & deuora re. Sed inquies, Quid faciam: Irafa, penumero me ita uincit ut erumpă, etiam citra uoluntatem in conuicia & maledicta. Quid ergo faciam, ut caueam : Respondet Paulus, sicut sequitur: Dico

tu,

no

alie

an

fpi

er

qu

au

cis

ur

qu

lai 8

na

ni ct

fic

m

di

20

EXPLICAT. IOAN. BREN. 248

DICO AVTEM, SPIRITV AMBULATE, ET CON= CVPISCENTIAM.)

Paulus iubet nos ambulare spiritu, seu fieri spirituales, ut superemus non iram tantum, fed etiam omnes alios affectus carnis. Quid ergo est ambulare spiritu ? aut quid est fieri spiritualem? Nunquid est sugere in fremum, & fieri monachű? Nequaquam.Etli enim fugis in monasteriū aut eremum, tamen accipis & abducistecum carnem ac fanguinem tuum. Ideors comitatur te peccatum, quocung ieris. Quare spiritu ambu lare, non fignificat fieri monachum & observare ordine ac regulam mo nasticam,in cibo, uestitu, & cerimonijs: sed significat spiritu sancto facta carnis mortificare. Hoc autem sic sierisolet:Primum agnosceda est magnitudo peccatinostri, & metuedum est iudicium Dei, ut excitemur adodium & execrationem peccati.

Deinde credendum est, quodhabea mus remissionem peccati, & Deum propicia propter folum lesum Chris stum, qui est servator noster, & ne quaquam propter merita nostrori operum. Hic ergo uides, q hypocri tæ,& Monachi, qui confiduntseme ritis fuis expiare peccata, nunquam ambulent in spiritu, etiamsi maxime uelint uideri spirituales. Nam spiri tus fanctus hoc primum & maxime omnium exigit, ut agnoscentes per cata nostra, credamus nos nullisno, stris meritis, sed propter solum Chri frum habere propicium Deum.De inde, quia ucrbum Dei est gladius spiritus sancti, ideo excitatis innobis affectibus carnis, obuiadum est uer bo Dei, & retundeda est hocgladio spiritus acies carnalium affectuum Exempli gratia, Est quispiá, quiproijcit in nos maledictum nebulonis, Hîc ergo exurgit in nobis affectus carnis, & follicitat nos adillegitima uindictam,

nob ribil dum bula ficie est, nos pici

> mili quo nun noi affe Me obi mit fun def

do i

EXPLICAT. IOAN. BREN. 246 windictam, uidelicet, ut renciamus convicium in autorem, & explicemus publice omnia scelera eius, que nobis nota funt. Hoc autem est horribile peccatum. Quidigitur faciendum est: Spiritu, inquit Paulus, ambulate. & carnis desiderium non per ficietis. Primum enim cogitandum est, quod solus Christus, qui propter nos multa couicia passus est, sit propiciatio nostra coram Deo. Cum ergo is tot peccatorum nostrorum remissione nobis impetrauerit à Deo, quomodo nos non remitteremus unum & alterum peccatum proximo nostro: Deinde opponeda sunt huic affectui, precepta Dei, Non occidas, Mea est ultio, ego rependam. Item obijcienda est oratio dominica, Remitte nobis debita nostra. Hæc enim funt gladius spiritus, quo possumus desyderia carnis mortificare, si modo utamur hoc gladio in fide. Aliud

exemplum, Affecit te aliquis dam-

no. Caro igitur suggerit, utuicisim inferas ei damnum. Sed Paulus dicit, Spiritu ambulate . Primum enimat. tolledifunt oculi in Christum, quod is impetrauerit nobis gratis remissi, onem peccatorum, cum nos multa damna tam Deo quam proximoin, tulerimus. Deinde arripiedus est gla dius spiritus, quod est uerbum Dei, Dilige proximum ficut teipfum. Ne resistatis malo. Aliud: Egestas tepre mit, & offertur occasio decipiendi proximi, ut emungas ab ipso pecuni am. Hîc hortatur te caro, ut seponas interim animam post fornacem, Sed hoc est magnum peccatum. Quider go facias: Spiritu, inquit Paulus, ambulate. Primum enim crededumest, quod Deus sit nobis propicius propter solum Christum, qui etiamim. petrauit, ut Deus sit Pater & nutri cius noster. Deinde obijciendus est huic affectui gladius spiritus, quod est uerbum Dei, Nonfureris: Fures 8

uita ctu cup fice bea car der

not

hoc non Ro

Č

& impostores non accipient hæredi tatem regni Dei. Item, Sinon audieris uocem Dei, maledictum erit horreum. Item oratio dominica, Panem nostrum quotidianum.Item, Primū querite regnum Dei, tunc omnia adncientur uobis. Quod si affectui dominaris hoc gladio, tunc uere diceris spiritu ambulare. Ceterum quod Paulus ait, Concupiscentiam carnis non perficietis, lignificat nos in hac uita posse quidem per spiritum fanclum efficere, ut non perficiamus co cupiscentiam carnis, sed non posse ef ficere, ut nullam cocupiscentiam habeamus.Hæc enim manet, quamdiu caro & fanguis manet. Acper se qui dem est peccatum damnans, sed non imputatur his, qui sunt in Christo, hocest, qui credunt in Christum, & non ambulant iuxta carnem. Vide Rom. vij. & vij.

NAM CARO CONCUPISCIT
ADVERSUS.)

Admonuit Paulus Galatas, ut spi ritu ambulent, ne perficiant desyde, ria carnis. Nunc describit pugnaca, nis & spiritus: Caro, inquiens, concu piscit,&c.Primum observa Paulum hîc loqui non de impijs,& ijs, qui,pr sus obruti sunt dominio peccati, H enim carent spiritu sancto, necsenti unt pugnam eius cum carne, sedlo quitur de pijs, qui sunt spiritusando præditi. Hisunt in perpetua militia, & pugna, quamdiu uitam aguntin hoc mudo. Deinde per spiritum, hoc loco, non est intelligenda humanara tio, sed spiritus sanctus. Humanara tio dicitur quidem hortari ad optima, sed hoc intelligendum est deuir. tutibus civilibus, etsi interdumetia hac in parte â Satana opprimif.Nam quodattinet ad ueram iusticiamo ram Deo, ibi humana ratio, peccato excæcata, hortatur potius adpession ma, uidelicet, ad incredulitatem & desperatione, quam ad optima, Spiri tus

tu ad Pr co cti pla gē rit

pe pu uc d m tíu Ita

m ct tu cu ui ut

te eo tea

EXPLICAT. IOAN. BREN. 201 tus fanctus autem est, qui hominem ad uera & cœlestia bona hortatur. Præterea, per carnem non est hoc lo cointelligendus crassus tantum affe ctus libidinis carnis, qualem sentiūt plærung adolescentes, sed est intelli gedus totus homo cum omnibus uiribus suis. Totus enim homo per peccatum ita uiciatus est, ut semper pugnet cum Deo, tam in ratione, & uoluntate, quam in crassioribus affe Aibus, quemadmodum postea enumerantur affectus carnis, hoc eft, totius hominis, per peccatum uiciati. Itag Caro, hoc est, totus carnalis homo, cocupifcit aduerfus spiritum san ctum pijs donatum, & uicissim spiri tus fanctus concupiscit & pugnat cum toto homine & omnibus eius uiribus. Ethæc cotinua pugna facit, ut non perficiamus ea bona, que libe ter faceremus. Hic locus couenit cu eo, qui est Roma, vij. Dixi autem antea, quodhic locus intelligendus sit,

non de impijs, qui non sentiunt han pugnam, quia carent spiritusando sed de pijs. Videamus igitur exem plis, quomodo hæc pugna fiat. Inh mc & penuria, inuocat pius Dom num Deum suum, per lesum Ch stum. In hac invocatione & fide, a ro pugnat cum spiritu, & spiritus carne. Nam caro follicitat oranten ad dubitationem: Quid inuocas Do am: Non audit te, Indignus es quia audiaris. Quid si nullus Deus essur Quid si promissiones eius essentm næ, quando manifeste uideas contra rium: Hacluggerit caro. Contrau tem spiritus sanctus, docet uere De um esse, Deum uere exaudire, & adiquare afflictos. Aliudexem plum. Moriturus commendat spiritum fuum in manum Dei, Hiccaro suggerit: Quid si non essetalia uita post hanc uitam: Quid si homoperi ret una cum corpore ? An est Deus in colo, qui excitet mortuos! Ha funt

fun tur tus lum Chi nitu di p ritu cit, dei

> pr Hi car da pu

> > fto ni rû pi

ei di li,

n

EXPLICAT. IOAN. BRENT. 252

hand

cta

en

nf

m

h

sci

en a

Ď

funt carnis cogitationes, quæ innciutur in animu morituri. Contra spiritus docet reliquum adhuc esse seculum, in quo seruentur pij per lesum Christum. Aliud exemplum. Proponitur pio occasio furandiaut decipie di proximi.Hîc caro pugnat cum spi ritu, & spiritus cum carne. Caro dicit, Decipe proximum, quia nemo ui det, & Deus est misericors. Cum satis opum congregaueris, tum incipe probus esse. Sed spiritus alio uocat. Hîc ergo uides perpetuam pugnam carnis & spiritus in pijs. Fuerūt quidam superstitiosi, & adhuc sunt, qui putant se non haberi coram Deo iustos, si sentiant in se cupiditates carnis.Ideog uarias rationes excogitarūt, quibus excuterent ac eradicarct prorsus cupiditates carnis: sed hoc est impossibile in hac uita, quia cupiditates oriuntur ex peccato originali, quod nobis semper inhæret. Etsi enim peccatuoriginis remittitur pro-

pter Christum, tamen actus eius ma net in homine, dum homo suerit in hac terra. Non igitur conandumest, ut simus abs cupiditatibus carnis, sed ut cupiditates non dominentur in nobis. Exhoc item loco uides caus sam, propter quam nostra bona opera non sint meritoria uitæ æterna, quía propter hanc pugnam, nosunt persecta iusticia.

QVOD SI SPIRITY DVCIMINI, NON ESTIS SVB LEGE.)

Dixit Paulus perpetuam pugna esse carnis & spiritus, in pijs. Ethac pugna, causa est, quòd pij nonpossint sacere opera perfecte bona. Hæc, inquiens, sibi mutuo aduersantur, ut non quæcunç uolueritis, saciatis, hoc est, ut non faciatis perfectam iusticiam, quemadmodum cuperetis sacere. Qui enim uerepis sunt, ardent amore iusticiæ, & hoc unumin uotis habet, ut possent perfecte

feditio carripoli ade uer Sin fed impeni

ctic fpc cin gu est ne stic

da chi spin cia

EXPLICAT. IOAN. BRENT. 253

fectebona opera facere, sine omni ui tio & rebellione carnis, sed propter carnem & peccatum originis, non possunt. Velle quidem, inquit alias, adest mihi, perficere autemnon inuenio. Quid ergo ad hæc dicemus? Sine pij quidem possunt facere perfectamiusticiam, an non & ipsi, sicut impij, sunt maledicti & danati : Lex enim concludit omnes, qui non faciunt perfectam iusticiam, sub maledi ctione & damnatione. Ad hoc respondet nunc Paulus, Si Spiritu ducimini, non estis sub lege, hoc est, si gubernat uos spiritus sanctus, non estis sub maledictione & damnatio ne, etiamli non faciatis perfectamiu sticiam. Observabilis doctrina, quæ tanto diligentius est animaduertenda, quanto fœdius uera Euagelij do-Ctrina fuit ab impijs monachis conspurcata. Nam senserunt hominem inhac uita, aut posse perfectam iusti ciam facere, Vnde & uendiderunt

fua opera supererogationis: aut si non fecerit, necesse haberealios ho. mines sua in ipsum merita & opera supererogationis conferre. Hæcest impia doctrina. Etli enim lex exigit perfectamiusticiam, & nos debere mus eam facere, tamen propter car, nem no possumus eam facere. Quo modo ergo seruamur : Si spiritu,in. quit, ducimini, si regit & dominatur in uobis spiritus sanctus, tunc none stis sub lege, non estis obnoxi male dictioni & damnationi, qualex deuo uet hos, qui non faciunt perfectam iusticiam. Sed quid est, sispirituduci mur, aut sispiritus dominatur innobis Hiducuntur spiritu, primum, qui habent spiritum fidei in Christi, & credunt, quod folus Christus sit iusticia et sanctificatio ipsorum.Hoc opus spiritus ante omnia necessarii est. Deinde qui uirtute spiritus san Ctiper uerbum Dei procedunt ob. siam cupiditati carnis, & compescut eam,

ran pro fuu eft e fed ror opu

fet i dec rit efse fier mo ne crù Of filic in h

mi, guu

dul

eam,ne proferat malos fructus, seu ne erumpat ad facienda externa ope ramala. Exempli gratia. Abraham proficifcitur ad sacrificandum filium fuum iuxta præceptű Domini . Hæc est quidem obedientia erga Deum, sed non est perfecta iustitia, quia caro multa uitia inficiebat in hoc bonữ opus. Nunc cogitabat, Quid si Deus non præcepiset hoc ? Quid sino elset uerbum Deieltem. Quid si Deus deciperette? & cum ante promiserit multiplicationem feminis, nune esset mendax. Et iterum. Quomodo fieripotest, ut Isaac conservetur in morte? Ac rursus. Quid facies? Ita ne committes parricidium : fies ne crudelis tyranus amicifsimi tui filije O siliceret mihi seruare unigenitum filium meum . Vides quata uitia sint in hoc bono opere, videlicet, Incredulitas, Dubitatio, Repugnantia ani mi,quæ certe uitia magna funt,& ar guunt Deum mendacij, at p crudeli

tatis. Si ergo Abraham tantapecca ta designauit, etiam in bono opere, quomodo, obsecro, saluatus est: Si Spiritu, inquit, ducimini, no estissub lege. Abraham ductus est spiritu, pri mum, quia credidit semen ipsi pro, missum, uidelicet Christum, elsein stitiam & benedictionem suam co. ram Deo: deinde compescuit exuer bo Domini illas carnis cupiditates, ne retraherent ipfum ab obedientia, sedsectaretur uocationem Dei, te bellante etiamnum carne. Aliudez emplum, Petrus captus est propter Euangelion, et ductus ad crucem.In hac captiuitate no amplius quidene gat Christum, queadmodumantea in atrio Caiaphæ, non fuit auté pérfe cta obedientia, sicut Christus inqui, Cum senueris, extedes manus tuas, & alius te cinget, & ducet quo non uis. Petrus enim non est crucifixus uoluntario animo. Maluisset liberes le, & in uita manere. Item cogitabat, Quid

Qui proj los, i rum res a Tun tem apu lia u igiti

igiti duc duc didi ren pei fpir dita uol tan Ch

de

per

258

Quid si regnum Christi euanuisset, propterea quod non iuuat Apostolos, sed sinit ipsos gladijs aduersariorum trucidari: Item, Quid sireuocares & recatares Euangelion tuum? Tunc enim no folum euaderes mortem, sed etiam consequereris gloria apud Iudæos & Ethnicos. Hæc & alia uitia fuerunt in Petro. Quomodo igitur feruatus est: Si spiritu, inquit, ducimini, non estis sub lege. Petrus ductus est spiritu:Primum, quia credidit folum Christum esse servatorem, & iusticiam suam. Deinde, com pescuit & uicit per uerbum Dei & spiritum sanctum omnes carnis cupi ditates, ut etiamsi animus non esset uoluntarius ad sufferedam crucemtamen maluit eam sufferre, quam Christunegare, aut uocationi Christi non obedire. Idem sentiendum est de omnium piorum operibus. Huc pertinet quodad Ro. viij. scribit, Iustificatio legis impletur in nobis, qui

non fecudum carnem uerfamur, fed fecundum spiritum. Cæterum, quia Paulus dixit de pugna carnis aduer, fus spiritum, ideo enumerat nunco piditates & opera carnis, atopipiri tus.Manifesta sunt, inquiens, opera carnis, quæ sunt hæc, adulteriu, sor, tatio, immunditia. Gravissima sunt causæ, propter quas Paulus tamdili genter enumerat opera carnis, Vna est, ut pij agnoscant lernam malori, quæ in carne ipsorum latent: Nam quæ Paulus hic enumerat, ea etilpij non designant operibus externis,ta men gestantur interna cupiditatein carne, quia caro naturaliter caretlpi ritu fancto. Vbi autem non est spiri tus Dei, ibi est mare peccatoru, quia ibi dominatur Satan. Etscio, inquit Paulus, quod non habitat in me, hoc est, in carne mea bonum. Alteraest, ut impijagnoscant, quæ sint illapec cata, propter quæ merito conician tur in perpetuum gehennæ ignem Nam

N m ut pl

D tu in na re

ne ta qu qu

da mi ra.

ma

Namimpij, & figrauiter peccant, tamen fentiunt ea peccata, quia funt uulgaria, non esse digna eterno supplicio. Sed Paulus addit grauissima fententiam: Qui talia agunt, regni Dei hæredes non erunt. Quare intuendum est in hunc locum, ueluti in tabellam, quam uocant, confessionalem, ut ex ipso discamus agnoscere, quanta sit lerna malorum in carne, & quam grauia iudicentur pecca ta coram Deo, quo excitemur ad inquirendum Christum, atquad obsequendum uocationi Dei.

MANIFESTA SVNT OPE= RA CARNIS.)

Paulus recenset nominatim quædam opera carnis, ut ex his intelligamus, quam peruersa sit carnis natura. Homines enim priuati spiritu san cto, ita excæcati sunt, ut non uideant magnitudinem peccati sui: Quare proponitur ea nobis cognoscenda

ex fructibus eius. Sicut enim arbor uel bona uel mala cognoscitur ex fructibus suis, ita magnitudo pec cati in homine cognoscitur ex ope ribus carnis . Opera igitur carnis funt, Adulterium, scortatio, immun ditia, lasciuia. Adulterium est im pudicitia, quæ designatur cum alie na uxore. Scortatio, impudicitia, que committitur cum muliere liberalm mundicitia, est impudicitia qua fina ctu. Lasciuia, græce ἀσέλχια esthor ribilis & fæda illa impudicitia, quæ committitur contra naturam. Manifestum autem est, o hec scelera com mittantur inter homines. Testantur ueteres scriptores hæc uitia semper fuisse in orbe terrarum. Et sacra lite ræhaud obscure significat, quodho mines hæc scelera, uidelicet adulte ria, scortationes & incestus designa uerint ante diluuium. Viderunt, in quit scriptura, filij Dei filias hominum, quod essent pulchræ, accepe runt

run uen inu uen ma cre adi gen im

hor wiff fee per nis ho res eti confer fee

ess

fe &

8

EXPLICAT. IOAN. BRENT. 259

runt sibi uxores, hoc est, non seruanerunt naturalem honestatem coniugij.Idem etiam leges indicant, quæ inunaquaq Rep. bene instituta, adversus adulterium latæ fuerunt. Ex malis enim moribus bonæ leges pro creantur. Nisi homines designassent adulteria, non fuissent institutæ leges de adulterio. Quare hæc genera impudicitiæ semper fuerunt inter homines, semper cerunt usquad no vissimű diem. Et quia sunt manifesta scelera, ideo testantur magnitudine peccatiin homine, seu carne hominis. Dices autem: Etsi semper inter homines fuerunt adulteri, fcortatores,immundi & lasciui, tamen multi etiam fuerunt honesti homines, qui coniugia & cælibatum fuum fancte feruauerunt. No possunt igitur hæc scelera probare humanam carnem esse uiciata. Respondeo, Fateor fuisfe & esse multos honestos maritos & cælibes, nihilominus tamen, quia

hæc scelera uulgaria sunt inter homines, perspicue testantur, non habitare bonum in carne cuiusuis hominis, quantumcunque honesti. In ter arbores pomorum, non omnes ferunt poma, attamen quia mul tæferunt, testantur quod omnes ar bores pomorum habeant naturam ferendorum pomorum. Inter lupos nonomnes deuorant oues, sed quia hilupi, qui habent occasionem, arripiñt oues et dilaniat eas,idcirco proditur natura luporű. Et ob hanc causam, etiam catuli luporum trucidantur, etiamfinodum per etatem oues rapere potuerint. Sic & de hominibus sentiendum est, quod etsinon omnes funt externi adulteri, tameno mnes homines habent intra carnem cupiditates peccati adulterii, & reliquarum immūdiciarum. Dicit enim scriptura: Omnis homo mendax. Et iterum: Non iustificatur in conspectu tuo omnis uiuens. Ac rurfus, Su

mus

C

8

0

n

1

e

n 6

n

ti

u

n

n

6

d

1

u

u

n F EXPLICAT. IOAN. BREN. 258

mus natura fili iræ. Item, Ego fum carnalis, uenditus sub peccatum. Ergo, inquies, omnes homines funt danati, Quia Paulus addit, Qui talia agunt, regni Deihæredes non erunt? Recte dicis . Omnes homines funt natura damnati, quia sunt adulteri, kortatores, immundi & lasciui, si no externo opere, tamen cupiditate car nis, ex eo q caro priuata eft spiritu fancto, sed non omnes manent in da natione. Faciemus igitur docedi gra tia quatuor ordines adulterorum, ut uideamus, quis horum maneat in da natione, & quis corum seruetur. Pri mus ordo adulterorum, est corum hominum, qui habent quidem cupiditatem carnis, servant autem honeflatem coniugii, & ducunt pudicam vitam, tam extra quam intra coniugi um. Sed non credunt in Christum, necagnoscunt eum servatorem suñ. Hi adulteri pereunt, & manent in damnatione, nili susceperint Christa

fide:quia ubi no est Christus,ibi nul la est remissio peccati, & est certada natio. Secundus ordo adulterorum est eorum, qui cum habeant adhuc naturalem cupiditatem carnis,& fer uent honestatem coniugi, ac seden tur pudicitiam, credunt etiaminle. fum Christum, quem pro servatore per fidem agnofcunt:hiadulteriqui dem sunt carne sua, quia adhuchabent sensum peccati, sed quia credit in Christum, idcirco non manentin damnatione. Servantut enim per Christum, qui recociliauit ipsos cum Deo Patre. Tertius ordo adultero rum elt, quinon solum habent cupiditatem carnis, sed sinunt etiam carnem dominari, & designant externa adulteria, nec agunt pœnitetiam, sed pergunt quacuncy occasione scelera sua sectari. Hi adulteri sunt damnati, & quia non relipiscunt, manentetia damnati, De quibus Paulus proprie loquitur, cum ait, Qui talia agunt,

non

101

tus

del

rib

uic

tar

no

ца

qu

pu

in 1

or

dir

no

ca

ad

rŋ

in

di

ы

EXPLICAT. IOAN. BREN.

ul-

ım

uc

fer

en le

re

iup

halűe

in

er

ım

0.

11.

na ed

12

ti,

ic

t,

non erunt hæredes regni Dei. Quar us ordo adulteroru est eorum, qui delignarunt adulteria externis opeibus, sed resipiscunt, qualis fuit Dauid. Hietsi meriti sunt damnatione. amen quia resipiscunt in Christo, non manent in damnatione, sed feruantur per Christum. Habes igitur quatuor ordines adulterorum & im pudicorum: Nec ullus est hominum intota terra, qui no in aliquo horum ordinum cotineatur. Duo autem or dines feruantur, reliqui manent in damnatione. Cæterum, non possumus quidem in hacterra cauere, ut non habeamus cupiditates carnis, et ne simus adulteri coram Deo, possu mus auté cauere, ne hac cupiditate arnis damnemur, & ne internus adulter ferat fructum externiadulte rij. Hocautem cauetur, primum fide in Christum . Quare diligentissime discendus eft Christus. Deinde legibus, honesto consortio, sobrietate, fu

k 3

ga à malis, ab omni occasione impudicitie, & meditatiõe uerbi Dei. Spiritu, inquit Paulus, ambulate, & defyderia carnis non perficietis. Et paulo ante, Si spiritu ducimini, non estis sub lege.

IDOLATRIA.

Aliud opus carnis, Idolatria. Videmus autem hic manifeste, quod cum Paulus loquatur de operibus carnis, non intelligat tantum crassa illa carnis opera, que fola uulgus car nalia putat, ut sunt cupiditates lasci. uiæ & libidinis, sed intelligat etiam ac maxime omnium opera humanz rationis & præstantissimarum uiriū in homine. Idolatria enim oritur in humana ratiõe, & est tale opus, quo sapientissimi quichomines sordida tisunt: sed quid dico de sapientibus tantum: Nam omnes homines habé tes carnem, hoc est, corpus et animã, (hæc enim caro dicuntur) funt naturaidolatra, Et unusquisco homo ex Adamo

damo prognatus fert semper sem Ethnicum feu Idololatram in fiusuo, donec in hac carne uixerit. Juod malű hæreditate accepimus hAdamo, qui postquam edit cibữ rohibitum, aperti funt oculi eius, et idus est continuo idolatra, quia sen he posse deinceps seipsum iuuare, mindigere auxilio Dei. Cum aute intiret iram Dei, confugit ad periomata, sic & omnes homines natuasentiunt se satis uirium habere paandæ fælicitatis: deinde, cum diver um sentiunt, cofugiunt ad alia auxih, & transferunt honorem Christi nalias res. Videamus ergo quid fit dolatria. Ac principio, magnum est iscrimen inter Impios, quos uocant How, & inter Idolatras. Nam 2900 wimpij hi dicuntur, qui prorfus no urat Deum, & qui sentiunt, aut nul m Deum else, aut Deuno curare umanas res, quales funt Epicurei. ttales etia sunt sua natura omnes

homines. Etsi enim humana rationo uit aliquid de Deo naturaliter, tamé tanta elt efficacia peccati in carne, ut homo quod ad suas uires attinet, no adhæreat constanter huic naturali cognitioni, id quod patefieri soletsu is occasionibus, uidelicet, cumuide. mus omnia ferri sic inordinate, utiuftis eueniant mala, iniuftis autembo na. Hic autem carnis affectus uincen dus est spiritu, per uerbum Domini. Idolatræ autem dicuntur hi, quiui dentur Deum colere, Deum amare, ac de Deo & providentia cius optime sentire, sed transferunt divinitatemadalias res, & tribuunt ea quæ funt solius Dei, seu filij Dei creaturis . Solius Dei est servare in morte propter Christum filium suim: Et folius Christi est placare Deu, Nunc, si quis sentit, quod seruetur in morte à Deo propter intercessionem sanctorum, aut propter indulgentias Pontificias, aut propter merita ope-

EX rum!

ferico anct oper pera pecca

fert s idola htræ rant as, u Cato ris, i

tris . træ. lecta tant dam ptat

quo Dei. ptili ftun

nest

EXPLICAT. IOAN. BREN.

10

nē

it õ

li

I

rum fuorum, is transfert gloriam mi fericordia Dei, que est in Christo, ad anctos, ad indulgentias & merita operum, ideo q fit idolatra. Item qui perat se consecuturum remissione peccator u propter sua opera, transfert gloriam Christiad opera, & est idolatra. Et hi sunt adhuc occultiido htræ. Manifesti autem sunt, qui adoant sculptilia, & uenerantur statuas, ut consequantur diuina auxilia. Caterum, sicut diximus de adulteris, ita dicendum etiam est de Idolatris. Sunt enim quadruplices Idolama. Primus ordo est eorum, qui dekctantur humanis uirtutibus, & pu ant eas nonnihil facere ad confeque dam fœlicitatem, ac placet eis uoluptate quadam externus cultus Dei, quo homines consequantur gratiam Dei.Interim autem non adorant scul ptilia, & tamen non agnofcunt Chri ftum uerum redemptorem, etsihonestam ducunt uitam, quales fueret

multi Pharifæi, & honestiinter Eth. nicos. Hi quia abf Christo sunt, danantur. Secundus ordo esteorum. qui delectantur quidem suis uirtutibus , & arridet eis externus cultus Dei, ut consequatur in ipso gratiam Dei, agnoscunt autem Christum, cu ius spiritu compescunt hanc carnis cupiditatem, & quærunt tantumin Christo gratiam Dei, per fidem. Fieri enim non potest, ut si quis aliquid recti egerit, non delectetur eo facto, & occulte polliceatur sibi eo merito gratiam Dei. Hæc eft interna & na. turalis idolatria, omnibus agnata, quæ apud Ethnicos non iudicatur propeccato, sed commendatur. At uera pietas exigit, ut cum omniafe. cerimus, quæ debuimus, dicamus, ferui inutiles sumus. Et, Nihil mihi conscius sum, sed in hoc non sumiu stificatus . Tertius ordo est eorum, qui & in corde sentiat se mereri gratiam Dei suis operibus, & externo opere

opere declarant illud adoratione statuarum, Missarum aut sanctorum, Nec resipiscunt ab hoc errore per Christum: Hisunt damnati. Quartus ordo est eorum, qui externis adorationibus declarârunt suam internam idolatriam, sed resipiscunt in Christo, quales suerunt primi maiores nostri, qui ab Ethnicismo uenerunt ad Christianismum, quales & nos sumus, qui couersi sumus ab impietate Papistica ad agnitionem ueri Euangelis Christi, Cauendum igitur est ab Idolatria, per studium uerbi Dei.

VENEFICIVM.

Aliud opus carnis, Veneficium. Differt autem idolatria à ueneficio: Idolatria enim est, cum honor, qui tã tum Deo debetur, creatura tribuitur. Veneficium auté dicitur opus, quo homines abutunt creatura contraordinationem Dei, uel ad iuuandum, uel ad affligendum, quod tamé

creatura nec ex sua natura efficere potest, nec Deus efficere dicit, quip. pe quod id non ordinauerit uerbo fuo, led si id aliquid uidetur efficere, hoe fit tantum operatione Satanæ. Vnaquæuis enim creatura habet fuam propriam naturam, habet suum officium, ad quod divinitus est ordinata, ut sol est ordinatus ad illustran dum & calefaciendum aerem, utter ra focundetur, & ad patefaciendam maiestatem creatoris. Herbe ordina tæ funt partim in cibű, partim in medicinam. Quare si quis creaturam transfert extra aut contra suum officium, fine uerbo seu mandato Dei, uel ad mededum, uel ad perdedum, is delignat papuausiav, hoc est, ueneficium, Nam si Deus iubet aliquare uti,non est ueneficium, sed beneficium, etiamli resilla per se non sitine um usum ordinata. In Exod. Moses percutit mare uirga, & dividitur; Hoc non fuit ueneficium, sed obedie

EXP

nerga nat nat inider nandat qua du rerbum itere.S dierich ninus e

mpia u
kd fi q
ha fup
butitu
ham,a
hdicitu
nus ali

tocul

purific dam al mones his lur

aerga Deum , Etsi enim uirga non at naturaliter ad hoc ordinata, ut juideret aguas, tamé habebat tune undatum Dei.Sic Exod.xv. amara qua dulcescit ex ligno iniecto, quia erbum Domini iubebat lignum invere. Sic Elizaus mittit sal in fonte Herichontinu, & fons sanatur. Doinus enim sic preceperat. Christus nor accepit lutum, & medicatus toculis cacorum. Hac non fuerut mpia ueneficia, sed diuina miracula. idli quis ables uerbo Dei, ex mera la superstitione aut excogitatione butitur creatura contra naturam iam, ad medendum aut affligendu. dicitur ueneficium facere. Videanus aliquot exepla. Mos fuit Eccleafticus, ut in die Assumptionis Ma na confecrarentur herba, & in die purificationis lumina. His herbis qui dam abuli funt, ad effugandos damones, in tepestatibus. Item usi sunt his luminibus ad expellendes dæ-

ft

n

6

ti

m

fi

d

fi

ti

in

te

in

m

h

fi

a

n

te

E

q

n

b

te

mones è puerperis. Hæc funt uene. ficia, quia herbæ & lumina non funt in hoc divinitus creata, nec habent uerbum Dei, quod iubeat sicuti.Ite. Nonnulli usi sunt principio Euange In Ioannis ex collo pendenti aduer. sus maleficia ueneficorum. Sedhoc est ueneficium, quia Euangelion loannis non est ordinatum, ut ad talem usum ex collo gestetur, sed ut audia. tur & credatur. Alijusi funt trifolio, quod constabat ex quatuor folis,co secrato per Missas, aduersus icus gladiorum.Innumera funt generaet exempla ueneficiorum. Et ad impia illa ueneficia multam occasionede derunt Papisticæ consecrationes in Ecclesia . Nam singulis dominicis diebus consecratus est sal & aqua, quibus postea homines abusi sunt ad fuas superstitiones. Nam ueteres uoluerunt fortassis admonere Ecclesiam, ut cibum cum gratiaruma ctione sumerent. Sed Papistæ transtule.

EXPLICAT. IOAN, BREN. 264 fulerunt hunc ritum in confecratio nes & adiurationes, ac fenferunt fe alem & aquam benedicere, ut per a effugentur dæmones. Hæc est magna impietas, & execrabile uene ficium: Omnia enim munda funt mű dis.Et omnía cum gratiarumactione sumenda sunt, quippe o benedicantur per orationem & uerbum Dei, in legitimum suum usum, nonautem conjurari debent in abusum, & in ueneficium. Maximus autem omnium abusus fuit signi crucis inter homines. Nam homines senserunt, fignum crucis manuum motione faflum, ualere ad omnes benedictiones, & ad effugandos omnes cohortes dæmonum. Hoc est ueneficium, Etsi enim in repētinis terroribus aliquoties etiam pij utunt ligno crucis, non tamen utunt ad effugandos dæ-

mones, aut adconfequenda per illud bñdictione, fed ad teftificandu fuum terrorem, quemadmodum quonda

Iudæi discissione uestium, significa runt motumanimi sui. Nam signum crucis manu fictum, no est in hocinstitutum divinitus, ut expellat da, monem, & afferat nobis sua virtute falutem. Et tamen hæc superstitio ha buit suam originem ex pia doctrina, sed male intellecta. Dictu enim està pijs doctoribus, crucem Christielse falutem nostram. Hoc sic intelligendum est, quod Christus crucifixus at tulerit nobis morte sua salutem. Im. periti autem & superstitiosi transtulerunt illud ad externum signum crucis manu formatum. De Constatino scribitur, quod fuerit \ P in fomno admonitus, ut pug naturus aduerfus hoftes, pin gat in uexilla fua hoc fignum . Etaudita est uox dicens: In hoc uince. Vi detur autem hac figura habere for mã crucis, sed significat hanc dictio nem(Christus). Victoria igitur Con stantini per hoc signum multam de

EX dit o lign ftori lign que bere

& p

Sed et u quil qua feru dun idol: de u fua a

mur nibu ri,fi tima uene diab ache

pugi

dit

EXPLICAT. IOAN. BRENT.

.

e

3

3

C

t

n

ditoccasione superstitiosis abutendi igno crucis. Et tamen si uera est hiforia, Constantino indicatu fuit hoc lignum, non op propter ipsum conse queretur uictoria, sed ut uexilla haberet certa signa, & aliena ab impijs & persecutoribus Ecclesiæ Christi. Sed quis oia genera superstitionum aueneficiorum, presertim etiam ea. quibus utuntur mulieres malefica, quas uocant fagas, enumeraret. Ob feruandum igitur est, o quemadmo dum suprà diximus de adulterio & idolatria, ita etiam nunc dicedum est deueneficio, qunusquisque natura sua afferat secum ueneficum in hunc mundum, quia in grauibus afflictioaibus, cupiunt homines fibi fubueni ri, si non per legitima, certe per illegi tima, si no per medicinam, certe per ueneficia, si no per Deum, certe per diabolu:Flectere sinequeo superos, acheronta mouebo. Et quang pijrepugnant, tamen natura non possunt

expellere. Quare semper gestant secu ueneficu in carne & fanguine. Hi autem, qui cedut cupiditati naturali, & utuntur uenchcijs, designanthor redum peccatum, quod Deus punit primi, maledictionibus et supplicis huius seculi.iin. Reg. ix . Propter ueneficia deletur familia Ahab. Et Efa. xxxxvij. Babylon suburertenda dicit propter multitudine maleficor, & incantator. Deinde punit Deus ue. neficium æterno supplicio. Hic enim dicit Paulus: Qui talia agunt, non accipient hæreditatem regni Dei. Vta mur igit creaturis iuxta uerbu Dei, & officia eorum, ad quod ordinata funt divinitus. Quod fi nulla creatura potest nobis ordinarie auxilium ferre, expectemus auxilium à Domi no Deo nostro, qui nunquam derelinquit sperantes in se.

INIMICITIAE.)

In tractatione de inimicitia confederandum est, quod homines habe-

ant

21

Ce

ci

li

n

tı

n

n

n

ri

n

C

n

C

ľ

t

n k

6

I

EXPLICAT. IOAN. BREN.

mt naturalem inimicitiam aduerfus leinuicem, & recte à quibusdam dicitur: Homo homini lupus, uel utali, Satan. Non loquimur autem nunc de homine, ut bona Dei creatura, Nam Deus creauit initio homi nem rectum, bonum, iustum, ad similitudinem uidelicet suam, Et in hac creatione, homo conditus estad mutuum amorem.Postquam autem peccauit, & factus est obnoxius spiritui Satanæ, tunc Satan suscepit do minationem hominis, & inspirauit carnifuum ipfius amorem, ex quo statim constat naturalis inimicitia ad uerfus alium hominem. Satan enim nulli fauet synceriter: Tales aute effi cit subditos suos, qualis ipse est. Qua reinspirat omnibus hominibus muwam inimicitiam: Hee durat in carne & fanguine, quamdiu uiuimus. ldeogs oportet nos agnoscere, quod semper simus peccatores coram Deo.Porro, naturalis inimicitia non

femper prodit fefe, ut fentiatur, manet enimocculta, du ali homines no bis benefaciunt, sed tune maxime erumpit, cum alius quispia homo nobis malefacit, aut cum formidamus. ne alius nostram fortunam & selici. taté impediat. Exempli gratia: Cain habebat naturalem inimicitia aduer. fus Abelem. Non tamen prius sentie bat eam, g timebat, ne Abel præripe ret ipli dominatione orbis terra. An te uidebat Cain fraterno amore co. plecti Abelé, sed erumpit inimicitia post oblatione. Esau & lacob uident fese magno amore complecti: Sed posto Esau intelligit Iacobum prærepturziura primogenituræ, excitat naturalis inimicitia, quæ prius late. bat. Sic dicendu est de losepho & fra tribus, de Saule & Dauide. Nã que. admoduaqua infusa calci, non infert calcicalorem, sed inventum excitat; ita homo non infert in hominem inimicitia malefactis suis, sed antea præ fentem

E:

lupe crue posilege teip

> uer Til faci hoi erg fur

ha

qu mu ag rac ne

m m le

ra

EXPLICAT. IOAN. BRENT. 267

na-

no

e-

is,

ci-

in

ie

e

n).

ia

ıť

d

ŧ

lentem excitat. Sic et ouis non inncit lupo crudelitatem, feduifa excitat gudelitatem antea existentem in lu po. Semper igit peccamus cotra hac legem, Diliges proximű tuum sicut teiplum, quia semper gestamus in sinunostro naturalem inimicitiam aduersus pximos. Vnde & Dauidait: Tibi foli pecco, & malum coram te facio. Hoc malum non semper uidet homo, semper aut uidet Deus. Quid ergo nobis faciendum est: Non possumus hanc naturalem inimicitia in hac terra prorfus eradicare, & extir pare. Reliquitigitur est ut faciamus, quod possumus, uidelicet, ut resecemus, & compescamus. In colendis agrislicet aliquoties zizania una cu radice euellere, ut bonu semen seminet. Sed hoc non licet in purgado ho mine, quia quadiu homo manet homo in hac terra, gestat secum natura lem zizaniam. Quare danda est ope ra, ut resectur, si non potest penitus euelli.

Refectio autem zizaniæ inimici. tiaru in carne nostra sic fieri potest. Primum, si crediderimus in Christu, tunc fit, ut non imputetur nobispec catum in carne. Deinde fiexurgitaffectus inimicitia, & affectat domina tionem, copescendus est, & manendum in vocatione Dei. Nam si sina. mus hunc affectum dominari, tunc expellimus Christu, & designamus peccatum, quod uocant mortale, de quo Paulus ait, q qui tale agit, non habet hæreditate regni Dei. Videa. mus exempla. Cain habet naturale inimicitiam aduerfus Abel, que & e. rumpebat data occasione: Debebat igitur Cain hanc zizaniam carnisre secuisse. Quomodo uidelicet, si pro posuisset sibi promissione: & minas Dei: Dicebat enim Deus, Si recee geris, &c. Hoc fi Cain diligenter cogitasset, potuisset compescereaffe ctum inimicitiæ: Et si quid peccatire liquum fuiset , Deus remilifset , fi Cain

Cain credidifset in femen mulieris. Nunc autem quia laxauit frena inimicitiæ, ac initio ne collocutus quidé esteum Abelo, designauit peccatum mortale, deinde etiam occidit eum. Hoc fuit peccatum peccato adijcere.Sic dicendum crit de Efau erga la cobum. Esau laxauit frena cupiditati, & peccauit mortaliter, lacob com pescuit furorem peccati, & credidit insemen Abrahæ, ideo consecutus est uenia peccati. Nullus hicest sermo de ordinaria & legitimà inimicitía:In Psalmo dicitur, Perfecto odio oderā illos. Hæc inimicitia & odium aduersus peccatum, est legitimum Supplicium. Quare quibus est ius pu niende impietatis, aut alterius iniqui tatis, his etiam ius est declaranda seueritatis sua, uel taciturnitate, uel truculento uultu erga impios & iniquos, ut si cui obuius fiat pditor patrie, aut blasphemus in Christum. A. liud eft, si quis privatus privatim ab

alio læfus eft, ubi nullus habet ius alb terum puniendi, fed exigitur remif fio feu condonatio, & beneuolentia.

LIS, AEMVLATIONES, IRAE, CONCERTATIONES.)

Ouod de inimicitia dictu est, hoc idem sentiendum & dicendum erit de lite, amulatione, &c. Etsi aut Par lus longe post facit mentionem inui diæ, tñ nos nunc docendi gratia, dice mus primum de inuidia, que sicutini micitia, ita et ipsa solet esse autor ire. æmulationis, litis & concertationis. Differt aut ab inimicitia, quinimicitia ea sit, quæ concipit ex aliena iniuria fibi illata. Inuidia autem, que concipi tur exaliena foelicitate, quam fingimus nobis esse perniciosam. Obseruandum igitur est, plex Dei, cùm di cit : Diliges proximũ tuum sicut te iplum, præcipit nobis candidum affe chữ erga quemuis hominem, & exi git, ut unicuics faueamus fuam fœlicitatem, etia fi intelligamus eamno. bis ef adium dum uero pecca uatu radio

cefsi tor in minnæ,i diæ, alien ftro

> mu me nal fur lur eti

> > bu

fe fi

bet

EXPLICAT. IOAN. BRENT. 169

bis esse detrimento. Exigit et hoc, ut adiunemus quemuis ad consequendum fælicem rerum euentu. Postos vero Adam affectauit esse Deus, & peccauit aduerfus Deum, tunc privatus est spiritu sancto, qui est autor radidi animi erga proximum, & suc cessit dominatio Satanæ, qui est auwrinuidiæ. Quare cum omnes homines nascant in dominatione Satanæ, habent natura sua affectum inuidiæ, qui tunc maximè sese prodit, cu aliena fœlicitas incommoda est nostrolucro, honori, aut fælicitati. Et hac quidem in parte homines inter fesunt similes: Vnusquisque enim habet secum natura inuidia erga proxi mum. Sed postea fit magnum discrimen inter homines: Alij enim non re nascunt per Christum, aut si renati funt, abijciunt Christum. Et hino folum habent naturalem inuidiam, sed etiam dant locum inuidia, ac fructibus eigs. Nűc enim erumpunt in irã,

nunc in æmulationem, quæ eft perti nax & uirulenta ira, nuncinlitesiur gia & mutuas cocertationes. Hicer go confydera mihi, quanta sit magni tudo huius peccati, uidelicet, litis, iur giorum, & cocertationum. Primum enim Paulus dicit esse fructu carnic Fructus aut carnis funt i, quor Sa tan autor est. Nam quemadmodum Deus est caritas, & autor fructuum caritatis, ita Sata est inuidia, & autor fructuum inuidiæ. Necesse igiturel hoc peccatű tanto maius else, quato fædior est autor eius. Deinde Pau lus recenset inuidiam, iram, lites, iur gia & concertationes in catalogoho micidione, adulteriorum, idolatrian, et alion id genus grauissimorumse lerum. Etsi enim magnum est discri meninter peccata, & aliudaliotur pius est, tamen in hoc conveniunt,q oriuntur à Satana, & sunt dignaz terno supplicio. Postremo hecpem ta tanta funt, ut Paulus expressed cat,

EXPLICAT. IOAN. BREN. 370

perti

siur

cer,

agni

,iur

IUm

nis:

Sa

Um

Um

tor

eft

ito

U,

10

cat, q qui talia agut non habent here ditatem regni Dei. Quid ergo faciüt litigantes, & cocertantes : Amittunt fuŭius in cœlo, quod in baptismo acceperunt, & participant hæreditate Saranæ. Quidaut potest dici magis insanű, g propter parua libidinem litiganditantabonosz maiestatem ab ncere: No estautem hic sermo de or dinarijs & legitimis cocertationibus coram magistratu. Nã magistratus in hoc divinitus institutus est, ut caweant private lites, et cocertationes, & si quis intolerabili iniuria afficiaf, magistratus auxilium inuocet. Hoc pijs non est illicitű: Exemplo est Pau lus, galiquoties appellat adius Romane ciuitatis, quod habebat à maio ribus suis:aliquoties ad Cesarem, ali quoties nunciat Tribuno insidias, quas ei struxerat Iudei. Act. 23. In hoc aut casu prouidendum est initio, ne dominetur in nobis affectus inuidie. Paulus sine inuidie dominatiõe acen-

ŕ

fauit Iudæos apud Tribunum, quip, pe qui optauit else anathema propo pulo suo: deinde seruanda est mode stia, ne propter leue uerbulum, aut unum & alterum numulum mole sti simus magistratui. Sumumius, summa iniuria est.

Hactenus de his, qui aut no rena ti, aut abijcientes Christu, privatin inter se litigat et cocertant. Alij sunt, qui sunt renati in Christo, et retinem Christum: Hietsigestant secunan ralem inuidiam, tamen no danteile cum, sed resecat fructus eius spirit fancto. Si uiderint alienam fælicita tem, non quærunt lites, iurgia, & co certationes, sed lætantur & adiwat eam, etiamfi existiment eam foreip sis detrimento. Primum enim cogi tant: Deus est autor fœlicitatis, ltag si fauet eam proximo, tu quis es, qui impedires fauorem Deir Deindew gitant, Proximus est membrumtu Itaq filple habet prosperam forth nam, ip.

po

de

aut de

us,

im

mi,

eni

tu,

10,

itu

ita,

cõ

iat

ip,

19

Jui

nam, etiam tu capies fructum eius, quauis nunc uideatur tibi else detrimento. Postremo cogitant, quemo possit maiorem habere fortunam, qui sus re gni coelestis. At hanc fortunam unus quisque habere potest, etiasi ei non cotingat externa solicitas. Debemus igitur cotenti else hac fortuna & societate, ac pro ea Dño gratias agere.

SEDITIONES, SECTAE.
Sunt & hæc duo carnis opera, Se ditio est externum bellum, quod ex affectu dominadi & impatientia dominationis alijsés peruersis aut deprauatis affectibus aduersus legitimum & ordinariū magistratū suscipitur. Hæresim aūt seu sectā, etsi uaria habet significata, tamen hoc loco sumemus, secundū quod opponit seditioni, uidelicet, op sit spirituale bellum, quod uel exignorātia, uel ex sit perstitioe, uel ex inuidia, uel ex alijs malis assectibus aduersus ueram &

catholica sentetiam spiritus sanctiin Scripturistradită, suscipir. Videamus igit nuc, unde initio orta sitseditio. Sa tan.n. primus omniū excogitavitle ditionem, & fuit seditiosus adversus Deum. Cum enim creatus esset ma ximis donis ornatus, no fuit contentus angelica maiestate, sed uoluitei am diuina maiestatem habere.lag mouit seditionem una cuangelissuis aduersus Deum. Voluit esse Deog qualis. Deinde Satan excitauit Ada mű ad seditionem aduersus Deű:A dam enim fuit creatus iustus, et Deo obediens, sed Satan sollicitauit eum, ut affectaret else Deo equalis, & no subditus. Aperient ingt, oculi uestri, et eritis sicut dij, scientes bonu & ma lum. Hac sollicitatione excitauit Sa tan Adamum ad seditionemaduer sus Deum, Cum igitur Adam factus fuerit hoc peccato subditus Satana, & coceperit affectum feditionis, feu dominationis super Deum & home

nes,

ne

n

OI

m

fu

el

ni

li

H

Ca

A

h

fu

pi

n

lŋ

D

(e

E

u

0 lu

n

nes, transfundit hac naturam in omnes homines à se propagatos. Itaque omnes homines nascuntur ab Adamo seditiosi. Quia homines natura funt impatientes imperii, & mallent esse liberi, quam aliorum dominatio ni subiecti. Éritis sicut di, hoc est, nul li subiecti, nullius opis indigentes. Hacuox fonatadhucin auribus, in carne & sanguine omnium hominu. Atque hac quidem in parte omnes homines funt limiles, ulcp ad ultimu suspirium. Sed in ostentada aut com primenda natura seditionis, magnum est discrimen inter homines. Alijenim non folum funt hac natura præditi, uerumetiam obsequuntur affectuieius, & concitant externam seditionem aduersus magistratum. Exemplum est Absalo aduersus Da uidem, Rusticiaduersus dominos sur os . De his seditiosis dicit alias Paulus: Qu'in carne sunt, Deo placere no possunt, Et Christus; Qui accipit

li

u

t

I

n

r

ſ

h

r

gladium, gladio peribit. Ethoc loco: Qui talia agunt, non accipient hare ditate regni Dei. Itag tales seditiof accipiunt sua supplicia tam exterm & eterna. Alij, etli habent naturalen affectum seditionis, tamen quiaren ti funt in Christo, & habent spiritum fanctum dominantur huic affectui & feruant tranquillitatem obedien ter. Sunt & impij obedientes magi stratui, sed donec violenter coguit Pň aŭt seruat synceram obedienia Primum enim agnofcunt magilita tum esse ordinationem Dei, & 90 bedientia, quæ exhibet legitimom gistratui, sit obedientia erga Deum. Deindesentiunt, q nemo magisind geat ope magistratus, quam Eccle fia Dei. Quare libenter propter Et clesiam obediüt. Etsi enim magistra tus aliquoties perfequit Ecclesian, tamen Deus admirabiliter operatur & persecutio cedat in bonum Eak fiæ. Postremo cogitant etiam, q sed tiones

EXPLICAT. IOAN. BRENT. 176

Co:

re

iof

rnz

em

em

Un

tu.

ien

gj,

ıni,

tii.

30

ma

um. indi

cle

Eo

tra

am,

afut

fedi

nes

tiones non maneat impunite, & ofe ditione abijciat Christus. Quare, ne amittat Christu, manent in tranquillitate & obedientia: Et si quid peruer fæ naturæ reliquű maferit, condonat propter Christum, in quem credut. Eadem dicenda crunt de Hæresi: Nã Satan fecit ex Adamo primu hæreticum, per muliere. Hæresis enim est puersa interpretatio uerbi Dei. Ver bum aut Dei est: De ligno scietiæ bo ni & maline comedas. Satan igit per uertit hoc uerbū, & aliter interpreta tur Euæ. Quid, inquiens, putas ne, op Deus tante sit crudelitatis, ut inuide at uobis hunc fructu. Deus optime nouit, oficomederitis de hacarbo. re, eritis di, Cūigif Deus optime uo bis uelit, manifestű est, o hoc uerbű fuum aliam habeat sententia, g tu interpreteris. Itaq mulier facta prima hæretica per Satanã, fecit & uirūhæ retici, Quæ natura propagata est in omnes homines, Nam quicad Deus

1

st

fe

n

n

re

d

CC

CI

tu

et

ci

fa

re

loc

homini uel præcipit uel pmittit, ho, mo natura dubitare solet, num Deut hoc præcipiat, & num hoc pmittat, aut quam sententia habeat uerbum Dei. Et hac in parte hoies inter left miles funt, sed postea distinguuntur. Alijenim indulgent huicaffectui. 8 excogitat manifelta impietate adum sus uerbu Dei, aut privatim, ut clau larif contentores Dei, qui etfi audin uerbum Dei,tñ rident in cordeso. & contemnunt illud, ac sectantsus cupiditates: aut publice, quales sun doctores & sectatores hareseon,un Arrius, Sabellius, Pelagius, Ité Papa & monachi, qui docent contraper tũ Euangelion, quitificemur exme ritis operu. Alij funt, qui etsi habent naturam hæretica, tñ fubiciumilet manifesto uerbo Dei. Exemplument Abraha.Is.n.audit uerbum Dei,Of fer filiu tuum in holocaustu. Dehet uerbo potuisset Abraha disputare, num haberet hanc sententia, q debe ICI

10,

u

at,

Um

eli,

tur,

,&

uer

ãcu

diệt luo,

uas.

unt

1,ut

apa

oer,

me

ent

fele

neft

OF

hec

arc,

che

rei

ret filium mactare, & igni coburere. Potuisset aliena sententia excogitare, sed obedist manisesto uerbo. Sic et de sacramento cœne Dñi. Manisestuest uerbum: Hoc est corpus meŭ. Possunt ibi uariæ else imaginatiões, sed mens captiuanda est in obsequiu maniseste huius locutionis, non pug nantis cum alis sidei articulis. Quare ut uitemus hæreses, articuli sidei debent nobis probè cogniti else.

EBRIETATES, COMESSATIONES.)

Inter opera carnis recensent etiam Ebrietas, & Crapula. Initio aŭt consyderandum est, op Paulus non damnat esum & potum sobriŭ. Etsi enim edere & bibere uident esse tan tum opera corporis, tamen possunt etia esse opera spūs. Vnde i. Cor. x. di citur, Siue editis siue bibitis siue quid facitis, oia in gloria Dei facite. Quare edere & bibere non damnant hoc loco per se, sedinebriari & helluari.

C

ti

la

b

D

U

C

61

u

CO

tic

ue

Quærit ergo, in quo precepto Dea logihec continent: Cum.n. Decalo gus sit epitome oim diuinore prace ptorz, manifestum est, q ebrietas & crapula comprehendant etiain qua da parte Decalogi. Ad åd ergopra ceptum refereda sunte Hoc Propho tæ & Christus perspicue docent.No enim pertinent ad unutin pracepii Decalogi, sed in pluribus continent Priman, prohibita funt in fecado& tertio peepto: quia hæc duo exigum ut nomen Dni ueneremur, & verbi eiusdiligeter obseruemus. Esaiasain cap.v. de ebrietate dicit: Vægcolu gitis mane ad fectanda ebrietatemet potandum uscad uespera, ut vino estuetis. Cithara & Lyra & Tympa nữ & tibia, & uinum in conuiuns ue ftris, & opus Dni non respicitis, net opera manuum eius cofyderatis, Eo ce tibi, ebrietas & helluatio facilitut opus Dñi, quod per uerbum eiuste uelar, non obseruer, & querbu Dii contem

ece

alo

ece. s&

lua,

ra

he

No

ptű

nť

8

mt

bã

lút

ur

a

16

ec

contemnat, quod est peccatu aduersus secundu & tertium præceptu de calogi.Quare etia ebrietas & crapu la funt peccata aduer fus eadem præ cepta.ltem Oseas ca.iii, ait:Fornica. tio, uinu et ebrietas auferunt cor. Ab lato aut, hoc est, excecato corde, uerbū Dni contemnit, nec observat ea, qua debet, obedientia . Sic Christus Lu.xxi.Cauete ne corda uestra grauent crapula & ebrietate, subitus 63 uobis ingruat dies ille tang laqueus; Crapula.n.& ebrieras faciunt homines securos, & contemptores uerbi Dei, quæ sunt peccata non solum ad versus secundu & tertium, sed etiam aduerlus primum praceptum Dei. Quare non est comittendum, ut publica conviuia celebrent in Vigilias, ut uocant, diez festoz, uidelicet, ne cordib grauatis ebrietate & helluatione homines discant contemnere uerbū Dei, quod in diebus festis tractarisolet.Hac est externa tatum di

sciplina: nă alioqui perpetua exigit Sobrietas ad obediendum uerbodini no. Deinde ebrietas et helluatio funt. peccata aduerfus illud preceptű, No fureris.Furtu.n.est,egentibusdew pia sua non succurrere. Furtumiten est, opes suas imposturis augere. A qui helluant, non possunt simulege Statipauper subuenire, & suz guh ac ebrietati satisfacere, & autnecel se habent imposturis opera dare, au familiæ fue necessaria vi :æ subtrah re. Quare referendi sunt in catalogi furz. Hoc fignificauit Efa. cap.v. Va gpotetes eftis ad bibendű uínű, &ui rifortes ad miscenda ebrietate. Qui iustificatis impiū p muneribus. Praterea ebriosi & helluones peccatad uersus hoc præceptum: No occides, quía Salomon Prou.xx.dicit, Luxu riofa res est uinum, & tumultuosae brietas. Et Paulus, Ne inebriaminiu no, in quo est luxus, hoc est, immod rata uita, ex qua oriunt rixa, contentiones.

EXPLICAT. IOAN. BREN.

AL.

exigit

o diui

o funt

ũ,Nõ

deco

item

e.A

lege

gulz

ecel

2,aut

rahe

logii

Va

Yui

Qui

æ,

ad

es,

(U

e

tiões, cedes & homicidia. Postremo, peccat aduersus hoc præceptű: Non designes adulteriu, quia uinu & crapula incendunt ardorem libidinis. Si neCerere et Baccho friget uenus. Et Hieronymus dicit, Nung ego ebriu, castă putabo. Habes igif ebrictatem & helluationem esse horribilia pcta, propterea quebrich & helluocs uno facto multa pcepta Dei violent. De. clarat & hoc magnitudinem horum peccatore, o recenseant in catalogo scortationis, Idolatrie, ueneficij, here feos, homicidij, seditionis, et aliorum horribilium scelerum. Hucaccedit etiam seueritas supplicij. Deus.n.pu nit helluationes non folumiferia cor porali, hoc est, paupertate, & morbis, sed etiam perpetuo supplicio. Di cit enim Paulus: Prædico uobis, sicut & prædixi, o qui talia agūt, regnum Deinonhæreditabunt. Hoc dictum Pauli diligenter est consyderandum, ut discamus timore Dei.Initio enim-

m 4

2

ne quis existimet Paulu iocohacdt cere, & ista uerba nata sibiesse in bucca, magna autoritate inculcatea. Prædico, inquies, uobis, sicut & præ dixi. Non finxi, quod dico, sed iaman te cognoui espiritu sancto, didiciin tertio cœlo. Nec noua cocionor, sed etia antea uobis coram adnunciaut Quare excipiendum erit uobis,utip silsimű uerbum Dei. Adhæc, Quod nunc dico, non ad unum tantumge nus peccati pertinet, sed ad oia, qua enumerata funt, & quæ horumfunt fimilia. Quis enim posset omnia uer bis explicare: Itacp non folum homicidiu, led & ira digna est æterno sup plicio. No Idolatria foli, sed et ebrie tas punietur igni infernali. Est etiam illud observandu, op Paulus loquens de regno Dei, utit uocabulo hæredi tatis. Regnum Dei, inquit, non hare ditabunt. Vide di circumspecte lo quat. Nam regnt Dei non est meriti nostræ iustitiæ, sed tantű est sicut ha reditas.

in

ea,

ræ

an

iin

ed

ui;

ip

od

e,

12

nt

i

18

reditas. Quemadmodum enim here ditas obuenit filio non ex merito fui laboris:Seruus.n. plus laborat, sed ex natiuitate aut adoptiõe, ita regnu Dei non dat nobis ex merito, sed ex gratuita ordinatione Dei patris, co si mus adoptati in filios Dei propter Christum. Et sicut filius potest exhæ redari propter atrocia crimina, ita etiam solent peccatores exhæredari. Itaq etsi non meremur bonis operibus uitam æternam, polsumus tamé infernū malis operibus mereri, quip pe quod no faciamus perfecta bona opera, Simus autem natura in pecca tis concepti. Quare danda nobis est opera, ut in obedientia maneamus, ne exhæredemur.

CONTRA FRVCTVS SPI-RITVS EST.)

Post carnis opera enumerat Paulus aliquot fructus spiritus. Primum aŭt omnium cognoscendu est, q etsi homo præditus est spiritusancto, tæ

men in hoc seculo no mutat totus in spiritu, sed fit quidem spualis per spiritu, caro autem manet usquad mor tem, et interim expurgatur à spiritu. Quare hi fructus, qui enumerantur, non sunt in homine perfecti, sedha bent fecum carnem admixtã, cuius tn cupiditati repugnant, & cogum eam libi servire. Primus fructus et CARITAS. Hec de caritate tanti proximi intelligi potest. Nos cople Chemur utranco caritatem, tamerga Deum & erga proximum: Namqui credit in Christum, & accipit spiriti sandum, is amat Deum tanquampa trem, & inuocat eum ex fide, tant ppicium auxiliatore, ut obediathuic madato Dei, Diliges Dnm Deumtu um extoto corde, &c. Hæccaritat oppugnatur uarijs modis à carne Nam caro suggerit, aut non esse De um, aut Deum non curare humana, aut Deum esse crudelem erga cos, qui non funt perfecte in se iusti. Sed cum

sin

Spi-

101

ritu.

tur,

ha,

uius

uni

eft

nti

ple

rga

qui

ritű

pa

nd

uic

tu

tas

ne.

De

12,

08,

ed IM

cum hoc carnis affectu pugnandum est perpetuo in hac uita, & expurgadæsunt cupiditates eius per spiritu, uidelicet, ut per filium Dei cognosca mus & credamus non folum Deum esse, sed etia esse propicium nostru servatore & patrem. Alia cit caritas erga proximum: Nam qui creditin Christum, et accepit spiritum sanctu per fidem, is amat proximű, bñ cupit ciexaio, & inuat eum quibuscung officijs potelt. Nec amat im amicum, fed & inimicatSica. Deus precepit, Diliges proximūtuū ficut teipfum. Habet etiā impij caritate aliqua gximi, uidelicer, cognatorum et bafado. rum, sed sine fide & fine fpirita for affectu autem caritatis pirgua in hominibus pijs uiça ad mortem, quia caro sibipsi tatum bene cupit, & quem putat suæ utilitati obsiste re, eum summo odio psequitur. At caro est purganda spiritu, sectandus est sensus spiritus, ut cupiditatem

carnis refecemus, & dominemurel Est quidem caritas proximi etiamin pris frigida, sed accedenda & inflam, manda est per fidem in Christu: Nec potest alia ratione accendi. Si enim Christus tibi hostisuo tanta benefe tia cotulit, quid tu non propter Chri stum faceres proximo : Et Christus in suo iudicio inquiret de caritate, ximi, eam præcipue intestimonis fidei scrutabit. Quod uni, inquies, ex minimis meis fecistis, mihifecistis. Se cundus fructus spiritus est Gaudia, Estaut duplex gaudius spiritus, Alte rum cora Deo, de rebus coelestibus, Altere coram proximo, de comodis proximi. Nam scriptura sæpehortat nos ad gaudium & lætitiã: Lætamini in Dño, & exultate iusti. Exultafilia Zion. Gaudete in Dño, iterum dico, gaudete. No uult scriptura, ut carna liter infaniamus, quale gaudiñ uiden tur habere ebrij clamatores, seduul ut conscientiam læta coram Deoha beamus

d.

in

n,

ec

m

fi,

ıri

us

p,

ແນ້

ex Se

iũ,

te,

15,

lis

ať

ini

li2

0,

112

en

IS.

beamus. Nam impij no possunt cogi tare suauia de Deo. Hypocritænullas habent lætas cogitationes in conscientia cora Deo, quia timet iudicit Dei, Nec audent eum alacriter inuocare. Pijaut semper sunt alacri coscientia cora Deo, quia habet fidem in Christum, Et ex Christo cognoscunt Deum else patremiplon, et remilsa esse peccata, propter Christum. Hic fructus spiritus eo diligentius nobis consyderandus est, quo Sycophante magis calumniant Euangelio, onullumfructuafterat. Atqui hic fructus non est omnibus uisibilis, sed producitin animo cora Deo. Et certissimu est, qubicunc predicat Euangelio, ibi funt aliqui credentes, qui discussa tristitia animi concipiunt leticiam co ram Dño, & inuocat eum alacri corde.Hic fructus preciosior est coram Deo, g cum hypocritæ instituut sexceta monasteria & collegia sacrificu lor. Altere gaudiu est de rebus pxi-

mi, uidelicet, ut no simus tristes, cum uidemus res pximi florere, sedsimus alacres, & optemus eiomnembene dictionem. Ad hoc genus pertinete tiam tristitia, ut tristemur exanimo. cum uidemus proximi incomoda& internecionem. Gaudete,inquit.di gaudetibus, flete cu flentibus. Hunc fructum no habent inuidi. Quarear gumentum est eos carere fide & foi ritu. Cætere, nechic fructus magna habet speciem cora hominibus, Sed habet maximam coram Deo. Hypocritæ judicant hunc demum else m ximum fructu spiritus, si quis cuba in terra, & in tribus diebus semela tum cibum sumat. Hos uocantspia les. Sed hoc loco Paulus tales enume rat fructus spus, quales quis opita in suo opificio habere potest, & qui funt Deo acceptissimi. Tertius fru ctus spiritus est Pax. Vna aut est pax conscientiæ coram Deo, De quadi às Paulus loquitur; lustificatiex fide, pacem

ùm

nus

ene,

ete,

mo.

a &

t,cũ

unc

rear

Clpi

gnã

Sed

po,

ibet

Itã,

vűa,

Ime

ifex

qui

fru

pax

ali

ide,

pacem habemus coram Deo. Ea est, ficut & gaudium, op fimus trāquillo animo in omnibus aduersis, quia scimus nos habere Deum propicium propter Christum. Altera est pax co ram proximo, & opponit litibus, iur gijs, contentionibus, que supra inter opera carnis enumerata funt. Vides igitur quis debeat dici spiritualis.Ha ctenus uocati sunt spirituales, qui ge stauerunt cucullas et rasuras. At hoc loco discimus eos proprie dici spirituales, qui seruant inter se mutuam pacem. Itaque tota ciuitas debet esse monasterium, non quod omnes ciues debeant gestare cucullas, sed o debeant inter se mutuam pacem habere. Mutua enim pax, ut est argumentum fidei, & fructus spiritus, ita affert etiam multam utilitatem coram Deo & hominibus.

LONGANIMITAS.)

Recensetur & longanimitas seu lenitas inter fructus spiritus. Logani

mitas aute ea est uirtus, qua aduerh patienter tolerant, expectationerell piscentiæ, autrem melius disponen dasz. Exemplis magis perspicueind cari potest definitio longanimitatis Cũ in Deo omnes uirtutes sint per fectissima, necesse est etiam longar mitatem in co efse, imo Deus ipfact loganimitas.Longanimitatis autel Deus patienter tulerit mala homi num ante diluuiū, multis annis, acu lerit ea, expectatione relipiscentia Vnde & Deo proprie tribuit epithe ton Loganimis. Pfalmus ait, Logani mis & mifericors. Sic Deus tulit Pla raonis tyrannide multis annis aqua nimiter, expectatione relipiscentia. Sic & Paulus ad Ro. scribens, Anig noras, inquit, diuitias bonitatis & lo ganimitatis Dei, q bonitas Dei inui tatte ad poenitentia: Sic & Petrusia Pet.iij. dicit longanimitatem Deica fam esse, quniversale iudicium die raf. Sic & Christus filius Deilongail mis

EXPLICAT. IOAN. BREN.

erfa

reli

nenindi

atis,

per,

gan

fa eft

t est, 10mi

ic tu

ntiz.

oithe

gani

Pha

gua,

ntiæ.

nig,

X lo

inui

usņ. i cau

dife

igani mis mis fuit, cum in cruce audit blasphe. mias, et no deiecit fulmina in blafphe matores, sed expectauit resipiscentiam. Vides itacp longanimitate dicie. am uirtutem, qua sufferunt mala seu aduersa expectatiõe resipiscentiæ, Si cut ergo Deus est longanimis, ita oportet pios Deo similes esse, ac secta riuirtutem longanimitatis, Magistra tus longanimis sit erga ciues, aliquoties imprudenter peccantes. Hãc uir tutem habuit Moles erga popululuum.Habuit & eam Saul erga conteptores suos, cũ tñ alioqui malus rex fuerit.Similiter Dauid erga Simei, g uocaueratiplum uing languinu: sed maxime omnium Christus erga disci pulos suos. Tolerauit.n. ruditatem ipsore diu expectatione resipiscetiæ. Sic loganimis esse debet maritus erga uxorem, Vxor erga marítű, uicinus erga uicinū. Non.n. continuo ex citanda est tragædia propter unum & alter malefactum, sed osa equa et

11

honesta tentada sunt, ne moueanto tentiões & discordig. Nam de hisho minibus, gfolent efse præcipitisira & uindicte, nec habent uirtutemlon ganimitatis, fere dicif, on non lint and ad mercatura, seu institoria, neclim aptiad suscipiendos hospites. Extat apud Eufebiū, de Theodolio, o pini ti furore jusserit nocetes & innocen tes occidere in Thessalonica, sedpostea lege tulit, ut magistratus no ex quant atroces eius sentetias intrago, dies. Quare unufglo debet le alsue facere longanimitati. Primum.n.De us est longanimis : Oportet autnos Deo similes esse, Estote, inquit, per fecti, sicut & pater wester colestis perfectus est, qui sinit solem suumo riri fuper bonos & malos. Deindelo ganimitas est fructus spiritus. Obedi endum aut est spiritui Christi, quem per fidem accepimus. Præterea, hat uirtus utilis est ad conservandum Christu per sidem. Nam quiex Chri fto

it co

isho

sira

alon

apti

c fint

xtat

pcipi

ocen

d po,

exe

2 30,

(sue

1.De

t nos

per,

leftis

ım o

delo

bed

uem

, hat

dum

Chrl

sto renatus est, & omnia præcipiti fu rore perseguit, is peccare solet. Peccatis aut eijcif Christus, Virtutibus retinetur: Quare magna est utilitas longanimitatis. Fieri quidem poteit, o & impius ac infidelis habeat uirtu tem longanimitatis. Est enim longanimitas donum Dei, sicut prudetia, & eruditio.Impijs autem cotingunt etiam dona Dei, & interdum præsta. tiora of pijs. Fili huius feculi pruden tiores funt in sua generatione quain filiflucis: Sed quia hæc uirtus est in impissine fide, fine Christo, habet quidem suam comendationem, non potest aut proprie Deo placere. Nã quemadmodum, si honesta matrona gestet aurum, tunc reputat ornatus propter honestatem matronæ. Siau temscortum gestauerit aurum, tunc aurum habet quidem per se sua laudem, sed non reputatur esse honcsit ornametum, imò potius abominabile est omnibus honestis hominibus.

Sic dicedum etiam erit de uirtutibus piorum et impiorum. Quareanteo, mnia danda est opera, ut Christus sit fundamentum omnium uirtutum,

BONITAS.)

Alius fructus spiritus. Bonitasau tem est, cum quis tam uerbis gfacis pximo suo utilis & commodusest, Quidaut sit bonitas, intelliges exa historia, qua recitat Euseb. lib.ix, ca viii.de Christianis, qui antea pfligati reuocabant, & curabant egros, acle peliebat peste mortuos. Hi Christia ni, quamuis male affecti, tamenerat comodi & utiles pximis suis, & cito obligiscebantiniurian. Hancuitu teoportet nos sectari, quia Deusno fter eft fumme xxxoc, hoc eft, bonus, comodus et utilis. Adhec fructus elt spiritus. Non debet autem spiritusin nobis ociosus esse. Habes iterum o pera uere spiritualia. Nam cuculla non facit spiritualem hominem. Sed hæ uirtutes sunt spirituales.

Benignitas,

EXPLICAT. IOAN. BRENT. 28;

BENIGNITAS.)

bus

en,

slit

n.

au

Cris

eft.

cea

ca.

ati

ie ia

at

to

U

10

s,

in

0,

13

ana Osoovu est beneficentia, & liberalitas, uidelicet, cum quis liberaliter & candide alterziuuat. Multa fit me tio benignitatis & liberalitatis erga pximum in scriptura. Ac præfertim Christus testat eos recipere nos in eterna tabernacula, gnostris bificijs adiuti fucre. Præterca affirmat se in extremo judicio hos missuros i ater nuregnu, q suos pauerint, uestierit, & alijs beneficijs, psecuti sint. Disticile aut est de adiuuado, pximo, et de dando mutuo liberaliter, uerbaface re inter homines uere pietatis neglectores & contemptores. Divites.n. existimat hocagi, ut ipsi divitijs suis priuentur. Pauperes aut putant hoc agi, ut ipsis liceat de alienis bonis hel luari. Deinde uarie funt funt ratiões excogitatæ, quibus homines existimauerut se posse aliquo modo huic rei consulere, & præscribere certas regulas observandi huius præcepti,

aut faciende huius uirtutis. Ali fen terunt hoc prestari posse, si omnessa cultates in comune conferrent, ethe retexhumana uita publicu keivobioy, Hecopiniono folum fuit Anabapti itazz, sed etiam quorundam philoso, phore, ut Platonis. Alij existimaue. runt hanc uirtutem tune præstari, di derelictis oibus facultatibus fecesse ris in eremum, & uictites welaliem quadra, uel manuű tuan labore. Ali putauerut sibiretinendas facultates, & nulli quică dandum liberaliter, di uixerint, sed post mortem instituen das esse publicas elecmosynas. Alij aliud excogitauerut: Sed his rationi bus nihil potest in hac benignitatis & liberalitatis uirtute prestanda essi ci. Ac initio hæc doctrina non est in stituta, ut divites privent divitifs su is, & pauperes de alienis bonis hellà entur. Nec est noua doctrina, sedest lex naturalis, Diliges proximum tui ficut teipfum. Et durauit ia inde uf

EXPLICAT. IOAN. BREN.

es fa t fie

SIGV.

pti-

ue,

ici

se,

ena

Ali

es,

dũ

en. Hii

ni,

tis

Hi

in,

Tu,

li

est

UŰ

ab Adamo. Necp.n. Moses excogitauit eam primus, neq Christianilmus est huius doctrine autor, sed est indita humanæ rationi . Sicut.n. manus manu lauat, ita naturaliter afficimur, utalter altere opibus suis in necessitate adiquet. Cum aut fit lex naturalis, manifestum est, o no doceat iniusticiam, sed iusticiam. Iniustitia aut es set, si divites spoliarent suis bonis, ut pauperes inde helluaret. Deinde no potest hic locu habere equalis reme di uisio, ga non posset uel una hora hec partitio equalis manere, dum alij fua conservarent, ali helluarent, ali divi derent inter paucos liberos, alijinter multos. Non posset aut singulis horisæqualis fieri diuisio. Quis.n.hunc diuidendilaborem susciperet : Multo minus locum habet rerum communitas. Nam si fructus rerum esset communis, necesse esset, ut & labor fieret communis. Quis autem posfet industriu & ignauum ad aquales

n 4

labores copellere! Quis hop prefe ctura posset fungi,ide inhac corru pta hoim natura. Hec igitur commu nitas est impossibilis. Porrodiuilio, nem rem esse iuris naturalis & divi ni, significat Deus, cum iubet losui diuidere terra Canaan, & cum Abra ham emit agre ab Ephro, Gen.xxii Christiani in primitiua Ecclesia con lerunt sua bona in comune, sed quo magis multiplicatus est numerus es rum, eo minus potuit durare comu nitas, de quo loco alias diximus. Pre terea uirtus benignitatis non potelt conservari hac via, si omnes faculta tes deserantur, & desertum incolatur . Homo.n.diuinitus creatusest, ut sit animal politicu. Veteres dixe runt: Homo solitarius aut angelus, aut diabolus. Cui.n.benefacies foli tarius ? Deinde uirtus benignitatis no conservatur, si in vita nulli quico comunicaueris, Post mortemautin stituas publicas eleemosynas. Nam prælens

GAL orz prefe ac corru r commu o divilio s & diui bet lofui im Abra en.xxin esia com fed quo neruseo e comu ius. Pre n potest faculta incolaatusest, es dixe ngelus. ies foli gnitatis li quicg autin

. Nam

rælens

EXPLICAT. IOAN. BREN. presens hec uita eo instituta est, ut in ea alter alteri bñfaciat. Mortuus aut liber est ab humana uita. Quare unusquisc bnfaciat, pximo adhuc uiuus.Ité hoc seculum est tempus pœnitentiæ. Adfructus aut poenitentiæ attinet, proximo benefacere. Quare qui in hoc feculo nihil bnfacit proximo,is non agit ueram poenitentiam. Quidigitur faciedum est, ut hec uirtus conseruetur? Hocingenere dici potest. Vnusquisquietineat proprie tatem suarz resz, quamdiu Dñs hoc cocesserit, sedfaciat eas communes usur et liberalitate, idépsuo ordine & modo.Primum, debet cas comunes facere cum domesticis, uxore & libe ris, deinde cum feruis & ancillis, pro suo modo & proportione. Postca cu amicis, & uicinis necessitate pressis. Quæ aut sit necessitas, cui subueniri & quantum dari debeat, non potest certis regulis exprimi. Relinquendu erit iudicio caritatis uniuscuiusq.Po

stremo opes facienda sunt comunes etia cum extraneis pauperibus. Oes enim in Christo unum fumus: Et hie non est judicandum morose. Fierifo let ut cûm pauper semel in mense w nam mefuram uini biberit, exclamet eum esse epulonem & bibone. Nec necessitas tatum judicanda est, cum iam anima sedeat intra dentes mox pre fame euolatura, sed necessitasin telligatur civiliter, & unufquifone cessitatis descriptionem exseipso pe tere potest. Habet aut hæc uirtusbe nignitatis multas promissiones, ac presertim illam, Date & dabitur uo. bis. Compendiaria enim uia ad diui tias eft dare liberaliter.

FIDES)

Hîc initio obseruadum est, q Pau lus non loquatur nunc de side iustisse catiois, de qua supra multa dixit, sed loquatur de side caritatis, que autest obseruatio pactorum & promissorum, alio nomine dicta sidelitas, aut

est simplex & candida credulitas dictor proximi. Dicamus primu de fidelitate:Hæc est uirtus, qua obseruã turiuramenta præstita magistratui, qua observaní mutua pacta & promissa inter dnm & seruum, inter ciues & æquales.Loquimur aut de pa Ais & iurametis licitis, quæ sine pec cato præstari possunt. Hec uirtus est fructus spiritus . Inuenitur & in his qui carent spiritu. Regulus apud Romanos nobilis est, quod maluerit ad cruciatum redire, quam fidem ho fri datam fallere. Damon & Pythias tanta fuere amicitia iuncti, ut cum al terum ex his Dionylius Syracusanus interficere uellet, atque is tempus ab eo, quo priusquam periret, domum profectus res suas ordina. ret, impetrauisset, alter sponsorem se pro reditu eius tyranno dare non dubitaret. Appropinquante igitur die, superuenit alter eadem hora à Dionylio constituta, ut amicum

AL.

munes
is. Oés
Et hic
rictio

Nec , Cum s mox

itasin Is neolo pe

tusbe s, ac ir uodivi-

Pau ustisi it,sed ut est

iso, aut

sponsorem liberaret. Hæc fides tam Reguli g Damonis et Pythie tantire putata elt, ut etia conscripta sit in xei vika. Et habet etiam fuam laudemco. ram hoibus. Coram Dei aut judicio. quia fuit sine spiritu, sine Christo, nul lius fuit reputationis, nec potuitsuos factores servare. Si quis aut Christi per fidem habuerit, et donatus sitspi ritu sancto, & exhoc servet fide pxi mo datam, hæc demű magna est uir tus. Primũ enim, est cultus Deogra tissimus: Quod idcirco obseruadum est, quia solemus superstitiose decul tu Dei iudicare. Existimat hypocrite id solu debere dici cultu Dei, siquis ædificet suo sumptu magnificutem plū, aut istituat publica eleemosyna; Sed precipuus Dei cultus est, serua re fide, servare pacta & pmisa, Per tinet enimad hoc præceptű, Diliges proximum sicut teipsum. Et adillud: Quod tibi non uis fieri, alterine fece ri. Cetere quanto hic cultus Deogra tior

187

tior est, tanto magis abominat Deus infidelitate. Sordidissimi homines, unius numi gratia solet uiolare fidem suam, id quod frequetissime uidereli cer in contractibus. Et interim no co gitant else peccatu, sed putant sibilicere, quiegd utile iudicauerint. Hæc est detestada infidelitas. Qui in minimo infidelis est, quomodo erit fidelis in maximo : Et sinos non seruamus hominibus fidem minimare rere, qua fronte audemus exigere ut Deus no bis servet fidem maximare suare pro missionu ? Christus alias dicit, Si uos remiseritis hominibus peccata sua, remittet & uobis uestra peccata cœlestis pater. Sic & hoc loco dicedum est:Sinos seruauerimus fidem proxi mo, tunc Deus seruabit nobis sua fide. Ergo ne, inquis, fides seu ueritas Dei, pendet ex nostra fide: Quid ergo dicit, Nostra incredulitas no facit fidem Deiferitäe Reche. Deus eft fer rus promissi, etiamli nos non serue

des tam tantire lit in xel dem coiudicio, iifto, nul

uit luos Chriliñ as litlpi lide pxi elt uir leo grauadum e decul

pocrite, si quis cũ temnosynat , seruasa. Per-

Diliges dillud: ne fece Deo gra tior

mus fide: Sed nos non accipimus fru Aum promission Dei, nist reliqueri mus, & conversi fuerimus ad fidem Dei. Fingo arcem quandam essemu nitissimam, in qua si quis habitat, tu. tissimus est à Turcis. Sed si fugerit abarce & dereliquerit eam, non con cidit quidearx, sed manet adhucper le tutum defensaculum, is autemqui fugit no capit fructum arcis. Capie autemiterum fructum eius, siadar cem se recipiat. Sic sunt promissions Dei, uidelicet, sunt turris fortisima, qui manet in eis per fidem, tutuselt. Quifugit per incredulitatem, exponitur periculis, donec redierit adhac turrim. Quare qui violat proximofi dem, is fugit & deficit à veritate fidei Dei. Hæc ueritas manet quidemfir ma, sed qui fugit, non fruitur ea, nil resipuerit. Paulus ad Timotheumi ta scribit:Si negamus,& ille negabit nos:Si icredulisumus,ille fidelisma net, negare seipsum non potest:hot

GAL mus fru est, Si nos defecerimus à ueritate esipueri Dei, nihil proderit nobis amplius ue d fidem ritas Dei, attamen manet ea ueritas essemu per se firma, nec potest concidere. itat, tu. Quare quiad eam ueritatem reuerfugerit titur,iterum capiet fructu eius. Sed noncon hactenus de eo, p seruare fide, sit cul hucper tus Dei. Deinde observatio fidei, est tem qui res necessaria non soluad politica so Capier cietate, quia nisi mutua seruemus fifiadar. dem, no potest humana societas con nissiões stare, sed etia necessaria est, ad cofer tissima, uandum Christa, seu sidem in Chriitus eft. stum . Nam qui uiolat alteri fidem, n,expo, quemadmodum iam dictum est, is tadhão expellit Christa, imo fugit & deficit ximofi à Christo. Non enim maner Christus ate fidei in infido & pacta non servante. dem fir

ea, nili

heumi

negabit

elis ma

oft: hoc

eft,

Secudo, fides in hoc loco Pauli intelligi etia potest pro simplice & can dida credulitate dictorum alterius. ficut Paulus ait : Caritas omnia credit. Debetautem hæc simplex credulitas else prudens, Vetus dictum

est, μέμνησο απιστίν, hoc est, memeto. ut non cuiuis credas. Hoc, sirectein. telligatur, non est contrariu huicuir. tuti fidei. Na simpliciter cuiuis bono uiro crededum est, sed ita, ut interim no negligas tuam uocatione, necim, prudeter pecces.Iniudicio, ludexde bet credere simpliciter & cadide, a ctorirecitătisuă causam contrarei. Sedita, ut interim non decernat, nec pronunciet sententiam, nisi auditad tera parte. In audiendis testimonis simpliciter est credendum testi, sedi ta, ut interim consyderenturetiam circunstantiæ personarum, & exa minentur dicta testium.

Credendum est, sed non cosidendum hominibus. In couius alter ob loquit alteriabsenti, & spargit decomalum aliquod crimen. Quidhicsaciendum est num simpliciter est credendum narratoriciuxta illud, Caritas osa credite Dixi, bono uiro itace dendum esse, ut to no pecces. Pecca

tum auté est, male de proximo suspicari, & proximű nondum auditum condemnare. Quare non est creden dum oblocutori. Sentiendű quidem est, oblocutorem no excogiralse me dacium, sed audiuisse fortassis exaliquo nugatore, hoc enim sentire est caritatis. Sed no est fentiendum, q is de quo fit fermo, sit talis, qualis in co uiuio describit. Viden'quæ sint bona opera, anobis præstanda. Talis futura fuisset uita in terrisinter hoies, si Adano peccasset. Nunc ergo danda est opera, ut redemptia Christo, hæc bona opera puirili nostra sectemur. MANSVETVDO.)

Hec est uirtus, qua quis non facile commouer adiră, sed boni omnia co sulit, & in bonă partem interpretar, quæ euenerut. Talis măsuetudo suit in Dauide, qui cum escerer e regno, & slagellarer couitis à Simei, non co mouebatur ad iram, sed boni cosulebat couitia, & prohibebat, ne quis ali

(

meto, cteincicuirbono

terim ecimdexde ide,ara reŭ,

at,nec

nonns i,fedi etiam

fidenter ob de eo hîc fa-

est cre , Cariita cre Peccatum

quid mali inferret Simei. Talis man suetudo fuit in Mose, qui etsi aliquo. ties à populo tantum non lapidabaí, tamen omnia boni consules malehat elibro uitæ deleri, Ep populumdele, rere. Talis masuetudo suitin Paulo, qui quærebat à ludæis adnece, & ne men cupiebat propter ipfos anathe ma esse. Sunt autem quidam tamini tabiles, ut nihil aduerli possintaquo animo sufferre, sed paululu læsi, m xima accendutur ira. His necessaria est disciplina huius virtutis, quan catur mansuetudo. Habet enimman fuetudo fua commoda tam corporalia, & spiritualia. Mansueti enim, qui non facile ad iram commouentur,a pti funt ad rerugubernacula, adad, ministrationem uel rerumpublica rum, uel rerum æconomicare. Man suetudo item autor est multoru bo norum, et precidit multa mala. Dati dis mansuetudo restituit iterum in periu Ilraelis. Cum enim pepercilit Sime,

SAL lis man i aliquo. pidabaf, malehat ım defe. n Paulo, ce.&ta anathe a tamirri int æquo æli, ma ecessaria quæ uo nim man corpora enim,qui rentur,a a, adad publica Bz. Man torū bo ala.Dau rum im percise

Sime,

Simei, sperabat quisco ueniam facti, & redibant certatim ad obedietiam. Est et hec uirtus priuatim utilis, quia parat homini tranquillitatem. Deinde habet sua commoda spualia, quia Mansuetudo est spiritualis cultus Dei, cui Deus fauet, & quam multis alijs donis honorat.Pfal.xxxvi. Man sueti hæreditabunt terra, & delectabuntur in multitudine pacis. Necesfarium autem est ad hanc uirtute exercitium.Oportet enim unumqueq confyderare, quo ingenio præditus sit, ut possit prauitate eius corrigere. Turpissimű est q in coledis agris dili gentissime exquiramus, que sit natu ra, qd lit ingeniñ cuiulq agri, in coledis aut nobis ipsis non animaduertamusad que animi affecti præcipue inclinatisimus, ut mala caucamus, Nam si observauerimus nos propesos esse ad subitamirã, multo magis nobis necessarium est exercitium ad mansuetudinem, chad discendu op i-

ficium, quo necessitarem corporissu frentemus. Quod est aut illud exerci tium: Qui est precipitis ire, primuo mnium cogitet frequetissime, quam graue sit peccatum, irasci. Referin, inter genera homicidic Re. Deindeal suescat esse tardus ad loquendum, quemadmodum lacobus docer. Po. ftea cogitet iram esse furorem. Qui ta autem est sæditas suriosones Prese rea consyderet, nemine und aliquid rectiper iram fecilse. Adhac coferat fecum exempla prudentűhoim.Fue runt.n.qui iratino uoluerunt seruos suos punire, dicentes, Se ideo no pu nire, piratifint. Postremo sentiatse debere Deo uirtutem mansuetudi nis, ad declarandam suam obedien tiam & gratitudinem,&c.

TEMPERANTIA, uel CON. TINENTIA.

Hæc est generalis uirtus modes stiæ. Continentiam.n. dicimus mode rationem in omnibus rebus, in pott

EXPLICAT. IOAN. BRENT. 291

& cibo, in uestitu, in sermone, luxta illud: Est modus in rebus, sunt certi deniq fines. Varie hîc peccat: Alij in potu & cibo sic incotinentes sunt, ut aliquot diebus prorsus abstineat, ac tantum atro pane uescantur. Postea repleant sese omnibus generibus ciborz, & inebrientur uino. Qualia fue runt hactenus publica ieiunia, & adhuc sunt mores Rusticonz. Extat etiam de hac relex in Alcorano, o per totum diem ieiunandu sitaliquoties, sed liceat postea per tota noctem hel luari. Alij mize in modum fordide ue stiunt, cum possint & debeant hone ste incedere. Ali splendidissime uestiutur, præter decon, & publicum morem. Ali loquunt quicgd in buccã uenit. Alij omnino muti sunt. Hactenus in carnispriuio oes pene insaniebant.In hebdomada, quam uocat Carã, omnes pene muti incedebant. Hec certe non est humana, sed bellui na uita. Sectanda est continentia &

N• mode

AL

porisfu

dexerdi

rimuo.

e, quam

eferi.n.

indeal

ndum.

et.Po.

n.Quã

Prete

aliquid

coferat

m.Fue

feruos

no pu

ntiatle

retudi

edien

mode potu &

modestia in omnibus rebus. Ioannes Baptista duxit quidem uitam eremi ticam, & comedit locustas, uestitus & est pilis camelo pin deserto . Hoc autem factum est singulariquodam cosilio spiritus sancti: Nam exempli Christi docet nos modestiamin cini li conversatione. Ad virtutem enim continentiæ pertinet, rebus, quasha bes, moderate uti. Si autem amiseris, moderate ferre: Siautem non habue ris, non despondere animum. Philip. iii. Noui humilis esse, noui et excelle re, faturari & efurire, abudare & pe nuria pati. Omnia possum per Christū, qui me corroborat. Hæcscientia, hocartificium debemus & nos difce re, at ca ad hanc continentiæ uirtuti nos sine intermissione exercere. Pri mum enim, cultus Dei est, deindela bet suas utilitates corporales & spiri tuales. Moderatio in cibo & potuelt utilis ad corporalem sanitatem, Est & utilis ad spirituale, ut sobriusme Live

EXPLICAT. IOAN. BREN.

GAL

.Ioannes

m eremi

westitus.

to.Hoc

exemplü n in ciui

em enim , quasha

miferis.

n habue

. Philip.

excelle

e & pe

er Chri

cientia.

os difce

uirtuté

re. Pri

indeha

& Spiri

otueft

m, Eft

us me

line

lius discas uerbū Dei, & diligētius pfis tue uocatioi. Moderatio i sermoe et uestitu habet similiter sua commo da. Sed quale debet esse exercitium? Primū, consyderandū est quāta sodi tas, quantū potūm sit incotinētia, deinde uitāda suntilla couiuia & colloqa, que iudicamus nobis esse pericu losa, et irritamenta ad incontinentia.

ADVERSVS HVIVSMODI NON EST LEX.)

Recensuit Paulus aliquot fructus spiritus, sub quibus coprehendit innumeros alios: quis enim tatum uirtutis thesaurum enumerare posset? Et significauit hac comemoratione, quod hisructus, sint uerus cultus, & uera sacra Dei. No enim necesse est, ut iuxta legem Mosi facrifices, aut à carnibus suillis abstineas, sed sectare has uirtutes. Sic enim ueru Dei cultum facies: Nec est necesse, ut ad facienda spiritualia opera aufugias ad eremu, sed si feceris hos fructus spus,

0 4

tunc uerius dici potes spiritualis, all fexcentas cappas & plattas gestaue ris. Nuc aut in fine enumerationish rum fructuum addit Paulus fenten. tiola, qua significatid, Ed supra plui bus tractauit, uidelicet, lustum &in sta operantem esse libere à lege: Ad uerfus huiusmodi, inquiens, nonel lex. Justo enim non est lex posita, sel iniustis & raptoribus & adulteris Quod ut intelligamus, dicendum nobis erit paulo copiofius. Inhaca re fieri solet, quod alias frequentis ane, uidelicet, puna hominu parsni mis declinet ad sinistra, alia nimisad dextra. Hypocritæ, & iusticiari un lunt prorlus else sub lege, acfenint se non solu posse implere legem, sed etia operibus suis mereri & alijs gra tiam Dei . Scelerati uolut prorfusch se liberià lege, nec cuit legi esseob noxij.Paulus aut utrof perftringit, Aciusticiarijs concionat, utsi uelint legem sic implere, ne accuset iplos, faciant

ualis, di gestaue tionisho s fenten pra pluri um &in ege:Ad , nones ofita, sed dulteris cendum n hacn Ientifsi, parsni umis ad arn uo · fentiut em.fed lijs gra rfusel (se ob ringit, uelint ipfos,

aciant

GAL

faciant uere & perfecte bona opera. Non.n.quí audiunt legem, sed qui fa ciunt eam, iustificabutur. Sceleratis aut dicit, o si uelint liberi esse à lege. sectent fructus spiritus, ga aduersus huiusmodino est lex. Et: lusto no est lex polita. Audiamus igitur, quomo do iusto non sit positalex. Officiu.n. legis est, ut coerceat homines, & cogat eos bona facere. Quod si non fecerint, condemnateos cora Deo, & coram hominibus, externis & æternis supplicis. Iustus aut dicitur, qui non coacte, sed sua sponte facit bona opera. Quare iustus non condemna turà lege, nec lexad eu pertinet. Sed quis,inquis, sic iustus est, ut faciat omnía bona opera, sua sponte & hilaricorde, ac perfecte: Respodeo: Nul lus hominű, siquidem ipsa opera con syderaueris. Et tamen homines sunt ac dicutur iusti. Quomodo ergo hoc intelligendű erit: Primum, lustus dicitur, fide iustus, quia credit in lesum

Christu, qui est uera iustitia, & pro, pter quem omnes credetes in ipfum reputantur coram Deo iusti. Ethuic non est lex posita, sed est liber à lege, Etsi enim multa designauit peccata, & adhuc gestat secum peccatu origi nale, tamen liberatus est à codemna tione legis, per Christu, in quem cre dit. Deinde iustus, dicif operibusiu Rus, quia qua facit bona opera, facit ex fide Christi, hoc est, no facitea,o pinione meriti, sed fiducia misericor diæ Dei per Christum. Et huicsimili ter lex non est posita: Etsi enim ope ra eius no funt perfecta, tamen quod deest operibus, compesat Christus, Accipiamus unum & alterum fandum, pro exemplis. Petrus, siperfe confyderetur, abic Christo, tuncno potest dici iustus, nisi fortassis ciuli ter, quem vocamus honestum. Fecit enim multa bona & honesta opera, sed ea no fuerut nec perfecta, necpt sus spontanea. Iustitia autemoperi, debet

debet else pfecta & omnino uoluta. ria, si iudicada est uera iustitia, Quare Petrus per se consyderatus no est iustus, præsertim coram Deo. Siautem consyderetur in Christo Iesu, in quem credit, tunc dupliciter iustus est: Primu enim iustus est per fidem propter Christum, quia habet dona tam iusticiam Christi: deinde iustus est, per opera, quia facit opera ex fide, & quod deest operibus, hoc com pesat iustitia Christi. Sic & de Abrahamo dicendum erit: Nam Abraha per se cosyderatus abs Christo, no potest nec esse nec diciuere iustus, quia iustitia operumeius no est perfecta. Si autem colyderatus fuerit in Christo, in quem credit, tuc fit iustus duplici nomine, primum, quia credit in Christum, qui est uera iustitia, deinde quia bene operatur ex fide, Etsi enimilla opera non sunt perfecta, tamen habet remissionem imperfectio nis in Christo, in quem credit Itaqui

AL

ipfum thuic a lege.

ccata, i origi lemna m cre

ousiu, a, facit t ea,o,

ricor fimili 1 ope

quod ristus, n san

perfe nenő ciuili

.Fecit opera, nec,pr

perû, debet

des & necessarius sit nobis Christus, Vides etiä nullum ludaum, nullum Turcam, nullum hypocritamignan Christi, iustu else. Hi possunt else ho nesti coram mundo, sed coram Deo non suntiusti, nec fide nec operibus, Siaut non funt justi, tunc sunt suble ge. Quiaut est sub lege, is est obnoxi us maledictioni & damnationi, Qua re omnes ludæi, Turcæ & hypocritæ, damnati funt perpetuo, nisirelipi scăt în Christo. Horribile, inquis, hoc est, præfertim cum Christus dixerit, Nolite condemnare, ne condemne mini. Quis.n. scit, uter altero melior & iustior sit? Fateor, horribile else. Et tamen verissimum ac certissimi est, quia abs Christo nulla est salus, Nã quod Christus dixit: Nolite con demnare, sentit de condemnatione, quæ fit fine legitima uocatione Dei, quales sunt detractores. Namsi De us iusserit aliquem condemnare, tite condemnatio est obedieria & cultus Dei

hriftus, nullum nignam etseho

GAL

esseho m Deo cribus, suble obnoxi

ni, Qua ypocri si resipi

ais,hoc lixerit,

melior le else,

t falus, e con-

e Dei, si De re, tiit

re, túc cultus Dei Dei.lubet Deus magistratü codemnare latronem ad rotam. Hec conde natio est obedientia Dei. Sic etiam iu bet nos damnare omnem impietate. Impietas aut est sentire, iustitia & salutem cotingere absor Christo. Qui non credit filio, iam codemnatus est. Hoc Dei est iudicium, non ab humana temeritate ortu. Quare Christus per sidem conservandus est, ut condemnationem estugiamus.

QVI VERO SVNT CHRISTI, CAR NEM CRVCIFIXERVNT.)

Dixit Paulus, legem non esse lată aduersus bonas uirtutes seu fructus spiritus, hoc est, legem iusto non esse positam. Ergo, inquis, licebit homini iusto facere quiduis, quod libet, propterea o no sit ei lex positar. Ad hoc respondet Paulus, & ait, o qui sunt Christi, hoc est, qui credunt in Christimuere, & habent iustită Christi per sidem, hi tantum abest, ut faciăt, quod libet ipsis secundum carnalem

affectu, ut potius toto uitæ suætem pore crucifigant carnem cum affecti bus & defyderijs suis. Videamusigi tur primu, quid Paulus hoc loco uc cet carnem, deinde quid sit crucifige re carnem cum affectibus suis. Nam caro hoc loco non significat uenerei tm concupiscetiam, sed significatto tum hominem naturalem, cũ omnib, uiribus suis naturalib, siue appetitus intellectiui, siue appetitus sensitiui, Supra.n.enumerata sunt inter ope ra carnis, Idolatria & heresis, que cer te funt in humana ratioe. Homo em natura sua corrupta dubitat deDeo, dubitat de uolutate Dei, etsi nouitet Deu else, et Deu else milericordem. Præterea, homo natura sua corrup ta, magis sibi bñ uult, & pximo. Non sic diligit proximũ, sicut seipsum. Et hæc deprauata natura, tunc maxime sese prodit, cum obijcimur tentatio nibus. Nam qui grauatur molesto morbo, aut concutitur horrore mor

tis, is follicitatur non putare Deum, aut Deum non curare res humanas. Hinc oritur impatientia, diffidentia, conuitia aduersus Deum, & despera tio.Hæc funt horribilia scelera.Dein de, qui afficitur à proximo iniuria aut damno, is exurgit in odium, inuidia, uirulentiam, cupiditatem uindicta, et alia scelera. En, in tentationibus pdit sese deprauata natura, quæ alioqui solet interdu quiescere, ac sese oc cultare. Hæc est caro, seu homo natu ralis & animalis: Crucifigere aut carnem cum passionibus & concupisce tiis, est affectus & desyderia carnis copescere & domare ne vincat nos, ne obediamus ipsis, sed ut nobis succumbant, & quasi clauis confixa, no perficiant suos conatus. Nam quemadmoduis, qui crucifixus est, habet quideadhuc aliquandiu carne uiua, attamen quia confixus est clauis manus et pedes, non potest perficere su os conatus. Conafingredi, sed detine

AL

ætem, affecti musigi oco uo, ucifige

enerea icat to omnib,

nsitiui, r opesue cer no em

eDeo, ouitet rdem. orrup

. Non m.Et

tatioolesto mor tis,

tur clauis. Conaf manibus perpetra, re homicidia & adversarios suos oc. cidere, sed detinet clauis : ita etsiisq est in Christo, habet adhuc carne, ha bet affectus impios in carne, habet concupiscentia impuram, tamencu cifigit carnem, hoc eft, compescites, & domat, ut caro no dominet, utno perficiat uolntatem & uoluptatem fua. Exempli gratia: Petrus Aposto lus ductus est ad mortem. Non quie uit autem caro, sed sollicitauit enad impietatem. Dicit em Christus, Du cet te, quò non uis, Caro igitur sollidi tauit eum cogitare, Quide Christus sinit te tam misere tractari, fortassis non regnat amplius, fortalsis non cu ratres humanas, fortassis peribis in æternum. Non potes retinere corpo ralem uitam, & acciperes æternam! Hi funt affectus, hæc funt defyderia carnis. Sed Petrus crucifixit carnem cũ affectibus suis. Compescuit enim eam ne dominare fipli, & oppressis affectibus

AL rpetra, uos oc etlikg rne,ha , habet men cru escitez, et, utno ptatem Aposto, on quie rit eñad us, Du ur follici Christus fortalsis s non cu ribis in re corpo ternam: efyderia carnem uit enim

ppressis

ffectibus

EXPLICAT. IOAN. BRENT. 297 affectib.carnis hesit in Christo p side. Dauid fuit uere pius uir, & oblatus est ei Saul capitalis eius hostis, quem & solu deprehendit in spelunca. Hîc ergo caro suggessitei, Age Dauid, habes nunchostem in manutua, occide eum, & habebis no soluregem, fed & regnu . Dauid uero crucifixit carnem cum affectibus suis, quia domuit hanc concupiscentiam, ne perfi ceret, quod carnilibebat. losephapprehesus à muliere sollicitatus est ad adulteriū, sed crucifixit carnem cum affectibus suis: Maluit enim in carcerem recludi, dadulteria designare, ne peccaret aduersus Dominum. Sic & de alijs dicendu est: Necesse enim est, ut homo Christianus uere pius, perpetuus lit martyr in hac terra, & semper sit crucifixus. Nunco.n.quiescituel caro, uel Satan uel mundus. Nűc nobis lucta est cum ambitione, nunc cum inuidia, nuc cum auaritia. Et prostrata auaritia exurgit libido.

Hac uicta adoritur nos inuidia. Vi nihil interim dica de dubitationemi tis & incredulitate. Non est nobishi cta, inquit Paulus, aduersus carnem & sanguinem, hoc est, adversus au nales hostes, & externos, sed adum fus spirituales nequicias, qua nonlo lum funt in coelestibus, ut Paulusdi cit, sed etia in carne nostra. Cumhis nobis perpetuo pugnandum est. E opprimendæ funt carnis concupilá tiæ, ut non faciamus, quæ carnilibet, Extat morale dictum, Eum essepri dentem uirum, qui ex Sambucoso at emunctoria facere. Quod Ger manice iucundius dicitur,

Der ift ein weiser fluger man/ Der auß holder abbreche mache fan.

Hoc ett, eum esse prudetem, qui sciat cupiditatibus suis dñari, & eas compescere. Quod autem politicid cunt prouerbialiter, ex Sambuco of sicere emuctoria, hoc Paulus uoca, Crucifigere carnem cum affectibus suis:

EXPLICAT. IOAN. BREN.

GAL

idia. Vi

ione me

nobisla

carnem rfusar

d aduer,

æ nonfo

ulusdi

Cumhis

rest.Es rcupisco

ni libet

essepru

ucofci

od Ger

tan/

chẽ fan.

em, qui

, & eas

oliticidi

uco co

uocat,

ectibus fuis: fuis:Magna em est crux, magnus est dolor carni, si compescatur & dome eur. Sed quomodo, inquis, crucifigit caro: Hypocritæ excogitarunt uarios modos crucifixiois. Alius fugit in eremum, Alius ieiunauit tribus continuis diebus, Alius orauit noctu diug, Alius flagellauit seipsum uirgis, Alius volutavit se in urticis, in niuibus. He aut no funt ueræ rationes. qbus possit caro crucifigi. Necessaria quide est sobrietas, Necessaria est oratio, Nonautem superstitiosum il ludieiunium & precandigenus. Sed ueræ crucifixionis & domandorum affectuum carnis rationes hæ funt, Primum, ut des summam operam uerbo Dei, & proponas tibi ob oculos iram Dei aduersus peccata, exlege & exemplis legis . Deinde, ut proponas tibi immensam gratiam Dei per Christum, quam amittis, sibi obedieris desyderijs peccati. Vide exemplum Dauidis: Is habuit

p

hofte in manu fita, & follicitatus fuit 'ad uindictam & homicidia. Sedait. Propitius sit mihi Dns, ut no mittam manum meam in Christum Dni. Ex hocintelligis Dauidem posuisselbi ob oculos magnitudinem peccatiad quod follicitabat. Posuise etiamsibi ob oculos magnitudinem clementie Dei, qua promissum sibi erat regni, quam clementia amissurus erat, sio tra Deilege, seipsum uindicaret.Po stremo etiam oradum est ad Deum, ut presto adsit auxilio suo. He sunte gitimæ ac diuinæ rationes, quibusa ro uere crucifigit, donecialtera uita cofequamur perfecta et puraiultită etia in carne nostra, propter Christi,

SI SPIRITY VIVIMUS.) Monuit Paulus, ut carnem cuaffe ctibus fuis crucifigamus. Nunc ad dit rationem huius uel monitiois uel precepti. Caro em crucifigenda, leu, ut ad Romanos loquitur, mortifican da est spirity. Nã si spiritu uiuimus,

ambulan

EXPLICAT. IOAN. BRENT. 199

GAL

tatusfuit

. Sedair.

o mittam

Dñi, Ex

uiselibi

eccatiad

tiam libi

ementie

t regnű,

rat, sico

aret.Po

Deum.

e funt le

ribus ca

era uita

i iustitiă

Christa.

cũaffe

inc ad

õis uel

da, feu, rifican

rimus, Bulan

ambulandum etia est spiritu. Vtaut hanc rationem(que & ipsa est exhor tatio quædam,)intelligamus, cogno scendu est, quid sit spiritu uiuere, ut & cognoscamus quid sit ambulare spu.Spiritu igit uiuere, hoc loco non dicif, gestare cucullam, aut observareregulam monastică Franciscisiue Dominici, Necest, vivere abso cibo corporali, sed primum, Viuere spiritu, est renatum esse per Euangelion Christi.Nam Euangelion Christiest contio spiritus sancti, & est cofirmata à spiritus sancto in die Pentecostes. Quod ergo Paulus dicit; Si spiritu ui uimus, spiritu & ambulemus, hãc ha bet sententia, Si renati sumus ex Eua gelio, sectanda etia est uocatio Euan gelij. Si sumus Euangelici, iuxta Eua gelion uiuendum est. Si sumus Christiani, sectemur etiam uera Christianismi rationem. Euangelion aut seu Christianismus, no exigit circuncisio nem, & alias cerimonias legis. Euan-

P :

gelion item non permittit, ut feruis carnalibus cocupifcentijs, sedaffert spiritum mortificatem opera carnis, & fructificantem bona opera. Qua re etsi prædicať, peccata nobis gratis remitti propter Christu per fidem, & opera non mereri peccatorum re missionem, tamen exiguntur anobis bona opera, & obedientia spiritus, Deinde uiuere spiritu, est ueram & spiritualem uitam in Christo per fi dem habere, que uita reuelabiturre ipfa post hãc uitam. Nam hæccorpo ralis uita non est propriè uita, sedest umbra tantū uitę, & continua mors, In Gen. n. dicitur: Quocung die co, mederis exeo, morte morieris. Er go post peccatum hæc corporalis ui ta, non est proprie uita, sed continua mors. Et lob.víj. Dies mei uelocius transeunt tela textoris, & transeunt nullo retinente eos, Memento quia uentus est uita mea. Et Psalmus 101, Dies mei sicut umbra declinauerut,

EXPLICAT. IOAN. BRENT. 100

GAL

feruias.

daffert

carnis.

a. Qua.

s gratis

fidem.

rum re

à nobis

oiritus.

ram &

per fi

turre

corpo

fed elt

mors.

ie co,

s.Er

alis ui

tinua

ocius

feunt

quia

erűt, &

& ego sicut fœnũarui.laco.iiij.Quæ est uita uestra: Vapor est, qui ad exiguum tempus apparet, & deinde e. uanescit. Breuiter, etsiscriptura non testaretur hanc uitam, non esse uere uită, tamen res ipla docet. Num quis existimat eum uere esse regem, qui per ludum eligitur rex, & colitur ali quot diebus ut rex ? Hunc dicimus regem personatum aut tragicu. Sic & uita corporalis, personata uita dicitur: Sed ea spiritualis uita, quam ac cepimus per fidem in Christo, uera & perpetua uita est. Erit enim, cum inhabitabimus cœlum, cum nunco amplius egrotabimus, cum dominabimur in cœlo et in terra, cûm perpe tuo fœlices uiuemus. Hæc est uere spiritualis uita, quam nunc accepimus per fidem. Si ergo uiuimus hac spirituali uita, quæ reuelabitur in no bis, debemus etiam ambulare iuxta uocationem eius, debemus nos parare, ad accipiendam eam reue-

P 4

late. Si quis certo sciret se postuigin. tiannos abiturz ex hac civitate in alia ciuitatem, ut ibi habitaret, an no pra pararet etia nunc se ad tale profectio nem: Non enim emeret domum, no agros, no hortos, sed daret operam, ut oia, quæ possideret, interea uende ret, quo posset adueniente annouicesimo expedite alio migrare. Sic& nos no habemus hic manentem ciul tatem: Quare debemus nos cotinuo ad profectionem præparare.Præpa ramus aut nos, si ambulauerimusspi ritu, hoc est, si sectemur iusticia, qua pertinet ad coelestem uitam. Nams uideris ambulantem in impietate,ue re dicere potes, Hic uult diutius in hacuita manere, hic non parat fead futuram uitam.Postremo, spirituui uere, est mortificare spu opera car nis. Cuius autem officium est morti ficare carnem, eius officium est face refructus spiritus, g sunt supra enu merati.Et cũ uniuscuius phist, car nem

FAL.

tuigin-

e in alia

nopra

ofectio

um.no

peram,

a uende

inno ui

. Sic &

em ciui

cotinuo Præpa

musfpi

ciã, qua

Nam fi

etate,ue

utius in

irituu

era car

morti

eft face

ora enu

fit,car,

nem mortificare, debet & unusquisque pius fructus spiritus proferre.

NE EFFICIAMVR INANIS GLORIAE CVPIDI.)

Multisunt fructus carnis, quemadmodum supra dictum est. Ad horum autem catalogum pertinet etia ambitio, seu cupiditas inanis gloria, seu superbia. Quare Paulus dehorta tur nuc nos ab ambitione. Sed initio uidendű est, quid sit Ambitio, aut superbia, et qui sint ambitiosi aut super bi. Hoc peccatum, ut est ualde humile,ita & obscurz: Non solum enim oc cultat se sub maiestates regias, & ue stes ex auro pictas, uerumetiam sub uilisimas tunicas, & abiectissima mi nisteria. Est aut ambitio & superbia erga Deum & erga homines. Super bia & arrogatia erga Deum, est sibi adscribere divinum honorem, & exi gere, ut divinus honor fibi impendatur. Hoc aut non committif tantum pponendo se inter statuas Deiado-

P :

randum ab hominibus, quemadmo dum Caligula fecit, & nonnulliali. sicut & Domicianus seipsum uoca uit Dominum & Deum Nec comit titur tantum, si quis intra animumsu um fentiat, se esse diuino honore dig num, & fe esse Deum, qualis fuit Na buchodonofor, princeps Tyri, et He rodes, uerumetiam committitur sub tilisime ab hypocritis, confidetibus iusticia operum suorum. Hi enimno dicunt quidem se esse deos, & tamé occupant maiestate Christifili Dei, cum sentiunt se esse iustos, & conse qui salutem propter suorum operu merita.Itaq hi,qui uidentur essehu millimi, sunt coram Deo arrogantis simi & ambitiosissimi. Est & arrogatia & ambitio cora hominibus. Hac committitur no folum, cum quis ue stit præciole, & contemnit presema nifestis uerbis proximum suum,ia cans suam ipsius industriam, autali as uirtutes, sed etia, cum quis occul tato

80

tato suo nomine, contemnit proximum. Qui alium ridet, contemnit, na so suspendit adunco, traducit, & fasti dit, hoc ipso seipsum commendat & laudat, et de seipso gloriatur. Ab hoc peccato diligenter est cauendu: Primum enim est uiolatio primæ tabule decalogi, quod occupet divinum honorem, & assumat nomen Dei inuanum. Est & uiolatio secundæ tabule, quia arrogantia & ambitio erga hominem, est contra hanc legem, Diliges proximum tuum sicut teipsum. Deinde hoc peccatum est autor maximorũ malorum, tam coram Deo, quaminter homines. In cœlo arrogã tia, superbia, & ambitio fecerunt ex angelo, Satanam & diabolum. In paradifo, arrogantia fecit ex homine foe lici & beato, mancipiū Satanæ & inferni. Eiecit eum ex Paradiso, in omnía genera malorum tam corporis q animi. Vnde & Ecclesiast.x.dicitur: Initium omnis peccati est superbia.

SAL nadmo ullialij,

comitcomitnumlu ore dig

et He ur sub etibus im no

tamé Dei, conse

operű se huantif-

antil/ roga/ Hæc

e ma n,ia ntali

tato

Et quia est initium peccati, ideirco tiam est autor omnis afflictionis, S perbia deiecit Nabuchodonosore de sede maiestatis sua, & tecitipsu infanű. Superbia effecit ut Herod absumerefauermibus. Vnde & N ria in carmine suo ait: Dispersit sup bos mente cordis sui, & exaltauith miles. Et aliâs: Deus superbis refis & humilibus dat gratia. Nam supe bia conafascendere in solium Dei, Deum proturbare è sede maiestat fuæ. Sed quemadmodum nullusm giftratus ferre potest in terra, utal us inuadat ius fuæ fuperioritatistit Deus ferre non potest, ut homoin uadat ius suæ maiestatis. Quareu homicidia, etiamsi fuerint occulta non tamen manent impunita, italu perbia, etiam si fuerit occulta, tamen suo tempore punif diuinitus. Petru arrogans erat, & efferebat fe supr collegas, adeoq fupra Christum, li statim punit magno dedecore. No folus GAL dcircoe onis. Su noforem citipfum Herodes de & Ma rfit fuper altauithu is reliftit, am fuper m Dei, & maiestatis nullusma rra, utali ritatis:ita homoin Quareut it occulta, nita, italu lta, tamen us. Petru at se supr riftum.fa core. No folun

folum aut maximorum malorum au tor est superbia coram Deo, sed etia inter homines. Namarrogantes exci tant inter se contentiones, prouocat fe inuicem ad ira, ad inuidiam, ex qui bus deinde oriuntur omnia genera malor. In Galatis, quos Paulus nuc perstringit, superbia & ambitio autor fuit, ut pene defecisset à Christia. nifmo,dum ex arrogātia alius alium contenebat, propter observationem circucilionis, aut neglectionem. Qui circucidebatur iuxta legem, fastidiebat incircuncifum. Et uicissim, Incircuncisus fastidiebat circuncisum.Itaque orta contentiõe amittebat Christū. Arrogātia autor est Arrianismi. ex quo deinceps ortus est Mahumetismus. Quare o non solum orientalis Ecclesia deuastata est per Turcã, sed etia periclitat nunc occidens, hoc debemus arrogatie, ex qua initio Ar rius instigatus contra episcopum suum,inuexit in Ecclesiam impium su-

um dogma. Quid ergo faciendű, ut deponamus arrogantiam? Primum, cogitandű eft, q simus, Ecclesiastix, Quid superbis terra et cinis? Deinde ponendű nobis est ob oculos supplicium arrogantiæ. Postremo intuendum est in exemplum Christi, qui cùm esset Deo patri æqualis, exinaniuit semetipsum.

CAP VI

RATRES, ETIAMSI PRAEOCC VPATVS FVERIT.)

Paulus supra inter fructus spiritus recen-

fuit masuetudinem, benignitatem & bonitatem. Nunc autem ostendit v sum mansuetudinis, et hortatur, utsi quis deliquerit, mansuete à nobis tra cter. Fratres, inquiens, etiamsi præce cupatus quispiam fuerit à delicto aliquo, instaurate eum. Principio uidm dum

GAL: endű, ut

rimum, estiastix, Deinde suppliintuen sti, qui

s,exina

ŀ

ATVS a inter

recentem & adit war, utili bis trappræce

uiden dum EXPLICAT. IOAN. BREN.

dum est, de quibus delinquetibus loquat.Sut.n.qui sic grauiter & intolerabiliter delinquunt, ut magis necesfaria sit seueritas, g masuetudo. Inter delinquentes enim funt hæretici, qui fingunt noua dogmata aduersus piã doctrină, & constant pertinaciter in suis erroribus, quos etiam præfracte tueri conant. Quales fuerunt tempo re Christi Scribæ & Pharisai.Item të porePauli, Pharifei ad Christianismű conversi, & exigentes circuncisione tang necessaria ad salute, Quales po stea fuerut Arriani, Donatista, & a-In. Quales nostro tempore sunt Papi stæ et Anabaptistæ.Cum talibus ma nifeste errantibus, couictis, et in erro re pertinacibus, no est habenda Chri stiana comunio. Hereticu hominem, inquit Paulus, post unam & alteram admonitione deuita. Et Christus, Ca uete à Pseudoprophetis. Hîc em nul lum locum habet illud uulgo iacta. tum, Nemo alterum debet contem-

nere: quis enim scit, uter altero melior sit: Na nemo contemnendus qui dem est affectu carnali, sed impij & hæretici sinendi sunt ex affectu spiri tuali. Deinde, inter delinquetes sunt manifeste scelerati, scortatores, A. dulteri, Impostores, Latrões, Fures, qui non solum hæc scelera committunt semel & iterum, sed hoc unum agunt, et perseuerant in opere istore scelerum, nec pænitetiam agunt, sed potius contemnunt, aut etiam defen dere conatur. Cum his adhuc impæ nitentibus,ingt Paulus,ne cibus qui dem capiendus est, tantum abest,ut mansuete tractari debeat. De hisigi tur nullus nunc est sermo in hac Pau li cohortatione, sed de illis, qui semel aut iterum errore, ignorantia, autalio quodă fortuito casu lapsi sunt in delicta, & ducuntur manifesta pœni tentia. Exemplum est Dauid, qui honestissimam ducebat uita, & tamen calu quoda lapsus suit in adulteriu.

Sed

f

I

ri

râ

b

re

EXPLICAT. IOAN, BREN.

Sed postea ita pœnituit, ut etia fateretur le sentire dolores inferni. Sic et Petrus Christo addictissimus erat, et tamen casu quodam abnegauit eum in atrio Pontificis, sed mox tanta poz nitentia ductus est, ut amarissime fle uerit. Sic & scortator Corinthius, q habebat nouercam suam, ex errore. Is excommunicatus, tantam egit poz nitentiam, ut tristitia pene fuisset abforptus. Hi etsi commiserunt grauissima scelera, tamen no frequeter comiferunt,nec defenderunt,fed poni tuerunt. De his ergo admonet Paulus, ut qui spirituales sunt, qui in spiri tu ambulant, qui spiritu mortificant opera carnis, ghonesta uitam ex spiritu ducunt, instaurent eos mansuetudine, & non conculcent eos pedibus. Vtifaut apto uocabulo instaurādi(καταρτίζεπ) åd fignificat mem brum aliquo casu luxatum colligare, et suo mébro iterum coniungere. Nam, g casu delinquit, perinde eiac-

cidit, ac li frageret crus, aut fi alia me bra eius offensione lapidis luxarent. Quemadmodum ergo summæ esset crudelitatis, si qs lapso & luxato mebris insultaret, & præterea alia mem bra adhuc sana frangeret, aut cominucrettita maxima est crudelitas ho mini, qui errore quoda in delictuce. cidit, & magno dolore afficitur, insul tare, et exprobrare, ac tantum no pe dibus eum conculcare. Et hoc tamé est fere hominuingenium, q exprobrent sibi inuice ea delicta, qua quo. dam non ab ipsis tantum, ante uigin ti aut triginta annos, sed etiam a pare tibus eon comissa sunt, Hoc est prfus Sanaticu, & à uera Christianismi pietate alienissimum. Spiritus enim sanctus exigit, ut eos, qui preoccupa ti sunt aliquo delicto, instauremus mansuetudine & humanitate. Et ad. dit Paulus hoc loco grauissimam rationem exhortationis sua, Consyde. rans,ingt,temetipfum,ne & tutente ris:

ſ

ti

b

Ip

le

fer

nu

te

211

pr

CO

hu

EXPLICAT. IOAN, BREN.

ris: Nos enim omnes sumus ex ead? carnis massa. Quod igitur illi hodie accidit, id potest nobis cras accidere. Nam quod constamus in honesta uita, no est nostra uirtus, sed clementia Dei.Itaque si Deus derelinquat nos nostris uiribus, tūc ruemus forte peius, & ille proximus noster. Quod si quis tam rigidus est censoraliorum erratoz, ut quosuis traducat, & præ se contenat, certe in oratione domini ca sententia aduersus seipsum fert, cp nullus debeat crrata eius mansuete tracture. Dicit.n. Remitte nobis debita nostra, sicut & nos remittimus. Ipfe aut nulli remittit, nullu beneuolenter amplectif. Quare orat contra seipsum, ut ipse aliquò casu delapsus, nulla humanitate tractari debeat. Ce terű, præter hanc ratione, singula eti am uerba Pauli, in hac cohortatione, præbent singulas rationes, quibus commoueri debemus, ut lapfum humaniter subleuemus. Primum

quit, FRATRES. Hocipfumuo cabulum admonet nos humanitatis. Fratres sumus. Debemus igitur nos mutuo fraterno affectu coplecti.De inde: Si HOMO. Monet nos & ho minis uocabulum, ut simus mansue ti erga delinquentes. Nihil enim procliuius est homini, chi labi & errare. Præterea dicit:Si PRAEOCCV. PATVS fuerit: q.d.Fierifolet, ut aliquis peccet, non confirmata malitia, no omnino sua sponte, sed à Satana præoccupatus, priusof senserita stum Satanæ. Et sæpe tantæ suerunt occasiões peccandi, ut difficillimum fuerit etia spiritualissimis, uitare pec catum. Quare etsi errata imbecilliu hoim non funt approbanda, nec scelera imponitentium sunt foueda & toleranda, tamé ji qui delinquunt casu quodam, & agunt ponitentiam, mansuete tractandi funt, ut in uera poenitentia conserventur.

Inuicem

ft:

fu

aû

to

m

qu

fic

pa ad

m

tis

tu &

ne

eu

m rit

tia

gr

EXPLICAT. 10AN. BREN. 309

INVICEM ALII ALIORVM ONERA PORTATE.)

Monuit Paulus, ut spirituales instauret eos, qui ex imbecillitate lapsi funt, & addidit ratione, confyderans temetipsum, ne & tutenteris. Nunc aut ponit aliam rationem, qua merito moueri debemus, ut complecta. mur nos inuicem humaniter. Alij, inquit, alions onera portent: Hoc est of ficium pii hominis, ut proximi onera patienter ferat. Necessaria doctrina, ad conseruanda humanam societate. Nemo enim est sine uitijs, quæ sunt magna onera. Percurre singulos æta tis gradus, & singulos hominum sta tus, ubicpinuenies uitia. Infans fletu & ciulatu implet totam domum:Senex redit ad infantiam, senectus facit eum amariorem, & stomachaturomnia. Cotinuus aut eiulatus & amaritudo ac morolitas magna funtuitía, magna onera. Inter coníuges ma gna sunt uitia & onera. Magistratus

habet sua uitia erga subditum, & sub ditus erga magittratum. Dis habet fua uitia erga feruum, & feruus erga dnm.In tanta igitur multitudinehumanore untiorum, datur regula: Inui cem alij aliorum onera portate. Hic autem observandum est, que onera, & quatenus portada sunt. Habitauit quondam senex in eremo, et audivit pueros pascentes pecora, ante ianua tugurioli sui, frequenter loqui uerba partim blasphema, partim turpia & fæda.Cûm ergo interrogaretur,qui fieret, q non reprehenderet turpitu dinem pueroz, respondit, Voluiqui dem, sed cum cogito, fereda esseone ra proximore, reuoco animi propoli tum, mihi ipli dicens, Si hoc pare non possum tolerare, quomodo portabo magnű: Hæc est præpostera patien tia, & rencienda. Verű quidem eft, onemo debeat alterum absq diuina & legitima uocatione reprehendere, aut punire. Neg enim licet, ut ma giftratus

gistratus huius urbis uiolenter graffet in aliena urbem, & puniat ibi ho. micidam, abique legitima uocatione. Vbi aut est ordinaria et legitima Dei uocatio,ibi unusquisq debet pro ratione suz uocationis uitia reprehendere & punire, siquide hoc legitime fieri potest: Nam qui hic conniuet & cessat, non est dicendus patiens, sed ignauus, cessator, & desertor officij. Nam quod Paulus monet, ut alter alterius onera ferat, primum sentit de his uitijs, quæ non sunt capitalia flagitia & scelera. Necpenim homici da, neque adulter, neque impostor ferendus est, ei, qui habet legitimam potestatem puniendi, sed sentit de leuioribus uitis, in uulgari hominum uita. Alius enim est imbecillior, ut infans, qui turbat totam domum, per totam noctem, fletu suo. Alius est morossor, alius loqua cior, alius paulo arrogantior, alius alio uitio, eoque tolerabili, laborat.

De his uitis fit hic metio. Deindelo quitur Paulus de talibus uitis, qua non possunt legitime, & nisi maiori dano, corrigi, Vt fletus in puerono potest corrigi, nisi priuaueris ipsum uita. Ne igitur hoc scelus designes, se rendus est fletus. Sic dicedum erit de morositate & alijs uitijs.Hîc ergote neda est Regula: Alij alione oneraui cissim portate. Hoc enim est officio pi hominis. Et addit Paulus: Sicad implete legem Christi. Quid ergo,in quis: Nữ Christus est legislator: Respondeo. Etsi Christus aliquoties le gem exposuit, non tamen est talis le gislator, qualis est Moses. Nam offici um Christinon est danare, quodest officium legis seu Mosi, sed servare. Prætereanon instituit Christus ali quam politia externam, sicut Moses. Cur ergo hic dicit: Lex Christi! Lex hîc sumit generaliter p doctrina.Do cuit enim Christus, non folum Euan gelion, quod exigit fidem, fed etiam docuit

EXPLICAT. IOAN, BRENT. 309

docuit caritatem, quæ est fructus fidei. Et hæc doctrina, no occidit, sicut Lex, sed tatum indicat uite fructum. Nam Ioanis xiij.dicit.Preceptum no uũ do uobis, ut diligatis uos mutuo, sicut dilexi uos. Et, Inhoc cognoscet omnes, quod discipuli mei sitis, si caritatem habueritis inter uos mutua. Alifreges, instituunt nouas leges, iu xtaillud, Nouus rex, noua lex. Cum aut & ego sim Messias, hoc est, Rex, expectatis fortalse à me nouam legem, Sed nullam aliam legem do, nifiut uos inuicem diligatis, hoc est, ut præstetis uobis mutua officia ex dile ctione, et alter alterius onera feratis. Iam, Christus non solum docuit hãc legem caritatis, uerumetia præstitit, & tota impleuit. Tulit enim nostras infirmitates, & adhuc fert in nobis magna uitia. Etsi eramus inimici, tñ passus est pro nobis. Etsi adhuc inhe ret nobis actus peccati originalis, tñ reputat nos iustos. Quare debemus

alter alterius onera ferre, ut adimple amus, hoc est, ut sectemur legemseu doctrină & exemplu Christi. Vete res dixerūt, Mores amici noueris, no oderis.Item, Nota mala optima.lič, Summum ius, summa iniuria. Prate rea, bonor uiror est, ut magis in p. ximo confyderet utilia, ginutilia.De us enim ita omnia temperauit, ut etli permilit in lingulis sua esse uitia,tñ ornauit unumqueng aliquo utilido no. Proponendum igit nobis estob oculos donum, & tegamus eo uitiñ, An non uides, quid facere soleamus, in subducendis pellibus sub tunicas! Pelles enim fordidiores abscodimus quodamodo in interiorem partem tunice, pulcriores aut uertimus adlu cem, & ponimus in anterior em par, tem tunice, ut fint hominibus conspi cuæ: ita uitia proximi abscondenda funt,& in lucem producendu est do nữ Dei. Sic Christus fecit: Cùm enim respiceret nos homines, uidit uaria uitia,

uitia, sed illa abscondit ab oculis suis, & contemplatus est in nobis, primu, o simus bona Dei creatura: deinde, Deus pater intantum nos dilexit, ut necuoluerit parcere filio suo propter nos. Hoc cofyderauit filius Dei, Christus, & complexus est homines summo fauore. Videf quide aliquoties homo prorsus inutilis, ut Lazarus, Sed hi plerunch funt atilisimi et Deo acceptissimi, ut testafidem exemplum Lazari. Si diues uoluisset, tunc Lazarus fuisset ei utilis ad consequendam æterna fælicitatem.Dona igitur Dei consyderanda sunt in proximo, ut discamus onera seu uitia eius ferre, & sectari Christi Domini nostri doctrinam & exemplum.

NAM SI QVIS VIDETVR SIBI ALIQVID.)

Docuit Paulus, ut alter alterius o. nera feramus, & instauremus lapsos mansueto spiritu. Sedab obedientia huius doctrinæ nihil magis nos

abstrahit, & superbia, arrogantia, & elatio animi. Solemus enim admoni. ti de humanitate & servitute ergap ximum, dicere: Quid : Ego ne servirem huic uel isti: Multo minor est, & ut ego uelim else suppedaneum pe dum eius. Sum ipfo honestior, nobili or, ditior, potentior: Nec uideo quid mihi possit collatis omnibus uiribus suis uel prodesse uel obesse. Cur er go ego me ipli subijcerem : Hæcest magna arrogatia, & uulgaris admodum. Quare Paulus concionat nune aduersus arrogantiam, & dehortat nos abea, ut retineat nos inofficio mutuæ caritatis, & ut ita dicam, ferwitutis. Si quis, inquiens, uidetur libi aliquid esse, cum nihil sit, suumipse fallicanimu. Vide, obsecro, quamsen tentia de nobis omnibus Paulus pro nunciet. Nos existimamus, qualiquid smus tam coram Deo, & coramho minibus. Paulus aut pnunciat exfpi citu fancto, nos NIHIL esse, ideog non

non habere causam yel excusatione, ut proximű nostrum cotemnamus, & officia nostra einegemus. Sed gd: an non Paulus nimium deiscit homines: Nihil ne est Cesarea maiestas: ni hil ne est sapientia, fortitudo, quibus uirtutibus multihomines pditi funte nihilne est propheticum officia, A. postolatus, donum ædendorum miraculorum, quibus donis multiorna ti fuerut: Elæc omnia nihil ne funt re putanda : Certe hæc funt magna & præclara dona Dei . Paulus aut non loquitur nunc de ipsis donis Dei, sed de hominibus habentibus dona Dei. Dona Dei magnifacieda sunt, sedho mines nihil habent exhis donis Dei, quod tribuat eis iustam causam fastidiendi proximi, & quod defendat ip fos in peccatis, in iudicio Dei. Nam adattinet ad ipsorum hominū naturã, omnes similiter sumus in peccatis cocepti & nati, & sumus obnoxij æternæ damnationi. Hic nullus habet,

quodalteri exprobret; Omnis homo mendax. Quod aut attinet ad cleme. tiam Dei, ea omnibus hominibus pa tet. Deus enim uult omnes homines saluos fieri: Et pposuit Christisuum toti mundo. Vnus Deus, unus Chri stus omníum hominű. Nullus habet altero maiorem Deű, maiorem Chri stum. Quare nec hac parte habetal ter, quodalteri exprobret, aut ppter quod proximum fastidiat. Quodaut attinet ad dona Dei, que magis huic, & illi collata funt, ne fic quide habet quisg, propter quod neget sua quæ debet officia proximo. Nã Deus con tulit dona sua hoibus, no ut alter alte rimalefaciat, sed ut benefaciat:non ut peccet aduerfus Deum & proximű, sed ut obediat Deo, & seruiat p ximo. Quare si abutit donis, & peccat, tũc NIHIL est, nec potest ipsum defendere donum suum coramiudi cio Dei. Exempli gratia. Regia maie stas, magnum donu Dei est. Si quis hoc

in a m

ti n fu tii

in dî be

fer inc da qu est

pro hil qu

EXPLICAT. IOAN. BRENT. 313

hoc dono abutif, ad tyrannidem, aut adneglectum proximi, tũc nihil est, nec homo ipfe habens regiam maiestatem, nec donuipsum, erga hominem, quia hoc don un non potest eum excusare cora Deo a peccato, sed po tius grauat peccatum & damnationem eius. Sic sapientia & opulentia, funt illustria dona Dei. Sed si gs abutitur illis in contemptum proximi, et adarrogatiam, is nihil est, quia dona eius non defendunt nec tuent eum iniudicio Dei . Nam quemadmodũ in homine oculus aut manus habet suum donum, quo si abutitur ad corporis perniciem, nihil amplius affert utilitatis. Quod si oculus tuus, inquit Christus, aut manus tua scandalisauerit te, abijce eum: ita & si quis in hominum turba consecutus est aliquod donum, & abutitur eo ad proximi contemptum, is homo nihil est cum suo dono . Accedit huc, quòd quæ habemus dona, non funt

nostra ppria, sed sunt Dei, alienaui, delicet, & commodaticia. Turpeau, tem est, si quis superbiat accomodatis uel uestimentis, uel poculis aure, is. Multo turpius est, si quis superbiat propter dona Dei, quæ no suome rito, sed liberalitate Dei possidet,

OPVS AVTEM SVVM PROBET VNVSQVISQVE.)

b

ti

re

PI

ri

ce

re

en

Pertinet & hoc ad retundendam humanam arrogantiam, & docendã humilitatem. Sunt enim, qui in operi ·bus suis non quærunt, quid placeat Deo, sed tantum quid placeat hominibus. Et siquide reportauerint laudem ab hominibus, putant se suo offi cio defunctos, siue placeat, siue displi ceat Deo. Hoc uitio laborârunt hi, qui instituerunt multa anniuersaria, & alias fundationes hypocriticas in Ecclesia. Hocitem uitio laboranthi, quialienæ famæ detrahunt, corã con uiuis arridentibus, qui item recitant scurrilia, & lascina, ut delectentau ditores.

ditores. Similiter & hi, qui ut placeat monachis, persequunt Euangelion. Et omnino omnes serui, qui in rebus iniustis obsequutur dnis suis. Hitantum curant, ut quod faciunt, homini bus placeat, etiamsi Deo displiceat. Admonetigitur Paulus eos, ut suñipsorum opus probent, & in semetiplo habeant gloriationem: hoc eft,enitendum est, ut unusquisce studeat opus suum exigere ad uerbum Dei, & siquidem Deo placet, tunc cotentus sit conscientia sua, etiamsi omnibus hominibus displicuerit. Gloriationem enimin semetipso habere, no est confidere & gloriari de suis meri tis, sed est esse cotentum de suo opere, o Deo placeat, etíamfi omníbus hominibus displicuerit. Paulus in prædicatione Euangelij habebat glo riatione in semetipso, quia etsi displicebat mudo, tamen sciebat hoc place re Deo, & esse uncarionem Dei. No enim est fidendu humana gloria, sed

uerbo Dei, quia unusquis qui portabit onus suñ. Laudatores alieni delicii. non defendent delinquentem in iudicio Dei. Dis iubens seruum male. facere, & laudans eius malefactu, no defendet seruum coram Deo, necita portabit onus ferui, ut iudicetur feruus innocens, sed ambo punient.Ma gistratus laudans impietatem in sub dito, non portabit onus subditi cora Deo, non excusabit eum. Sic laudato res delictorum, nullum excufabunt coram Deo: Vnusquisq suumonus gestabit.Quare elaborandum est,ut Deo obediamus, siue id placeat, siue displiceat hominibus.

COMMUNICET AUTEM QVI CATECHIZATUR.)

Docet, quid debeant discipulidoctoribus. Idem copiose docet.i. Cor. ix. Et.i. Thesa.v. Et.i. Timo. v. Similiter Christus ipse Mat.x. Dignus est operarius mercede sua. Et, Quicup ad bibendum dederit, & c. Possent sent hic ex ueteri Testamento multa loca produci, præfertim ex Aggæo, sed non libet nuncinhis immorari, quia uidemur nos ipfos, qui ministerio Ecclesiastico fungimur, commen dare. Et alioqui, cum exigimus neces faria, & quæ nobis debentur, accufa mur auaritiæ. At si nobis esset judex in hac terra, facile possemus ostende re, qui essent uere auari. V na ciuitas non admodum magna potuit hactenus ociosos uentres triginta aut 40. alere, qui sua hypocrisi populum seducebant, nunc uix pot tres aut qua tuor alere, qui rectam & syncera Euangelij doctrinam tractant. Et tamen non alunt de suis opibus, sed de alienis. Sed de his nihil dicam: Hoc tã tum adijcio. Si ciuilis magistratus tãtum priuilegij è scriptura haberet, quantu ministri Ecclesia, nullus posset insolentiam eorum ferre. Paulus uocat eos semel Diaconos Dei, Mirum, quantu ex hoc superbiat. Inscrie.

bunt hoc in omnibus literis: Dei.inquiunt, gratia dux in hac aut hacre. gione, At ministri Ecclesie multo plu res & maiores habet in scripturaco. mendatiões. Sed his omissis, tractabi mus hanc sententiam, Deus non irri detur: Quicquid homo seminauerit, hoc et metet, generaliter. Paulus hor tat ad benefaciendum pulcherrima et jucundissima similitudine. Sicutse habet seminatio in agro, ita se habet operatio in hominibus. Quicquidau tem homo seminat, hoc & metet. Si seminauerit triticu, non metit de gra no tritici hordeum, sed triticum, Sile minauerit auenam, no metit pila, led fuum genus frumenti aut leguminis metitur de suo genere. Ergo etiasic res se habet de operib, hominu. Qui feminat, inquit, in carnem fuam, metit de carne sua fructu corruptionis. Qui seminat in spiritu, metit fructi uite æterne. Hîc ergo quæritur, quid lit feminare in carnem fram, Primi, est

est sua tantum quærere, suum tantu uentrem pascere, et nihil dare aut co ferre ad conservanda ministeria spiri tualia. Qui ergo sicseminat, is metit fuam corruptionem. Agg.i. Domus mea deserta est, uos festinastis unus quilq in domum fuã: seminaftis igit multum,& intulistis parum.Deinde seminare in carnem sua, est fructus carnis sue sectari, qui supra enumera ti funt, Adulterium, inimicitia, fecte, inuidiæ, ebrietates. De his metif corruptio seu æterna danatio. Additur enim supra: Qui talia agunt, non habent regni hæreditatem. Quale granum, talis & messis. Cum uidemus ebrium, dicendum est, hic seminauit in carnem fuam, Metet igitur interitũ. Cùm uidemus impostorem, aut blasphemum, aut maledicum, dicendum est, hic seminauit in carnem sua, metet igitur corruptionem. Seminare aut in spiritu, primum est liberaliter iuuare spiritualia ministeria Ec-

clesiæ, quia hæc sunt necessaria. De inde seminare in spiritu est facere fru ctus spiritus, qui & iplisupra enume ratifunt. Quid ergo illud est, quod Paulus addit: De spiritu metet uita æternam: An meremur nostris ope ribus æternam fælicitate: Hic confy derandu est, p Paulus in hac totaepi stola hoc unum precipue docuit, nos non mereri uită æterna nostris ope ribus. No est igit sentiendum, qoblitus sit superioris concionis sua, & nunc contraria scribat. Cum enim di cit, nos metere de spiritu uicam ater nam, non sentit opera bona noftracs se merita uitæ æternæ, sed sentit uita eternam fequiad bona opera, si fiant ex fide in Christum. Sequitur aut ui ta æterna, non propter nostramiusti tia, sed propter Christum. Vides aut Paulu facere ex omnibus pijs Agricolas & seminatores, ut excitet nos ad inquirendum uere femen, feu gra num ad seminandum. Hoc aut granum

ie

d

nu est Christus ipse, qui ait, Nisi granum frumenti iactum fuerit in terrã & mortuum, non fert fructum. Hoc semenseminatur per Euangelion in agrum cordis nostri, profert aut initio fructum bonos oper in hac terra,postea profert fructum uitæ ater næincælo. Vbiautenullus fructus profertur in hac terra, ibi manifestu fignum est, o hoc granum nondum sitseminatum. Quare demus opera, ut Christus per Euangelion recte co gnoscatur, & suscipiatur.

BONVM FACIENDO NE DEFATIGEMVR.)

Paulus transit à specie ad genus. Docuit benefaciendu esse ministris Ecclesiæ, seu Catechistis, que est una parsuirtutis. Nunc docet generali. ter benefaciendum esse cuiuis, ides non semel aut iterum, sed semper, ac perpetuo. Bonum, inquit, faciendo ne defatigemur, Nunquam cessemus, nunquam intermittamus bona

opera, sed semper, quacunque occasio ne licet, seruiamus Deo & proximo, Necessaria doctrina & admonitio. Vulgo enim dicitur, Facile excitave Welcher ris fistula eum, qui libenter ducit cho

gern tan ream. Nos natura torpidi & ignaui Bet / Dem sumus benefaciedo, idepuerumelt, fen.

bedarff no folum de impijs, sed etiam de pijs man leis hominibus. Quare facile fieri potelt, cht pfeif ut abducamur à benefaciendo. Et cu Satan gnarus sit nostræ ignauiæ,ob iscit nobis semper occasiones, qui bus auertat nos à uocatione Dei.Exempligratia, Vnus & alter minister Ecclesiæ iuuatur publico stipendio. Quod si ergo acciderit, utalius qui spia minister deliquerit, ibi tum male dictis incessuntur omnes ministri,& dicere solemus, Ecce isti omnes ne bulones. Quis eis uel teruncium da ret? Aliud. Ciuis quispiam largitur uniaut alteri pauperi eleemosynam. Quod si uiderit alium quendam pau peremaut mendicum aliquid scele

ris

io

0.

0.

ie

ıi

ris designare, tunc mox cotrahit manű & inclamat, pauperes esse nebu-Iones.Itaq defatigatur benefaciedo. Aliud. Vicinus seruat pacem cum ui cino: Quod si forte alter iniuria afficit alter, tunchic statim abijcit omnem amicitiam & familiaritatem, ac nil nisi uindictam meditatur. Hoc est defatigari benefaciedo, aliciz iniuria & ingratitudine. Aliud. Opifex exer cet opificium suum fideliter, Mercator tractat negociationem suam pie, sed nulla prospera fortuna affulget ei, & uidet impostorem fœlicius age re. Defatigatur ergo benefaciendo, & abijcit studium benefaciendi, comotus aduersa fortuna. Infinita sunt exempla. Monet igit Paulus, ut perstemus & perduremus in benefaci. endo, nec defatigemur uel aduerfis, uel iniuria, uel ingratitudine aliena, uel alijs occasionibus. Et addit causam, Tempore, inquiens, suo metemus no defatigati. Perstat Paulus in

copta metaphora seminis & messis. Ac diltinguit inter se tempora seminationis & messis. Nam guemadmo dum in externa semente, aliud estie pus seminatiois, aliud messis. Et mo rofus est agricola, qui statim cum le minat in Septembri, exigit ab agro fructuin Octobri. Necesse enimha bet expectare estate, & mensem Au gustum.Interea temporis, hyems, ni ues, pluuiæ & grandines expectan dæ & perpetiendæ erunt . Accidere etia folet, q iam tempore messis, gra do depopulet segetes, nihilominus tamé agricola pergit iterum agrum colere, nec desatigatur, sicut & uinitor. Sic & in spiritualisemente, aliud est tempus seminationis, aliud tempus messis. Seminationis tempus est hoc præsentis uitæ tempus, dumha bemus lucem Euangelij. Nunc enim est benefaciendi tempus, dum Christus per Euangelion nobis in hacui ta lucet. Tempus autem messis erit in

infuturo seculo. In hoc præsentisecu lo aliquies gustamus primitias, quia Deus nonnung bona etiam inhocse culo compensat, sed uera & copiosa messis est in futuro seculo, in quo me temus, inquit Paulus, no defatigati, hocest, metemus nullo labore & æ. ftu, sed perpetua fœlicitate. Quare cũ tam copiosam & iucundam messem habemus, no debemus defatiga riseminando, hoc est, bñfaciendo. Ec clesiastes inquit, ca.xi. Qui obseruat uentű, nő seminat, hoc est, guult expectare bifaciendo, du fæliciter res in hoc seculo, pcedat, & du hoies erga bñfactorem gratifuerint, is nung bnfaciet.Sicut.n.agricola non debet à seminatione auerti, nubibus aut leui pluuia, nec debet desperare de fru ctu, etiali niues & grandines cecide. rint, ita nechomo debet cessare à benefaciedo, ppter alione iniquitate & ingratitudine. Si agricola neglexerit legitimű tépus semetis, nihil fructus

0

percipiet. Legitimű tempus nostra sementis est hæc præsens uita, dum prędicatur nobis Euagelion Christi, Nam cum aufertur à nobis uera Em gelij doctrina, tunc ambulamus inte nebris, & nihil boni facere possu mus, quia no intelligimus rationem fidei & bonorum operum. Hincest, mechypocrita,nec Turca, neclu dæi possunt aliquid boni facere, quia no ambulat in luce, non habent tempus sementis. Præterea tempus le mentis est hæc præsens uita, namsu turum seculum est tempus messis, Non conuenit, ut cum alij metunt, alijiam primum seminare uelint.No ta est parabola divitis, & Lazari, Di ues præterierat tempus sementis, No poteratigit amplius nec semina, re nec metere. Nota etia est parabo, la de decem uirginibus, quaru quin que seminant tempore messis, sedni hil fructus consequentur. Mat.xxv. Quidergo: inquies: Num omnibus indiscri

indiscriminatim benefaciendum este Paulus addit, Operemur bonum, cu erga omnes, tum uero maxime erga domesticos fidei . Idem ferè docet.i. Timo.v.Si qua suis, & maxime familiaribus non prouidet, fidem abnega uit, & est infideli deterior . Benefaciendum igitur est cuiuis, sed suo ordine & fuis gradibus. Primum omni um benefaciendum est domesticis fi dei. Deinde etia alienis . Porrò inter domesticos fidei etiam suus ordo ser uandus est, ut benefacias tuis liberis, postea cognatis & benefactoribus. Postremo etiam alijs. Breuiter, semper dabit sese occasio benefaciendi. feu feminandi. Hoc igit tempus non est negligendű, ut suo tempore perpetuam habeamus messem.

te

VIDETIS QVANTA VOBIS
EPISTOLA SCRIPSERIM.)

Apostolus conclusurus uel tandem epistola addit dehortationem, qua monet Galatas, ut caueat à pseu

doapostolis, & doctrina cor. Priuso autem dehortationem suscipiat, ca ptat beneuolentiam Galatanz, & in dicat eis, g feriò omnia ista scripserit Videtis, inquiens, quanta uobis epi stola scripserim. Alias epistolas soleo dictare tantum, & non scribere, Vo bis aut scripsi mea ipsius manu, utintelligeretis, quata uos beneuolentia coplecterer, & of follicito animoel sem de salute uestra. Cæterum occasionem scribedæ huius epistolæpre buerunt Pseudoapostoli, qui exige bant circuncisionem tanof necessari am ad falutem, & docebant merita operum legis salutem nobis afferre, Quare Paulus inuehit in eos inhac coclusione, ut absterreat Galatas ab impia eorum doctrina. Qui uolunt, inquit, placere in carne, &c. hocest, Quod docet Pseudoapostoli, de me ritis operum legis, non faciunt exspi ritusancto, aut ex doctrina Euangei lij, sed alijs de caussis. Primum enim faciunt

Ca,

in.

rit

pi,

leo

0,

in,

tia

es.

2.

ę,

e,

ri

ta

e.

ac

b

ıt,

ft,

pi

n

220

faciunt hoc, ut placeant Iudais, & gratum eis officium præstent. Nam ludæi mirum inmodum delectantur laude & commendatione suæ legis. Ac exigitur quidem diuinitus, ut unusquisque placeat proximo in bonum, uidelicet, recte, iufte, & moderate agendo. Philip.iii. Quæcunque sunt uera, quæcunque honesta. Non estautem proximo placedum, male,iniuste, et impie agendo. Quod adreligionem attinet, funt multi, qui ut placeant summis principibus & monarchis, persequutur Christum, & sectantur antichristianismum. Alij, ut amicis placeant, audiunt impias missas, & offerunt numos. Hoc est impium, quia danda est opera, ut ante omnia placeas Domino Deo tuo. Quod ad ciuiles mores attinet, alius detrahit famæ proximi, ut exhi laret conuiuas, alius scurraf, alius po tat, ut placeat auditorib. & spectato rib.Seduide gimprudenter hoc fat.

Nam qui malefacit, ut colequaturfa worem humanum, amittit interimfa uorem Dei peccado. Vbi autemno est fauor Dei,ibi non potest consiste re fauor hominum. Quare qui peca do aucupantur hominum fauorem. eo ipso conficiunt se in odium homi num. Exemplum habes ludi.ix.deul ris Sichem, qui ut placerent Abi meleco, & fauorem eius consegue rentur, adiuuer ut eum aduer sus fratres suos, sed mox tanto odio interse exarserunt, ut seinuicem trucidaue rint. Deinde, & Pseudoapostoli doce antmerita open legis, idcirco faciút, ne ob crucem Christi persecutione patiant. Nam si prædicarent abrogationem legis, tuc ludæi persequeren tur eos, non essent securiinter luda os, sicut nec Paulus, nec alij Aposto, li securi erant. Hoc uitiū latissime patet, tam in religione, ch in politia. Na funt qui ideo non sectantur Euange lion, quia timent crucem, Ali nonse quuntur

EXPLICAT. IOAN. BRENT. 311

fa,

n fa

nõ ste

ccã

m,

ni ul

bi.

ie,

a. Se

e,

ce

it,

ně

a,

n.

R,

0,

2,

á

e,

ır

quuntur iultitiam in negociis, quia ti ment paupertatem. Ali dicunt men dacia, quia timent damnũ, si dixerint ueritatem. Sed hoc est impium. Nam si timedum est damnum, tune maius plus est timendű g minus. Maius est, ira Dei, & perpetua damnatio, quæ ueniut propter peccatum, gtemporale damnu. Timete eum, inquit, qui potest animam & corpus perdere in gehennam. Sed illi existimant se facil lime cum Deo couenturos, si modo convenerint cum hominibus. Dicut em Deu else milericorde. Milericors quidem est peccatoribus, sed resipiscentibus, non præfracte aduersus ipsum peccantibus. Quid enimenum potes tua potetia iterum resurgere, & te reconciliare cum Deo: Num licet sano dicere, Ego uulnerabo me, quia habeo peritu chirurgicum? Postremo, Pseudoapostoli prædicat me rita legis, ut glorientin carne, ut possint gloriari, se honestum populum

educare et continere in disciplina, di interim ne ipsi quidem seruent lege, Sichoc tempore multi desendüt Papatum, qui th non seruant Papatum, sed saciüt, tm ut habeant gloriatione. At pio uidendum est, ut habeat gloriationem cora Deo, id quod sit non ex operibus, sed ex side & obedietia.

MIHI AVTEM ABSIT GLO: RIARI NISLIN CRVCE.)

Paulus adhuc inuehitur in Pleudoapostolos. Hi enim gloriabantur & iactabant prosperam suam fortunam, in prædicando Euangelio Christi. Nam cùm ueri Apostoli persecutionem paterentur a sudæis & Gentibus, ducebat Pseudoapostoli iucun dam & tranquillam uitam inter sudæos. Qua de re applaudebant sua industriæ, ac præse contemnebatas sios, quòdhi uagarentur omnibus re bus indigi, ipsi uero fruerentur bona pace. Prædicabant enim cũ Christianismo, etiam circuncisionem, quod

cũ

įě,

a,

n,

ie.

0,

n

2.

Į,

ri

c

quod erat Iudæis plausibile. Quare Paulus opponit nunc gloriationi ipforum, suam gloriationem, & significat, gloriatione Pseudoapostolorum nihil esse uanius. Gloriantur hi de sua prospera fortuna, de sua pace, de sua industria. Absit autem, ut ego de alia quadam reglorier, quam de Cruce Christi. Tota iactantia mea est, De cruce Christi. Videamus igi turinitio, quid Paulus uocet Crucem Christi . Primum enim Crux Christi hoc loco non significat ligneamillam crucem, in qua Christus pependit, & ad cuius similitudinem aliæ ligneæ cruces formantur & gestant. Maiores nostri usi sunt talibus crucibus in processionibus: Hiritus, si pro puerilibus rudimetis observatifuisset, tolerabiliter se habuissent, Sed no est sentiendum, qualis lignea crux sitadorada, nec est de ea gloriadñ, ga nihil affert nobis utilitatis. Res deptio quidem nostra sacta est in lige

no, Lignum autem nihil per feadre demptione contulit. Deinde per cru cem hoc loco non intelligitur Crux. quæ digitis formarisolet, & qua mul ti putant, nobis conferri benedictio, nem, ac auerti maledictionem. Som niant Satana horrere talem cruce, et fugere. Sed sire uere cosyderaueris. Satan fingit tatum se talem crucem timere, ut homines Idolatria sedu cat. Talia enim signa crucis, etsi apis tolerabiliter fieri possunt, tamenno defendüt nos à Satana. Crux autem Christihoc loco dicitur, quauis affli ctio, quæ nomine Christi, & propter Euagelion alicui inferf. Exempligra tia. Petrus coiectus fuit in carcerem, oprædicaret Christum, Paulus suit ter uirgis cæfus, Stephanus fuit lapidatus propter Christa. Hæ afflictio nes dicuntur Crux Christi, Vnde. il. Cor.i.dicitur: Afflictiones Christia bundant in nobis. Et Coloss.i. Adimpleo ea que desunt passionibus Chri fti.

u

X,

ul

0,

1

2¢

n

fillrem ad Paulum adhuc persecuto rem dieit Christus, Saul quid me per segueris! Sunt enim passiones & afflictiones Ecclesia, etiam ipsius Chri fti, sicut & Christipassio est Ecclesie paísio. Quare quod Paulus dicit, fe gloriari in cruce Christi, significat sibihoc unum esse solatium & gaudium,no o folicem uitam in hoc feculo ducat, sed quaffligat propter Christum.Roma.v. Gloriamur,inquit,in afflictionibus. Et ad Corin. Sigloriari oportet, de his quæ infirmitatis meæ funt, gloriabor. Et Apostoli uir gis cæsi, ibant gaudentes à cospectu concilii. Act. quinto. Hoc etia docuit Christus Matt.quinto. Beati estis, cu probra iecerint in uos homines, & dixerint omne malum uerbū aduersum uos, mentientes propter me. Gaudete et exultate, quia merces ue stra copiosa est in cœlis. Sed quãob causam gaudendum & gloriandum est in cruce Christicalioqui amara &

grauis est crux. Gaudendum igitur elt duabus præcipue de caussis. Al rera est, passictione, quæ suffertur propter Christum, similes efficimur filio Dei, & omnibus Prophetis. Sic enim perfecuti funt, inquit Christus, Prophetas, qui fuerunt ante uos. Ma xima auté dignitas est, in codem esse ordine & fimilitudine, cum Prophe tis & filio Dei. Altera causa est, quod magna est merces crucis Christiin cœlis. Si patimur, inquit Paulus, cum eo, glorificabimur etiam cũiplo. Sed quid,inquis, de alijs afflictionibus di cemus, quæ nobis accidunt alfis de caulis, iniustis quidem, non autem propter Christumeut si cui tyrannus aufert uioleter facultates, tantupro fua libidine, & non propter Christif. Aut si quis afficitur morbo, nulla sua culpa, Num & hæ afflictiones dicun tur crux Christi : Maxime, etiamsi non præcipue inferuntur propter Christum, tantummedo ut qui patitur

EXPLICAT. IOAN. BRENT. 324

tur Al-

tur

iur Sic

Is,

se

e,

n

titur afflictione, sit membrum Christi. Quicquid enim acciderit membro Christi, hoc dicifaccidise Christoipsi. Vnde ait: Beatiquipersecu tionem patiuntur propter iusticiam. Sed quid, si acciderit crux ex merito sceleris : Cauendum quidem est Christiano, ne affligatur ut fur, ut sce leratus, quemadmodum Petrus docet, attamen si id acciderit, potest ex merita pæna, etiam crux Christisancta fieri, nimirum, Si is qui affligitur, relipiscit afflictione admonitus, & agnoscit Christum, Tunc & passio eius fit passio Christi, Exemplum habes in Îfraelitis, Efa. xxxxvij. Iratus fum super populum meum, non posuisti eis misericordias. Et Zacha.i. Iratus sum part, Vos autem adiurastis in malum. De Babylonis est sermo, quos reprehendit spus sanctus, o ta crudeliter afflixerint Ifraelitas, qui tñ meriti erat ponam. Exemplu ité est Latro in cruce. Quare siue af-

flictio sit externis flagicijs merita, slue no sit merita, hoc unum nobis curandum est, ut in afflictione habeamus lesum Christum. Tunc enimomnia siūt sancta propter Christum, qui est sanctisicatio nostra.

PER QUEM MIHI MUNDUS CRUCIFIXUS EST.)

Occasione gloriationis de cruce Christi, de qua Paulus prius locutus est, describitur conditio hominispi in hoc mudo. Quod enim Paulus de se loquitur, hoc intelligendum est de quouis homine pio in Christum cre dente.Per Christum,inquit,seu propter Christum mundus est mihicu cifixus, & ego mudo. Talis debetel se conditio cuiusuis Christiani. Pri mum autem omnium recte intellige da est phrasis Paulina, Mundus enim hoc loco non accipit proprie proex ternoillo coelo, & hacterra, etsinee hac excludentur, sed accipitur pro hominibus, & rebus humanis, necp omnibus

EXPLICAT. IOAN. BREN.

, fi

CU,

ea,

10,

m,

ce

us

on

de de

e,

0,

u

i

n

(,

omnibus indiscriminatim, sed phis, quæ no conueniunt cum Chrittianismo, nec conferunt aliquid ad salute, quæ habetur in Christo. Crucifixum autem esse, significat esse abominabi lem, detestandu, execrandum, adeoque maledictum & mortuum, Nam in lege, qui crucifigebant, iudicabantur maledicti. Maledictus omnis, qui pendet in ligno. Audiamus igit nunc quid sit illud, Mundus est mihi crucifixus, et ego műdo, ut uideamus que sit conditio Christiani in hac uita. Mū dus enim initio accipitur pro impijs & sceleratis hominibus at cp pro om nibus impietatibus & sceleribus eo. rum.Cûm ergo dicitur mundum de bere else crucifixum Christiano, sen tiendum est, o Christiano debeant esse abominabilia omnia scelera & impietates impiorum. Nulli quidem hominum est malefaciedum, & cum omnibus est pax habenda, sed impij & sceleratifugiendisunt, cum omni-

bus suis sceleribus. Vnde Paulus ali as inquit, Si quis cum frater appelle tur, fuerit scortator, aut auarus, aut simulacror cultor, aut conviciator. cum eiusmodine cibum quidem capiatis, Et iterum, Scortatio & omnis immuditia ne nominetur quidemin rer uos. Deinde mundus accipitur pro omnibus hypocritis, qui uidentur sibi iusti propter merita operum suorum. Debentigitur & hinobisi ta abominabiles & maledicti, hoc est, crucifixi esse, ut hypocrisim eoru damnemus, & fugiamus. Sic omnes Papistæ, omnes ludæi, omnes Turcæ, debent Christiano esse crucifixi. Et religio horum omniu debet Christiano esse crucifixa, hoc est, dainna, ta & execrabilis. Hocillud est, quod ad Philip. iff. dicitur, Propter quem omnía pro damnis duxi. Tertio mun dus accipitur pro sapientibus & potentibus huius feculi, qui sapientia et potentia sua pugnant cum Christo, 8

e,

ut

r,

a. is

1,

& persequuntur Christum, qualis guondam fuit Pharao, & postea Eth nici, seu Philosophi, seu Monarchæ. Hi omnes cum sapientia & potentia sua debent homini pio crucifixi esse. Quarto, Mundus accipitur pro omnibus rebus huius feculi, quæ nos ab ducere conantur à Christo, ut sunt di uitiæ, sanitas, agri, liberi, parentes, honores, principatus, adeoque uita ipsa, & omnia huius uitæ. Licce quidem Christiano habere diuitias, habere honores & principatus. Debet & Christianus parentibus suis honorem, & liberis amorem. Sed qui ea dilexerit supra Christum, non est Christo dignus . Quare hæc omnia debet Christiano esse crucifixa. hocest, abominabilia, & execrada, si à Christo conent eum abducere. Mo ses eratin aula Pharaois, sed cum aula pugnaret cum uera pietate & religione, crucifixa fuit Mosi . Et huc facit quod Christus ait: Si quis unt

post me uenire, abneget semetion fum, & tollat crucem fram, ac fegua tur me. Sed propter qua causam de bemus nobis omnia reputare crucifixas Per Christu, seu propter Christum, inquit, Omnia enim facieda & patienda funt, ut Christum retinea mus. Hocretento, omnia funt falua, etiali totus mūdus pereatihoc amilsa,oia pereunt, etiasi totus mūdus sit saluus. Quomodo aut uicissim mundus sese gerit erga Christianum : E. go,ingt, crucifixus fum mudo. Sicut mundus mihi crucifixus est, ita uicilsim ego sum mundo crucifixus, hoc est, abominabilis, maledictus & dam natus. Ego crucifigo mundu, et mun dus crucifigit me. De hacre statim initio mundi concionatus est spiritus Sanctus, cum ait, Semen mulieris co. teret caput tuum, & tuinsidiaberis calcaneo eius. Exemplo funt omnes Pij. Paulus fuit mundo crucifixus, quia tam Iudæis & gentibus abomi nabilis.

nabilis. Christus ipse fuit mundo cru cifixus, etiam externa specie:non em solum abominabantur eum, sed etia affigebant eum externæ cruci;Christifortunam oportet omnes pios ex periri.Hec qui recte colyderat, quomodo delectaret eum diu in hoc mit do uiuere, in quo esset continenter mutua crucifixio & martyriū: Nonnulli uoluerunt saluti sue consulere, & fugerunt in deserta, ut possent dicere, Mudus est mihi crucifixus, sed non potuerut hac uia mundum fuge re. Nã recte fugimus mundum, cum · fectamur Euangelion Christifide,& abominamur omnem impietatem, ut ambulemus in obedientia Christi per omnia siue pspera siue aduersa.

> IN CHRISTO ENIM IESV NE QVE CIRCVNCISIO.)

Paulus non potest obliuiscistatus causa, quă in hac epistola tractauit. Quare quoquo modo licet, reuocat huc statum in memoriam. Atquadeo

nuncin fine epistolæ, confert totum negocium in pauca uerba, In Chri sto lesu, inquiens, neg ualer circund fio, hocelt, Quicquid dicant, quic quid nugentur Pscudoapostoli,hac certe elt fumma fummarum, quòd in Christo lefu, in Christianismo, in negocio fidei, in causa iustificationis coram Deo, non iudicatur secudum circuncifionem uel præpucium, sed secundum nouam creaturam. Primt ergo confyderandum est, o Paulus folam guidem circuncisionem, & so lum præpucium nominat, fed intelli git omnia excellentia Iudæorum & gentium. Nomine enim circuncilio nis complectitur omnia facrificia, o mnes cultus, & omnem iufticiam lu dæorum. Varia fuerunt sacrificia, multa genera cultuum diuinorum, sed nihil horz constat in judicio Dei, adjustificationem & salutem confe quendam. Nomine præpucij copre hendit omnem sapientiam, omnem poten

Umi

ni.

nci

iic,

æć

od

in

nis

m

ed

ทนี

us

0.

lli

8

0,

0

u

n,

potentiam, & doctrinam gentium. Gentes fuerunt sapientissimi Philosophi, & administratores Rerumpub.fuerunt etiam potentissimi Mo narchæ. Et tamen nihil horum prodestiniudicio Dei, aduersus morte & damnationem. Deinde sentienda est, quod Paulus diserte loquatur, hæcnihi! ualere in Christolesu . In Christo uidelicet lesu, hoc est, i Chri stianismo, in causa iustificationis coram judício Dei nihil ualent. Sed nonulla eorum multum ualuerunt suo tepore, & adhuc valent, in rebus, in necessitatibus & utilitatibus huius seculi. Quæda eorz ualuerunt etiam & adhuc ualent adtestisicandam & confirmandam fidem. Excepli gratia, Circuncisio suit suo tempore sacramentum, quo circuncifus confirmauit fidem lua, op pertineat ad promissionem Abrahædictam, & quodin semine benedicto sit consecuturus badictionem, Itacy Circucilio per le

quidem nihil ualuit in iudicio Dei. ables fide, & ables Christo, Quiem uocatus ad iudicium Dei, nihilaliud respodere potuit, quam que circucisus sit, is neciustus reputatus est, neca, lutem consecutus est. Sed qui uoca, tus ad judicium, attulit fecum Chris Stum, Semen Abrahæ, & cofirmauit fidem fuam ex circuncifione, huic p. fuit aliquid circuncifio, non ut meritum, sed ut signaculum sidei. Sic dice dum est de sacrificijs. Sacrificia fue. runt suo tempore cociones de Christo, non funt merita instificationis & salutis. Qui ergo uenit adiudicium Dei, & dixit se iustum, o facrificaue. rit, hic non est auditus, sed abiectus. Qui autem attulit secum Christum, & dixit se huc didicisse ex sacrificis, huic bene cesserunt sacrificia. Sicsen tiëdum est de Baptismo & cœna Do mini. Sicut enim Paulus dicit:In Chri sto lesu, nece ualet circuncisio neque præpucium, ita & nobis dicere licet,

EXPLICAT. IOAN. BREN. 329

In Christo Iesu negualet baptismus neg cœna Domini. Nam qui uenit adiudicium Dei, & dicit fe ideo iustum, quod acceperit baptismum & cœnam Domini, hic non auditur:Ba ptismus enim & cœna Domini, per fe non iustificant, sed qui affert Christum, cui in baptismo est incorporatus,& cuius corpus et sanguinem in cona Domini ad confirmandam fidem accepit, is pronunciatur iustus & fit faluus. Quod de sacramentis dictum est, hoc multo magis sentiendum est, de sapientia & potentia hominum. Nam qui uenit ad iudicium Dei, & accusatus peccatorum, respondet se fuisse sapientem administratorem Reip, aut regem, aut archi tectum, is non potest constare in iudicio. Quòd si respondeat se reportalse uictoriam exhostibus, ideoque sibi deberi cœlum, non auditur. In Christo enim Iesu, in Christianismo, & in causa iustificationis, non ualet

nec regnum nec uictoria super ho stes in hac terra, Quid ergo, inquis, valete NOVA, inquit, CREA TVRA. Necesse est ut afferas al iudicium Dei nouam creaturam, se nouum hominem. Vetus enim ho mo, in hac terra relinquendus eff, & adducendus est nouus. Quid autem est uetus homo, quid nouus: & quo. modo efficimur noui homines ? Ve tus homo est totus homo corporect anima, qualis generatur ab Adamo in hunc mundum. In corpore afferi mus ab Adamo in hunc mundum, vi tam corporalem, sed illa abiscienda est per mortem. In anima anima affe rimus rationem, uoluntatem, peccatum.Hæc omnia funt mortificanda. Vtimur hoc mundo, & rebuseius, quæ omnes funt relinguendæ.Indu endus autem est nouus homo. Hic autem sic induitur: Christus dicitur nouus homo. Qui ergo induit Chris stum fide, is redditur nouus, primi, quia

10

is, A

ad

10, &

m

10

e,

et

no

ri,

,vi

da

e,

la.

ıs,

ulic

Uľ

ri.

ũ, ia 334

quia reputatur coram Deo propter Christum iustus. Deinde, quia accipit spiritum sanctum, qui mortificat opera ueteris hominis, & facit ut am bulet homo in nouitate uitæ. Postremo, quia resuscitatur à morte in nouam & æternam uitã, Hæc ergo noua creatura fola ualet in iudicio Dei. Nam qui uocatur in Dei iudicium, & accusatur peccatorum, is non potest constare, nisi adduxerit secum Christum, qui est nouus homo, & di cat, se habere Christum sibi donatu. Postea, cùm testimonía quæruntur, & dicitur, Tu gloriaris quidem de fi de in Christum, Probabimus ergo te credere in Christum, ibi tum producuntur opera spiritus, non ut merita, sed ut testimonia. Sic enim respon detur à ludice: Recte, Scio te credere in Christum, quia esuriui & dedisti mihi cibum. Indigui uenia erratorum, & dedisti mihi ueniam. Quodcunque enim uni ex minimis meis fe

cistis, mihi fecistis. Bene igitur exuir tute spiritus sancti operandum est, ut habeamus testimonia sidei in con spectu Dei, & ut afferamus nouam creaturam ad iudicium Dei.

QVICVNQVE IVXTA HANC REGVLAM.)

Docuit Paulus fumma Christiani Imi in hac epistola, & præsertimpau lo ante coprehendit sententia totius Euar.geli breuisimo dicto:In Christo lesu, inquiens nec circucisio, nec prepucium ualet, sed noua creatura, hoc eft, In judicio Dei nullum valet mericum humanæ iusticiæ, nullapre rogatiua carnis, sed solum meritum leste Christi, quo efficimur noua crea tura. Ad judicium enim Deiafferen dus est nouus homo, & uetus relin quendus in hoc seculo. Nunc ergo addit Paulus beneficia, que confe runtur sectatoribus huius doctrinz. Quid enim, inquis, fiet mihi, fi feda tus fuero hanc doctrinam; Respondet

EXPLICAT. IOAN. BREN.

uir

ft,

on

un

det Paulus. Quicunque incedunt iu xta hanc regulam, pax super eos & misericordia. Initio consydera mihi, quòd Paulus hoc loco non loquatur de regula quadam Monachorum. Hoc ením genus regularum solet hu manas traditiones instituere, & humanorum operum merita prædicare, quæ pugnant cum uera pietatis doctrina, sed loquitur de Regula Euagelij, de uera doctrina iuliificationis, quamin hac epistola exposuit, ui delicet, quod in conspectu Dei suftifi cemur, non propter circuncisionem autaliorum legalium operum merita, sed tatum propter Christum per fidem. Et quod bona opera facienda fint, non ut merita, sed ut fructus & testimonia iusticie. Hic est Canon Apostolicus, Hæc est regula Euangeli ca, quam tradidit spiritus sanctus ab initio orbis terræ, per Patriarchas & Prophetas, & instituit ordinem, non monasticum quendam aut eremiti-

eum, sed Christianum. Deinde obser uatoribus huius regulæ promittitur pax & misericordia. Pax autem hac non est intelligenda ciuiliter: Nam qui sectantur Euagelij regulam, nul lam habebunt pacem in hoc mundo, Non existimetis, inquit Christus, o uenerim ad mittendam pacem, sed gladium. Christus ipfe nullam habu it externam pacem, Paulus quihac fcriplit, grauissimas sustinuit perle cutiones, Et omnes, qui pie uolunt uiuere, patietur persecutionem. Sed intelligenda est pacificatio, quæ est inter Deum & homine, & que estin conscientia credentis Euangelio.Nã ubicunque abest cognitio Christi& Euangelij eius, ibi bellum geritur co tinuum aduersus Deum. Nüc enim homo dispiciens uarietates casuum in hoc mundo, dicit non esse Deum. Nunc cum sentit graves tetationes, dicit Deum esse crudelem tyranum. Nunc reputat Deum esse mendacem,

ur

ec

m ul

0.

9

C

cem,nunc expectat mortem, & perpetuuminfernum, præ quo horrore nunquam potest habere traquillam conscientiam. Ac breuiter, ubiabest Christus,ibi Deus odio persequitur hominem, & homo Deum : Non cft paximpijs, dicit Dominus, sed cum seruatur regula Euangelica, de qua Paulus concionat, hoc est, cum Chri stus agnoscitur per fidem, ibi tum fit uera pacificatio inter Deum & hominem. Deus coniunctus est homini fædere propter Christu, & fauet ei, actuetur eum in omnibus aduerlis. Reputat eum iustum, & seruat eum in morte. Homo aut colit Deu, ut pa tre,inuocat eum exfide, obsequir uo luntati eius, ac etiamsi imminet afflictio & mors, tamen habet pacem cu-Deo, quia nouit eum esse servatore & protectorem propter Christum. Siambulauero in medio umbre mor tis,non timebo, quia tu mecü es. Hec est pacificatio inter Deum & homi-

nem sectatorem regulæ Euangell cæ. Additur & misericordia: Namu bicungabest Christus, ibiabest etä misericordia Dei . Deus misericors quidem est omnibus hominibus, at omnibus etiam creaturis benefacit misericorditer. Qui dat iumentis el cam ipsorum, & pullis coruorumin uocantibus eum. Non est autem mi sericors addandam æternam forlici tatem, nisi his, qui sunt sectatoresre gulæ Euangelicæ, Deus ením nőelt misericors Turcis, etsi multa beneficia in eos confert, misericordiamta men suam aufert ab eis, proptereag non habeant Christum. Nec est mile ricors ludæis, aut alijs impijs, addan. dam uidelicet æternam beatituding, quia ludæi non habent Christum, & non funt sectatores regulæ Euange licæ. Misericors autem est solis his, qui habent Christum, quia Christus placauit patrem, & recociliauit eum omnibus his, qui credunt in ipsum. Quod

EXPLICAT. IOAN, BREN. 333

u

iã

it

Quod autem postremo additur, Super Ifraelem Dei, distinguit Paulus Israelem uerum ab Israele adulterino idque propter Pseudoapostolos. Hi enim ualde gloriabantur aduer. sus getes de genere suo, quod essent Israelitæ, quibus Deus tot beneficia contulisset. Paulus autem dicit pace & misericordiam uenturam super Israelem Dei, Dei, inquam. Est enim duplex Ifrael, Alius est Ifrael huius mundi, Is est externus Israel, qui etsi suo tempore sua habuit priuilegia, ta men si nihil aliud accessit, non fuit satis esse de externo semine Israel. Alius est Ifrael Dei, Et est is, qui credit in femen promissum Abrahe, Isaaco. et Ifraeli, hoc est, in Iesum Christum, Hic est uerus Israel, etiamsi no sit de externo Israelis semine. Et adhunc Israelem pertinent omnes promissio nes spirituales, quæ dictæ sunt ad Pa triarchas. Nam Iudæi, qui nunc funt, exhæredati sunt à scriptura & omni-

bus eius promisiõibus, quia abiece runt Christum. Nos auté gentes po site sumus in hæreditatem scriptura & promissionum eius. Quare decla remus nos gratos, ut tantum bend cium conservemus perpetuo.

DE CAETERO, NEMO MIHI SIT MOLESTVS.)

Paulus Epistolam suam iam conclusurus, significat se susceptæcau læ satisfecise. Quare monet Gala cas, ne fibi deinceps de ca re molefi sint. De cætero, inquiens, nemo mili molestus sit. Quam causam tractan dam & explicandam suscepi, eamo piole expolui. Pleudoapostoli uulgi runt meno esse uerum Apostolum Christi. De hac re prolixe scripsi,& oftendime esse uerum Christi Apo Stolu. Quare q deinceps de hocgani re voluerit, hunc ne dignum quidem responsione iudicabo. Nam queru sim Apostolus Christi, testantursii gmata, notæ & figna, quæ in corpo

EXPLICAT. IOAN. BRENT. 534

ce

00

ra

le!

n,

la,

fti

ihi

co

m

0

m

Ü

o, re

re meo gesto. Hæc stigmata sunt affli ctiones & persecutiones, quas Paulus propter Christum & Euangelio eius tam à ludæis qua gentibus pertu lit.Hæc,inquit,probant me nec secta ri Iudaisimum, Essem enim inter Iude os tutus, nec sectari Ethnicismum, ef sem enim inter Ethnicos tutus, sed se ctari uerum Christianismum, ideop patior persecutionem tam à ludæis 🍕 à gentibus . Primũ, Stigmata quæ Paulus comemorat, non funt note in ipso Christi corpore, uidelicet, quinque uulnera Christi, quæ fingût Monachi impressa fuisse Francisco, ut el fet Christo similis. Vnde & ubiq ob trudunt Fraciscum pictu quincy uul neribus notatum. Hoc aut figmentu est de Francisco, aut Franciscus ipse sibi has notas impressit ex superstitione. Vnus enim est Christus, qui pronobis passus est. Quare qui fingut uel alium Christum, uel socium Christiin expiandis peccatis, hisunt

in uerum Christum contumelios. Sed hæc stigmata Pauli sunt persen tiones, quas habuit intergentes etly dæos. Deinde ficut Paulus gestaun stigmata Christi in corpore suo, in quilibet Christianus debet ea gesta re, ut in colo agnoscatur. Audia mus igitur quædā stigmata, & qual dam notas, quibus agnoscitur Christianus. Vna nota est Baptismus, sed hæcnotanon est sufficiens, quia& mali possunt else baptisati. Alianota eft, Auditus uerbi Dei, sed & hant notam possunt mali habere. Quare etsi hæc nota est necessaria, tamen non est sufficiens. Tertia nota estca na Dominica: Quæ & ipfa est utilis nota, sed non sufficiens, quia possunt etiam mali accipere cœnam dominicam. Quarta nota est, Dilectio proxi mi:De hac nota Christus sic concio natur, Inhoc cognoscent, quod disci puli meisitis, si uos mutuo dilexeri tis, sicut ego dilexi uos . De hac non inter

of.

ecu

tlu

uit

iz

£2,

lia

af,

ri,

ed

82

ta

n¢

r¢

en

œ

13

ıt

i

interrogabit Christus in extremo lu dicio, uidelicet, Quot miseris benefe ceris, Quot & quibus iniuriam remiseris. Hæ sunt necessariæ notæ, quas qui non fecum ad iudicium Dei affert, is nec fidem, nec Christum affert. Quinta nota est, Varie afflictiones propter Christum, aut propter iusticiam. Alius encitur alicubi in exi lium, alius occiditur propter Euangelion. Sanctorum imagines pingi solent cum his instrumentis, quibus occisi sunt. Paulus cum gladio, quia gladio occisus est. Nonnulli gestant præ se capita.Hæ, uidelicet, sunt notæpersecutionum, quas sanctipertu lerunt propter Christum. Quare si quis affligitur propter Christum, is non tristetur, sed gaudeat se habere nota, qua fit insignis in iudicio Dei.

GRATIA DOMINI)
Sicut incepit Epistolam salutatione, ita concludit eam optione. Optat
autem Galatis Gratia, hoc est, sauo-

rem lesu Christi. Hæc est optima & præstantissima optio. Et sola est per fecta: Quicquid aliarum rerum Pay lus optasset Galatis, hoc non fuisse fufficiens, Exempligratia, Regnum terrenum, Diuitias, sanitatem, gloris humanam. Hæc niminem beant, Sola autem gratia Christi est sufficiens bonu. Cui enim Christus fauct, huic Deus pater fauet, adoptat eum infilium, reputat eum iustum, servatet in morte, dat ei uitam æternam. Con fequimur autem gratiam Christi, au ditu Euangelij & fide in ipsum, Con seruamus gratiam obedientia fidei. Quare Christus est per sidem accipi endus, ut gratiam eius cofequamur, & conservemus. Habes explication nem Epistolæ ad Galatas, cuius sen tentia hæc est, Nullum aliud Euange lion præterquam quod ego de Christo prædicaui, est accipiendum & 2g noscendum.Prædicauiautem, quod homines fiant iusti & constent in iudicio

EXPLICAT. IOAN. BRENT. 336 dicio Dei, non propter merita operum, sed propter Christum per fidem. Et hæcomnia Paulus probauit suis argumetis, is co firmissimis. No estigitur aliud Euangelion accipiendum. Postremo docuit Paulus, fide in Christum non else ociosam, sed operosam & efficacem, ac proferre bonos fructus. Rogabimus ergo Dominum, ut illuminet nos suo spiri tu, quo hanc Pauli doctrinam conser uemus, & Euangelio Christi obe díamus, ad confequendam ueram falutem in Christo lesu Domino no-

a &

er/

Set

um

riã

30,

ns

Iic

fi.

eű

on

u

n

i.

ì

FINIS.

stro, Amen.

